

Новий Заповіт

СУЧАСНОЮ МОВОЮ

Міжнародна біблійна ліга та її партнери у всьому світі забезпечують Писанням мільйони людей, які досі не мають надії. Ця життєдайна надія міститься у слові Божому. Кожна придбана Біблія «Сучасною мовою» надасть нам можливість надрукувати ще одну Біблію для людини, котра потребує слово Боже. Для того щоб надати Святе Писання ще більшій кількості людей, будь ласка, зробіть пожертвування через інтернет-сторінку www.bibleleague.org/donate або надішліть кошти до Міжнародної біблійної ліги, 1 Bible League Plaza, Crete, IL 60417. Міжнародна біблійна ліга існує з тією ціллю, щоб забезпечувати Бібліями «Сучасною мовою» та різноманітними біблійними матеріалами церкви та партнерські організації для їх роботи, яка допомагає людям повірити в Ісуса Христа.

Новий Заповіт: Сучасною мовою™ (УСП™)

© Міжнародна біблійна ліга

Новий Заповіт: Сучасною мовою™ (УСП™)

© Міжнародна біблійна ліга, 1996–2014

© Міжнародна біблійна ліга, карти, ілюстрації, 2012–2013

© Міжнародна біблійна ліга, додаткові матеріали, 2014

У випадку використання до 1 000 віршів письмовий дозвіл не потрібен, але сукупність цитат не може складати повного об'єму або перевищувати половини друкованого видання. Нижченаведена інформація повинна надаватися на титульній або авторській сторінці:

Цитата приведена з Нового Заповіту Сучасною мовою™ (УСП™)

Перевидання цитат з Нового Заповіту Сучасною мовою™ (УСП™) зроблено з дозволу Міжнародної біблійної ліги, 1996–2014

У випадку використання цитат з Нового Заповіту «Сучасною Мовою» в некомерційний виданнях, а саме: церковних бюллетенях, об'явах, плакатах тощо, повне пояснення авторського права непотрібно, проте наприкінці кожної цитати має бути посилання на «УСП». За письмовим дозволом на перевидання більше 1 000 віршів або використання цитат, які у сукупності складають більше половини друкованого видання, або будь-якими проханнями про використання тексту необхідно звертатися до Міжнародної біблійної ліги.

Публікація коментарів або перевидання цитат у комерційних цілях з Нового Заповіту «Сучасною мовою» потребує письмового дозволу від Міжнародної біблійної ліги. За дозволом необхідно звертатися за адресою: permissions@bibleleague.org.

Bible League International

PO Box 820648

Fort Worth, TX 76182, USA

Телефон: 888-542-4253

Електронна пошта: permissions@bibleleague.org

Веб-адреса: bibleleague.org

Безкоштовні електронні матеріали: bibleleague.org/downloads

Зміст

Список скорочень	IV
Вступ	V
Від Матвія	1
Від Марка	40
Від Луки	65
Від Іоана	108
Діяння Апостолів	138
До Римлян	177
Перше Послання до Коринтян	194
Друге Послання до Коринтян	210
До Галатів	221
До Ефесян	227
До Филип'ян	233
До Колосян	238
Перше Послання до Солунян	242
Друге Послання до Солунян	246
Перше Послання до Тимофія	248
Друге Послання до Тимофія	253
До Тита	257
До Филимона	259
До Євреїв	260
Якова	274
Перше Послання Петра	279
Друге Послання Петра	284
Перше Послання Іоана	287
Друге Послання Іоана	292
Третє Послання Іоана	293
Послання Юди	294
Одкровення Апостола Іоана	296
Словник	315
Карты	324

Список скорочень

Назви книг, які містяться у Новому Заповіті, виділені курсивом.

Аваккум	Ав.	Iсая	Iс.
Амос	Ам.	Iсус	Навин.
Буття	Бут.	Йов	Йов
Вихід	Вих.	Йоїл	Йоїл
<i>Від Іоана</i>	<i>Ін.</i>	Йона	Йона
<i>Від Луки</i>	<i>Лк.</i>	Левит	Лев.
<i>Від Марка</i>	<i>Мк.</i>	Малахія	Мал.
<i>Від Матвія</i>	<i>Мт.</i>	Михей	Мих.
Даниїл	Дан.	Наум	Наум.
Діяння Апостолів	Дії	Неемія	Неем.
До Галатів	Гал.	Овдія	Овд.
До Ефесян	Еф.	Огія	Ог.
До Євреїв	Євр.	<i>Одкровення Апостола Іоана</i>	
До Колосян	Кол.	<i>Одкр.</i>	
1 до Коринтян	1 Кор.	Осія	Ос.
2 до Коринтян	2 Кор.	1 Петра	1 Петр.
До Римлян	Рим.	2 Петра	2 Петр.
1 до Солунян	1 Сол.	Пісня над Піснями	Пісн.
2 до Солунян	2 Сол.	Плач Єремії	Плач.
1 до Тимофія	1 Тим.	Повторення Закону	Повт. Закону
2 до Тимофія	2 Тим.	Послання Юди	Юд.
До Тита	Тит.	Приказки	Пр.
До Филимона	Филим.	Псалми	Пс.
До Філіп'ян	Філ.	Рут	Рут
Ездра	Езд.	1 Самуїла	1 Сам.
Езекійль	Ез.	2 Самуїла	2 Сам.
Екклезіаст	Екк.	Софонія	Соф.
Естер	Ест.	Судді	Суд.
Єремія	Ер.	1 Хронік	1 Хр.
Захарія	Зах.	2 Хронік	2 Хр.
<i>1 Іоана</i>	<i>1 Ін.</i>	1 Царів	1 Цар.
<i>2 Іоана</i>	<i>2 Ін.</i>	2 Царів	2 Цар.
<i>3 Іоана</i>	<i>3 Ін.</i>	Числа	Числ.
		Якова	Як.

Вступ

Новий Заповіт — це назва, яка вживалася протягом століть для позначення низки творів, що складають останню частину Біблії. Псалми — збірка поезій, які є частиною більшого зібрання книг, названого Старим Заповітом. Старий Заповіт — це друга частина Біблії. Таким чином Біблія — це фактично два зібрання книг. Власне, сама назва «Біблія» походить від грецького слова, яке означає «книги». Первісним значенням слова, що перекладається як «Заповіт», раніше було «угода» або «домовленість», тобто ідеться про обіцянку Бога благословити Свій народ. Старий Заповіт — це зібрання творів про Угоду, яку Бог уклав з єврейським народом за часів Мойсея. Новий Заповіт — це зібрання творів про Угоду, яку Бог уклав з усіма людьми, що вірять в Ісуса Христа.

У кни�ах Старого Заповіту наводиться перелік великих діянь Бога для єврейського народу, та розкривається Його задум використати цей народ, аби донести Своє благословення до всього світу. У цих творах ідеться про прихід Спасителя (чи Месії), якого Бог пошле для здійснення Свого задуму. Твори Нового Заповіту продовжують історію Старого Заповіту. В них розповідається про прихід Спасителя (Ісуса Христа) і про значення Його пришестя для всього людства. Старий Заповіт забезпечує необхідне підґрунтя для розуміння Нового Заповіту. Новий Заповіт, у свою чергу, доповнює історію спасіння, розпочату в Старому Заповіті.

Старий Заповіт

Твори Старого Заповіту є зібранням тридцяти дев'яти різних книг, написаних багатьма авторами. В основному їх було написано івритом, мовою давнього Ізраїлю. Кілька розділів написано арамайською — офіційною мовою Вавилонської імперії. Деякі частини Старого Заповіту було написано понад три з половиною тисячі років тому. Більше тисячі років минуло з часу написання перших книг і останніх. У цьому зібранні є книги з права, історії, прозові та пісенні твори, вірші і вчення мудреців.

Часто Старий Заповіт поділяють на чотири основні розділи: Закон, історичні книги, поезія та пророцтва. Закон містить п'ять книг, що називаються «П'ять книг Мойсея». Перша книга — «Буття». В ній розповідається про створення знаного нами світу, про перших чоловіка та жінку й про їхній перший гріх проти Бога. Розповідається про Великий потоп і про родину, яку Бог врятував від потопу, про початок існування ізраїльського народу — народу, обраного Богом для використання з особливою метою.

Історія Авраама

Бог уклав Угоду з Авраамом, чоловіком великої віри. За цією Угодою Бог обіцяв зробити Авраама батьком великого народу й віддати йому та його нащадкам землю Ханаанську. Авраам зробив обрізання, щоб показати, що він приймає Угоду.

Обрізання стало доказом згоди між Богом та його народом. Авраам не знав, як Бог робитиме те, що обіцяв, але він вірив Богові, і це дуже втішило Бога.

Авраам мешкав серед євреїв Месопотамії. Бог наказав Аврааму залишити свій дім і повів його на обіцянну землю — Ханаан, яка також зветься Палестиною. В похилому віці у Авраама народився син Ісаак. У Ісаака народився син Яків. Яків, якого також називали Ізраїль, мав дванадцять синів і дочку. Ця родина і стала народом Ізраїлю, та вони ніколи не забували свого родового походження. Вони й далі називали себе дванадцятьма колінами (чи групами родин) нашадків дванадцяти синів Якова: Рувима, Симеона, Левія, Юди, Дана, Нафталі, Гада, Ашера, Іссахара, Забулона, Йосипа та Веніамина. Три основні пращури: Авраам, Ісаак і Яків — відомі як батьки або патріархи Ізраїлю.

Авраам був батьком і в іншому розумінні. Багато разів у давньому Ізраїлі Бог призовав певних людей бути своїми промовцями. Такі промовці або пророки, були представниками Бога перед людьми. Через пророків Бог давав людям Ізраїлю обіцянки, застереження, закони, вчення, уроки, засновані на попередньому досвіді, та уроки, в основі яких лежали майбутні події. Єврей Авраам був першим пророком, згаданим у Біблії.

Звільнення Ізраїлю від рабства

Родина Якова (Ізраїля) розрослась і нараховувала близько сімдесяти його прямих нашадків. Один із його синів, Йосип, став значною посадовою особою в Єгипті. Часи були тяжкими, тож Яків і його родина переїхали до Єгипту, де харчів було вдосталь і життя було легшим. Цей рід євреїв розрісся до невеликої народності, і фараон (єгипетський цар) зробив цих людей рабами. Книга «Вихід» розповідає про те, як згодом, через чотириста років, Бог за допомогою пророка Мойсея звільнив людей Ізраїлю від рабства в Єгипті й повернув їх у Палестину. Ціна за свободу була висока, та сплатити її довелось єгиптянам. Фараон і всі родини Єгипту втратили своїх старших синів (первістків), перш ніж фараон остаточно погодився звільнити народ. Тож сини, народжені первістками, мали вмерти, щоб народ було звільнено, і народ Ізраїлю згадував про це під час вшанування Бога та жертвоприношеннях.

Народ Ізраїлю був готовий іти на волю. Ізраїльтяни приготувалися до втечі з Єгипту. Кожна родина вбила й засмажила ягня. Позначивши запони своїх наметів кров'ю ягнят, вони дали знак Богові. Похапцем напекли хліб без дріжджів і поїли. Цієї ночі Ангел Господній пройшов тією землею. Якщо не було крові ягняти на запоні, то первісток у цій родині вмирав. Люди Ізраїлю були звільнені. Та коли раби вже зібралися залишити Єгипет, фараон змінив свою думку. Він вислав військо, щоб захопити рабів-ізраїльтян і повернути їх, але Бог врятував Свій народ. Бог розділив Червоне море, провів Свій народ до волі на інший бік і знищив єгипетське військо, що іх переслідувало. Тоді, десь на Аравійському півострові, на горі в Синайській пустелі, Бог уклав особливу Угоду з цими людьми.

Закон Мойсея

Врятування Богом народу ізраїльського і ця угоди, укладена в Синаї, виокремили цей народ з-поміж усіх інших. В цій Угоді були клятви та закони для народу Ізраїлю. Частина цієї Угоди, відома як «Десять заповідей», була написана Богом на двох кам'яних скрижалах і дана народові. Ці заповіді містять основні принципи життя, за якими Бог хотів би, щоб жили ізраїльтяни. Там перелічено обов'язки ізраїльтянина щодо Бога, родини та близького.

Десять заповідей і всі інші правила і вчення, дані на горі Синай, стали відомі як «Закон Мойсея» чи просто «Закон». Нерідко ці терміни вживаються для посилання на перші п'ять книг Святого Письма, а часом і на весь Старий Заповіт. Крім десяти заповідей та інших настанов, Закон Мойсея містить правила про священиків, жертвоприношення, вішанування та свята. Ці правила записані у книзі «Левіт». Згідно з Законом Мойсеєвим, усі священики та їхні помічники походять з роду Левія. Ці помічники називаються «левитами». Найголовнішого серед священиків називали Первосвящеником.

Закон включає настанови щодо влаштування священного намету (храму) або скинії — місця, куди ізраїльтяни приходять, щоб вішановувати Бога. А також вказівки щодо виготовлення всіх необхідних для відправи речей. Це підготувало ізраїльтян до будівництва священного Єрусалимського храму на горі Сіон, куди пізніше приходили люди для вішанування Бога. Порядок жертвоприношення та вішанування змушував людей побачити свої гріхи щодо одне до одного і до Бога. Ale це також давало людям можливість дістати прощення та возз'єднатися одне з одним і з Богом. Ці жертви проклали шлях для кращого розуміння тієї жертви, яку Бог готувався принести всьому людству.

У Законі містилися настанови щодо того, як відзначати деякі свята. Кожне свято мало своє особливe значення. Деякі свята були веселими нагодами відзначити певні пори року, як свято Врожаю, П'ятидесятниця чи Трійця та Покрова. Деякі свята нагадували про чудесні вчинки Божі щодо Його народу. Таким святом була єврейська Пасха. Кожна родина відзначала втечу з Єгипту. Люди співали пісні, восхваляючи Бога; вони різали та готували ягня. Кожна чаша вина та шматочок їжі нагадували народу про вчинки Божі, здійснені на порятунок від життя, сповненого болю та смутку.

Інші свята були сумнішими. Щороку в день Спокути люди згадували лихі вчинки, заподіяні іншим та Богові. Це був день смутку, саме тому люди не юти. В цей день первосвященик приносив особливі жертви, щоб спокутувати свої гріхи.

Угода між Богом та Ізраїлем була надзвичайно важливою для авторів Старого Заповіту. В основі майже всіх пророчих Книг та Святого Письма лежить той факт, що народ ізраїльський і кожен житель Ізраїлю уклали особливу Угоду зі своїм Богом. Вони називали це «Угодою з Господом» або просто «Угодою». В іхніх книгах історія викладалася в світлі цієї Угоди: якщо особа чи народ віддано вірували у Бога та Угоду, тоді Бог винагороджував їх. Якщо люди нехтували Угодою, Бог їх карав. Бог послав Своїх пророків, щоб ті нагадали народу про Угоду з Богом. Поети Ізраїлю оспівували чудесні вчинки, здійснені Богом для покірливих, та журилися через біль та покарання тих, хто не підкорився Богові. В основі уявлень цих письменників про добро та зло лежало вчення Угоди, а коли невинні люди страждали, поети намагалися зрозуміти чому.

Царство Ізраїльське

Історія давнього Ізраїлю — це історія про те, як народ зрікся Бога, Бог врятував людей, люди повернулися до Бога, а тоді знову Його зrekлися. На горі Синай народ погодився йти за Богом, а потім виступив проти Нього і був змущений блукати в пустелі протягом сорока років. Нарешті помічник Мойсея Ісус Навин привів народ до землі обітovanої. Тоді вперше було завойовано й заселено землю Ізраїльську. Перші кілька століть після заселення народом керували місцеві вожді, які називалися суддями.

Зрештою, народ захотів, щоб цар правив ними. Першим царем був Саул, але ж той не підкорився Богові, отож Бог обрав підпаска на ім'я Давид бути новим царем. Пророк Самуїл прийшов і змастив його голову, помазуючи його царем Ізраїлю. Бог пообіцяв Давиду, що наступні царі Ізраїлю будуть його нащадками з коліна Юди. Давид завоював місто Єрусалим і зробив його столицею і майбутнім місцем зведення храму. Він зібрав священиків, пророків, авторів пісень, співців та музикантів для оспівування храму. Давид навіть сам написав багато пісень (псалмів), але Бог не дав йому звести храм.

Коли Давид зостарився і вже вмирав, він зробив свого сина Соломона царем Ізраїлю. Давид застеріг свого сина, щоб той завжди йшов за Богом і корився Угоді. Ставши царем, Соломон збудував храм і розширив кордони Ізраїлю. У ті часи Ізраїль був на вершині своєї слави. Соломон став знаменитим, а Ізраїль зміцнів.

Юдея та Ізраїль — розділення царства

По смерті Соломона почалася громадянська війна, і народ розділився. Десять північних родів називали себе Ізраїлем. Південні роди називали себе Юдеєю (сучасний термін «євреї» походить від цієї назви). Юдея залишилася вірна Угоді, а династія Давида (царська родина) й далі правила в Єрусалимі, доки Юдея не була нарешті загарбана, а народ її не вигнали в полон до Вавилону.

У Північному царстві (Ізраїлі) змінилося кілька династій, оскільки люди не дотримувались Угоди. Кілька міст у різні часи ставали столицями в Ізраїльському царстві; останньою була Самарія. Щоб зміцнити свою владу над народом, царі Ізраїлю змінили порядок богослужіння. Вони обрали нових священиків і збудували два нові храми: один у Дані, на північному кордоні Ізраїлю, а другий у Бетелі, на кордоні Ізраїлю з Юдеєю. Між Ізраїлем та Юдеєю точилося багато війн.

У ті часи заворушень та громадянської війни Бог посылав багато пророків до Юдеї та Ізраїлю. Деякі з них були священиками, а деякі — селянами. Деякі були радниками царя, інші вели значно скромніше життя. Деякі пророки записували свої вчення чи пророцтва, багато інших цього не робили. Але всі ці пророки приходили проповідувати чесність і праведність, а також необхідність покладатися на Божу допомогу.

Багато пророків застерігали, що народ буде знищено й розсіяно, якщо він не повернеться до Бога. Деякі з цих пророків бачили з'яви як майбутньої слави, так і майбутнього покарання. Багато з них очікувало на час, коли новий цар правитиме царством. Декому цей цар вбачався нащадком Давида, який приведе народ Божий до нового Золотого Віку. Дехто казав, що цар буде вічно правити у вічному царстві. Інші бачили його слугою, що зазнає багато страждань, щоб навернути свій народ до Бога. Але всі вони бачили його Месією, помазаником (обраним) Божим, який приносить новий вік.

Занепад Ізраїлю та Юдеї

Люди Ізраїлю не слухали застережень Божих, тож у 722–721 рр. до Р. Х. Самарія була загарбана ассирійцями. Ізраїльтян було вигнано з їхніх домівок і розсіяно по всій Ассирійській імперії, і їхні брати і сестри в Юдеї втратили їх назавжди. Тоді ассирійці заселили ізраїльські землі чужинцями. Ці люди були навчені релігії Юдеї та Ізраїлю, і багато з них намагалися слідувати Угоді. Таких людей почали звати самаритянами. Ассирійці робили спроби вторгнутися в Юдею. Багато міст здається загарбникам, але Бог врятував Єрусалим. Цар ассирійський зазнав поразки

й повернувся на свої землі, де був зрадницею вбитий двома своїми синами. Так було врятовано Юдею.

Ненадовго народ Юдеї змінився. Якийсь час він почав підкорятися Богові, але зрештою був переможений і розсіяний. Вавилоняни зміцніли й загарбали Юдею. Спершу вони взяли в полон лише кілька найвпливовіших людей. Але кількома роками пізніше, у 587–586 рр. до Р. Х. повернулися, щоб зруйнувати Єрусалим і храм. Хтось утік до Єгипту, але більшість позабирали в рабство вавилоняні. Знову Бог відправив пророків до народу, і народ почав дослухатися. Здається, знищення храму і Єрусалима, а також заслання до Вавилону спроваді змінили народ. Пророки дедалі більше й більше говорили про нового царя та його царство. Один із пророків, Єремія, навіть говорив про Нову Угоду. Ця Нова угода буде викарбувана не на камінних скрижалах, а в серцях людей Божих.

Євреї повертаються до Палестини

Тим часом у Перській імперії до влади прийшов Кир і підкорив Вавилон. Кир дозволив народам повернутися на свої землі. Отак після сімдесяти років вигнання багато людей з Юдеї повернулося додому. Люди намагалися відновити свій народ, та Юдея залишалася нечисленною і слабкою. Знову відбудували храм, хоча він був не такий гарний, як зведений Соломоном. Багато людей віддано навернулися до Бога й почали вивчати Закон, твори пророків та інші святі книги. Багато чоловіків стали писарями (особливими вченими), що переписували Святе Письмо. В певний час ці люди організували школи з метою вивчення Святого Письма. Люди почали збиратися по суботах, у священний день відпочинку, для спільніх занять, молитов і богослужіння. У своїх синагогах (місцях зібрання) вони вивчали Святе Письмо, і багато людей почало чекати приходу Месії.

На Заході Олександр Великий підкорив Грецію, а незабаром підкорив світ. Він поширював грецьку мову, звичаї та культуру в різних частинах світу. Коли він помер, царство розділилося й виросла інша імперія, що підкорила велику частину світу, відомого на той час, в тому числі Палестину, де жили юдеї.

Нові правителі, римляни, часто бували жорстокі й брутальні, а євреї були горді і непокірні. У ті нелегкі часи чимало євреїв очікували приходу Месії вже за їхнього життя. Євреї хотіли, щоб ними правили лише Бог і Месія, якого Бог обіцяв їм надіслати. Вони не розуміли, що Бог через Месію планував врятувати світ. Вони думали, що Бог планує врятувати євреїв від світу! Деякі євреї вдовольнялися очікуванням Месії, якого надішле Бог. Але інші вирішили «допомогти» Богові заснувати нове царство. Ці євреї називалися зилотами. Зилоти намагалися боротися проти римлян і нерідко вбивали євреїв, які співпрацювали з римлянами.

Єврейські релігійні групи

У першому столітті до нашої ери Закон Мойсея став надзвичайно важливим для євреїв. Люди вивчали Закон і сперечалися про нього. Люди розуміли Закон по-різному, але багато євреїв були готові вмерти за Закон. Серед євреїв існувало три головні релігійні групи, і в кожній групі були писарі (законники або вчені).

Саддукеї

Одна з груп називалася саддукеями. Ця назва, ймовірно, походить від імені Задок, первосвященика часів царя Давида. Багато священиків та людей, наділених владою, були саддукеями. Ці люди визнавали лише Закон (п'ять книг Мойсеєвих)

як керівництво у релігійних справах. Закон багато чого вчив про священиків та жертвоприношення, але не вчив про життя після смерті. Тож саддукей не вірили у те, що люди воскреснуть після смерті.

Фарисеї

Інша група називалася фарисеями. Ця назва походить від гебрейського слова «тлумачити» (розв'яснювати) або «відокремлювати». Ці люди намагалися викладати чи тлумачити Закон Мойсея простим людям. Фарисеї вірили, що існує усна традиція, яка бере свій початок ще від часів Мойсея. Вони вірили, що люди кожного покоління можуть тлумачити Закон таким чином, щоб він відповідав потребам цього покоління. Це означало, що фарисеї визнавали не лише Закон Мойсея, а також і книги пророків, писання і навіть свої власні традиції. Ці люди намагалися ревно дотримуватися Закону і своїх власних традицій. Тож вони уважно стежили за тим, що їдять і чого торкаються. Вони дбали про миття рук та омивання. Вони також вірили, що люди воскреснуть після смерті, оскільки розуміли те, що казали пророки про майбутні події.

Ессеї

Третю значну групу складали ессеї. Багато священиків Єрусалима вели життя недогідне Богу. Також римляни призначали багатьох первосвящеників, і дехто з них не відповідав вимогам Мойсеевого Закону. Тому ессеї вважали, що богослужіння та жертвоприношення в Єрусалимі не проводяться належним чином. Ессеї переселилися в юдейські пустелі. Вони організували свої комуни, куди приймали тільки ессеїв. Вони постились, молилися і чекали, що Бог пошле Месію і очистить храм і священство.

Новий Заповіт

Бог розпочав втілення Свого задуму. Він обрав особливий народ і уклав з цим народом Угоду, яка мала підготувати людей до розуміння Його справедливості й благості. Через пророків та поетів Він розкрив Своє благословення світу, заснувавши довершене духовне царство, в основі якого лежала нова краща угода. Втілення задуму починалося з приходу обіцянного Месії. Пророки розповідали про Його прихід дуже детально. Вони сповістили де Месія буде народжений, якою Він буде людиною, а також яку роботу Він має виконати. Настав час Месії прийти й розпочати укладення Нової Угоди.

Твори Нового Заповіту розповідають про Нову Угоду Бога, яка була донесена і втілена через Ісуса, який був Христом (тобто помазаником, Месією). Вони вчать, що ця Нова угода була призначена для усіх людей. Вони розповідають про те, як люди в першому столітті відгукнулися на милостиву пропозицію Божої любові й стали частиною Нової Угоди. У цих творах даються вказівки Божим людям щодо того, як жити в цьому світі. В них також описується благословення, обіцянє Богом Його народові для повного й осмисленого життя у світі й для життя з Ним після смерті.

Твори Нового Заповіту включають двадцять сім різних книг, як мінімум, восьми різних авторів. Усі вони написані грецькою мовою, яка була поширена у світі в першому столітті. Більше половини всіх творів написано чотирма апостолами, людьми, обраними Ісусом, щоб бути Його представниками чи помічниками. Мат-

вій, Іоан та Петро були трьома з найближчих послідовників Ісуса під час Його земного життя. Інший автор, Павло, був обраний Ісусом пізніше, через чудесну з'яву.

Перші чотири книги, що називаються Євангеліями, — це різноманітні описи життя, смерті та воскресіння Ісуса Христа. Загалом у цих книгах радше йдеється про вчення Ісуса, мету Його появи на землі, надзвичайне значення Його смерті, ніж просто викладаються історичні факти Його життя. Це особливо стосується четвертої книги, Євангелії від Іоана. Перші три Євангелії дуже подібні за змістом. Фактично вони багато в чому повторюються. Однак кожен твір написано для іншої аудиторії, і мета кожної відрізняється від інших.

За чотирьома Євангеліями йдуть Діяння апостолів, історія подій, що відбулися після смерті Ісуса. Там описано, як Богову пропозицію любові було проголошено людям послідовниками Ісуса. У ній також розповідається, як проголошення цієї Євангелії чи Доброї Звістки призвело до широкого визнання християнської віри в Палестині та Римському світі. Книга Діянь була написана Лукою, свідком багатьох подій, про які він писав. Лука був також автором третьої Євангелії. Ці дві книги складають логічну єдність; Діяння — це природне продовження життєпису Ісуса.

За Діяннями йде зібрання листів окремим особам чи групам християн. Ці листи надсилалися християнськими провідниками Петром та Павлом, двома апостолами Ісуса. Ці листи було написано для того, щоб допомогти людям розібратися з проблемами, які перед ними тоді поставали. Вони інформували, направляли, повчали й надихали не лише цих людей, а й усіх християн в їхній вірі, спільному житті та житті у світі.

Книги Нового Заповіту

Подальший опис книг Нового Заповіту має допомогти в підготовці до читання кожної книги:

Євангелія від Матвія. Матвій — це ім'я одного з дванадцяти найближчих Ісусових послідовників. Матвій був єврейським збирачем податків, коли Ісус обрав його стати одним із Своїх апостолів. У творах Матвія простежується вплив його єврейського походження та інтересів. Видеться, він особливо дбає про виповнення передбачень Старого Заповіту в житті Ісуса. Однак Матвій справді ставить у центрі свого твору вчення Ісуса.

Євангелія від Марка. Іоан Марко був молодим товаришем деяких апостолів. Стиль Марка стислий і насычений подіями. На відміну від Матвія та Луки він небагато уваги приділяє вченню Ісуса. Марко, очевидно, писав для римського (не-єврейського) читача, тож у центрі його твору діяння Ісуса, які доводять, що Ісус — Син Бога. Здається, Марко насамперед зацікавлений у тому, щоб люди дізналися, що Ісус прийшов на землю для того, щоб врятувати людство від наслідків гріха.

Євангелія від Луки. Це одна з двох книг, написаних людиною, що подорожувала разом з апостолом Павлом. Лука був добре освіченим лікарем і талановитим письменником. Видно, що він знайомий з Євангелієм від Марка й більшістю матеріалів Євангелії від Матвія. Та з них він вибирає лише те, що могло бути зрозумілим і могло зацікавити неєврейський загал. Більшою мірою, ніж усі інші автори Євангелій, він зацікавлений у послідовному викладі життя Ісуса як історичної реальності. І все ж він робить наголос не на подіях життя Ісуса, а на самому Ісусі як особі, Яка любить людей, дбає про них і навчає їх справжнього значення життя, сягає всіх потреб людей, маючи владу допомогти й порятувати.

Євангелія від Іоана. Ця Євангелія дуже відрізняється від перших трьох. Це

одразу видно з прекрасного й глибокого вступу. Іоан дає багато матеріалу, якого не міститься в інших Євангеліях. Головна мета його — довести, що Ісус був Месією (Христом), святым Сином Божим та Рятівником світу.

Діяння апостолів. Ця книга, написана Лукою, розпочинається з того, на чому закінчилася його перша книга. Вона починається з настанови Ісуса Своїм послідовникам іти по світу, проголошуючи Добру Звістку, послання про любов Бога до людства. Ісус хотів, щоб вони розповідали те, про що вже дізналися самі, — про Його святе завдання: врятувати людей землі від наслідків їхніх лихих діянь. Лука простежує захоплююче втілення цієї справи, концентруючи увагу на двох головних рушійних образах — Петрі та Павлові. Він показує, як християнство швидко поширювалося від започаткування в Єрусалимі, далі в оточуючих районах Йudeї та Самарії, і потім у найвіддаленіших куточках Римської імперії.

Наступна група творів Нового Заповіту містить Послання Павла. Апостол Павло (спочатку званий Савлом) був добре освіченим євеєм з Тарсу в Кілкії (південно-східна Туреччина). Він дістав освіту в Єрусалимі, був провідником фарисеїв і жорстоко боровся з християнським рухом у перші роки його існування. Однак Ісус явився йому в з'яві й докорінно змінив його життя. Десятьма роками пізніше він почав подорожувати, щоб поширювати звістку про Христа. Протягом цього періоду він написав багато послань до церков (християнських груп) та окремих осіб. Новий Заповіт містить тринадцять таких послань.

Послання Павла до римлян — це найдовше й найповніше його послання. Більшість із його послань написана до християнських груп у міста, де він першим проповідував вчення про Христа й організовував церкви. Однак він написав це послання до християн Рима, ніколи не бувавши в Римі. Він був у Греції близько 57 року н. е. Не маючи змоги подорожувати до Рима, як йому хотілося, він виклав учення, яке зазвичай проповідував, у цьому листі. Це ретельно записаний виклад основних істин християнської віри.

Перше та Друге послання Павла до коринтян — це два з кількох послань, написаних Павлом до християн у Коринті, місті у південній Греції. У першому з них Павло розглядає деякі проблеми, що виникли там між християнами, і відповідає на запитання, які йому попередньо ставили. Вони стосувалися християнських спільнот, одруженні, статевого гріха, розлучення, єврейських звичаїв тощо. Особливо цікавий тринадцятий розділ, відомий твір Павла про любов, в якій Павло вбачає вирішення всіх проблем. Друге послання було написане після відповіді коринтян на Перше послання.

У *Посланні Павла до галатів* розглядаються різні проблеми християн у Галатії. Павло проповідував там християнство й організував кілька церков. Тоді група єврейських вчителів подалася туди й навчала певних ідей, які були дуже далекі від істинного християнського вчення. Проблема була серйозною, оскільки стосувалася основ взаємин людини з Богом. На той час Павло не міг вирушити до Галатії, але давав потужне вирішення цієї проблеми в своєму Посланні. Як і в його Посланні до римлян, тут розкриваються основи християнської віри, але з іншого погляду.

Павло написав *Послання ефесянам* під час у'язнення, але точно не відомо, де і коли. Тема цього послання — це задум Бога об'єднати всіх людей під владою Христа. Павло додавав наснаги християнам жити в гармонії одне з одним і виконувати свої обов'язки перед Богом.

Послання Павла до філіпп'ян було також написане у в'язниці, очевидно, в Римі. Павло мав багато неприємностей на той час, але він вірив у Бога, саме тому його

лист сповнений довіри та радості. Павло писав з метою додати сміливості філіппійським християнам і подякувати за певну фінансову підтримку, що вони йому надали.

Павло написав *Послання до колосян*, щоб заперечити деякі брехливі вчення, що створювали чимало клопоту для церкви в Колосах, місті в Малій Азії (Туреччина). Частина цього послання подібна до послання ефесянам. Павло дає деякі практичні уроки того життя, яким повинен жити християнин.

Перше і Друге послання до колосян були, можливо, одними із перших послань Павла. Під час своєї першої подорожі до Македонії (північної Греції), Павло сповістив колунянам християнське послання. Багато людей повірило, але Павло мусив залишити їх дуже скоро. Павло писав, щоб додати людям наснаги в їхній новій вірі. Він також писав про речі, які люди не розуміли, особливо про очікуване повернення Христа. В своєму другому посланні Павло продовжує цю дискусію.

Перше й Друге послання до Тимофія та Послання до Тита були написані Павлом наприкінці його життя до двох його близьких товаришів. Павло залишив Тимофія в Ефесі, а Тита — на Криті для допомоги у вирішенні проблем з організацією та діяльністю місцевих церков. Тобто Тимофій та Тит повинні були допомагати церквам у тих містах підготуватися до самостійного управління й діяльності. У першому посланні до Тимофія і посланні до Тита Павло дає поради, як вирішувати різні проблеми та як виходити зі скрутних ситуацій. У в'язниці, коли Павло відчув наближення смерті, він написав друге, дуже особисте послання до Тимофія. В цьому Посланні містяться поради й підтримка, оскільки Павло палко прагнув, щоб Тимофій, слідуючи його зразку, і далі жив з вірою, наснагою та довготерпінням.

Послання Павла до Филимона — це коротке послання, написане одночасно з посланням до колосян. Филимон, християнин в Колосах, був господарем утклого раба Онисима, який навернувся у християнство, завдяки впливу Павла. Послання Павла — це заклик до Филимона пробачити Онисима й прийняти його назад.

Крім послань від Павла, є ще вісім послань, написаних іншими послідовниками Ісуса. Автор *Послання до євреїв* залишився невідомим, але зрозуміло, що листа написано до євреїв, які вірять у Христа. Їм загрожувала небезпека бути відвернутими від їхньої віри в Ісуса. Цього листа було написано для того, щоб додати наснаги таким християнам і зміцнити їхню віру. Автор наголошує на вищості Ісуса Христа над усіма іншими істотами та особами. Він навчає, що вічне священицтво Ісуса Христа і «краща угода» мають переваги над священством Старого Заповіту і «першою Угодою». Автор закінчує листа, підтримуючи в народі віру в Бога і життя для Нього.

Слово «практичний» майже завжди вживається при характеристиці *Послання від Якова*, «слуги» Бога й Ісуса. Дехто вважає, що це один із братів Ісуса. Єврейське походження Якова дається відмінно, коли він викладає своє вчення про чесність і справедливість, допомогу бідним, любов до світу, мудрість, витримку, випробування та спокуси, вчинки та послух, віру і працю. Він закликає людей молитися й бути терплячими.

Перше і Друге послання Петра було звернено до християн, які живуть у багатьох різних місцях. Петро навчав цих християн того, що є надією їхнього життя, а також того, що справжня їхня оселя — на Небесах. Вони переживають тяжкі часи, та Бог не забув їх, запевняв Петро. Вони вдосконалюються у своєму стражданні. Він нагадував їм, що Бог благословив їх і простив їхні гріхи через Ісуса Христа.

Вони мусять відповісти праведним життям. У другому посланні апостол виступає проти лженастравників. Він навчає про істинне знання і друге пришестя Христа.

Перше, Друге і Третьє послання Іоана були написані апостолом Іоаном. Послання Іоана, сповнені любові, запевняють віруючих у тому, що Бог їх завжди прийме. Іоан вчить, що люди показують свою любов до Бога в любові до оточуючих, і живучи так, як бажає для них Бог. Друге і Третьє послання закликають християн до любові одне до одного і застерігають від лженастравників і безбожної поведінки.

Автор *Послання Юди* — це брат Якова і, мабуть, брат Ісуса. У цьому посланні проповідується стійке дотримання віри, а також автор висловлюється проти злувмисників та лженастравників.

Остання книга Нового Заповіту, *Одкровення апостола Іоана*, відрізняється від усіх інших. Вона написана високометафоричною мовою і розповідає про з'яви, що були автору, апостолу Іоану. Багато з цих метафор та образів запозичено зі Старого Заповіту. Їх легше зрозуміти, порівнюючи з творами Старого Заповіту. Ця книга запевняє християн в остаточній перемозі над злими силами за допомогою Бога й Ісуса Христа, їхнього провідника й помічника.

Новий Заповіт і сучасний читач

Сьогоднішній читач Біблії мусить пам'ятати, що ці книги було написано тисячі років тому для людей, що жили в культурних умовах, дуже відмінних від наших. Взагалі, в центрі творів лежать принципи, які є абсолютною істиною, хоча багато історичних подій, використаних ілюстрацій та посилань можуть бути зрозумілими лише тим, хто має уявлення про часи й культуру, в якій відбувалися події. Наприклад, Ісус розповідає історію про чоловіка, який сіяв зерно в інший ґрунт за інших природних умов. Такі умови можуть бути незнані людям сьогодення, але урок, який дає Ісус на цьому прикладі, підходить людям у будь-які часи, в будь-якій місцевості. Сучасному читачеві світ Біблії може видатися дещо дивним. Звичай, ставлення, манера розмовляти можуть здатися незвичайними. Тому варто оцінювати все це не за сучасними стандартами, а за мірками того часу і того місця. Також важливо взяти до уваги те, що Біблію було написано не як наукову книгу. Це переважно опис історичних подій та підкреслення значущості цих подій для людства. Її вчення містить універсальні істини, які лежать за межею царства науки. Вони залишаються справедливими навіть у наш сучасний вік, оскільки там ідеться про основні духовні потреби людини, які ніколи не змінюються.

Кожна людина, яка береться до читання Біблії об'єктивно, може взяти для себе багато корисного. Вона дістане знання про історію та культуру давнього світу, дізнається про життя і вчення Ісуса Христа, про його значення для Його послідовників. Вона зможе зазирнути в духовну сутність і зрозуміти радість і мілівість життя. Вона знайде відповіді на найскладніші життєві питання. Отже, є багато добрих причин прочитати цю книгу. І людина, яка, читаючи, ставитиметься до тексту відкрито й допитливо, можливо знайде Божественну причину свого існування.

Міжнародна біблійна ліга та її партнери у всьому світі забезпечують Писанням мільйони людей, які досі не мають надії. Ця життєдайна надія міститься у слові Божому. Кожна придбана Біблія «Сучасною мовою» надасть нам можливість надрукувати ще одну Біблію для людини, котра потребує слово Боже. Для того щоб надати Святе Писання ще більшій кількості людей, будь ласка, зробіть пожертвування через інтернет-сторінку www.bibleleague.org/donate або надішліть кошти до Міжнародної біблійної ліги, 1 Bible League Plaza, Crete, IL 60417. Міжнародна біблійна ліга існує з тією ціллю, щоб забезпечувати Бібліями «Сучасною мовою» та різноманітними біблійними матеріалами церкви та партнерські організації для їх роботи, яка допомагає людям повірити в Ісуса Христа.

Новий Заповіт: Сучасною мовою™ (УСП™)

© Міжнародна біблійна ліга

Новий Заповіт: Сучасною мовою™ (УСП™)

© Міжнародна біблійна ліга, 1996–2014

© Міжнародна біблійна ліга, карти, ілюстрації, 2012–2013

© Міжнародна біблійна ліга, додаткові матеріали, 2014

У випадку використання до 1 000 віршів письмовий дозвіл не потрібен, але сукупність цитат не може складати повного об'єму або перевищувати половини друкованого видання. Нижченаведена інформація повинна надаватися на титульній або авторській сторінці:

Цитата приведена з Нового Заповіту Сучасною мовою™ (УСП™)

Перевидання цитат з Нового Заповіту Сучасною мовою™ (УСП™) зроблено з дозволу Міжнародної біблійної ліги, 1996–2014

У випадку використання цитат з Нового Заповіту «Сучасною Мовою» в некомерційний виданнях, а саме: церковних бюллетенях, об'явах, плакатах тощо, повне пояснення авторського права непотрібно, проте наприкінці кожної цитати має бути посилання на «УСП». За письмовим дозволом на перевидання більше 1 000 віршів або використання цитат, які у сукупності складають більше половини друкованого видання, або будь-якими проханнями про використання тексту необхідно звертатися до Міжнародної біблійної ліги.

Публікація коментарів або перевидання цитат у комерційних цілях з Нового Заповіту «Сучасною мовою» потребує письмового дозволу від Міжнародної біблійної ліги. За дозволом необхідно звертатися за адресою: permissions@bibleleague.org.

Bible League International

PO Box 820648

Fort Worth, TX 76182, USA

Телефон: 888-542-4253

Електронна пошта: permissions@bibleleague.org

Веб-адреса: bibleleague.org

Безкоштовні електронні матеріали: bibleleague.org/downloads

Від Матвія

Свята Євангелія

Родовід Ісуса Христа (Лк. 3:23–38)

- 1 ¹Ось родовід Ісуса Христа, з роду Давида та Авраама.
- 2 Авраам був батьком Ісаака.
Ісаак був батьком Якова.
Яків був батьком Юди та його братів.
- 3 Юда був батьком Фареса та Зари,
а матір'ю їхньою була Тамара.
Фарес був батьком Есрома.
Есром був батьком Арама.
- 4 Арам був батьком Аммінадава.
Аммінадав був батьком Наасона.
Наасон був батьком Салмона.
- 5 Салмон був батьком Воаза, а матір'ю
його була Рахав.
- 6 Воаз був батьком Йоведа, а матір'ю
його була Рут.
Йовед був батьком Єссея.
- 7 Єссей був батьком царя Давида.
Давид був батьком Соломона,
а його матір'ю була Урієва жінка.
- 8 Соломон був батьком Ровоама.
Ровоам був батьком Авії.
Авія був батьком Аси.
- 9 Аса був батьком Йосафата.
Йосафат був батьком Йорама.
Йорам був батьком Осії.
- 10 Осія був батьком Йоатама.
Йоатам був батьком Агаза.
Агаз був батьком Езекії.
- 11 Езекія був батьком Манасії.
Манасія був батьком Амоса.
Амос був батьком Йосії.
- 12 Йосія був батьком Єхонії¹ та його
братів.
Це було за часів переселення
ізраїльського народу до Вавилона.
- 13 Після переселення до Вавилона

¹ 1:11 Єхонії Або «Єхоніакіна».

Єхонія був батьком Салатиїла, та

Салатиїл був батьком Зерувавела.

¹³ Зерувавел був батьком Авіюда.

Авіюд був батьком Еліакима.

Еліаким був батьком Азори.

¹⁴ Азор був батьком Задока.

Задок був батьком Ахима.

Ахим був батьком Еліуда.

¹⁵ Еліуд був батьком Елеазара.

Елеазар був батьком Маттана.

Маттан був батьком Якова.

¹⁶ Яків був батьком Йосипа,

чоловіка Марії, у якої народився Ісус,
названий Христом.

¹⁷ Отже, всього було чотирнадцять поколінь від Авраама до Давида, чотирнадцять поколінь від Давида до переселення у Вавилон і чотирнадцять поколінь від переселення у Вавилон до народження Христа.

Народження Ісуса Христа (Лк. 2:1–7)

¹⁸ Ось як народився Ісус Христос: Марія,
Його мати, була заручена з Йосипом.
Ще до їхнього одруження виявилося, що
вона вагітна від Святого Духа. ¹⁹ Йосип,
її чоловік, був людиною порядною й
праведною і не хотів її ославити, отже,
він вирішив таємно розлучитися з нею.
²⁰ Та коли він про це подумав, з'явився
йому вві сні Ангел Господній і мовив:
«Йосипе, сину Давидів, не бйся взяти
шлюб з Марією, бо Дитина, Яка в ній
зачата — від Духа Святого. ²¹ Марія наро-
дить Сина, і ти назвеш Його Ісусом², бо
Він спасе людей від їхніх гріхів».

²² Все це сталося так, щоб могли збу-

² 1:21 Ісус У перекладі це означає «Господь (Ягве) рятує».

тися слова Господні, мовлені устами пророка:

²³ «Слухайте! Діва незаймана завагітнє і народить Сина,

і назвуть Його Еммануїлом»¹,

що означає «З нами Бог».

²⁴⁻²⁵ Прокинувшись, Йосип зробив те, що звелів йому Ангел Господній, і взяв Марію собі за жінку, але не знав він її, аж доки не народила вона Сина. І назвав він Його Ісусом.

Мудреці поклоняються Ісусові

2 ¹ Ісус народився в юдейському місті Вифлеємі за царювання Ірода. Згодом до Єрусалиму прийшли мудреці зі Сходу. ² Вони спитали: «Де новонароджений Цар юдейський? Ми прагнемо знати, бо бачили Його зірку, коли вона зійшла. Ми прийшли поклонитися Йому». ³ Почувши про це, цар Ірод дуже стривожився, а разом з ним і всі мешканці Єрусалиму. ⁴ Він зібрав усіх головних священиків та книжників юдейських і запитав їх, де має народитися Христос. ⁵ Вони сказали йому: «У Вифлеємі, в Юдеї, бо ось що написано пророком:

„Ти, Вифлеєме, що в землі Юди,
дуже важливе серед міст
юдейських,
бо з тебе вийде Правитель,
Який буде пастирем народу
Мого — Ізраїлю”.

Mих. 5:1-2

⁷ Тоді Ірод покликав мудреців, щоб зустрітися таємно, і точно з'ясував у них, коли зійшла зірка. ⁸ Пославши їх до Вифлеєма, він звелів: «Ідіть і добре розпитайте про Дитя, а коли знайдете, то сповістіть мене, щоб я теж міг піти й поклонитися Йому».

⁹ Вони вислухали царя та й пішли, і зірка, схід якої вони бачили, йшла поперед них, доки не зупинилася над місцем, де була Дитина. ¹⁰ Коли мудреці побачили те, велика радість охопила їх. ¹¹ Вони ввійшли до оселі й побачили Дитину з Марією, Його матір'ю. Вони впали доліць перед Ним, щоб поклонитися Не-

мовляті. Тоді, відкривши свої скарбниці, піднесли Йому дарунки: золото, ладан та мирро.

¹² Оскільки Бог з'явився їм вві сні й попередив, щоб не поверталися до Ірода, вони рушили до своєї землі іншим шляхом.

Втеча до Єгипту

¹³ Після того, як мудреці вирушили в путь, Ангел Господній з'явився Йосипу вві сні й сказав: «Вставай, візьми Дитину та Його матір і тікайте до Єгипту. Залишайтесь там, поки Я не скажу, що небезпека пройшла та можна повернутися, бо Ірод шукатиме Дитя, щоб убити Його». ¹⁴ Йосип встав, узяв Дитя та матір Його вночі та й пішов до Єгипту. ¹⁵ Він залишився там аж до смерті Іродової, щоб збулося сказане Богом, Який устами пророка провіщав: «Я по-клікав Свого Сина з Єгипту»².

Вбивство дітей

¹⁶ Коли Ірод побачив, що мудреці його обманули, то дуже розлютився й наказав повбивати у Вифлеємі та його околицях усіх дворічних і молодших за віком хлопчиків. (Визначивши вік з того, про що розповіли йому мудреці). ¹⁷ Тоді справдилося те, що було мовлено вустами пророка Єремії:

¹⁸ «В Рамі було чути звуки ридань та голосіння.

То Рахиль плакала за дітьми своїми, незважаючи на втішання, бо не було вже дітей її на світі».

Єремія 31:15

Йосип та Марія повертаються з Єгипту

¹⁹⁻²⁰ По смерті Ірода Ангел Господній з'явився Йосипу вві сні в Єгипті й мовив: «Вставай, візьми Дитя та Його матір і йди в землю Ізраїльську, бо вмерли ті, хто прагнув відняти життя Дитини».

²¹ Він встав й, взявши Хлопчика та Його матір, вирушив до землі Ізраїльської. ²² Однак почувши, що в Юдеї за-

¹ 1:23 Цитата приведена з книги Іс. 7:14.

² 2:15 Цитата приведена з книги Ос. 11:1.

містъ батька — Ірода, царює синъ його Архелай, Йосип побоявся йти туди. Однак, попереджений ввін сні, вінъ покинув Єгипет і подався до Галилейської землі.²³ Прибувші туди, вінъ оселився у місті Назареті, аби збулося пророками сказане, що назвутъ Його¹ Назарянином².

Проповідь Іоана Хрестителя

(Мр. 1:1–8; Лк. 3:1–9, 15–17; Ін. 1:19–28)

З ¹То був час, коли прийшов Іоан Хреститель, який проповідував у пустелі юдейській.² Він казав: «Покайтесь, бо Царство Боже наближається». ³То ж саме про нього провіщав пророк Ісаї:

«Голос лунає в пустелі:
„Готуйте дорогу Господу,
зробіть прямим шлях для
Нього”».

Ісаї 40:3

⁴Іоан носив вбранин з верблюжої вовни, підперезане шкіряним паском. Їжею його були сарана та дикий мед.⁵У той час люди приходили до нього з Єрусалиму, з усієї околиці Юдеї та з усієї землі навколо Йордану, ⁶та хрестилися у нього в річці Йордан, сповідуючись у своїх гріхах.

«Коли він побачив багато фарисеїв та саддукеїв, які прийшли хреститися, то сказав їм: «Виплодки зміїн! Хто попередив вас тікати від гніву Господнього, що наближається? ⁸Хай ваші вчинки покажуть, що ви покаялися. ⁹Не сподівайтесь, що досить буде сказати: „Авраам — наш батько”. Бо кажу вам, що Бог може навіть це каміння перетворити на дітей Авраамових! ¹⁰Сокира вже занесена, і кожне дерево³, що не дає добрих плодів, буде зрубане й кинуте у вогонь. ¹¹Я хрещу вас водою на покаяння, але ж незрівнянно Могутніший, ніж я, іде за мною: я не гідний навіть бути рабом, який схиляється, щоб зняти Його сандалії. Він хреститиме вас Духом Святым

¹2:23 Його Або «Христ». Див.: «Христос».

²2:23 Назарянин Чоловік, який народився у місті Назарет. Гебрейською мовою це слово звучить як слово «Пагін». Тут Матвій говорить про обіцянку «бліка» або «Нащадка», який вийде з роду Давидова. Див.: Ісаї 11:1.

³3:10 дерево Древо символізує тих людей, які не підкоряються Господу: їх буде зрізано, як те дерево.

і вогнем.¹² Він очистить Свій тік і збере пшеницю до комори, а половину спалить у незгасному вогні»⁴.

Хрещення Ісуса (Мр. 1:9–11; Лк. 3:21–22)

У той час Ісус прийшов з Галилеї до ріки Йордан, щоб Іоан похрестив Його.

¹⁴ Та Іоан намагався відмовити Ісуса, кажучи: «Я сам повинен похреститися у Тебе, то чому ж Ти йдеш до мене?»¹⁵ І відповів Ісус: «Нехай поки що буде так, бо належить нам виконувати все, що Господь велів». І тоді Іоан дозволив Йому похреститися.

¹⁶ То Ісус похрестився, і тільки-но піднявся Він із води, як небо розкрилось Йому. І побачив Він Духа Божого, який сходив на Нього в подобі голуба. ¹⁷ І голос пролунав з небес: «Це Син Мій улюблений, Який догояв Мені».

Диявол спокушає Ісуса (Мк. 1:12–13; Лк. 4:1–13)

4 ¹Тоді ж Дух повів Ісуса до пустелі, щоб диявол Його спокушав. ² Протягом сорока днів і ночей Ісус нічого не їв, та після цього Він був дуже голодним. ³ Тоді спокусник⁵ прийшов до Нього і сказав: «Якщо Ти Син Божий, то накажи цьому камінню перетворитися на хліб». ⁴ На те Ісус відповів йому: «У Святому Писанні сказано:

„Не хлібом одним живе людина,
а кожним словом, сказаним
устами Божими”».

Повторення Закону 8:3

⁵Після того диявол переніс Його до святого Єрусалиму, поставив на найвище місце храму ⁶й сказав: «Якщо Ти Син Божий, кинься додолу, адже у Святому Писанні сказано:

„Він накаже Ангелам Своїм берегти
Тебе,

і вони понесуть Тебе на руках,
щоб не пошкодив Ти ноги Своєї об
камін”».

Псалми 91:11–12

⁷Ісус відповів йому: «Але у Святому

⁴3:12 Він очистить... вогні Тут мається на увазі те, що Ісус відділить добрих людей від поганіх.

⁵4:3 спокусник Або «диявол».

Писанні також сказано: „Не спокушай Господа Бога свого!”¹»

⁸Знову диявол узяв Його на дуже високу гору і показав усі царства світу, всю їхню розкіш. ⁹І сказав він Ісусові: «Я дам Тобі все це, якщо впадеш доліць і поклонишся мені».

¹⁰На те Ісус відповів йому: «Відійди, сатано! У Святому Писанні сказано:

„Поклоняйся Господу Богу своему і служи лише Йому!”

Повторення Закону 6:13

¹¹Тоді диявол залишив Ісуса, і Ангели прийшли й служили Йому.

Ісус у Галилії (Мр. 1:14–15; Лк. 4:14–15)

¹²Коли Ісус довідався, що Іоана ув'язнено, Він повернувся до Галилії. ¹³Проте Він не залишився в Назареті, а пішов і оселився в Капернаумі, що біля Галилейського озера у поселеннях Завулона й Нафталі. ¹⁴Бо мусило справдитися проорочтво Ісаї:

¹⁵«Земле Завулона та земле Нафталі,
що знаходяться по дорозі до моря
на захід від ріки Йордан!

Галилеє не юдейська! Слухайте
уважно!

¹⁶Народ, що скніє в темряві,
побачив величне світло,
і на тих, хто живе в країні під тінню
смерті,
зійшло світло!»

Ісаї 9:1–2

¹⁷Відтоді Ісус почав проповідувати, кажучи: «Покайтесь, бо Царство Боже вже близько!»

Ісус обирає перших учнів (Мр. 1:16–20; Лк. 5:1–11)

¹⁸Йдучи повз Галилейське озеро, Ісус побачив двох братів: Симона, який звався Петром, та його брата Андрія, які закидали невід в озеро, бо були рибалками. ¹⁹І сказав їм Ісус: «Ідіть услід за Мною, і Я зроблю вас ловцями не риби, а душ людських». ²⁰Вони одразу ж полишили свої сіті й подалися за Ним.

²¹Потім Він пішов далі й побачив іще двох братів: Якова, сина Зеведеєвого, та Якового брата Іоана, — які, сидячи

¹ 4:7 Цитата приведена з книги Повт. Закону 6:16.

зі своїм батьком Зеведеєм у човні, лагодили рибальські сіті. Ісус покликав і їх.

²²Вони одразу ж покинули човен батька свого й подалися за Ним.

Ісус навчає та зціляє людей (Лк. 6:17–19)

²³Ісус обійшов усю Галилею, проповідуючи в синагогах і навчаючи про Царство Боже, зцілюючи всі недуги та хвороби людські.

²⁴Чутка про Нього рознеслася по всій Сирії. До Нього приводили всіх хворих: тих, що страждали від хвороб та тяжких болів, а також біснущих, хворих на епілепсію, немічних. І Ісус зціляв їх. ²⁵Великий натовп людей ішов за Ним із Галилеї, з Десятимістя, з Єрусалиму та з-за Йордану.

Проповідь на горі (Лк. 6:20–23)

5 ¹Коли Ісус побачив натовп, то зійшов на гору. ²Сівши на землю, Він почав навчати людей, та учні теж оточили Його:

³ «Благословенні вбогі духом²,
бо Царство Боже належить їм.

⁴ Благословенні засмучені,
бо Бог утішить їх.

⁵ Благословенні смиренні,
бо вони успадкують землю,
обіцяну Господом³.

⁶ Благословенні голодні та спраглі до праведності,
бо Бог задовольнить їхню потребу.

⁷ Благословенні милосердні,
бо вони зазнають милосердя від Бога.

⁸ Благословенні чисті серцем,
бо вони побачать Бога.

⁹ Благословенні миротворці,
бо вони будуть названі дітьми Божими.

¹⁰ Благословенні переслідувані за праведність,
бо їм належить Царство Небесне.

¹¹Благословенні ви, коли вас скрив-

² 5:3 вбогі духом Або «ті, хто визнає, що вони вбогі духом».

³ 5:5 землю... Господом Можливо, що тут, їде мова про «духовну землю, обіцяну Господом», але це також можеозначати «земля, яка належить Богом». Див.: Пс. 37:11.

джують і переслідують і облудно зводять наклепи на вас тому, що ви Мої послідовники.¹² Радійте й веселітесь, бо на вас чекає велика нагорода на небесах! Так люди переслідували і всіх пророків, які жили до вас».

Сіль землі (Мр. 9:50; 4:21; Лк. 14:34–35; 8:16)

¹³ «Ви — сіль землі, але коли сіль стає прісною і втрачає свій смак, як її знову соленою зробити? Вона стає ні на що непридатною. Хіба що викинути її геть, щоб топтали люди. ¹⁴ Ви — світло світу. Неможливо сковати міста, що стоять на вершині гори. ¹⁵ Ніхто не ставить запалений світильник під перевернуту посудину, а на поставець, і він тоді світить усім у хаті. ¹⁶ Нехай світло ваше сяє людям, щоб вони бачили ваші добре вчинки і прославляли Отця свого Небесного».

Ісус і Старий Заповіт

¹⁷ «Не думайте, що Я прийшов знищити вчення Закону Мойсея чи пророків. Я прийшов не знищити його, але виконати. ¹⁸ Істинно кажу вам, що скільки існуватимут небо і земля, жодна рисочка хоч однієї з літер Закону не зникне, аж доки не здійсниться все. ¹⁹ Якщо хтось порушить хоча б одну з найменших заповідей і навчить людей цього, той стане найменшим у Царстві Божому. Якщо ж він підкориться й виконуватиме заповіді та вчитиме інших чинити так само, то стане великим у Царстві Небесному. ²⁰ Кажу вам так, бо якщо ви не переважите законників та фарисеїв у виконанні того, чого вимагає Бог, то не вийти вам до Царства Небесного».

Не гнівяйтесь

²¹ «Ви чули, що сказано було нашим предкам: „Не вбивай”¹. Той, хто вб’є, відповість за це перед судом. ²² Але кажу Я вам: якщо хтось гнівається на близького свого — відповість перед судом. Якщо ж хто образить близького свого — відповість перед Верховним

судом². А якщо хто скаже: „Ти дурень” — буде горіти в пекельному вогні.

^{23–24} Якщо ти несеш дар до вівтаря і там згадаєш, що брат твій має щось проти тебе, залиш дар свій. Перш під примирися з братом, а тоді повернися й поклади на вівтар дарунок свій.

²⁵ Примирися зі своїм недругом, доки ти з ним ідеш до суду, інакше він віддасть тебе до рук судді, а той — сторожі, щоб кинути тебе до в’язниці. ²⁶ Істинно кажу: не вийти тобі звідти, доки не сплатиш усе, що заборгував до останнього грошу».

Про перелюб

²⁷ «Ви чули, що було сказано: „Не чини перелюб”³. ²⁸ Та кажу Я вам, що кожен, хто дивиться на жінку з пожадливістю, той уже вчинив перелюб з нею у своєму серці. ²⁹ Якщо праве око примушує тебе на гріх, вирви його та кинь геть, бо ліпше позбутися однієї частини тіла, ніж усе тіло кинути до пекла. ³⁰ І якщо правиця веде тебе до гріха, одрубай її та кинь геть, бо ліпше позбутися однієї частини тіла, ніж усе тіло загубити у пеклі».

Про розлучення (Мт. 19:9; Мр. 10:11–12; Лк. 16:18)

³¹ «І сказано: „Той, хто бере розлучення з жінкою своєю, має дати їй розвідного листа”⁴. ³² Та кажу Я вам, що існує тільки єдина підставка для чоловіка розлучитися зі своєю дружиною: через її розпусту. Той, хто одружується з тією розлученою, сам грішить перелюбом».

Про клятву

³³ «Ви чули також, що було наказано нашим предкам: „Не порушуй клятву, а дотримуйся клятви, даної Господу”⁵.

³⁴ Та кажу Я вам: не кляніться взагалі: ні небом, бо це — престол Божий, ³⁵ ні Землею, бо це — підніжжя стіп Божих.

² 5:22 Верховним судом Або «Синедріоном». Синедріон називався Верховний суд Юдеї.

³ 5:27 Цитата приведена з книги Вих. 20:14 та Повт. Закону 5:18.

⁴ 5:31 Цитата приведена з книги Повт. Закону 24:1.

⁵ 5:33 Див.: Лев. 19:12; Числ. 30:2; Повт. Закону 23:21.

¹ 5:21 Цитата приведена з книг Вих. 20:3 та Повт. Закону 5:17.

Також, не кляніться ні Єрусалимом, бо це — місто великого Царя,³⁶ні головою своєю, бо не зможете ви зробити жодної волосини ні білою, ані чорною.³⁷Якщо ви хочете сказати: „Так” — то й кажіть: „Так”. Якщо ж: „Ні” — то й кажіть: „Ні”. Все, що поза цим — від лукавого».

Не чиніть опір злу (Лк. 6:29–30)

³⁸«Ви чули, що сказано: „Око за око, зуб за зуб”¹.³⁹Та кажу Я вам: Не чиніть опір злому чоловікові. Якщо хтось вдарить вас по правій щоці, то підставте йому і ліву.⁴⁰Якщо хто схоче судитися з вами й забере вашу сорочку, то віддаїте йому й плащ.⁴¹Якщо римський солдат примушуватиме² вас пройти з ним один кілометр, йдіть з ним два.⁴²Коли хтось у вас просить, то дайте йому, а хто хоче позичити, не відмовляйте».

Любіть і ворогів своїх (Лк. 6:27–28, 32–36)

⁴³«Ви чули, що сказано: „Люби близьнього свого і ненавидь ворога”³.^{44–45}Та кажу Я вам: „Любіть ворогів своїх, моліться за тих, хто переслідує вас, щоб ви могли стати дітьми вашого Отця Небесного. Він примушує сонце сходити для злих і добрих й посилає дощ на праведних і неправедних.

⁴⁶Бо якщо ви любите лише тих, хто любить вас, то яку винагороду ви матимете? Чи не так чинять збирачі податків?⁴⁷Якщо ви вітаєте лише братів своїх, то що особливого в цьому? Чи не так чинять погани?⁴⁸Тому будьте досконалими, такими, як Отець ваш Небесний».

Про милостиню

6 ¹«Остерігайтесь виконувати релігійні обов’язки на людях, щоб вони бачили вас, бо не матимете ви винагороди від вашого Отця Небесного.

¹5:38 Цитата приведена з книг Вих. 21:24; Лев. 24:20 та Повт. Закону 19:21.

²5:41 **римський... примушуватиме** Солдати мали право примусити людей допомагати ім.

³5:43 Цитата приведена з книги Лев. 19:18.

⁴5:47 **погани** Люди, які не були євреями. Ті, хто не поклоняється істинному Господу.

²Оточ коли подаєте жебракові, не сурміть перед усіма, як це роблять лицеміри в синагогах та на вулицях, щоб хвалили їх люди. Істинно кажу вам: вони вже вповні мають винагороду.^{3–4} Та коли ви подаєте жебраку милостиню, нехай ліва рука ваша не знає, що робить права⁵, щоб таємне було ваше подаяння. Тоді Отець ваш Небесний, який бачить зроблене таємно, віддячить вам»⁶.

Про молитву (Лк. 11:2–4)

⁵«І коли молитеся, не будьте як ті лицеміри, які люблять стояти в синагогах та на перехрестях, щоб люди їх бачили. Істинно кажу вам: вони вже вповні мають свою винагороду.⁶ Та коли ви молитеся, йдіть до своєї кімнати, зачиніть двері й моліться Отцю своєму на самоті, а Отець ваш, Який бачить зроблене таємно, віддячить вам.⁷ Коли молитеся, не кажіть зайвого, як ті погани⁷, котрі вважають, ніби чим багатослівніші вони будуть, тим вірніше почую їх Господь.⁸Отже, не будьте подібні до них, бо Отець ваш знає, чого вам треба. Він знає те раніше, ніж ви попросите в Нього.⁹Тому моліться так:

„Отче наш Небесний,
хай святиться ім’я Твоє.

¹⁰ Нехай прийде Царство Твоє.

Нехай буде воля Твоя,
як на Землі, так і на Небі.

¹¹ Дай нам наш хліб⁸ щоденний.

¹² Прости гріхи наші,
як ми прощаємо тим,
хто завинив перед нами.

¹³ Не введи нас у спокусу,
а спаси від лукавого,
[бо царство, влада та слава
належать Тобі повік. Амінь!]⁹

⁵6:3–4 **нехай... права** Або «нехай ніхто не знає, що ви робите».

⁶6:3–4 **віддячить вам** Деякі з грецьких рукописів мають «віддячить вам відкрито». Але ж треба розуміти, що не має різниці яким чином Господь віддячить людям: таємно чи відкрито. Головне є те, Бог все бачить і невідмінно віддячить тієї людині, яка робить добре.

⁷6:7 **погани** Люди, які не були євреями. Ті, хто не поклоняється істинному Господу.

⁸6:11 **хліб** Або «жук».

⁹6:13 **бо царство... Амінь** У деяких древньогрецьких рукописах цих слів немає.

¹⁴Якщо ви прощаєте людям гріхи їхні, то Отець ваш Небесний також простить вам. ¹⁵Та коли ви не прощаєте, то й Отець не простить вам гріхи ваші».

Про піст

¹⁶«Коли ви поститеся, не прибираїте сумного вигляду, як лицеміри, які прикидаються, аби людям стало ясно, що вони постяться. Істинно кажу вам: вони вже сповна мають свою винагороду. ¹⁷⁻¹⁸Коли ви поститеся, зачешіть своє волосся та вмийте обличчя своє, щоб люди не побачили, що ви поститеся, щоб побачив лише Отець ваш, Якого ніхто не бачить. І Той, Хто бачить таємне, віддячить за це».

Складайте скарби на Небі

(Лк. 12:33–34; 11:34–36; 16:13)

¹⁹«Не складайте собі скарбів на Землі, де міль та іржа знищать їх, де злодії можуть вдертися й викрасти їх. ²⁰Краще збирайте скарби для себе на Небі, де ні міль, ні іржа не понівечать їх, де злодії не вдеруться й не викрадуть їх. ²¹Бо де багатство ваше, там і серце ваше буде.

²²Око — єдине джерело світла для тіла. Отже, якщо ви бачите людину, та бажаєте допомогти їй, то й усе тіло ваше буде наповнене світлом. ²³Але якщо ви дивитеся на людину егоїстично, то й усе тіло ваше буде в темряві. Якщо єдине світло, яке маєте ви — темрява, тож темрява та — є найгірша з усіх!»¹

²⁴«Ніхто не може служити двом господарям, бо зненавидить одного й полюбити іншого або буде відданий одному і зневажатиме іншого. Не можна водночас поклонятися Богові й грошам»².

Дбайте насамперед про Царство Небесне

(Лк. 12:22–34)

²⁵«Отже, кажу Я вам: не піклуйтесь

¹ 6:23 Або «Світильник тіла твого — то очі твої. Якщо очі твої бачать тільки добро, то й усе тіло твоє сповнене світла. ²³Але ж якщо вони погані, то й тіло твоє наповнене темрявою. Якщо єдине світло, яке маєши ти — темрява, то яка ж та темрява велика».

² 6:24 грошам Або «мамоні». З арамейської мови це перекладається як «багатство».

про те, що юстимете й питимете, аби підтримати життя свое. Не турбуйтеся про одяг для тіла вашого. Напевне, життя є важливіше їжі, а тіло — одягу!

²⁶Погляньте на птахів: вони не сіють, не жнуть, не збирають зерна до комори, але ж Отець Ваш Небесний годує їх. Хіба ж ви не знаєте, люди, що ви значно важливіші за птахів? ²⁷Ніхто з вас не зможе хвилюванням своїм подовжити життя своє хоча б на годину? ²⁸Навіщо ви піклуетесь про одяг? Погляньте, як ростуть дики квіти: вони не працюють, не шиють одягу собі. ²⁹Та ж кажу вам, що й Соломон у розквіті слави своєї не вдягався у такі вишукані шати, як вони.

³⁰Якщо Бог одягає в таку розкіш траву

польову, що сьогодні росте, а завтра потрапить у вогонь, то наскільки ж певніше одягне Він вас, о маловіри! ³¹Тож не піклуйтесь й не питайте: „Що нам їсти?” або „Що нам пити?” або „У що нам віратися?” ³²То лише погани увесь час дбають про таке, але ж Отець Ваш Небесний знає, чого ви потребуєте.

³³Натомість, дбайте насамперед про Царство Боже та робіть усе, що Господь від вас вимагає, й тоді усе інше Він неодмінно вам надасть. ³⁴Не піклуйтесь про день завтрашній, бо завтра будуть свої клопоти. Кожен день має досить своїх турбот».

Не судіть ближнього (Лк. 6:37–38, 41–42)

7 ¹⁻²«Не судіть інших, бо судитиме вас Бог так, як ви судите інших. Всешипній відміряє вам стільки ж, скільки ви відміряли іншим. ³Чому ви бачите порошинку в оці брата свого, але не помічаєте колоду у власному оці? ⁴Як же ви можете звертатися до брата з такими словами: „Дозволь вийняти порошинку з ока твого” — коли маєте колоду у власному оці? ⁵Лицеміри, спочатку витягніть колоду з власного ока, а тоді й побачите, як ліпше вийняти порошинку з братового ока.

⁶Не давайте святого собакам, не кидайте свиням перлів своїх, бо свині

потопчутъ їх, а собаки повернуться й накинуться на вас».

Просіть Отця Небесного (Лк. 11:9–13)

⁷«Просіть, і Бог дастъ вам, шукайте і знайдете, стукайте і вам відчинять. ⁸Бо кожен, хто просить, — отримає, хто шукає, — знайде, а двері завжди відчиняться тим, хто стукає.

⁹Чи є такий батько, який дастъ сину камінь, коли той проситиме хліба?

¹⁰Якщо ж син риби проситиме, то чи дастъ йому батько гадюку? Ніколи!

¹¹Отже, коли ви, лихі й недобри люди, знаєте, як зробити добрий дарунок дітям своїм, то наскільки ж вірніше те, що Отець Небесний обдарує усіх, хто просить!»

Найголовніше правило

¹²«Поводьтеся з іншими так, як ви б хотіли, щоб інші поводилися з вами. У цьому є розуміння Закону Мойсеєвого і вчення пророків».

Ідіть праведним шляхом (Лк. 13:24)

¹³«Вхід до життя істинного лежить тільки через вузькі ворота. Кажу вам це, бо просторими є ті ворота і широкою є та дорога, що ведуть до загибелі¹. Багато людей ідуть цим шляхом. ¹⁴Які ж вузькі ворота і тісна дорога, що ведуть до істинного життя! І як мало людей, котрі цей шлях знаходять!»

Стережіться лжепророків (Лк. 6:43–44; 13:25–27)

¹⁵«Стережіться лжепророків, які приходять замасковані в овечу шкіру, а насправді є вовками лютими. ¹⁶Ви їх відзнаєте по їхніх вчинках: бо не буде добрих вчинків від злої людини, саме як не буває винограду на терновому кущі або фіг' в будяках. ¹⁷Добре дерево дає добри плоди, а погане — погані. ¹⁸Не буває доброго дерева, що приносило б погані плоди, як не буває й поганого дерева, що приносило б добри плоди. ¹⁹Кожне дерево, що не дає добрих плодів, зрубують і кидають у вогонь.

¹ 7:13 загибелі Або «пекла».

²⁰Отже, лжепророків цих відзнаєте по їхніх вчинках»².

Виконуйте волю Отця Небесного

²¹«Не кожен, хто каже до Мене: „Господи, Ти — Господь мій” — увійде до Царства Боже, а той лише, хто виконує волю Отця Мого Небесного. ²²Багато хто промовить до Мене того останнього Дня: „Ти — Господь наш! Хіба не віщували ми ім'ям Твоїм? Хіба ж ми не виганяли демонів, та не творили чудеса іменем Твоїм?” ²³Тоді Я відкрито скажу їм: „Я ніколи не знав вас. Ідіть геть від Мене, ви, хто живе неправедно!”»

Не будуйте на піску (Лк. 6:47–49)

²⁴«Отже, кожен, хто слухає слова Мої й виконує їх, подібний до мудрого чоловіка, який звів будинок свій на камені. ²⁵І коли пішов дощ, і настало повінь, й знявся вітер і вдарив по будівлі, той дім не впав, бо був збудований на камені.

²⁶Проте кожен, хто слухає слова Мої, але не виконує їх, подібний до нерозсудливого чоловіка, який звів будинок свій на піску. ²⁷І коли пішов дощ, і настало повінь, й знявся вітер і вдарив по будівлі, той дім повалився зі страшним гуркотом».

^{28–29}Коли Ісус скінчив говорити, то натовп був вражений Його науковою, оскільки Він навчав їх як людина, яка має владу, а не як їхні книжники.

Зцілення прокаженого (Мр. 1:40–45; Лк. 5:12–16)

8 ¹Коли Ісус зійшов з гори, великий натовп сунув за Ним. ²Там був прокажений, який підійшов до Ісуса і, впавши долілиць перед Ним, благав: «Господи, якщо на те воля Твоя, Ти можеш зцілити мене». ³Тоді Ісус простягнув руку, торкнувся прокаженого й сказав: «Моя воля! Зціліся!» Тієї ж митті проказа зійшла з нього і він очистився від хвороби. ⁴Тоді Ісус наказав йому: «Дивися ж, ні кому не кажи про це. Краще підіймісь і покажися священику³,

² 7:20 по їхніх вчинках Буквально «по плодах їхніх».

³ 8:4 покажися священику За Законом Мойсея тільки

та принеси пожертву за своє очищення, як наказував Мойсей. Це й буде свідченням твого одужання».

Зцілення слуги сотника (Лк. 7:1–10; Ін. 4:43–54)

^{5–6}Коли Ісус знов прийшов до Капернаума, до Нього підійшов римський сотник і, благаючи про допомогу, мовив: «Мій слуга лежить у дома немічний, страждаючи від непосильного болю».

⁷Тоді Ісус пообіцяв йому: «Я прийду, щоб зцілити його».

⁸У відповідь сотник сказав: «Господи! Я недостойний, щоб Ти заходив до моєї оселі, але лише накажи, ѿ слуга мій одужає. ⁹Я знаю це, бо я сам людина підвладна, та маю солдатів, підвладних мені. Коли я кажу одному з них: „Йди геть!“ — то він іде. Кажу іншому: „Йди сюди!“ — і він приходить. Скажу слузі своєму: „Зроби це!“ — і він виконує».

¹⁰Почувши це, Ісус був дуже вражений і сказав тим людям, котрі слідували за Ним: «Істинно кажу вам, такої великої віри Я ні в кого не зустрічав — навіть у людей Ізраїлю». ¹¹Кажу вам більше того: багато хто прийдуть зі сходу та заходу й будуть їсти разом з Авраамом, Ісааком та Яковом у Царстві Божому. ¹²Справжні ж спадкоємці Царства будуть вигнані геть у темряву, де буде плач людський та скрігіт зубів від болю». ¹³По тому Ісус мовив до сотника: «Йди собі! Твій слуга одужає і станеться це так, як ти у те повірив». І слуга сотника відразу ж одужав.

Зцілення багатьох (Мр. 1:29–34; Лк. 4:38–41)

¹⁴Коли Ісус прийшов до хати Петра, то побачив його тещу, яка лежала в лихоманці. ¹⁵І торкнувся Він її руки, і лихоманка залишила жінку. Та підвелася й почала прислуговувати Йому.

^{16–17}Коли настав вечір, до Нього привели багатьох одержимих нечистими, і Ісус вигнав злих духів словом, та зцілив усіх хворих, щоб збулося сказане через пророка Ісаю:

«Він забрав усі наші хвороби

священик вирішував, зцілилася людина від хвороби чи ні.

й поніс наші недуги». Ісаї 53:4

Хто може бути Ісусовим учнем (Лк. 9:57–62)

¹⁸Побачивши натовп, Ісус наказав Своїм учням переплисти на інший берег озера.

¹⁹Тоді один із законників, підійшовши до Нього, мовив: «Учителю, я піду за Тобою, хоч куди б Ти йшов».

²⁰Ісус відповів на те: «Лисиці мають нори, а птахи небесні — гнізда, але Син Людський не має місця, де Він зможе відпочити».

²¹Інший учень сказав Йому: «Господи, дозволь мені спершу піти та поховати мого батька». ²²Однак Ісус відповів: «Йди за Мною, нехай мертві самі ховають своїх померлих».

Ісус вгамовує бурю (Мр. 4:35–41; Лк. 8:22–25)

²³Ісус сів у човен, а за Ним й усі Його учні. ²⁴Після того, як вони відплівли від берега, налетів штормовий вітер, та такий дужий, що хвилі почали заливати човен, але Ісус спав. ²⁵Тоді учні розбудили Його й кажуть: «Господи! Порятуй нас, ми гинемо!» ²⁶Ісус сказав їм: «Чого ви злякалися, маловіри?» Тоді Він встав і наказав вітру й хвильям вгамуватися, і на озері запала тиша.

²⁷Всі учні були здивовані й спітали: «Хто ж це Такий, що навіть вітер й води підкоряються Йому?»

Ісус зціляє двох біснуватих (Мр. 5:1–20; Лк. 8:26–39)

²⁸Коли Ісус переплив на протилежний берег озера до землі Гадаринської¹, двоє одержимих нечистими духами вийшли до Нього з-за гробниць. Вони були такі лоті, що ніхто не наважувався ходити тією дорогою. ²⁹Вони кричали: «Що Тобі треба від нас, Сину Божий? Чи прийшов Ти сюди, щоб мучити нас іще до призначеної часу?» ³⁰Неподалік паслося велике стадо свиней. ³¹І демони почали благати Його: «Якщо Ти маєш намір вигнати нас із цих людей, то пошли нас у свиней, аби ми могли

¹8:28 до землі Гадаринської У деяких древньогрецьких рукописах — «до землі Єргесинської» або «Гарасинської». Ця земля знаходилася на південному сході від Галілеї.

вселитися в них». ³²Ісус їм відповів: «Ідіть!» Тож демони повиходили з людей і вселилися в свиней. Тоді все стадо кинулося з крутого берега в озеро й потонуло. ³³Коли свинопаси, які доглядали за стадом, побачили, що сталося, то побігли геть і розповіли про все по місту й околицях, а особливо про те, що сталося з біснушатими. ³⁴Тоді все місто, налякане, вийшло назустріч і, побачивши Ісуса, всі почали благати Його залишити їхню землю.

Зцілення калікі (Мр. 2:1–12; Лк. 5:17–26)

9 ¹Ісус знову сів у човен і, перепливши озеро, повернувся назад до Свого міста. ²Принесли люди до Нього паралізованого чоловіка, який лежав у ліжку. Побачивши, як сильно вони вірюють, Ісус мовив до немічного: «Сину Мій, гріхи твої прощені».

³Деякі книжники почули, що сказав Ісус, та почали говорити поміж собою: «Він зневажає Бога Своїми словами!» ⁴Оскільки Ісус знову думки їхні, то сказав їм: «Чому такі недобрі думки в серцях ваших? ⁵Що легше сказати: „Твої гріхи прощені!“ чи „Вставай і ходи?“ ⁶Але Я доведу вам, що Син Людський має владу на землі прощати гріхи». І мовив Він до паралізованого: «Вставай, бери постіль свою і йди додому!»

⁷Вставши, немічний подався додому. ⁸Коли люди побачили це, то вони були приголомшені, і почали хвалити Бога за те, що Господь дав Людині таку силу.

Покликання Левія (Матвія)

(Мр. 2:13–17; Лк. 5:27–32)

⁹Коли Ісус ішов звідти, то побачив чоловіка на ім'я Матвій, який сидів у будді, збираючи податки. Ісус сказав йому: «Слідуй за Мною!» Тож Матвій встав і виrushив за Ним. ¹⁰І сталося так, що коли Ісус ів у домі Матвія, багато збирачів податків та грішників прийшло, і посадили вони за стіл разом з Ісусом і Його учнями. ¹¹Побачивши те, фарисеї почали питати Ісусових учнів: «Чому

ваш Учитель єсть за одним столом зі збирачами податків та грішниками?»

¹²Почуввши це, Ісус сказав їм: «Не здоровим потрібен лікар, а хворим. ¹³Отож ідіть і поміркуйте, що означають ці слова: „Я хочу милосердя, а не пожерств“¹, бо Я прийшов, щоб покликати не праведників, а грішників до покаяння».

Про піст (Мр. 2:18–22; Лк. 5:33–39)

¹⁴Тоді учні Іоана підійшли до Ісуса й запитали Його: «Чому ми й фарисеї часто постимося, а Твої учні — ні?»

¹⁵Ісус відповів на те: «Чи бачили ви колись, щоб другі нареченої постилися на весіллі, поки молодий ще з ними? Та прийде час, коли молодий залишить їх, тоді вони й засумують і почнуть поститися.

¹⁶До старої одежі не пришивають латки з неусаджененої тканини, бо вона збіжить й відриветься від старої тканини і діра буде ще більшою. ¹⁷Ніхто не наливає молоде вино в старі міхи, бо вони розірвуться, тож вино розіллеться, а міхи зіпсуються. Навпаки, нового вина потрібні нові міхи, щоб зберегти і одне і друге».

Воскресіння дочки Яіра та зцілення хворої на кровотечу (Мр. 5:21–43; Лк. 8:40–56)

¹⁸Поки Ісус усе це казав, до Нього прийшов голова синагоги, і впавши долиць, мовив: «Щойно померла моя донька, прийди та торкнутися рукою Своєю до неї, щоб вона ожила». ¹⁹Тоді Ісус встав і рушив за ним разом зі Своїми учнями.

²⁰У натовпі, що йшов за ними, була жінка, яка вже дванадцять років страждала від кровотечі. Вона підійшла до Ісуса ззаду й торкнулася краю Його плаща. ²¹Вона зробила так, бо сказала собі: «Якщо я торкнуся Його одягу, то одужаю». ²²Озирнувшись, Ісус побачив її і сказав: «Будь щаслива, дочка! Віра твоя зцілила тебе!» І жінка одразу одужала.

¹ 9:13 Цитата приведена з книги Ос. 6:6.

²³⁻²⁴Коли Ісус прийшов до оселі Яїра, Він побачив музиків, які грали похоронні мелодії, та приголомшених людей. Ісус сказав: «Вийдіть! Вона не померла, а просто спить». Почувши це, люди почали насміхатися з Нього.²⁵Коли ж їх прогнали, Ісус увійшов до кімнати, взяв за руку дівчинку, й вона встала.²⁶Чутки про це розійшлися по всій тій країні.

Ісус зцілює інших

²⁷Коли Ісус подався звідти, двоє сліпців ішли слідом за Ним і кричали: «Сину Давидів, змилуйся над нами!»²⁸Коли Він увійшов у дім, сліпці наблизилися до Нього. Тоді Ісус мовив до них: «Чи вірите ви в те, що Я знову зможу зробити вас зрячими?» Ті відповіли: «Так, Господі».²⁹Ісус торкнувся їхніх очей і сказав: «Оскільки вірите, що Я зможу зробити вас зрячими, то ж так тому і буди». ³⁰І зір повернувся до них. Та Ісус суворо застеріг їх, кажучи: «Нехай же ніхто про це не дізнається».³¹Але коли вони пішли, то рознесли чутку про це по всіх усюдах.

Ісус виліковує німого

³²В той час, коли вони виходили, до Ісуса привели німого чоловіка, одержимого нечистим духом.³³Тільки-но Ісус вигнав біса з нього, як німий почав говорити. Люди в натовпі здивувалися, мовивши: «Нічого подібного ще не траплялося в Ізраїлі».³⁴Та фарисеї казали: «Він виганяє нечистих владою володаря демонів!»

Ісус співчуває людям

³⁵Ісус ходив усіма містами та селами, навчаючи в синагогах, проповідуючи Євангелію про Царство Боже, виліковуючи всіх хвороби та недуги.³⁶Коли Він бачив натовпи людей, співчуття до них пройшло Його, бо були вони знесилені й безпорадні, наче вівці без пастуха.³⁷Тоді Ісус сказав Своїм учням: «Жнива великі, та мало робітників.³⁸Отже, моліться Господу, власникові врожаю, щоб послав робітників на Свої жнива».

Ісус виряджає Своїх апостолів

(Мр. 3:13-19; 6:7-13; Лк. 6:12-16; 9:1-6)

10 ¹Ісус покликав дванадцять апостолів, Своїх учнів, і наділив їх владою виганяти нечистих духів та зціляти від різних недугів та хвороб. ²Ось імена дванадцятьо апостолів:

Симон (який звався також Петром), його брат Андрій,

брати Яків і Іоан, сини Зеведееви,

³ Пилип,

Варфоломей,

Хома,

збирач податків Матвій,

Яків, син Алфія,

Тадей,

⁴ Симон Зилот,

Юда Іскаріот, котрий пізніше зрадив Ісуса.

⁵⁻⁶Ісус вирядив цих дванадцятьо і наказав їм: «Не ходіть до поганських земель, ані до самарійського міста, а йдіть до народу ізраїльського — заблудлих овець.⁷Йдіть і проповідуйте, кажучи: „Царство Боже наближається“.⁸Лікуйте хворих, воскрешайте мертвих, зціляйте прокажених, виганяйте нечистих духів. Ви одержуєте цю владу даром, то й допомагайте іншим даром.⁹⁻¹⁰Не беріть з собою ні золота, ні срібла, ні міді, ні запасної одежини чи сандалів, ані палици. Кажу вам так, бо робітнику буде дано все, що він потребує.

¹¹І як зайдете до міста чи села, то знайдіть там достойного чоловіка й лішайтесь в нього, доки не залишите те місто.¹²Входячи в дім, привітайте його словами: „Мир дому цьому!“¹³Якщо мешканці того дому гостинно привітають вас, тоді він достойний вашого миру. Якщо ж ні, то нехай ваш мир повернеться до вас.¹⁴А якщо десь вас не приймуть або не слухатимуть вашого слова, то залишіть те місто й обтрісніть порох з ніг ваших!¹⁵Істинно кажу вам, що навіть людям Содома і Гомор-

^{10:14} обтруси́ть порох з ніг ваших Попередження. Це означало, що апостоли більш не бажали говорити з тими людьми.

ри легше поведеться Судного Дня, ніж тому негостинному місту».

Ісус попереджає апостолів про переслідування

(Мр. 13:9–13; Лк. 21:12–17)

¹⁶«Знайте ж, що Я посилаю вас, як отих ягнят до вовчої зграї. Тож будьте мудрими, мов змії, та невинними, мов голуби. ¹⁷Стережіться людей, бо вони віддадуть вас до суду й битимуть багатогами у синагогах. ¹⁸Вас приведуть на суд правителів та царів за те, що ви Мої учні. Це дасть вам можливість свідчити про Мене перед ними та поганами. ¹⁹Коли ж вас заарештують, не турбуйтеся про те, що і як казати, бо на той час ви матимете що сказати. ²⁰Пам'ятайте, що то не ви говорите, а Дух Отця вашого промовлятиме вашими устами.

²¹Брат видасть брата на смерть, а батьки віддадуть дітей своїх. Діти повстануть проти батьків своїх і віддадуть їх на смерть. ²²І ненавідимуть вас усі за те, що ви йшли за Мною, але той, хто витерпить усе до кінця, врятується. ²³Коли вас переслідуватимуть в одному місті, то тікайте до іншого. Істинно кажу вам: ви ще не встигнете обійти всіх міст ізраїльських, як прийде Син Людський.

²⁴Учень — не важливіший за вчителя свого, а слуга — за свого господаря. ²⁵Учневі потрібно радіти, коли його сприймають як вчителя, а слузі — як пана його. Якщо люди називають Мене, голову родини, Вельзевулом, то наскільки певніше є те, що вони ображатимуть і вас, і домашніх ваших!»

Бійтесь Бога, не людей (Лк. 12:2–7)

²⁶«Тож не бійтесь людей. Немає нічого прихованого, що не відкриється, і нічого таємного, що не стане відомим. ²⁷Те, що Я кажу вам у пітьмі¹, кажіть при свіtl², а що кажу вам пошепки, проголошуйте, щоб усі почули.

²⁸Більше не бійтесь тих, хто може вбити тіло, бо вони не можуть вбити

¹ 10:27 у пітьмі Тобто у «тайні».

² 10:27 при свіtl Тобто «відкрито».

душу вашу. Краще бійтесь Бога, Який може знищити і душу й тіло в пеклі.²⁹Чи не за гріш продаеться пара горобців? А жоден з них не помре без відома Отця вашого!³⁰Господь навіть знає скільки волосся на головах ваших!³¹То ж не бійтесь — ви значно важливіші, ніж зграя горобців!»

Не соромтеся віри своєї (Лк. 12:8–9)

³²«Кожного, хто визнає Мене перед людьми, Я також визнаю перед Отцем Моїм Небесним.³³Якщо ж хтось зреchetься Мене перед людьми, того і Я зречуся перед Отцем Небесним».

Ісус прийшов, щоб розділити людей

(Лк. 12:51–53; 14:26–27)

³⁴«Не думайте, що Я прийшов, щоб принести мир на землю. Не мир Я приніс, а меч.³⁵Я прийшов, аби підняти сина против батька, дочку против матері, а невістку против свекрухи.

³⁶Ворогами людини стануть її домашні. Мухей 7:6

³⁷Той, хто любить батька чи матір, сина чи дочку свою більше, ніж Мене, не гідний Мене.³⁸Хто не бере й не несе хреста страждання свого і не йде за Мною, той не гідний Мене.³⁹Хто намагатиметься врятувати своє життя, загубить його, але ж хто віддасть життя за Мене, той здобуде життя істинне».

Господь благословить тих, хто щиро прийме вас

(Мр. 9:41)

⁴⁰«Хто приймає вас, той приймає Мене, а хто приймає Мене, той приймає Й Того, Хто послав Мене.⁴¹Хто приймає пророка тому, що то пророк — той одержить винагороду пророчу, а хто приймає праведного чоловіка тому, що то праведний, одержить винагороду праведного.⁴²Кожний, хто допоможе чим-небудь одному з цих найменших учнів Моїх, хоч би напоївши його прохолодною водою, бо то Мій учень, истинно кажу вам — той неодмінно одержить винагороду свою».

Посланці від Іоана Хрестителя (Лк. 7:18–35)

11 ¹Після того, як коли Ісус закінчив навчати дванадцятьох учнів Своїх, то подався проповідувати Боже Вчення по інших містах Галилеї. ^{2–3}Іоан Хреститель, який знаходився на той час у в'язниці, почувши про діяння Христа, послав своїх учнів запитати в Нього: «Ти і є Той, Хто мав прийти, чи ми мусимо чекати на когось іншого?»

^{4–5}І мовив їм Ісус у відповідь: «Ідіть і перекажіть Іоанові все те, що ви почули й побачили: сліпі прозрівають, каліки починають ходити, прокажені зціляються, до глухих повертається слух, мертві воскресають, а вбогим проповідується Добра Звістка». ⁶Блаженний той, хто може щиро прийняти Мене».

Коли Іоанові посланці пішли, Ісус почав говорити присутнім про Іоана: «На що ви ходили дивитися в пустелі? На очерет, що вітер гойдає?⁷ ⁸Насправді, кого ви очікували побачити? Чоловіка у вишуканому вбранні? Звичайно ж ні! Ті, хто носять пишні шати, знаходяться у царських палацах. ⁹Ну, то ж кого ви хотіли побачити? Пророка? Істинно кажу вам: Іоан — значно більше, ніж пророк!

¹⁰Це саме про Нього сказано у Святому Писанні:

„Послухай!

Я виряджаю посланця Мого

поперед Тебе.

Він приготує Тобі дорогу”.

Малахія 3:1

¹¹Істинно кажу вам: серед усіх людей, народжених на світі, не було ще ніколи більшого за Іоана Хрестителя, але найменший у Царстві Божому — все ж більший за нього. ¹²З того часу, як прийшов Іоан Хреститель, і дотепер Царство Небесне страждає від шалених нападів², та лихі люди намагаються здобути його силоміць. ¹³До приходу Іоана, всі пророки й Закон Мойсеїв провіщали про це. ¹⁴Якщо ви віруете у те, про що говорили Закон і пророки, то Іоан — і

¹ **11:7 На очерет... гойдає** Або «На когось слабкого, як очертina, яку гойдає вітер».

² **11:12 шалених нападів** Або «швидко поширювалося і зміцнювалося».

є Іллею, про чие пришестя пророкувалося³. ¹⁵Той, хто має вуха, нехай почує!

^{16–17}З ким можна порівняти це покоління людей? Вони, немов діти, які сидять на базарі й гукають один до одного: „Ми грали для вас на сопілці,

але ж ви не танцювали.

Ми співали вам жалісних пісень,
та ви не сумували”.

¹⁸Чому Я все це говорю? Тому, що коли прийшов Іоан Хреститель, який не єв як інші й не пив вина, вони казали: „Він одержимий нечистим”. ¹⁹Коли ж прийшов Син Людський, Який єсть як інші і п’є вино, вони кажуть: „Поглянте на Нього! Він ненажера та п’яниця! Він друг збирачів податків та грішників!” Та мудрість виявляється у справах».

Попередження невіруючим (Лк. 10:13–15)

²⁰І почав Ісус докоряти жителям тих міст, де було здійснено найбільше з Його чудес, бо вони не розкаялися у своїх гріхах й продовжували грішити. ²¹Ісус сказав: «Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, Вефсаїдо! Кажу так, бо якби ті численні дива, що сталися тут, трапилися у Тирі чи Сидоні, то їхні мешканці давно б вже розкаялися, одягли волосяници й посипали голови попелом. ²²Але Я кажу вам: Судного Дня Тиру й Сидону буде легше, ніж вам!

²³А ти, Капернауме, чи будеш ти піднесений до небес? Ні, ти зайдеш у пекло! Кажу так, бо якби в Содомі здійснилися такі дива, які сталися тут, те місто існувало б дотепер! ²⁴Але Я кажу тобі, що Судного Дня легше буде землі Содомській, ніж тобі».

Ісус обіцяє спочинок утомленим (Лк. 10:21–22)

²⁵І далі Ісус промовив: «Славлю Тебе, Отче, Господи Неба й Землі, бо Ти привів це від мудрих і розумних, а відкрив простим⁴. ²⁶Так, Отче, це сталося, бо дійсно, на це була воля Твоя.

²⁷Все, що Я знаю, було передано Мені Отцем Моїм. Ніхто не знає Сина, крім

³ **11:14 пророкувалося** Див.: Мал. 4:5–6.

⁴ **11:25 простим** Або «простим, як малі діти».

Отця, і Отця — крім Сина. Тільки ті, хто були обрані Сином, взнають про Отця.²⁸ Всі в томлени та обтяжені, приходьте до Мене, і Я дам вам відпочинок.²⁹ Візьміть Мое вчення¹ і навчайтесь в Мене, бо Я — лагідний й покірливий, і ви знайдете відпочинок душам своїм.³⁰ Во вчення, що Я даю вам — легке, і тягар, що кладу на ваші плечі — неважкий».

Юдеї піддають осуду Ісуса та Його учнів

(Мр. 2:23–28; Лк. 6:1–5)

12¹ Тоді ж, одного суботнього дня, Ісус проходив пшеничним полем. Його учні зголодніли й почали зривати пшеничні колоски та їсти зерно.² Побачивши це, фарисеї сказали Йому: «Поглянь, чому вони збирають зерно? Хіба Закон Мойсеїв не забороняє робити це в суботу?»³ Тоді Ісус запитав їх: «Хіба не читали ви, що зробив Давид, коли він і його супутники зголодніли?⁴ Вони ввійшли до дому Божого і з’їли священні хліби, що були наготовані Богові, хоч ті підношення, за Законом, ніхто не міг їсти, крім священиків.⁵ Та хіба не читали ви у Законі Мойсеєвому про те, як у суботу священики в храмі порушують закон про суботу і провини не мають?⁶ Але кажу Я вам, тут щось величніше, ніж храм.

^{7–8} Якби ви розуміли, що означають слова Святого Писання: „Я хочу милосердя, а не пожертв²”, — то не судили б невинних, бо Син Людський — Господь і над суботою».

Зцілення сухорукого в суботу

(Мр. 3:1–6; Лк. 6:6–11)

⁹ Тоді Ісус пішов звідти до синагоги.¹⁰ Там був чоловік з усохлою рукою. Деякі з євреїв уважно пильнували за Ісусом, аби мати підставу звинуватити Його в тому, що Він порушує Закон. Тож вони спитали Ісуса: «Чи дозволено Законом Мойсеєвим зціляти в суботу?»³

¹¹ Та Він відповів їм: «Кожний з вас

¹ 11:29 вчення Або «ярмо». Див.: Дії 15:10; Гал. 5:1.

² 12:7 Цитата приведена з книги Ос. 6:6.

³ 12:10 Чи дозволено... в суботу За юдейським Законом евреям не дозволялося нічого робити у суботу.

витягне вівцю з ями, якщо вона впаде туди в суботу.¹² А людина — значно важливіша за вівцю. Отже, Закон Мойсеїв дозволяє робити добро в суботу».¹³ Тоді Ісус сказав сухорукому: «Простягни руку свою!» І той простягнув її, і вона стала знову здорововою, як і друга.¹⁴ Тоді фарисеї пішли геть й почали змовлятися проти Ісуса, щоб знайти спосіб по-губити Його.

Ісус — Обраний Слуга Господній

¹⁵ Довідавшись про наміри фарисеїв, Ісус подався звідти геть. І великий натовп ішов слідом, та Він зцілював усіх недужих.¹⁶ Але ж Він попередив їх, щоб не розголосували, хто Він такий.

¹⁷ Це сталося, щоб збулося сказане пророком Ісаєю:

¹⁸ «Ось Мій слуга, Якого Я обрав;
Мій улюблений, Якого вподобав.
Я вкладу в Нього Дух Свій,
і Він проголосить справедливість
народам.

¹⁹ Він не буде сперечатися або кричати,
і ніхто не чутиме Його голосу на
вулицях.

²⁰ Він не зламає навіть тріснуту
очеретину,
не загасить тліючої свічки,
аж доки не зробить так,
щоб справедливість перемогла.

²¹ І всі народи покладатимуть на Нього
надії».

Ісає 42:1–4

Влада Ісусова — від Бога

(Мк. 3:20–30; Лк. 11:14–23; 12:10)

²² Опісля люди привели до Ісуса німого й сліпого чоловіка, одержимого нечистим духом, і Він зцілив його. Той прозрів і почав говорити.²³ Люди в натовпі здивувалися, мовивши: «Чи Він не Син Давидів?»

²⁴ Почувши це, фарисеї сказали: «Він виганяє нечистих не інакше, як владою Вельзевула⁴, володаря демонів!»²⁵ Знющи їхні думки, Ісус мовив: «Кожне царство, поділене міжусобною ворож-

⁴ 12:24 Вельзевула Або «сатани». Це було одне з імен володаря демонів. Див.: також Мт. 12:27.

нечею, гине; ніякі місто чи родина, де немає миру й злагоди, не виживуть.²⁶ І якщо сатана виганяє сатану¹, то він виступає супроти самого себе. То яким же чином його царство може встояти?²⁷ І якщо це правда, що Я виганяю бісів силою Вельзевула, то чиєю силою виганяють їх ваші послідовники? Тому вони й будуть суддями вашими!²⁸ З іншого боку, якщо Я виганяю нечистих силою Духа Божого, то це є доказом того, що Царство Боже вже прийшло до вас.

²⁹Ясна річ, ніхто не зможете вдертися до хати дужого чоловіка й пограбувати його майно, якщо спершу не з'язати господаря.³⁰Хто не зі Мною, той проти Мене, хто не допомагає Мені збирати, той розкидає.³¹Тому кажу Я вам, чоловік може отримати прощення всіх своїх гріхів та блозністрв, що він мовить проти Бога, але той, хто поганить ім'я Духа Святого, не матиме прощення.³²Якщо хтось скаже слово против Сина Людського, то це можна простити, та якщо хтось поганить ім'я Духа Святого, то цього ніколи простити не можна — ні зараз, ні у майбутньому».

Дерево впізнають по його плодах (Лк. 6:43–45)

³³«Треба мати добре дерево, щоб були добрі плоди. Та якщо у вас погане дерево, то й плоди будуть поганими, бо дерево впізнають по його плодах.

³⁴Ви — виплодки зміїн!¹ Як можете ви говорити добрі речі, самі лишаючись злими? Бо з уст людських злітає те, чим переповнене серце.³⁵Добра людина винесе добро зі скарбниць свого серця, а людина зла винесе зло з глибин свого серця.³⁶Але кажу Я вам, що в Судний День люди муситимуть відповісти за кожне необачно сказане слово.³⁷За словами своїми будете виправдані й за словами своїми будете засуджені».

Від Ісуса вимагають чуда (Мр. 8:11–12; Лк. 11:29–32)

³⁸Тоді деякі книжники й фарисеї мовили до Ісуса: «Вчителю, ми хочемо побачити знамення від Тебе».³⁹Але Він відпо-

вів їм: «Лише лихе та невірне покоління шукає знамення, та ніякого знамення не буде здійснено, аби їм щось довести, крім знамення пророка Йони².⁴⁰Бо так само, як Йона перебував у череві морської потвори три дні й три ночі, так і Син Людський перебуватиме в могилі три дні й три ночі.⁴¹В Судний День люди Ниневії³ встануть проти людей, які живуть сьогодні, і визнають їх винними, бо вони, ниневійці, розкаялися у відповідь на Йонине повчання. А тут є Хтось величніший за Йону.⁴²В Судний День цариця Півдня⁴ стане проти людей цього покоління й засудить їх, бо вона сама прийшла здалеку, щоб послухати мудрості Соломонової. А тут є Хтось величніший ніж Соломон!»

Люди словнені зла (Лк. 11:24–26)

⁴³«Коли нечистий дух виходить із людини, він блукає пустелями, шукаючи спочинку, та не знаходить його.⁴⁴І тоді каже: „Я повернуся до своеї домівки, що полишив“. Отже, він повертається і знаходить місце своє порожнім, виметеним і прибраним.⁴⁵Тоді він іде й приводить сімох інших духів, іще гірших за себе. Вони всі заходять і живуть там, тож тій людині стає ще гірше, ніж було спершу. Це ж саме станеться з поганими людьми, які живуть тепер».

Ісусові учні — Його родина

(Мр. 3:31–35; Лк. 8:19–21)

⁴⁶Поки Ісус отак промовляв, Його маті й брати прийшли і зупинилися надворі, бажаючи з Ним говорити.⁴⁷Хтось сказав Ісусу: «Поглянь! Он маті й брати Твої чекають зовні і бажають поговорити з Тобою».

⁴⁸У відповідь Ісус сказав: «Хто є Моєю матір'ю і братами Моїми?»⁴⁹Тоді Він простяг руку до Своїх учнів, кажучи:

² 12:39 Йона Пророк у часі Старого Заповіту. Після трьох днів, проведених у череві великого риби, він вийшов з неї неушкодженим, подібно тому, як і Ісус вийде із гробниці на третій день після Своєї смерті.

³ 12:47 Ниневія Місто де проповідував Йона. Див.: Йони 3.

⁴ 12:42 цариця Півдня Цариця Шеві або цариця Савська, яка подолала диявіль шлях (блізько 1600 км), щоб навчити-ся Божої мудрості у Соломона. Див.: 1 Цар. 10:1–13.

¹ 12:26 І якщо... сатану Або «І якщо сатана виганяє бісів».

«Ось вони: Моя маті і брати Мої! ⁵⁰Хто виконує волю Мого Отця Небесного, той і є Моїм істинним братом, сестрою і матір'ю!»

Ісусові притчі (Мр. 4:1–9; Лк. 8:4–8)

13 ¹Того ж дня Ісус вийшов з дому й сів на березі озера. ²Навколо Нього зібрався величезний натовп, тому Він увійшов у човен і сів там, а люди залишилися на березі. ³Він багато чого навчав їх, розмовляючи притчами.

Він сказав: «Вийшов селянин і заходився сіяти. ⁴Коли він розкидав зерно, то деяке впало край дороги; налетіли птахи і склювали його. ⁵Інші зерна впали на кам'янистий ґрунт, де землі було мало. Вони швидко проросли, оскільки лежали неглибоко, ⁶та коли зійшло сонце, то обекло паростки, і вони засохли, бо не мали глибокого коріння. ⁷Інші зерна впали серед теренів, що вигналися й задушили паростки. ⁸Ще інше зерно впало на добру землю й проросло, і вродило у сто, шістдесят, та тридцять разів більше від посіяного. ⁹Той, хто має вуха, нехай почує!»

Чому Ісус навчав за допомогою притч

(Мр. 4:10–12; Лк. 8:9–10)

¹⁰Ісусові учні підійшли до Нього й запитали: «Чому Ти притчами розмовляєш з людьми?»

¹¹У відповідь Ісус мовив до них: «Тільки вам дано знати таємниці Царства Божого, а їм — не дано. ¹²Адже хто має розуміння, тому додасться ще більше, ю він матиме надмірно, а хто не має, в того відніметься і той дріб'язок, що йому належить. ¹³Я говорю до них притчами, бо вони, дивлячись, не бачать, а слухаючи, не чують і не розуміють. ¹⁴В цих людях справджується пророцтво Ісаї:

„Ви, люди, будете слухати і почуете, але не зрозумієте,
будете дивитися й побачите,
але не зрозумієте, що бачили.

¹⁵Бо серце людей цих зачерствіло,
майже зовсім не чують їх вуха,

позаплющували вони очі свої.

Інакше вони могли б побачити очима своїми,
почути вухами своїми, зrozуміти серцем,

і повернутися до Мене,

тоді б Я їх зцілив”. Ісаї 6:9–10

¹⁶Блаженні очі ваші, бо вони бачать, а вуха — бо чують. ¹⁷Істинно кажу вам: чимало пророків і праведників хотіли б побачити те, що ви бачите, але не бачили, хотіли б почути те, що ви чуєте, але не почули».

Пояснення притчі про сіяча

(Мр. 4:13–20; Лк. 8:11–15)

¹⁸«Послухайте пояснення притчі про сіяча. ¹⁹Ось що означає зерно, що впало при дорозі. До кожного, хто чує Слово про Царство Боже та не розуміє його, приходить лукавий і віднімає посіянє у нього в серці. ²⁰Інші люди, як зерна, що впали у кам'янистий ґрунт: коли вони чують Слово, то одразу й з радістю сприймають його. ²¹Але вони не мають міцного коріння, і їх вистачає ненадовго. Коли починаються гоніння чи переслідування через Слово, вони швидко зрікаються своєї віри. ²²Зерно, що впало серед теренів — це ті, хто чують Слово, але щоденні турботи та спокуса багатства душать Слово, і воно не дає плодів¹. ²³А зерно, що впало на добру землю — це ті, хто чують і розуміють Слово. Вони приносять щедрий врожай: у сто, шістдесят і тридцять разів більший від посіяного».

Притча про бур'ян

²⁴І розповів Ісус їм іншу притчу: «Царство Боже подібне до людини, яка посіяла добре зерно на своєму полі. ²⁵Та коли всі спали, прийшов ворог, посіяв бур'ян серед пшениці та й пішов собі. ²⁶Коли посіянє виросло й викинуло колосся, бур'ян також виріс. ²⁷Слуги господаря прийшли до нього й питали: „Пане, ти посіяв добре зерно. То чому ж бур'ян

¹ 13:22 не дає плодів Тут мається на увазі, що люди не спідудатимуть Волі Господній.

виріс серед поля?”²⁸ Тоді він їм відповів: „Це ворог зробив”. Слуги кажуть йому: „Може, ми підемо й виполемо бур’ян?”²⁹ „Ні, — відповідає хазяїн, — бо ви при тому вирвете і пшеницю.³⁰ Нехай ростуть разом аж до жнів”. Тоді я скажу женцям: „Збирайте спершу бур’ян та зв’язуйте його в снопи, щоб спалити, а пшеницю складайте до клуні”».

Притчі про гірче зерно та дріжді

(Мр. 4:30–34; Лк. 13:18–21)

³¹ Ісус розповів їм іще одну притчу: «Царство Боже подібне до гірчичного зернятка, яке чоловік посадив на своєму полі.³² Воно є найменшою зерниною, але коли воно пускає паросток і виростає, то стає найбільшою рослиною серед усієї городини, неначе дерево — з такими розлогими гілками, що навіть птахи можуть гніздитися в її вітті».

³³ Ще одну притчу розповів Ісус: «Царство Небесне подібне до дрібки дріждів, які жінка змішує з трьома мірками борошна і залишає так, поки все тісто зійде».

^{34–35} Ісус про все говорив притчами до людей. Не було нічого, про що б Він мовив, не використовуючи притчі, щоб могло збутися сказане устами пророка:

«Я говоритиму притчами і відкрию таємне,
що було приховане із дня
створення світу». *Псалми 78:2*

Пояснення притчі про бур’ян

³⁶ Тоді Ісус відпустив натовп і пішов додому. Підійшли учні до Нього й попросили: «Поясні нам притчу про бур’ян у полі».

³⁷ І промовив Він у відповідь: «Той, хто сіє добре зерно, — то Син Людський.³⁸ Поле — то світ. Добре зерно — то сини Царства Божого. Бур’ян — то сини лукавого.³⁹ Ворог, що посіяв його — диявол. Жнива — то кінець світу. Женці — то Ангели.⁴⁰ Отже, як збирають бур’ян і спалюють його у вогні, так буде і при кінці світу.^{41–42} Син Людський пошле Своїх Ангелів, і вони зберуть з

Його Царства всіх, хто примушує людей грішити, їх, хто чинить зло, і повкідають їх до вогняної печі, і буде чутне там волання людське і скрегіт зубів від болю.⁴³ Тоді праведники, мов сонце, засяють у Царстві Отця Свого. Хто має вуха, нехай слухає».

Притчі про скарб, перліну та невід

⁴⁴ «Царство Боже подібне до скарбу, скованого у полі. Чоловік знайшов його і знову заховав. І він був такий щасливий, що пішов та й продав усе, що мав, аби придбати собі те поле.

⁴⁵ Царство Небесне також нагадує купця, який розшукує гарні перли.

⁴⁶ Коли він побачив дуже цінну перліну, то пішов і продав усе, що мав, і придбав її.

⁴⁷ Царство Боже також подібне до закинутого в озеро невода, до якого потрапило багато різної риби.⁴⁸ Коли він заповнився, рибалки витягли його на берег, сіли й відібрали велику рибу до кошиків своїх, а малу повикидали.^{49–50} Так буде й при кінці світу. Ангели прийдуть, відділять негідних від праведників і повикидають лихих до вогняної печі. І буде чути там плач людський і скрегіт зубів від болю».

⁵¹ Тоді Ісус запитав Своїх учнів: «Чи розумієте ви все це?» Вони відповіли Йому: «Так, розуміємо».⁵² І мовив Він: «Тому кожен законник, який дізнався про Царство Небесне, отримав нове знання. Він подібний до того господаря, який дістає з комори як старі, так і нові речі».

Ісус повертається до Свого рідного міста

(Мр. 6:1–6; Лк. 4:16–30)

^{53–54} Коли Ісус скінчив розповідати притчі, то виrushив звідти. Прийшовши до Свого рідного міста, Він навчав людей в синагозі, і всі дивувалися: «Звідки цей Чоловік володіє такою мудростю та силою, що дива такі підвладні рукам Його?»⁵⁵ Хіба ж Він не син тесляра? Чи ж не матір Його Марією звати, а братів — Яковом, Йосипом, Симоном і Юдою?

⁵⁶Чи не Його сестри ось тут серед нас? То звідки ж у Нього сила робити все це?» ⁵⁷Земляки не бажали сприймати Його, але Ісус мовив до них: «Немає пророка без пошани, хіба що в його рідному місті або ж у своєму домі». ⁵⁸І через їхню невіру Він не робив там багато чудес.

Ірод думає що Іоан Хреститель повстав із мертвих

(Мр. 6:14–29; Лк. 9:7–9)

14 ¹На той час до царя Ірода, правителя Галілеї, дійшла чутка про Ісуса. ²Він сказав своїм слугам: «Я вважаю, що цей Чоловік й насправді є Іоаном Хрестителем, який повстав із мертвих і тому має таку чудодійну силу».

Смерть Іоана Хрестителя

³Іще раніше Ірод сконфіскував його в кайдани й кинув до в'язниці. І зробив він це, щоб задоволити Іродіаду, яка була дружиною Іродового брата Пилипа, але пізніше Ірод узвял з нею шлюб.

^{4–5}Іоан попереджав Ірода: «Не гординся тобі жити з Іродіадою». Але ж Ірод не слухався Іоана, й хотів убити його, однак боявся людей, бо народ вважав Іоана пророком. ^{6–7}Та коли настав день народження Ірода, дочка Іродіади танцювала перед ним і гостями та так догодила йому, що він пообіцяв виконати будь-яке її бажання. ⁸Маті навчила її сказати: «Подай мені голову Іоана Хрестителя на тарілці». ⁹Цар дуже засмутився, але вже дав обіцянку в присутності своїх гостей, які сиділи за столом, тож наказав виконати прохання дівчини. ¹⁰Він послав людей до в'язниці, щоб ті стяли голову Іоанові.

¹¹Голову Іоана принесли на тарілці й віддали дівчині, а та віднесла її своїй матері. ¹²Почувши про це, прийшли учні Іоанові, забрали тіло його й поховали. Потім вони пішли до Ісуса й розповіли про все, що сталося.

Ісус нагодував п'ять тисяч чоловіків

(Мк. 6:30–44; Лк. 9:10–17; Ін. 6:1–14)

¹³Довідавшись про смерть Іоана, Ісус поплив на човні до безлюдного місця, щоб побути на самоті. Та коли люди дізналися, де Він, то послідували за Ним зі своїх міст. ¹⁴Коли Ісус вийшов із човна на берег і побачив великий натовп, то був сповнений жалю до цих людей і зцілив хворих, яких вони привели з собою.

¹⁵Наблизився вечір. Ісусові учні прийшли до Нього й сказали: «Це місце безлюдне, і вже досить пізно. Відпусти людей, щоб вони змогли піти по селах і придбати собі якоїсь їжі». ¹⁶Та Ісус відповів апостолам: «Їм не треба йти звідси. Ви нагодуйте їх!» ¹⁷Учні тоді Йому кажуть: «У нас нічого немає, крім п'яти хлібин та двох рибин». ¹⁸І мовив Ісус: «Приведіть усіх до Мене».

¹⁹Ісус звелів людям посісти на траву, тоді узяв п'ять хлібин і дві рибини, підвівши очі до неба, возніс хвалу Богові за їжу. Він розломив хліби і роздав їх Своїм учням, а вони роздали народу. ²⁰Всі поїли й наїлися, а потім учні ще зібрали дванадцять кошиків із залишками їжі. ²¹А тих, хто їли, було близько п'яти тисяч чоловіків, не рахуючи жінок та дітей.

Ісус іде по воді

(Мр. 6:45–52; Ін. 6:16–21)

²²Одразу ж після цього Ісус звелів Своїм учням сісти в човен і плисти на інший берег озера, а Сам залишився, щоб відпустити людей. ²³Відпустивши народ, Він пішов на гору помолитися. Коли ж настав вечір, Ісус залишився там на самоті.

²⁴Човен відплів уже досить далеко від берега, і хвілі кидали його з боку на бік, бо вітер був зустрічний. ²⁵Десь між третьою та шостою ранку Ісус пішов до Своїх учнів, ступаючи по воді. ²⁶Коли учні побачили, що Ісус іде по воді, то жахнулись і з переляку закричали: «Це привід!»

²⁷Тієї ж миті Ісус мовив до них: «Заспокойтесь! Це Я! Не бийтесь!» ²⁸На те Петро Йому сказав: «Господи, якщо це

Ти, звели мені підійти до Тебе по воді». ²⁹І сказав Ісус: «Іди!» Петро вийшов із човна, і пішов по воді, підійшовши до Ісуса. ³⁰Раптом відчувши сильний вітер, Петро злякався, почав тонути і закричав: «Господи, спаси мене!» ³¹Ісус одразу ж простягнув до нього руку, схопив його, мовивши: «Маловіре, чого ти засумнівався?» ³²А коли вони разом сіли в човен, то вітер віщух. ³³Усі, хто був у човні, вклонилися Ісусові, мовивши: «Ти — істинно Син Божий!»

Зцілення недужих у землі Геннісаретській

(Mp. 6:53–56)

³⁴Перетнувши озеро, Ісус та Його учні прибули до землі Геннісаретської. ^{35–36}Коли мешканці Генісарета візняли Ісуса, вони рознесли звістку про Його прихід по всіх околицях. І привели до Нього всіх хворих, благаючи дозволити їм хоча б торкнутися краю Його одягу. І кожен, хто торкався, той одужував.

Закон Божий — важливіший від правил людських

(Mp. 7:1–23)

15 ¹Дехто з фарисеїв та законників прийшли до Ісуса з Єрусалиму й запитали Його: ²«Чому Твої учні не дотримуються звичаїв наших предків і вживають їжу, не помивши руки?» ³У відповідь Він сказав: «А чому ви порушуєте Закон Божий заради своїх звичаїв? ⁴Адже заповів Господь: „Шануйте своїх батька й матір!“. А також: „Хто злословить на батька чи матір, тому смерть має бути“².

^{5–6}Але ви навчаєте людей, що коли хтось скаже своїм батькові й матері: „Все, чим я можу вам допомогти, я віддам Богові!“ — то такий чоловік уже може не шанувати батьків своєю допомогою. Через цей ваш звичай, який ви самі встановили, ви відкідаєте заповідь Господню. ^{7–8}Правий був пророк Ісаї, коли пророчив про вас, лицемірів:

„Ці люди шанують Мене на словах,

1 15:4 Цитата приведена з книг Вих. 20:12 та Повт. Закону 5:16.

2 15:4 Цитата приведена з книги Вих. 21:17.

та їхні серця далеко від Мене.

⁹Пошана їхня до Мене — даремна, бо вчення їхнє — то закони, придумані людьми”». *Ісаї 29:13*

¹⁰Покликавши людей до Себе, Ісус сказав їм: «Слухайте мене і розумійте! ¹¹Не те оскверняє людину, що потрапляє до рота, а те, що виходить з рота, — ось що оскверняє³ її!» ¹²Тоді два учні підійшли до Ісуса й кажуть: «Чи зрозумів Ти, що фарисеї образилися на те, що Ти сказав?» ^{13–14}І відповів Ісус: «Кожна рослина, що не була посаджена Моїм Отцем Небесним, буде вирвана, то ж нехай собі йдуть. Вони сліпці й поводири сліпців. Та коли сліпий веде сліпого, то обидва впадуть до ями».

¹⁵На те Петро сказав Йому: «Поясни нам значення притчі про те, що оскверняє людину».

¹⁶Ісус мовив: «То ви ще й досі не зrozуміли? ¹⁷Невже ви не знаєте, що все, що потрапляє людині до рота, йде у шлунок, а потім з тіла до відходжого місця?

¹⁸А що виходить з уст, те йде від серця, а саме це ѹ оскверняє людину. ¹⁹Кажу Я це, бо від серця йде все зло: лихі думки, вбивства, перелюби, розпуста, крадіжки, лихослів’я та наклепи. ²⁰Ось що оскверняє людину. А їсти, не помивши руки, — це не осквернить ѹ».

Ісус допомагає поганській дитині (Mp. 7:24–30)

²¹Ісус пішов звідти й подався до земель Тира та Сидона. ²²І прийшла до Нього одна з місцевих жінок, ханаанка, й почала голосити: «Змилуйся наді мною, Господи, Сину Давидів! У мене дочка біснувата, дуже страждає». ²³Та Ісус нічого ѹ не відповів. Тоді учні підійшли до Нього й почали просити: «Прожени ѹ! Вона весь час іде за нами й кричить!» ²⁴У відповідь Він мовив: «Я посланий лише до заблудлих овець народу ізраїльського».

²⁵Тоді вона підійшла до Ісуса, вклонилася і сказала: «Господи, поможи мені!» ²⁶І сказав Ісус: «Не годиться за-

3 15:11 оскверняє Тобо «робить непридатним для Бога». Також див.: Mt. 15:18.

брати хліб у дітей і давати його собакам». ²⁷Тоді вона каже: «Це правда, Господи, але навіть собаки їдять ті крихи, що падають зі столу їхнього хазяйна». ²⁸На те Ісус відповів: «Жінко, твоя віра велика! Нехай буде те, чого ти бажаєш!» І тієї ж миті її дочка зцілилася.

Ісус зцілює хворих та годує голодних

²⁹Пішовши звідти, Ісус повернувся на берег Галилейського озера, вийшов на пагорб і сів там. ³⁰Багато людей підходило до Нього, приводячи з собою кривих, сліпих, калік, глухонімих та інших хворих. Вони клали їх на землю до Його ніг, а Він зціляв усіх. ³¹Люди дивувалися, побачивши, що глухонімі розмовляють, каліки стають здорові, криві ходять, а сліпі бачать. І всі прославляли Бога Ізраїльового.

Дивовижне нагодування чотирьох тисяч чоловіків

(Мр. 8:1–10)

³²Ісус покликав Своїх учнів і сказав їм: «Мене обирає жаль до цих людей, бо вони зі Мною вже три дні й тепер не мають що їсти. Я не хочу відпускати їх голодними, бо вони можуть заслабнути по дорозі до дому». ³³Тоді учні спитали Його: «Де ж нам узяти достатньо хліба у цьому віддаленому місці, аби нагодувати стільки людей?» ³⁴Ісус запитав їх: «Скільки у вас є хлібин?» Ті відповіли: «Сім хлібин і кілька невеликих рибин».

³⁵Ісус звелів людям посідати на землю. ³⁶Тоді Він узяв хліб і рибу, віддав Богу подяку за їжу, розломив хліб й почав роздавати його Своїм учням, аби ті нагодували народ. ³⁷Усі люди їли, поки не наїлися, а опісля учні зібрали сім кошиків, повних залишків їжі. ³⁸І було тих, хто їли, чотири тисячі чоловіків, не рапуючи жінок та дітей. ³⁹Тоді Ісус відпустив людей, а Сам сів у човен й поплив до землі Маґаданської.

Прихильники юдейської віри випробовують Ісуса

(Мр. 8:11–13; Лк. 12:54–56)

16 ¹Фарисеї та саддукеї підійшли до Ісуса, та, бажаючи випробувати

Його, попросили здійснити їм диво, як знамення від Господа. ²У відповідь Він мовив: «Коли сонце сідає, ви кажете: „Буде гарна погода, бо небо на заході червоне“. ³Коли сонце сходить вранці, ви кажете: „Сьогодні буде непогода, бо небо червоне й похмуре“*. Ви вмієте розпізнавати вигляд неба, та не вмієте розпізнавати знамення часу. ⁴Тільки лихе та невірне покоління шукає знамення, та ніякого знамення не буде здійснено, аби їм щось довести, крім знамення пророка Йони⁷. Тоді Ісус покинув їх і пішов геть.

Учні не розуміють Ісуса (Мр. 8:14–21)

⁵Його Ісуса переправилися на інший берег озера, але забули взяти з собою хліб. ⁶Тоді Він сказав їм: «Глядіть, осстерігайтеся закваски фарисейської та саддукеїської». ⁷Учні почали обговорювати це між собою, міркуючи: «Можливо, Він це сказав, бо ми забули взяти з собою хліб».

⁸Знаючи, про що вони говорять, Ісус спитав: «Маловіри, навіщо ви говорите один одному, що ви не взяли з собою хліба? ⁹Невже й досі ви нічого не зрозуміли й не пам'ятаєте ті п'ять хлібин, що нагодували п'ять тисяч ідців, і скільки кошиків із залишками ви зібрали? ¹⁰Чи не пам'ятаєте ви сім хлібин, що нагодували чотири тисячі чоловік, і скільки кошиків ви наповнили рештками? ¹¹І як ви не розумієте, що не про хліб Я з вами говорив? Я казав, щоб ви осстерігалися закваски фарисейської та саддукеїської».

¹²Тільки тоді учні зрозуміли, що Ісус застерігав їх не від хлібної закваски, а від вчення фарисейського та саддукеїського.

Петро каже, що Ісус — Христос

(Мр. 8:27–30; Лк. 9:18–21)

¹³Коли Ісус прийшов до землі Кесарії Пилипової, то запитав Своїх учнів: «Що

¹ **16:4 Йона** Пророк у часи Старого Заповіту. Після трьох днів, проведених у череві великої риби, він вийшов з неї неушкодженим, подібно тому, як і Ісус вийде із гробниці на третій день після Своєї смерті.

кажуть люди — хто Я?»¹⁴ Тоді вони відповіли: «Одні кажуть, що Ти — Іоан Хреститель, інші — Ілля, а дехто вважає, що Ти — Єремія або один із пророків».

¹⁵ Тоді Ісус мовив учням Своїм: «Ави як думаете, хто Я такий?»¹⁶ І відповів Йому Симон (якому Ісус дав ім'я Петро): «Ти — Христос, Син Бога Живого».¹⁷ Ісус тоді йому відповів: «Благословенний ти, Симоне, сину Йони, бо не люди тобі відкрили це, а Мій Отець Небесний.¹⁸ Я також кажу тобі, що ти — Петро², й на цьому камені Я побудую Свою церкву, і сили смерті³ не переможуть її.¹⁹ Я дам тобі ключі від Царства Божого і те, що ти засудиш на землі, буде осуджене на небі, і що буде прощене тобою на землі, на то буде й Господне прощення»⁴.

²⁰ Тоді Він суворо застеріг Своїх учнів ні кому не казати, що Він Христос.

Христос говорить про Свою смерть

(Мр. 8:31–39; Лк. 9:22–27)

²¹ Відтоді Ісус почав розкривати Своїм учням, що Йому необхідно піти до Єрусалиму, і що Він має дуже страждати від рук старійшин, головних священиків та законників. Він пояснив їм також, що Його мусять вбити, але на третій день Він воскресне.²² Тоді Петро відзвів Ісуса вбік і почав картати Його: «Господи, не дай Бог! Це не повинно трапитися з Тобою!»²³ Ісус обернувся до Петра і мовив: «Віdstупись від Мене, сатано!⁵ Ти — перешкода Мені, бо не про Боже ти думаєш, а про людське».

²⁴ Тоді Ісус сказав Своїм учням: «Якщо хтось бажаєйти за Мною, він мусить зректися себе⁶, узяти на себе хрест свій і рушати за Мною.²⁵ Той, хто прагне врятувати життя своє, загубить його, але ж хто віддасть життя за Мене, ти думаєш, а про людське?»

^{1 16:13} Шо... хто Я Або «Ким вони вважають Сина Людського?»

^{2 16:18} Петро Ім'я Петро означає «камінь».

^{3 16:18} сили смерті Буквально «пекельні ворота».

^{4 16:19} т.e... процення Або з'яв'єш на землі, буде з'явлене на небі, а що відпустиш на землі, буде відпущене на небі».

^{5 16:23} сатана У цьому випадку, це слово використовується у значенні «ворог». Ісус має на увазі, що Петро говорить подібно дияволу.

^{6 16:24} зректися себе Або «зректися себе та своїх бажань».

врятує його.²⁶ Яка користь людині від того, що вона здобуде весь світ, але занапастити душу свою? Бо що може людина віддати, щоб викупити свою душу? Нічого!²⁷ Син Людський прийде у славі Отця Свого зі Своїми Ангелами. І тоді Він віддячить кожному за його діла.²⁸ Істинно кажу вам: дехто з присутніх тут не спізнаєтъ смерті, доки не побачать Сина Людського, Який йтиме в Царстві Своєму».

Ісус розмовляє з Мойсеєм та Іллею

(Мр. 9:2–13; Лк. 9:28–36)

17 ¹Шість днів по тому Ісус узяв Петра, Якова та його брата Іоана й вирушив з ними трьома на високу гору, щоб побути там з ними на самоті.² І там Ісус преобразився в них на очах: Його обличчя засяяло, мов сонце, а вбрання стало сліпучо білим.³ Тоді раптом Мойсей та Ілля явилися їм і почали розмовляти з Ісусом.

⁴ І, звернувшись до Христа, Петро сказав: «Господи, як добре, що ми тут! Якщо Ти хочеш, я поставлю тут три намети⁷: один для Тебе, один для Мойсея, і один для Іллі».⁵ Та поки Петро так промовляв, ясна хмара огорнула їх тінню, і з неї почувся голос: «Це Мій Улюбленій Син. Слухайтеся Його!»

⁶ Почувши це, учні Ісуса так злякалися, що впали долілиць.⁷ Тоді Він підійшов і торкнувся їх, сказавши: «Вставайте і не бійтесь!»⁸ Та підвівши очі, учні не побачили там нікого, крім Ісуса.

⁹ Коли вони сходили з гори, Ісус наказав їм: «Не кажіть ні кому про те, що бачили, аж доки Син Людський не воскресне з мертвих».¹⁰ По тому Його учні спитали: «Чому книжники стверджують, ніби першим мусить прийти Ілля?»⁸ ¹¹На те Ісус їм відповів: «Це так, Ілля мусить першим прийти і все впорядкувати.¹² Та Я кажу вам, що Ілля вже прийшов, але люди не відзначали його і вчинили з ним усе те погане, що хотіли.

^{7 17:4} намети Це те ж саме слово, що вживается у словосполученні «святий намет». Можливо, що ці намети були для поклоніння Богу.

^{8 17:10} мусить прийти Ілля Див.: Мал. 4:5–6.

Син Людський так само має страждати від них». ¹³Тоді Його учні зрозуміли, що Він каже про Іоана Хрестителя.

Ісус зціляє хлопчика, одержимого нечистим духом

(Мр. 9:14–29; Лк. 9:37–43)

^{14–15}Наступного дня, Ісус та Його учні повернулися до народу, та один чоловік, підійшовши до Нього, впав перед Ним на коліна і мовив: «Господи, змилуйся над сином моїм! Він хворий на епілепсію, дуже страждає і часто кидається в огонь або воду». ¹⁶Я привів його до учнів Твоїх, але вони не змогли зцілити його».

¹⁷І мовив Ісус у відповідь: «О невірний і заблудливий роде! Скільки ж ще часу Мені бути з вами? Скільки Мені вас терпіти? Приведіть хлопчика до Мене!»

¹⁸Ісус заговорив суворо до демона й наказав вийти з хлопця, той вийшов, і хлопець тут же зцілився. ¹⁹Учні Ісуса підійшли до Нього, коли Він був на самоті, і запитали: «Чому ми не змогли вигнати нечистого?» ²⁰Та Він відповів їм, мовивши: «Тому що у вас мало віри. Істинно кажу вам: якби ваша віра була завбільшки з гірничне зернятко, ви могли б звеліти цій горі: „Пересунься звідси туди“ — і вона б пересунулася. Тоді для вас нічого б не було неможливого». ²¹[«Цей рід (злій дух) можна вигнати лише молитвою і постом»]¹.

Ісус говорить про Свою смерть

(Мр. 9:30–32; Лк. 9:43–45)

^{22–23}Коли вони всі разом прийшли до Галілеї, Ісус мовив: «Сина Людського буде віддано до рук людей, які вб'ють Його, але на третій день Він воскресне з мертвих». Почувши це, учні Його дуже зажурилися.

Ісус проповідує про сплачення податків

²⁴Коли Ісус і Його учні прибули в Капернаум, до Петра підійшли збирачі храмового податку й запитали: «Чи сплачує твій Учитель дводрахмовий податок² на

¹ **17:21** Цей вірш міститься у деяких древньогрецьких текстах.

² **17:24** **дводрахмовий податок** Податок, який кожен юдей повинен був сплачувати щороку.

храм?» ²⁵Той відповів: «Так» — і ввійшов до хати. Перш, ніж Петро встиг щось мовити, Ісус запитав його: «Як на твою думку, Симоне, з кого беруть данину й податок царі — зі своїх дітей чи з чужих?»

²⁶Петро відповів: «Вони збирають з чужих». Ісус тоді йому: «Отже, іхні діти вільні від податку». ²⁷Та щоб їх не дратувати, піді до озера й закинув вудку. Розкрий рота рибині, яку першу зловиш, і знайдеш там чотиридрахмову монету. Візьми її та й віддай за Мене й за себе».

Хто є найвеличніший у Царстві Небеснім

(Мр. 9:33–37; Лк. 9:46–48)

18 ¹Саме тоді учні підійшли до Ісуса і спитали: «Хто є найвеличнішим у Царстві Божому?» ^{2–3}Тоді Він покликав до Себе дитину, поставив перед ними й мовив: «Істинно кажу вам, поки ви не змінитесь і не станете мов діти серцем своїм, то ніколи не ввійдете до Царства Небесного. ⁴Отже, хто буде покірливим, подібно до цієї малої дитини, той стане найвеличнішим у Царстві Небеснім. ⁵Хто приймає таку малу дитину в ім’я Мое, той приймає і Мене».

Ісусові застороги проти гріха

(Мр. 9:42–48; Лк. 17:1–2)

⁶«Та якщо хтось введе в гріх одного з малих оцих, які вірують в Мене, то краще було б для нього, щоб почепили йому на шию жорно і втопили в глибокому морі. ⁷Горе світу цьому від каменів спотикання³, бо вони завжди існуватимуть, та горе тому, через кого вони з’являються. ⁸Якщо рука твоя чи нога примушує тебе на гріх, відітни її і викинь геть. Краще ввійти у вічне життя калікою, ніж мати обидві руки та ноги, та потрапити у пекло незгасне. ⁹Якщо твое око спричиняє спотикання, виколи його та викинь геть, бо краще ввійти у вічне життя з одним оком, ніж, маючи обидва, бути кинутим до пекельного вогню».

³ **18:7 від каменів спотикання** Або «спотикання від гріха».

Притча про заблудлу вівцю (Лк. 15:3–7)

¹⁰«Глядіть, не ставтеся зверхнью до жодного з цих малих дітей, бо кажу Я вам, що їхні Ангели-охоронці на Небі завжди перебувають із Батьком Моїм Небесним.¹¹[Бо Син Людський прийшов, щоб врятувати загублених].¹²

¹²Як ви думаете, коли хтось із вас має сто овець, і одна з них заблукає, то чи не залишить він оті дев'яносто дев'ять на схилі гори й чи не піде шукати її?¹³Істинно кажу вам: коли він знайде її, то буде її радий більше, ніж тим дев'яносто дев'ятьом, що не заблукали.¹⁴Так само й Отець ваш Небесний не хоче, щоб хтось із малих отих дітей заблукав».

Як ставитися до гріхів брата свого (Лк. 17:3)

¹⁵«Якщо брат твій має гріх проти тебе,² іди й покажи йому помилку наодинці. Якщо він тебе послухає, то ти повернув собі брата.¹⁶Якщо ж ні, то візьми ще одного або двох свідків із собою, щоб кожне зауваження було підтвержене устами ще двох або трьох свідків.¹⁷Якщо ж він відмовиться вислухати, розкажи про все церкві. Якщо ж він і церкву не послухає, то стався до нього як до безбожника чи збирача податків.

¹⁸Істинно кажу вам: коли ви судитиме на землі, те буде судом Божим, а коли ви обіцятиме прощення тут на землі, то буде прощення від Господа⁴.^{19–20}І ще істинно кажу вам: якщо двоє з вас тут на землі погодяться про щось і молитимуться про це, хоч би що то було, воно буде здійснене для них Отцем Моїм Небесним. Бо там, де двоє чи троє збиратимуться разом в ім'я Мое, Я теж буду серед них».

Прошення братовів гріхів

²¹Тоді Петро підійшов до Ісуса й сказав: «Господи, скільки разів я маю проща-

^{18:11} Цей вірш наводиться у деяких древньогрецьких рукописах.

^{18:15} проти тебе У деяких древньогрецьких текстах цих слів немає.

^{18:16} Якщо ж... свідків Див.: Покт. Закону 19:15.

^{18:18} коли... від Господа Буквально «що поєднане на землі, буде поєднане й на небі, а що відпустите на землі, буде відпущене й на небі».

ти свого брата⁵, коли він грішить проти мене, може, сім разів?»²²Ісус йому відповів: «Кажу тобі, що не лише сім разів. Ти мусиш прощати його навіть коли він согрішить проти тебе сімдесят сім разів!⁶

²³Отже, Царство Небесне подібне до царя, який вирішив упорядкувати рахунки зі своїми слугами.²⁴І як тільки він почав це робити, привели до нього боржника, який був винен десять тисяч талантів.²⁵Оскільки той не мав, чим сплатити борг, цар наказав продати його разом з жінкою, дітьми та майном, що той мав, аби повернути гроші.²⁶Тоді слуга впав на коліна і почав благати: „Зажди трохи і, клянуся, я поверну все!“²⁷І змілосердився цар, простив той борг і відпустив його.

²⁸Коли слуга пішов, то знайшов одного зі своїх побратимів, який був винен йому сто динарів, скопив того за горло і сказав: „Поверни все, що винен мені!“²⁹Той упав на коліна й почав благати: „Зажди трохи, і я поверну все!“³⁰Але перший слуга відмовив, пішов і кинув його за грата на весь час, аж доки не сплатить борг.

³¹Коли інші слуги побачили, що сталося, то дуже обурилися і пішли розповісти про все хазяйну.³²Цар покликав того слугу й мовив до нього: „Ти — не-гідний раб! Я простив тобі весь твій борг, бо ти благав мене!³³То хіба ти не мусив так само виявити милосердя до свого побратима, як я це зробив?“³⁴І, розгнівавшись, він звелів покарати слугу і тримати у в'язниці, аж доки той не сплатить усе вповні.³⁵Ось як Мій Отець Небесний учинить з вами, якщо кожен з вас від усього серця не простить брата чи сестру свою».

Почвання Ісуса про розлучення (Мр. 10:1–12)

19 ¹Скінчивши Свою розповідь, Ісус покинув Галілею і попрямував до землі юдейської по той бік Йордану.²Та

^{18:21} свого брата Або «когось».

^{18:22} сімдесят сім разів Або «сімдесят по сім разів», дуже велике число. Це означало, що прощення має бути безмежним.

великий натовп ішов слідом за Ним, і Він зціляв усіх недужих.³ Підійшли до Ісуса кілька фарисеїв і, випробовуючи, запитали Його: «Чи дозволено чоловікові розлучитися з дружиною своєю байдуже з якої причини?»

⁴⁻⁵Ісус відповів: «Хіба не читали ви у Святому Писанні, що від самого початку створення світу Господь „створив людей чоловіком і жінкою”¹? І мовив Господь: «Чоловік покине батька й матір своїх, з’єднається з дружиною своєю, і стануть вони єдиною людиною². ⁶Отже, більше не буде їх двоє, а буде одна плоть, і нехай ніхто не роз’єдає тих, кого Бог з’єднав разом».

⁷Вони запитали: «Чому ж тоді Мойсей заповів, що чоловік може розлучитися з жінкою, давши їй розвідного листа?»³Ісус на те відповів: «Мойсей дозволив вам розлучатися з жінкою через упертість сердець ваших, а спочатку цього не було. ⁹Кажу вам, що якщо чоловік розлучається зі своєю дружиною не через її розпусту й одружується з іншою жінкою, то він чинить перелюб». ¹⁰Тоді Його учні мовили до Нього: «Якщо такі справи, то й зовсім не варто одружуватися».

¹¹На те Ісус відповів: «Не кожен може сприйняти це вчення, а лише ті, кому було Богом дано. ¹²Бувають такі чоловіки, які народилися скопцями⁴, а ще бувають такі, яких люди зробили скопцями, та є ще й такі, котрі вирішили не одружуватися заради Царства Божого. Той, хто може сприйняти це вчення, нехай сприймає його!»

Ісус благословляє дітей (Мр. 10:13–16; Лк. 18:15–17)

¹³Тоді люди привели до Ісуса малих дітей, аби Він, поклавши на них руки, благословив їх і помолився за них. Коли Його учні побачили це, вони почали діркати їм. ¹⁴Ісус сказав: «Пустіть дітей до Мене і не зупиняйте їх, бо Царство Небесне належить таким, як вони».

¹ 19:4–5 Цитата приведена з книги Бут. 1:27; 5:2.

² 19:4–5 Цитата приведена з книги Бут. 2:24.

³ 19:7 розвідного листа Див.: Повт. Закону 24:1.

⁴ 19:12 скопцями Або «евнухами». Див.: «евнух».

¹⁵Ісус поклав на дітей руки, і благословивши їх, пішов звідти.

Ісус розмовляє з багатим юнаком

(Мр. 10:17–31; Лк. 18:18–30)

¹⁶Один чоловік підійшов до Ісуса і запитав Його: «Вчителью, що добrego мушу я зробити, аби успадкувати вічне життя?» ¹⁷На те Ісус мовив: «Чому ти Мене питаєш, що є добре? Ніхто не є добрим, крім Самого Бога. Але, якщо хочеш мати вічне життя, виконуй заповіді!» ^{18–19}Тоді чоловік спітав: «Які заповіді?» На те Ісус відповів: «Не вбивай, не чини перелюбу, не кради, не бреши, шануй батька й матір своїх⁵, люби ближнього⁶ свого, як себе самого»⁷.

²⁰І мовив чоловік до Нього: «Я завжди виконував усі ці заповіді. Чого мені ще бракує?» ²¹Тоді Ісус мовив: «Якщо хочеш бути досконалим, іди й продай все, що маєш, а що вторгнеш, роздай бідним, й матимеш ти багатство на Небі. Тоді приходь і слідуй за Мною».

²²Та коли чоловік це почув, то глибоко засмутився, бо був він дуже багатий.

²³Ісус звернувся до Своїх учнів: «Істинно кажу вам: тяжко буде багатому ввійти в Царство Боже! ²⁴Ще кажу вам: легше верблюдові пройти крізь голчане вушко, ніж багатому ввійти в Царство Боже».

²⁵Почувши це, учні Ісуса дуже здивувалися й запитали Його: «То хто ж тоді може бути спасений?»

²⁶Подивившись на них, Ісус відповів: «Це неможливо для людей, але не для Бога, бо для Нього немає нічого неможливого».

²⁷Тоді Петро промовив до Нього: «Поглянь! Ми залишили все й пішли за Тобою! То що ми с того матимемо?»

²⁸Тоді Ісус сказав: «Істинно кажу вам: коли настане новий світ, Син Люд-

⁵ 19:18–19 Цитата приведена з книги Вих. 20:12–16 та Повт. Закону 5:16–20.

⁶ 19:18–19 близнього Або «інших». Див.: Лк. 10:25–37, де Ісус говорить, що це стосується усіх, хто потребує допомоги.

⁷ 19:18–19 Цитата приведена з книги Лев. 19:18.

ський зійде на престол слави Своєї, і ви, хто за Мною йшли, також сидітимете на дванадцятьох престолах, щоб судити дванадцять племен ізраїльських.²⁹ Кожний, хто залишив хату свою, братів, сестер, батька, матір, дітей або господарство своє заради імені Мого, одержить у сто разів більше, ніж залишив, а також успадкує вічне життя.³⁰ Багато з тих, хто сьогодні перші, стануть останніми, а останні — першими».

Притча про робітників

20 ¹«Царство Боже подібне до господаря, який рано-вранці вийшов, щоб найняти робітників на свій виноградник. ²Домовившись про платню (по динару за день), він відіслав робітників до винограднику. ³Годині о дев'ятій ранку господар вийшов з дому і, проходячи повз ринок, помітив кількох чоловіків, які стояли без діла. ⁴Хазяїн сказав їм: „Ви також ідіть працювати до моого винограднику, і платня буде по справедливості”. ⁵І ті пішли. Він ще й ще раз виходив з дому — десь опівдні, а потім о третій годині дня, — і робив так само.

⁶О п'ятій пополудні господар знову вийшов і пішов туди. Побачивши кількох чоловіків, спитав їх: „Чому ви стоїте тут цілий день без діла?” ⁷Вони йому відповіли: „Бо ніхто нас не найняв”. Він їм каже: „Ви також ідіть працювати до моого винограднику”. ⁸Ввечері господар мовив до свого управителя: „Поклич робітників і заплати їм, спочатку останнім і так до перших”. ⁹Отже, всі найняті о п'ятій прийшли і одержали по динару. ¹⁰Коли ж перші підійшли, то думали, що одержати більше, але теж одержали по динару кожний. ¹¹⁻¹²Одержані платню, вони почали дорікати, кажучи: „Ці останні працювали лише годину, а ти зрівняв їх з нами. Ми ж працювали весь день і весь день зносили втому і спеку”.

¹³І відповів одному з них власник виноградника: „Друже, я не ображаю тебе. Хіба ти не погодився працювати за один динар? ¹⁴Візьми своє і йди до-

дому. Я ж хочу дати цьому останньому стільки, скільки й тобі. ¹⁵Чи я не можу робити так, як вважаю за потрібне, з тим, що належить мені? Може, ти заздріш, що я щедрий?” ¹⁶Отак і в Царстві Небесному — останні будуть першими, а перші — останніми».

Ісус говорить про Свою смерть і воскресіння

(Мр. 10:32-34; Лк. 18:31-34)

⁷Дорогою до Єрусалиму Ісус покликав Своїх учнів і наодинці мовив до них: ¹⁸«Ми йдемо до Єрусалиму. Там Сина Людського буде віддано до рук головних священиків та книжників. Вони засудять Його на смерть ¹⁹і віддадуть поганам. Ті збиткуватимуться з Нього, битимуть Його батогами, а потім розіпнуть на хресті, але на третій день Він воскресне з мертвих».

Прохання матері Якова та Іоана

(Мр. 10:35-45)

²⁰Мати братів Зеведеївих підійшла до Ісуса зі своїми синами. Вона вклонилась Йому і звернулася з проханням.

²¹Та Христос спітав: «Чого ти бажаєш?» А та відповіла: «Обіцяй мені, що мої два сини сядуть поруч з Тобою у Царстві Твоєму: один по праву руку від Тебе, а другий — по ліву».

²²Тоді Ісус сказав: «Ви не розумієте, про що просите! Чи зможете ви випити чашу¹ страждань, яку Я випити маю?» Вони відповіли: «Так, ми зможемо».

²³Тоді Ісус сказав її синам: «Істинно кажу вам, ви вип'єте з чаши, яку Я питиму, але кому сидіти від Мене праворуч чи ліворуч — те не Мені вирішувати. Ці місця приготовані для тих, кого назве Отець Мій».

²⁴Почувши це, інші десять учнів розгнівалися на двох братів. ²⁵Тоді Ісус покликав їх до Себе і сказав: «Ви знаєте, що погани обирають правителів, які люблять показувати владу свою над людьми, а їхні намісники гноблять народ». ²⁶⁻²⁷Але ж не так має бути між

¹ 20:22 випити чашу Символ страждань. Ісус використовує метафору «пити з чаші», в значенні «прийняти страждання», які Йому необхідно буде пройти. Також див.: Мт. 20:23.

вами: хто хоче бути великим хай стане слугою для вас; хто хоче стати першим серед вас, хай буде рабом для всіх.²⁸ Так само і Син Людський прийшов не для того, щоб Йому служили, а щоб Самому служити іншим й віддати життя Своє як викуп за багатьох».

Зцілення сліпих (Мр. 10:46–52; Лк. 18:35–43)

²⁹ Коли Ісус, в супроводі Своїх учнів, йшов з Ерихона, великий натовп слідував за ними.³⁰ Край дороги сиділи два сліпці, і почувши, що Ісус проходить повз них, загукали: «Господи, Сину Давидів, змилуйся над нами!»³¹ Люди почали докоряти їм, щоб ті замовкли, але вони гукали ще голосніше: «Господи, Сину Давидів, змилуйся над нами!»

³² Тоді Ісус зупинився й мовив до них: «Що ви хочете, щоб Я зробив для вас?»³³ І ті відповіли: «Господи, ми хочемо знову бачити». ³⁴ Ісус змилувався і торкнувся їхніх очей. Тієї ж миті вони прозріли й пішли за Ним.

Ісус в'їжджає до Єрусалиму як Цар

(Мр. 11:1–11; Лк. 19:28–38; Ін. 12:12–19)

21 ^{1–2} Коли Ісус і Його учні наблизилися до Єрусалиму, вони зупинилися у місті Ветфагія, що біля Оливної гори. Тоді Він відіслав двох Своїх учнів з такими словами: «Ідіть у це місто, що перед вами. Тільки-но ви ввійдете туди, то одразу ж знайдете там припинути ослицю з віслючком. Відв'яжіть їх і приведіть до Мене.³ А якщо хтось запитає вас: „Для чого ви відв'язуєте його?“ — то ви мусите відповісти: „Віслючок потрібен Господу, але Він незабаром прийде його сюди“».⁴ Сталося так, щоб збулося сказане пророком:

⁵ «Перекажіт дочці Сіона¹:

„Поглянь! Твій Цар іде до тебе!

Він покірливий іде верхи на ослиці,
так, на віслючку, народженому від
в'ючної тварини”».⁵ Захарія 9:9

«Отож учні пішли й зробили, як Він велів.⁷ Вони привели ослицю з віслюч-

¹ **21:5 дочці Сіона** Або «народу Сіонському», тобто «Єрусалиму». Див.: «Сіон».

ком, поклали на них свій одяг, а Ісус сів верхи.⁸ Багато людей стелли на дорозі свій одяг, а інші — зелене віття, зрізане з дерев.⁹ Люди в натовпі, які йшли попереду й позаду Нього, вигукували:

«Осанна² синові Давида!

Благословенний Той,
Хто приходить в ім'я Господнє!

Псалми 118:25–26

Осанна Богу на Небі!»

¹⁰ Коли Ісус увійшов до Єрусалиму, все місто заворушилося, всі розпитували: «Хто це такий?»¹¹ А з натовпу відповідали: «Це Ісус, пророк із Назарета, що в Галілії».

Ісус у храмі (Мр. 11:15–19; Лк. 19:45–48; Ін. 2:13–22)

¹² Заштовши у двір храму, Ісус почав виганяти звідти усіх, хто щось там продавав або купував. Він перевертав столи мінял та лави тих, хто продавав голубів.

¹³ Ісус говорив їм: «У Святому Писанні сказано: „Мій храм буде домом молитви³, а ви перетворили його на розбійницьке кубло!“»⁴

¹⁴ І підійшли до Нього у дворі храму сліпій криві, й Ісус зцілив їх.¹⁵ Коли головні священики та книжники побачили дива, здійснені Ним, і дітей, які вигукували: «Хвала Тобі, Сину Давидів!» — то сильно розлютилися й сказали Йому:¹⁶ «Ти чуеш, що ці діти гукають?» Ісус відповів їм: «Так, Я чую. Хіба не читали ви:

„В уста дітей та немовлят Ти вклав слова похвали?“»⁵

¹⁷ Тоді Він покинув їх і пішов з Єрусалиму до Віфанії і там заночував.

Ісус говорить про силу віри (Мр. 11:12–14, 20–24)

¹⁸ Рано-вранці, повертаючись до Єрусалиму, Ісус дуже зголоднів.¹⁹ Побачивши фігове дерево край дороги, Він

² **21:9 Осанна** Гебрейське слово, яке вживалося, коли люди молили Господа про допомогу. Можливо, у цьому випадку, воне несе значення поваги та пошаны Господу або Його Месії.

³ **21:13** Цитата приведена з книги Іс. 56:7.

⁴ **21:13** Цитата приведена з книги Ер. 7:11.

⁵ **21:16** Цитата приведена з книги Пс. 8:2 (Грецькі манускрипти).

підійшов до нього, але не знайшов на ньому нічого, крім самого листя. Тоді ж Ісус мовив до нього: «Нехай же повік більше не буде плодів на тобі!» І дерево враз всохло.

²⁰Побачивши це, учні здивувалися й запитали: «Як могло дерево вмість всохнути?» ²¹Ісус відповів: «Істинно кажу вам: коли матимете ви віру і не сумніватиметесь, що збудеться те, чого ви просите, то зможете не лише зробити те, що Я з цим деревом, але й якщо скажете цій горі: „Зруш з місця і впади в море” — то й те неодмінно збудеться. ²²Якщо ви вірите, то отримаєте усе, що прослітимете в молитві».

Звідки влада в Ісуса (Мр. 11:27–33; Лк. 20:1–8)

²³Коли Ісус прийшов до двору храму й почав навчати людей, головні священики й старійшини підійшли до Нього й запитали: «Скажи нам, чиєю владою Ти все це робиш? Хто дав Тобі владу таку?» ²⁴У відповідь Ісус сказав: «Я також хочу поставити вам запитання, і якщо ви дасте Мені відповідь, тоді й Я скажу вам, чиєю владою Я все це роблю. ²⁵Скажіть Мені: Іоанове хрещення прийшло від Господа чи від людей?»

Головні священики та юдейські лідери почали радитися поміж собою, що відповісти, міркуючи: «Якщо ми скажемо, що воно від Господа, то Він спитає: „Чому ж тоді ви не повірили Іоану?” ²⁶А якщо скажемо, що воно від людей, то народ розгнівається на нас. (Вони боялися людей, адже народ вважав, що Іоан був справді пророком)». ²⁷Тож вони відповіли Ісусові: «Ми не знаємо, звідки прийшло Іоанове хрещення». Тоді Ісус мовив до них: «Отож і Я вам не скажу, чиєю владою Я все це роблю».

Притча про двох синів

²⁸«От як ви вважаєте: один чоловік мав двох синів. Підійшов він до старшого, та й каже: „Сину, йди сьогодні працювати у винограднику”. ²⁹А той йому у відповідь: „Не хочу”. Але потім передумав і пішов. ³⁰Тоді підійшов батько до іншого

сина та й попросив те ж саме. Той каже: „Добре, я піду” — але не пішов. ³¹Котрий з них зробив те, що батько хотів?» Ісусові відповіли: «Старший син». Тоді Він мовив: «Істинно кажу вам: збирачі податків та повії потраплять до Царства Божого поперед вас. ³²Кажу так, бо Іоан Хреститель прийшов праведним шляхом, та ви йому тоді не повірили, а збирачі податків та повії повірили! Ви ж, навіть побачивши це, все одно не розкалялися й не повірили йому».

Бог посилає Свого Сина (Мр. 12:1–12; Лк. 20:9–19)

³³«Послухайте ще одну притчу. Був собі один чоловік, який посадив виноградник. Навколо нього поставив огорожу, викопав яму для чавильні й звів башту. Потім здав виноградник в оренду та й поїхав собі мандрувати. ³⁴Як настало пора, він послав слуг до виноградарів по свою частину врожаю. ³⁵Але орендарі схопили їх: одного побили, другого вбили, а ще одного закидали камінням. ³⁶Ще раз господар послав слуг своїх, та вже більше ніж уперше, але й з тими вчинили так само. ³⁷Нарешті послав він до них свого сина, міркуючи: „Вони неодмінно поважатимуть сина мого!” ³⁸Та побачивши господаревого сина, орендарі сказали одне одному: „Це — спадкоємець! Давайте вб'ємо його, то й спадщина буде наша!” ³⁹Тож вони схопили сина господаря, викинули його з виноградника і вбили.

⁴⁰Коли власник виноградника прийде туди, що йому зробити з тими орендарями?» ⁴¹Тоді головні священики й старійшини відповіли Ісусові: «Він, неодмінно, вб'є тих злих людей, а виноградник здасть іншим орендарям, які сплатять його частку, коли настане час збирати врожай».

⁴²На те Ісус сказав: «Хіба не читали ви у Святому Писанні:
„Той камінь, що будівельники
відкинули,
став наріжним каменем.
Так Господь зробив,
та дивовижно це для нас”.

Псалми 118:22–23

⁴³Отже, кажу Я вам: Царство Боже буде відібране у вас, і здобудуть його люди, які живуть згідно з Царством Господнім. ⁴⁴Той, хто впаде на цей камінь, розіб'ється, а на кого цей камінь впаде, той буде розчавлений»¹.

^{45–46}Почувши цю притчу, головні священики та фарисеї зрозуміли, що Ісус говорить саме про них, та почали вигадувати, як би схопити Його, але побоялися народу, бо всі люди вважали Ісуса пророком.

Притча про весілля (Лк. 14:15–24)

22 ¹І знову Ісус почав розповідати людям притчі. Він казав: ²«Царство Боже подібне до царя, який спріяяв весілля свого сина. ³Він послав слуг, щоб вони покликали запрошених, але ті не хотіли приходити.

⁴Він знову послав слуг сказати усім запрошеним: „Слухайте! Все вже приготовано для весілля, бичків та іншу худобу вже забито, і страви вже на столі. Приходьте на весілля!” ⁵Але ніхто на те не звернув уваги, і всі розійшлися — один повернувся до роботи в полі, другий до інших справ. ⁶Всі інші, котрі були запрошенні, схопили царських слуг, познущалися з них, а потім убили. ⁷Тоді цар розгнівався й послав своє військо, і покарав убивць, а їхнє місто спалив.

⁸І сказав цар своїм слугам: „Усе готове для весілля, але ті, хто були запрошенні, не гідні бути на ньому. ⁹Отже, вийдіть на вулиці й на кожному куті запрошуйте кого побачите”. ¹⁰Тоді слуги пішли й запросили всіх, кого побачили: як добрих, так і лихих людей. Весільна зала була повна гостей.

^{11–12}Але коли цар увійшов і подивився на гостей, то побачив серед них чоловіка в простому вбранині. Цар звернувся до нього: „Друже, як же ти увійшов сюди, не вбравшись у весільне?” Але той мовчав. ¹³Тоді цар наказав своїм слугам: „Зв'яжіть йому руки й ноги та й киньте у темряву, де тільки ридання

¹ **21:44** У деяких грецьких рукописах вірш 44 відсутній.

і скрігіт зубів від болю. ¹⁴Бо багато по-кликалих, але мало вибраних”.

Цезареві — цезареве, а Богові — Боже

(Мк. 12:13–17; Лк. 20:20–26)

¹⁵Тоді фарисеї пішли й почали радитись між собою, як би зловити Ісуса на слові.

¹⁶Вони послали до Ісуса своїх учнів разом з іродіанцями, які мовили таке до Нього: «Вчителю, ми знаємо, що Ти — чоловік чесний, правдиво наставляєш на шлях Божий, і не зважаєш на те, хто і що про Тебе подумає, бо не дивишся на чин та звання людей. ¹⁷Тож скажи нам, як ти вважаєш, чи справедливо сплачувати податки цезареві, чи ні?»

¹⁸Їхні підступні наміри були відомі Ісусові, тож Він на те відповів: «Лице-міри! Навіщо ви перевіряєте Мене, аби зловити Мене на слові? ¹⁹Покажіть Мені динар, яким ви сплачуєте податки». Коли вони принесли динар, ²⁰Ісус запитав: «Хто тут зображеній чиє ім'я викарбоване на монеті?» ²¹Вони відповіли: «Цезареве». Тоді Ісус і каже: «Тож віддайте цезарю — цезареве, а Богу — Боже». ²²Почувши таку відповідь, вівідники були вражені й, залишивши Ісуса, пішли собі геть.

Саддукей намагається зловити Ісуса на слові

(Мк. 12:18–27; Лк. 20:27–40)

²³Того ж дня декілька саддуксів (вони стверджують, буцімто ніякого воскресіння з мертвих не буде взагалі) прийшли до Ісуса й спитали Його: ²⁴«Вчителю, Мойсей заповів нам: „Якщо чоловік помре бездітний, то його брат мусить взяти шлюб з жінкою померлого і народити з нею дітей, аби продовжити рід свого брата”². ²⁵От було собі семеро братів. Перший одружився і скоро помер, та через те, що в нього не було дітей, другий брат узяв шлюб із тією жінкою. ²⁶Те ж саме трапилося й з третім, а потім і з усіма сімома — вони померли, не залишивши дітей. ²⁷Останньою померла жінка.

²⁸Отже, в майбутньому житті, після

² **22:24** Якщо... брата Див.: Повт. Закону 25:5–6.

воскресіння, чиєю дружиною вона буде, адже всі семеро мали шлюб з тією жінкою?»

²⁹Ісус сказав: «Звісно, причиною вашої помилки є те, що ви не знаєте ні Святого Писання, ані сили Божої.

³⁰Адже, коли люди повстануть із мертвих, вони не одружуватимуться, ані заміж виходитимуть. Вони будуть подібні до Ангелів Небесних. ³¹А щодо воскресіння з мертвих, то хіба ви не читали Божих слів, сказаних вам? Господь сказав: ³²„Я — Бог Авраама, Бог Ісаака і Бог Якова”¹. Господь є Богом живих а не мертвих. Тож усі вони — живі».

³³Коли люди почули це, то були вражені Його науковою.

Яка заповідь найважливіша?

(Мр. 12:28–34; Лк. 10:25–28)

³⁴Почувши, як Ісус Своєю відповіддю примусив замовкнути саддукейв, фарисеї зібралися разом. ³⁵Один із них, знавець Закону Мойсея запитав, випробуючи Ісуса: ³⁶«Вчителю, яка заповідь Закону є найважливішою?» ³⁷Ісус відповів: « „Любіть Господа Бога свого всім серцем, усією душою і розумом своїм”². ³⁸Це перша і найголовніша заповідь. ³⁹Є ще й друга заповідь, подібна до цієї: „Любіть близького³ свого, як себе самого”⁴. ⁴⁰Уесь Закон і вчення пророків спираються на ці дві заповіді».

Чи є Христос Сином Давидовим або Сином Божим?

(Мр. 12:35–37; Лк. 20:41–44)

⁴¹Тоді Ісус звернувся до всіх фарисеїв, які зібралися там: ⁴²«Що ви думаете про Христа? Чий Він Син?» Вони відповіли: «Давидів Син». ⁴³Ісус сказав: «Як же тоді Давид, якого надихнув Дух Святий, назвав Його Господом, коли казав:

⁴⁴„Господь Бог мовив до Господа моего:

Сядь по праву руку від Мене,
доки не покладу Я ворогів Твоїх

¹22:32 Цитата приведена з книги Вих. 3:6.

²22:37 Цитата приведена з книги Повт. Закону 6:5.

³22:39 **ближнього** Або «інших». Див.: Лк. 10:25–37, де Ісус говорить, що це стосується усіх, хто потребує допомоги.

⁴22:39 Цитата приведена з книги Лев. 19:18.

до ніг Твоїх⁵.

Псалми 10:1

⁴⁵Тобто сам Давид називав Христа „Господом”. То як же Він може бути Сином Давидовим?» ⁴⁶Але ніхто Ісусу на те нічого не міг відповісти, і відтоді ніхто не наважувався Його про щось питати.

Ісус викриває лицемірів

(Мр. 12:38–40; Лк. 11:37–52; 20:45–47)

23 ¹Тоді Ісус промовив до народу і Своїх учнів: ²«Книжники та фарисеї мають повноваження тлумачити Закон Мойсеяв. ³То ж ви робіть усе і дотримуйтесь всього, чого вони навчають, та не робіть того, що вони вчиняють. Бо вони лише говорять про Закон, але самі його не виконують. ⁴Вони встановлюють суворі правила, котрих важко дотримуватися, кладуть цей тягар на плечі людей і примушують нести його, та самі не хочуть і пальцем поворухнути, щоб полегшити ту ношу.

⁵Всі їхні діяння — про людське око. Вони роблять більшими свої філактерії⁶ та довшими китиці на вбраних своєму. ⁶Вони полюбляють, щоб у них були найпочесніші місця на бенкетах і найповажніші місця в синагогах. ⁷Вони також полюбляють, щоб їх шанобливо вітали на базарах, їх що називали їх вчителями.

⁸Не дозволяйте, щоб звали вас вчителями, бо один у вас Вчитель, а всі ви — лише брати та сестри. ⁹Не називайте нікого на землі отцем своїм, бо лише один Отець у вас — на Небі. ¹⁰Так само хай не звати вас господарями, бо лише один у вас Господар — це Месія. ¹¹Але найбільшим серед вас має бути слуга ваш. ¹²І хто підносить себе, вихваляючись, той буде принижений, а хто принижує себе, того буде піднесенено.

¹³Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви зачиняєте людям двері до Царства Божого. Самі ви не входите до

⁵22:44 **покладу... Твоїх** Або «підкорю Твої владі».

⁶22:5 **філактерія** Маленька шкіряна коробочка-амulet, в якій зберігалося кілька витягів зі Святого Писання. Деякі юдеї прізв'язували їх до голови або рук в ознаку відданості Богу. Багато фарисеїв робили філактерії значно більшими за розміром, щоб показати людям, що вони були більш релігійними ніж інші ізраїльтяни.

нього і не даєте ввійти тим, хто заслуговує.¹⁴[Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви грабуєте вдовині хати, при тому подовгу молячись про людське око. За те вам кара буде ще більша].¹⁵

¹⁵Горе вам, лицеміри, книжники і фарисеї! Ви йдете землями, пливете морями, щоб залучити на свій бік хоча б одного прихильника, а коли навчите його, то робите його вдвічі гіршим за себе, і разом ви заслуговуєте на пекло.

¹⁶Горе вам, сліпі поводирі, які кажуть: „Якщо хто клянеться храмом, то це нічого не означає, а якщо клянеться золотом, що в храмі, то мусить виконати обіцянку”. ¹⁷Ви нерозумні сліпці! Що важливіше — золото, чи храм, що освячує його?¹⁸Ви кажете: „Якщо хтось вівтарем клянеться, то це нічого не означає, а якщо клянеться дарами, що на ньому, то мусить виконати обіцянку”.

¹⁹Сліпці! Що важливіше — дари, чи вівтар, що освячує їх?²⁰Отже, якщо хто клянеться вівтарем, той клянеться й дарами, що на ньому.²¹Якщо хтось клянеться храмом, то також клянеться і Тим, Хто перебуває в ньому.²²Якщо хтось клянеться небом, то клянеться і престолом Господнім і Тим, Хто сидить на ньому.

²³Горе вам, лицеміри, книжники і фарисеї! Ви відаєте Богу десяту частину від усього, що маєте, навіть урожаю м'яти, кропу та тмину, але нехтуєте більш важливим учненням Закону: справедливістю, милосердям та вірністю. Слід виконувати головніше, не забувачи й про інше.²⁴Сліпі поводирі! Ви виціджуєте комаху, а потім ковтаєте верблода!²⁵

²⁵Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви миєте свої чашки й миски ззовні, а всередині вони наповнені тим, що ви придбали, ошукуючи близких та потураючи своїм примхам. ²⁶Сліпі фарисеї! Спершу помийте чашки і миски

¹ 23:14 У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає. Також див.: Мк. 12:40; Лк. 20:47.

² 23:24 Ви... ковтаєте верблода Або «Ви хвилюєтесь про найменші помилки, та сквоюєте великий гріх».

свої зсередини, щоб були вони чисті з обох боків.

²⁷Горе вам, лицеміри, книжники й фарисеї! Ви подібні до тієї могили, що гарно пофарбована ззовні, а всередині повна кісток мерців і різноманітних нечистот.²⁸Отак і ви позірно показуєте, що зовні ви справедливі, а насправді, повні лицемірства й беззаконня.

^{29–30}Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви будете гробници пророкам і прикрашаете могили праведних, кажучи: „Якби ми жили за часів прабатьків своїх, то не були б причетні до пролиття крові пророків”. ³¹Отже, ви свідчите проти себе тим, що ви є сини вбивць пророків.³²Тож доводьте до кінця справу ваших предків!

³³Ви, виплодки зміїні! Як можете ви уникнути покарання пеклом?³⁴Слухайте! Я посилаю до вас пророків, мудреців та книжників. Деяких ви вб'єте і розіпнєте; інших битимете батогами в синагогах і переслідуватимете з міста до міста.³⁵Бути вам винними за всю кров невинну, пролиту на землі: від крові праведного Авеля до крові Захарії³, сина Варахії, якого ви вбили між святынищем храму та вівтарем.³⁶Істинно кажу вам: кара за все це ляже на людей цього покоління».

Ісус застерігає Єрусалим (Лк. 13:34–35)

³⁷«О, Єрусалиме, Єрусалиме, який вбиває пророків і кидає каміння в посланців Всешишнього! Скільки разів хотів Я зібрати дітей твоїх разом, мов та квочка курчат своїх під крило, але ти відмовився!»^{38–39}От і дім ваш лишиться порожнім. Тож кажу Я вам, що не побачите Мене віднині, аж доки не скажете: „Благословенний той, хто приходить в ім'я Господне!”⁴

³ 23:35 Авель і Захарія Згідно зі Старим Заповітом, це перший і останній чоловік, які були вбиті.

⁴ 23:38–39 Цитата приведена з книги Пс. 118:26.

Ісус передрікає руйнування Єрусалимського храму

(Мр. 13:1–31; Лк. 21:5–33)

24 ¹Коли Ісус вийшов з подвір'я храму і пішов далі, до Нового підйшли учні, щоб показати Йому храмові будівлі. ²Та Ісус сказав їм: «Чи бачите ви всі ці споруди? Істинно кажу вам: у майбутньому, каменя на камені тут не залишиться: все буде зруйноване»¹.

³Згодом, коли Ісус знаходився на Оливній горі, учні Його прийшли і наодинці спитали Ісуса: «Скажі нам, коли це станеться? І яке буде знамення Твоого повернення й приходу кінця світу?» ⁴У відповідь Ісус мовив до них: «Стережіться, щоб ніхто вас не обдурив. ⁵Бо чимало прийде людей, які користуватимуться іменем Моїм, кажучи: „Я — Христос” — і багатьох вони обдурють.

⁶Як почуете ви відлуння близьких боїв, та дізнаєтесь про віддаленні битви, не лякайтесь; це неодмінно має статися, але це ще не кінець. ⁷Народ повстане проти народу, а царство — проти царства. Прийде голод, й землетруси траплятимуться в різних кінцях світу. ⁸Та все це буде лише початком мук і страждань, то лише перші перейми, на зразок тих, що жінка має під час пологів. ⁹Люди пойдуть проти вас, та віддадуть на страждання і смерть. Вас ненавидитимуть усі народи за те, що ви йшли за Мною.

¹⁰В той час багато людей зневіриться та відцуряється своєї віри. Вони зраджуватимуть і ненавидитимуть одне одного. ¹¹І з'явиться багато лжепророків, ю обдурюватимуть багатьох людей. ¹²Через те, що запанує беззаконня, любов у багатьох віруючих охолоне. ¹³Але той, хто витерпить усе до кінця, врятується.

¹⁴І ця Добра Звістка, Євангелія про Царство Боже, проповідуватиметься по всьому світі як свідчення для всіх народів. Отоді настане кінець».

Спustoшення Єрусалиму^{15–16}«І коли ви побачите „гидоту спу-¹ **24:2 все... зруйноване** Або «всі вони будуть скинуті долопу».

стошення»² на святому місці храму, про яку казав пророк Даниїл (той, хто читає, має зрозуміє, про що йдеться), то всі, хто лишатимуться в Юдеї на той час, змушені будуть рятувати життя, тікаючи в гори.

^{17–18}Вони мусять тікати не гаячи часу: хто сидітиме на даху своєї оселі, не повинен спускатися по свої пожитки, а хто працюватиме в полі, тому не слід забігати додому по вбраних своє. ¹⁹Найтяжче буде в ті дні вагітним жінкам та матерям із немовлятами на руках!

²⁰Моліться, аби хоч не взимку те трапилося, та не в суботу, ²¹бо то буде такий жах, якого світ не бачив від самого свого початку. Та у всі прийдешні часи — ніколи більше такого не буде.

²²І якби не Божа воля скоротити ті жахливі дні, то жоден не врятувався б. Господь скоротив дні ті тільки заради обранців Своїх.

²³І якщо у ті дні хтось скаже вам: „Дивіться! Ось Христос!” або „Ось Він!” Не вірте тому. ²⁴Бо чимало лжехристів та лжепророків з'явиться тоді. Вони показуватимуть знамення й творитимуть дива³, намагаючись обдурити обраних Господом, якщо це можливо. ²⁵То ж стережіться! Я попередив вас заздалегідь. ²⁶Якщо хтось скаже вам: „Погляньте! Христос там, у пустелі!” — то не йдіть туди. Або якщо скажуть: „Дивіться! Він знаходиться в одній з віддалених кімнат” — не вірте їм. ²⁷Коли Син Людський прийде, кожний побачить Його пришестя, подібно спалаху блискавки, который можна побачити звідусіль. ²⁸Туди, де є мертвечина, злітаються стерв'ятники, яких видно здалека.

²⁹Одразу ж після того лиха, ось що відбуватиметься:

сонце затмариться,

і місяць перестане світити,

зірки впадуть з небес,

а всі небесні тіла зміняться⁴.

³⁰І тоді на небі з'явиться знамення

² **24:15–16 гидоту спустошення** Див.: Дан. 9:27; 11:31; 12:11.

³ **24:24 знамення.... дива** Тут «знамення дива створенні силовою Сатаною».

⁴ **24:29** Див.: Іс. 13:10; 34:4.

про прихід Сина Людського. І ридатимуть усі народи землі, коли побачать Сина Людського, Який йтиме по хмарах небесних з великою силою та славою.³¹ Сурмитимут голосно сурми, і пошле Він Ангелів Своїх, аби зібрали вони всіх обраних людей з усіх кінців світу.

³² Навчіться мудрості слухаючи притчу про фігове дерево: як тільки на ньому з'являється тендітне гілля й розбрұньковується молоде листя, ви знаєте, що літо вже близько.³³ Так само й ви, коли побачите всі ці події, про які Я що вам щойно казав, знайте: час настає, він уже на порозі.³⁴ Істинно кажу вам: усе це станеться ще за життя цього покоління.³⁵ Навіть якщо небо і земля знищені будуть, слова Мої не зникнуть ніколи».

Тільки Господу відому, коли настане час

(Мр. 13:32–37; Лк. 17:26–30, 34–36)

³⁶ «Коли той день і та година настануть, про те невідомо ні кому: ні Ангелам Небесним, ані Синові — лише один Отець знає.³⁷ Як це було за часів Ноя, так буде і в годину пришестя Сина Людського.³⁸ Як це було в дні перед потопом: люди їли, пили, одружувалися, віддавали до шлюбу своїх дітей, аж до того дня, доки Ной не ввійшов в свій ковчег.³⁹ І ніхто нічого не знов, доки потоп не знищив їх усіх. І станеться так само в час пришестя Сина Людського.

⁴⁰ У той час двоє чоловіків працюватимуть у полі: одного з них буде взято, а другий залишиться.⁴¹ Дві жінки разом молотимуть зерно на жорнах: одну з них буде взято, а друга залишиться.

⁴² Тож будьте готові, оскільки не знаєте, якого дня Господь прийде.⁴³ І пам'ятайте, що якби господар знов, о котрій годині вночі прокрадеться злодій, то пильнував би й не дозволив тому вдертися до хати.⁴⁴ Ось чому й вам слід бути напоготові, бо Син Людський прийде тоді, коли ви Його не чекатимете».

Добрі та погані слуги (Лк. 12:41–48)

⁴⁵ «Хто є вірним і розсудливим слугою, якого господар поставив над усіма ін-

шими слугами, щоб він вчасно годував їх?⁴⁶ Щасливий той слуга, якого хазяїн застане в ту мить, коли він саме виконуватиме свій обов'язок!⁴⁷ Істинно кажу вам, що господар призначить його управління своїм маєтком.

^{48–49} Уявіть собі навпаки, поганого слугу, який говорить сам собі: „Мій господар забарився” — і тоді почне бити інших слуг, їсти й пити з п'яніцями.⁵⁰ Але господар слуги прийде того дня, коли той його не чекатиме, і тієї години, що слуга не сподіватиметься.⁵¹ Господар жорстоко покарає¹ його і призначить йому місце серед лицемірів, де чутно буде лише ридання і скрігіт зубів від болю».

Притча про десятьох дівчат

25 ¹ «Того дня Царство Боже буде подібне до десятьох дівчат, які взяли свої світильники й вийшли назустріч нареченому.² П'ятеро з них були легковажні, а інші п'ятеро — розумні.³ Легковажні взяли світильники та забули олію для них.⁴ Розумні ж разом із світильниками прихопили й олію в глечиках.

⁵ Оскільки наречений забарився, вони почали дрімати і позасинали.⁶ Опівночі хтось загукав: „Дівіться! Он наречений іде! Зустрічайте його!”⁷ Тієї ж міті усі дівчата підхопилися й приготували свої світильники.⁸ І легковажні попросили в розумних: „Дайте нам трохи олії. Наши світильники гаснуть!”⁹ Але у відповідь ті мовили: „Не можемо, бо на всіх не вистачить. Краще йдіть і придбайте собі у крамаря”.

¹⁰ Поки ті ходили купувати олію, з'явився наречений, і дівчата, які залишилися й були готові, вирушили з ним на весілля. Коли ж вони прийшли, то зачинили за собою двері.¹¹ Зрештою з'явилися й ті дівчата, які ходили по олію, і кажуть: „Господарю! Господарю! Відчини нам двері!”¹² Але той відповідає: „Істинно кажу вам: я вас не знаю!”¹³ Отже, будьте пильними, бо вам не ві-

¹ 24:51 жорстоко покарає Буквально «розріже навпіл».

домий день і час, коли Син Людський прийде».

Притча про мішки зі сріблом (Лк. 19:11–27)

¹⁴«Царство Боже подібне до того чоловіка, який перш ніж рушити в подорож, покликав своїх слуг і доручив їм пильнувати своє майно. ^{15–16}Одному він дав п'ять талантів¹, другому — два, а третьому — один. Кожного наділив за здібностями та й поїхав. Одразу ж той, що одержав п'ять талантів, пустив їх в обіг і заробив іще п'ять. ¹⁷Так само зробив і той, який одержав два таланти. Він також вклав їх у справу й заробив іще два. ¹⁸А третій, який одержав один талант, пішов і закопав гроши в землю.

¹⁹Багато часу минуло, поки господар повернувся і зажадав їхнього звіту. ²⁰Чоловік, який одержав п'ять талантів, приніс до господаря його п'ять талантів і ще п'ять зароблених, мовивши: „Господарю, ти доручив мені п'ять талантів, а ось іще п'ять, що я заробив”. ²¹Тоді той сказав йому на це: „Гарна праця, ти добрий і вірний слуга! Оскільки ти добре впорався з цією малою сумою, я доручу тебе велику. Іди й розділи разом зі мною цю радість”.

²²Тоді підійшов той слуга, який одержав два таланти від свого господаря, і мовив: „Господарю, ти доручив мені два таланти, а ось іще два, що я заробив”. ²³Хазайн відповів йому на це: „Молодець! Ти добрий і вірний слуга! Ти добре впорався з цією малою сумою. Отже, я доручу тебе більшу. Іди й розділи зі мною цю радість”.

²⁴І підійшов до нього той, який одержав один талант, і мовив: „Господарю, я знаю, що ти жорстокий. Збираєш урожай там, де нічого не сіяв. ²⁵Тому я злякався і пішов та й закопав гроши в землю. Ось, забери своє!”

²⁶У відповідь той мовив: „Ти поганий і ледачий слуга! Знаєш, що я збираю врожай там, де не садив, і жну там, де

¹ **25:15–16 талант** Біля 27–36 кілограмів золотих, срібних або мідних монет. Також у віршах 20, 22, 24, 28.

не сіяв. ²⁷Тобі слід було пустити гроши в обіг², то ж повернувшись, я б і своє одержав, і прибуток мав. ²⁸Заберіть у нього талант і віддайте тому, хто має десять. ²⁹Кожному, хто має, додається ще більше і матиме він надміру, а у того, в кого нічого не має, відніметься і той дріб’язок, що йому належить. ³⁰Нікчемного слугу киньте геть в темряву кромінню, туди, де плач і скріті зубів від болю”».

Син Людський судитиме світ

³¹«Коли Син Людський прийде у славі Своїй з усіма Ангелами Своїми, Він сяде на троні Своєму величному. ³²І тоді зберуться перед Ним усі народи, і Він розділить людей, як пастух відділяє овець від кіз у стаді своєму. ³³Він збере овець праворуч від себе, а кіз — ліворуч. ³⁴І тоді Цар промовить до тих, хто правоуч: „Прийдіть, благословені Отцем Моїм і успадкуйте Царство, призначене вам від дня створення світу”. ^{35–36}Це вам нагорода, бо голодного Мене ви нагодували, а спраглого напоїли. Переходжому Мені дали притулок, нагого вдягнули, хворого доглядали, а коли Я був у в’язниці, ви прийшли провідати Мене”.

³⁷І тоді праведні запитають: „Господи, коли це ми бачили Тебе голодним і нагодували, а спраглого напоїли? ³⁸Коли це було, щоб ми переходжому Тобі дали притулок, а нагого вдягнули? ³⁹Коли ми бачили Тебе недужим, і коли це Ми приходили до Тебе у в’язницю?” ⁴⁰Тоді Цар відповість їм: „Істинно кажу вам: все, що ви робили для когось із найменших братів Моїх, ви це робили для Мене”.

⁴¹Тоді скаже Цар до тих, хто буде ліворуч від Нього: „Геть від Мене, ви, прокляті, геть у вогонь вічний, що приготований дияволом і його ангелам.

⁴²Це вам покарання за те, що голодного Мене ви не нагодували, а спраглого не напоїли. ⁴³Переходжому Мені не дали притулку, а нагому не дали ніякої одежини. Коли ж Я був хворий і у в’язниці, ви не подбали про Мене”.

² **25:27 пустити... в обіг** Або «віддати міняйлам».

⁴⁴І тоді вони у відповідь скажуть: „Господи, коли таке було, щоб ми Тебе бачили голодним чи спраглим, перехожим мандрівником чи нагим, хворим чи ув'язненим — і не допомогли Тобі?” ⁴⁵А Він їм на те: „Істинно кажу вам: щоразу, коли ви відмовляли в допомозі одному з братів Моїх найменших, ви відмовляли й Мені”. ⁴⁶І приймутъ тоді всі неправедні вічну кару, а праведні — вічне життя».

Змова проти Ісуса

(Мр. 14:1–2; Лк. 22:1–2; Ін. 11:45–53)

26 ¹Коли Ісус закінчив говорити, Він звернувся до Своїх учнів: ²«Ви знаєте, що через два дні Пасха, і Сина Людського буде віддано ворогам, щоб Його розп’яли на хресті».

^{3–4}Тоді головні священики й старійшини зібралися у дворі палацу первосвященика Каяфи, де радилися, як би так влаштувати, щоб схопити і вбити Ісуса у тайні від усіх. ⁵При тому вони говорили: «Тільки це не можна робити на свята, бо народ може збунтуватись».

Помазання Ісуса (Мр. 14:3–9; Ін. 12:1–8)

^{6–7}Коли Ісус був у Віфанії та сидів за столом у домі Симона прокаженого, до Нього підійшла жінка з алебастровим глечиком, наповненим надзвичайно дорогими пащочами й почала лити іх Ісусові на голову. ⁸Побачивши це, учні Ісуса розсердилися й мовили: «Навіщо таке марнотратство? ⁹Це мирро можна було б дорого продати, а гроші роздати бідним!». ¹⁰Ісус знов, про що вони говорять, і сказав: «Навіщо ви докоряєте цій жінці? Вона зробила добре діло для Мене. ¹¹Адже бідні завжди будуть з вами¹, а Я — ні. ¹²Помазавши запашною олією тіло Мое, вона приготувала Мене до похорону. ¹³Істинно кажу вам: відтепер хоч би де проповідувалась у світі Євангелія, люди завжди будуть згадувати про те, що зробила ця жінка».

Юдина зрада (Мр. 14:10–11; Лк. 22:3–6)

^{14–15}Один з дванадцятьох учнів Ісуса,

¹⁶26:11 Адже... з вами Див.: Повт. Закону 15:11.

який звався Юдою Іскаріотом, прийшов до головних священиків і запитав: «Що ви дасте мені за те, що я вам видам Ісуса?» Ті запропонували йому тридцять срібних монет. ¹⁶З тієї миті Юда почав шукати слушної нагоди, аби видати їм Ісуса.

Пасхальний обід Ісуса

(Мр. 14:12–21; Лк. 22:7–14, 21–23; Ін. 13:21–30)

¹⁷Першого дня свята Прісніх Хлібів Ісусові учні запитали Його: «Де б Ти хотів, щоб ми приготували Тобі Пасхальну вечерю?» ¹⁸Ісус відповів: «Ідіть у місто до одного чоловіка, якого Я вам назуву, й передайте йому, що Вчитель каже так: „Час, призначений Мені, наближається. Я юстиму Пасхальну вечерю зі Своїми учнями у твоїй оселі”». ¹⁹Учні зробили так, як Він наказав, і приготували Пасхальну вечерю.

²⁰Увечері Ісус сидів за столом з дванадцятьма учнями Своїми. ²¹І коли вони їли за столом, Ісус сказав: «Істинно кажу вам: один із вас, хто зараз знаходиться тут зі Мною, зрадить Мене».

²²Всі учні дуже засмутилися й почали питати Його: «Напевне, це не я, Господи?» ²³Ісус відказав ім: «Той, хто опустив руку в чашу разом зі Мною і зрадить Мене. ²⁴Син Людський прийме страждання, як і було написано про Нього у Святому Писанні. Та горе тому, хто видасть Сина Людського на смерть! Краще б йому було зовсім не народжуватися».

²⁵Юда, який збирався зрадити Ісуса, також озвався: «Напевне, це не я, Вчителю!» Тоді Ісус відповів йому: «Так, це ти!»

Вечеря Господня

(Мр. 14:22–26; Лк. 22:15–20; 1 Кор. 11:23–25)

²⁶За вечерю Ісус узяв хлібину, та віддавши дяку Господу, благословив її. Після того Він розломив хліб і роздав Своїм учням зі словами: «Візьміть хліб цей і їжте його. Це тіло Мое». ^{27–28}Потім узяв Він чашу й, подякувавши Богові, подав цю чашу учням Своїм і сказав:

«Пийте всі з неї, бо це кров Моя, що засновує Новий Заповіт Божий і що пролеться на користь багатьох людей на прощення гріхів їхніх.²⁹Істинно кажу вам, що Я не питиму більш від плоду лози виноградної аж до того дня, коли Ми разом питимемо молоде вино в Царстві Отця Мого».

³⁰І заспівавши хвальну пісню Богові, вони вишли на Олівну гору.

Ісус говорить Своїм учням, що вони полішасть Його

(Мр. 14:27–31; Лк. 22:31–34; Ін. 13:36–38)

³¹І сказав Ісус учням Своїм: «Усі ви втратите віру в мене¹ цієї ночі. Кажу так, бо написано у Святому Писанні:

„Як ударю пастуха,
то й вівці порозбігаються”.

Захарія 13:7

³²Але коли Я воскресну з мертвих, то піду до Галилеї та дістануся того міста раніше за вас». ³³Але ж Петро відповів: «Навіть якщо всі втратять віру в Тебе, я ніколи не втрачу!» ³⁴Тоді Ісус мовив йому: «Істинно кажу тобі: цієї ж ночі, ще до того, як півень проспіває, ти тричі зречешся мене». ³⁵Та Петро наполягав: «Навіть якщо я маю вмерти разом з Тобою, я ніколи не зречуся». І всі інші учні мовили те ж саме.

Ісус молиться на самоті

(Мк. 14:32–42; Лк. 22:39–46)

³⁶Тоді Ісус та Його учні прийшли до місцевості, що називалася Гефсиманією. І сказав Він учням Своїм: «Посидьте тут, поки Я піду помолося». ³⁷Він узяв з собою Петра та двох синів Зеведеївих. Ісус почав сумувати й журитися, мовлячи учням своїм: ³⁸«Душа Моя переповнена смертельної скорботи. Зостаньте тут і попильнуйте зі Мною». ³⁹І відійшовши трохи подалі, Він упав долілиць і почав молитися: «Отече Мій, якщо це можливо, хай обмине мене ця чаша² страждань. Але хай збудеться не те, чого Я хочу, а те, чого Ти бажаєш».

⁴⁰Повернувшись до Своїх учнів, Ісус

побачив, що вони сплять. І звернувся тоді Ісус до Петра: «Хіба ж не могли ви лише однієї години не спати? ⁴¹Не спіть і моліться, щоб не піддатися спокусам, бо дух ваш прагне, а тіло — немічне». ⁴²І знову Ісус відійшов убік і почав молитися: «Якщо ж не обмине ця чаша страждань мене, якщо доведеться мені пити з неї, то нехай збудеться воля Твоя!»

⁴³Коли Ісус повернувся до учнів, то знову побачив, що вони сплять, бо по-вікі їхні поважчали. ⁴⁴Ісус залишив їх утретє і, відійшовши остроронь, знову молився про те ж саме. ⁴⁵Коли Він повернувся до учнів Своїх, то мовив: «Ви все ще спите та відпочиваете? Час настав, коли Сина Людського віддадуть до рук грішників. ⁴⁶Вставайте! Ходімо! Дивіться, ось зрадник Мій наближається!»

Арешт Ісуса

(Мр. 14:43–50; Лк. 22:47–53; Ін. 18:3–12)

⁴⁷Поки Ісус це казав, з'явився Юда, один з дванадцятьох апостолів, а з ним разом і великий натовп з мечами та палицями. Цих людей послали головні священики та старійшини. ⁴⁸Юда³ пообіцяв подати їм знак, кажучи: «Той, кого я поцілую, і є Ісус. Заарештуйте Його». ⁴⁹Тож він підійшов до Ісуса й, мовивши: «Вітаю Тебе, Вчителю» — поцілував Його.

⁵⁰Ісус сказав йому: «Друже, роби те, заради чого прийшов». Тоді деякі чоловіки з натовпу скопили Ісуса і взяли Його під варту. ⁵¹Та один із них, хто був з Ісусом, вихопив свого меча і, вдаривши слугу первосвященика, відтяг йому вухо.

⁵²Але Ісус сказав йому: «Вклади меча свого назад до піхов, бо той, хто береться за меч, від меча й загине. ⁵³Напевно відомо тобі, що Я можу попросити Отця Мого, і Він одразу даст мені хоч цілих дванадцять легіонів⁴ Ангелів. ⁵⁴Та якщо Я так зроблю, то не збудеться тоді те, що було написане у Святому Писанні». ⁵⁵Потім Ісус звернувся до натовпу зі словами: «Ви прийшли, щоб скопити

¹ 26:31 втратите віру в мене Або «зречетеся мене».

² 26:39 чаша Символ страждань. Ісус використовує метафору «пити з чаші», в значенні «прийняти страждання», які Йому необхідно буде пройти.

³ 26:48 Юда Або «той, хто зрадив Ісуса».

⁴ 26:53 легіон Частина в Римській армії, що налічувала більше війнів.

Мене, як розбійника, з мечами та палицями. Я ж щодня сидів з вами у храмі навчаючи людей, та ви не заарештували Мене. ⁵⁶Однак все це сталося, щоб збулося написане пророками». Тоді всі учні залишили Його і повтікали геть.

Ісус перед Синедріоном

(Мр. 14:53–65; Лк. 22:54–55, 63–71; Ін. 18:13–14, 19–24)

⁵⁷Ті люди, які скопили Ісуса, відвели Його до хати первосвященика Каяфи, у якого зібралися книжники та старійшини. ⁵⁸А Петро, тримаючись віддалік, йшов за Ісусом аж до самого помешкання первосвященика. Увійшовши до подвір'я, він сів разом зі слугами, щоб побачити, що станеться надалі з Ісусом.

⁵⁹Головні священики й весь Синедріон¹ намагалися вишукати свідчення проти Ісуса, щоб засудити Його на смерть. ^{60–61} Та нічого в них не вийшло, хоча лжесвідків було чимало. Під кінець прийшли ще двоє і сказали: «Ось Його слова: „Я можу зруйнувати цей храм Божий і знов відбудувати його за три дні!“».

⁶²І тоді встав первосвященик і запітав Ісуса: «Чому Ти не відповідаєш? Скажи нам, чи є правдою всі оті звинувачення, що ці люди свідчать про Тебе?» ⁶³Та Ісус мовчав. Первосвященик наполягав: «Заклинаю Тебе владою Господа Живого, правду скажи нам, чи Христос Ти, Син Божий?»

⁶⁴І відповів Йому Ісус: «Так, це Я. Та ось вам Мої слова: в майбутньому, побачите ви Сина Людського, Який сидітиме праворуч від Господа Всешинього. І наблизатиметься Він в хмарах небесних». ⁶⁵Почувши це, первосвященик у гніві роздер на собі одяг і сказав: «Він зневажає Бога! Ніяких свідчень нам більше не треба! Ви всі чули, як Він ганьбити Всешинього! ⁶⁶Що скажете на це?» І всі разом гукнули: «Він винен і заслуговує на смерть!»

^{67–68}Деякі з людей почали плювати Ісусу в обличчя й бити Його кулаками.

¹ **26:59 Синедріон** Верховна рада юдеїв, що виконувала також функції суду.

Інші били Його по щоках, кажучи: «Доведи ж нам що Ти пророк², Христосе, назви того із нас, хто вдарив Тебе!»

Петро зрікається Ісуса

(Мк. 14:66–72; Лк. 22:56–62; Ін. 18:15–18, 25–27)

⁶⁹Тим часом, Коли Петро сидів на подвір'ї, до нього підійшла одна з служниць первосвященика й сказала: «Ти також був з Ісусом Галилеянином». ⁷⁰Та Петро заперечував, мовивши перед усіма: «Я не знаю, про що ти говориш!»

⁷¹Сказавши це, він подався до виходу з подвір'я, та коли ж він підійшов до воріт, його помітила інша жінка й гукнула до всіх: «Цей чоловік був з Ісусом Назаретянином!» ⁷²І знову Петро заперечив цьому: «Клянуся Господом Всешильнім, Я не знаю Цього Чоловіка!» ⁷³Але негайно люди, які стояли остроронь підійшли до нього і мовили: «Безперечно, ти один із них, адже твоя вимова виказує тебе». ⁷⁴Петро почав божитися та присягатися: «Клянуся Господом Всешильнім, Я не знаю Цього Чоловіка!» І тієї ж миті проспівав півень.

⁷⁵І згадав Петро, про що Ісус казав йому: «Перш ніж проспіває півень, ти тричі зречешся Мене». Тоді він пішов геть, гірко ридаючи.

Суд у Понтія Пилата

(Мр. 15:1; Лк. 23:1–2; Ін. 18:28–32)

27 ¹Вранці наступного дня всі головні священики разом зі старійшинами зустрілися й прийняли рішення вбити Ісуса. ²Вони зв'язали Його й повели до прокуратора, щоб передати Його до рук Пилата.

Смерть Юди (Дії 1:18–19)

³На той час Юда, який зрадив Ісуса, побачивши, що Ісуса було оголошено винним, розкаявся у вчиненому й повернув тридцять срібників головним священикам і старійшинам. ⁴Він сказав: «Я згрішив, видавши Невинного на смерть». ⁵«Що нам до того? — відповіли йому. —

² **26:67–68 пророк** За Писанням, пророк знав те, що було приховано від інших людей.

Це твоя справа!»⁵І він кинув ті срібні гроші у храмі, пішов і повісився.

⁶Головні священики, піднявши монети, мовили: «По Закону не годиться класти ці гроші до скарбниці, бо це платя за пролиту кров». ⁷Тоді, порадившись, вони придбали на ті гроші шматок землі, що звався Гончарним полем, щоб ховати на ньому чужинців. ⁸Ось чому те поле й досі зветься Кривавим Полем. ⁹⁻¹⁰Так збулися слова пророка Еремії:

«І взяли вони тридцять срібняків, ціну, що призначили за Нього сини Ізраїля, й віддали їх за Гончарне поле, як Господь указав мені на те»¹.

Допит Ісуса (Мр. 15:2–5; Лк. 23:3–5; Ін. 18:33–38)

¹¹Коли Ісус представ перед прокуратором, Пилат спитав Його: «Ти — Цар юдейський?» На що Ісус відповів: «Так, це Я. Але ж ти сам це сказав». ¹²А коли головні священики й старішини почали перед Пилатом звинувачувати Ісуса, Він не вимовив жодного слова. ¹³Тоді Пилат знову спитав Його: «Хіба ж Ти не чуєш усі ці звинувачення проти Себе?» ¹⁴Але Ісус і слова не відповів на жодне із звинувачень. І це дуже здивувало Пилата.

Пилат намагається звільнити Ісуса

(Мк. 15:6–15; Лк. 23:15–25; Ін. 18:39–19:16)

¹⁵Кожного року, під час Пасхи, Пилат, за звичаєм, відпускав на волю одного з приречених злочинців, за якого просив народ. ¹⁶На той час у в'язниці сидів відомий злочинець на ім'я Варавва².

¹⁷Тож, коли зібралися натовп, Пилат запитав: «Кого ви хочете, щоб я відпустив для вас: Варавву чи Ісуса, Який зветься Христом?» ¹⁸Пилат зізнав, що головні священики і старішини віддали Ісуса прокуратурі, тільки тому, що заздрили Йому. ¹⁹Коли Пилат засідав у суді, його дружина прислала слугу пе-

¹ 27:9–10 І взяли... на те Див.: Зах. 11:12–13 та Ер. 32:6–9.

² 27:16 Варавва У деяких грецьких рукописах він зветься «Ісусом Вараввою».

реказати йому: «Ти не повинен нічого робити Цьому невинному, бо я бачила про Нього сон цієї ночі і була засмучена весь день».

²⁰Але головні священики й старішини підбурювали натовп просити Пилата звільнити Варавву і засудити Ісуса до страти. ²¹І через те, коли правитель запитав усіх: «Кого з цих двох ви хочете звільнити?» Ті відповіли: «Варавву!»

²²Тоді знову Пилат звернувся до них: «Що ж мені робити з Ісусом, Який зветься Христом?» У відповідь натовп загукав: «Розіп'ятий Його!» ²³«За що? — запитав Пилат. — Який на Ньому злочин?» Тоді всі ще дужче загорали: «Нехай Його розіпнуть на хресті!»

²⁴Пилат, побачивши, що він нічого не вдіє, і що натовп може вибухнути невдовolenням, узяв трохи води й умив руки³ перед народом, мовивши: «Я не винен у Його смерті. Виришуйте самі!» ²⁵У відповідь з натовпу вигукнули: «Нехай кров Його буде на нас і наших дітях!» ²⁶І тоді він відпустив Варавву, а Ісуса наказав побити батогами, та опіля віддав Його на розп'яття.

Воїни знущаються з Ісуса (Мк. 15:16–20; Ін. 19:2–3)

²⁷Пилатові воїни відвели Ісуса до палацу, де був правитель, і там зібралися цілій відділ⁴ солдат навколо Нього.

^{28–29}Роздягнувши Його, вони накинули на Нього багряницю, на голову Йому сплели терновий вінок, а в праву руку дали ціпок. Впавши перед Ісусом на коліна, почали глузувати з Нього: «Вітаємо Тебе, Царю Юдейський!» ³⁰Потім воїни забрали у Ісуса ціпок, та били Його тим ціпком по голові й плювали на Нього. ³¹А як скінчили вони знущання й на сміхатися з Ісуса, то зняли з Нього багряницю й, вбралиши Ісуса у Його власний одяг, повели на розп'яття.

Страта (Мк. 15:21–32; Лк. 23:26–39; Ін. 19:17–19)

³²Виходячи з міста, солдати зустріли од-

³ 27:24 умив руки Пилат зробив це, щоб показати усім, що він не бажав нести відповідальність за те, про що просив народ.

⁴ 27:27 відділ Приблизно 500–600 чоловік.

ного кириненянина на ім'я Симон і примиусили його нести хрест, що призначався для Ісуса.³³ Коли ж вони прийшли до місця, що називалося Голгофа (це означає «Лобне місце»),³⁴ то дали Ісусові випити вина, змішаного з жовчю¹. Та покуштувавши трохи, Він не став його пити.

³⁵⁻³⁶ Розіп'явши Ісуса, воїни, кидаючи жереб, поділили між собою Його вбрання, а потім посадили там стерегти Його.³⁷ На хресті, над головою Ісуса, солдати прибили дощечку, на якій було написане офіційне звинувачення: «ЦЕ ІСУС, ЦАР ЮДЕЙСЬКИЙ».³⁸ Разом із Ісусом були розіп'яті ще двоє розбійників: один праворуч, а другий ліворуч від Нього.³⁹⁻⁴⁰ Проходячи повз, люди лихословили і збиткувалися з Ісуса й, хитаючи головами, промовляли: «Ти ж нахваляєшся геть зруйнувати храм і відбудувати знов його за три дні. Тож врятуй хоча б Себе Самого! Якщо Ти насправді Син Божий, то зайди з хреста!»

⁴¹ Головні священики разом з книжниками та старійшинами також насміхалися з Ісуса, кажучи:⁴² «Він рятував інших, а Себе Самого врятувати не може! Якщо Він насправді є Царем ізраїльським, то нехай Він зараз зійде з хреста, і ми повіримо в Нього».⁴³ Він вірить у Господа, тож нехай Всешишній зараз врятує Його, якщо Господь Його вподобав. Бо ж Він Сам сказав: «Я — Син Божий».⁴⁴ І навіть двоє злочинців, які були розіп'яті разом з Ісусом, і ті також ображали Його.

Смерть Ісуса (Мк. 15:33–41; Лк. 23:44–49;

Ін. 19:28–30)

⁴⁵ Опівдні темрява настала на всій землі, і було так аж до третьої години.⁴⁶ Біля третьої Ісус голосно закричав: «Елі, Елі, лема савахтані?» Що означає «Боже Мій, Боже Мій, чому Ти покинув Мене?»²

⁴⁷ Деякі з людей, які стояли поруч, почули це й заговорили між собою: «Він

¹ 27:34 з жовчю Можливо, жовч послаблюла біль.

² 27:46 Цитата приведена з книги Пс. 22:1.

кличе Іллю!»³ ⁴⁸ Один чоловік швидко побіг, намочив губку оцтом і, настроювшись її на тростину, дав Ісусові напитися.⁴⁹ А інші казали: «Залиш Його! Подивимося, чи прийде Ілля Його рятувати».

⁵⁰ Ісус іще раз голосно скрикнув і помер⁴.

⁵¹ Тієї ж миті завіса в храмі розірвалася навпіл: від верху й до самого низу — й здригнулася земля, і скелі розкололися.⁵² Склепи відкрилися, і багато померлих людей Божих воскресло.⁵³ Вийшовши зі своїх гробниць після Ісусового воскресіння, вони пішли до святого міста Єрусалиму і явилися багатьом людям.

⁵⁴ Коли центуріон і всі ті, хто стерегли з ним разом тіло Ісуса, побачили землетрус і все, що сталося, вони дуже перелякалися й мовили: «Цей Чоловік справді був Сином Божим!»⁵⁵ Багато жінок спостерігали здалеку за всім, що трапилося. Вони супроводжували Ісуса від самої Галилеї й піклувалися про Нього.⁵⁶ Серед них були Марія Магдалена, Марія, маті Якова і Йосипа, та маті Якова і Іоана⁵.

Похорон Ісуса (Мр. 15:42–47; Лк. 23:50–56;

Ін. 19:38–42)

⁵⁷ Коли наставвечір, прийшов один багач з Аритатеї на ім'я Йосип, який теж був учнем Ісуса.⁵⁸ З'явившися до Пилата, він попросив віддати йому тіло Ісусове. Тож Пилат наказав воянам віддати Його Йосипові.

^{59–60} Йосип узяв тіло й, загорнувши у чисте лляне полотно, поклав Його до нової гробниці, що сам вирубав у скелі. Потім, прикотивши величезного каменя, він затулів ним вхід до склепу і пішов звідти.⁶¹ Марія Магдалена та інша Марія залишилися сидіти біля гробниці.

³ 27:47 Він кличе Іллю Або «Боже Мій». Слово «Елі» грецькою мовою або «Елой» арамейською, звучало як ім'я «Ілля». Він був відомим пророком приблизно 850 року до Р. Х.

⁴ 27:50 помер Буквально «відпустив Свій дух».

⁵ 27:56 Якова і Іоана Буквально «Сині Зеведеївих».

Варта коло гробниці

⁶²Наступного дня після п'ятниці головні священики й фарисеї зустрілися з Пилатом. ⁶³Вони мовили до прокуратора: «Шановний, ми пригадали, що Той обманщик, ще коли був живий, сказав: „Я воскресну з мертвих через три дні”. ⁶⁴Віддай наказ, щоб добре стерегли гробницю, поки не настане третій день, щоб Його учні не могли прийти й викрасти тіло, а тоді казати всім: „Він воскрес із мертвих”». Бо цей останній обман буде ще гірший від першого».

⁶⁵Тоді Пилат відповів: «Ви можете взяти вартових. Ідіть і охороняйте, як знаєте».

⁶⁶Тож вони пішли стерегти гробницю та запечатали вхід, й залишили коло нього воїнів.

Звістка про Ісусове воскресіння

(Мр. 16:1–8; Лк. 24:1–12; Ін. 20:1–10)

28 ¹Коли минула субота, на світанку, першого дня тижня, Марія Магдалена з ініціюю Марією прийшли подивитися на гробницю, де було поховано Ісуса. ²У цей час стався великий землетрус, бо Ангел Господній спустився з неба та, підйшовши до скелі, відкотив каменя і сів на нього. ³Поява Ангела була немов сяйво і спалахи блискавиці, а вбрання його було бліосніжне. ⁴Сторожа ж від страху перед Ним так трепетіла, що всі стали немов мерці. ⁵І тоді Ангел мовив до жінок: «Не бійтесь! Я знаю, що ви шукаєте Ісуса, Який був розіп'ятий на хресті. ^{6–7}Однак Його тут зараз немає, бо Він воскрес із мертвих, так, як Він і передрікав. Ідіть і погляньте на те місце, де було тіло Його, а тоді мерцій рушайте до міста й розкажіть Його учням, що Ісус воскрес із мертвих і йде до Галилеї поперед них, і що вони Його там побачать. Запам'ятайте все, що я вам сказав».

⁸Тоді жінки, швидко вийшовши з гробниці, охоплені страхом, але з великою радістю, побігли сповістити про все Його учнів. ⁹Тож раптом їх перестрів Сам Ісус і сказав: «Вітаю вас!» Вони підійшли до Нього, впали до ніг Його і поклонилися. ¹⁰І звернувшись Ісус до них, кажучи: «Не бійтесь. Йдіть і накажіть учням¹ Моїм, щоб ішли до Галилеї. Вони Мене там побачать».

Донесення сторожі

¹¹Доки жінки йшли, дехто з воїнів зі сторожі дісталися до міста раніше й розповіли головним священикам про все, що сталося. ^{12–13}Порадившись із старійшинами, ті вирішили дати воїнам багато грошей, наказавши: «Розповідайте всім, що учні Ісуса прийшли вночі й викрали Його тіло, поки ви спали. ¹⁴А якщо ця чутка дійде до правителя, то ми його переконаємо, домовимося з ним, а вас врятуємо від неприємностей».

¹⁵Тоді воїни, взявиши гроші, зробили так, як їм звеліли. І ця чутка поширилася поміж юдеїв й існує досі.

Наказ Ісуса учням

(Мр. 16:14–18; Лк. 24:36–49; Ін. 20:19–23; Дії 1:6–8)

¹⁶Одинаццять учнів пішли до Галилеї, до гори, куди казав їм прийти Ісус. ¹⁷Побачивши Його, вони вклонилися, але дехто з них засумнівався, чи справді це Ісус? ¹⁸Тоді, підйшовши до апостолів, Ісус промовив до них: «Мені дана вся влада на небі і на землі. ¹⁹Тож йдіть і зробіть Моїми учнями й послідовниками всі народи, охрестивши їх в ім'я Отця і Сина і Святого Духа, ²⁰і навчіть їх виконувати все те, що Я вам заповідав. І будьте впевнені — Я завжди буду з вами, аж до кінця світу».

¹ 28:10 учням Буквально «братах».

Від Марка

Свята Євангелія

Іоан Хреститель готує дорогу Ісусові

(Мт. 3:1–12; Лк. 3:1–9, 15–17; Ін. 1:19–28)

1 ¹Євангелія Ісуса Христа, Сина Божого¹ починається словами, ²які провіщав пророк Ісаї:

«Послухай!
Я виряджаю посланця Мого
поперед Тебе.
Він приготує Тобі дорогу».

Малахія 3:7

³ Голос лунає в пустелі:
«Готуйте дорогу Господу,
зробіть прямим шлях для Нього».

Ісаї 40:3

⁴З'явився Іоан, який хрестив людей у пустелі, проповідуючи хрещення, як символ покаяння для прощення гріхів. ⁵Уся Юдея і всі мешканці Єрусалиму виходили до Іоана та хрестилися у нього в річці Йордан, сповідуючись у своїх гріхах. ⁶Іоан носив вбрания з верблюжої вовни, підперезане шкіряним паском, і їв він сарану та дикий мед. ⁷Ось що він проповідував людям: «Незрівнянно Могутніший, ніж я, іде за мною: я не гідний навіть бути рабом, який схиляється, щоб розв'язати ремінці Його сандалій. ⁸Я хрещу вас водою, а Він хреститиме Духом Святым».

Хрещення Ісуса

(Мт. 3:13–17; Лк. 3:21–22)
⁹Саме в ті дні Ісус пішов із Назарета Галилейського й охрестився в Іоана у річці Йордан. ¹⁰Тільки-но вийшовши з води, Він побачив, як Небеса розкрилися, й Дух зійшов на Нього в подобі

¹ **1:1 Сина Божого** Деякі древньогрецькі рукописи цього продовження не мають.

голуба. ¹¹І голос пролунав з небес: «Ти Син Мій улюблений, Ти догодин Мені».

Диявол спокушає Ісуса

(Мт. 4:1–11; Лк. 4:1–13)

¹²Тоді ж Дух відіслав Ісуса до пустелі. ¹³Тож перебував Він у пустелі протягом сорока днів, і спокушав Його сатана. Жив Він серед диких звірів, та Ангели дбали про Нього.

Ісус проповідує Євангелію

(Мт. 4:12–17; Лк. 4:14–15)
¹⁴Після ув'язнення Іоана Ісус прийшов до Галилеї, проповідуючи Добру Звістку Божу. ¹⁵Він казав: «Збувся час. Царство Боже вже близько². Покайтесь та увіруйте в Добру Звістку!»

Ісус призыває перших учнів

(Мт. 4:18–22; Лк. 5:1–11)
¹⁶Йдучи повз Галилейське озеро, Ісус побачив Симона³ й Симонового брата Андрія, які закидали невід в озеро, бо були рибалками. ¹⁷І сказав ім Ісус: «Ідіть услід за Мною, і Я зроблю вас ловцями не риби, а душ людських». ¹⁸Вони одразу ж полишили свої сіті й подалися за Ним. ¹⁹Потім Він пішов далі й побачив Якова, сина Зеведеєвого, та Якового брата Іоана, які у човні лагодили рибальські сіті. ²⁰Він їх гукнув, тож вони одразу ж залишили в човні свого батька Зеведея з робітниками й подалися за Ісусом.

Вигнання нечистого в Капернаумі

(Лк. 4:31–37)
²¹Ісус та Його учні прийшли до Капернаума. Наступної суботи Він вирушив

^{2 1:15 вже близько} Або «наближається», чи «вже прийшло».

^{3 1:16 Симон} Інше ім'я Симона було Петро. Також див.: у віршах 29, 36.

до синагоги і навчав людей, котрі зібралися там.²²Вони були вражені тією наукою, оскільки Він навчав їх як людина, яка має владу, а не як книжники.²³У той час, коли Ісус знаходився в синагозі, там був присутній чоловік, одержимий нечистим духом. Раптом він закричав:²⁴«Що Тобі треба від нас, Ісусе з Назарета? Ти прийшов, щоб знищити нас? Я знаю, хто Ти! Ти — Божий Святий!»

²⁵Та Ісус суверо наказав йому: «Вгамуйся й вийди з нього».²⁶Тут нечистий почав колотити чоловіка, а потім з криком дух вийшов з нього.²⁷Подив охопив усіх присутніх та вони почали питати одне одного: «Що трапилося? Цей Чоловік владно проповідує нове вчення! Він навіть злим духам владно наказує, і ті слухаються Його!»²⁸Чутка про Нього хутко поширилася по всій Галілеї.

Зцілення недужих (Мт. 8:14–17; Лк. 4:38–41)

²⁹Ісус та всі учні Його залишили синагогу й попрямували до оселі Симона і Андрія. Яків й Іоан пішли разом з ними.³⁰Симонова теща лежала в лихоманці, тож люди розповіли про неї Ісусу.³¹Ісус підійшов до неї, взяв її за руку й допоміг підвєстися. Лихоманка залишила жінку та вона почала прислуговувати їм.

³²Коли настав вечір, після заходу сонця, до Нього привели багатьох хворих і одержимих нечистим.³³Усе місто зібралося під дверима.³⁴Багатьох недужих на різніх хворобах Він зцілив, і з багатьох вигнав демонів. Та говорити тим нечистим духам Ісус не дозволяв, бо вони знали, хто Він такий¹.

Ісус вирушає в інші міста (Лк. 4:42–44)

³⁵Рано-вранці, до схід сонця, Ісус залишив оселю, усамітнився в безлюдному місці й там молився.^{36–37}Симон і ті, хто були з ним, пішли шукати Ісуса й, знайшовши Його, звернулися до Нього: «Всі Тебе шукають».³⁸Але Ісус відповів їм: «Нам потрібно йти до інших міст, щоб Я міг проповідувати Божу вість і там, бо

¹:34 хто Він такий Тобо демоуни знали, що Ісус був Христом, Симоном Божим.

саме для цього Я й прийшов».³⁹Так Він мандрував Галілеєю, проповідуючи в синагогах та виганяючи демонів.

Очищення прокаженого (Мт. 8:1–4; Лк. 5:12–16)

⁴⁰Одного разу прийшов до Ісуса прокажений і, впавши долілиць перед Ним, благав: «Якщо на те воля Твоя, Ти можеш зцілити мене». ⁴¹Перейнявшись милосердям², Ісус простягнув руку, торкнувся прокаженого й сказав: «Моя воля! Зцілися!»⁴²Тієї ж міті проказа зійшла з нього і він став чистим.⁴³Ісус відіслав його, суверо застерігши при тому: ⁴⁴«Дивися ж, нікому не кажи про те, що Я для тебе зробив, а під й покажися священику³, та принеси пожертву за своє очищення, як наказував Мойсей⁴. Це й буде свідченням твого одужання».

⁴⁵Але той чоловік пішов і почав повсюди розповідати про те, як Ісус зцілив його хворобу. Через те Ісус більше не міг відкрито ввійти у місто, та залишався в безлюдних місцях, але ж люди приходили до Нього звідусіль.

Зцілення паралізованого (Мт. 9:1–8; Лк. 5:17–26)

2 ¹За кілька днів повернувся Ісус до Капернаума, і по місту пішла чутка, що Він був вдома. ²Тож зібралося там так багато людей, що місця не вистачало навіть за дверима. У той час, коли Ісус проповідував їм слово Своє, ³надійшов гурт із паралізованим чоловіком, якого четверо несли на ношах. ⁴Вони не могли пронести чоловіка до Ісуса крізь натовп, тож, розібралиши дах будинку, де знаходився Христос, спустили до кімнати ліжко, на якому лежав паралізований.

⁵Коли Він побачив, як сильно вони вірюють, то мовив до немічного: «Сину Мій, гріхи твої прощені».

⁶Там сиділи деякі книжники, які бачили, що Ісус зробив, та почали говорити:

²:41 **Перейнявшись милосердям** У більшості найкращих древньогрецьких та латинських текстів — «Лі слова розгнівали Ісуса». Деякі дослідники вважають цей варіант оригінальним.

³:14 **а піди... священику** За Законом Мойсея тільки священик вирішував, зцілилася людина від хвороби чи ні.

⁴:44 **як наказував Мойсей** Див.: Лев. 14:1–32.

ти поміж собою: ⁷«Як Він може казати таке? Він зневажає Всешишнього! Ніхто не може прощати гріхи, крім Самого Бога!»

⁸Ісус одразу вінав, що вони думали про себе і сказав їм: «Чому ви так думаете? ⁹Що легше: сказати паралізованому: „Твої гріхи прощені” чи „Вставай, візьми свої ноші і йди?” ¹⁰Але Я доведу, що Син Людський має владу на землі прощати гріхи». І мовив Він до паралізованого: ¹¹«Кажу тобі: вставай, бери постіль свою і йди додому». ¹²Тієї ж миті паралізований встав, забрав свої ноші, і на очах у всіх пішов собі. Всі були приголомшені та славили Бога. Вони казали: «Ми ніколи не бачили нічого подібного».

Покликання Левія (Матвія) (Мт. 9:9–13; Лк. 5:27–32)

¹³І знову Ісус вийшов до озера. Увесь на-тотвп вийшов до Нього, і Він навчав їх.

¹⁴По дорозі Він побачив збирача податків Левія, сина Алфієвого. Ісус сказав йому: «Слідуй за Мною!» Тож Левій встав і вирушив за Ним.

¹⁵І сталося так, що коли Ісус ів у домі Левія, багато збирачів податків та грішників. (Адже чимало було таких, хто був Його послідовником).

¹⁶Коли книжники, які належали до секти фарисеїв побачили, що Ісус обідає з грішниками та збирачами податків, вони запитали Його учнів: «Чому Він єсть за одним сатолом зі збирачами податків і грішниками?»

¹⁷Коли Ісус почув це, Він відповів їм: «Не здоровим потрібен лікар, а хворим. Я пришов, щоб покликати не праведників, а грішників до покаяння».

Про піст (Мт. 9:14–17; Лк. 5:33–39)

¹⁸На той час учні Іоана та фарисеї постилися. Деякі з людей спитали Ісуса: «Чому учні Іоана та фарисеї дотримуються поста, а Твої учні — ні?»

¹⁹Ісус відповів на те: «Чи бачили ви колись, щоб друзі нареченого постилися на весіллі, поки молодий ще з ними?

²⁰Та приайде час, коли молодий зали-

шить їх, тоді вони й засумують і почнуть поститися.

²¹До старої одежі не пришивають латки з неусаджененої тканини, бо вона збіжиться й відриветься від старої тканини і діра буде ще більшою. ²²Ніхто не наливає молоде вино в старі міхи, бо воно їх розірве, та й міхи зіпсуються. Навпаки, для нового вина потрібні нові міхи».

Про суботу (Мт. 12:1–8; Лк. 6:1–5)

²³Якось у суботу Ісус проходив пшеничним полем, а учні по дорозі почали зривати колоски та їсти зерно. ²⁴Дехто з фарисеїв запитав Ісуса: «Поглянь, чому вони збирають зерно? Хіба Закон Мойсеїв не забороняє робити це в суботу?»

²⁵У відповідь Ісус сказав їм: «Хіба ви не читали, що зробив Давид, коли він і його супутники зголодніли? ²⁶В той час, коли первосвящеником був Авіатар, Давид зайшов до Божого дому, та з'їв священні хліби, що були наготовлені Богові, ще й дав тим, хто був з ним, хоч ті підношення, за Законом Мойсея, ніхто не міг їсти, крім священиків». ²⁷Й Ісус додав: «Субота створена для людини, а не людина для суботи. ²⁸Тож Син Людський — Господь і над суботою».

Зцілення сухорукого в суботу

(Мт. 12:9–14; Лк. 6:6–11)

3 ¹Якось іншого разу Ісус прийшов до синагоги. Там був чоловік з усохлою рукою. ²Деякі з єреїв уважно пильнували за Ісусом, аби мати підставу звинуватити Його в тому, що Він зціляє того чоловіка в суботу.

³Ісус сказав сухорукому: «Встань перед усіма!» ⁴Тоді Ісус сказав книжникам і фарисеям: «Чи годиться робити в суботу добро, а чи зло? Рятувати життя чи вбивати?» Та вони змовчали. ⁵Ісус суверо подивився на них, але сповнився скорботи через їхню впertiaсть. Він сказав чоловікові: «Простягни руку свою!» Той простягнув руку, й вона зцілилася. ⁶Тоді фарисеї пішли геть і почали змов-

лятися з іродіанцями проти Ісуса, щоб знайти спосіб погубити Його.

Учні гуртуються навколо Ісуса

^{7–8}Ісус і Його учні пішли до озера, а за ними сунув величезний натовп із Галилеї, з Йодеї, з Єрусалиму, з Ідумеї, з-за Йордану, з-довкола Тира і Сидона. Всі ці люди прийшли до Ісуса, оскільки почули про діяння Його. ⁹Була така тіснява, що Він наказав учням приготувати для Нього невеликого човна, аби люди не задавили Його. ¹⁰Він зцілив багатьох, тож усі хворі намагалися протовпитися, аби доторкнутися до Нього.

¹¹Коли ж нечисті духи бачили Його, то падали долілиць перед Ним і вигукували: «Ти — Син Божий!» ¹²Але ж Він їх суворо попередив, щоб не розголосували, хто Він такий.

Вибір дванадцяти апостолів

(Мт. 10:1–4; Лк. 6:12–16)

^{13–15}Піднявшись на гору, Ісус покликав за Собою тих, кого хотів обрати пословниками Своїми. Вони піднялися до Нього. Ісус обрав дванадцятьох і назвав їх апостолами Своїми, щоб вони були поруч із Ним і щоб Він послати їх до інших міст проповідувати. І наділив Він їх владою виганяти демонів. ^{16–19}Отже, Він призначив дванадцятьох:

Симона (якому Ісус дав ім'я Петро),
братів Якова і Іоана, синів
Зеведеєвих (яким Він дав імена
Воанергес, що означає «сини
грому»),
Андрія,
Пилипа,
Варфоломія,
Матвія,
Хому,
Якова, сина Алфієвого,
Тадея,
Симона Зилота¹
та Юду Іскаріота, котрий пізніше
зрадив Ісуса.

¹ **3:16–19 Зилот** Буквально «Кананаean», з арамейської мови це перекладається як «Ентузіаст».

Фарисеї звинувачують Ісуса в тому,

що Він одержимий нечистим духом

(Мт. 12:22–32; Лк. 11:14–23; 12:10)

²⁰Ісус вирушив додому, але знову там зібралися такий натовп, що Ісус і учні Його навіть попоїсти не могли. ²¹А рідні Ісуса, почувши про це, вийшли назустріч, щоб зabbrати Його, бо люди казали, що Він божевільний.

²²Книжники, які прийшли з Єрусалиму, казали: «В Нього вселився Вельзевул!» ²³Він виганяє нечистих не інакше, як владою володаря демонів!» ²⁴Ісус погукав іх і заговорив до них притчами: «Як може сатана виганяти сатану? ²⁵Кожне царство, поділене міжусобною ворожнечею, гине. ²⁶Якщо брат повстане на брата, така родина не зможе вціліти. ²⁷І якщо сатана почне боротися сам із собою, то не вціліти йому, настане йому кінець.

²⁸Ясна річ, ніхто не зможете вдертися до хати дужого чоловіка й пограбувати його майно, якщо спершу не з'язати господаря. ²⁹Тому кажу Я вам, чоловік може отримати прощення всіх своїх гріхів та блюзірств, що він мовить проти Бога, ³⁰але той, хто поганить ім'я Духа Святого, не матиме прощення. Більше того, на ньому лежатиме вічний гріх. ³¹Так відповів Ісус тим, хто казав, що Він був одержимий нечистим духом.

Ісусова родина (Мт. 12:46–50; Лк. 8:19–21)

³²Прийшли до Ісуса Його маті й брати. Вони зупинилися надворі й попросили погукати Його. ³³Навколо Ісуса сиділо багато людей, тож вони сказали Йому: «Поглянь! Он маті, брати й сестри³ Твої чекають на Тебе зовні!».

³⁴У відповідь Ісус сказав: «Хто є Моєю матір'ю і братами Моїми?» ³⁵Він обвів поглядом усіх, хто сидів навколо Нього й повів далі: «Ось вони: Моя маті і брати Мої! ³⁶Хто виконує волю Божу, той і є Моїм істинним братом, сестрою, і матір'ю!».

² **3:22 Вельзевул** Одне з імен володаря демонів, нечистої сили.

³ **3:32 й сестри** У деяких древньогрецьких рукописах цих слів немає.

Ісус навчає притчами (Мт. 13:1–9; Лк. 8:4–8)

4 ¹Одного разу, коли Ісус проповідав біля озера, навколо Його зібралася величезний натовп. Тому Він увійшов у човен і сів там, а люди залишилися на березі. ²Він багато чого називав їх, розмовляючи притчами.

3Він сказав: «Послухайте! Вийшов селянин і заходився сіяти. ⁴Коли він кинув на ріллю зерно, то деяке впало край дороги; налетіли птахи і склювали його. ⁵Інші зерна впали на кам'янистий ґрунт, де землі було мало. Вони швидко проросли, оскільки лежали неглибоко, ⁶та коли зійшло сонце, то обекло пастки, і вони засохли, бо не мали глибокого коріння. ⁷Інші зерна впали серед теренів, що вигналися й задушили пастки, і ті не дали врожаю. ⁸Ще інше зерно впало на добру землю й проросло, і вродило у тридцятеро, шістдесят та навіть у сто разів більше від посіяного». ⁹Потім Він додав: «Той, хто має вуха, нехай почує!»

Пояснення притчі про сіяча

(Мт. 13:10–17; Лк. 8:9–10)

¹⁰Коли натовп залишив Ісуса, то дванадцять апостолів та інші Його послідовники запитали Його про притчі. ^{11–12}І Він їм сказав: «Тільки вам дано знати таємниці Царства Божого, а для всіх інших вони скриваються в притчах:

бо вони дивилися, дивилися, але не бачили,
бо вони слухали, слухали, але не розуміли,
а інакше навернулися й були б прощені».

Ісаї 6:9–10

Пояснення притчі про сіяча

(Мт. 13:18–23; Лк. 8:11–15)

¹³Ісус сказав учням Своїм: «Хіба ви не зрозуміли цієї притчі? Якщо ви не зрозуміли цієї, як же ви зрозумієте інші притчі? ¹⁴Сіяч сіє Слово Боже в людях. ¹⁵Одні люди, як ті зерна при дорозі, де Слово посіяне. Як тільки вони чують його, з'являється сатана і віднімає посіяне в них Слово.

¹⁶Інші люди, як зерна, посіяні у кам'янистий ґрунт: коли вони чують Слово, то одразу й з радістю сприймають його. ¹⁷Але вони не мають міцного коріння, і їх вистачає ненадовго. Коли починаються гоніння чи переслідування через Слово, вони швидко зрікаються своєї віри.

^{18–19}Зерно, що впало серед теренів — це ті, хто чують Слово, але щоденні турботи, спокуса багатства, та інші бажання душать Слово, і воно не дає плодів¹.

²⁰Іще інші — зерно, що було посіяне в добру землю. Це ті, хто чують Слово, приймають його і приносять щедрий врожай: у тридцятеро, шістдесят та навіть у сто разів більший від посіяного».

Не приховуйте світла

(Лк. 8:16–18)

²¹І сказав їм Ісус: «Звичайно, ви заносите в приміщення світильник не для того, щоб поставити його під перевернуту посудину або під ліжко, а для того, щоб поставити його на підставку.

²²Адже немає нічого прихованого, що не відкрилося б, і немає нічого таємного, що не стане відомим. ²³Той, хто має вуха, нехай почує!» ²⁴І далі Він сказав: «Будьте уважні й обмірковуйте те, що вичуєте. Господь Всешишній надасть вам розуміння згідно з тим, скільки розуміння в вас зараз є. Та будьте впевнені, Він надасть вам більше, ніж ви заслуговуєте. ²⁵Бо хто має розуміння, тому додасться ще більше, а хто не має, в того відніметься і той дріб'язок, що йому належить».

Про Царство Боже

²⁶Потім Ісус сказав: «Царство Боже подібно чоловіку, який висіває в землю зерно. ²⁷Чоловік спить чи прокидається, а у цей час зерно пускає пагони і росте дніми й ночами — як, він навіть сам не знає. ²⁸Земля сама творить зерно: спершу стеблину, потім суцвіття, і нарешті — повен колос. ²⁹Коли збіжжя визрі-

¹ **4:18–19 не дає плодів** Тут мається на увазі, що люди не слідуватимуть Волі Господній.

ває, чоловік негайно береться за серп, бо настали жнива».

Притча про гірче зерно

(Мт. 13:31–32, 34–35; Лк. 13:18–19)

30 Ісус мовив: «З чим порівняти Царство Боже? Яку притчу Мені розповісти? **31** Царство Боже подібне до гірчичного зернятка. Воно є найменшою зерниною, яку у землю висівають. **32** Та коли воно пускає паросток і виростає, то стає найбільшою рослиною серед усієї городини з такими розлогими гілками, що навіть птахи можуть гніздитися в її затінку».

33 Багатьма притчами на зразок цієї Ісус доносив Слово до людей — стільки, скільки могли вони зrozуміти. **34** Ісус завжди говорив притчами до людей, але тільки тоді, коли учні Його заставалися самі, Він усе їм пояснював.

Ісус вгамувє бурю (Мт. 8:23–27; Лк. 8:22–25)

35 Увечері того дня Ісус сказав Своїм учням: «Нумо, перепливемо на інший берег озера!» **36** Вони залишили натовп й сіли у човен, де вже знаходився Ісус. Інші човни послідували за ними.

37 Та налетів штормовий вітер, хвили перехлюпували через борт, й човен уже був майже повен води. **38** Але Ісус на кормі спав собі на подушці. Вони збудили Його й кажуть: «Вчителю, невже тобі байдуже, що ми гинемо?» **39** Тоді Ісус прокинувся і наказав вітру й хвильям: «Тихо! Заспокойтесь!» Тоді ж вітер вгамувався, і на озері запала велика тиша. **40** І звернувся Він до учнів Своїх: «Чого ви злякалися, маловіри?» **41** Але вони були страшенно налякані й питали один одного: «Хто ж це Такий, що навіть вітер й води підкоряється Йому?»

Зцілення біснуватого (Мт. 8:28–34; Лк. 8:26–39)

5 **1** Ч припливли вони на протилежний берег озера до землі Герасинської¹.

¹ **5:1 до землі Герасинської** У деяких древньогрецьких рукописах — «до землі Гергесинської» або «Гадаринської». Ця земля знаходилася на південному сході від Галілеї.

2 Тільки-но Ісус зійшов з човна, як на-зустріч Йому з-за гробниць вийшов чоловік, одержимий нечистим духом. **3–4** Він жив серед гробниць, і ніхто не міг з'язати його, навіть ланцюгами. Його часто заковували в кайдани та ланцюги, але він рвав ланцюги й трощив кайдани, і ніхто не міг угамувати його.

5 Днями й ночами він никав між гробниць в горах, кричав і бив себе камінням.

6–7 Помітивши віддалік Ісуса, цей чоловік кинувся до Нього, упав долілиць перед Ним, а потім голосно закричав: «Що Тобі треба від мене, Ісусе, Сину Господа Всешишнього? Богом Тебе заклинаю, не муч мене!» **8** Ісус звелів йому: «Вийди з чоловіка цього, нечистий дух!»

9 Отже, Ісус запитав його: «Як тебе звати?» А той відповів: «Ім'я мені — Легіон², бо багато нечистих духів вселилося в мене!» **10** Вони знову і знову благали Ісуса не виганяти їх із тієї землі.

11 Неподалік на узвишші паслося велике стадо свиней. **12** Тож духи благали Ісуса: «Пошли нас у свиней, аби ми могли вселитися в них!» **13** Ісус дозволив їм. Тож нечисті духи вийшли з чоловіка і вселилися в свиней. Тоді стадо, в якому налічувалося близько двох тисяч голів, кинулось з крутого берега в озеро й потонуло.

14 Коли свинопаси, які доглядали за стадом, побачили, що сталося, то побігли геть і розповіли про все по місту й околицях. І люди сходилися, щоб подивитися, що сталося. **15** Вони прийшли до Ісуса й, побачивши того біснуватого одягненим і при здоровому глузді, дуже злякалися. **16** Хто бачив, розповіли людям, що трапилося з чоловіком, одержимим нечистими, та про свиней. **17** І люди почали благати Ісуса залишити їхню землю.

18 Коли Він сідав у човен, чоловік, який був одержимий нечистим духом, благав Ісуса узяти його з Собою. **19** Та

² **5:9 Легіон** Частина в Римській армії, що налічувала бooo воїнів.

Ісус відмовив йому, сказавши: «Іди до дому свого, до своїх людей і розкажи, що Господь зробив для тебе і як змиливався над тобою».

²⁰Тож він пішов і почав усім у Десятимісті розповідати, як багато Ісус зробив для нього. І всі були вражені тим.

Воскресіння дочки Яіра та зцілення хворої на

кровотечу (Мт. 9:18–26; Лк. 8:40–56)

²¹Коли Ісус знову переправився на інший берег, великий натовп зібрався навколо Нього. ²²Туди ж, на берег озера, прийшов голова синагоги на імення Яір. Побачивши Ісуса, він впав долілиць і ²³звернувся до Нього з благанням: «Донька моя помирає. Прошу тебе: прийди й поклади руки на неї, щоб зцілилася вона і живою зосталася».

²⁴Тож Ісус пішов з ним. І величезний натовп рушив за Ним, з усіх сторін щільно оточивши Його.

²⁵Серед них була жінка, яка вже двадцять років страждала від кровотечі. ²⁶Від багатьох лікарів вона натерпілася. Вона витратила на лікування вже все, що мала, але ніякого полегшення не було, навпаки, ставало тільки гірше. ²⁷Вона чула про Ісуса і тепер підійшла до Нього в натовпі й торкнулася краю Його плаща. ²⁸Вона казала собі: «Якщо я доторкнуся хоча б до Його одягу, то одужаю». ²⁹Тієї ж миті кровотеча припинилася, й жінка відчула в тілі своєму, що хвороба залишила її.

³⁰Але Ісус одразу відчув, що сила вийшла з Нього. Він озирнувся до натовпу й запитав: «Хто торкнувся Мого одягу?» ³¹І учні Його відказали Йому: «Ти бачиш, який натовп зусібіч напирає на Тебе, а Ти запитуеш: „Хто доторкнувся до Мене?“» ³²Та Ісус і далі видивлявся, хто це зробив.

³³Тоді жінка перелякалася, бо знала, що сталося з нею, підійшла до Нього і, впавши долілиць, розповіла Йому всю правду. ³⁴Тоді Він мовив: «Дочко, віра твоя зцілила тебе! Йди з миром і більше ти не будеш страждати від своєї хвороби».

³⁵Поки Ісус ще говорив, чоловіки прийшли з дому Яіра й сказали йому: «Твоя дочка померла. Навіщо турбувати Учителя?» ³⁶Але до Ісуса долинули ці слова, й Він звернувся до голови синагоги: «Не байся. Тільки вір».

³⁷Ісус нікому не дозволив заходити з Ним, крім Петра, Якова та Іоана, Якового брата. ³⁸Коли вони ввійшли до дому голови синагоги, то застали там метушню, плач і голосіння. ³⁹Ввійшовши, Ісус мовив до присутніх: «Навіщо плакати і голосити? Вона не померла, а просто спить». ⁴⁰Та люди почали насміхатися з Нього. Ісус випроводив усіх, а Сам узяв батька й матір дитини, а також трьох апостолів, які були з Ним, і ввійшов до кімнати, де лежало дівчина.

⁴¹Ісус узяв її за руку й мовив: «*Таліта, кум!*» — що означає: «Дівчинко, Я вело тобі, вставай!» ⁴²Дівча тут же підвелось й почало ходити по кімнаті (їй було дванадцять років). Батьки дівчинки були приголомшенні тим великим дивом. ⁴³Ісус ім усім суворо наказав, щоб ніхто про це не довідався, а також звелів нагодувати дівчу.

Ісус повертається до Свого рідного міста

(Мт. 13:53–58; Лк. 4:16–30)

6 ¹Залишивши те місце, Ісус вирушив до Свого рідного міста, й Його учні пішли за Ним. ²Коли настала субота, Ісус навчав у синагозі, та багато людей були здивовані, слухаючи Його. Дивуючись, вони говорили: «Звідки цей Чоловік володіє таким вченням, та мудрістю такою? Хто дав Йому силу, що дива такі підвладні рукам Його? ³Хіба ж Він не тесляр, син Марії? Чи ж не Він брат Якова, Йосії, Юди й Симона? Чи не Його сестри ось тут серед нас?» Земляки не бажали сприймати Його.

⁴То Ісус мовив до них: «Немає пророка без пошани, хіба що в його рідному місті або серед родичів, або ж у своєму домі?». ⁵І ніяке диво не міг Він там звершити, хіба що на кількох хворих поклав Він руки Свої, зціливши їх. ⁶Він був здивований невірою тих людей.

Тож пішов Він навколо іншими селами, навчаючи народ.

Ісус виряджає Своїх апостолів

(Мт. 10:1, 5–15; Лк. 9:1–6)

Ісус покликав дванадцять апостолів, та почав надсилати їх по двоє, наділивши їх владою виганяти нечистих духів. ⁸І наказав їм Ісус: «Нічого не беріть з собою в дорогу, крім палиці самої: ні хліба, ні торби, ні грошей. ⁹Взуте сандалії, а вбрания візьміть тільки те, що на вас. ¹⁰І як зайдете до чиєїсь оселі, то вже і лишайтесь там, доки не покинете те місто.

¹¹А якщо десь вас не приймуть або не слухатимуть вашого слова, то залишіть те місто й обтрусять порох з ніг ваших¹, як попередження проти тих людей». ¹²І пішли апостоли й почали проповідувати, щоб люди каялися в гріхах своїх. ¹³Багато демонів вони вигнали та багато недужих намащували оливовою² і зціляли їх.

Ірод думає що Іоан Хреститель повстав із мертвих

(Мт. 14:1–12; Лк. 9:7–9)

¹⁴Цар Ірод почув про Ісуса, бо Його ім'я стало відоме повсюдно. Дехто казав: «Цей чоловік є Іоаном Хрестителем, який повстав із мертвих і тому має таку чудодійну силу». ¹⁵Інші стверджували: «To Ілля». А ще інші міркували: «To пророк, такий, які були в давні часи». ¹⁶Тож коли про все це почув Ірод, він сказав: «Іоан, якому я віддав голову, повстав із мертвих».

Смерть Іоана Хрестителя

¹⁷Ірод сам віддав наказ схопити Іоана й кинути його до в'язниці. І зробив він це, щоб задовольнити Іродіаду, яка була дружиною Іродового брата Пилипа, але пізніше Ірод узяв з нею шлюб. ¹⁸Іоан попереджав Ірода: «Не годиться тобі брати за себе дружину брата свого».

^{19–20}І Іродіада затаїла лють на Іоана й

¹ **6:11 обтрусять порох з ніг ваших** Попередження. Це означало, що апостоли більш не бажали говорити з тими людьми.

² **6:13 оливово** У ті часи оліва використовувалася як ліки.

хотіла вбити його. Але нічого вдійти не могла, оскільки Ірод боявся Іоана, знаючи його як чоловіка праведного й святого, і оберігав його. Ірод завжди слухав Іоана з задоволенням, але водночас він відчував занепокоєння.

²¹Та от настав сприятливий день, коли на свій день народження Ірод запросив на обід своїх урядовців, воєначальників і найможновладніших людей Галілеї. ²²Дочка Іродіади прийшла на свято й дуже догодила своїм танком Іродові та його гостям. Тож цар звернувся до неї: «Проси все, що побажаеш. І я дам тобі». ²³І він поклявся їй: «Я дам тобі все, що попросиш, хоч півцарства!» ²⁴Та вийшла їй запитала в матері: «Що мені попросити?» І мати навчила її сказати: «Дай мені голову Іоана Хрестителя на тарілці». ²⁵Дівчина тут же попрохала царя: «Будь ласка, подай мені зараз голову Іоана Хрестителя на тарілці».

²⁶Цар дуже засмутився, але вже дав обіцянку в присутності своїх гостей, й тому не хотів її відмовити. ^{27–28}Тож він негайно послав солдата з наказом принести Іоанову голову. І той пішов та стяг голову Іоанову і приніс її на тарілці й віддав дівчині, а та віддала її своїй матері. ²⁹Коли Іоанові учні почули про те, вони прийшли й забрали його тіло та поклали у гробницю.

Ісус нагодував п'ять тисяч чоловік

(Мт. 14:13–21; Лк. 9:10–17; Ін. 6:1–14)

³⁰Всі апостоли повернулися до Ісуса й розповіли про все, що зробили, та чого людей вчили. ³¹Навколо завжди було повно людей, які снували туди й сюди, навіть поїсти не було можливості. Тож Ісус сказав апостолам: «Підемо зі Мною в тихе місце, де нам вдасться трохи відпочити».

³²От вони сіли в човен і попливли самі до безлюдного місця. ³³Але чимало людей помітили, як вони відпливали, і візінали їх, та з усіх міст люди побігли берегом і дісталися до того місця раніше, ніж Ісус та апостоли. ³⁴Коли Ісус

вийшов із човна на берег і побачив великий натовп, то був сповнений жалю до цих людей, бо вони були, наче вівці без пастуха. І почав Ісус навчати їх.

³⁵День хилився до надвечір'я. Ісусові учні прийшли до Нього й сказали: «Це місце безлюдне, і вже досить пізно.

³⁶Відпусти людей, щоб вони змогли піти по довколишніх селах і хуторах, та придбати собі якоїсь їжі». ³⁷Та Ісус відповів апостолам: «Ви нагодуйте їх!» А вони кажуть: «Щоб придбати достатньо їжі для такої купи народу, треба щонайменше двісті динарів»¹. ³⁸Ісус запитав: «Скільки буханок хліба у вас є? Підіть подивіться». Вони подивилися й кажуть: «П'ять хлібин і дві рибники».

³⁹⁻⁴⁰Ісус наказав учням розсадити людей на зеленій траві групами по сто й по п'ятдесят чоловік. ⁴¹Взявши п'ять хлібин й дві рибники, Ісус підвів очі до неба й возніс хвалу Богові за їжу. Він розломив хліби і роздав їх Своїм учням, щоб вони нагодували народ. Так само розділив Він між ними усіма й дві рибники. ⁴²Всі люди поїли й найлися, ⁴³а потім учні ще зібрали дванадцять кошиків із залишками їжі. ⁴⁴А тих, хто їли, було близько п'яти тисяч чоловіків.

Ісус іде по воді (Мт. 14:22-33; Ін. 6:16-21)

⁴⁵Одразу ж після цього Ісус звелів Своїм учням сісти в човен і плисти на інший берег озера, до Вефсаїди, а Сам залишився, щоб відпустити людей. ⁴⁶Відпустивши народ, Він пішов на гору помолитися. ⁴⁷Коли настав вечір, човен був на середині озера, а Ісус лишався один на суходолі. ⁴⁸⁻⁴⁹Ісус побачив, що човен віднесло досить далеко від берега, та Своїх учнів, які ледве веславали, бо вітер був зустрічний. Десь між третьою та шостою ранку Ісус пішов до Своїх учнів, ступаючи по воді. І коли Він майже перегнав їх, учні побачили, що Він іде по воді, та вирішили, що то привід, й почали кричати. ⁵⁰Усі, хто

¹ **6:37 динар** Грошова одиниця, що приблизно дорівнювала денному заробітку робітника. Або ось інший переклад: «Нам усім треба цілий місяць працювати, щоб придбати хліб для цих людей».

побачив Його, були нажахані, але тієї ж міті Він заговорив до них. Ісус сказав: «Заспокойтесь! Це Я! Не бійтесь!» ⁵¹⁻⁵²Коли Ісус сів до них у човен, то вітер вищух, а учні були здивовані, бо не зrozуміli ні цього чуда, ні того, що сталося з хлібами.

Зцілення недужих у землі Геннісаретській

(Мт. 14:34-36)

⁵³Перепливши озеро, Ісус та Його учні прибули до землі Геннісаретської.

⁵⁴Коли вони зійшли з човна, люди впізнали Ісуса. ⁵⁵Хоч би де люди почули, про прихід Ісуса, бігли по всіх околицях, щоб нести до Нього хворих на ліжках.

⁵⁶І куди б Він не йшов: по селах, містах, хуторах — скрізь на майдани виносили хворих, благаючи дозволити їм хоча б торкнутися краю Його одягу. І кожен, хто торкався, одужував.

Закон Божий — важливіший від правил людських

(Мт. 15:1-20)

7 ¹Дехто з фарисеїв та законників прийшли до Ісуса з Єрусалиму. ²Вони побачили деяких Ісусових учнів, які їли «нечистими» руками, тобто неомитими. ³Бо фарисеї і всі юдеї, дотримуючись традицій своїх пращурів, які не беруться до їжі, доки не омиють руки особливим, належним чином. ⁴А повернувшись із ринку, вони не вживають продуктів, поки не омиють їх особливим, належним чином. Існує й багато інших звичаїв, яких вони дотримуються: як то миття чаш, глеків, мідного посуду й лави².

⁵То ж фарисеї та законники запитали Ісуса: «Чому Твої учні не дотримуються звичаїв наших предків і вживають їжу, не помивши руки?» ⁶Ісус відповів їм:

«Правий був пророк Ісаї, коли прогорчив про вас, лицемірів:

„Ці люди шанують Мене на словах,
та їхні серця далеко від Мене.”

⁷Пошана їхня до Мене — даремна,
бо вчення їхнє — то закони,

² **7:4 й лави** У деяких древньогрецьких перекладах цих слів немає.

придумані людьми". *Iсая 29:7з*

⁸Божу заповідь ви зневажили, а людських звичаїв дотримуєтесь».

⁹І далі вів Ісус: «У вас це спритно виходить: відкинути Закон Божий ради своїх власних звичаїв. ¹⁰Бо Мойсей заповідав: „Шануйте своїх батька й матір”¹. А також: „Хто злословить на батька чи матір, тому смерть має бути”². ¹¹⁻¹²Але ви навчаєте людей, що коли хтось скаже своїм батькові й матері: „Все, чим я можу вам допомогти, я віддам Богові” — то такий чоловік уже має право не піклуватися про батьків своїх. ¹³Через цей ваш звичай, який ви самі встановили, ви відкідаєте заповідь Господню. І ще багато подібного ви чините».

Що людину поганить?

¹⁴Ісус знову скликав до Себе народ і звернувся до нього: «Всі Мене послухайте і зрозумійте! ¹⁵Не існує нічого такого, що ввійшовши ззовні³ в людину, могло бы оголити⁴ її. Але заплямувати людину може тільки те, що виходить із неї». ¹⁶[Той, хто має вуха, нехай почує!]⁵

¹⁷Коли Ісус залишив натовп і ввійшов у дім, учні запитали Його про цю притчу. ¹⁸І Він відповів: «Невже ви не зрозуміли? Невже не ясно, що людину не може заплямувати ніщо з того, що входить у неї ззовні? ¹⁹Бо їжа потрапляє не до серця, а до шлунку, і потім виходить геть». (Так Він проголосив будь-яку їжу чистою, або придатною для вживання).

²⁰Потім Ісус додав: «Людину поганить те, що виходить із неї». ²¹⁻²²Адже це зсередини, з людського серця виходять ліхі думки та блуд, грабіжництво, вбивство, перелюб, жадність, злоба, брехня, непристойність, заздрість, наклеп, пиха й дурість. ²³Усе це зло йде зсередини й робить людину нечистою (перед Богом)».

¹7:10 Цитата приведена з книги Повт. Закону 5:16.

²7:10 Цитата приведена з книги Повт. Закону 5:16.

³7:15 ввійшовши ззовні Або «ніяка їжа».

⁴7:15 опоганити Тобо зробити непридатною для Бога. Також див.: Мрк. 7:20.

⁵7:16 Деякі древньогрецькі рукописи цього речення не мають.

Ісус допомагає поганській дитині (Мт. 15:21-28)

²⁴Залишивши те місце, Ісус подався до околиць Тира. Він бажав, щоб ніхто не довідався про Його прихід, тож Він увійшов у дім, але так і не зміг утатись.

²⁵Одна жінка, в якої дочка була одержима нечистим, почула про Ісуса, прийшла і впала перед Ним на коліна. ²⁶Жінка не була єврейкою, а була родом з сирійської Фінікії. Вона благала Ісуса вигнати біса із її дочки.

²⁷Ісус сказав їй: «Не годиться забирати хліб у дітей і давати його собакам, по-перше дай дітям наїстися».

²⁸Та вона відповіла: «Так, Господи, але й собакам під столом перепадають крихи від того хліба, що діти їдять».

²⁹Тоді Ісус мовив до неї: «Це дуже добра відповідь, тож іди з миром; біс вийшов із твоєї дочки».

³⁰Жінка пішла додому й побачила, що дочка її лежить у ліжку, а біс і справді залишив її.

Зцілення глухого

³¹Ісус залишив околиці Тира й подався через Сидон до Галілейського озера через землі Десятимістя.

³²Там до Нього привели глухого чоловіка, який і говорив дуже погано й благали Ісуса покласти на нього руки.

³³Ісус відвів глухого вбік, подалі від натовпу, і вклав пальці в його вуха. Потім, сплюнувши, Ісус торкнувся його язика.

³⁴Тоді подивився на небо, глибоко зітхнув і сказав глухому: «Еффата!» (Тобто: «Відкрийся!»)

³⁵І тієї ж миті вуха глухого відкрилися, і язик його розв'язався, і він почав говорити виразно.

³⁶Ісус наказав усім присутнім нікому про це не розповідати. Але чим суворіше Він наказував, тим більше вони розголошували.

³⁷Всі були дуже вражені й казали: «Він все робить добро: навіть глухим повертає слух, а німим дарує новий голос».

Дивовижне нагодування чотирьох тисяч чоловік

(Мт. 15:32-39)

⁸Іншого разу, коли знову зібрався великий натовп біля Ісуса, а їсти було нічого, Він покликав Своїх учнів

і сказав їм: ²«Мене обирає жаль до цих людей, бо вони зі Мною вже три дні й тепер не мають що їсти. ³Мені не варто відпускати їх додому голодних, бо вони заслабнуть по дорозі до дому, адже дехто з них прийшов дуже здалеку». ⁴Учні відповіли Йому: «Хіба у цьому віддаленому місці знайдеш достатньо хліба, аби нагодувати стільки людей?» ⁵Ісус запитав їх: «Скільки у вас є хлібин?» Ті відповіли: «Сім».

⁶Ісус звелів людям посідати на землю. Тоді Він узяв сім хлібин, віддав подяку Богу, а потім розломив хліб й почав роздавати його Своїм учням, аби ті нагодували народ. І вони роздали хліб людям. ⁷Вони також мали кілька дрібних рибин. Ісус віддав подяку й звелів учням роздати рибу. ⁸Люди їли, поки не найлися, а після учні зібрали сім кошиків, повних залишків їжі. ⁹І було тих, хто їли, чотири тисячі чоловіків, а потому Ісус відпустив їх. ¹⁰Опісля Ісус сів у човен разом з учнями Своїми й поплив до землі Далманутської.

Ісус викриває фарисеїв (Мт. 16:1–4; Лк. 11:16, 29)

¹¹Фарисеї підійшли до Ісуса, й почали розпитуватися в Нього, та, бажаючи випробувати Його, попросили здійснити їм диво, як знамення від Господа. ¹²Глибоко зітхнувши, Ісус відповів: «Чому ви вимагаєте від Мене знамення? Істинно кажу вам: ніякого знамення не буде здійснено, аби вам щось довести».

¹³Після того Ісус залишив їх і, повернувшись в човен, поплив до іншого берега озера.

Учні не розуміють Ісуса (Мт. 16:5–12)

¹⁴Тут з'ясувалося, що учні Його забули взяти з собою хліб, і в човні не було нічого, крім однієї буханки. ¹⁵Тоді Ісус остеріг їх: «Глядіть, остерігайтесь закваски фарисейської та Іродової!». ¹⁶Учні почали обговорювати це між собою, міркуючи: «Можливо, Він це сказав, бо ми взагалі не маємо хліба».

¹⁷Знаючи, про що учні говорять, Ісус спітав: «Навіщо ви говорите один од-

ному, що ви не взяли з собою хліба? Невже й досі ви нічого не бачите й не розумієте? Невже ж розум ваш потъмарився? ¹⁸Ви маєте очі — то невже не бачите? Маєте вуха — невже не чуєте? Чи не пам'ятаєте, ¹⁹що коли Я розломив п'ять хлібів для п'яти тисяч ідців, скільки кошиків із залишками ви зібрали?»

«Дванадцять», — відказали вони.

²⁰«А коли Я розломив сім хлібин, що нагодували чотири тисячі чоловік, скільки кошиків зібрали ви тоді?»

«Сім», — відповіли вони.

²¹І запитав їх Ісус: «Якщо ви все пам'ятаєте, чому ж й досі ви нічого не зрозуміли?»

Зцілення сліпого у Вефсаїді

²²Коли Ісус та Його учні прийшли до Вефсаїди, люди привели до Ісуса сліпого й благали доторкнутися до нього.

²³Він узяв сліпого за руку й повів його за село. Там, послинивши йому очі, Ісус поклав руки на нього й запитав: «Ти щось бачиш?» ²⁴Чоловік кинув погляд навколо і відповів: «Я бачу людей. Вони подібні до дерев, що походжають собі». ²⁵Ісус знову поклав руки на повіки сліпому і той широко розплюшив очі. Зір йому відновився, й він чітко побачив усе навколо. ²⁶Тоді Ісус відпустив його додому, застерігши: «Не заходить до Вефсаїди».

Петро називає Ісуса Христом

(Мт. 16:13–20; Лк. 9:18–21)

²⁷Ісус і Його учні подалися до поселень довкола Кесарії Пилипової. Й по дорозі Він запитав учнів: «Що кажуть люди — хто Я?» ²⁸Ті відповіли: «Одні кажуть, що Ти — Іоан Хреститель, інші — Ілля, а дехто вважає, що Ти — один з пророків». ²⁹Тоді Ісус запитав їх: «А ви як думаєте, хто Я такий?» І відповів Йому Петро: «Ти — Христос». ³⁰Тоді Ісус сурово застеріг Своїх учнів нікому не казати, хто Він такий.

Христос говорить про Свою смерть

(Мт. 16:21–28; Лк. 9:22–27)

³¹І почав Ісус навчати послідовників Своїх: «Син Людський мусить пройти через багато страждань. Його мають відцуратися старішини, головні священики та книжники. Його мусять вбити, але на третій день Він воскресне». ³²Ісус сказав їм про це відкрито, нічого не приховуючи. Петро відвів Ісуса вбік і почав картати Його. ³³Та Ісус обернувшись, поглянув на учнів Своїх і з докором сказав Петрові: «Віdstупись від Мене, сатано!¹ Не про Боже ти думаєш, а про людське».

³⁴Потім, покликавши до Себе народ та послідовників Своїх, Ісус сказав: «Якщо хтось бажаєйти за Мною, той мусить зректися себе², узяти на себе хрест свій і рушати за Мною. ³⁵Той, хто прагне врятувати життя своє, загубить його, але ж хто віддасть життя за Мене й за Добру Звістку, врятує його.

³⁶Яка користь людині від того, що вона здобуде весь світ, але занапастить душу свою? ³⁷Бо що може людина віддати, щоб викупити свою душу? Нічого! ³⁸Якщо ж хтось із-поміж цього зрадливої й грішного покоління буде соромитися Мене й Мого вчення, то і Син Людський посorомиться³ його, коли явиться у славі Свого Батька, з Ангелами святими».

9 ¹І сказав їм Ісус: «Істинно кажу вам: дехто з присутніх тут не спізнаєтъ смерті, доки не побачать Царство Боже в усієї силі».

Ісус розмовляє з Мойсеєм та Іллею

(Мт. 17:1–13; Лк. 9:28–36)

²Шість днів по тому Ісус узяв Петра, Якова та Іоана й вирушив з ними трьома на високу гору, щоб побути там з ними на самоті. І там Він преобразився в них на очах, ³а вбрання Його стало сліпучо

¹ 8:33 сатана У цьому випадку, це слово використовується у значенні «ворог». Ісус має на увазі, що Петро говорить подібно дівилову.

² 8:34 зректися себе Або «зректися себе та своїх бажань».

³ 8:38 Син Людський посorомиться Або «Я посorомлює».

блім — ніяка праля не могла б його так відблілити. ⁴Тоді раптом Мойсей та Ілля явилися їм і почали розмовляти з Ісусом.

⁵І, звернувшись до Ісуса, Петро сказав: «Учителю, як добре, що ми тут! Дозволь нам поставимо тут три намети⁴: один для Тебе, один для Мойсея, і один для Іллі». ⁶Петро не знав, що сказати, бо вони були налякані.

⁷Годі з неба спустилася хмара й огорнула їх тінню. І голос долинув із хмари: «Це Мій Улюблений Син. Слухайтесь Його!» ⁸Та підвівши очі, учні побачили, що більше з ними нікого немає, крім Самого Ісуса.

⁹Коли вони сходили з гори, Ісус наказав їм: «Не кажіть нікому про те, що бачили, аж доки Син Людський не воскресне з мертвих». ¹⁰Учні добре та затямили, тільки міркували між собою, що то означає «воскреснути з мертвих». ¹¹Вони запитали Ісуса: «Чому книжники стверджують, ніби першим мусить прийти Ілля?» ¹²На те Ісус їм відповів: «Це так, Ілля мусить першим прийти і все впорядкувати. Але чи не написано про Сина Людського у Святому Писанні, що Він прийме багато мук і буде зневажений? ¹³Та Я кажу вам, що Ілля вже прийшов, але люди вчинили з ним усе те погане, що хотіли, як і було написано про нього у Святому Писанні».

Ісус зціляє хлопчика, одержимого нечистим духом

(Мт. 17:14–20; Лк. 9:37–43)

¹⁴Коли Ісус, Петро, Яків та Іоан повернулися до інших учнів, то побачили, що великий натовп зібрався навколо них, і книжники сперечуються з ними. ¹⁵Побачивши Ісуса, всі були здивовані й побігли назустріч, щоб привітати Його. ¹⁶Ісус запитав: «Про що ви з ними сперечалися?» ¹⁷І один з-поміж натовпу відповів: «Я привів до Тебе свого сина. Він одержимий нечистим духом, і цей дух не дає

⁴ 9:5 намети Це теж саме слово, що вживався у словосполученні «святий намет». Можливо, що ці намети були для поклоніння Богу.

⁵ 9:11 мусить прийти Ілля Див.: Мал. 4:5–6.

йому розмовляти.¹⁸ Як ухопити його, то кидає об землю. На устах піна виступає, він скрежоче зубами, дерев'яніє. Я просив учнів Твоїх вигнати нечистого, але вони не змогли».

¹⁹І мовив Ісус у відповідь: «О роде невірний! Скільки ж ще часу Мені бути з вами? Скільки ж Мені вас терпіти? Приведіть хлопчика до Мене!» ²⁰Тільки-но побачивши Його, нечистий так затряс хлопця, що той упав додолу, і почав качатися по землі, й піна виступила на устах його. ²¹Ісус запитав його батька: «Як давно з ним таке?» Батько відповів: «З дитинства. ²²Багато разів він кидав моого сина в огонь або воду, щоб убити його. Якщо Ти можеш щось зробити, змилуйся, допоможи нам». ²³Ісус промовив: «Чому ти сказав: „Якщо можеш?“ — Бо немає нічого неможливого для того, хто вірує». ²⁴Тієї ж миті батько вигукнув: «Але ж я вірю! Укріпі віру мою!»

²⁵Побачивши, що натовп оточує їх, Ісус заговорив суворо до нечистого духа: «Ти, дух глухий і німий, наказую тобі вийти з цього хлопця й ніколи більше не входити в нього!» ²⁶Нечистий дух заверещав, затрусив хлопця в жахливих конвульсіях і вийшов з нього. Було схоже на те, що хлопець помер, отож багато хто з людей казали, що він мертвий. ²⁷Але ж Ісус узяв хлопця за руку, підняв його й поставив на ноги.

²⁸Коли Ісус повернувся до помешкання, учні запитали Його на самоті: «Чому ми не змогли вигнати нечистого?» ²⁹Та Він відповів їм, мовивши: «Цей рід можна вигнати лише молитвою і постом¹».

Ісус говорить про Свою смерть

(Мт. 17:22–23; Лк. 9:43–45)

^{30–31}Ісус та Його учні пішли звідти подорожувати Галілею. Він не бажав, щоби про те хтось зізнав, бо Він хотів навчати послідовників Своїх. Ісус казав їм: «Сина Людського буде віддано до рук

¹ **9:29 і постом** У деяких древньогрецьких рукописах цих слів немає.

людів, які вб'ють Його, але через три дні після смерті Він воскресне».

³²Однак учні Його не розуміли цих слів, а перепитати Ісуса боялися.

Хто є самим великим у Царстві Небеснім

(Мт. 18:1–5; Лк. 9:46–48)

³³В Капернаумі, зайшовши до однієї з хатин, Ісус запитав Своїх учнів: «Про що ви сперечалися дорогою?» ³⁴На те вони змовчали, бо по дорозі сперечалися, хто з них є найвеличнішим. ³⁵Тоді Ісус сів і гукнув усіх дванадцятьох і мовив до них: «Хто хоче бути першим, хай буде останнім, хай буде слугою всім». ³⁶Він узяв дитину, поставив її перед ними і, обійнявши, сказав Своїм учням: ³⁷«Хто приймає одного з тих малих дітей в ім'я Мое, той приймає і Мене, а хто приймає Мене, той приймає Його, Хто послав Мене».

Хто не проти нас — той з нами (Лк. 9:49–50)

³⁸Іоан сказав Ісусу: «Вчителю, ми бачили чоловіка, який виганяв нечистого іменем Твоїм. Ми намагалися зупинити його, оскільки він не є одним із нас».

³⁹Та Ісус промовив: «Не зупиняйте його, бо той, хто творить диво в ім'я Мое, невдовзі вже не зможе лихословити Мене. ⁴⁰Хто не проти нас — той за нас. ⁴¹Кожний, хто допоможе вам чим-небудь, хоч би напоївши вас водою через те, що ви належите до Христа, то істинно кажу вам — той напевне одержить винагороду свою».

Ісусові застороги проти гріха (Мт. 18:6–9; Лк. 17:1–2)

⁴²«Та якщо хтось введе в гріх одного з малих оцих, які вірують в Мене, то краще було б для нього, щоб почепили йому на шию жорно і втопили в морі.

⁴³Якщо рука твоя примушує тебе на гріх, відітни її. Краще ввійти у вічне життя калікою, ніж мати обидві руки, та потрапити у пекло незгасне, ⁴⁴[де черви не вмирають, і вогонь пеche незгасний]².

⁴⁵Якщо нога твоя примушує тебе грі-

² **9:44** У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.

шити, відітні її. Краще увійти у вічне життя кульгавим, ніж із двома ногами бути кинутим до пекла.⁴⁶ [де черви не вмирають, і вогонь пеche незгасний]¹.
47 Якщо око твоє примушує тебе на гріх, виколи його. Краще однооким увійти у Царство Боже, аніж з обома очима бути ввергнутим у пекло, де⁴⁸ черви не вмирають, і вогонь пеche незгасний.
49 Бо кожен буде просолений та кожна пожертва буде просолена вогнем².

50 Сіль — то добра річ. Але якщо вона втратить солоність, як її знову такою зробити? Майте сіль у собі й живіть у злагоді одне з одним».

Ісус говорить про розлучення (Мт. 19:1–12)

10 ¹ Пішовши звідти, Ісус прийшов до країни юдейської та землі по той бік Йордану. І знову натовп зібраався навколо Нього, тож навчав Він людей за звичаєм Своїм.² Підійшли до Ісуса кілька фарисеїв і, випробовуючи, запитали Його: «Чи дозволено чоловікові розлучитися з дружиною своєю?»³ Ісус відповів: «Що вам Мойсей заповідав?»⁴ Вони кажуть: «Мойсей заповів, що чоловік може розлучитися з жінкою, давши їй розвідного листа»³.

⁵ Ісус на те відповів: «Мойсей дозволив вам розлучатися з жінкою через упертість сердець ваших.⁶ Від самого початку створення світу, Господь „створив людей чоловіком і жінкою”⁴.⁷ Ось чому „чоловік покине своїх батька та матір і з'єднається з дружиною своєю.⁸ І стануть вони єдиною людиною”⁵, і більше не буде їх двое, а буде одна плоть.⁹ Отож ніхто не роз'єднає тих, кого Бог з'єднав разом». ¹⁰ Коли вони були в домі, учні знову запитали Його про це.¹¹ Він сказав їм: «Хто розлучається зі своєю

¹ **9:46** У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.

² **9:49 та... вогнем** У деяких древньогрецьких рукописах цього речення немає. У часі Старого Заповіту ізрайльянини посипали пожертви сіллю. У цьому вірші це може означати, що послідовники Ісуса пройдуть через випробування стражданнями, а також вони мають принести себе у по-жертву Господу.

³ **10:4 розвідного листа** Див.: Повт. Закону 24:1.

⁴ **10:6** Цитата приведена з книги Бут. 1:27; 5:2.

⁵ **10:8** Цитата приведена з книги Бут. 2:24.

дружиною й одружується з іншою жінкою, той грішить і чинить перелюб.¹² І якщо жінка розлучається з чоловіком своїм і бере шлюб з іншим, також й сама чинить перелюб».

Ісус благословляє дітей (Мт. 19:13–15; Лк. 18:15–17)

¹³ Люди привели до Ісуса малих дітей, аби Він, поклавши на них руки, благословив їх. Але учні Його почали дорікати їм.¹⁴ Коли Ісус побачив це, то розгнівався й сказав: «Пустіть дітей до Мене і не зупиняйте їх, бо Царство Боже належить таким, як вони.

¹⁵ Істинно кажу вам: хто не приймає Царство Боже так же щиро, як мала дитина, той ніколи в нього не ввійде».

¹⁶ Ісус пригорнув дітей, поклав на них руки і благословив їх.

Ісус розмовляє з багатим чоловіком

(Мт. 19:16–30; Лк. 18:18–30)

¹⁷ Коли Ісус вирушив у путь, до Нього підійшов один чоловік і, упавши на коліна, запитав: «Вчителю Добрій, що мушу я робити, аби успадкувати вічне життя?»¹⁸

¹⁸ На те Ісус йому сказав: «Чому ти називаєш Мене Добрим? Ніхто не є добрим, крім Самого Бога.¹⁹ Тобі відомі заповіді: „Не вбивай, не чини перелюбу, не кради, не бреши, не чини кривди, шануй батька й матір своїх”⁶.»

²⁰ Той відповів: «З юності я дотримуюся цих заповідей». ²¹ Ісус подивився на чоловіка, сповнений любові до нього, сказав: «Одного тобі бракує: піди й продай усе, що маєш, а що вторгнеш, роздай бідним. І тоді матимеш ти багатство на Небі. Тоді приходь і слідуй за Мною».

²² Той чоловік глибоко засмутився, бо був він дуже багатий. ²³ Ісус подивився на Своїх учнів й мовив до них: «Тяжко буде багатому ввійти в Царство Боже!»

²⁴ Учні були здивовані Його словами, та Ісус повторив: «Діти мої, як важко ввійти в Царство Боже! ²⁵ Легше верблюдові пройти крізь голчане вушко,

⁶ **10:19** Цитата приведена з книг Вих. 20:12–16 та Повт. Закону 5:16–20.

ніж багатому ввійти в Царство Боже». ²⁶Учні були ще дужче вражені і казали один одному: «То хто ж тоді може бути спасенний?» ²⁷Подивившись на них, Ісус відповів: «Це неможливо для людей, але не для Бога, бо для Нього немає нічого неможливого».

²⁸Тоді Петро промовив до Ісуса: «Поглянь! Ми залишили все й пішли за Тобою!» ²⁹⁻³⁰Тоді Ісус сказав: «Істинно кажу вам: кожний, хто залишив хату свою, братів, сестер, матір, батька, дітей або господарство своє заради імені Мого та Євангелія, ще в цьому житті одержить у сто разів більше помешкань, братів, сестер, матерів, дітей і ланів, так само, як і переслідувань, а також — на городу вічного життя в прийдешні часи. ³¹Багато з тих, хто сьогодні перші, стануть останніми, а останні — першими».

Ісус говорить про Свою смерть і воскресіння

(Мт. 20:17-19; Лк. 18:31-34)

³²Сталося це по дорозі до Єрусалиму. Ісус ішов попереду. Його учні були збентежені, а ті, котрі йшли позаду, відчували страх. Знову Ісус відклікав дванадцятьох і почав розповідати їм про те, що має статися з Ним в Єрусалимі: ³³⁻³⁴«Ми йдемо до Єрусалиму. Там Сина Людського буде віддано до рук головних священиків та книжників. Вони засудять Його на смерть і віддадуть поганам. Ті збиткуватимуться з Нього, плюватимуть на Нього й битимуть Його батогами, а потім вб'ють. Але через три дні Він воскресне з мертвих».

Прохання синів Зеведеївих

(Мт. 20:20-28) ³⁵Яків та Іоан, сини Зеведеїві, підійшли до Ісуса й кажуть: «Учителю, ми хочемо, щоб Ти зробив для нас те, про що ми попросимо Тебе». ³⁶Ісус запитав їх: «Що ж ви бажаєте, щоб Я зробив для вас?» ³⁷А вони кажуть: «Дозволь нам розділити з Тобою велику славу Твою: дозволь одному з нас сидіти по праву руці від Тебе, а другому — по ліву».

³⁸Ісус відповів: «Ви не знаєте, про що просите! Чи зможете ви випити

чашу¹ страждань, яку Я випити маю, і прийняти таке хрещення², яке Я приймаю?» ³⁹⁻⁴⁰Вони відповіли: «Так, ми зможемо». Тоді Ісус сказав їм: «Істинно кажу вам, ви вип'єте з чаші, яку Я питиму, і приймете таке хрещення, яке Я приймаю, але кому сидіти від Мені праворуч чи ліворуч — те не Мені вирішувати. Господь приготував ці місця для обранців Своїх».

⁴¹Почувши це, інші десять учнів розгнівалися на Якова та Іоана. ⁴²Тоді Ісус покликав їх до Себе і сказав: «Ви знаєте, що погани обирають правителів, які люблять показувати владу свою над людьми, а їхні намісники гно比亚ть народ. ⁴³⁻⁴⁴Але ж не так має бути між вами:

хто хоче бути великим, хай стане слугою для вас;
хто хоче стати першим серед вас,
хай буде рабом для всіх.

⁴⁵Бо навіть Син Людський прийшов не для того,
щоб Йому служили,
а щоб Самому служити іншим
і віддати життя Своє як викуп за багатьох».

Зцілення сліпого

(Мт. 20:29-34; Лк. 18:35-43) ⁴⁶Опісля прийшли вони до Ерихона, а коли Ісус виходив з того міста в супроводі Своїх учнів та великого натовпу, при дорозі сидів сліпий жебрак Вартімей, син Тимеїв. ⁴⁷Почувши, що Ісус із Назарета проходить повз, він загукав: «Ісусе, Сину Давидів, змилуйся наді мною!» ⁴⁸Багато людей почали докоряти йому, щоб він замовк. Але він гукав ще голосніше: «Сину Давидів, змилуйся наді мною!»

⁴⁹Тоді Ісус зупинився й сказав: «Підвідеть його до Мене!» Люди покликали сліпого, кажучи: «Радій! Підвідися, бо

¹ 10:38 випити чашу Символ страждань. Ісус використовує метафору «пити з чаші», в значенні «прийняти страждання», які Йому необхідно буде пройти. Також див.: Мк. 10:39.

² 10:38 хрещення Хрестення, у більшості випадків, означає «знаходитися під водою» або «занурювати під водою», тут має особливе значення — бути «похованним у стражданнях». Також див.: вірш 39.

Ісус кличе тебе». ⁵⁰Сліпий, скинувши верхню одежину, швидко підвісився й підійшов до Ісуса. ⁵¹Христос запитав його: «Що ти хочеш, щоб Я зробив для тебе?» Жебрак сказав: «Учителю, я знову хочу бачити». ⁵²Тоді Він промовив: «Іди! Твоя віра врятувала¹ тебе». І тієї ж міті жебрак прозрів і подався вслід за Ісусом по дорозі.

Ісус в Єрусалимі до Єрусалиму як Цар

(Мт. 21:1–11; Лк. 19:28–40; Ін. 12:12–19)

11 ^{1–2}Коли Ісус і Його учні наблизилися до Єрусалиму, вони зупинилися у містах Бетфагія та Віфанія, що біля Оливної гори. Тоді Він відіслав двох Своїх учнів з такими словами: «Ідіть у це місто, що перед вами. Тільки-но ви ввійдете туди, то одразу ж знайдете там припнутої віслючка, на якому ніхто ще не їздив.: Відв'язкіть його й приведіть сюди. ³А якщо хтось запитає вас: „Для чого ви відв'язуєте його?” — то ви мусите відповісти: „Віслючок потрібен Господу, але Він незабаром пришеle його сюди”».

⁴Отож учні пішли до села й, знайшовши віслючка, припнутої до дверей на вулиці, відв'язали його. ⁵Дехто з людей, які стояли там, запитали їх: «Що ви робите? Навіщо віслючка відв'язуєте?» ⁶Та учні відповіли, як Ісус їх навчив, тож люди дозволили їм забрати віслючка. ⁷Привівши віслючка до Ісуса, вони поклали на нього свій одяг, а Ісус сів на нього верхи.

⁸Багато хто з людей стелили на дорозі свій одяг, а інші — зелене віття, зризане в лузі. ⁹Люди в натовпі, які йшли попереду й позаду Нього, вигукували:

«Осанна!¹² Благословенний Той,

Хто приходить в ім'я Господне!

Псалми 118:25–26

¹⁰ Благословенне царство батька нашого Давида!

¹ **10:52 врятувала** Або «зцілила».

² **11:9 Осанна** Гебрейське слово, яке вживалося, коли люди молили Господа про допомогу. Можливо, у цьому випадку, воно несе значення поваги та пошани Господу або Його Месії.

Осанна Богу в небесах!»

¹¹Увійшовши до Єрусалиму, Ісус ступив у храм і оглянув усе навколо. Але оскільки було вже пізно, Він виrushив із дванадцятьма апостолами до Віфанії.

Ісус проклинає фігове дерево (Мт. 21:18–19)

¹²Наступного дня, коли Ісус виrushав з Віфанії, Він дуже зголоднів. ¹³Побачивши ряснисті фігове дерево, Він підійшов подивитися, чи не знайдеться на ньому плодів. Та наблизившись, Ісус не побачив на дереві нічого, крім самого листя, оскільки була не та пора, коли родити фігове дерево. ¹⁴Тоді ж Ісус промовив до дерева: «Нехай же повік більше ніхто не єсть плодів твоїх!» Та учні Його те чули.

Ісус у храмі (Мт. 21:12–17; Лк. 19:45–48; Ін. 2:13–22)

¹⁵У Єрусалим Ісус зайшов у двір храму, і почав виганяти звідти усіх, хто щось там продавав або купував. Він перевертає столи міняйл та лави тих, хто продавав голубів. ¹⁶І не дозволяв нікому нічого проносити через храм. ¹⁷Потім Ісус почав навчати людей, промовляючи: «У Святому Писанні сказано: „Мій храм буде домом молитви для всіх народів”³, а ви перетворили його на розбійницьке кубло!⁴» ¹⁸Головні священики та книжники почули те й почали обмірковувати, як убити Ісуса, бо боялися Його, адже весь народ був вражений Його наукою.

¹⁹Як настав вечір, Ісус і Його учні подалися з міста.

Сила молитви (Мт. 21:20–22)

²⁰Вранці, йдучи повз фігове дерево, учні побачили, що воно геть висохло від самого кореня. ²¹Петро згадав про дерево і сказав Ісусу: «Вчителю, поглянь! Те дерево, що Ти прокляв, геть усохло».

²²Ісус відповів на те: «Майте віру в Бога.

²³Істинно кажу вам: якщо скажете цій горі: „Зруш з місця і впади в море!” І якщо матимете ви віру і не сумніватиметесь, то воно неодмінно збудеть-

³ **11:17** Цитата приведена з книги Іс. 56:7.

⁴ **11:17** Цитата приведена з книги Ер. 7:11.

ся.²⁴Ось чому Я їй кажу вам: чого б не просили ви у молитві, вірте, що ви все це вже одержали, й тоді усе це стане вашим.²⁵Коли молитеся, прощайте тим, проти кого щось погане маєте, щоб і Отець ваш на небесах міг простити вам гріхи ваши.²⁶[Але якщо ви не прощаєте, то й Отець Небесний не простить вам гріхів ваших]!.

Звідки влада в Ісуса (Мт. 21:23–27; Лк. 20:1–8)

^{27–28}Повернувшись знову до Єрусалиму, Ісус прийшов до двору храма. До Нього підійшли головні священики, книжники й старійшини і запитали: «Скажі нам, чиєю владою Ти все це робиш? Хто дав Тобі владу таку?»²⁹У відповідь Ісус сказав: «Я також хочу поставити вам запитання, і якщо ви дасте Мені відповідь, тоді й Я скажу вам, чиєю владою Я все це роблю.³⁰Іоанове хрещення прийшло від Господа чи від людей? Відповідайте ж Мені».

³¹Юдейські лідери почали радитися поміж собою, що відповісти, міркуючи: «Якщо ми скажемо: „Від Господа“ — то Він спитає: „Чому ж тоді ви не повірили Іоану?“³²А якщо скажемо: „Від людей“ — то народ розгнівається на нас». (Вони боялися людей, адже народ вважав, що Іоан був справді пророком).³³Тож вони відповіли Ісусові: «Ми не знаємо, звідки прийшло Іоанове хрещення». Тоді Ісус мовив до них: «Отож і Я вам не скажу, чиєю владою Я це все роблю».

Бог посилає Свого Сина (Мт. 21:33–46; Лк. 20:9–19)

12Ісус, навчаючи народ, розповів таку притчу: «Один чоловік посадив виноградник. Навколо нього поставив огорожу, викопав яму для чавильній звів башту. Потім здав виноградник в оренду та й поїхав собі мандрувати.²Як настала пора, він послав слугу до виноградарів, щоб одержати свою частку врожаю.³Але орендарі схопили його, побили й відіслали ні з чим.⁴Тоді

^{1 11:26} У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.

господар послав іншого слугу, але виноградарі тому розбили голову й безсомнно з нього познущалися.⁵Господар послав третього, але цього орендарі вбили. Знову й знову він посылав слуг, а виноградарі кого з них били, а кого й убивали.

⁶З ним лишився тільки улюблений син його. Тож зрештою господар послав сина свого, міркуючи: «Вони неодмінно поважатимуть сина моого!»⁷Але ж орендарі сказали одне одному: „Це спадкоємець! Давайте вб'ємо його, то й спадщина буде наша!“⁸Тож вони схопили сина господаря, викинули його з виноградника і вбили.

⁹То що тепер власникові виноградника діяти з ними? Він піде та вб'є тих орендарів, а виноградник здасть в оренду іншим.¹⁰Хіба не читали ви у Святому Писанні:

„Той камінь, що будівельники відкинули, став наріжним каменем.
¶ Так Господь зробив,
та дивовижно це для нас“.

Псалми 118:22–23

¹²Почувши цю притчу, головні священики й книжники зрозуміли, що Ісус говорить саме про них, та почали вигадувати, як би схопити Його, але побоялися народу. Тож вони залишили Ісуса та й пішли собі геть.

Цезареві — цезареве, а Богові — Боже

(Мт. 22:15–22; Лк. 20:20–26)

¹³Згодом, юдейські лідери підіслали до Ісуса декого з фарисеїв та іродіанців, аби зловити Його на слові.¹⁴Ті підійшли до Ісуса й сказали: «Вчителю, ми знаємо, що Ти — чоловік чесний, і не зважаєш на те, хто і що про Тебе подумає, бо не дивишся на чин та звання людей. Ти правдиво наставляєш на шлях Божий. Тож скажи нам, чи справедливо сплачувати податки цезареві, чи ні? Мусимо ми платити їх, чи ні?»

¹⁵Їхні підступні наміри були відомі Ісусові, тож Він на те відповів: «Навіщо ви перевіряєте Мене, аби зловити

Мене на слові? Принесіть динар, щоб Я міг подивитися на нього». ¹⁶Коли вони принесли динар, Ісус запитав: «Хто тут зображенний й чиє ім'я викарбоване на монеті?» Вони відповіли: «Цезареве». ¹⁷Тоді Ісус і каже: «Тож віддайте цезарю цезареве, а Богу — Боже». Почувши таку відповідь, вивідники були вражені.

Саддукей намагаються зловити Ісуса на слові

(Мт. 22:23–33; Лк. 20:27–40)

¹⁸Згодом, декілька саддукейв (вони стверджують, буцімто ніякого воскресіння з мертвих не буде взагалі) прийшли до Ісуса й спитали Його: ¹⁹«Вчителю, Мойсей заповів нам: „Якщо чоловік помер бездітний, то його брат мусить взяти шлюб з жінкою померлого і народити з нею дітей, аби продовжити рід свого брата”¹. ²⁰От було собі семеро братів. Перший одружився і скоро помер, не залишивши дітей. ²¹Тож другий брат узяв шлюб із тією жінкою та також помер бездітним. Тé же саме трапилося й з третім братом. ²²Усі семеро мали шлюб з тією жінкою, але всі вони померли, не залишивши дітей. Останньою померла жінка. ²³Отже, в майбутньому житті, після воскресіння з мертвих, чиєю дружиною вона буде, адже всі семеро мали шлюб з тією жінкою?»

²⁴Ісус відповів їм: «Звісно, причиною вашої помилки є те, що ви не знаєте ні Святого Писання, ані сили Божої. ²⁵Адже, коли люди повстануть із мертвих, вони не одружуватимуться, ані заміж виходитимуть. Вони будуть подібні до Ангелів Небесних. ²⁶А щодо воскресіння з мертвих, то хіба не читали ви в книзі Мойсеєвій, де йдеться про палаючий кущ?² Бог сказав Мойсеєві: „Я — Бог Авраама, Бог Ісаака і Бог Якова”³. ²⁷Тобто Господь є Богом живих, а не мертвих. Тож усі вони — живі. Саме тому ви, саддукей, глибоко помиляєтесь».

¹ 12:19 Якщо... брата Див.: Повт. Закону 25:5–6.

² 12:26 палаючий кущ Див.: Вих. 3:1–12.

³ 12:26 Цитата приведена з книги Вих. 3:6.

Яка заповідь найважливіша?

(Мт. 22:34–40; Лк. 10:25–28)

²⁸Один із книжників, наблизившись до Ісуса, слухав, як Він розмовляв з саддукеями, та фарисеями. Побачивши, як добре Ісус відповідав, книжник запитав Його: «Вчителю, яка заповідь Закону є найважливішою?» ²⁹Ісус відповів: «Ось найважливіша заповідь: „Слухай, Ізраїлю! Всевишній Господь наш — єдиний Бог. ³⁰Тож любіть Господа Бога свого всім серцем, усією душою, всім розумом і силою своєю”⁴. ³¹Друга за важливістю заповідь така: „Любіть ближнього⁵ свого, як себе самого”⁶. Немає важливішої заповіді, ніж оці дві».

³²І книжник погодився: «Добре сказано, Вчителю. Ти маєш слухність, кажучи: Господь Всевишній — єдиний Бог, і немає іншого, крім Нього. ³³Кожен мусить любити Його всім серцем, усім розумінням і силою своєю, а також любити ближнього свого, як себе самого, — усе те є багато важливішим за всі підношення й пожертви».

³⁴Почувши таку мудру відповідь, Ісус сказав книжникovi: «Ти недалекий від Царства Божого». І відтоді ніхто не науважувався Ісуса про щось питати.

Чи є Христос Сином Давидовим або Сином Божим?

(Мт. 22:41–46; Лк. 20:41–44)

³⁵Навчаючи у храмі, Ісус говорив: «Чому книжники стверджують, що Христос — Син Давидів? ³⁶Адже сам Давид, якого надихнув Дух Святий, казав:

„Господь Бог мовив до Господа моого:
Сядь по праву руку від Мене,
доки не покладу Я ворогів Твоїх
до ніг Твоїх”⁷.

Псалми 110:1

³⁷Тобто сам Давид називав Христа „Господом” своїм. То як же Він може бути Сином Давидовим?»

Та величезний натовп слухав Ісуса з задоволенням.

⁴ 12:30 Цитата приведена з книги Повт. Закону 6:4–5.

⁵ 12:31 ближнього Або «інших». Див.: Лк. 10:25–37, де Ісус говорить, що це стосується усіх, хто потребує допомоги.

⁶ 12:31 Цитата приведена з книги Лев. 19:18.

⁷ 12:36 покладу... Твоїх Або «підкорю Твоїй владі».

Ісус звинувачує книжників

(Мт. 23:1–36; Лк. 20:45–47)

^{38–39}Ісус продовжував навчати народ, кажучи: «Стережіться книжників: вони люблять походжати в довгому вбранині, виглядаючи важливо. Вони полюбляють, щоб їх шанобливо вітали на базарах, й щоб у них були найповажніші місця в синагогах і найпочесніші місця на бенкетах. ⁴⁰А самі вони обирають вдів і виживають із їхніх осель, а потім моляться довго напоказ, щоб виглядати щирими. Господь покарає їх найтяжче».

Істинна пожертва (Лк. 21:1–4)

⁴¹Ісус сів біля жертовної скриньки у храмі й почав стежити, як люди кладуть гроші до скарбнички. Й чимало багатіїв залишали там значні суми. ⁴²Аж ось підійшла бідна вдова й поклала дві дрібні мідні монети. ⁴³Тоді Ісус зібрав Своїх учнів і сказав їм: «Істинно кажу вам, що ця бідна вдова пожертвувала більше, ніж усі інші люди. ⁴⁴Адже всі вони давали від лишка свого, а вона, бідна, віддала все, що мала на прожиття».

Ісус передрікає руйнування Єрусалимського храму

(Мт. 24:1–44; Лк. 21:5–33)

13 ¹Коли Ісус виходив з подвір'я храму, один з учнів Його сказав: «Вчителю, поглянь, які дивовижні будівлі, з якого чудового каміння вони збудовані!» ²Та Ісус йому відповів: «Ти бачиш ці величні споруди? У майбутньому, каменя на камені тут не залишиться — все буде зруйноване»¹.

³Згодом, коли Ісус знаходився на Оливній горі, навпроти храму, Петро, Яків, Іоан та Андрій наодинці спитали Його: ⁴«Скажі нам, коли це трапиться? І яке буде знамення того, що все це вже близьке до здійснення?»

⁵У відповідь Ісус мовив до них: «Стережіться, щоб ніхто вас не обдурив. ⁶Бо чимало прийде людей, які користуватимуться іменем Моїм, кажучи: «Я — Той

¹ **13:2 все... зруйноване** Або «всі вони будуть скинуті долу».

Самий»² — і багатьох вони обдурють.⁷ Як почуете ви відлуння близьких боїв, та дізнаєтесь про віддалені битви, не лякайтеся; це неодмінно має статися, але це ще не кінець.⁸ Народ повстане проти народу, а царство — проти царства. Приайде голод, й землетруси траплятимуться в різних кінцях світу. Та все це буде лише початком мук і страждань, то лише перші перейми, на зразок тих, що жінка має під час пологів».

Ісус попереджає апостолів про переслідування

(Мт. 10:16–20; Лк. 21:12–17)

⁹«Стережіться за самих себе! За те, що ви йшли за Мною, люди арештовуватимуть вас й кидатимуть до суддів, битимуть у синагогах. Вас поведуть до царів та правителів через ім'я Мое, але ж все це дасть вам можливість свідчити про Мене. ¹⁰Але спершу Добру Звістку треба донести до всіх народів. ¹¹Коли ж вас заарештують і поведуть до суду, не варто наперед турбуватися про те, що і як казати. Бог дасть вам, що сказати у той час, бо то говорите не ви, а Дух Святий промовлятиме вашими устами.

¹²Брат видасть брата на смерть, а батьки віддадуть дітей своїх. Діти повстануть проти батьків своїх і віддадуть їх на смерть. ¹³І ненавідтимут вас усі за те, що ви йшли за Мною, але той, хто витерпить усе до кінця, врятується.

¹⁴Коли ви побачите „гидоту спустошення”³, що запанує там, де бути її не слід (читач має зрозуміти, про що йдеться)⁴, ті, хто лишатимуться в Юдеї на той час, змушені будуть рятувати життя, тікаючи в гори. ^{15–16}Вони мусять тікати не гаячи часу: хто сидітиме на даху своєї оселі, не повинен спускатися по свої пожитки, а хто працюватиме в полі, тому не слід забігати додому по вбрання своє. ¹⁷Найтяжче буде в ті дні вагітним жінкам та матерям із немовлятами на руках! ¹⁸Моліться, аби хоч не

² **13:6 Я — Той Самий** Або «Я — Христос». Див.: Мт. 24:5, а також словник «Христос».

³ **13:14 гидоту спустошення** Див.: Дан. 9:27; 11:31; 12:11.

⁴ **13:14 читач... йдеться** Автор натякає на зруйнування Єрусалиму римською армією. Див.: Лк. 21:10.

взимку те трапилося,¹⁹бо то буде такий жах, якого світ не бачив від самого свого початку, коли Бог створив його. Та у всі прийдешні часи ніколи більше такого не буде.²⁰І якби не Божа воля скоротити ті жахливі дні, то жоден не врятувався б. Господь скоротив дні ті тільки заради обранців Своїх.

²¹І якщо у ті дні хтось скаже вам: „Дивіться! Ось Христос!” — або — „Ось Він!” Не вірте тому.²²Бо чимало лжехристів та лжепророків з'явиться тоді. Вони показуватимуть знамення й творитимуть дива¹, намагаючись обдурити обраних Господом, якщо це можливо.²³То ж стережіться! Я попередив вас за-здалегідь.

²⁴В ті дні, після часу лиха,
сонце затмариться,
і місяць перестане світити,
²⁵зірки впадуть з небес,

а всі небесні тіла зміняться².

²⁶І тоді народи побачать Сина Людського, Який йтиме у хмара, з великою силою та славою.²⁷І пошле Він Ангелів Своїх, аби зібрали вони всіх обраних людей з усіх кінців світу.

²⁸Навчіться мудрості слухаючи притчу про фігове дерево: як тільки на ньому з'являється тендітне гілля й розбруньковується молоде листя, ви знаєте, що літо вже близько.²⁹Так само й ви, коли побачите всі ці події, про які Я що вам щойно казав, знайте: час настає, він уже на порозі.³⁰Істинно кажу вам: усе це станеться ще за життя цього покоління.³¹Навіть якщо небо і земля знищені будуть, слова Мої не зникнуть ніколи».

Тільки Господу відому, коли настане час

(Мт. 13:36–40; Лк. 17:26–30, 34–36)

³²«Коли той день і та година настануть, про те невідомо ні кому: ні Ангелам Небесним, ані Синові, — лише один Отець знає.³³Пильнуйте! Будьте насторожі! Бо вам не відомо, коли час настане.

³⁴Все це подібно чоловікові, який

вирушає в мандрівку і залишає слугам доручення: кожному в залежності від його обов'язків, а воротареві наказує пильнувати. ³⁵Так і ви мусите пильнувати, оскільки не знаєте, коли господар маєтку повернеться: увечері, опівночі, з першими півнями чи вранці.³⁶Якщо він з'явиться зненацька, не дайте йому знайти вас сонним.³⁷Тож що кажу вам, те є усім кажу: „Будьте напоготові!”»

Задум убити Ісуса (Мт. 26:1–5; Лк. 22:1–2; Ін. 11:45–53)

14 ¹То було якраз за два дні до Пасхи та свята Прісних Хлібів. Головні священики та книжники все шукали спосіб, як би обманом і таємно від народу, схопити та вбити Ісуса.²Вони говорили між собою: «Тільки це не можна робити на свята, бо народ може збунтуватись».

Помазання Ісуса (Мт. 26:6–13; Ін. 12:1–8)

³Коли Ісус був у Віфанії та сидів за столом у домі Симона прокаженого, до Нього підійшла жінка з алебастровим глечиком, наповненим надзвичайно дорогими пахощами з народу. Вона відкрила посудину й почала лити олію Ісусові на голову.⁴Побачивши це, деякі з учнів дуже розсердилися й загомоніли поміж собою: «Навіщо таке марнотратство?⁵Це мирро можна було б дорогою продати. Це принесло б більше трьохсот динарів³, які можна було б роздати бідним». Учні продовжували докоряті їй, кажучи, що негідне вдіяла вона.

⁶Та Ісус сказав: «Облишишь її. Навіщо ви докоряєте цій жінці? Вона зробила добре діло для Мене.⁷Адже бідні завжди будуть з вами⁴, то й допомагати їм ви зможете, коли схочете, а Я — ні.

⁸Вона зробила, що змогла. Помазавши запашною олією Мое тіло, вона приготувала Мене до похорону.⁹Істинно кажу вам: відтепер хоч би де проповідувалась у світі Євангелія, люди завжди будуть згадувати про те, що зробила ця жінка».

¹ 13:22 Вони... дива Тут «знамення й дива створенні силою статані».

² 13:25 Див.: Іс. 13:10, 34:4.

³ 14:5 триста динарів Ця сума дорівнювала середньорічної платні робітника.

⁴ 14:7 будуть з вами Див.: Повт. Закону 15:11.

Юдина зрада (Мт. 26:14–16; Лк. 22:3–6)

¹⁰Один з дванадцятьох апостолів, який звався Юдою Іскаріотом, прийшов до головних священиків і почав говорити з ними про те, як він може допомогти їм заарештувати Ісуса. ¹¹Ті дуже зрадили, почувши його, й пообіцяли добре заплатити йому за це. Тож Юда почав шукати слушної нагоди, аби видати їм Ісуса.

Таємна вече́ра Ісу́са з Його учнями

(Мт. 26:17–25; Лк. 22:7–14, 21–23; Ін. 13:21–30)

¹²Першого дня свята Прісніх Хлібів, коли за звичаєм належало приносити в жертву Пасхальне ягня, Ісусові учні запитали Його: «Де б Ти хотів, щоб ми приготували Тобі Пасхальну вечерю?» ^{13–14}Ісус послав двох Своїх учнів, сказавши: «Ідіть у місто, там ви зустрінете чоловіка, який нестиме глечик з водою. Ідіть за ним до тієї оселі, куди він зайде, та скажіть господареві цього дому, що Вчитель питає: „Де кімнатна для гостей, в котрій Я єстиму Пасхальну вечерю зі Своїми учнями?“» ¹⁵Та той чоловік приведе вас у велику вмебльовану кімнату нагорі. Там і приготуйте нам все для вече́рі». ¹⁶Отож учні пішли до міста, і все сталося так, як Він казав їм. Там вони і приготували Пасхальну вечерю.

¹⁷Коли настав вечір, Ісус із дванадцятьма апостолами прийшов до тієї оселі. ¹⁸І коли вони їли за столом, Ісус сказав: «Істинно кажу вам: один із вас, хто тут зараз єсть зі Мною, зрадить Мене».

¹⁹Всі учні дуже засмутилися й почали питати Його: «Напевне, це не я?»

²⁰Ісус відказав їм: «Так, це один із вас. Той, хто опустив хліб в чашу разом зі Мною і зрадить Мене. ²¹Син Людський прийме страждання, як і було написано про Нього в Святому Писанні. Та горе тому, хто видасть Сина Людського на смерть! Краще б йому було зовсім не народжуватися».

Вече́ра Госпо́дня

(Мт. 26:26–30; Лк. 22:15–20; 1 Кор. 11:23–25)

²²За вечерео Ісус узяв хлібну, та, віддавши дяку Господу, благословив її. Після того Він розломив хліб і роздав Своїм учням зі словами: «Візьміть хліб цей і їжте його. Це тіло Мое». ²³Потім узяв Він чашу й подякувавши Богові, подав цю чашу учням Своїм, і всі пили з неї. ²⁴І сказав Ісус: «Це кров Моя, що зановує Новий Заповіт Божий для людей Його і що пролиться на користь багатьох народів. ²⁵Істинно кажу вам, що Я не питиму більш від плоду лози виноградної аж до того дня, коли питиму молоде вино в Царстві Божому».

²⁶І заспівавши хвальну пісню Богові, вони вирушили на Оливну гору.

Ісус говорить Своїм учням, що вони полиша́ть Його

(Мт. 26:31–35; Лк. 22:31–34; Ін. 13:36–38)

²⁷Тоді Ісус сказав учням Своїм: «Усі ви втратите віру свою. Кажу так, бо написано у Святому Писанні:

„Як ударю пастуха,
то й вівці порозбігаються“.

Захарія 13:7

²⁸Але коли Я воскресну з мертвих, то піду до Галилеї та дістануся того міста раніше за вас».

²⁹Але ж Петро відповів: «Навіть якщо всі втратять віру в Тебе, я ніколи не втрачу!» ³⁰Тоді Ісус мовив йому: «Істинно кажу тобі: цієї ж ночі, ще до того, як двічі проспіває півень, ти тричі зречешся Мене»¹. ³¹Та Петро й далі вперто наполягав: «Навіть якщо я маю вмерти разом з Тобою, я ніколи не зречуся». I всі інші учні мовили те ж саме.

Ісус молиться на самоті (Мт. 26:36–46; Лк. 22:39–46)

³²Ісус та Його учні прийшли до місцевості, що називалася Гефсиманією. І сказав Він учням Своїм: «Посидьте тут, поки Я помолося». ³³Він узяв з собою Петра, Якова та Іоана. Ісус почав тужити й журисти, ³⁴говорячи учням Своїм: «Душа Моя переповнена смертельної

¹ 14:30 ти... Мене Або «ти трічі скажеш, що не знаєш Мене».

скорботи. Зостаньте тут і пильнуйте». ³⁵І відійшовши трохи подалі, Він упав долілиць і почав молитися, щоб, якщо це можливо, обминула Його лиха година. ³⁶І молив Він: «*Авва*¹, Отче, все півладне тобі. Хай обмине Мене ця чаша² страждань. Але хай збудеться не те, чого Я хочу, а те, чого Ти бажаєш».

³⁷Повернувшись до Своїх учнів, Ісус побачив, що вони сплять. І звернувшись тоді Ісус до Петра: «Симоне, чому ти спиш? Хіба ж не мігти лише однієї години не спати? ³⁸Не спіть і моліться, щоб не піддатися спокусам, бо дух ваш праугне, а тіло — немічне». ³⁹І знову відійшов Він і молився про те ж саме. ⁴⁰Коли Ісус повернувся до учнів, то знову побачив, що вони сплять, бо повіки їхні поважчали. Знічені, вони не знали, що й сказати. ⁴¹І підійшов Він утретє й сказав їм: «Ви все ще спите та відпочиваєте? Досить. Час настав, коли Сина Людського віддадуть до рук грішників. ⁴²Вставайте! Ходімо! Дивіться, ось зрадник Мій наближається!»

Арешт Ісуса (Мт. 26:47–56; Лк. 22:47–53; Ін. 18:3–12)

⁴³Поки Ісус це казав, з'явився Юда, один з дванадцятьох апостолів, а з ним разом і великий натовп з мечами та палицями. Цих людей послали головні священики, книжники та старійшини.

⁴⁴Юда³ пообіцяв подати їм знак, кажучи: «Той, кого я поцілую, і є Ісус. Зарештуйте Його і візьміть під варту». ⁴⁵Тож він підійшов до Ісуса й, сказавши: «Вчителю» — поцілував Його. ⁴⁶Тоді деякі чоловіки з натовпу схопили Ісуса і взяли Його під варту. ⁴⁷Один із них, хто стояв поруч із Ним, вихопив свого меча і, вдаривши слугу первосвященика, відтяв йому вухо.

⁴⁸Тоді Ісус звернувся до натовпу зі словами: «Ви прийшли, щоб схопити Мене, як розбійника, з мечами та пали-

¹ 14:36 **Авва** Слово, яким ізраїльські діти зверталися до батька.

² 14:36 **чаша** Символ страждань. Ісус використовує метафору «пiti з чаш», в значенні «прийняти страждання», які Іому необхідно буде пройти.

³ 14:44 **Юда** Буквально «Той, хто зрадив Ісуса».

цими. ⁴⁹Я ж щодня був з вами у храмі, навчаючи людей, та ви не заарештували Мене. Однак все це сталося, щоб збулося все, що було написане у Святому Писанні». ⁵⁰Тоді всі учні залишили Його і повтікали геть.

^{51–52}Серед Ісусових послідовників був один юнак, одягнений у лляну ряддину на голе тіло. Його також намагалися схопити, але він кинув ту ряддину і втік голий.

Ісус перед Синедріоном

(Мт. 26:57–68; Лк. 22:54–55, 63–71; Ін. 18:13–14, 19–24)

⁵³Ті люди, які схопили Ісуса, відвели Його до хати первосвященика, у якого зібралися головні священики, старійшини та книжники. ⁵⁴А Петро, тримаючись віддалік, йшов за Ісусом аж до самого помешкання первосвященика Каяфи. Увійшовши до подвір'я, Петро сів там разом із охоронцями, грюочись біля баґаття.

⁵⁵Головні священики й весь Синедріон намагалися вишукувати свідчення проти Ісуса, щоб засудити Його на смерть, але нічого знайти не могли.

⁵⁶Хоча і багато людей лжесвідчили проти Нього, але всі ті свідчення не збігалися одне з одним. ⁵⁷Деякі з присутніх вставали й зводили наклепи на Ісуса, кажучи: ⁵⁸«Ми самі чули, як Він говорив: «Я зруйную цей храм рукотворний і за три дні відбудую інший, нерукотворний»». ⁵⁹Але й в цьому їхні свідчення не узгоджувалися одне з другим. ⁶⁰Тоді первосвященик встав перед присутніми і запитав Ісуса: «Чому Ти не відповідаєш? Скажи нам, чи є правдою всі оті звинувачення, що ці люди свідчать проти Тебе?»

⁶¹Та Ісус мовчав, і нічого не відповів. Тоді первосвященик знову запитав Його: «Ти Христос, Син Благословленного Бога?» ⁶²Ісус відповів: «Так, Я — Син Господа Всешинього! Та в майбутньому, побачите ви Сина Людського, Який сидітиме праворуч від Все-могутнього Бога. І наблизитиметься Він в хмарах небесних». ⁶³Почувши це,

первосвященик у гніві роздер на собі одяг і сказав: «Він зневажає Бога! Ніяких свідчень нам більше не треба!»⁶⁴ Він всі чули, як Він ганьбить Всешишнього. Що скажете на це?» І всі вони визначили, що Ісус винен і заслуговує на смерть.

⁶⁵ Деякі з людей почали плювати на Нього; вони затулили Ісуса очі й били Його кулаками, кажучи: «Доведи ж нам що Ти пророк!¹, назви того із нас, хто вдарив Тебе!» Тоді охоронці відвідали Ісуса остронь й почали бити Його.

Петро зрікається Ісуса

(Мт. 26:69–75; Лк. 22:56–62; Ін. 18:15–18, 25–27)

^{66–67} Як раз у той час, коли Петро був на подвір'ї, туди прийшла одна зі служниць первосвященика. Побачивши Петра, який грівся біля вогнища, вона пильно подивилася на нього й сказала: «Ти також був з Ісусом, Тим, що з Назарету».

⁶⁸ Та Петро заперечив, сказавши: «Я не знаю і не розумію, про що ти говориш!» Сказавши це, він подався до виходу з подвір'я, та тієї ж миті проспівав півень.² ⁶⁹ Але та дівчина-служниця, яка побачила його, знову почала говорити всім, хто там стояв: «Цей чоловік — один із учнів Христових!»

⁷⁰ Знову Петро заперечив цьому. Але негайно люди, які стояли остронь, сказали Петрові: «Безперечно, ти один із них, адже ти також з Галилеї».

⁷¹ Петро почав божитися та присягатися: «Клянуся Господом Всешишнім, Я не знаю Цього Чоловіка, про Якого ви говорите!» ⁷² І тієї ж миті вдруге проспівав півень. І згадав Петро, про що Ісус казав йому: «Ти тричі зречешся Мене ще до того, як двічі проспіває півень». І він гірко заридав.

Суд у Понтія Пилата

(Мт. 27:1–2, 11–14; Лк. 23:1–5; Ін. 18:28–38)

15 ¹ Вранці наступного дня головні священики разом зі старійшинами, книжниками й з усім Синедріоном

¹ **14:65 пророк** За Писаним, пророк знате, що було приховано від інших людей.

² **14:68 та... півень** У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.

надумали, що робити з Ісусом. Вони зв'язали Його й повели до прокуратора, щоб передати Ісуса до рук Пилата.² І запитав Пилат Ісуса: «Ти — Цар Юдейський?» На що Ісус відповів: «Так, це Я. Але ж ти сам це сказав». ³ А головні священики почали звинувачувати Ісуса в багатьох злочинах.⁴ І знову Пилат запитав Його: «Хіба ж Ти не чуєш усі ці звинувачення проти Себе? Чому ж Ти не відповідаєш?» ⁵ Але Ісус і слова не відповів на жодне із звинувачень. І це дуже здивувало Пилата.

Пилат намагається звільнити Ісуса

(Мт. 27:15–31; Лк. 23:13–25; Ін. 18:39–19:16)

⁶ Кожного року, під час Пасхи, Пилат за звичаєм відпускав на волю одного з приречених злочинців, за якого просив народ.⁷ У той час, серед ув'язнених злочинців був чоловік на ім'я Варавва, який, разом з іншими бунтівниками, був винний у вбивствах.⁸ Як завжди, прийшли люди до Пилата й просили звільнити одного з в'язнів, як він, зазвичай, робив для них.

⁹ Запитав їх Пилат: «Чи хочете ви, щоб я відпустив для вас Царя Юдейського?» ¹⁰ Пилат знат, що головні священики віддали Ісуса прокуратору, тільки тому, що заздрили Йому.¹¹ Але головні священики умовили натовп просити Пилата відпустити Варавву замість Ісуса.

¹² Та Пилат знову звернувся до них: «Що ж мені робити з тим Чоловіком, Якого ви називаєте Царем Юдейським?» ¹³ У відповідь натовп загукав: «Розіп'ятий Його!» ¹⁴ «За що? — запитав Пилат. — Який на Ньому злочин?» Тоді всі ще дужче загорвали: «Нехай Його розіпнуть на хресті!» ¹⁵ Пилат хотів додогити юрбі то й відпустив Варавву, а Ісуса наказав побити батогами, та опісля віддав Його на розп'яття.

¹⁶ Пилатові воїни відвели Ісуса до палацу, де був правитель (преторій), і там зібралися цілий відділ³ солдат.¹⁷ Вони надали на Ісуса багряницю, а на голову

³ **15:16 відділ** Приблизно 500–600 чоловік.

Йому сплели терновий вінок.¹⁸ І почали вони вітати Ісуса: «Вітаємо Тебе, Царю Йudeйський!»¹⁹ І били Його ціпком по голові, й плювали на Нього. При тому солдати падали на коліна, глузливо вклоняючись Ісусові як цареві.²⁰ А як скінчили вони знущатися й насміхатися з Ісуса, то зняли з Нього багряницю й, вбравши Ісуса у Його власний одяг, повели на розп'яття.

Страта (Мт. 27:32–44; Лк. 23:26–39; Ін. 19:17–19)

²¹ Саме у той час, по дорозі до міста, повертаючись з поля, йшов Симон киринецьнин (він був батьком Олександра і Руфа). Тож війни примусили його нести хрест, що призначався для Ісуса.²² Коли ж вони прийшли до місця, що називалося Голгофо (це означає «Лобне місце»),²³ то дали Ісусові випити вина, змішаного з миррою, та Він не став його пити.²⁴ Розіп'явши Ісуса, війни, кидаючи жереб, поділили між собою Його вбрання, кому що дістанеться.

²⁵ Була дев'ята година ранку, коли розіп'яли Ісуса.²⁶ На хресті, над головою Ісуса, солдати прибили дощечку, на якій було написане офіційне звинувачення: «ЦАР ЙДЕЙСЬКИЙ».²⁷ Разом із Ісусом були розіп'яті ще двоє злочинців: один праворуч, а другий ліворуч від Нього.²⁸ [І збулося сказане у Святому Писанні: «Його тримали між злочинців»]¹.

²⁹ Проходячи повз, люди ображали Ісуса й, хитаючи головами, промовляли: «Ти ж нахваляєшся геть зруйнувати храм і відбудувати знов його за три дні.³⁰ Тож зійди з хреста і врятуй хоча б Себе Самого!»³¹ Головні священики й книжники також насміхалися з Ісуса, кажучи: «Він рятував інших, а Себе Самого врятувати не може!³² Якщо Він справді є Христос, Цар ізраїльський, то нехай Він зараз зійде з хреста. Побачивши це, ми пересвідчимося й повіримо в Нього». І навіть двоє злочинців, що були розіп'яті разом з Ісусом, і ті також лихословили проти Нього.

1 15:28 У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.

Смерть Ісуса (Мт. 27:45–56; Лк. 23:44–49; Ін. 19:28–30)

³³ Опівдні темрява настала на всій землі, і було так аж до третьої години.³⁴ А о третьій Ісус голосно закричав: «Елої, Елої, лама савахтани?»³⁵ Що в перекладі означає: «Боже Мій, Боже Мій, навіщо Ти Мене покинув?²»³⁵ Деякі з людей, які стояли поруч, почули це й заговорили між собою: «Послухайте, Він кличе Іллю»³.³⁶ Один чоловік побіг, намочив губку оцтом і, настромивши її на тростину, дав Ісусові напитися. А потім і каже: «Заждіть! Зраз побачимо, чи прийде Ілля та зніме Його з хреста».³⁷ Після того Ісус голосно скрикнув і помер.

³⁸ Тієї ж миті завіса в храмі розірвалася навпіл: від верху й до самого низу.³⁹ Коли центуріон, який стояв поблизу, побачив, що трапилося коли Ісус помер, то промовив: «Цей Чоловік справді був Сином Божим!»

⁴⁰ Кілька жінок спостерігали здалеку за всім, що трапилося. Серед них були Марія Маґдалена, Марія, маті Якова молодшого та Йосипа, і Саломія.⁴¹ Вони супроводжували Ісуса в Галилеї й піклувалися про Нього. Було там також і багато інших жінок, які прийшли за Ним до Єрусалиму.

Похорон Ісуса (Мт. 27:57–61; Лк. 23:50–56;

Ін. 19:38–42)

^{42–43} Настав вечір. І оськільки це був день приготувань (день перед суботою), то Йосип з Аrimатеї, сповнений хоробрості, пішов до Пилата й попросив віддати йому тіло Ісусове. Він був поважним членом ради юдейської, який також чекав на прихід Царства Господнього.

⁴⁴ Коли Пилат дізнався про смерть Ісуса, він був дуже здивований, що це трапилося так скоро, тож він покликав центуріона й запитав його, чи це було дійсно правдою.⁴⁵ Вислухавши доповідь центуріона, він звелів віддати тіло Ісусове Йосипові.

2 15:34 Цитата приведена з книги Пс. 22:1.

3 15:35 Він кличе Іллю Або «Боже Мій». Слово «Елі» гебрейською мовою або «Елої» арамейською, звучало як ім'я «Ілля». Він був відомим пророком приблизно 850 року до Р.Х.

⁴⁶Йосип придбав лляне полотно й, знявши тіло Ісусове з хреста, загорнув Його в полотно й поклав до гробниці, що була висічена у скелі. Потім він прикотив величезний камінь і затулив ним вхід до склепу. ⁴⁷Марія Магдалена та Марія, Йосипова мати, бачили, де було поховано Ісуса.

Звістка про Ісусове воскресіння

(Мт. 28:1–8; Лк. 24:1–12; Ін. 20:1–10)

16 ¹Коли минула субота, Марія Магдалена, Марія, мати Якова, й Саломія придбали пахощів, аби намастити тіло Ісусове. ²Рано-вранці, тільки-но зійшло сонце, в перший день тижня¹, вони прийшли до гробниці, де було поховано Ісуса. ³І сказали жінки одна одній: «Хто ж нам відкотить від входу той величезний камінь?»

⁴Коли вони наблизившись до склепу, то помітили, що той величезний камінь, який затуляв вхід до гробниці, було відкоcheno вбік. ⁵Ввійшовши до склепу, жінки побачили, що праворуч сидить молодий чоловік, убраний в білу одежду. Тож вони були дуже налякані. ⁶Тоді він мовив до них: «Не бійтесь! Ви шукаєте Ісуса з Назарета, Який був розп'ятий на хресті. Однак Його тут зараз немає, бо Він воскрес із мертвих! Огляньте те місце, де Він лежав! ⁷Тож йдіть негайно до Його учнів і Петра та й скажіть їм: „Він прийде в Галилею раніше за вас. Там ви знайдете Його, як Він вам і обіцяв“».

⁸Тоді жінки вийшли звідти й побігли геть від гробниці, приголомшені й охоплені страхом. І, нажахані, вони нікому нічого не сказали. [Але згодом вони розповіли про все, що наказав Ісус Петру та усім іншим апостолам. Після того Сам Ісус відіслав їх в усі кінці світу, аби донести до людей Святе Послання, яке не згине ніколи — всі люди матимуть спасіння вічне]².

¹ **16:2 Рано-вранці... тижня** В Ізраїлі тиждень починається з неділі.

² **16:8 Але згодом... вічне** У деяких древньогрецьких рукописах продовження цього вірша немає.

Ісус являється Марії Магдалені та Своїм учням

(Мт. 28:9–10; Ін. 20:11–18; Лк. 24:13–35)

⁹Після Свого воскресіння, рано-вранці першого дня тижня Ісус, насамперед, з'явився Марії Магдалені, з якої Він вигнав сімох нечистих. ¹⁰Побачивши Ісуса, Марія одразу ж пішла й розповіла про це Його учням, які тужили й ридали за Ним. ¹¹Почувавши, що Ісус живий, і що вона бачила Його, учні не повірили їй.

¹²Пізніше Ісус у іншій постаті з'явився двом учням Своїм, коли ті йшли по дорозі поза містом. ¹³Вони повернулися й розповіли про все іншим, але ніхто не повірив і їм.

Ісус являється Своїм апостолам

(Мт. 28:16–20; Лк. 24:36–49; Ін. 20:19–23; Дії 1:6–8)

¹⁴Згодом Ісус з'явився і одинадцятьом апостолам, коли вони обідали. Ісус почав докоряті їм за їхне невір'я і впертість, бо не повірили вони тим, хто бачив Його, воскреслого з мертвих. ¹⁵І промовив Ісус: «Ідіть по всьому світові й проголошуйте Добру Звістку Божу всім створінням Господнім. ¹⁶Хто повірить³ і охреститься, той буде спасений, а хто не матиме віри, той приречений⁴. ^{17–18} Та, як доказ цього, ті, хто віруватимуть, творитимуть такі чудесні знамення: Моїм ім'ям вони виганятимуть демонів, заговорять невідомими їм раніше мовами, гадок братимуть голими руками, а якщо вип'ють отруту, вона не візьме їх. Вони покладатимуть руки свої на хворих, і ті зцілюватимуться».

Вознесіння Ісуса на небо

(Лк. 24:50–53; Дії 1:9–11)
¹⁹Отак промовивши, Господь Ісус вознісся на небо, і там Він сів по праву руку від Бога.

²⁰Апостоли ж вирушили по всьому світу проповідувати Добру Звістку, і Господь допомагав їм. Давши їм владу творити чудесні знамення, Господь підтверджував те, що Слово Його було істинним.

³ **16:16 повірить** Або «повірить в Благу Вість».

⁴ **16:16 приречений** Або «засуджений буде».

Від Луки

Свята Євангелія

Вступ

1 ¹⁻⁴Через те, що чимало людей бра-
лося складати оповідь про справи,
які здійснилися між нами, так само, як
нам розповіли їх ті, хто спочатку були
очевидцями і хто служив Богу, прого-
лошуючи Його Слово, я також подумав,
що це добра справа, оскільки я ретельно
вивчив усе від початку, щоб написати
для тебе докладну повість, високоша-
новний Теофіле¹, аби ти міг затямити,
що все, чого вчили тебе, — то є істинна
правда.

Ангел сповіщає про народження Іоана Хрестителя

⁵У дні, коли в Юдеї правив цар Ірод, був
собі священик на імення Захарія. Він
належав до денної черги Авія². Дружи-
ну Захарієву звали Єлизаветою, і була
вона з прямих нащадків Ааронових.
⁶Обоє вони були праведні перед Богом,
неухильно дотримувалися всіх Божих
заповідей і настанов. ⁷Але вони не мали
дітей, оскільки Єлизавета була неплідна,
та їй були вони вже старі.

⁸⁻⁹Якось, коли була черга Авієвого
роду і Захарія саме правив службу Божу,
випало йому за жеребом (так водилося
серед священиків) іти до храму Господ-
нього й покадити там.

¹⁰Дуже багато людей зібралося біля
стін храму молитися, коли Захарія почав
кадити. ¹¹І от праворуч від кадильного
вівтаря з'явився йому Ангел Господній.
¹²Побачивши Ангела, Захарія стриво-
жився і дуже перелякався.

¹ 1:1-4 **Теофіле** Ім'я Теофіл у перекладі з грецької означає «той, хто любить Бога».

² 1:5 **Авія** Родини «синів Аарона» мусили по черзі правити
службу у храмі. Див.: 1 Хр. 1:24.

¹³Та Ангел заговорив до нього: «Не
бійся, Захаріє, бо молитва твоя почу-
та, і дружина твоя Єлизавета, народить
тобі сина, якого назвеш ти Іоаном.¹⁴Він
принесе тобі радість і щастя. І багато
людей будуть радіти з його народження.
¹⁵Бо він буде великим у Господа. Лише
не мусить він пити вина, ані міцніших
напоїв, а від самого народження він буде
сповнений Духом Святым.¹⁶І він повер-
не багатьох дітей Ізраїлевих до Господа
Бога їхнього.¹⁷Він прийде перед Госпо-
дом, наділений духом і владою пророка
Іллі, і знову поверне серця батьків до
дітей їхніх, а непокірних настановить
на путь мудрості праведних і приготує
людей до приходу Господа».

¹⁸І запитав Захарія Ангела: «Звідки
мені знати, що це так? Адже я старий,
та й дружина моя вже похилого віку».

¹⁹У відповідь Ангел сказав: «Мене
звати Іаврил. Я стою перед Богом. І я
посланий говорити з тобою і повідоми-
ти цю добру звістку.²⁰Але слухай: ти
мовчавши і не зможеш говорити, аж
доки не настане день, коли це трапиться
через те, що не повірив моїм словам. А
слова ці неодмінно збудуться в належ-
ний час».

²¹Люди біля храму чекали на Заха-
рію і дивувалися, чому він так довго
не виходить.²²А коли він вийшов, то
не здатен був заговорити до людей, і
вони здогадалися, що в храмі йому було
якесь видіння. Захарія пояснював щось
жестами, але залишався німим.²³Коли
закінчився час його служби, він повер-
нувся додому.

²⁴Через деякий час його дружина

Елизавета завагітніла й усамітнилася на п'ять місяців.²⁵Вона сказала: «Нарешті Господь допоміг мені. Він добре подбав, аби зняти з мене мою ганьбу перед людьми».

Благовіщення діві Марії

²⁶⁻²⁷Коли пішов шостий місяць Елизавети до вагітності, Бог послав Ангела Гавриїла до Галилейського міста Назарета, до діви, зарученої з чоловіком на ім'я Йосип, з роду Давидового. І звали ту діву Марією.

²⁸Прийшовши до неї, Ангел промовив: «Вітаю тебе, благословенна. Господь з Тобою».²⁹Але вона була дуже збентежена тими словами й думала собі, що б те привітання могло означати.³⁰І Ангел сказав їй: «Не бійся, Маріє. Ти здобула прихильність Божу».³¹Послухай! Ти завагітніша і народиш Сина, і назвеш Його Ісусом.³²Він матиме велич, і Його називатимуть Сином Всешинього Бога. І Господь Бог дасть Йому трон Його батька Давида.³³Він повік правитиме народом Якова, і Царству Його не буде кінця».

³⁴Марія запитала Ангела: «Як же таке може статися, адже я ніколи не була з чоловіком?»³⁵Ангел відповів їй: «Дух Святий зійде на Тебе, і сила Всешинього Бога огорне Тебе. То ж Святе Дитя, Яке народиться, буде назване Сином Божим.³⁶І ще послухай: „Твоя родичка Елизавета також вагітна сином, незважаючи на її похилий вік. Це вже шостий місяць її вагітності, а про неї ж казали, що вона неплідна! „Немає нічого неможливого для Бога”».³⁸Марія сказала: «Я слуга Господня, хай буде мені те, що ти сказав». І Ангел полишив її.

Марія іде до Елизавети

³⁹Тими днями Марія зібралася й подалася, поспішаючи у гірську околицю, до міста юдейського.⁴⁰Вона ввійшла в дім Захарії і привітала Елизавету.⁴¹І сталося так, що коли вона почула Маріїне привітання, дитина в утробі її ворухнулась, і Елизавета сповнилася Святого Духа.

⁴²Вона голосно скрикнула і сказала: «Ти найблагословенніша серед жінок, і благословенна та Дитина, Яку ти народиш.⁴³Але за віщо мені така радість, що мати Господа моого завітала до мене?⁴⁴Бо тільки-но звук того привіту торкнувся вуха мого, як дитина в утробі моїй стрепенулася.

⁴⁵Благословенна ж ти, тому що повірила у те, що збудеться сказане Господом».

Марія славить Бога

⁴⁶І мовила Марія:

⁴⁷«Душа моя Господа звеличує,
і дух мій радіє у Бозі, Спасителі
моєму,

⁴⁸бо зглянувся Він на смиренну свою
рабу,
і віднині всі люди зватимуть мене
благословенною,

⁴⁹бо Всесильний зробив для мене
велике.

Ім'я Його — святе.

⁵⁰Із роду в рід дарує Він милість тим,
хто шанує Його.

⁵¹Він явив могутність руки Своєї,
усіх хвальків пихатих думкою
сердець своїх Він розвіяв.

⁵²Правителів могутніх Він скинув з іх
престолів,
і людей смиренних натомість Він
возніс.

⁵³Людей голодних Він обдарував
добром,
і геть прогнав ні з чим людей
багатих.

⁵⁴Він допоміг народу Ізраїля, слузі
Своєму,

згадавши Свою милість,

⁵⁵як обіцяв Він нашим предкам:
Авраамові й його нащадкам
назавжди».

⁵⁶Марія лишалася у Елизавети протягом трьох місяців, а потім повернулася додому.

Народження Іоана Хрестителя

⁵⁷Для Елизавети прийшов час пологів,
і вона народила сина.⁵⁸Сусіди й родичі

почули, що Бог подарував їй велику мілість, і раділи разом з нею.⁵⁹І сталося так, що коли малому сповнилося вісім днів, вони прийшли зробити йому обрізання, як хотіли назвати його Захарією, як і батька.⁶⁰Але мати хлопчика заперечила: «Ні. Йому належить зватися Іоаном».⁶¹Гості її кажуть: «Але ж нікого в вашому роду так не звали».⁶²Знаками вони почали питати батька, яке ім'я хоче він дати синові.⁶³Захарія попросив табличку й написав на ній: «Його звати Іоан». Усі були здивовані.

⁶⁴Тієї ж міті уста Захарії розімкнулися, язик розв'язався, і він заговорив, славлячи Бога.⁶⁵І тоді страх охопив сусідів, і по всій гірській країні Юдеї обговорювалися ці справи.⁶⁶Кожен, хто чув про те, дивувався й замислювався: «Ким буде це дитя?» Бо ж очевидно було, що сила Господня з ним.

Пророцтво Захарії

⁶⁷А батько його, Захарія, сповнився Духом Святым і прорік:
⁶⁸«Хай буде благословен Господь, Бог Ізраїлю,
бо прийшов Він, щоб допомогти народові Своєму і дати йому волю.

⁶⁹І Він прислав нам могутнього Спасителя з дому слуги Свого Давида,
⁷⁰як і обіцяв устами святих пророків, які жили в давнину.
⁷¹Він обіцяв порятувати нас від ворогів наших і від влади всіх, хто нас ненавидить,

⁷²аби виявити мілість нашим предкам і пам'ять про Свій святий Заповіт¹,

⁷³про клятву, яку Він приніс нашому предкові Аврааму:

⁷⁴візволити нас з-під влади ворогів наших і дозволити нам служити Йому без страху,

⁷⁵а лише зі святістю й праведністю

¹1:71–72 Він обіцяв... святий Заповіт Див.: Бут. 22:17.

перед Ним
у всі дні життя нашого.

⁷⁶Ти, дитино, будеш названий „пророком Всевишнього”, осільки прийдеш перед Господом, аби приготувати шлях Йому і сказати людям Його, що вони будуть спасенні через відпущення гріхів їхніх.

⁷⁷Через велике милосердя нашого Бога

новий день² засяє на нас з висоти,

⁷⁹щоб освітити тих, хто живе під чорною тінню смерті, і щоб направити стопи наші на шляхи миру».

⁸⁰Хлопчик ріс і міцнів у дусі. Він лішався в безлюдних місцях, доки не наїде йому час постати перед людьми Ізраїлю.

Народження Ісуса Христа (Мт. 1:18–25)

2 ¹На той час вийшов наказ Августа цезаря провести перепис населення по всій Римській імперії. ²То був найперший перепис, й проводився він, коли Кириній був губернатором Сирії. ³Усі люди пішли реєструватися, і кожен пішов до свого рідного міста. ⁴Тож Йосип також вирушив з Назарета Галілейського, де він жив, до Юдеї, до Давидового міста, яке звуться Віфлемом, осільки він походив з родини Давидових нащадків. ⁵Він узяв з собою Марію, тому що був заручений з нею; у той час вона вже чекала дитину. ^{6–7}Так сталося, що поки вони були там, настав строк Марії стати матір'ю, і вона народила свого першого Сина. Сповивши Дитину у полотно, Марія поклала Його в ясла, осільки в зайждому дворі вільних місць не було.

²1:78 новий день Буквально «ранок». Можливо, мова йде про Христа Господнього.

Пастухам являється Ангел Господній

⁸Кілька пастухів тієї місцевості лишилися на ніч у чистім полі стерегти свої отари. ⁹І з'явився їм Ангел Господній, і сяйво слави Господньої пролилося на них. Страх охопив пастухів. ¹⁰Та Ангел сказав їм: «Не бійтесь, я приніс вам добро звістку, яка дасть велику радість людям. ¹¹Тому що сьогодні в місті Давидовім народився для вас Спаситель — Христос Господь. ¹²І знак вам буде такий: ви знайдете в яслах Дитину, загорнуту у полотно».

¹³Раптом до Ангела приєдналася сила-силенна інших Ангелів, які славили Бога зі словами:

¹⁴«Слава Господу на небесах,
і хай мир панує на землі між
людьми, які Богу милі».

¹⁵Коли Ангели залишили пастухів і повернулися на небо, пастухи заговорили між собою: «Ходімо до Віфлеєма й подивимося на те, що там сталося, про що Господь дав нам знати». ¹⁶Тож вони поспішили й знайшли Марію з Йосипом і Дитиною, Яка лежала в яслах. ¹⁷Побачивши Немовля, пастухи всім розповіли про звістку, яку вони одержали про цю Дитину. ¹⁸І розказана ними історія дивувала всіх, хто чув її. ¹⁹Марія ж, мов скарб, збирала все це її складала в своєму серці¹. ²⁰А пастухи повернулися додому, хвалячи й прославляючи Бога за все те, що вони почули й побачили — точнісінько так, як було їм сказано.

Ісус у храмі

²¹Коли сповнилося вісім днів і настав час робити Хлопчику обрізання, Його нарекли Ісусом. Це було ім'я, яке дав Йому Ангел ще до Його зачаття в материній утробі. ²²⁻²⁴А як настав час їхнього очищення, згідно з Мойсеєвим Законом, батьки взяли Ісуса до Єрусалиму, щоб явити Його перед Господом, як то написано у Законі Господнім: «кожен хлопчик-першісток мусить бути посвячений

¹ **2:19 Марія... своєму серці** Або «Марія слухала все це і намагалася зрозуміти сказане».

Господові»², й покласти жертву, як того вимагає Закон Господній: «принести в пожертву пару горлиць або голуб'ят»³.

²⁵Мешкав тоді в Єрусалимі чоловік на імення Симеон. Був він людиною праведною й побожною. Він чекав, коли Господь прийде, та порятує Ізраїль, і Святий Дух був з ним. ²⁶То Дух Святий відкрив йому, що він не спізнає смерті, доки не побачить на власні очі Господнього Христа. ²⁷⁻²⁸Осяянний Духом, прийшов Симеон у храм, і коли батьки внесли малого Ісуса, щоб зробити все для Нього згідно з традицією Закону, Симеон узяв Дитину на руки, і благословив Бога мовивши:

²⁹⁻³²«Тепер, Господи, відпусти слугу Свого з миром,

як обіцяв Ти, оскільки очі мої бачили Твоє Спасіння⁴,

Якє Ти приготував перед усіма народами.

Він — Світло для прозріння поганам

і на славу Твоєму народу ізраїльському».

³³Батько й мати були вражені тим, що було сказане про їхнього Сина. ³⁴⁻³⁵Симеон благословив їх сказавши Марії, Ісусовій матері: «Він призначений ба-гатьох в Ізраїлі піднести або скинути долу, Він покликаний бути знаменням, яке люди відкіннуть, і потаємні думки ба-гатьох людей відкриються, та це буде так боляче тобі, неначе меч пронизає серце твоє».

Пророчиця Анна

³⁶⁻³⁷У той самий час пророчиця Анна, дочка Фануїлова з роду Ашера, знаходилася у храмі. Вона була дуже стара. Сім років прожила вона з чоловіком після одруження, а потім вдовувала аж до вісімдесятичотирічного віку. Не відлучаючись із храму, день і ніч вона постом і молитвами служила Господу. ³⁸Анна підійшла до Ісусових бать-

² **2:22-24 кожен... Господові** Див.: Вих. 13:2, 12.

³ **2:22-24** Цитата приведена з книги Лев. 12:8.

⁴ **2:29-32 Спасіння** Ім'я «Ісус» означає «Спасіння».

ків саме тоді, коли вони розмовляли з Симеоном. Вона подякувала Богові й розповіла про Ісуса всім, хто чекав визволення Єрусалиму.

³⁹Коли Йосип та Марія виконали все, що вимагалося Законом Господнім, вони повернулися до Галилеї, у своє рідне місто Назарет. ⁴⁰А Дитя росло, наливалося силою, мудрістю, і Божа благодать була на Ньому.

Подорож дванадцятирічного Ісуса до Єрусалиму

⁴¹Щороку батьки Його виrushали до Єрусалиму на свято Пасхи. ⁴²Подалися вони, як завжди, й того року, коли Ісусові сповнилося дванадцять. ⁴³Як скінчилося свято, батьки верталися додому, а Хлопчик Ісус лишився в Єрусалимі, хоч батьки не знали про те. ⁴⁴Цілій день вони йшли, вважаючи, що Він десь тут, у гурті. Потім почали шукати Його серед своїх родичів та друзів. ⁴⁵І, не знайшовши, повернулися до Єрусалиму, сподіваючись знайти Його там.

⁴⁶І так сталося, що знайшли вони Його аж через три дні у храмі. Ісус сидів серед учителів, слухав їхню науку й ставив їм запитання. ⁴⁷І всі, хто чули Його, були здивовані Його розумінням та відповідями.

⁴⁸Побачивши Його, батьки були вражені, а Його мати звернулася до Нього: «Дитино, чому Ти зробив з нами таке? Твій батько і я страшенно переживали, розшукаючи Тебе». ⁴⁹А Він відповів: «Чому ви шукали Мене? Чи ви не знали, що Я мушу бути у домі Батька Мого?»¹ ⁵⁰Та вони не зрозуміли цієї відповіді.

⁵¹Тоді Ісус повернувся із ними до Назарета, і Він слухався їх. Та Його мати зберігала все це в своїм серці. ⁵²Тож Ісус зростав мудрістю, статурою та ласкою Божою і людською.

Проповід Іоана Хрестителя

(Мт. 3:1–12; Мр. 1:1–8; Ін. 1:19–28)

3 ^{1–2}Це було в п'ятнадцятий рік панування цезаря Тиверія, коли Понтій

1 2:49 у домі Батька Мого Або «там, де Я мушу виконувати справи Батька Мого».

Пилат був намісником в Юдеї, Ирод — тетрархом Галилеї, а брат його Пилип — тетрархом земель Ітурейських та Трахонитидських, Лисаній — тетрархом Авліні, а первосвящениками були Анна та Каяфа. Тоді в пустелі Іоанові, синові Захарієвому, було Слово Боже.

^{3–4}Він ходив різними землями довкола Йордану, проповідуючи хрещення як символ покаяння для прощення гріхів, як це написано в книзі пророка Ісаї:

«Голос лунає в пустелі:

„Готуйте дорогу Господу,
зробіть прямим шлях для Нього.

⁵Кожна долина наповниться.

І кожна гора та пригорок
знизиться,

Криві місця вирівняться,
А дороги вибійті стануть
гладенькими,

⁶І всі люди побачать Боже спасіння».

Ісаї 40:3–5

Іоан казав юрбам людей, які виходили, щоб прийняти хрещення від нього: «Виплодки зміні! Хто попередив вас тікати від гніву Господнього, що наближається? ⁸Хай ваші вчинки покажуть, що ви покаялися. І не треба, виправдовуючись, доводити один одному: „Авраам — наш батько”. Бо кажу вам, що Бог може навіть це каміння перетворити на дітей Авраамових. ⁹Сокира вже занесена, і кожне дерево, що не дає добрих плодів², буде зрубане й кинуте у вогонь».¹⁰І люди вигукували: «То що ж нам робити?» ¹¹У відповідь він казав їм: «Кожен, хто має дві одежини³, мусить поділитися з тим, у кого немає жодної. І кожен, хто має єжу, мусить зробити те саме».

¹²Прийшли охреститися й деякі збирачі податків. Вони запитали Іоана: «Вчителю, що нам робити?» ¹³А він каже: «Не збирайте грошей більше, ніж звелено вам».

¹⁴І прийшли воїни до нього й спитали: «А нам що робити?» Ім він також

^{2 3:9 кожне... плодів} Тобто це ті люди, що не слідують настановам Божим.

^{3 3:11 одежини} Буквально «туніки».

відповів: «Ні з кого не беріть гроші силою чи кривдою, будьте вдоволені платнею своєю».

¹⁵Люди жили в очікуванні, й в душі всі вони прагнули знати, чи не є Іоан Христом. ¹⁶Та на всі йхні запитання Іоан відповідав: «Я хрещу вас водою, але ж незрівнянно Могутніший, ніж я, іде за мною: я не гідний навіть бути рабом, який схиляється, щоб розв'язати ремінці Його сандалій. Він хреститиме вас Духом Святым і вогнем». ¹⁷Він очистить Свій тік¹ і збере пшеницю до комори, а полову спалить у незгасному вогні». ¹⁸Так і багатьма іншими словами звертався Іоан до людей, проповідуючи Благовістъ.

Ув'язнення Іоана Хрестителя

¹⁹Іоан дорікав тетрапархові Іроду за його стосунки з братовою жінкою Іродіадою та й за багато інших лихих вчинків Ірода. ²⁰А до всього, Ірод ще й кинув Іоана до в'язниці.

Хрещення Ісуса (Мт. 3:13–17;Mp. 1:9–11)

^{21–22}Коли всі люди хрестилися, й Ісус охрестився та став молитися, раптом розкрилися Небеса і Дух Святий зійшов на Нього в подобі голуба. І голос прогнув з небес: «Ти Син Мій улюблений, Ти додив Мені».

Родовід Ісуса (Мт. 1:1–17)

²³Коли Ісус почав Своє служіння Господу, Йому було близько тридцяти років. Він був Сином (принаймні так вважалося) Йосипа.

Йосип був сином Іллі.

²⁴Лія був сином Маттата.

Маттат був сином Левія.

Левій був сином Мелхія.

Мелхій був сином Янна.

Яннай був сином Йосипа.

²⁵Йосип був сином Маттафія.

Маттафій був сином Амоса.

Амос був сином Наума.

Наум був сином Еслія.

¹ 3:17 очистить Свій тік Тобто Він відділить добрих людей від поганих.

Еслій був сином Наїтая.

²⁶Наїтай був сином Маата.

Маат був сином Маттафія.

Маттафій був сином Семеїна.

Семеїн був сином Йосеха.

Йосех був сином Йоди.

²⁷Йода був сином Яннана.

Яннан був сином Реси.

Реса був сином Зерувавела.

Зерувавел був сином Салатіїла.

Салатіїл був сином Нерія.

²⁸Нерій був сином Мелхія.

Мелхій був сином Аддія.

Аддій був сином Косама.

Косам був сином Елмадама.

Елмадам був сином Ера.

²⁹Ер був сином Йошуа.

Йошуа був сином Елізера.

Елізер був сином Йорима.

Йорим був сином Маттата.

Маттат був сином Левія.

³⁰Левій був сином Симеона.

Симеон був сином Юди.

Юда був сином Йосипа.

Йосип був сином Йонами.

Йонам був сином Еліакима.

³¹Еліяким був сином Мелеї.

Мелея був сином Менни.

Менна був сином Маттата.

Маттат був сином Натана.

Натан був сином Давида.

³²Давид був сином Ессея.

Ессей був сином Оведа.

Овед був сином Воаза.

Воаз був сином Салмона.

Салмон був сином Наасона.

³³Наасон був сином Аммінадава.

Аммінадав був сином Рами.

Рама був сином Есрома.

Есром був сином Переса.

Перес був сином Юди.

³⁴Юда був сином Якова.

Яків був сином Ісаака.

Ісаак був сином Авраама.

Авраам був сином Тери.

Тера був сином Наора.

³⁵Наор був сином Серуга.

Серуг був сином Рей.

Рей був сином Пелега.

Пелег був сином Евера.

Евер був сином Шелаха.

³⁶ Шелах був сином Каїнана.

Каїнан був сином Арфаксада.

Арфаксад був сином Сима.

Сим був сином Ноя.

Ной був сином Ламеха.

³⁷ Ламех був сином Мафусайла.

Мафусайл був сином Еноха.

Енох був сином Яреда.

Яред був сином Маалалеела.

Маалалеел був сином Каїнана.

³⁸ Каїнан був сином Еноса.

Енос був сином Сефа.

Сеф був сином Адама.

Адам був сином Бога.

Диявол спокушає Ісуса (Мт. 4:1–11; Мр. 1:12–13)

4 ¹Сповнений Духа Святого, Ісус залишив береги ріки Йордан, і Дух повів Його до пустелі. ²І там протягом сорока днів диявол спокушав Його. Ісус нічого не їв увесь цей час, і коли сорок днів минуло, Він був дуже голодним.

³Диявол сказав Йому: «Якщо Ти Син Божий, то накажи цьому каменю перетворитися на хліб». ⁴На те Ісус відповів: «У Святому Писанні сказано:

„Не хлібом одним живе людина”».

Повторення Закону 8:3

⁵Тоді диявол підхопив Його й за одну мить показав усі царства світу. ⁶І мовив він: «Я віддам Тобі всю владу й славу цих царств, тому що це було дано мені, і я можу віддати їх тому, кому побажаю. ⁷Тож якщо поклонишся мені, все це буде Твоїм». ⁸У відповідь Ісус промовив: «У Святому Писанні сказано:

„Поклоняйся Господу Богу своєму і служи лише Йому”».

Повторення Закону 6:13

⁹Після того диявол переніс Його до Єрусалиму, поставив на найвище місце храму й сказав: «Якщо Ти Син Божий, кинься додолу, ¹⁰адже у Святому Писанні сказано:

„Він накаже Ангелам Своїм

берегти Тебе”.

Псалми 91:11

¹¹А також сказано:

„Вони понесуть Тебе на руках,

щоб не пошкодив Ти ноги Свої”

об камінь”».

Псалми 90:12

¹²Ісус відповів Йому: «Але у Святому Писанні також говориться й інше: „Не спокушай Господа Бога свого”»¹.

¹³Коли диявол закінчив спокушати Ісуса, він залишив Його до більш сприятливих часів.

Ісус проповідує в Галилії (Мт. 4:12–17; Мр. 1:14–15)

¹⁴Ісус повернувся до Галилії могутній Духом Святым, і чутки про Нього пішли по всіх околицях. ¹⁵Він навчав по синагогах, і всі люди хвалили Його.

Ісус повертається до Свого рідного міста

(Мт. 13:53–58; Мр. 6:1–6)

^{16–17}Потім Ісус подався до Свого рідного міста — Назарета. І в суботу, за Своїм звичаєм, Христос пішов до синагоги. Коли Він підівся, щоб читати, Йому подали книгу пророка Ісаї. Ісус розкрив книгу і знайшов місце, де було написано:

^{18–19} «Дух Господа зі Мною, бо Він обрав Мене, аби Я бідному люду приніс Благовістъ».

Він послав Мене проголосити

звільнення

в'язням й прозріння сліпим, дати волю пригніченим, та проголосити час Милості Господньої».

Ісаї 61:1–2

²⁰Згорнувши книгу, Він віддав її служці й сів. Очі всіх присутніх у синагозі були звернені на Нього. ²¹Тож Він почав говорити: «Сьогодні збулися ці слова зі Святого Писання, поки ви слухали Мене». ²²І всі добре говорили про Христа, і були вражені чудовими словами, що мовив Він. Вони казали: «Чи ж Він не син Йосипа?»

²³Ісус сказав їм: «Зрозуміло, ви повторите Мені відомий вислів: „Лікарю, зцілися сам”. Ми чули, що Ти робив у Капернаумі, зроби те саме тут, у Своєму рідному місті». ²⁴І Він додав: «Правду кажу вам: пророка не приймають тільки в його рідному місті». ²⁵Правду кажу

¹ 4:12 Цитата приведена з книги Повт. Закону 6:16.

вам: багато вдів було в Ізраїлі в часи Іллі, коли небо зімкнулося на три роки й шість місяців, і великий голод напав на всю землю.²⁶ Та Бог не послав Іллю до жодної з них, окрім тієї, яка мешкала в Сарепті Сидонській.

²⁷ Багато було прокажених в Ізраїлі в часи пророка Єлісея, та жоден з них не був очищений, крім Наамана сиріянинів¹.

²⁸ І всі присутні в синагозі були розгнівані, почувши ті слова. ²⁹ Вони підхопилися й вигнали Ісуса з міста, й відвели Його аж на край гори, на якій стояло їхнє місто, щоби скинути зі скелі. ³⁰ Але Він пройшов крізь натовп і подався геть.

Зцілення біснуватого в Капернаумі (Мр. 1:21–28)

³¹ Ісус прийшов до Галілейського міста Капернаума, і наступної суботи навчав людей, котрі зібралися там. ³² Вони були вражені тією наукою, бо за словом Його відчувалася влада. ³³ Був у синагозі чоловік, одержимий злим духом. Раптом він несамовито закричав: ³⁴ «Що Тобі треба від нас, Ісусе з Назарета? Ти прийшов, щоб знищити нас? Я знаю, хто Ти! Ти — Божий Святий!»

³⁵ Ісус суворо наказав йому: «Вгамуйся й вийди знього!»

Тут нечистий кинув чоловіка перед людьми на землю й, не заподіявши ніякої шкоди, вийшов знього. ³⁶ Подив охопив усіх присутніх, і вони заговорили поміж собою: «Що ж це за вчення таке? Владно наказує Він нечистим, і ті виходять з людини». ³⁷ Чутка про Нього розійшлася по всіх околицях.

Зцілення Петрової тещі (Мт. 8:14–17; Мр. 1:29–34)

³⁸ Ісус залишив синагогу й попрямував до Симона, якого ще звали Петром. Симонова теща страждала від тяжкої лихоманки, і Ісуса попросили допомогти їй. ³⁹ Ставши над жінкою, Він наказав лихоманці залишити її, і хвороба вийшла геть. Та підвелася й почала прислуговувати їм.

⁴⁰ Після заходу сонця до Нього приве-

ли багатьох хворих на різні недуги. Наскладаючи руки на кожного по черзі, Ісус зціляв усіх.⁴¹ І біси також виходили з багатьох людей, вигукуючи: «Ти — Син Божий!» Але Ісус суворо забороняв їм говорити, бо вони знали, що Він — Христос.

Ісус вишуває в інші міста (Мр. 1:35–39)

⁴² Як настав день, Ісус залишив оселю й пішов у безлюдне місце, але люди шукали й знайшли Його, бо хотіли перешкодити Йому покинути їх. ⁴³ Та Він сказав їм: «Я мушу повідомити Добру Звістку про Царство Боже також іншим містам, бо саме для цього Мене й було послано». ⁴⁴ І Він далі проповідував по синагогах Юдеї.

Перші учні Ісуса (Мт. 4:18–22; Мр. 1:16–20)

5 ^{1–2} Сталося так, що коли Ісус стояв біля Генісаретського озера², навколо Нього зібралися люди й слухали Слово Боже. Ісус побачив два човни на березі озера. З них якраз зійшли рибалки й мили своїх сіті. ³ Ісус увійшов до одного з човнів, який належав Симонові, і попросив господаря трохи відплести від берега. А сам сів і почав з човна навчати натовп, який стояв біля води.

⁴ Скінчивши говорити, Ісус сказав Симонові: «Відпліви на глибину, заキンь сіті, та зловиши багато риби».

⁵ Симон відповів: «Учителю, ми тяжко трудилися цілу ніч і нічого не зловили, але якщо Ти так кажеш, я закину сіті».

⁶ Зробивши так, вони зловили дуже багато риби, аж сіті почали рватися.

⁷ То гукнули вони товаришів на іншому човні, щоб ті допомогли їм. Ті підплівили, й обидва човни так наповнилися рибою, що мало не почали тонути.

⁸ Побачивши це, Симон-Петро припав до Ісусових колін і вигукнув: «Залиши мене, Господи, бо я чоловік грішний!» ⁹ Петро казав так, бо, як і всі інші, хто були з ним, він був приголомшений такою рибальською здобиччю. ¹⁰ Так

¹ 4:27 Наамана сиріяніна Див.: 2 Цар. 5:1–14.

² 5:1–2 Генісаретське озеро Інша назва Галілейського озера.

само вражені були й Симонові товариші Яків та Іоан, Зеведеєві сини. То Ісус сказав Симонові: «Не байся. Відтепер ти ловитимеш душі людські!»

¹¹Вони повітягали човни на берег, все полишили й пішли за Ісусом.

Очищення прокаженого (Мт. 8:1–4; Мр. 1:40–45)

¹²Якось перебував Ісус в місті, де мешкав один чоловік, вкритий проказою. Коли він побачив Ісуса, то, впавши долілиць перед Ним, благав: «Господи, якщо на те воля Твоя, Ти можеш зцілити мене». ¹³Ісус простягнув руку, торкнувшись прокаженого й сказав: «Моя воля! Зцілиться!» Тієї ж міті проказа зійшла з нього і він став чистим. ¹⁴Тоді Ісус наказав чоловікові: «Дивися ж, ні кому не кажи про це. Краще підійміться і покажися священику¹, та принеси пожертву за своє очищення, як наказував Мойсей. Це й буде свідченням твого одужання».

¹⁵Але чутки про Нього поширювалися все більше. Цілі натовпи звіду-сіль сходилися, щоб послухати Його та зцілитися від хвороб своїх. ¹⁶Однак Він часто усамітнювався в безлюдних місцях й молився.

Зцілення немічного (Мт. 9:1–8; Мр. 2:1–12)

¹⁷Сталося так, що одного разу, коли Ісус проповідував людям слово Своє, перед Ним також сиділи фарисеї та учителі Закону, які походили до Нього з різних міст Галілеї та Юдеї, а також із Єрусалиму. І сила Господня була з Ісусом, тож міг Він зцілювати людей.

¹⁸Кілька чоловіків принесли до Ісуса паралізованого, який лежав у ліжку й намагалися пронести його і покласти перед Ним. ¹⁹Але пробитися крізь натовп вони не змогли, тож, розібравши дах будинку, де був Ісус, спустили хворого на його ліжку посеред натовпу перед Ним. ²⁰Побачивши, як сильно вони вірюють, Ісус мовив до хворого: «Друже, гріхи твої прощені!»

²¹На те фарисеї та книжники поду-

¹ 5:14 покажися священику За Законом Мойсей тільки священик вирішував, зціливши людина від хвороби чи ні.

мали: «Хто Він такий, що так зневажає Всевишнього? Ніхто не може прощати гріхів, крім Самого Бога!»

²²Та Ісусові були відомі їхні думки, тож Він їм відповів: «Чому ви так думаете? ²³Що легше сказати: „Твої гріхи прощені“ чи „Вставай і ходи?“ ²⁴Але Я доведу, що Син Людський має владу на землі прощати гріхі». І мовив Він до паралізованого: «Кажу тобі, вставай, бери постіль свою і йди додому!»

²⁵Тієї ж міті паралізований встав перед ними, забрав свої ноші і подався додому, прославляючи Бога. ²⁶Всі були вражені й хвалили Бога. Благоговіння охопило їх, й вони казали: «Сьогодні ми бачили неймовірні речі!»

Покликання Левія (Матвія) (Мт. 9:9–13; Мр. 2:13–17)

²⁷Ісус пішов звідти й згодом побачив чоловіка на ім'я Левій, який сидів у будді, збираючи податки. Ісус сказав йому: «Слідуй за Мною!» ²⁸Тож Левій полишив усе і вирушив за Ним.

²⁹У себе вдома Левій влаштував великий обід на честь Ісуса. Разом з ними за столом сиділо чимало збирачів податків та інших людей. ³⁰А фарисеї та книжники докоряли Ісусовим учням: «Чому ви юсте й п'єте за одним столом зі збирачами податків та грішниками?» ³¹На це їм Ісус відповів: «Не здоровим потрібен лікар, а хворим. ³²Я прийшов, щоб покликати не праведників, а грішників до покаяння».

Ісус відповідає фарисеям про піст

(Мт. 9:14–17; Мр. 2:18–22)

³³Вони сказали Ісусові: «Іоанові послідовники й прибічники фарисеїв часто постяться й моляться, а Твої учні їдять і п'ють». ³⁴Ісус сказав їм: «Чи змусите ви поститися друзів нареченого на весіллі, поки молодий ще з ними? ³⁵Та прийде час, коли молодого заберуть від них, тоді вони й почнуть поститися».

³⁶Тоді ж Ісус розповів їм притчу: «Ніхто не відриває латку від нового одягу, щоби пришити на старий. Якщо так зробити, то й нову одеждину порвеш,

і до старої не припасується латка від нової.³⁷ Ніхто не наливає молоде вино в старі міхи. Якщо так зробити, нове вино розірве міхи й розіллеться, а міхи зіпсуються.³⁸ Молоде вино треба наливати в нові міхи.³⁹ Ніхто не схоче після старого вина пiti молоде, бо скаже: „Старе вино краще”».

Син Людський — Господь суботи

(Мт. 12:1–8; Мр. 2:23–28)

6 ¹Якось у суботу Ісус проходив піщаничним полем, а учні по дорозі почали зривати колоски, та, розлущуючи їх між пальцями, іли зерно. ²Дехто з фарисеїв запитав: «Поглянь, чому вони збирають зерно? Хіба Закон Мойсеїв не забороняє робити це в суботу?» ³У відповідь Ісус сказав ім: «Хіба не читали ви, що зробив Давид, коли він і його супутники зголодніли? ⁴Він зайшов до Божого дому і з’їв священні хліби, що були наготовані Богові, ще й дав тим, хто був з ним, хоч ті підношення, за Законом Мойсея, ніхто не міг їсти, крім священиків». ⁵Й Ісус додав: «Син Людський — Господь і над суботою».

Зцілення сухорукого в суботу

(Мт. 12:9–14; Мр. 3:1–6)

⁶ Якось іншої суботи Ісус прийшов до синагоги й навчав там. Серед присутніх був чоловік із усохлою рукою. ⁷Книжники й фарисеї уважно пильнували за Ісусом, аби мати підставу звинуватити Його в тому, що Він зціляє того чоловіка в суботу.

⁸Ісусові були відомі їхні думки, але Він сказав сухорукому: «Підведися й стань перед усіма!» І чоловік підвівся й став там. ⁹Тоді Ісус сказав книжникам і фарисеям: «Я вас питаю: чи годиться робити в суботу добро, а чи зло? Рятувати життя, чи вбивати?» ¹⁰Ісус обвів їх поглядом і сказав сухорукому: «Простягни руку свою!» Той простягнув руку, і вона зцілилася. ¹¹Фарисеї та книжники були розлючені й почали міркувати поміж собою, що б таке за-подіяти Ісусові.

Ісус обирає апостолів (Мт. 10:1–4; Мр. 3:13–19)

¹²Кількома днями пізніше, Ісус подався на гору помолитися. Цілу ніч Він провів у молитвах до Бога. ¹³Коли настав день, Він покликав Своїх учнів і обрав з-поміж них дванадцятьох і назвав апостолами Своїми. ^{14–16}Це були

Симон, (якому Ісус дав ім’я Петро), його брат Андрій, Яків та Іоан, Пилип, Варфоломей, Матвій, Хома, Яків, син Алфія, Симон, якого також називали Зилот, Юда (син Якова), та Юда Іскаріот, котрий пізніше зрадив Ісуса.

Ісус зціляє і навчає людей (Мт. 4:23–25; 5:1–12)

¹⁷Ісус разом із апостолами зійшов з гори й зупинився в долині, де стояв великий натовп Його учнів і дуже багато людей з усієї Йодеї, з Єрусалиму, з узбережжя поблизу Тира і Сидона. ¹⁸Вони зійшлися, щоб послухати Його, а також щоб зцілитися від хвороб. І ті, хто страждав від нечистих духів, були зцілені. ¹⁹І всі в натовпі намагалися торкнутися Ісуса, бо з Нього йшла сила, яка зціляла всіх їх.

²⁰Поглянувши на своїх послідовників, Ісус сказав:

«Благословенні ви, бідні, бо Царство Боже належить вам.

²¹ Благословенні ви, хто зараз голодні, бо будете насичені.

Благословенні ви, хто зараз плаче, бо ви будете радіти і сміятися.

²²Благословенні ви, коли вас нена-видять, ображають і відлучають, й ви-знають ваше ім’я злим за вашу вірність Синові Людському. ²³Радійте того дня, веселітесь, бо на вас чекає велика на-города на небесах! Но від предків цих людей так само діставалося й пророкам.

²⁴ Та горе вам, багатим, бо свою втіху ви вже отримали.

²⁵ Горе вам, ситим тепер, бо вам доведеться спіznати голод.

Горе вам, хто тепер радіє і сміється, бо бідування і сльози чекають на вас.

²⁶Горе вам, про кого всі добре говорять, так їхні предки вихваляли лжепророків».

Любіть ворогів ваших (Мт. 5:38–48; 7:12)

²⁷«До вас Я звертаюся, до тих, хто слухає Мене: „Любіть ворогів своїх. Даруйте добро тим, хто ненавидить вас.

²⁸Благословляйте тих, хто проклинає вас. Моліться за тих, хто кривду вам чинить.²⁹Якщо хтось вдарить вас по одній щоці, підставте йому і другу. Якщо хтось знімає з вас плащ, хай візьме й сорочку.³⁰Коли хтось у вас просить, то дайте йому, а якщо хтось візьме те, що належить вам, не вимагайте повернути.

³¹Поводьтеся з іншими так, як ви б хотіли, щоб інші поводилися з вами.³²Бо якщо ви любите лише тих, хто любить вас, то чи заслуговуєте ви на якусь особливу подяку? Адже навіть грішники люблять тих, хто любить їх самих.³³І якщо ви чините добро тільки тим, хто добрий до вас, то чи заслуговуєте ви на якусь особливу подяку? Навіть грішники так роблять.³⁴І якщо ви даете в борг тим, від кого сподіваетесь одержати, то чи заслуговуєте ви на якусь особливу подяку? Навіть грішники дають у борг іншим грішникам, щоб їм згодом повернули те ж саме.³⁵Ні, любіть своїх ворогів і робіть добро їм, і в борг давайте, не розраховуючи на повернення. Отоді ви матимете велику винагороду і будете дітьми Всешинього. Він милостивий до невдячних і злих людей.³⁶Будьте ж і ви милосердні, як Отець ваш милосердний».

Притча про сліпого поводиря (Мт. 7:1–5)

³⁷«Не судіть інших, бо судитиме вас Бог так, як ви судите інших. Не звинувачуйте, то й вас не звинуватять. Прощайте іншим, то й вам проститься.³⁸Давайте, то й вам воздастися мірою доброю, такою, що й не втримаєте ви усього. Бог

буде з вами щедрим, якщо ви будете щедрими до інших».

³⁹Ісус також розповів їм таку притчу: «Чи може сліпий бути поводирем для іншого сліпого? Чи не впадуть обидва в яму?⁴⁰Учень — не важливіший за вчителя свого, але кожен, хто удосконалиться, буде як вчитель його.

⁴¹Чому ви бачите порошинку в оці брата свого, але не помічаете колоду у власному оці?⁴²Як же ви можете звертатися до брата з такими словами: „Дозволь вийняти порошинку з ока твоєго” — коли маєте колоду у власному оці? Лицеміри, спочатку витягніть колоду з власного ока, а тоді й побачите, як ліпше вийняти порошинку з братового ока».

Пізнається дерево за плодами його

(Мт. 7:17–20; 12:34–35)

⁴³«Не буває доброго дерева, що приносить б погані плоди, як не буває й поганого дерева, що приносило б добре плоди.⁴⁴Дерева розрізняють за плодами їхніми: бо не ростуть фіги в будяках, а виноград на терновому кущі.⁴⁵Добра людина винесе добро зі скарбниць свого серця, а людина зла винесе зло з глибин свого серця. Бо з уст людських злітає те, чим переповнене серце».

Не будуйте на піску (Мт. 7:24–27)

⁴⁶«Чому ви звертаєтесь до Мене: „Господи, Ти — Господь наш” — але не робите того, про що Я кажу?⁴⁷На кого схожа людина, яка приходить до Мене, слухає слова Мої й виконує їх?⁴⁸Вона схожа на чоловіка, який, зводячи будинок, вирив глибоко і заклав міцний фундамент на камені. І коли настала повінь, і води ринули на будівлю, то вони не змогли зрушити той дім, бо збудовано його як слід.

⁴⁹Проте кожен, хто слухає слова Мої, але не виконує їх, схожий на чоловіка, який звів будинок свій без фундаменту. Коли настала повінь й води хлинули на той дім, він миттю повалився і був геть зруйнований».

Зцілення слуги (Мт. 8:5–13; Ін. 4:43–54)

7 ¹Коли Ісус закінчив навчати людей, він пішов до Капернаума. ²У тому місті знаходився римський сотник, у якого так тяжко захворів слуга, котрий вже був при смерті. Сотникові той слуга був дуже дорогий. ³Почувши про Ісуса, він послав до Нього кількох юдейських старішин, аби ті попросили Ісуса прийти й врятувати життя слуги. ^{4–5}Прийшовши, старішини почали благати Ісуса: «Він заслуговує, щоб Ти зробив це для нього, бо він любить народ наші, навіть, збудував для нас синагогу».

⁶Тож Ісус пішов з ними. Та коли Він уже підходив до дому сотника, той послав своїх друзів назустріч, щоб ті передали Ісусові його слова: «Господи! Не завдавай Собі клопоту заради мене, бо я недостойний, щоб Ти заходив до моєї оселі. ⁷Через це я й не наважився сам прийти до Тебе, але лише накажи, їй слуга мій одужає. ⁸Я знаю це, бо я сам людина півладна, та маю солдатів, півладних мені. Коли я кажу одному з них: „Йди геть!“ — то він іде. Кажу іншому: „Йди сюди!“ — і він приходить. Скажу слузі своєму: „Зроби це!“ — і він виконує».

⁹Почувши ці слова, Ісус був дуже вражений. Він повернувся до натовпу, який слідував за Ним, і сказав: «Кажу Я вам, такої великої віри Я не зустрічав навіть у людей Ізраїлю». ¹⁰І коли ті, кого було послано, повернулися до оселі сотника, то побачили, що слуга цілком одужав.

Ісус повертає мертвого до життя

¹¹Невдовзі по тому Ісус прийшов до міста Наїна. З Ним мандрували Його учні й великий натовп. ¹²Коли Він підійшов до міських воріт, звідти виносили мертвого. То був єдиний син у матері, ще й вдови. Чимало мешканців міста йшло за нею.

¹³І побачивши її, Господь наповнився співчуттям до неї і сказав: «Не плач».

¹⁴Він підійшов і торкнувся до нош. Люди, які несли їх, зупинилися. Тоді Ісус ска-

зав: «Юначе, кажу тобі: „Встань!“» ¹⁵І мертвий підвісівся й заговорив. Так Ісус повернув матері сина.

¹⁶Усіх присутніх охопив страх, але вони славили Бога зі словами: «Великий пророк з'явився поміж нас!» І ще: «Бог прийшов допомогти своєму народові!» ¹⁷Ця звістка про Ісуса поширилася по всій Юдеї та навколоишніх краях.

Посланці від Іоана Хрестителя (Мт. 11:2–19)

^{18–19}Учні Іоана прийшли до нього й розповіли йому про всі ці події. Тоді Іоан покликав двох із них і послав їх до Господа запитати: «Ти і є Той, Хто мав прийти, чи ми мусимо чекати на іншого?» ²⁰І прийшовши до Ісуса, вони сказали: «Іоан Хреститель послав нас запитати Тебе: „Ти і є Той, Хто мав прийти, чи ми мусимо чекати на когось іншого?“»

²¹У той час Ісус зцілив багатьох людей від хвороб і мук, вигнав нечистих духів з одержимих, а багатьох сліпим повернув зір. ²²То ж Він відповів Іоановим посланцям: «Ідіть і перекажіть Іоанові все те, що ви почули й побачили: сліпі прозрівають, каліки починають ходити, прокажені зціляються, до глухих повертається слух, мертві воскресають, а вбогим проповідується Добра Звістка. ²³Блаженний той, хто може щиро прийняти Мене».

Ісусове свідчення про Іоана

²⁴Коли Іоанові посланці пішли, Ісус почав говорити присутнім про Іоана: «На що ви ходили дивитися в пустелі? На очерет, що вітер гойдає? ²⁵Насправді, кого ви очікували побачити? Чоловіка у вишуканому вбранні? Звичайно ж ні! Ті, хто носять пишні шати і живуть у розкоші, знаходяться у царських палацах. ²⁶Ну, то ж кого ви хотіли побачити? Пророка? Істинно кажу вам: Іоан — значно більше, ніж пророк! ²⁷Це саме про Нього сказано у Святому Писанні:

„Послухай!

1 7:24 На очерет... гойдає Або «На когось слабкого, як очеретина, яку гойдає вітер».

Я виряджаю посланця Мого
поперед Тебе.
Він приготує Тобі дорогу".

Малахія 3:1

²⁸Істинно кажу вам: серед усіх людей, народжених на світі, не було ще ніколи більшого за Іоана; але найменший у Царстві Божому — все ж більший за Нього».

²⁹І всі, хто чув це, навіть збирачі податків, визнали Божу праведність, бо хрестилися вони Іоановим хрещенням. ³⁰Але фарисеї та книжники, що відмовились бути хрещені Іоаном, зневажили Божу волю про себе.

³¹«З ким можна порівняти це покоління людей? На кого вони подібні?

³²Вони, немов діти, які сидять на базарі й гукають один до одного:

„Ми гралі для вас на сопілці,
але ж ви не танцювали.

Ми співали вам жалісних пісень,
та ви не ридали”.

³³Бо коли прийшов Іоан Хреститель, який не ів хліба й не пив вина, ви казали: „Він одержимий нечистим!”. ³⁴Коли ж прийшов Син Людський, Який єсть, як інші, і п'є вино, ви кажете: „Погляньте на Нього! Він ненажера та п'янця! Він друг збирачів податків та грішників!”. ³⁵Та мудрість виявляється у вчинках!

Намашення Ісуса запашною олією

³⁶Один із фарисеїв запросив Ісуса пообідати з ним. Ісус прийшов до фарисеїв оселі й зайняв місце за столом.

³⁷Була в тому місті одна жінка, про яку усі знали, що вона грішниця. Почувши, що Ісус обідає в домі фарисея, вона принесла алебастровий глечик з пащами. ³⁸Жінка стала за Ісусом, припала до Його ніг; вона плакала, омивала Його ноги слізами й витирала їх волоссям своїм. Жінка цілуvala Його ноги й намащувала їх пащами. ³⁹Усе те бачив фарисей, який запросив Ісуса на обід. Він подумав: «Якби це був пророк², Він

¹ **7:35 виявляється у вчинках** Буквально «виправдовується своїми діями».

² **7:39 пророк** За Писанням, пророк знову знати те, що було приховано від інших людей.

би знав, що це за жінка торкається Його. Йому було б відомо, що це грішниця».

⁴⁰У відповідь на його думки Ісус сказав: «Симоне, мушу тобі дещо сказати». Симон промовив: «Говори, Вчителю».

⁴¹І сказав Ісус: «Двоє чоловіків заборгували гендляреві. Один із них був винен п'ятсот динарів, а другий — п'ятдесят. ⁴²Оскільки сплатити вони не могли, гендляр шляхетно подарував їм їхні борги. Так хто з тих двох дужче любитьime його?» ⁴³Симон відповів: «Я вважаю, той, кому було подаровано більший борг». Ісус сказав йому: «Ти маеш рацію».

⁴⁴І, повернувшись до жінки, Ісус додав: «Чи бачиш ти цю жінку? Я прийшов до твого дому, та ти не запропонував Мені води, щоб омити ноги, а вона омила їх своїми слізами й витерла своїм волоссям. ⁴⁵Ти не поцілував Мене, вітаючи, а вона не перестає цілувати мої ноги, відколи Я ввійшов.

⁴⁶Ти не помазав голову Мою оливовою, а вона змащує ноги Мої парфумами. ⁴⁷Ось чому Я кажу тобі, що її численні гріхи прощені. Це засвідчено її великою любов'ю. А той, кому прощено мало, і любить мало».

⁴⁸А жінці Ісус сказав: «Гріхи твої прощені». ⁴⁹Тут усі, хто обідав з ними разом, почали питати один одного: «Хто Він такий, що береться гріхи прощати?» ⁵⁰А Він додав, звертаючись до жінки: «Твоя віра спасла тебе. Іди з миром».

Супутники Ісуса

8 ¹Після того Ісус ходив по містах і селях, проповідуючи й розповідаючи людям Благовість про Царство Боже. І дванадцятеро апостолів були з Ним. ²Разом з ними подорожувало й кілька жінок, котрих Ісус зцілив від хвороб або з яких Він вигнав злих духів: Марія з міста Магдали, з якої Ісус вигнав сімох бісів; Іоанна, дружина Хуза, який був Іродовим домоправителем; Сузанна й багато інших. Вони власним коштом підтримували Ісуса та Його учнів.

Притча про сіяча (Мт. 13:1–17; Мр. 4:1–12)

⁴Коли походилися до Ісуса люди з кожного міста, то зібрався великий натовп, Ісус розповів їм притчу: ⁵«Вийшов селянин і заходився сіяти. І коли він кинув на ріллю зерно, то деякє впало край дороги і було витоптано, ще й птахи налетіли і склювали його. ⁶Інші зерна впали на кам'янистий ґрунт, і коли вони проросли, то одразу ж паростки засохли через брак вологи. ⁷Інші зерна впали серед теренів, що вигналися й задушили паростки. ⁸А решта зерна впала на добру землю й проросла, і зерно вродило в сотні разів більше від посіяного».

Розповівши цю притчу, Ісус завершив: «Той, хто має вуха, нехай почує!»

Учні запитали Ісуса, що означає ця притча. ¹⁰Тоді Він відповів: «Тільки вам дано знати таємниці Царства Божого, а для всіх інших вони скриваються в притчах, щоб

дивились вони, але не бачили,
чули, але не розуміли». *Іса 6:9*

Пояснення притчі про сіяча

(Мт. 13:18–23; Мр. 4:13–20)

¹¹«Ось вам пояснення притчі: зерно — то Слово Боже. ¹²Зерно, що впало при дорозі — це ті, хто чує Слово, але з'являється диявол і віднімає Слово з їхніх сердець, щоб не мали віри. І не буде вже їм спасіння. ¹³Інші люди, як зерна, що впали у кам'янистий ґрунт: коли вони чують Слово, то одразу й з радістю сприймають його, але не мають міцного коріння. Вони вірять якийсь час, але настає час випробувань, і вони відвертаються від Господа. ¹⁴Зерно, що впало серед теренів — це ті, хто чують Слово, але щоденні турботи, спокуса багатства, та інші радощі життя душать Слово, і воно не дає плодів¹. ¹⁵А зерно, що впало на добру землю — це люди з добрими й чесними серцями, які чують Слово й підкоряються йому. Тож наполегливістю своєю вони приносять щедрий врожай».

¹ **8:14 плодів** Тут мається на увазі, що «люди не слідують волі Господній».

Не приховуйте світла (Мр. 4:21–25)

¹⁶«Ніхто не ставить запалений світильник під перевернуту посудину або під ліжко. Навпаки, його ставлять на підставку, щоб кожен, хто зайде в приміщення, бачив світло. ¹⁷Адже немає нічого прихованого, що не відкрилося б, і немає нічого таємного, щоб не вийшло на чисту воду.

¹⁸Будьте уважні й обмірковуйте те, що ви чуєте. Бо хто має розуміння, тому додається ще більше, а хто не має, в того відніметься і той дріб'язок, який, як йому здається, йому належить».

Хто є Ісусовою родиною (Мт. 12:46–50; Мр. 3:31–35)

¹⁹Прийшли до Ісуса Його мати й брати, але не могли наблизитися до Нього через те, що Його оточував натовп. ²⁰Ісусові сказали: «Поглянь! Он мати й брати Твої чекають зовні і бажають бачити Тебе».

²¹У відповідь Ісус сказав: «Моя мати і брати — це ті, хто слухає Слово Боже й виконує його».

Ісус вгамовує бурю (Мт. 8:23–27; Мр. 4:35–41)

²²Одного дня було так, що Ісус сів у човен разом зі Своїми учнями й мовив до них: «Нумо, перепливемо на інший берег озера!» І вони вирушили. ²³Поки вони пливли, Ісус заснув, а на озеро налетів штормовий вітер. Човен почав наповнюватися водою. ²⁴Учні розбудили Ісуса зі словами: «Господи, Господи, ми гинемо!» Ісус прокинувся і наказав вітру й хвильям вгамуватися. Вітер віщук, і на озері запала тиша.

²⁵А Ісус звернувся до Своїх учнів: «Де ваша віра?» Та вони були налякані й збентежені, й питали один одного: «Хто ж це Такий, що навіть вітер й води підкоряються Йому?»

Зцілення біснуватого (Мт. 8:28–34; Мр. 5:1–20)

²⁶І припливли вони до землі Герасинської², що на протилежному березі

² **8:26 до землі Герасинської** У деяких древньогрецьких рукописах — «до землі Гергесинської» або «Гадаринської». Ця земля знаходилася на південному сході від Галілеї.

озера від Галилеї.²⁷ Тільки-но Ісус зійшов з човна, як один чоловік з того міста зустрів Його. Він був одержимий нечистим духом. Тривалий час він не носив одягу й не жив у будинку, а жив серед гробниць.

²⁸ Побачивши Ісуса, одержимий упав долілиць перед Ним, а потім голосно закричав: «Що Тобі треба від мене, Ісусе, Сину Господа Всешинього? Благаю Тебе, не муч мене!». ²⁹ Ісус звелів нечистому духові вийти з того чоловіка. Нечистий часто хапав його, та коли це траплялося, то довоодилося заковувати його в кайдани та ланцюги й тримати під вартою. Та щоразу він рвав ланцюги й трошив кайдани і, gnаний бісом, тікав у безлюдні місця.

³⁰ Тож Ісус запитав його: «Як тебе звати?» І той відповів: «Легіон»¹ — бо багато бісів вселилося в того чоловіка. ³¹ Вони благали Ісуса не виганяти їх у безодину². ³² Неподалік на узвишші паслося велике стадо свиней. Тож біси благали Ісуса дозволити їм переселитися у свиней, й Ісус їм дозволив.

³³ Тож нечисті духи залишили чоловіка і вселилися в свиней. Тоді стадо кинулось з крутого берега в озеро й потонуло.

³⁴ Коли свинопаси, які доглядали за стадом, побачили, що сталося, то побігли геть і розповіли про все по місту й околицях. ³⁵ І люди сходилися, щоб подивитися, що сталося. Вони прийшли до Ісуса й, побачивши того біснуватого біля Його ніг одягненим і при здоровому глузді, дуже злякалися. ³⁶ Свідки розповіли їм, як одержимий бісом був зцілений. ³⁷ То всі люди землі Герасинської попросили Ісуса залишити їх, бо великий страх охопив їх.

Тоді Він увійшов у човен, щоб повернутися до Галилеї, ³⁸ а чоловік, з якого вийшли нечисті духи, благав Ісуса узяти його з Собою. Та Ісус відіслав його зі словами: ³⁹ «Повертайся додому й роз-

кажи всім, що Бог зробив для тебе!». І чоловік пішов, по цілому місту розповідаючи про те, що Ісус зробив для нього.

Воскресіння дочки Яїра та зцілення хворої на кровоточі (Мт. 9:18–26; Мр. 5:21–43)

⁴⁰ Коли Ісус повернувся до Галилеї, великий натовп вітав Його. ^{41–42} Саме тоді прийшов голова синагоги на імення Яїр. Він упав до Ісусових ніг і благав піти до нього додому, оскільки там помирала його єдина дочка, якій було двадцять років. І коли Ісус йшов з Яїром, величезний натовп з усіх сторін щільно оточував Його.

⁴³ У натовпі була жінка, яка вже двадцять років страждала від кровотечі. Вона витратила все, що мала, на лікарів,³ та ніхто з них не зміг допомогти їй. ⁴⁴ Жінка підійшла ззаду до Ісуса й торкнулася краю Його плаща. Тієї ж миттєвої кровотечі припинилася.

⁴⁵ Ісус запитав: «Хто це торкнувся Мене?» Оскільки всі відмовлялися, Петро відповів: «Господи, натовп зусібіч напирає на Тебе і тисне!». ⁴⁶ Та Ісус сказав: «Хтось торкнувся Мене, бо Я відчуваю, як сила вийшла з Мене!». ⁴⁷ Коли жінка зрозуміла, що їй не вдається залишитися непоміченою, затремтіла і впала долілиць перед Ісусом. Перед усіма присутніми вона сказала, чому торкнулася Його і як миттєво одужала. ⁴⁸ Ісус сказав їй: «Дочки, віра твоя зцілила тебе! Йди з миром!».

⁴⁹ Поки Ісус ще говорив, чоловіки прийшли з дому Яїра й сказали йому: «Твоя дочка померла. Навіщо турбувати Учителя?» ⁵⁰ Та Ісус почув ці слова й мовив до Яїра: «Не бійся. Лиш вір, і вона одужає!».

⁵¹ Прийшовши до дому, Ісус нікому не дозволив заходити з Ним, крім Петра, Іоана, Якова та батьків дитини. ⁵² Усі присутні плакали й сумували за дівчинкою. Ісус мовив: «Не плачте! Вона не померла, а просто спить!». ⁵³ Та люди по-

¹ **8:30 Легіон** Частина в Римській армії, що налічувала бою воїнів.

² **8:31 безодня** Щось подібне до глибокої ями, де знаходилися нечисті духи.

³ **8:43 Вона витратила... на лікарів** У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.

чали насміхатися з Нього, знаючи, що вона таки померла.

⁵⁴Тоді Ісус узяв її за руку й мовив: «Дівчинко, вставай!» ⁵⁵Дух її повернувся в тіло, і вона тут же підвелася. Ісус звелів нагодувати дівчу. ⁵⁶Батьки дівчинки були приголомшені тим величним дивом, але Ісус наказав їм, щоб нікому не розповідали про те, що сталося.

Ісус виряджає Своїх апостолів

(Мт. 10:5–15; Мр. 6:7–13)

9 ¹Ісус покликав дванадцять апостолів, і наділив їх владою виганяти нечистих духів та зцілювати хворих. ²Він почав надсилати їх, щоб проповідували вони про Царство Боже та зцілювали хворих. ³І сказав їм: «Нічого не беріть із собою в дорогу: ні палиці, ні торби, ні хліба, ні грошей, ані запасної одежини. ⁴І як зайдете до чиєїсь оселі, то вже і лішайтесь там, доки не покинете те місто. ⁵Там, де люди будуть негостинні до вас, то залишіть те місто й обтрусять порох з ніг ваших¹, як попередження проти тих людей».

⁶Тож апостоли вирушили й пішли по всіх поселеннях, проповідуючи Добру Звістку й усюди зцілюючи людей.

Ірод хоче бачити Ісуса

(Мт. 14:1–12; Мр. 6:14–29)

⁷Цар Ірод, почувши про все, що діється, збентежився, бо дехто казав, що це Іоан повстав із мертвих. ⁸Інші стверджували: «To Ілля». А ще інші міркували: «To пророк, такий, які були в давні часи». ⁹Та Ірод сказав: «Я відтяв голову Іоано-ви. То хто ж це Такий, про Кого я стільки всякого чую?» Вінувесь час прагнув побачити Ісуса.

Ісус нагодував п'ять тисяч чоловік

(Мт. 14:13–21; Мр. 6:30–44; Ін. 6:1–14)

¹⁰Коли апостоли повернулися, вони розповіли Ісусові про все, що зробили. Узвіши їх із Собою, Ісус потай вирушив до міста Вефсаїди. ¹¹Та люди довідалися

¹ **9:5 обтрусять порох з ніг ваших** Попередження. Це означало, що апостоли більш не бажали говорити з тими людьми.

про це й подалися за Ним слідом. Прийнявши їх, Ісус розповідав їм про Царство Боже, а також зцілював хворих.

¹²Наблизився вечір. Дванадцяtero апостолів прийшли до Нього й сказали: «Це місце безлюдне, тож відпусти людей, аби могли вони піти по довколишніх селах і хуторах, щоб знайти їжу та нічний притулок». ¹³Та Ісус відповів апостолам: «Ви нагодуйте їх!» Вони кажуть: «У нас нічого немає, крім п'яти хлібин та двох рибин. Хіба Ти бажаєш, щоб ми пішли й придбали якоїсь їжі для цих людей? Але ж тут занадто багато народу!» ¹⁴(З ними йшло близько п'яти тисяч чоловіків). Однак Ісус сказав Своїм учням: «Розсадіть людей групами приблизно по п'ятдесяти чоловіків». ¹⁵Вони послухалися й усіх посадили на землю. ¹⁶Взявши п'ять хлібин й дві рибини, Ісус підвів очі до неба й возвніс хвалу Богові за їжу. Потім Він розломив хліб і розділив рибу, й роздав Своїм учням, щоб вони нагодували народ. ¹⁷Всі люди поїли, і наїлися, потім ще зібрали дванадцять кошиків із залишками їжі.

Петро називає Ісуса Христом

(Мт. 16:13–19; Мр. 8:27–29)

¹⁸Якось, коли Ісус молився на самоті, прийшли до Нього Його учні. Ісус запитав їх: «Що кажуть люди — хто Я?»

¹⁹Вони відповіли: «Одні кажуть, що Ти — Іоан Хреститель, інші — Ілля, а дехто вважає Тебе одним із пророків минулого, який воскрес та повернувся у світ». ²⁰Тоді Ісус мовив учням Своїм: «А ви як думаете, хто Я такий?» І відповів Йому Петро:

«Ти — Христос, Який прийшов від Бога».

Христос говорить про Свою смерть

(Мт. 16:21–28; Мр. 8:31–9:1)

^{21–22}Попередивши учнів, щоб нікому про те не говорили, Ісус сказав: «Син Людський мусить пройти через багато страждань. Його мають відцурати старішини, головні священики та

книжники. Його мусить вбити, але на третій день Він воскресне».

²³І далі Він мовив до всіх Своїх учнів: «Якщо хтось бажає йти за Мною, той мусить зректися себе¹, узяти на себе свій щоденний хрест і рушати за Мною. ²⁴Той, хто прагне врятувати життя своє, загубить його, але ж хто віддасть життя за Мене, врятує його. ²⁵Яка користь людині від того, що вона здобуде весь світ, але знищити або занапастити душу свою?

²⁶Той, хто буде соромитися Мене й Мого вчення, то і Син Людський посorомиться його², коли явиться, у Своїй славі й славі Свого Батька та святих Ангелів. ²⁷Істинно кажу вам: дехто з приступів тут не спізнаєтъ смерті, доки не побачать Царство Боже».

Ісус розмовляє з Мойсеєм та Іллею

(Мт. 17:1–8; Мр. 9:2–8)

²⁸Сталося так, що десь днів вісім після того, як Ісус промовив це, Він взяв з Собою Петра, Іоана та Якова й вирушив з ними на гору молитися. ²⁹І от коли Ісус молився, обличчя Його змінилося, а вбрання стало сліпучо білим. ³⁰Тоді раптом Мойсей та Ілля явилися їм і почали розмовляти з Ісусом. ³¹Вони явилися в сяйві слави й говорили з Ісусом про Його смерть в Єрусалимі, через яку Йому належало пройти.

³²Петро і ті, хто були з ним, заснули. Прокинувшись, вони побачили Ісуса в сяйві слави і двох чоловіків, які стояли поруч із Ним. ³³І якраз, коли ті двоє залишили Ісуса, Петро звернувся до Нього: «Господарю, як добре, що ми тут! Дозволь нам поставимо тут три намети: один для Тебе, один для Мойсея, і один для Іллі». (Він й сам не зізнав, що говорить).

³⁴Та поки Петро так промовляв, злинула хмара й огорнула їх усіх своєю тінню. Учні злякалися, опинившись у хмарі. ³⁵Звідти ж пролунав Голос: «Це

¹9:23 зректися себе Або «зректися себе та своїх бажань».
²9:26 Син Людський... його Або «я посоромлюся ...».

Мій Син — Мій Обранець. Слухайтеся Його!»

³⁶Коли Голос замовк, там більше з ними нікого не було, крім Самого Ісуса. Учні Його мовчали, і нікому не розповіли тоді про те, що бачили.

Ісус зціляє хлопчика, одержимого нечистим духом

(Мт. 17:14–18; Мр. 9:14–27)

³⁷Наступного дня, коли Ісус, Петро, Яків та Іоан повернулися з гори, то побачили, що їх зустрічав великий натовп.

³⁸Зненацька, один чоловік з-поміж натовпу вигукнув: «Учителю, благаю Тебе, змилуйся над сином моїм, бо він же моя однісінка дитина! ³⁹Час від часу нечистий хапає його, і тоді хлопець кричить несамовито. Дух так колотить його, що аж піна на устах у дитини виступає; дух мучить його і майже ніколи не залишає. ⁴⁰Я благав учнів Твоїх вигнати нечистого, але вони не змогли».

⁴¹І мовив Ісус у відповідь: «О невірний і заблудливий роде! Скільки ж ще часу Мені бути з вами і вас терпіти? Приведи свого сина до Мене». ⁴²Коли хлопчик підходив, нечистий дух раптом кинув його на землю й шалено затряс. Та Ісус заговорив суворо до нечистого духа й заборонив це йому і, зціливши дитину, віддав батькові.

⁴³Усі присутні були враженні міццю Божою.

Ісус говорить про Свою смерть

(Мт. 17:22–23; Мр. 9:30–32)

Та поки люди дивувалися з усього, що Він діяв, Ісус звернувся до Своїх учнів:

⁴⁴«Добре затямте все, що Я зараз скажу вам: незабаром Сина Людського буде віддано до рук людей». ⁴⁵Однак учні Його не розуміли цих слів. Зміст був прихований від них, тож вони не могли збагнути цього, а перепитати Ісуса боялися.

Хто є найвеличнішим у Царстві Небеснім

(Мт. 18:1–5; Мр. 9:33–37)

⁴⁶Ісусові учнями зародилася сперечка про те, хто з них є найвеличнішим.

47–48Ісусу були відомі їхні потаємні думки. Він узяв дитину, поставив її біля Себе і звернувся до учнів: «Хто приймає таку малу дитину в ім'я Моє, той приймає і Мене, а хто приймає Мене, той приймає й Того, Хто послав Мене. Отож справді, той серед вас стане найбільшим у Царстві Небеснім, хто буде найміншим».

Хто не проти нас, той з нами (Мр. 9:38–40)

49А Іоан розповів: «Вчителю, ми бачили чоловіка, який виганяв нечистого іменем Твоїм. Ми намагалися зупинити його, оскільки він не є одним із нас».

50Та Ісус відповів Іоанові: «Не зупиняйте його, бо той, хто не проти вас — той за вас».

Самаритяни не приймають Ісуса

51Сталося так, що коли наблизився час Ісусові бути взятым на небо, Він твердо вирішив іти до Єрусалиму. **52**Перед Себе Ісус вислав посланців, які незабаром прибули до самарійського поселення, щоб все приготувати для Його приходу. **53**Та самаритяни не побажали прийняти Його через те, що Він ішов до Єрусалиму.

54Коли Його учні Яків та Іоан побачили це, вони спитали: «Господи, хочеш, ми викличемо вогонь Небесний, щоб знищив їх, [як чинив Ілля?]¹»

55Та Ісус озирнувся й присоромив їх. [Ісус сказав їм: «Чи ви не знаєте, якому духу належите? **56**Син Людський прийшов не на те, щоб губити душі людські, а щоб рятувати їх»]². І вони вирушили до іншого міста.

Хто може бути Ісусовим учнем (Мт. 8:19–22)

57По дорозі хтось сказав Ісусу: «Я піду за Тобою, хоч куди б Ти йшов». **58**Ісус відповів: «Лисиці мають нори, птахи небесні — гнізда, але Син Людський не має місця, де Він зможе відпочити».

59Ісус мовив до іншої людини: «Іди за

¹ **9:54 як чинив Ілля?** У деяких древньогрецьких рукописах цих слів немає.

² **9:56 Ісус... рятувати їх** У деяких древньогрецьких рукописах цих слів немає.

Мною!» Але той попросив: «Господи, дозволь мені спершу піти та поховати моого батька». **60**Однак Ісус відповів: «Нехай мертві самі ховають своїх померлих, а ти повинен нести звістку про Царство Боже».

61Ще інший сказав: «Я піду за Тобою, Господи, але спершу дозволь мені попрощатися зі своїми домашніми». **62**Та Ісус відповів: «Ті, хто, взявши за плуг, дивляться назад, — не гідні Царства Божого».

Ісус посилає учнів Своїх на проповідь

10 **1**Невдовзі Господь призначив сімдесят двох³ учнів і вирядив їх перед Собою — по два в кожне місто й поселення, куди Сам Він збирався незабаром прийти. **2**Ісус сказав їм: «Жнива великі, та мало робітників. Отже, моліться Господу, власникові врожаю, щоб послав робітників на Свої жнива. **3**Ідіть! І знайте, що Я посилаю вас, як отих ягнят до вовчої зграї. **4**Не беріть із собою ні гаманця, ні торби, ні сандалів. **5**І не вітайте нікого по дорозі. **6**А ввійшовши до чиєсь оселі, спершу мовте: „Мир дому цьому!“ **6**Якщо там миролюбива людина, то ваше благословення зостанеться з нею. Коли ж ні — воно до вас повернеться.

7Залишайтесь в тому домі, їжте й пийте те, що запропонують господарі, бо робітник вартий того, що йому платять. Не переходьте із дому в дім.

8Коли ввійдете до міста й вам виявлять гостинність, їжте те, що вам подадуть. **9**Цілуйте хворих у тому місті й кажіть людям: „Царство Боже наближається⁴ до вас!“ **10**Якщо ж прийдете до міста, де гостинності вам не виявлять, то вийдіть навулиці й промовте: **11**„Навіть порох вашого міста ми обтрушуємо перед вами з ніг своїх. Та пам'ятайте: Царство Боже наближається до вас!“ **12**Кажу вам, що навіть людям Содома

³ **10:1 сімдесят двох** У деяких грецьких списках сказано «сімдесятъ». Також див: вірш 17.

⁴ **10:9 наближається** Або «вже близько», чи «вже прийшло».

легше поведеться в той день, ніж тому негостинному місту».

Ісус застерігає грішників і невірних (Мт. 11:20–24)

¹³«Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, Вифсаїдо! Кажу так, бо якби ті численні дива, що сталися тут, трапилися у Тирі чи Сидоні, то їхні мешканці давно б вже розказалися, одягли волосяниці й посилали голови попелом.¹⁴І все ж Судного Дня Тиру й Сидону буде легше, ніж вам!¹⁵А ти, Капернауме, чи будеш піднесений до небес? Ні, ти зайдеш у пекло!

¹⁶Хто слухає вас, учнів Моїх, той слухає Мене, а хто зрікається вас, той зрікається і Мене. Хто ж зрікається Мене, той зрікається й Того, Хто послав Мене».

Повернення Ісусових учнів

¹⁷Сімдесят два учнів з радістю повернулися до Ісуса й розповіли: «Господи, на віті нечисті духи підкорялися нам, коли ми наказували їм Твоїм ім'ям!»¹⁸Ісус відповів їм: «Я бачив, як сатана падав з небес, мов близькавка!¹⁹Але послухайте! Я дав вам владу, щоб ви могли наступати на змій та скорпіонів. Я дав вам владу над усією силою ворога нашого.²⁰Та не треба радіти з того, що вам підкоряються духи. Радійте з того, що імена ваші написані на небесах».

Молитва Ісуса (Мт. 11:25–27; 13:16–17)

²¹Сповнений Духа Святого, Ісус відчув велику радість і промовив: «Славлю Тебе, Отче, Господи Неба й Землі, бо Ти приховав це від мудрих і розумних, а відкрив простим¹. Так, Отче, це сталося, бо дійсно, на це була воля Твоя.²²Все, що Я знаю, було передано Мені Отцем Моїм. Хто є Сином — не знає ніхто, крім Отця, і хто є Отцем не відомо ні кому, крім Сина. Тільки ті, хто були обрані Сином, знають про Отця».

²³Повернувшись до учнів, Ісус сказав їм довірливо: «Благословенні очі, які бачать те, що бачите ви!²⁴Бо, повірте, чимало пророків і царів хотіли б поба-

чити те, що ви бачите, але не бачили, хотіли б почути те, що ви чуєте, але не почули».

Історія про доброго самаритяніна

²⁵Один законник підвівся і, випробовуючи Ісуса, запитав: «Вчителю, що мушу я зробити, аби здобути вічне життя?»²⁶Ісус промовив: «А що написано в Законі? Яке твоє розуміння того, що ти там вичитав?»²⁷Той відповів: «„Любіть Господа Бога свого всім серцем, усією душою, усією силою і розумом своїм”².

А також: „Любіть ближнього свого, як себе самого”»³.

²⁸Тоді Ісус сказав йому: «Ти відповів правильно. Виконуй це і тоді здобудеш вічне життя».²⁹Але він, намагаючись виправдатись, запитав: «Але хто є моїм ближнім?»³⁰Ісус відповів: «Ішов якось чоловік із Єрусалиму до Ерихона і потрапив до рук грабіжників. Ті роздягли його, побили та й подалися геть, залишивши його ледь живого.

³¹Випадково йшов священик по тій дорозі. Помітивши пограбованого, він перейшов на інший бік дороги, обійшовши його.

³²Тією ж дорогою йшов левіт. Побачивши побитого, він також перейшов на інший бік.³³Потім прийшов туди подорожній самаритянин. Коли він побачив нещасного, то сповнився співчуттям до нього.

³⁴Він підійшов, перев'язав рани, після того, як полив їх оливовою та вином⁴. Тоді поклав стражденного на свого віслику, відвіз до зайїжджого двору і там подбав про нього.³⁵Наступного дня самаритянин дав господарю заїзду два динари й сказав: „Подбай про цього чоловіка. Якщо витратиш більше, я віддам тобі різницю, коли повернуся”.

³⁶То хто ж із цих трьох був ближнім чоловікові, який постраждав від грабіжників?»

³⁷Законник відповів: «Той, хто зми-

² 10:27 Цитата приведена з книги Повт. Закону 6:5.

³ 10:27 Цитата приведена з книги Лев. 19:18.

⁴ 10:34 оливовою та вином Іх використовували як ліки при пораненнях.

¹ 10:21 простим Або «простим, як малі діти».

лостиився над ним». Тоді Ісус промовив: «Тож іди й роби так, як він».

Iсус у Марті й Марії

³⁸Мандруючи, Ісус і Його учні зайшли якось до одного селища. І їх гостинно привітала жінка, яку звали Марта. ³⁹Вона мала сестру Марію, яка сіла біля Господніх ніг і слухала те, що Він говорив. ⁴⁰А Марта була дуже заклопотана по господарству. Вона підійшла до Ісуса й запитала: «Господи, чи Тобі байдуже, що сестра моя всю роботу звалила на мене саму? Скажи їй, щоб допомогла мені!». ⁴¹Ісус відповів їй: «Марто, Марто, ти турбуєшся та журишся про багато справ, ⁴²а необхідно є лише одна. Марія ж вибрала те найкраще, чого в ней ніхто не відбере».

Як треба молитися (Мт. 6:9–15)

11 ¹Якось Ісус молився у віддаленому місці, та коли Він закінчив, один із учнів сказав Йому: «Господи, навчи нас молитися. Адже й Іоан навчав цього своїх учнів». ²Тоді Ісус відповів: «Коли молитеся, кажіть так:

„Отче наш [Небесний]¹,
хай святиться ім'я Твоє.
Нехай прийде Царство Твоє.
[Нехай буде воля Твоя,
як на Землі, так і на Небі].

³ Дай нам наш хліб² щоденний.

⁴ Прости гріхи наші, як ми прощаемо

ним,

хто завинив перед нами.

І не введи нас у спокусу,

[а спаси від лукавого]” »³.

Просіть Отця Небесного (Мт. 7:7–11)

⁵По тому Ісус додав: «Уявіть собі, що ви маєте друга й приходите до нього опівночі з проханням: „Друже, позич мені три хлібини. ⁶До мене щойно прийшов один із друзів. Він з дороги, а я не маю чим пригостити його”. ⁷І уявіть, що ваш

¹ 11:2 Небесний У деяких древньогрецьких рукописах цього слова немає.

² 11:3 хліб Або «жук».

³ 11:4 а спаси від лукавого У деяких древньогрецьких рукописах цих слів немає.

друг відповідає вам з-за дверей: „Відчепися! Двері замкнуті. Мої діти і я вже в ліжку. Не вставати ж мені тепер, аби щось там тобі дати!”

⁸Істинно кажу вам: хоч він і не підвідеться, щоб дати вам хліб заради вашої дружби, але встане й дасть те, що ви просите, якщо будете наполегливі.

⁹То ж кажу вам: просіть, і Бог дасть вам, шукайте і знайдете, стукайте і вам відчинять. ¹⁰Бо кожен, хто просить — отримає; хто шукає — знайде, а двері завжди відчиняться тим, хто стукає.

¹¹Чи є такий батько, який дасть сину гадюку, коли той проситиме риби?

¹²Якщо ж син яйце проситиме, то чи дасть йому батько скорпіона? Ніколи!

¹³Отже, коли ви, лихі й недобрі люди, знаєте, як зробити добрий дарунок дітям своїм, то наскільки ж вірніше те, що Отець Небесний обдарує Духом Святым усіх, хто просить!»

Від кого влада в Ісуса (Мт. 12:22–30; Мр. 3:20–27)

¹⁴Одного разу Ісус вигнав нечистого духа з чоловіка, який був німим. Сталося так, що коли нечистий вийшов із німого, той почав говорити. Натовп навколо був вражений. ¹⁵Але деякі з натовпу казали: «Він виганяє нечистих не інакше, як владою Вельзевула, володаря демонів!»

¹⁶Деякі інші, бажаючи випробувати Його, попросили здійснити їм диво, як знамення від Господа. ¹⁷Знаючи їхні думки, Ісус мовив: «Кожне царство, поділене міжусобною ворожнечею, гине. І розвалиться та родина, що поділена сама проти себе. ¹⁸Якщо сатана воюватиме супроти самого себе (як ви кажете), як тоді встоїть його царство? Я питую про це тому, що ви кажете, ніби Я виганяю нечистих владою Вельзевула⁴. ¹⁹А якщо Я виганяю нечистих силою Вельзевула, то чиєю владою виганяють їх ваші послідовники? Тому вони й будуть суддями вашими! ²⁰З іншого боку, якщо Я виганяю нечистих Божою

⁴ 11:18 Вельзевул Інше ім'я сатани. Також див.: у віршах 18 та 19.

силою, то це є доказом того, що Царство Боже вже прийшло до вас.

²¹Коли дужий і добре озброєний чоловік стереже свій маєток, тоді майно його в безпеці. ²²Та якщо раптом хтось дужчий нападе й переможе, то забере собі зброю й обладунки, на які господар розраховував, щоб захистити себе, і зробить з ними все, що йому забажається.

²³Хто не зі Мною, той проти Мене, хто не допомагає Мені збирати, той розкидає».

Про порожню людину (Мт. 12:43–45)

²⁴«Коли нечистий дух виходить із людини, він блукає пустелями, шукаючи спочинку. І не знайшовши, говорить: „Я повернуся до своєї домівки, що полишив“.

²⁵Отже, він повертається і знаходить місце своє виметеним і прибраним.

²⁶Тоді він іде й приводить сімох інших духів, іще гірших за себе. Вони всі заходять і живуть там, тож тій людині стає ще гірше, ніж було спершу».

Блаженний, хто слухає Слово Боже

²⁷І от коли Він усе це говорив, одна жінка з натовпу раптом вигукнула Йому: «Блаженне черево, що народило Тебе, і груди, що годували Тебе!» ²⁸Та Він відповів: «Ліпше сказати: блаженний той, хто слухає Слово Боже й дотримується його!»

Деякі люди не вірять владі Ісуса

(Мт. 12:38–42; Мр. 8:12)

²⁹Оскільки натовп зростав, Ісус почав говорити: «Тільки лихе та невірне покоління шукає знамення, та ніякого знамення не буде здійснено, аби ім щось довести, крім знамення пророка Йони¹.

³⁰Бо так само, як Йона був знаменням для ниневитян, так і Син Людський буде знаменням для цього покоління.

³¹В Судний День цариця Півдня²

^{11:29}Йона Пророк за часів Старого Заповіту. Після трьох днів, проведених у череві великої риби, він вийшов з неї неушкодженим, подібно тому, як і Ісус вийде із гробниці на третій день після Своєї смерті.

²11:31 цариця Півдня Цариця Шеві або цариця Савська,

стане проти людей цього покоління й засудить їх, бо вона сама прийшла здалеку, щоб послухати мудрості Соломонової. А тут є Хось³ величніший ніж Соломон. ³²Люди Ниневії стануть на Суді проти цього покоління й засудять його, бо вони розкялися у відповідь на проповіді Йони. А тут же є Хось величніший ніж Йона».

Живіть у світлі (Мт. 5:15; 6:22–23)

³³«Ніхто не ставить запалений світильник у таємному місці або під перевернуту посудину. Навпаки, його ставлять на підставку, щоб кожен, хто зайде в приміщення, бачив світло.

³⁴Око — єдине джерело світла для тіла. Отже, якщо ви бачите людину, та бажаєте допомогти їй, то й усе тіло ваше буде наповнене світлом. Але якщо ви дивитеся на людину егоїстично, то й усе тіло ваше буде в темряві.

³⁵Тож стережіться, щоб світло в вас не перетворилося на темряву!

³⁶Якщо ж усе тіло ваше сповнене світла, і не має темних закутків, то буде так, ніби світильник осяяв вас своїм промінням».

Ісус викриває фарисеїв

(Мт. 23:1–36; Мр. 12:38–40; Лк. 20:45–47)

³⁷Коли Ісус замовк, один з фарисеїв запросив Його пообідати разом. Ісус увійшов до його оселі й зайняв місце за столом.

³⁸Фарисей побачив, що Ісус не омив руки⁴ перед їжею, й здивувався.

³⁹Та Господь сказав Йому: «Ви, фарисеї, містє чаші й тарілки ззовні, але зсередини ви повні жадоби й лиха.

⁴⁰Нерозумні! Чи не Той, Хто створив зовнішнє, створив і внутрішнє?

⁴¹Намагайтесь очистити себе зсередини. Не обминайте бідних, та буде вам повне очищення.

⁴²Та горе вам, фарисеї, бо віддаєте десятину з рути, м'яти і всяких інших садових рослин⁵, але оминає-

яка подолала довгий шлях (блізько 1600 км), щоб навчитися Божої мудрості у Соломона. Див.: 1 Цар. 10:1–13.

³11:31 Хось Або «щось». Також див.: Лк. 11:32.

⁴11:38 Ісус не омив руки Омивання рук було одним з єврейських обрядів. Фарисей вважали, що цей обряд був одним з найважливіших.

⁵11:42 віддаєте... рослин Відповідно з Законом Мойсея

те Закон і любов до Бога. Але ж саме Закон і любов до Господа повинні бути головними. Слід виконувати головніше, не забуваючи й про інше.

⁴³Горе вам, фарисеї, бо любите ви займати найпочесніші місця в синагогах, любите, щоб вас шанобливо вітали на базарах. ⁴⁴Горе вам, бо ви, як непомічені могили — люди зверху ходять по них і не знають цього».

Ісус викриває законників

⁴⁵Вислухавши всі ці слова, один із законників озвався: «Вчителю, кажучи це, Ти нас ображаєш».

⁴⁶Ісус відповів: «Горе й вам, законники, бо ви встановлюєте суворі правила, котрих важко дотримуватися, та звалюєте на людей цей непосильний тягар¹, а самі й пальцем не поворухнете, щоб полегшити ту ношу». ⁴⁷Горе вам, бо ви будуете могили пророкам, але це ж ваші пращури вбили їх. ⁴⁸Тож ви засвідчуєте свою згоду з діями ваших предків, бо вони вбивали, а ви будуете могили.

⁴⁹Щодо цього, то мудрість Божа також твердила: „Я пошлю до них пророків і апостолів², і декого з них люди вб'ють, а інших переслідуватимуть”. ⁵⁰⁻⁵¹Тож цей рід заплатить за кров усіх пророків, пролиту з часів створення світу — від крові Авеля до крові Захарії³, вбитого між вівтарем та храмом Божим. Так, кажу вам: цьому родові доведеться заплатити за все.

⁵²Горе вам, законники, бо ви забрали від людей ключ до знання Бога. Ви самі не входите і перешкоджаєте іншим — тим, хто прагне».

⁵³Коли Ісус виходив звідти, книжники і фарисеї були вороже налаштовані до Нього і тиснули на Ісуса різноманіт-

ізріальні повинні були віддавати десяту частину худоби та врохоя Богу. Див.: Лев. 27:30–32; Повт. Закону 26:12. Однак у Законі не згадуються ці рослини. Тобто фарисеї віддавали більш, ніж вимагалось, щоб не порушити Закон.

⁷ **11:46 непосильний тягар** Або «ви вигадуєте численні закони, які неможливо виконувати».

² **11:49 пророки і апостоли** Це були люди, яких обрав Бог настій. Добру Звістку усім народам світу.

³ **11:50–51 Авель і Захарія** Згідно зі Старим Заповітом, це перший і останній з людей, які стали жертвами вбивства.

ними запитаннями.⁵⁴Вони чекали, щоб зловити Його на слові.

Ісусові застереження проти фарисейської науки

12 ¹Оточ, коли зібрався багатоти- сячний натовп, аж топтали один одного, Ісус почав говорити спершу до Своїх учнів: «Остерігайтесь фарисейської закваски — їх лицемірства. ²Немає нічого прихованого, що не відкриється, і нічого таємного, що не стане відомим. ³Тому все, що ви сказали у п'ятімі⁴, буде почуте при світлі⁵. І те, що ви прошепотіли комусь на вухо в замкненій кімнаті, проголошуйте, щоб усі почули».

Бійтесь тільки Господа (Мт. 10:28–31)

⁴Після того Ісус наказав людям: «Але кажу вам, друзі Мої, більше не бійтесь тих, хто може вбити тіло ваше, але більш нічого вдіяти не здатні. ⁵Я покажу, кого вам слід боятися: бійтесь Бога, Який вбивши, має владу ввергнути вас у пекло. Тож кажу вам: Його є бійтесь.

⁶Чи не за два гроші продаються п'ять горобців? Та жодного з них Бог не забуде. ⁷Господь навіть знає скільки волосся на головах ваших! То ж не бійтесь — ви значно важливіші, ніж зграя горобців».

Не соромтеся своєї віри

(Мт. 10:32–33; 12:32; 10:19–20)

⁸«Не соромтеся віри своєї. І ще скажу вам: кожного, хто визнає Мене перед людьми, Син Людський також визнає⁶ перед Ангелами Божими. ⁹Якщо ж хтось зреchetься Мене перед людьми, того і Син Людський зреchetься перед Ангелами Божими. ¹⁰Тому кажу Я вам, чоловік може отримати прощення всіх своїх гріхів та блознірств, що він мовить проти Бога, але той, хто поганить ім'я Духа Святого, не матиме прощення. ¹¹Коли ж вас поведуть на суд до синагоги перед можновладцями й правителями, не турбуйтесь про те, як вам виправдовуватись і що матимете казати. ¹²Дух

⁴ **12:3 у п'ятімі** Тобто «у тайні».

⁵ **12:3 при світлі** Тобто «відкрито».

⁶ **12:8 також визнає** Або «скаже, що цей чоловік є одним з людей Христових».

Святий у належний час підкаже вам правильні слова».

Притча про багатія

¹³Хтось із натовпу попросив Його: «Вчителю, скажи моєму братові, щоб поділився зі мною батьковою спадщиною!» ¹⁴Та Ісус мовив до нього: «Чоловіче, хто ставив мене за суддю або посередника між вами?» ¹⁵І звернувся Ісус до всіх присутніх: «Пильнуйте себе, остерігайтесь зажерливості, бо не наслідуватиме людина життя від майна свого».

¹⁶І розповів Ісус притчу: «В одного багатого чоловіка земля добре родила. ¹⁷Він думав собі: „Що ж мені робити, адже я не маю де зберігати врожай?” ¹⁸А потім вирішив: „я розберу свої клуні й збудую нові, більші. Та й звезу туди весь урожай і все своє добро”. ¹⁹Тоді я скажу собі: „Я маю удосталь добра на багато років. То ж більше не перейматимуся я клопотами, та тільки буду істи, пити та тішитися”.

²⁰Але Бог сказав йому: „Нерозумний чоловіче, цієї ночі ти втратиш своє життя. Кому дістанеться добро, що ти надбав?” ²¹Отак буває з тими, хто збирає собі земні скарби, та в Божих очах вони не багатіють».

Дбайте насамперед про Царство Небесне

(Мт. 6:25–34, 19–21)

²²Тоді Ісус сказав Своїм учням: «Отже, кажу Я вам: не піклуйтесь про юху та одяг, аби підтримати життя своє. ²³Напевне, життя є важливіше їжі, а тіло — одягу! ²⁴Погляньте на птахів: вони не сінуть, не жнуть, не збирають зерна до комори, але ж Господь годує їх. А наскільки ж ви, люди, важливіші за птахів!

²⁵Ніхто з вас не зможе хвилюванням своїм подовжити життя своє хоча б на годину. ²⁶Якщо ж навіть на таку дрібничку ви не здатні, то навіщо ж переймаєтесь всім іншим? ²⁷Погляньте, як ростуть дикі квіти: вони не працюють, не шиють одягу собі. Та ж кажу вам, що Й Соломон у розквіті слави своєї не вдягався

у такі вишукані шати, як вони. ²⁸Якщо Бог одягає в таку розкіш траву польову, що сьогодні росте, а завтра потрапить у вогонь, то наскільки ж певніше одягне Він вас, о маловіри!

²⁹Тож не піклуйтесь й не переймайтесь, що юстимете і що питимете. ³⁰То лише погані увесь час дбають про таке, але ж Батько ваш знає, чого ви потребуєте.

³¹Натомість, дбайте насамперед про Царство Боже, й тоді усе інше Господь неодмінно вам надасть. ³²Не бійся, отаро мала, бо Отцєві вашому було присяно дати вам Царство Своє. ³³Продайте майно своє і роздайте гроши бідним. Заводьте собі гаманці, що не старіють, тобто збирайте скарби неминути на Небі, де їх злодій не дістане й міль не сточить. ³⁴Бо де багатство ваше, там і серце ваше буде».

Притча про доброго слугу (Мт. 24:42–44)

³⁵«Будьте завжди напоготові, не гасіть світла. ³⁶Будьте такі ж, як слуги, які чекають повернення хазяїна з весільного банкету, щоб, коли він прийде й постукає в двері, негайно йому відчинити. ³⁷Щасливі ті слуги, яких господар застане напоготові, коли прийде. Правду кажу вам: тоді він сам підпережеться, посадить слуг за стіл і прислуговуватиме їм. ³⁸Навіть якщо він з'явиться опівночі або пізніше, щасливі ті слуги, які чекатимуть на нього.

³⁹Та будьте певні: якщо б господар зінав, о котрій годині прокрадеться злодій, то пильнував би й не дозволив тому вдертися до хати. ⁴⁰Ось чому й вам слід бути напоготові, бо Син Людський прийде тоді, коли ви Його не чекатимете».

Будьте мудрими слугами

⁴¹Тоді Петро запитав: «Господи, цю притчу Ти розповів для нас чи для всіх?»

⁴²Господь відповів йому: «А хто є тим вірним і розсудливим слугою, якого господар поставив над усіма іншими слугами, щоб він вчасно годував їх. ⁴³Щасливий той слуга, якого хазяїн застане

в ту мить, коли він саме виконуватиме свій обов'язок.⁴⁴ Істинно кажу вам, що господар призначить його управляти своїм маєтком.

^{45–46} Уявіть собі навпаки, поганого слугу, який говорить сам собі: „Мій господар забарився” — і тоді почне бити інших слуг: чоловіків і жінок, почне об'єдатися й пиячти, та господар слуги повернеться того дня, коли той його не чекатиме, і тієї години, що слуга не сподіватиметься, та жорстоко покарає¹ його і призначить йому місце серед непокірних.⁴⁷ Слуга, який знає волю господаря свого, але не завжди готовий виконати її, і не робить того, чого вимагає хазяїн, буде суворо покараний.

⁴⁸ Тому ж, хто не знав волі господаревої та вдіяв щось проти неї, кара буде меншою. Бо кому більше дано, від того більше й очікується. Люди зазвичай вимогливіші до тих, кому вони багато довірили».

Ісус прийшов, щоб розділити людей (Мт. 10:34–36)

⁴⁹ «Я прийшов, щоб запалити вогонь на землі. І як же Я прагну, щоб він мершій розгорівся! ⁵⁰ Я маю прийняти хрещення², і як тяжко буде, доки це не сповниться! ⁵¹ Ви думаєте, що Я прийшов, щоб принести мир на землю? Ні! Кажу вам, Я прийшов, щоб розділити людей.

⁵² Кажу так, бо відтепер п'ятеро членів однієї родини повстануть один проти одного: троє повстануть проти двох, а двоє — проти трьох.

⁵³ Вони будуть розділені:

батько проти сина, а син против батька;
мати против дочки, а дочка против матері;
свекруха против невістки, а невістка против свекрухи».

Розумійте що трапиться нині (Мт. 16:2–3)

⁵⁴ І промовив Ісус до людей: «Коли ви

¹ **12:45–46 жорстоко покарає** Буквально «розріже навпіл».

² **12:50 прийняти хрещення** У цьому вірші «прийняти хрещення» означає «бути вкритим стражданнями» або «бути похованним у стражданнях».

бачите, як з заходу надходить хмаря, ви тут же кажете: „Дощ збирається”. І справді згодом починає дощти.⁵⁵ Коли ж налітає південний вітер, ви кажете: „Буде спека”. І справді настає засушлива погода.⁵⁶ Лицеміри! Ви знаєте, як розтумачити різноманітні явища на землі й на небі. То чому ж так сталося, що ви не здатні розтумачити події нинішніх часів?»

Завжди намагайтесь владнати суперечки миром

(Мт. 5:25–26)

⁵⁷ «Чому ти не можеш розсудити для себе, що є справедливим?⁵⁸ Якщо хтось позиває тебе до суду, намагайтесь владнати з ним справу перш, ніж ви туди прийдете. А як не залагодите, то стояти вам перед суддею, та той може віддати тебе у руки вартових і кинути тебе до в'язниці.⁵⁹ Повір, не вийти тобі звідти, доки не сплатиш усе, що заборгував до останнього грошу».

Ісус закликає до покаяння

13 ¹ Дехто з присутніх розповіли Ісусові про галілеян, яких забили й кров яких з наказу Пилата змішали з кров'ю тварин, принесених у жертву.² Ісус запитав людей, які розповіли цю історію: «Чи ви вважаєте, що вони були гіршими грішниками, ніж інші галілеани, й тому так постраждали?³ Ні! Істинно кажу вам: якщо ви не покаєтесь, то й ви так само повмираєте, як вони.⁴ Або ж згадайте тих вісімнадцять чоловіків, які загинули, коли на них завалилася башта в Силоамі. Чи ви вважаєте, що вони були більш винними, ніж інші мешканці Єрусалиму?⁵ Ні! Якщо ви не покаєтесь, загинете й ви всі так само, як вони!»

Притча про фігове дерево

⁶ По тому Ісус розповів таку притчу: «В одного чоловіка в саду росло фігове дерево. Пішов він якось пошукати на дереві плоди, але не знайшов жодного. ⁷ І сказав він садівникові: „Послухай, ось уже три роки приходжу я до цього фігового дерева, але жодного плода так і не

знайшов. Тож зрубай його. Навіщо воно виснажує ґрунт?"

⁸Садівник відповів йому: „Господарю, лиши це дерево ще на один рік. Я обкопаю його, угною землю. ⁹Можливо, після цього наступного року воно даста урожай. Якщо ж ні, тоді зрубаєш його”».

Ісус зцілює каліку в суботу

¹⁰Якось у суботу Ісус навчав у синагозі. ¹¹Там була жінка, в яку вселився злій дух. І через це вона вже вісімнадцять років була немічна: вона була скорчена й не могла розпримитися. ¹²Побачивши жінку, Ісус покликав її до Себе і сказав їй: «Жінко, ти звільнена від хвороби твоєї!» ¹³Тоді Він поклав руки на неї, і тієї ж митті жінка випросталась та почала славити Бога.

¹⁴Тут озвався старший синагоги. Його розлютило те, що Ісус зцілив немічну в суботу. Він звернувся до народу: «Є щість днів на те, щоб працювати. Тож приходьте й зцілюйтеся в ті дні, а не в суботу!»

¹⁵Господь відповів йому так: «Ви, ліцеміри, чи є серед вас такий, хто б не відв'язав свого вола чи віслюка від ясел у суботу й не повів напувати? ¹⁶А тут же перед нами дочка Авраамова¹, яку сата на тримав зв'язаною протягом вісімнадцяти років. То як же не звільнити її від цих пут у суботу?»

¹⁷Як Він це сказав, усім супротивникам Його стало соромно, а весь натовп радів усім чудесним діянням Ісусовим.

Притча про гірчине зерно

(Мт. 13:31–33; Мр. 4:30–32)

¹⁸Він говорив: «До чого подібне Царство Боже? З чим його порівняти?

¹⁹Царство Боже подібне до гірчиного зернятка, яке чоловік садить у своїй городині. Та коли воно пускає паросток і виростає, то стає найбільшою рослиною серед усієї городини, неначе дерево — з такими розлогими гілками,

^{1 13:16}дочка Авраамова Або «справжній нащадок Авраама».

що навіть птахи можуть гніздитися в її вітті».

²⁰І далі вів Ісус: «З чим іще порівняти Царство Боже? ²¹Воно подібне до дрібки дріжджів, які жінка змішує з трьома мірками борошна, і залишає так, поки все тісто зійде».

Брама, що веде до Царства Божого

(Мт. 7:13–14, 21–23)

²²Ісус ходив містами й селами й навчав людей. Шлях Його лежав до Єрусалиму.

²³Один чоловік запитав Його: «Господи, чи вратовані будуть лише кілька чоловік?» Ісус відповів: ²⁴«Докладайте всіх зусиль, щоб увійти в вузькі ворота, які ведуть до Раю Господнього, бо чимало буде тих, хто намагатиметься ввійти, але не зможе.

²⁵Колись станеться так, що Господар встане й зачинить браму, а ви тоді стоятимете знадвору й почнете стукати й казати: „Господи, відчини нам двері!“ Але Він відповість: „Я вас не знаю“. ²⁶Ви скажете: „Разом з Тобою ми йшли, Ти навчав нас на вулицях наших міст“. ²⁷А Він скаже вам: „Я не знаю, звідки ви прийшли. Йдіть геть від Мене, ви, хто живе неправедно“.

²⁸Ви будете ридати й скреготіти зубами від болю, коли побачите Авраама, Ісаака та Якова і всіх пророків Царства Божого, але самі ви будете викинуті геть. ²⁹І прийдуть люди зі сходу й заходу, з півдня й півночі й сядуть на свої місця за столом у Царстві Божому. ³⁰І затямте: хто нині перший, буде тоді останній, а хто зараз останній, буде тоді перший».

Ірод планує вбити Ісуса

(Мт. 23:37–39)

³¹На той час було там кілька фарисеїв. Вони підійшли до Ісуса, та й кажуть: «Тікай звідси, бо Ірод хоче вбити Тебе».

³²Ісус сказав їм: «Ідіть і перекажіть тому лисові² Іроду: „Послухай, Я виганяючи нечистих духів з людей і зціляючи їх сьогодні й завтра, а на третій день Я скінчу Свою роботу“.

^{2 13:32}лисові Тобто Ірод був хитрий, як ліса.

Ерусалиму, бо не годиться пророкові помирати за межами цього міста.

³⁴Ерусалиме, Ерусалиме, ти, що вбиваєш пророків і побиваєш камінням тих, кого Бог послав до тебе! Як часто намагався Я зібрати твоїх дітей докупи, як квочка збирає курчат під крило своє, але ти відмовився! ³⁵Поглянь! Храм твій покинутий Богом. Кажу Я тобі, ти Мене не побачиш, аж доки час не прийде, і ти скажеш: „Благословен Той, Хто приходить в ім'я Господнє”»!

Зцілення хворого на водянку

14 ¹Якось у суботу Ісус прийшов до оселі одного з головних фарисеїв на обід. Присутні на обіді пильно стежили за кожним Його словом. ²На-впроти Ісуса сидів чоловік, хворий на водянку. ³Ісус запитав законників і фарисеїв: «Чи дозволено Законом зцілити хворого в суботу, чи ні?» ⁴Та вони мовчали. Тоді Ісус узяв хворого чоловіка та й зцілив його і відпустив. ⁵А по тому Він сказав законникам та фарисеям: «Якщо син ваш або віл упаде в криницю, невже ви не витягнете нещасного негайно, навіть коли це буде в суботу?» ⁶Г ім нічого було відповісти Йому на це.

Будьте покірливі

⁷Тоді Ісус розповів гостям притчу, бо помітив, як усі вони намагалися вибрати собі найпочесніше місце за столом. Він мовив: ⁸«Коли вас запрошують на весілля, не сідайте на місця для почесних гостей, бо серед запрошеніх може виявитися хтось важливіший за вас. ⁹І якщо так станеться, тоді хазяїн, який запросив вас обох, муситьиме підійти до вас і сказати: „Поступіться своїм місцем цьому чоловікові”. І посоромленому, вам доведеться пересідати на менш почесне місце. ¹⁰Тож якщо вас запросили на весілля, прийдіть і сядьте на найскромнішому місці. Тоді господар підіде до вас і скаже: „Друже, пересядь на почесніше місце”. Тоді буде честь вам перед всіма іншими гістьми.

¹ 13:35 Цитата приведена з книги Пс. 117:26.

¹¹Адже кожен, хто підноситься, буде принижений, а хто принизиться, буде піднесений».

¹²І звернувшись Ісус до хазяїна, який запросив Його: «Коли ви влаштовуєте обід або вечерю, не запрошуйте тільки своїх друзів або братів, або родичів, або багатих сусідів через те, що вони, мовляв, запрошуватимуть вас у відповідь, і ви отак повернете витрачене. ¹³Ні, коли ви приймаєте гостей, запросіть бідних, калік, кривих і сліпих. ¹⁴І в тому, що вони не мають чим віддати вам, але Бог відплатить вам у День воскресіння праведників».

Притча про запрошеніх на багату вечерю

(Мт. 22:1-10)

¹⁵І почувши ці слова, один із них, хто сиділи разом з Ісусом за столом, вигукнув: «Блаженний той, хто їстиме хліб у Царстві Божім!» ¹⁶То Ісус промовив до нього: «Один чоловік приготував великий банкет й запросив на нього багатьох людей. ¹⁷І в призначений час він послав свого слугу до всіх запрошеніх зі словами: „Приходьте, вже все готове!”

¹⁸Але всі вони почали вибачатися. Перший сказав: „Я придбав землю і саме зараз мушу їхати подивитися її, вибач, будь ласка”. ¹⁹Інший промовив: „Я придбав п'ять пар волів і оце виряджаюся випробовувати їх. Вибач, будь ласка”. ²⁰Аще інший відповів: „Я щойно одружився і з цієї причини не можу прийти”.

²¹Отож слуга повернувся і все це переказав господареві. Той страшенно розгнівався і сказав слузі: „Вийди мерещій на вулиці й майдани міста і приведи сюди бідних, калік, сліпих і кривих!”

²²Пізніше слуга доповів: „Господарю, те, що ти наказав, виконано, але місця за столом іще багато”. ²³Тоді хазяїн наказав слузі: „Йди на дороги й на загороди й приведи тих, кого знайдеш там, щоб дім мій був повен. ²⁴Бо кажу тобі, що ніхто з тих, хто був запрошений, але не прийшов, не покуштує моїх страв!”

Хто може бути Ісусовим учнем (Мт. 10:37–38)

²⁵Сила-силенна людей ішла разом з Ісусом. Тож Він сказав їм: ²⁶«Якщо хтось приходить до Мене, але не любить Мене дужче, ніж своїх батька й матір, дружину й дітей, братів і сестер, і навіть дужче, ніж своє життя, той не може бути учнем Моїм. ²⁷Той, хто не несе хреста страждання свого і не йде за Мною, той не може бути учнем Моїм.

²⁸Якщо хтось із вас надумає звести башту, то чи не візьметься він спершу підрахувати, у що це йому стане, — чи має він достатньо грошей, аби довести справу до кінця? ^{29–30}Бо інакше може статися, що він закладе фундамент, але неспроможний буде закінчити. То люди сміятимуться з нього й казатимуть: „Це той, хто почав будувати, але не зміг добудувати!”

³¹Або коли цар вирушає на війну проти іншого царя, чи не сяде він спершу й не поміркує, а чи зможе він зі своїми десятма тисячами воїнів противостояти ворогові, який має двадцять тисяч бійців? ³²І якщо він не може противостояти йому, то поки ворог ще далеко, чи не вишло він до нього посла з проханням про перемир'я?

³³Так само й кожен із вас: якщо не може кинути все своє майно, то не зможе бути Моїм учнем».

Ціна солі (Мт. 5:13; Мр. 9:50)

³⁴«Сіль — добра річ. Але коли вона стає прісною і втрачає свій смак, як її знову колоново зробити? ³⁵Вона не годиться ні в землю, ні в купу гною. Її тоді просто викидають геть.

Хто має вуха, нехай слухає Мене!»

Притча про заблудлу вівцю (Мт. 18:12–14)

15 ¹Довкола Ісуса зібралися послухати збирачі податків і грішники. ²А фарисеї та книжники почали дорікати: «Цей Чоловік водиться з грішниками й, навіть, єсть із ними!»

³На те Ісус розповів їм таку притчу: ⁴«Якщо хтось із вас має сто овець, і одна з них відіб'ється від отарі, чи не

залишить він решту дев'яносто дев'ять на вигоні і шукатиме одну заблудлу, аж доки не знайде її? ⁵А як знайде, то радісно візьме на плечі й понесе додому. ⁶І прийшовши додому, покличе друзів і сусідів і скаже їм: „Порадійте разом зі мною: адже я знайшов мою заблудлу вівцю!“ ⁷Повірте, так само й на Небі більше буде втіхи з одного грішника, який розкається, ніж із дев'яноста дев'яти праведників, котрим немає потреби кастися».

Притча про загублену драхму

⁸«Або уявіть собі жінку, яка має десять срібних драхм¹. Якщо вона загубить одну з них, то чи не засвітить вогонь, і чи не містиме ретельно у хаті в пошуках монети, доки не знайде її? ⁹А коли знайде, то покличе подруг і сусідок, і скаже їм: „Порадійте разом зі мною: адже я знайшла загублену драхму!“ ¹⁰Повірте, так само радіють і Ангели Божі за кожного грішника, який розкався в гріхах своїх».

Притча про блудного сина

¹¹І сказав Ісус: «У одного чоловіка було двоє синів. ¹²Молодший син якось попросив: „Батьку, віддай мені мою частку майна“. І батько розділив своє добро між синами. ¹³А незабаром молодший син продав майно, забрав усі гроші й вирушив у далекі краї. Жив він там безладно й розтринькав усі гроші.

¹⁴І коли він витратив останнє, напав на ту країну, де він мешкав, жорстокий голод, та син впав у нужду. ¹⁵Тоді він пішов і найнявся до одного з мешканців тієї країни. Той послав його в свій маєток годувати свиней. ¹⁶Годуючи свиней, він ладен був набити живіт хоча б лушпинням, що їли свині, але й того йому не давали.

¹⁷Опам'ятавшись, він сказав собі: „Наймані робітники в моого батька мають їжі вволю, а я тут з голоду гину!“ ^{18–19}Відразу вирушув до свого батька і скажу

¹15:8 драхма Грецька монета, що дорівнювала середній платні робітника за день.

йому: „Батьку, я грішний перед Богом і перед тобою; я не гідний більше називатися твоїм сином. Дозволь мені бути одним із твоїх наймитів”.²⁰ І підвівши, він подався до свого батька. Батько ще здалеку побачив, що він наближається, і сповнився милосердя до нього. Він побіг назустріч синові, обняв його й поцілував».

²¹Син промовив до нього: „Батьку, я грішний перед небом і перед тобою. Я більше не гідний називатися твоїм сином”.²² Але батько наказав слугам: „Мерщій принесіть найкраще вбрання і вдягніть його. Надіньте перстень на руку йому й сандалі на його ноги.

²³І приведіть вгодоване теля. Заріжте його й приготуйте обід — ми будемо святкувати! ²⁴Бо цей мій син, який помер, а тепер повернувся до життя; загубився, а тепер знайшовся!” І вони почали святкувати.

²⁵«Тим часом старший син був у полі. Коли він, повертаючись, наблизився до дому, то почув музику й танці.²⁶ Він покликав одного із слуг і поцікавився, що це все означає. ²⁷Слуга відповів: „Твій брат прийшов. Батько твій звелів зарізати вгодоване теля на радощах, що повернувся його син живий і здоровий”.

²⁸Старший син розлютився й не хотів заходити до хати. Отже батько вийшов і намагався заспокоїти його. ²⁹Та він відповів батькові: „Послухай! Усі ці роки я вірно служив тобі, й жодного разу не було так, щоб я не виконав твій наказ! Але ти жодного разу не дозволив мені зарізати навіть козу, щоб я міг запросити своїх друзів повеселитися!³⁰ А коли до тебе повернувся твій син, який розтринькав все твоє добро з повіями, ти наказав зарізати для нього вгодоване теля!”

³¹Тоді батько сказав йому: „Сину мій, ти завжди зі мною. Все, що я маю, належить тобі. ³²Але ми мусили відсвяткувати цю щасливу подію. Адже брат твій, який помер, повернувся до життя; загубився, а тепер знайшовся!”»

Притча про несправедливого управителя

16 Ісус сказав Своїм учням: «В одного багатія був управитель, якого звинувачували в тому, що він краде гроші свого господаря.² Хазяїн покликав свого управителя й запитав: „Що означають ці чутки про тебе? Дай мені докладний звіт про те, як ти розпоряджався моїми грішими, оскільки надалі ти не можеш виконувати ці обов’язки”.

³Тоді управитель сказав собі: „Як же мені бути? Хазяїн вигнав мене з роботи. Я не такий дужий, щоб землю копати, а жебракувати соромно.⁴ Я знаю, що зробити, щоб, коли мене з управління скинуть, люди прийняли мене в своїх оселях”.

⁵Він покликав кожного з господаревих боржників. Першого з них запитав: „Скільки ти винен господареві?” ⁶Той відповідає: „Сто мір¹ олivi”. Управитель каже: „Візьми свою розписку, сідай і перепиши швидко — хай буде п’ятдесят”.

Іншого боржника він запитав: „А ти скільки винен?” Той каже: „Сто мірок² пшеници”. Управитель тоді йому: „Візьми розписку й перепиши, зроби вісімдесят мірок”.

⁸І господар похвалив свого безчесного управителя за те, що той діяв так винахідливо. Мирський люди більш винахідливі у повсякденних справах одне з одним, ніж духовні. ⁹Тож кажу вам: «Витрачайте блага земні, щоб завести собі друзів. Потім, коли ці блага минуться, вас привітають у вічних оселях.

¹⁰Чоловікові, якому вірять у малому, повірять і у великому, а той, хто безчесний в малому, і у великому чесний не буде. ¹¹І якщо ви не гідні довіри в багатствах земних, то хто довірить вам справжнє багатство?¹²І якщо ви не гідні довіри в поводженні з тим, що належить іншим, хто дасть вам те, що належить вам?

¹ 16:6 Сто мір Або «сто батів». Одна міра рідини приблизно дорівнювала 22 літрам.

² 16:7 Сто мірок Або «сто корів». Це була міра рідини, що приблизно дорівнювала 220 літрам.

Не можна служити двом господарям

¹³«Не може слуга служити двом господарям, бо зненавидить одного й полюбить іншого або буде відданний одному і зневажатиме іншого. Не можна водночас поклонятися Богові й грошам»¹.

Закон Божий неможливо змінити (Мт. 11:12–13)

¹⁴Все те чули фарисеї, та вони насміхалися з Ісуса, бо були ласі до грошей. ¹⁵А Він сказав їм: «Ви ті, хто намагається переконати людей в своїй добропорядності, але Богові відомі ваші серця. Те, що люди вважають цінним, Богові мерзотне.

¹⁶Закон Мойсіїв і пророки існували до приходу Іоана Хрестителя. Але відтоді, як проповідується Благовіст про Царство Боже, кожен прагне вийти в Нього. ¹⁷Швидше зникнуть небо і земля, ніж втратить силу жодна рисочка хоч однієї з літер Закону Мойсеєвого».

Про розлучення

¹⁸«Кожен, хто розлучається зі своєю дружиною і бере шлюб з іншою жінкою, чинить перелюб. І кожен, хто одружується з розведеною жінкою, також чинить перелюб».

Притча про багатія і Лазаря

¹⁹Далі Ісус розповів таку притчу: «Був собі багатий чоловік, який жив у розкоші, та завжди одягався у найвишуканіші шати. ²⁰А біля його воріт лежав бідний чоловік на імення Лазар. На тілі його були виразки. ²¹Він мріяв найстися тими залишками, що перепадуть зі столу багатія. Тільки собаки підходили й зализували його рані.

²²А згодом бідняк помер, і Ангели забрали його й віднесли до Авраама. Помер також і багач, і був похований. ²³І в країні мертвих², страждаючи від муک, багатій поглянув угору й побачив удалині Авраама, а поруч із ним Лазаря. ²⁴І вигукнув багач: „Отче Аврааме,

змилуйся наді мною, пошли Лазаря, щоб він змочив у воді кінчик пальця й охолодив мій язик, бо я так страждаю в цім вогні!”

²⁵Та Авраам відповів йому: „Сину мій, пригадай: протягом усього свого життя на землі ти мав усі блага, в той час, як Лазареві на долю випали всі страждання. Та тепер він утішений, а ти терпиши муки.

²⁶Але опріч усе це, глибока прірва пролягла між нами і вами. Хоч як би хто прагнув перейти звідси до вас, — не зміг би, так само й з вашого боку ніхто не в змозі цю прірву здолати”.

^{27–28}Той каже: „Тоді я прошу тебе, отче, пошли Лазаря до дому моого батька, бо там у мене п’ятеро братів. Хай він застереже їх, щоб і вони були не потрапили до цього місця страждань”.

²⁹Та Авраам відповів: „У них є Мойсей та пророки. Хай твої брати їх слухають”. ³⁰Багатій заперечив: „Ні, отче, це якби до них прийшов хтось із померлих, тоді б вони покаялися”. ³¹Але Авраам сказав: „Якщо вони не слухаються Мойсея та пророків, то навіть коли встане хтось із померлих, їх усе одно не перевконає”.

Ісусові застороги проти гріха

(Мт. 18:6–7, 21–22; Мр. 9:42)

17 Ісус сказав Своїм учням: «Спокуси, що кидають людину в гріх, завжди існуватимуть. Але горе тому, через кого вони приходять! ²Та якщо хтось введе в гріх одного з малих оцих, які вірують в Мене, то краще було б для нього, щоб почепили йому на шию жорно і втопили в морі. ³Пильнуйте себе! Якщо брат твій грішить, вкажи йому на те. І якщо він покається, прости його. ⁴Якщо ж він грішить проти тебе сім разів на день і сім разів повертається до тебе й каже: „Я каюся” — прости його».

Апостоли просять змінити їхню віру

⁵Тоді апостоли попросили Господа: «Дай нам більше віри!» ⁶На те відповів

¹ **16:13 грошам** Буквально «мамоні». На арамейській це слово означає «багатство» або «гроши». У давніх сирійців та халдейв Мамона був богом багатства й наживи.

² **16:23 країні мертвих** Буквально «пеклі».

Господь: «Якби ваша віра була завбільшки з гірчичне зернятко, ви могли б сказати цій шовковиці: „Вирви коріння своє з землі й переселися в море” — і вона послухалася б вас».

Будьте добрими слугами

⁷«Уявіть, що ви маєте раба, який обробляє землю або доглядає овець. Коли він з поля повертається додому, чи скажете ви йому: „Негайно іди і сідай поїж?”⁸ Чи ви не скажете: „Приготуй вечерю, вдягни фартух і прислужи мені, поки я їм та п’ю, а потім і сам можеш пойти й попити?”⁹ Чи подякуєте ви слузі за те, що він виконує ваші накази?

¹⁰Так само й з вами: коли ви виконали те, що вам було доручено, скажіть собі: „Ми слуги, котрі не заслуговують ніякої подяки. Ми лише виконували свій обов’язок”».

Очищення десяти прокажених

¹¹По дорозі до Єрусалиму Ісус мандрував уздовж кордону між Самарією та Галилеєю.¹²⁻¹³ Коли Він увійшов в одне з селищ, Його зустріли десять чоловік хворих на проказу. Вони стояли віддалі і голосно гукали: «Ісусе, Володарю, змилийся над нами!»¹⁴ Побачивши їх, Ісус наказав: «Підіть і покажіться священикам»¹. І поки ті десятеро йшли, вони цілком очистилися.

¹⁵Та один із них, коли побачив, що він зцілений, повернувшись й голосно славив Бога.¹⁶ Він простягся долілиць біля Ісусових ніг і дякував Йому. Він був самаритянином.

¹⁷У відповідь Ісус запитав: «Хіба не десятеро очистилися? Де ті дев’ятеро? ¹⁸Невже жоден із них, крім цього іноземця, не повернувшись віддати дяку Богові?»

¹⁹І сказав йому Ісус: «Підведися і йди. Твоя віра зцілила тебе».

Царство Боже — серед вас (Мт. 24:23–28, 37–41)

²⁰Одного разу фарисеї запитали Ісуса,

¹ **17:14 Підіть... священикам** За Законом Мойсея тільки священик вирішував, зцілився людина від хвороби чи ні.

коли прийде Царство Боже. І Він відповів: «Царство Боже не приходить так, щоб усі його помітили.²¹ Ніхто не зможе сказати: „Воно тут!” або „Воно там!” — оскільки Царство Боже — з вами»².

²²А учням Своїм Він сказав: «Настане час, коли ви прагнутимете побачити хоча б один із днів Сина Людського, коли Він буде у всій Своїй славі, але не побачите.²³ І дехто казатиме вам: „Погляньте туди!” або „Погляньте сюди!” Не ходіть туди і не йдіть за ними.²⁴ Коли Син Людський прийде, кожний знатиме про Його пришестя. Він сяятив, подібно спалаху блискавки, яка розтинає небо світлом із краю в край.²⁵ Але спершу Він мусить витерпіти багато і буде відкінутий цим поколінням.

²⁶Як це було за часів Ноя, так буде і в годину пришестя Сина Людського.²⁷ Тоді люди їли, пили, одружувалися, аж до того дня, доки Ної не ввійшов в свій ковчег³. Тоді настав потоп і їх усіх знищив.

²⁸Це буде так само, як було в часи Лота⁴. Тоді люди їли, пили, купували, продавали, саджали дерева і зводили будинки.²⁹ Але в день, коли Лот пішов з Содома, з небес пролився дощ із вогнем та сіркою і всіх їх знищив.³⁰ І станеться так само в час пришестя Сина Людського.

³¹Хто сидітиме в той день на даху своєї оселі, а речі його будуть у домі, не повинен спускатися по свої пожитки. Так само, якщо хтось працюватиме в полі, хай не вертається додому.³² Пам’ятайте про Лотову дружину⁵.

³³Хто намагатиметься врятувати своє життя, втратить його, але ж той, хто віддасть життя за Мене, врятує його.³⁴ Повірте, в ту ніч двоє лежатимуть в одному ліжку: одного (або одну) з них буде взято, а другий (друга) залишиться.³⁵ Дві жінки разом молотимуть зерно на жорнах: одну з них буде взято, а друга залишиться.³⁶ [Двоє чоловіків працюва-

² **17:21 з вами** Або «в вас».

³ **17:27 Ной... ковчег** Див.: Бут. 6:9.

⁴ **17:28 Лота** Див.: Бут. 19:1–29.

⁵ **17:32 Лотову дружину** Див.: Бут. 19:15–17, 26.

тимуть у полі: одного з них буде взято, а другий залишиться»]¹.

³⁷У відповідь учні запитали Його: «У якому місці це трапиться, Господи?» Ісус мовив: «Це місце легко розпізнати, бо туди, де є мертвечина, завжди стерв'ятники злітаються».

Притча про несправедливого суддю та вдову

18 Ісус розповів їм притчу, щоб на-
вчити їх, що треба постійно моли-
тися й не втрачати надії.² Він сказав: «В
одному місті був собі суддя, який Бога
не боявся та й людей не поважав.³ У той
час була там собі вдова. Вона все ходила
до судді й просила: „Захист мене від
моого супротивника!“

⁴⁻⁵І тривалий час він не хотів її за-
хищати. Та якось сказав собі: „Навіть
опріч те, що я не боюся Бога й не пова-
жаю людей, все ж через те, що ця вдова
набридає мені, я допоможу їй, щоб не
ходила й не докучала більше”.

⁶І запитав тоді Господь: «Чули, що
сказав той неправедний суддя?⁷ То чи
ж не візьме Бог під захист цих обраних,
що день і ніч кличує Його? Чи ж барі-
тиметься Він з допомогою їм?⁸ Повір-
те, Він швидко візьме їх під Свій захист.
Однак, коли прийде Син Людський, то
чи знайде Він віруючих в Господа на
землі?⁹»

Притча про збирача податків й фарисея

⁹Для тих, хто був переконаний у своїй
праведності й на інших дивився зверх-
ньо, Ісус розповів таку притчу:¹⁰ «Двоє
чоловіків прийшли до храму помолити-
ся. Один був фарисеем, другий — зби-
рачем податків.¹¹ Фарисей стояв один
і так молився: „О Боже, дякую Тобі за
те, що я не такий, як інші — розбійни-
ки, шахраї та розпусники або навіть, як
отої збирач податків.¹² Я пощуся двічі
на тиждень, сплачуую десятину з усіх
своїх прибутків”.

¹³А збирач податків стояв віддалік і,
навіть не підводячи очей до неба, він по-

17:36 У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша
немає.

кірливо промовляв: „О Боже, змилийся
наді мною, грішником!“¹⁴ Повірте, цей
чоловік, а не той перший, пішов додо-
му з прощеними гріхами. Бо кожен, хто
намагається піднестися, буде приниже-
ний, а кожен принижений буде піднесений».

Ісус благословляє дітей (Мт. 19:13–15; Мр. 10:13–16)

¹⁵ Деякі люди привели до Ісуса малих
дітей, аби Він, поклавши на них руки,
благословив їх. Коли Його учні поба-
чили це, вони почали дорікати їм.¹⁶ Але
Ісус сказав: «Пустіть дітей до Мене і
не зупиняйте їх, бо Царство Боже на-
лежить таким, як вони.¹⁷ Істинно кажу
 вам: хто не приймає Царство Боже так
 же щиро, як мала дитина, той ніколи в
 нього не ввійде».

Ісус і багатій (Мт. 19:16–30; Мр. 10:17–31)

¹⁸ Один із лідерів юдейських запитав
Ісуса: «Вчитель Добрый, що мушу я

робити, аби успадкувати вічне життя?»¹⁹

¹⁹ Ісус відповів: «Чому ти називаєш
Мене Добрим? Ніхто не є добрим, крім
Самого Бога.²⁰ Тобі відомі заповіді: „Не
чини перелюбу, не вбивай, не кради, не
бреші про інших, шануй батька й матір
своїх”²¹.

²¹ А той каже: „З юності я дотриму-
юся цих заповідей”.²² Коли Ісус почув
ці слова, Він відповів: „Тобі бракує од-
ного: продай усе, що маєш, а що втор-
гнеш, роздай бідним. І ти будеш мати
багатство на Небі. Тоді приходь і слідуй
за Мною”.

²³ Вислухавши Ісуса, той чоловік гли-
боко засмутився, бо був він дуже ба-
гатий.²⁴ Ісус, побачивши, що він засуму-
вав, сказав: «Тяжко буде багатим ввійти
в Царство Боже!²⁵ Легше верблодові
пройти крізь голчане вушко, ніж ба-
гатому ввійти в Царство Боже».

Неможливе для людей — можливе для Бога

²⁶ Почувши це, люди запитали Ісуса: «То
хто ж тоді може бути спасенний?»²⁷ Ісус

2:18:20 Цитата приведена з книг Вих. 20:12–16 та Повт. За-
кону 5:16–20.

відповіб: «Неможливе для людей — можливе для Бога». ²⁸Тоді Петро промовив: «Поглянь! Ми залишили все й пішли за Тобою!»

²⁹⁻³⁰Тоді Ісус сказав їм: «Правду кажу вам: кожний, хто залишив хату свою, дружину, братів, сестер, матір, батька або дітей своїх заради Царства Божого, ще в цьому житті отримає в безліч разів більше, а також нагороду вічного життя в прийдешні часи».

Ісус говорить про Свою смерть і воскресіння

(Мт. 20:17-19; Мр. 10:32-34)

³¹Ісус, відвівши вбік дванадцятьох апостолів, сказав їм: «Послухайте! Ми йдемо до Єрусалиму, і все, що було написано пророками про Сина Людського, здійсниться. ³²Його народ піде проти Нього, і віддасть Його до рук поган. Ті збиткуватимуться з Нього, знущатимуться, плюватимуть на Нього. ³³Його битимуть батогами, а потім вб'ють, але на третій день Він воскресне з мертвих».

³⁴Та учні Ісуса всього цього не розуміли. Зміст сказаного був прихований від них, і вони не знали, про що Він говорить.

Зцілення сліпого (Мт. 20:29-34; Мр. 10:46-52)

³⁵Коли Ісус наблизився до Єрихону, при дорозі сидів сліпий жебрак. ³⁶Почувши, що повз нього проходить натовп, жебрак запитав людей, що трапилося. ³⁷І йому відповіли, що це пройшов Ісус із Назарета. ³⁸І тоді сліпий голосно вигукнув: «Ісусе, Сину Давидів, змилийся наді мною!» ³⁹Ті з натовпу, що йшли попереду, почали докоряти йому, щоб він замовк. Але він гукав ще голосніше: «Сину Давидів, змилийся наді мною!»

⁴⁰Тоді Ісус зупинився й сказав: «Підведіть його до Мене!» Коли той підійшов, Ісус запитав його: ⁴¹«Що ти хочеш, щоб Я зробив для тебе?» Жебрак сказав: «Господи, я знову хочу бачити».

⁴²Тоді Він промовив: «Твій зір негайно повернеться. Віра твоя врятувала ¹

¹ 18:42 врятувала Або «зцілила».

тебе». ⁴³І тієї ж миті жебрак прозрів. Він подався вслід за Ісусом, славлячи Бога, та всі, хто бачили це, почали славити Бога.

Ісус у Закхея

19 ¹Ісус увійшов до Єрихона й йшов містом. ²Там мешкав багатій на імення Закхей, який був головним збирачем податків. ³Він прагнув побачити, хто ж Такий Ісус, але через великий натовп не міг зробити цього, бо був низький на зріст. ⁴Тож Закхей забіг наперед усіх і заліз на чинару, щоб побачити Ісуса, бо Він якраз мав пройти повз те дерево.

⁵І коли Ісус дійшов до цього місця, Він підвів очі й промовив: «Закхео, мерцій злазь, бо Я мушу сьогодні зупинитися в твоєму домі».

⁶Тоді Закхей швидко зліз на землю й радісно привітав Ісуса. ⁷І всі це бачили й почали ремствувати: «Він пішов у гості до грішника». ⁸Але Закхей став і промовив до Господа: «Пане, послухай! Я віддам половину свого добра бідним. І якщо я колись у когось щось видурив, то поверну йому в чотири рази більше!»

⁹Ісус сказав йому: «Сьогодні в цей дім прийшло спасіння, адже цей чоловік також один з обраного народу Божого². ¹⁰Бо ж Син Людський прийшов, щоб розшукати і спасти те, що було загублене».

Притча про десять мін срібла (Мт. 25:14-30)

¹¹Коли вони слухали це, Ісус розповів їм іншу притчу. Деякі люди вважали, що Царство Боже з'явиться негайно, бо Ісус підходив до Єрусалиму. ¹²Тоді Він сказав: «Один чоловік шляхетного походження вирушив у далеку країну. Там його мали проголосити царем, а по тому він планував повернутися додому.

¹³Чоловік покликав десятьох слуг своїх і роздав їм десять мін³ срібла. Він сказав

² 19:9 один... Божого Буквально «син Авраама».

³ 19:13 міна Сума грошей, якої б вистачило на оплату праці робітника за три місяці. Також див.: Лк. 19:16, 18, 20, 24, 25.

слугам: „Вкладайте ці гроші в діло до моого повернення”.

¹⁴Але співвітчизники того чоловіка ненавиділи його. Вони вислали за ним навзогін посланців, щоб ті сказали в далекій країні: „Ми не хочемо, щоб цей чоловік царював над нами!”

¹⁵Але його все одно проголосили царем, і він повернувся додому. А по-вернувшись, послав за тими слугами, яким роздав був гроші. Його цікавило, який прибуток вони одержали.

¹⁶Перший з них прийшов і доповів: „Пане, твоя міна срібла принесла ще десять мін”. ¹⁷То хазяїн сказав йому: „Гарна праця, ти добрий слуга! Оскільки ти в малому був вірний, я доручаю тобі управління десятьма містами”.

¹⁸Тоді прийшов другий слуга й мовив: „Пане, твоя міна принесла ще п'ять мін”. ¹⁹Цьому слузі він сказав: „Ти правитимеш п'ятьма містами”. ²⁰Інший слуга прийшов і сказав: „Пане, ось твоя міна. Я тримав її загорнуту в хустину. ²¹Я боявся тебе, бо ти чоловік жорсткий. Ти забираєш те, чого не клав, і жнеш те, чого не сіяв”.

²²Хазяїн промовив: „Я судитиму тебе твоїми ж словами, поганий ти слуга. Ти кажеш, що знаєш, що я жорстокий чоловік, що беру там, де не клав, та жну там, де не сіяв. ²³Тобі слід було пустити гроші в обіг¹, то ж повернувшись, я мав би їх із прибутком”. ²⁴І додав, звертаючись до тих, що стояли поруч: „Заберіть у нього цю міну й віддайте тому, хто має десять мін”.

²⁵А вони кажуть: „Пане, але ж він уже має десять мін!” ²⁶„Кажу ж вам, — відповів хазяїн, — кожному, хто має, додасться ще більше, а у того, в кого нічого не має, відніметься і той дріб’язок, що йому належить.” ²⁷Щодо тих моїх ворогів, які не хотіли, аби я царював над ними, то приведіть їх сюди і вбийте перед моїми очима”».

¹ 19:23 пустити... в обіг Або «віддати міняйлам».

Ісус в'їжджає до Єрусалиму як Цар

(Мт. 21:1–11; Мр. 11:1–11; Ін. 12:12–19)

²⁸Розповівши цю притчу, Ісус вирушив далі до Єрусалиму. ²⁹Підійшовши до міст Ветфагія та Віфанія поблизу гори, що звалася Оливною, Ісус відіслав двох Своїх учнів ³⁰з такими словами: «Ідіть у це місто, що перед вами. Тільки-но ви ввійдете туди, то одразу ж знайдете там припнутої віслючка, на якому ніхто ще не їздив.: Відв’язжай його й приведіть сюди. ³¹А якщо хтось запитає вас: „Для чого ви відв’язуєте віслючка?” — то ви мусите відповісти: „Він потрібен Господу”».

³²Отож двоє з учнів пішли до села й там знайшли віслючка, точно так, як Він казав їм. ³³А коли вони віслючка відв’язували, його власники запитали їх: «Навіщо ви відв’язуєте віслючка?»

³⁴Вони відповіли: «Він потрібен Господу». ³⁵Привівши віслючка до Ісуса, вони поклали на нього свій одяг й посадили Його зверху.

³⁶Коли Ісус їхав, люди стелили перед Ним на дорозі свій одяг. ³⁷А як підійшов Він до сходу з Оливної гори, натовп учнів почав радісно й голосно славити Бога за всі чудеса, які вони побачили.

³⁸Вони вигукували:

«Благословенний Цар,
Який приходить в ім’я Господнє!

Псалом 118:26

Мир на Небі й слава Господу!»

³⁹Серед людей у натовпі було кілька фарисеїв. Вони звернулися до Ісуса: «Вчителю, вгамуй Своїх учнів!» ⁴⁰Ісус відповів їм: «Повірте, якщо Мої послідовники зараз замовкнуть, то каміння почне вигукувати!»

Ісус плаче за Єрусалимом

^{41–42}Коли Ісус під’їхав до Єрусалиму й, побачивши місто, Він заплакав і промовив: «Якби ж ти сьогодні знато, що тобі може принести мир! Та зараз це приховано від очей твоїх. ⁴³Настануть дні, коли вороги твої насиплють довкола тебе вали й обложати тебе. Вони

насуватимуться з усіх боків,⁴⁴ її знищать тебе і народ, який мешкає в стінах твоїх. Вони каменя на камені не залишать там, де ти стоїш нині. Бо не вільнalo ти того часу, коли Бог прийшов спасти тебе».

Ісус у храмі (Мт. 21:12–17; Мр. 11:15–19; Ін. 2:13–22)

⁴⁵Зайшовши у двір храму, Ісус почав виганяти звідти усіх торговців.⁴⁶ Він промовив: «У Святому Писанні сказано: „Мій храм буде домом молитви¹, а ви перетворили його на розбійницьке кубло!²»

⁴⁷Щодня Ісус навчав у храмі, та головні священики, книжники та можновладці міркували, як убити Його.⁴⁸ Вони нічого зробити не могли, бо всі люди слухали Ісуса й горнулися до Нього.

Звідки влада в Ісуса (Мт. 21:23–27; Мр. 11:27–33)

20 ¹Одного дня, коли Ісус навчав людей у дворі храму, проповідуючи їм Благу Вість, до Нього підійшли головні священики, книжники й старійшини.² Вони запитали: «Скажи нам, чиєю владою Ти все це робиш? Хто дав Тобі владу таку?»

^{3–4}У відповідь Ісус сказав: «Я також хочу поставити вам запитання. Скажіть Мені: Іоанове хрещення прийшло від Господа чи від людей?»

Головні священики та книжники почали радитися поміж собою, що відповісти, міркуючи: «Якщо ми скажемо, що від Господа, то Він спитає: „Чому ж тоді ви не повірили Іоану?“⁵ А якщо скажемо, що від людей, то весь цей люд закидає нас камінням, адже вони вважають, що Іоан був справді пророком». ⁷Тож вони відповіли: «Ми не знаємо, звідки прийшло Іоанове хрещення».

⁸Тоді Ісус мовив до них: «Ото я і Я вам не скажу, чиєю владою Я все це роблю».

Бог посилає Свого Сина (Мт. 21:33–46; Мр. 12:1–12)

⁹Після того Ісус розповів людям таку притчу: «Один чоловік посадив ви-

¹ **19:46** Цитата приведена з книги Іс. 56:7.

² **19:46** Цитата приведена з книги Єр. 7:11.

ноградник. Потім здав виноградник в оренду та й надовго вирушив у мандри.¹⁰ Як настала пора, він послав слугу до виноградарів, щоб одержати свою частку врожаю, але орендарі побили його й відіслали ні з чим.¹¹ Тоді господар послав іншого слугу, але виноградарі його побили. Вони безсorомно познущалися з нього й прогнали його з порожніми руками.¹² Господар послав третього слугу, та вони й цього покалічили і вигнали геть.

¹³ Тоді господар виноградника сказав собі: «Що ж мені робити? Мушу послати свого улюбленого сина. Може, вони хоч його поважатимуть».

¹⁴ Та побачивши господаревого сина, орендарі сказали одне одному: «Це спадкоємець! Давайте вб'ємо його, то й спадщина буде наша!»¹⁵ Тож вони викинули сина господаря з виноградника і вбили його. То що тепер власникові виноградника діяти з ними?¹⁶ Він піде та вб'є тих орендарів, а виноградник здасть в оренду іншим».

Коли люди почули цю притчу, вони сказали: «Хай ніколи таке не трапиться!»

¹⁷ Та Ісус пильно подивився на них і мовив: «Яке ж тоді значення того, що сказано у Святому Писанні:

„Той камінь, що будівельники
відкинули,
став наріжним каменем?“

Псалми 118:22

¹⁸ Той, хто впаде на цей камінь, розіб'ється, а на кого цей камінь впаде, той буде розчавлений».

¹⁹ Почекувши цю притчу, головні священики й книжники зрозуміли, що Ісус говорить саме про них, та почали вигадувати, як би негайно схопити Його, але побоялися народу.

Цезареві — цезареве, а Богові — Боже

(Мт. 22:15–22; Мр. 12:13–17)

²⁰ Йудейські лідери пильно стежили за Ісусом Христом, намагаючись зловити Його на слові. Вони підіслали до Нього вивідників, які удавали з себе правед-

ників, аби спровокувати Ісуса та мати підстави віддати Його до рук намісника, який мав владу заарештувати Христа.

²¹Тож вони сказали Йому: «Вчителю, ми знаємо, що усе, що Ти говориш і вчиш, є істиною, не зважаючи, хто Тебе слухає, бо не дивиша на чин та звання людей. Ти правдиво наставляєш на шлях Божий. ²²Тож скажи нам, чи то справедливо для нас сплачувати податки цезареві, чи ні?»

²³Їхні підступні наміри були відомі Ісусові, тож Він на те відповів: ²⁴«Покажіть Мені динар. Хто тут зображенний й чиє ім'я викарбоване на монеті?» Вони відповіли: «Цезареве». ²⁵Тоді Ісус і каже: «Тож віддайте цезарю — цезареве, а Богу — Боге».

²⁶Почувши таку відповідь, вивідники не могли схопити Його за те, що Він говорить перед людьми й, вражені його словами, вони замовкли.

Саддукей намагаються зловити Ісуса на слова

(Мт. 22:23–33; Мр. 12:18–27)

²⁷Декілька саддукей (вони стверджують, буцімто ніякого воскресіння з мертвих не буде взагалі) прийшли до Ісуса й спітали Його: ²⁸«Вчителю, Мойсей заповів нам: „Якщо чоловік помре бездітний, то його брат мусить взяти шлюб з жінкою померлого і народити з нею дітей, аби продовжити рід свого брата”¹.

²⁹От було собі семеро братів. Перший одружився і скоро помер, не залишивши дітей. ³⁰Тож другий брат узяв шлюб із тією жінкою та також помер бездітним. ³¹Те ж саме трапилося й з третім, а потім і з усіма сімома — вони померли, не залишивши дітей. ³²Останньою померла жінка. ³³Отже, в майбутньому житті, після воскресіння, чиєю дружиною вона буде, адже всі семеро мали шлюб з тією жінкою?»

³⁴Ісус відповів їм: «Люди в цьому житті одружаються. ³⁵Але ті, кого Бог визнає гідними ввійти у вічне життя й воскресіння з мертвих, не одружуваються. ³⁶Вони будуть подібні до Ангелів

лів і не зможуть більше вмерти. Вони — діти Божі, оскільки Господь воскресив їх з мертвих.

³⁷Мойсей, в історії про палаючий кущ², ясно показав, що мертві воскресають, коли називав Господа „Богом Авраама, Богом Ісаака і Богом Якова”³.

³⁸Тобто Господь є Богом живих, а не мертвих. Всі вони все ще живі для Господа».

³⁹Деякі з книжників промовили: «Добре сказано, Вчителю!» ⁴⁰І відтоді ніхто не наважувався Ісуса про щось питати.

Чи є Христос Сином Давидовим або Сином Божим?

(Мт. 22:41–46; Мр. 12:35–37)

⁴¹Тоді Ісус запитав книжників: «Чому деякі люди стверджують, що Христос — Син Давидів? ^{42–43}Адже сам Давид сказав у книзі Псалмів:

„Господь Бог мовив до Господа моего:
Сядь по праву руку від мене,
доки не покладу Я ворогів Твоїх
до ніг Твоїх”⁴. Псалми 110:1

⁴⁴Тобто сам Давид називав Христа „Господом” своїм. То як же Він може бути Сином Давидовим?»

Ісус звинувачує книжників

(Мт. 23:1–36; Мр. 12:38–40; Лк. 11:37–54)

⁴⁵Поки всі слухали, Ісус сказав Своїм учням: ⁴⁶«Стережіться книжників: вони люблять походжати в довгому вбрани, виглядаючи важливо. Вони полюбляють, щоб їх шанобливо вітали на базарах, щоб у них були найповажніші місця в синагогах і найпочесніші місця на банкетах. ⁴⁷А самі вони обирають вдів і виживають їх із їхніх осель, а потім моляться довго напоказ, щоб виглядати щирими. Господь покарає їх найтяжче».

Істинна пожертва

(Мр. 12:41–44)

21 Ісус підвів очі й побачив, як багаті люди кладуть свої дарунки до жертовної скриньки у храмі. ²І ще Він

² 20:37 Мойсей... палаючий кущ Див.: Вих. 3:1–12.

³ 20:37 Богом... Якова Див.: Вих. 3:6.

⁴ 20:42–43 не покладу... до ніг Твоїх Або «підкорю Твоїй владі».

¹ 20:28 Якщо чоловік... брата Див.: Повт. Закону 25:5–6.

побачив бідну вдову, яка поклала до скриньки дві дрібні мідні монети¹.³ Тоді мовив Ісус: «Істинно кажу вам, що ця бідна вдова пожертвувала більше, ніж усі інші люди.⁴ Адже всі вони давали від лишка свого, а вона, бідна, віддала все, що мала на прожиття».

Ісус передрікає руйнування Єрусалимського храму

(Мт. 24:1–8; Мк. 13:1–8)

⁵Деякі з учнів Ісусових розмовляли про храм, говорячи: «Які дивовижні споруди! Поглянь, як багато добрих дарунків було тут принесено Богові». На те Ісус відповів: ⁶«Щодо того, що ви бачите, то прийде час, коли тут камені на камені не залишиться: все буде зруйноване».⁷ ⁷Деякі з учнів спітали Ісуса: «Вчителю, коли це трапиться? І яке буде знамення того, що все це вже близьке до здійснення?»

У відповідь Ісус мовив до них: «Стежіться, щоб не бути обдуреними. Бо чимало прийде людей, які користуватимуться іменем Моїм, кажучи: „Я — Христос” та „Час наблизився”. Не йдіть за ними!

⁹Коли почуете ви про війни й перевороти, не лякайтесь; це неодмінно має статися, але це ще не кінець».

¹⁰Потім Ісус сказав їм: «Народ повстане проти народу, а царство — проти царства. ¹¹Голод і чума лютуватимуть, і землетруси траплятимуться в різних місцях. Повсюди відбуватимуться жахливі події, та з Неба прийдуть великі знамення, щоб попередити людей».

Ісус попереджає апостолів про переслідування

(Мт. 24:9–14; 10:16–20; Мр. 13:9–13)

¹²«Але перш, ніж усе це трапиться, люди арештовуватимуть і переслідуватимуть вас. Вони судитимуть вас у синагогах і кидатимуть до в'язниць. Вони поведуть вас до царів та правителів через ім'я Мое.¹³ Але ж все це дасть вам можливість свідчити про Мене.

¹ 21:2 дрібні мідні монети Або «дві лепти».

² 21:6 каменя на камені... зруйноване Або «всі вони будуть скинуті додолу».

¹⁴Навчіться заздалегідь не хвилюватися, що сказати. ¹⁵Я дам вам такі слова і мудрість, що ніхто з ворогів ваших й заперечити вам не зможе.

¹⁶Вас зрадять батьки, брати, родичі й друзі, і декого з вас вони віддадуть на смерть. ¹⁷І ненавідітимуть вас усі за те, що ви йшли за Мною.¹⁸ Та жодна волосьина з голів ваших не впаде. ¹⁹Ви врятуєте життя своє тільки завдяки своїй непохитній вірі».

Спustoшення Єрусалиму (Мт. 24:15–21; Мр. 13:14–19)

²⁰«А от коли ви побачите Єрусалим, оточений військами, тоді знайте, що час його спустошення наближається. ²¹Всі ті, хто лишатимуться в Юдеї, змушені будуть рятувати життя, тікаючи в гори, а хто буде в Єрусалимі, ті повинні тікати звідтіля, а хто буде в селі, тим не слід йти до міста. ²²Бо то дні карі, щоб збулося все те, що сказано у Святому Писанні.

²³Найтяжче буде в ті дні вагітним жінкам та матерям із немовлятами на руках! Бо велике горе буде на землі, та гнів Бога буде проти цих людей. ²⁴І поляжуть вони під мечем, і поведуть їх у полон усі різні народи, а святий Єрусалим топтатимуть погани, аж доки їхній час не мине».

Повернення Сина Людського

(Мт. 24:29–31; Мр. 13:24–27)

²⁵«На сонці, місяці й зірках з'являться знамення, і всі народи землі впадуть у відчай. Збентеження охопить їх, коли завикує і здійметься море.²⁶Люди будуть непритомні від страху і боятимуться всього, що траплятиметься зі світом, а всі небесні тіла зміняться.²⁷І тоді народи побачать Сина Людського, Який йтиме у хмарах з великою силою та славою.²⁸Тож коли все це почнеться, то не лякайтесь; встаньте й підвідіть голови, бо ваше спасіння буде вже близько».

Словя Ісусові житимуть вічно

(Мт. 24:32–35; Мр. 13:28–31)

²⁹По тому Ісус розповів їм притчу:

«Погляньте на фігове дерево, та й на всі інші дерева.³⁰ Тільки-но на дереві розпustиться листя, ви зможете побачити самі й знатимете, що вже скоро літо.³¹ Так само й ви, коли побачите всі ці події, ви знатимете, що Царство Боже вже близько.³² Істинно кажу вам: усе це станеться ще за життя цього покоління.³³ Навіть якщо небо і земля знищені будуть, слова Мої не зникнуть ніколи».

Завжди будьте напоготові

³⁴ «Пильнуйте себе, не дайте серцям своїм зачерствіти від гульні та п'янства, від клопотів повсякденних, щоб день той не прийшов до вас несподівано.³⁵ Бо прийде той день до всіх, хто живе на землі.³⁶ Будьте насторожі весь час. Моліться, щоб стало у вас сил пройти безпечно через усе те, що має статися, і постати перед Сином Людським».

³⁷ Щодня Ісус навчав у храмі, а що-вечора виrushав Він на Оливну гору, де перебував цілу ніч.³⁸ І всі люди вставали рано вранці, щоб іти до храму слухати Ісуса.

Головні священики радяться як вбити Ісуса

(Мт. 26:1–5, 14–16; Мр. 14:1–2, 10–11; Ін. 11:45–53)

22 ¹Наближалося свято Прісних Хлібів, яке ще називають Пасхою.² Головні священики та книжники все шукали спосіб, як би обманом і таємно від народу, схопити та вбити Ісуса, але боялися людей.

Юдина зрада (Мт. 26:14–16; Мр. 14:10–11)

³ І тоді сатана вселився в Юду, якого називали Іскаріотом. Він був одним з дванадцятьох апостолів.⁴ Юда прийшов до головних священиків й начальників храмової варти і почав говорити з ними про те, як він може видати їм Ісуса.⁵ Ті дуже зраділи й пообіцяли добре заплатити йому за це.⁶ Тож Юда почав шукати слушної нагоди, аби видати їм Ісуса, коли навколо Нього не буде натовпу.

Паскальна вечеря

(Мт. 26:17–25; Мр. 14:12–21; Ін. 13:21–30)

⁷ Настав день свята Прісних Хлібів¹, коли за звичаєм належало приносити в жертву Паскальне ягня.⁸ Ісус послав Петра й Іоана, наказавши їм: «Ідіть і приготуйте для нас Паскальну вечерю».

⁹ Вони питают: «Де б Ти хотів, щоб ми приготували вечерю?»¹⁰ Ісус відповів: «Як увійдете в місто, вам зустрінеться чоловік, який нестиме глечик з водою. Ідіть за ним до тієї оселі, куди він зайде.¹¹ Та скажіть господареві цього дому, що Вчитель питает: „Де кімната для гостей, в котрій Я їстиму Паскальну вечерю зі Своїми учнями?“¹² Тоді той чоловік приведе вас у велику вмеблювану кімнату нагорі. Там і приготуйте нам усе для вечері».

¹³ Отож Петро та Іоан пішли до міста і все сталося так, як Він казав їм. Там вони і приготували Паскальну вечерю.

Вечера Господня

(Мт. 26:26–30; Мр. 14:22–26; 1 Кор. 11:23–25)

¹⁴ Коли настав час, Ісус зайняв місце за столом, і апостоли сіли разом з Ним.

¹⁵ Ісус звернувся до них: «Я дуже хотів спожити разом з вами Паскальну вечерю перш, ніж прийму страждання.¹⁶ Но кажу вам, що не їстиму більше Паскальної вечері доти, доки не здійсниться це у Царстві Божому».

¹⁷ Потім узяв Він чащу й подякувавши Богові, сказав: «Нехай кожний з вас вип'є з чаши цієї.¹⁸ Но истинно кажу вам, що Я не питиму більш від плоду лози виноградної аж до того дня, коли прийде Царство Боже».

¹⁹ Потім Ісус узяв хлібину, та віддавши дяку Господу, благословив її. Після того Він розломив хліб і роздав Своїм апостолам зі словами: «Це тіло Мое, що буде віддане за вас. Їхте його на спомин про Мене».²⁰ Після вечері Ісус так само взяв чашу з вином і промовив: «Це вино символізує кров Мою, що засновує Новий Заповіт Божий для людей,

¹ 22:7 свято Прісних Хлібів Теж саме, що й Пасха.

які належать Йому; і проллеться вона за вас»¹.

²¹Потім Ісус мовив: «Один із вас не забаром зрадить Мене; його рука зараз знаходиться поруч з Моєю. ²²Син Людський піде на смерть, як і було Йому призначено Господом. Та горе тому, хто видаст Сина Людського на смерть». ²³Тоді апостоли почали сперечатися один з одним про те, хто б міг таке зробити.

Будьте як слуги, а не як пани

²⁴Також серед учнів Ісусових спалахнула суперечка про те, хто з них вважається найбільшим. ²⁵Але Ісус сказав їм: «Царі поганські панують над своїми народами. I ті, хто має владу над людьми, вимагають, щоб їх називали благодійниками. ²⁶Але ж ви не поводите себе так. На впаки, найбільший з-поміж вас мусить стати як найменший, а пан — ніби слуга. ²⁷Бо хто значніший: той, хто сидить за столом, чи той, хто йому прислуговує? Чи не той, хто сидить за столом? Але Я перед вами як той, хто прислуговує.

²⁸Ви зосталися зі Мною в Моїх випробуваннях. ²⁹І Я заповідаю вам Царство так само, як Мій Батько заповідав Його Мені. ³⁰То ви сидітимете за Моїм столом у Царстві Небесному, будете їсти й пити зі Мною. Саме вам сидіти на престолах, щоб судити двадцять племен ізраїльських».

Випробування Петра

(Мт. 26:31–35; Мр. 14:27–31; Ін. 13:36–38)

³¹«Симоне², Симоне, послухай! Сатана просив дозволу перевірити вас, неначе селянин перевіряє пшеницю, відділяючи добре зерно від поганого. ³²Та Я моловся за тебе, щоб не втратив ти віру. То ж коли ти, Симоне, знов повернешся до Мене, укріпи віру братів своїх».

³³Однак Симон, якого ще звали Петром, відповів: «Господи, я готовий іти з Тобою до в'язниці й навіть на

¹ **22:20 Це вино... за вас** Дякі древньогрецькі рукописи не мають останньої частини вірша 19, а також усього вірша 20.

² **22:31 Симон** Інше ім'я Петра.

смерть». ³⁴Але Ісус промовив: «Кажу тобі, Петре: ще й півень не проспіває уранці, ти тричі зречешся Мене»³.

³⁵І звернувся Ісус до Своїх учнів: «Коли Я посылав вас без гаманця, торби й сандалів, чи вам чогось бракувало?» Вони відповіли: «Нічого». ³⁶Ісус продовжував: «Але зараз, якщо хто має гаманця, мусить взяти його. Так само, якщо хто має торбу, хай візьме торбу свою. I якщо хто не має меча, хай продасть свій плащ і придбає меч. ³⁷Бо кажу вам, що сказане у Святому Писанні мусить збутися зі Мною:

«І вважатимуть Його за злочинця».

Ісаїя 53:12

Так, усе сказане про Мене наближається до здійснення». ³⁸Учні кажуть: «Господи, подивись, ось тут два мечі!». I Він відповів: «Цього достатньо»⁴.

Ісус на Оливній горі (Мт. 26:36–46; Мр. 14:32–42)

³⁹Потім, за звичаєм, Ісус вирушив на Оливну гору, та учні Його пішли за Ним.

⁴⁰Прийшовши на місце, Ісус сказав їм: «Моліться, щоб не піддатися спокусам». ⁴¹Відійшовши від учнів на відстань приблизно в 50 кроків, Ісус став на коліна й почав молитися: ⁴²«Отче, якщо на те воля Твоя, нехай обмине Мене ця чаша⁵ страждань. Але хай збудеться не те, чого Я хочу, а те, чого Ти бажаєш». ⁴³І з'явився перед Ним Ангел з небес і зміцнив Його сили. ⁴⁴Долаючи біль, Ісус молився ще більш ревно. I піт Його падав на землю, мов краплі крові⁶.

⁴⁵Закінчивши молитися, Ісус повернувся до Своїх учнів, та побачив, що вони сплять, виснажені горем. ⁴⁶Ісус розбудив їх, кажучи: «Чому ви спите? Вставайте й моліться, щоб не піддатися спокусам».

³ **22:34 ти тричі зречешся Мене** Або «ти тричі скажеш, що не знаєш Мене».

⁴ **22:38 Цього достатньо** Або «Досить», тобто «більш не говорить про це».

⁵ **22:42 чаша** Символ страждань. Ісус використовує метафору «пити з чаші», в значенні «прийняти страждання», які Йому необхідно буде пройти.

⁶ **22:44 і п... крові** У деяких древньогрецьких рукописах Євангелії вірши 43–44 пропущені.

Арешт Ісуса (Мт. 26:47–56; Мр. 14:43–50; Ін. 18:3–11)

⁴⁷Поки Ісус це казав, з'явився натовп людей. Їх вів Юда, один з дванадцятьох апостолів. Він підійшов до Ісуса, щоб поцілувати Його.

⁴⁸Але Ісус запитав його: «Юдо, ти зраджуєш Сина Людського дружнім поцілунком?» ⁴⁹Зрозумівши, що має статися, учні, які стояли навколо, запитали: «Господи, чи хочеш, щоб ми вдалили своїми мечами?» ⁵⁰Та один із учнів ударив мечем слугу первосвященика й відтяг йому праве вухо.

⁵¹Та у відповідь Ісус сказав: «Зупиніться! Досить уже цього!» Він доторкнувся до вуха слуги й зцілив його. ⁵²Потім Ісус звернувся до головних священиків, начальників варти храму та старійшин, які прийшли заарештувати Його: «Ви прийшли проти Мене, ніби проти розбійника, з мечами та палицями. ⁵³Я ж щодня був з вами у храмі, навчаючи людей, та ви не заарештували Мене. Але зараз ваша година — година владарювання мороку».

Петро зрікається Ісуса

(Мт. 26:57–58, 69–75; Мр. 14:53–54, 66–72; Ін. 18:12–18, 25–27)

⁵⁴Вони схопили Ісуса й відвели Його до будинку первосвященика, а Петро, тримаючись віддалік, йшов за Ісусом. ⁵⁵Охоронці розклали серед двору багаття й повсідалися навколо. Петро сів разом із ними.

⁵⁶Одна з дівчат-служниць побачила Петра, сидячого біля вогнища. Вона пильно придивилася на нього відблисках багаття й сказала: «Цей чоловік також був з Ісусом». ⁵⁷Та Петро заперечив, мовивши: «Жінко, я не знаю Його!»

⁵⁸Трохи згодом інший чоловік побачив Петра і сказав: «Ти також один із учнів Христових!» Та Петро відповів: «Ні, чоловіче! Це не так!»

⁵⁹Минуло щось близько години, і ще один чоловік почав стверджувати: «Безперечно, цей чоловік також був з Ісусом, адже він теж з Галилеї». ⁶⁰Але

Петро відповів: «Чоловіче, я не знаю, про що ти говориш!» І тієї ж міті, коли Петро ще не закінчив речення, пропівав півень. ⁶¹Тоді Ісус обернувся й подивився в очі Петру. І згадав Петро Господні слова: «Перш ніж сьогодні проспіває півень, ти тричі зречешся Мене». ⁶²Тоді Петро пішов геть, гірко ридаючи.

Знущання з Ісуса (Мт. 26:67–68; Мр. 14:65)

⁶³Люди, які тримали Ісуса під охороною, почали насміхатися над Ним й бити Його. ⁶⁴Вони також затулили Ісусу очі й почали бити Його, кажучи: «Доведи ж нам що Ти пророк¹, назви того із нас, хто вдарив Тебе!» ⁶⁵І говорили вони багато іншого Ісусу, щоб образити Його.

Ісус перед Синедріоном

(Мт. 26:59–66; Мр. 14:55–64; Ін. 18:19–24)

⁶⁶Вранці наступного дня, зібралися разом старійшини народу, головні священики й книжники, та привели Ісуса на своє зібрання². ⁶⁷Вони сказали: «Якщо Ти Христос, то скажи нам це». Та Ісус відповів їм: «Навіть якщо Я і скажу вам, що Я Христос, ви Мені не повірите. ⁶⁸І якщо Я запитаю вас про щось, ви не дасте відповіді. ⁶⁹Але віднині, Син Людський сидітиме праворуч від Всемогутнього Бога».

⁷⁰Вони всі запитали: «Тож скажи нам: Ти — Син Божий?» Ісус сказав їм: «Ви вірно сказали, хто Я є». ⁷¹І тоді вони мовили: «Навіщо нам іще якісь додаткові свідчення? Ми самі все чули від Нього Самого!»

Суд у Понтія Пилата

(Мт. 27:1–2, 11–14; Мр. 15:1–5; Ін. 18:28–38)

23 ¹Тож всі вони підвелися й відвели Ісуса до Пилата. ²І почали вони звинувачувати Ісуса кажучи: «Ми чули, як цей Чоловік заводив в оману наших людей. Він стверджує, що ми не повинні сплачувати податки цеза-

¹ 22:64 пророк За Писанням, пророк знову від інших людей.

² 22:66 зібрання Або «Синедріон».

реві і називає Себе Христом — Царем Юдейським». ³Тоді Пилат запитав Ісуса: «Ти — Цар Юдейський?» На що Ісус відповів: «Так, це Я. Але ж ти сам це сказав».

⁴Тоді Пилат звернувся до головних священиків і натовпу: «Я не бачу ніякої вини за цим Чоловіком». ⁵Та головні священики наполягали, кажучи: «Він Своїм вченням підбурює людей по всій Юдеї: Він почав у Галілеї та дійшов аж до сюди».

«Почувши це, Пилат запитав, чи цей Чоловік галілеянин. ⁷Довідавшись, що Ісус із тієї землі, якою править Ірод, Пилат відправив Його до Ірода, бо той саме перебував в Єрусалимі.

Ісус перед Іродом

⁸Коли Ірод побачив Ісуса, то був дуже задоволений, бо ж багато чув про Нього та від давнього часу прагнув побачити Його. Він сподівався стати свідком якіхось дивних знамень, створених Христом. ⁹Він почав про все розпитувати Ісуса, але Той на жодне з запитань не відповів йому.

¹⁰При цьому були присутні головні священики й книжники, які весь час запально звинувачували Його. ¹¹Ірод та його воїни насміхалися над Ісусом, одягнувши Його у пишні шати, подібні до тих, котрі носили царі. Опісля він знову відіслав Ісуса до Пилата.

¹²У той день Ірод з Пилатом подружилися, хоч раніше вони ворогували.

Пилат намагається звільнити Ісуса

(Мт. 27:15–26; Мр. 15:6–15; Ін. 18:39–19:16)

^{13–14}Пилат, скликавши головних священиків, юдейських вождів та простий народ, звернувся до них: «Ви привели до мене Цього Чоловіка, звинувативши Його в тому, що Він вводив людей в оману. Отут, у вашій присутності, я допитав Його і не знайшов ніяких підстав для ваших звинувачень проти Нього. ¹⁵Так само ніяких підстав не знайшов і Ірод. Тож він відіслав Ісуса знову до нас. Як бачите, Він не зробив нічого такого,

за що заслуговував би смерті. ¹⁶Отже, я покараю Його батогами, а потім відпусту».

¹⁷[Щороку, під час святкування Пасхи, правитель, за звичаєм, відпускає на волю одного з в'язнів, за якого просив народ]. ¹⁸У відповідь натовп загукав: «Нехай Ісуса розіпнуть на хресті! Відпусти нам Варавву!» ¹⁹(Варавву було кинуто до в'язниці за участь у заколоті в місті й за вбивство.)

²⁰Тоді знову Пилат звернувся до людей, кажучи, що він хотів би відпустити Ісуса. ²¹Та вони й далі вигукували: «Розіп'ясти Його! Нехай Його розіпнуть на хресті!»

²²І втретє Пилат звернувся до народу, питуючи: «Який на Ньому злочин? Я не знайшов проти Нього нічого, за що слід було б карати смертю. Тож я покараю Його батогами й відпущу».

^{23–24}Але й далі народ голосно вимагав стратити Ісуса, і цей крик досяг такої сили, що Пилат вирішив задовольнити їхню вимогу. ²⁵Він наказав відпустити Варавву, чоловіка, якого було кинуто до в'язниці за участь у заколоті і вбивство, бо натовп просив саме за нього. А Ісуса, за волею народу, Пилат віддав на розп'яття.

Стратя (Мт. 27:32–44; Мр. 15:21–32; Ін. 19:17–27)

²⁶Саме у той час, коли воїни вели Ісуса на страту, по дорозі до міста, повертаючись з поля, йшов Симон киринєянин. Тож солдати примусили Його йти слід за Ісусом, та нести хрест, що призначався для Нього. ²⁷Та величезний натовп сунув за Ісусом. В натовпі були й жінки, які плакали й голосили за Ним.

²⁸Він обернувся до них і сказав: «Дочки Єрусалимські, не плачте за Мною. Плачте за собою самими й за дітьми своїми. ²⁹Бо настануть дні, коли люди казатимуть: „Щасливі ті жінки, в яких не може бути дітей, щасливі ті утроби, що нікому не дали життя, і щасливі ті груди, які нікого не годували”.

¹ 23:17 У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає. Також див.: Мт. 27:15.

³⁰Люди проситимуть гори: „Впадіть на нас!” Люди проситимуть могили: „Поховайте нас!”¹ ³¹Бо якщо таке траплятиметься з добрими людьми, то що ж тоді буде людям злим?²

³²Разом з Ісусом воїни привели на страту ще двох злочинців. ³³Коли ж вони прийшли до місця, що називалося «Лобне місце», воїни розп'яли Ісуса, та ще двох злочинців: одного праворуч, а другого ліворуч від Нього.

³⁴Тоді Ісус промовив: «Отче, прости цих людей, вони самі не знають, що вони чинять»³. Та охоронці, тим часом, поділили між собою Його вбрання, кидаячи жереб.

³⁵Навколо стояли люди й дивилися за всім, що трапилося. А вожді юдейські насміхалися з Ісуса, кажучи: «Він рятував інших, тож хай тепер Себе Самого врятує, якщо Він справді є Христос, обраний Богом!»³⁶⁻³⁷Навіть воїни, і ті збиткувались й насміхалися з Ісуса. Вони запропонували Йому кислого вина, кажучи: «Якщо Ти Цар Юдейський, то врятуй Себе!»

³⁸На хресті, над головою Ісуса, солдати прибили дощечку, на якій було написане: «ЦЕ ЦАР ЮДЕЙСЬКИЙ». ³⁹І один із злочинців, розіп'ятих разом з Ісусом, почав лихословити Його, кажучи: «Хіба ж ти не Христос? Тож врятуй Себе й нас!»

⁴⁰Але другий злочинець присоромив його, сказавши: «Чи ти не боїшся Бога? Ти ж маєш такий самий вирок.

⁴¹Але наші з тобою вироки справедливі. Ми отримали те, що заслужили своїми вчинками, а цей Чоловік не зробив нічого лихого».⁴²І додав: «Ісусе, згадай про мене, коли прийдеш у Своє Царство».

⁴³Ісус відповів йому: «Правду кажу тобі: сьогодні ж ти будеш зі Мною в раю».

¹ 23:30 Цитата приведена з книги Ос. 10:8.

² 23:31 **Бо якщо... людям злим** Або «якщо таке чинять зеленому дереву, то що ж буде дереву сухому?»

³ 23:34 **Тоді... чинять** У деяких древніогрецьких рукописах цвого речення немає.

Смерть Ісуса (Мт. 27:45–56; Мр. 15:33–41; Ін. 19:28–30)

⁴⁴Близько полуночі темрява вкрала всю землю, і було так аж до третьої години. ⁴⁵І сталося те тому, що сонце перестало світити. Та одразу завіса в храмі розірвалася навпіл.

⁴⁶Ісус голосно закричав: «Отче, передаю дух⁴ Свій у Твої руки». І з цими словами Він помер.

⁴⁷Коли центуріон побачив, що трапилося, він почав славити Бога, мовивши: «Безперечно, це був праведний Чоловік». ⁴⁸Багато людей прийшли з міста, аби подивитися на страту. Та побачивши що трапилося, зажурилися, й засмучені пішли додому⁵.

⁴⁹Та всі ті, хто знав Його, стояли й спостерігали здалеку за всім, що трапилося. Там також знаходилися і жінки, котрі йшли за Ісусом від самої Галилеї.

Похорон Ісуса (Мт. 27:57–61; Мр. 15:42–47; Ін. 19:38–42)

⁵⁰⁻⁵¹Саме у той час, в Єрусалимі знахідився чоловік на ім'я Йосип з юдейського міста Арыматея. Він був доброю і праведною людиною й також чекав на прихід Царства Божого. Йосип був членом ради юдейської та не погоджувався з її рішенням про Ісусову страту. ⁵²Він пішов до Пилата й попросив, щоб йому віддали тіло Христа.

⁵³Йосип зняв тіло Ісусове з хреста й, загорнувши у лляне полотно, поклав Його до нової гробниці, висіченої у скелі.

⁵⁴Була п'ятниця, день приготувань, наближалася субота. ⁵⁵Жінки, які супроводжували Ісуса від самої Галилеї, простежили за Йосипом й бачили, де було поховано Його. ⁵⁶Вони повернулися додому й приготували запашну олію й пахощі, аби намастити тіло Ісусове. В суботу жінки, згідно з законом Мойсея, відпочивали.

⁴ 23:46 **дух** Або «життя». Див.: Пс. 31:5.

⁵ 23:48 **зажурилися... додому** Буквально «пішли додому б'ючи себе в груди».

Звітка про Ісусове воскресіння

(Мт. 28:1–10; Мр. 16:1–8; Ін. 20:1–10)

24 ¹У перший день тижня¹, рано-вранці жінки, взявшись з собою пахощів, які вони приготували, прийшли до гробниці, де було поховано Ісуса. ²Вони побачили, що той величезний камінь, який затуляв вход до гробниці, було відковчено вбік. ³Жінки ввійшли в склеп, але тіла Господа Ісуса там не знайшли.

⁴Поки вони дивувалися тим, що трапилося, поруч із ними раптом з'явилися двоє чоловіків у сліпучому вбранні. ⁵Налякані, жінки впали долілиць. Тоді чоловіки заговорили до них: «Чому ви шукаєте серед мертвих Того, Хто є живий? ⁶Тут Його немає; Він воскрес! Згадайте, що Він говорив вам у Галилії. ⁷Він казав, що Сина Людського має бути віддано грішникам і розп'ято, але на третій день Він воскресне знов».

⁸І тоді жінки згадали Ісусові слова.

⁹Вони повернулися до міста й розповіли про все це одинадцятьом апостолам і всім іншим учням Ісусовим. ¹⁰Ті жінки були Марія Магдалена, Іоанна й Марія, мати Якова. Вони, та інші жінки, які були з ними, розповіли апостолам про все, що сталося. ¹¹Але апостолам їхня розповідь здалася безглаздою, і вони жінкам не повірили.

¹²Та Петро встав і побіг до могили. Він зайшов у печеру, але не знайшов там нічого, крім лляної тканини, в яку було завернуте тіло Ісуса. Він пішов назад, дивуючись — що то могло статися?²

По дорозі до Емауса (Мр. 16:12–13)

¹³Того ж дня двоє Ісусових учнів йшли до містечка Емауса, що в дванадцяти кілометрах³ від Єрусалиму. ¹⁴По дорозі вони обговорювали все, що сталося.

¹⁵І от саме під час цієї розмови Сам

¹ 24:1 У перший... тижня В Ізраїлі тиждень починався з неділі.

² 24:12 Та Петро... статися У деяких древньогрецьких рукописах цвого вірша немає.

³ 24:13 в дванадцяти кілометрах Буквально «в семи стадіях».

Ісус наблизився до них, й пішов далі з ними разом. ¹⁶Але ж їм не дозволено було віднайти Христа. ¹⁷Ісус запитав їх: «Що це за речі, які ви обговорюєте між собою дорогою?» Вони зупинилися й сумно подивилися на Нього. ¹⁸Один із них, якого звали Клеопа, сказав Ісусу: «Ти, мабуть, один такий, хто мешкає у Єрусалимі й не знає про те, що там сталося останніми днями».

¹⁹Та Ісус спитав: «Про що це ти говориш?» А вони кажуть: «Про те, що сталося з Ісусом з Назарета. То був Чоловік, Який виявився пророком, могутній ділом і словом, перед Богом і всіма людьми. ²⁰І як наші головні священики й вожді віддали Його, щоб присудити до страти і розп'яття на хресті.

²¹Ми сподівалися, що це був саме Той, Котрий збирався визволити Ізраїль. Але попри все, сьогодні, третього дня відтоді, як Його було страчено, ²²деякі наших жінок приголомшили нас: рано вранці вони пішли до могили, де Його було поховано, але не знайшли там Його тіла. ²³Вони прийшли й розповіли нам, що ім було видіння — вони бачили Ангелів. І Ангели сказали їм, що Ісус живий. ²⁴Тоді дехто з них, хто був з нами, пішli до могили. Вони знайшли все точно так, як жінки розповіли, але не побачили Його».

²⁵Тоді Ісус сказав їм: «Ви такі нерозумні! І як тяжко вам повірити у те, про що говорили пророки! ²⁶Чи не мусив Христос прийняти ці страждання, а потім увійти у славу Свою?» ²⁷І так, починаючи з Мойсея, зупиняючись на кожному з пророків, Ісус пояснив тим двом Своїм учням те, що сказано про Нього в усьому Святому Писанні.

²⁸Вони підійшли до містечка, до якого прямували, та Ісус удав, ніби хоче йти далі. ²⁹Але вони дуже вмовляли Його: «Зостанься з нами, бо день майже закінчився й вже вечоріє». Тож Він погодився й залишився з ними.

³⁰Коли вони сіли за стіл, Ісус узяв хліб і віддав дяку, а потім розломив його й роздав їм. ³¹І тут їхні очі відкрилися,

й вони впізнали Ісуса, але Він зник.³²І один із учнів сказав другому: «Чи не горіли наші серця в грудях, коли Він говорив з нами по дорозі, пояснюючи нам Святе Писання?»

³³Тієї ж міті вони підвелися й пішли назад до Єрусалиму. Вони знайшли одинадцятьох апостолів і інших учнів Христа, котрі зібралися разом з ними.³⁴Апостоли та інші учні сказали: «Господь справді воскрес! Він з'явився Симонові».³⁵Тоді ті двоє учнів розповіли про все, що з ними сталося на дорозі, і як вони впізнали Ісуса, коли Він розломив хліб.

Ісус з'являється Своїм апостолам

(Мт. 28:16–20; Мр. 16:14–18; Ін. 20:19–23; Дії 1:6–8)

³⁶Коли вони все це розповідали, Сам Ісус став між ними, сказавши: «Мир вам!»³⁷Але їх охопив страх. Вони затримали, бо подумали, що бачать при-від.

³⁸Але Він сказав їм: «Чого ви так стривожилися? Чому сумніви заворушилися в ваших серцях?³⁹Погляньте на Мої руки й ноги. Ви ж бачите: це справді Я. Торкніться Мене й подивітесь на Мене. Привиди не мають м'яса й кісток. Як ви бачите — Я маю».⁴⁰І промовляючи це, Він показував їм руки й ноги.

⁴¹Поки вони ще не вірили, і дивувалися, і раділи, Ісус спітав їх: «Чи маєте ви тут щось поїсти?»

⁴²Апостоли дали Йому шмат печеної риби.⁴³Він узяв і почав їсти перед ними.

⁴⁴І сказав їм Ісус: «Це слова, що казав Я вам, коли ще був із вами: все сказане про Мене в Законі Мойсеєвім, у пророків і в псалмах — мусить збутися».⁴⁵І Він розкрив їх розум, щоб вони могли розуміти Святе Писання.⁴⁶І промовив Ісус: «Так сказано у Святому Писанні: Христос страждатиме й воскресне з мертвих на третій день.^{47–48}Ви — свідки цих подій. Ви повинні проповідувати покаяння для прощення гріхів усім народам, починаючи з Єрусалиму.⁴⁹Пам'ятайте, що Я пошлю вам Того, Кого обіцяв Отець Мій, але залишайтесь в місті, аж доки ви одержите силу з небес».

Вознесіння Ісуса на небо (Мр. 16:19–20; Дії 1:9–11)

⁵⁰Потім Ісус вивів учнів Своїх із Єрусалиму, та повів аж до Віфанії, а опісля, піднявши руки, благословив їх.⁵¹Благословляючи, Ісус залишив їх і вознісся на небо.⁵²Апостоли вклонилися Йому, а потім повернулися до Єрусалиму, сповнені великої радості.⁵³І весь час, перевуваючи в храмі, вони славили Бога.

Від Іоана

Свята Євангелія

Пришестя Христа

1 Ще до існування світу було Слово¹, і Слово було з Богом, і Слово було Бог.

2 Той, Хто був Словом, був з Богом споконвіку.

3 Все було створене через Нього, і ніщо не було створене без Нього.

4 В Ньому було життя, і воно було Світлом² для людей.

5 Світло сяє в пітьми, яким темрява не здолала³ світла.

“Був собі чоловік, посланець Божий, на ім'я Іоан. ⁷Він прийшов свідчити про Світло, щоб через нього всі змогли почути й повірити у Нього. ⁸Сам він не був Світлом, а прийшов, щоб свідчити про Нього, ⁹про справжнє Світло, Яке приходить у світ і світить кожній людині. ¹⁰Слово вже було в світі, і світ через Нього почався, та світ не впізнав Його.

¹¹Він прийшов у світ, що належав Йому, та Його власний народ не прийняв Його.

¹²Але всім тим, хто прийняв Його й повірив у Нього, Він дав право стати дітьми Божими. ¹³Вони не народжуються, як немовлята, за бажанням чи волею батьків їхніх. Вони народжуються від Бога. ¹⁴І Слово стало Людиною й оселилося серед нас. Ми побачили Його Божественну Велич, Велич Єдиного Сина Отця Свого. Він був сповнений благодаті і правди. ¹⁵Іоан свідчить про Нього, проголошуючи: «Це саме Той, про Кого

¹ 1:1 Слово З грецької «логос»: будь-який засіб зв’язку або повідомлення інформації. У цьому випадку воно означає «Христос», через якого Господь сповістив світові про Себе. Також див.: Ін. 1:10, 14, 16.

² 1:4 Світло Ідеться про Ісуса Христа (Слово), який приніс світові істинне розуміння Бога. Також див.: Ін. 1:7.

³ 1:5 не здолала Або «не зрозуміла».

я казав: „Той, Хто йде за мною — величніший за мене, бо Він був і до мене”.

¹⁶⁻¹⁷Від повноти Його правди й благодаті ми приймали одну благодать за іншою, бо Закон був нам даний через Мойсея, але благодать і правда прийшли через Христа. ¹⁸Ніхто й ніколи не бачив Бога, лише Єдиний Син, Який і є Богом, Той, Хто найближчий до Отця, Він показав нам, який Бог є»⁴.

Свідчення Іоана про Ісуса

(Мт. 3:1-12; Мк. 1:1-8; Лк. 3:1-9, 15-17)

¹⁹⁻²⁰Коли юдейські лідери з Єрусалиму послали священиків і левітів запитати: «Хто ти такий?» Іоан признався щиро, не уникаючи відповіді: «Я не Христос».

²¹«То хто ж ти такий? — спитали вони, — Ілля?» «Ні», — відповів він. «Може, пророк?»⁵ Він знову відповів: «Ні».

²²Тоді вони мовили до нього: «Скажи нам, хто ти, щоб ми могли розповісти тим, хто нас послав сюди. Що ти скажеш про себе?» ²³Іоан сказав словами пророка Ісаї:

«Я голос Того, хто гукає в пустелі:
„Зробіть прямим шлях для
Господа”».

Іса 40:3

²⁴Цих людей, які розпитували Іоана, послали фарисеї. ²⁵Тож вони знову запитали його: «Якщо ти не Христос, не Ілля, не пророк, то чому ти хрестиши людей?» ²⁶⁻²⁷У відповідь він сказав: «Я

⁴ 1:18 Той... який Бог є Дякі древньогрецькі рукописи наводять: «Він найближчий до Отця, і тому, коли ми бичили Його, ми бачили Бога».

⁵ 1:21 пророк Можливо, вони мали на увазі пророка, якого Господь обіцяв Мойсею послати народу Своєму. Див.: Повт. Закону 18:15-19.

хрещу людей водою, та серед вас є Той, Невідомий вам, Хто прийде після мене. Я ж не гідний навіть бути рабом, який схиляється, щоб розв'язати ремінці Його сандалій».

²⁸Все це сталося у Віфанії, по той бік ріки Йордан, де Іоан хрестив людей.

Ісус — Ягня Боже

²⁹Наступного дня, побачивши, що до нього йде Ісус, Іоан промовив: «Он гляньте, це Ягня Боже, Яке забирає на себе гріх світу». ³⁰Це Він, про Кого я казав: „За мною ѹде Той, Хто величніший за мене, бо Він був і до мене. ³¹Навіть я не знов Його, але я прийшов хрестити людей водою, щоб народ із-пальський знов, що Він — Христос”».

³²І ось іще що сказав Іоан: «Я бачив Духа, що сходив до Нього з неба в подобі голуба і залишався на Ньому. ³³Навіть я не знов Його, але Той, Хто послав мене хрестити людей водою, сказав мені: „Ти побачиш Духа, що зійде і залишиться з Чоловіком. Він і є Той, Хто хреститиме Духом Святым”. ³⁴Я це бачив і свідчу, що Він і є Син Божий¹».

Перші Ісусові учні

³⁵Наступного дня Іоан знову був там з двома своїми учнями. ³⁶Побачивши Ісуса, Який проходив повз них, він сказав: «Погляньте, ось Ягня Боже». ³⁷Двоє його учнів почули це й послідували за Ісусом. ³⁸Ісус обернувся і, побачивши, що вони йдуть за Ним, запитав: «Чого вам треба?» А ті відповіли: «Равві! Де Ти живеш?» («Равви» означає «Вчитель»).

³⁹«Ходімо, побачите», — відповів Ісус. Тож вони пішли й побачили, де Він живе, і залишилися в Нього аж до вечора. І було то близько четвертої години.

⁴⁰Почувши те, що сказав Іоан про Нього, вони пішли за Ісусом. Одного з тих двох, звали Андрієм, і був він братом Симона, якого ще звали Петром.

⁴¹Насамперед він зновушов своє

¹:34 Він і є Син Божий Дякі древніогрецькі рукописи називають: «Він — Обранець Божий».

брата Симона і сказав йому: «Ми знайшли Месію». (Це слово означає «Христос»). ⁴²Тоді Андрій привів Симона до Ісуса, та подивившись на нього, Він мовив: «Ти, Симон, син Йони, зватимешся Кифо»².

⁴³Наступного дня Ісус вирішив іти до Галілеї. Зустрівши Пилипа, Ісус звернувся до нього: «Йди за Мною».

⁴⁴Пилип був родом із Вефсаїди, того ж самого міста, що і Андрій та Петро.

⁴⁵Коли Пилип зустрів Нафанаїла³, то сказав йому: «Ми знайшли Того, про Кого Мойсей писав у Законі і про Кого писали пророки. Це Ісус із Назарета, Йосипів Син». ⁴⁶Нафанаїл запитав Пилипа: «Чи може щось добре прийти з Назарета?» А Пилип відповів: «Ходімо, сам переконаєшся».

⁴⁷Побачивши, що Нафанаїл іде до Нього, Ісус сказав: «Ось справжній ізраїльтянин, який зовсім не має лукавства⁴. ⁴⁸«Звідки Ти знаєш мене?» — спитав Нафанаїл. Ісус відповів: «Перш ніж тебе покликав Пилип, Я бачив тебе, коли ти сидів під фіговим деревом». ⁴⁹«Равві, Ти — Син Божий, Цар Ізраїлю», — сказав Нафанаїл. Ісус же відповів йому на те: ⁵⁰«Ти повірив у Мене, бо Я сказав, що бачив тебе під фіговим деревом? Та ти побачиш іще більші дива».⁵¹І додав: «Істинно кажу тобі: побачиш ти, як небо розкриється і Ангели Господні підйматимуться та спускатимуться⁵ на Сина Людського».

Весілля в Кані

2 ¹За два дні по тому, в місті Кані, що в Галілії, було весілля й Ісусова маті теж була там. ²Запросили на весілля й Ісуса з учнями. ³Коли вино було випите, маті сказала Ісусові: «Вина вже немає,

²:42 Кифа Це ім'я перекладається як «Петро», що означає «камінь», «скеля».

³:45 Нафанаїл Це ім'я зустрічається лише у Ін. 1:45–51; 21:2. Див.: Мт. 10:3; Мк. 3:18; Лк. 6:14.

⁴:47 не має лукавства» У Старому Заповіті інше ім'я Ізраїль було Яків, яке характеризується словами «обман» або «хитрість», за які він був добре відомий. Див.: Бут. 27:35–36.

⁵:51 Див.: Бут. 28:10–17. Цей вірш є частинною оповіді про сон Якова, де він бачив сходи, що вели з землі й аж до самого неба, та божих Ангелів, які походжали тими сходами вгору і вниз.

бо гості все випили». ⁴Ісус відповів їй: «Люба жінко, навіщо кажеш Мені про це? Мій час іще не настав». ⁵Тоді Його Мати сказала слугам: «Робіть усе, що Він звелить».

⁶У тому місці стояло шість великих кам'яних глеків для води, що люди використовували для юдейських обрядових обмивань¹. І кожна з них вміщувала приблизно дві чи три міри² рідини. ⁷Ісус наказав слугам: «Наповніть ці глеки водою». І ті виконали, що Він звелів. ⁸Тоді Ісус знову звернувся до них: «А тепер зачерпніть трохи і віднесіть весільному старості». Слуги виконали й це.

⁹⁻¹⁰Староста покуштував ту воду (яка перетворилася на вино) і здивувався, бо не знав звідки вино взялося. А слуги, які подали йому келих, знали про це. Тоді староста покликав нареченого й мовив до нього: «Всі люди пригощають спочатку добрим вином, а коли гості сп'яніють, тоді ставлять на стіл гірше. Ти ж приховав від гостей добре вино аж до тепер».

¹¹Це було перше чудо, що здійснив Ісус. То сталося в Кані в Галілеї. Так Він виявив Свою Божественну Велич, і Його учні повірили в Нього. ¹²Після того Ісус разом зі Своєю матір'ю, братами та учнями попрямував до Капернаума. І там вони перебували кілька днів.

Ісус у храмі (Мт. 21:12–13; Мк. 11:15–17; Лк. 19:45–46)

¹³Через те, що наближалася юдейська Пасха, Ісус вирушив до Єрусалиму. ¹⁴Прийшовши до храму, Він побачив там людей, які продавали худобу, овець та голубів. Ісус також побачив мінайль, котрі сиділи за столами. ¹⁵Тоді, спілвіши з мотузки батога, Він повиганяв усіх із храму геть, разом з вівцями та худобою. Поперевертавши столи мінайль, Він порозкидав їхні гроши. ¹⁶До тих, хто прода-

¹ **2:6 обрядових обмивань** У юдеїв були особливі релігійні правила і звичаї, зокрема, смиття рук перед вживанням їжі, перед молитвою у храмі та в інших випадках.

² **2:6 дві чи три міри** Міра приблизно дорівнювала 40 літрам. Отже, ці кам'яні посудини вміщували від 80 до 120 літрів.

вали голубів, Ісус мовив: «Заберіть усе це звідси й не перетворюйте дім Отця Мого на базар!»

¹⁷Гзгадали Його учні, що написано у Святому Писанні:

«Ревнощи до дому Твого з'їдають мене».

Псалми 69:10

¹⁸Деякі з юдеїв запитали Ісуса: «Яке чудо здійсниш нам у доказ того, що маєш право робити це?» ¹⁹У відповідь Ісус мовив: «Зруйнуйте храм цей, і Я відбудую його знову за три дні».

²⁰І сказали юдеї: «Цей храм будували сорок шість років, а Ти збираєшся відбудувати його за три дні?» ²¹Та говорячи про храм, Ісус мав на увазі тіло Своє. ²²Після того, як Він воскрес із мертвих, Його учні згадали, що Він казав про це, і повірили і в Святе Писання, і в слова Ісусові.

²³Коли Ісус був у Єрусалимі в дні Пасхи, багато хто повірив у Нього, бо побачили дива, здійснені Ним. ²⁴Та Ісус не довірював їм, бо знав усі їхні думки. ²⁵Не потребував Він і нічіїх розповідей про людську природу, бо знав, що вони мають на серці.

Ісус і Никодим

3 ¹Був там чоловік на ім'я Никодим. Він був фарисеєм і одним з юдейських вождів. ²Якось уночі прийшов він до Ісуса й каже: «Равві, ми знаємо, що Ти Вчитель, посланий Богом, бо ніхто не здатен на такі чудеса, як Ти, якщо його не підтримує Бог».

³«Істинно кажу вам, — відповів тоді Ісус, — якщо хтось прагне побачити Царство Боже, людина має знову³ народитися. Хто не народився знову, той не бачитиме Царства Божого».

⁴«Але якщо людина вже стара, як же може вона народитися знову? — запитав Никодим. — Адже ніхто не може повернутися в черево материнське і знову вийти з нього».

⁵«Істинно кажу вам, — відповів тоді Ісус, — людина має знову народитися від води і Духа. Бо якщо вона не пройде

^{3:3 знову} Або «з вище».

через народження водою і Духом, то не ввійти їй до Царства Божого. ⁶Все, народжене від людської плоті, — це плоть, а від Духа народжене — духовне. ⁷Не дивуйся з Моїх слів про те, що маєш знову народитися. ⁸Вітер дме туди, куди заманеться. Ти чуєш його завивання, та не знаєш, звідки дме вітер і куди. Так і з кожним народженим від Духа Святого¹.

⁹«Як же це може бути?» — запитав Никодим. ¹⁰Ісус на те сказав йому: «Ти поважний вчитель народу ізраїльського і не знаєш цього? ¹¹Істинно кажу: ми говоримо про те, що знаємо і розповідаємо про те, що бачили, та ви, люди, не приймаєте свідчення нашого. ¹²Я розповідав вам про земні речі, та ви не вірите Мені. Як же ви повірите, коли говоритиму про Небесне? ¹³Ніхто не зійшов на небо, крім Того, Хто зійшов звідти — Сина Людського.

¹⁴Мойсей підніс на жердині змію в пустелі². Так само буде і з Сином Людським — Він також мусить бути піднесений. ¹⁵І тоді всі, хто вірить у Нього, одержать вічне життя³. ¹⁶Бо так сильно полюбив Бог цей світ, що віддав Свого Єдиного Сина заради того, щоб кожен, хто в Нього вірує, не був загублений, а здобув вічне життя.

¹⁷Не на осуд світу послав Бог Свого Сина, а на те, щоб світ через Нього спасся. ¹⁸Того, хто вірує в Нього, не буде засуджено, але того, хто не вірить, вже засуджено, бо він не повірив у Єдиного Сина Божого.

¹⁹Ось підстава для засудження: Світло⁴ прийшло у світ, та люди віддали перевагу темряві, бо лихими були вчинки їхні. ²⁰Кожен, хто чинить зло, ненавидить Світло й намагається уникати його, щоб вчинки його лишалися таємними. ²¹Той же, хто йде за правдою, прямує до

¹ 3:8 Духа Святого Або «вітра».

² 3:14 Мойсей... в пустелі Числ. 21:4–9.

³ 3:15 Деякі богослови вважають, що розповідь Ісуса з Никодимом продовжується по 21 вірш.

⁴ 3:19 Світло Йдеться про Ісуса Христа або Слово, Який приніс світові істинне розуміння Бога.

Світла, щоб видно було, що вчинки його від Бога».

Ісус та Іоан Хреститель

²²Після цього Ісус зі Своїми учнями виrushив до землі юдейської. Там Він залишався зі Своїми послідовниками і хрестив людей. ²³Іоан теж хрестив у Еоні, що біля Салима, бо там було багато води⁵. Чимало людей приходило до Іоана, і він хрестив їх. ²⁴Тоді ще Іоана не було кинуто до в'язниці.

²⁵Деякі з Іоанових учнів почали спречатися з одним юдеєм щодо обрядового обмивання⁶. ²⁶Тож вони підійшли до Іоана й сказали: «Равві, Той, з Ким ти був по той бік Йордану, і про Кого ти свідчив, так от Він тепер теж хрестить людей, і всі йдуть до Нього».

²⁷Тоді Іоан відповів їм: «Людина не може щось приймати, якщо воно не дано їй від Бога. ²⁸Ви самі були свідками того, як я казав: „Я — не Христос, а лише посланий поперед Нього“.²⁹Нареченим може бути лише той, у кого є наречена. А дружка — це той, що стоять і прислухається, коли ж прийде молодий, і радіє, почувши його голос. Тож і я зараз сповнений тієї ж радості, бо Він вже прийшов. ³⁰Його значення весь час зростатиме, а моя роль ставатиме все скромнішою».

Посланець Господній

³¹«Той, Хто прийшов згори,⁷ — величніший від усіх людей, які живуть у цьому світі. Той же, хто прийшов з землі, належить землі і говорити про земне. Отже, Той, Хто прийшов з небес, — величніший за всіх. ³²Він свідчить про все, що бачив і чув, але люди те не приймають.

³³Хто вірить у Його свідчення, вірить і в те, що Бог — істинний. ³⁴Адже Той, Кого Бог послав, мовить слова Божі і сповнений Духом Божим. ³⁵Отець любить Сина Свого і дав Йому владу над

⁵ 3:23 Іоан... води Поруч протікала ріка Йордан.

⁶ 3:25 обмивання У юдеїв були особливі релігійні правила і звичаї, зокрема, смиття рук перед вживанням їжі, перед молитвою у храмі, та в інших випадках.

⁷ 3:31 Той... згори Мається на увазі Ісус Христос.

усім.³⁶Той, хто вірує в Сина, має вічне життя, але не побачить вічного життя той, хто не слухатиметься Сина, і гнів Божий впаде на того».

Ісус і самаритянка

4 ¹Фарисеям стало відомо, що Ісус привертає на Свій бік і хрестить більше учнів, ніж Іоан. ²(Насправді ж Ісус сам не хрестив людей, це робили Його учні). ³Тож, почувши про це, Ісус залишив Йодею і знову подався до Галилії. ⁴По дорозі туди Йому потрібно було переходити через Самарію.

⁵В Самарії Ісус прийшов до міста Сіхар, неподалік від землі, що Яків віддав своєму синові Йосипу. ⁶Там знаходилася криниця Якова. І було тоді близько полуночі, коли Він, втомившись з дороги, сів відпочити коло Якової криниці. ⁷Ісус звернувся до самаритянки, яка прийшла до криниці набрати води: «Дай мені напитися». ⁸Його ж учні пішли до міста купити щось пойсти.

⁹Самаритянка спітала: «Чому це Ти, юдей, просиш у мене, самаритянки, напитися?» (Йдеї не спілкувалися з самаритянами¹). ¹⁰Ісус відповів їй: «Якби ти знала про те, що Бог дає людям, і Хто у тебе просить напитися води, то сама б попросила в Мене, і Я дав би тобі води живої».

¹¹⁻¹²«Шановний, — каже жінка, — але ж Ти й відра не маєш, а криниця глибока. То як же збираєшся дістати тієї живої води? Чи, може, Ти величніший за пращура нашого Якова, що дав нам цю криницю і сам пив із неї разом з дітьми своїми і худобою?» ¹³На те Ісус відповів їй: «Кожен, хто вип’є цієї води, скоро знову спрагу відчує. ¹⁴Але хто вип’є тієї води, що Я йому дам, ніколи більше не страждатиме від спраги, бо вода, якої Я дам напитися, перетвориться в людині на животворне джерело, що несе вічне життя». ¹⁵Тоді жінка каже: «Шановний Добродію, то дай же і мені тієї води, щоб

¹ 4:9 Юдей не спілкувалися з самаритянами Або «Йдеї не користалися нічим, чого торкалися самаритяни».

я більше ніколи не відчувала спраги й не приходила сюди по воді».

¹⁶Ісус сказав їй: «Йди поклич свого чоловіка і сама приходь сюди». ¹⁷«У мене немає чоловіка», — відповіла вона. Ісус тоді промовив: «Правду кажеш, що не маєш чоловіка. ¹⁸У тебе було їх п’ятеро. А той, якого маєш тепер, не чоловік тобі! Отже, ти сказала правду».

¹⁹Тоді жінка й каже Йому: «Тепер я бачу, Пане, що Ти — пророк!² ²⁰Наші батьки йшли на цю гору³ поклонятися, але ви, юдії, стверджуєте, буцімто Єрусалим є тим самим місцем, де ми маємо поклонятися Господу».

²¹Ісус на те відповів: «Жінко, повір Мені! Надходить час, коли ви поклонятиметеся Отцю не на цій горі й не в Єрусалимі. ²²Ви, самаритянки, поклоняєтесь тому, чого не розумієте. Ми ж, юдії, знаємо, чому поклоняємося, бо спасіння приходить від юдіїв. ²³Та близький той час, і він уже настав, коли справжні прихильники поклонятимуться Отцю в дусі та істині. Таких людей і прагне Отець в bogомольці собі. ²⁴Бог є Дух. І той, хто поклоняється Йому, має поклонятися в дусі та істині».

²⁵Й мовила до Нього жінка: «Я знаю, що має прийти Месія. (Якого називають Христом). Коли ж Він прийде, то розтлумачить нам про все». ²⁶Тоді Ісус її і каже: «Той, Хто розмовляє з тобою, і є Христос».

²⁷В цей час підійшли Його учні й дуже здивувалися, що Він розмовляє з жінкою. Та ніхто з них не спітав: «Що Тобі треба від неї?» або «Чому розмовляєш із нею?»

²⁸Жінка залишила свій глечик й, повернувшись до міста, сказала людям:

²⁹«Ходімо побачите Чоловіка, Який розповів мені про все, що я зробила в житті! Можливо, Він і є Христос».

² 4:19 пророк За Писанням, пророк знав те, що було приховано від інших людей.

³ 4:20 наші... гору Йдесться про гору Гаризим, де самаритяни побудували храм, який було зруйновано приблизно в 110 році по Р. Х., але й після знищення храму самаритяни вважали цю гору місцем поклоніння.

³⁰Тоді вони залишили місто й пішли до Нього.

³¹Тим часом Ісусові учні умовляли Його: «Вчителью, Ти б чогось попоїв!»

³²Але Він їм відповів: «Я маю їжу, про яку вам нічого невідомо». ³³І почали учні питати один одного: «Можливо, Йому хтось вже приніс поїсти?»

³⁴Ісус мовив до них: «Їжа Моя в тому, щоб виконувати волю Того, Хто послав Мене, і закінчити Його справу.

³⁵Засіваючи поле, ви часто кажете: „Ще чотири місяці, а там і жнива”. Отож кажу Я вам, підвідіть очі й погляньте на поля. Вони вже готові для жнив. ³⁶Жнець уже одержує платню і збирає врожай для вічного життя, щоб і сіяч, і жнець удвох раділи й були щасливі. ³⁷І справді слухна приказка: „Один сіє, другий жне”. ³⁸Я послав вас збирати те, над чим ви не трудилися: інші працювали, а ви прийшли, щоб зібрати прибуток».

³⁹Багато самаритян із цього міста повірili в Ісуса зі слів жінки, яка свідчила: «Він розповів мені про все, що я робила в житті». ⁴⁰Коли самаритяни прийшли до Нього, то попросили Його побути з ними, тож Він залишився там на два дні. ⁴¹І багато хто ще повірив в Ісуса, почувши, що Він їм розповідав. ⁴²Вони сказали тій жінці: «Спочатку ми повірili в Ісуса з твоїх слів, а зараз ми почули Його самі. Отже, ми бачимо, що цей Чоловік і справді Спаситель світу».

Ісус зціляє сина чиновника (Мт. 8:5–13; Лк. 7:1–10)

⁴³Через два дні Ісус пішов звідти до Галілеї, ⁴⁴бо Він сам говорив, що пророка не шанують у його рідній вітчизні.

⁴⁵Отже, коли Ісус прийшов туди, галилеяни щиро зустріли Його, тому що вони були на святі Пасхи в Єрусалимі, та бачили все, що Він там звершив.

⁴⁶Ісус знову попрямував до міста Кані, що в Галілеї, де Він перетворив воду на вино. На той час у Капернаумі в одного царського чиновника хворів син.

⁴⁷Чиновник довідався, що Ісус прийшов до Галілеї з Юдеї. Він став перед Ісусом

і почав благати завітати до Капернаума, щоби зцілити сина, бо той уже помирав.

⁴⁸Та Ісус каже йому: «Ви, люди, якщо не побачите знамення й чуда, ніяк не можете повірити в Мене». ⁴⁹Чиновник благав: «Господи, благаю Тебе, прийди, поки мій син іще не помер!»

⁵⁰І відповів йому Ісус: «Йди додому, твій син житиме». Чоловік повірив тому, що сказав Ісус, й пішов додому.

⁵¹По дорозі додому він зустрів своїх слуг, які сповістили, що син його одужав. ⁵²Він запитав, коли стало краще його синові, і йому відповіли: «Лихоманка залишила його вчора десь о першій годині по полуздні». ⁵³І батько збагнув, що саме в цей час Ісус сказав йому: «Твій син житиме». І він повірив у Ісуса, а разом з ним і вся його родина. ⁵⁴Це було друге чудо, яке звершив Ісус у Галілеї, повернувшись з Юдеї.

Зцілення хворого в купальні

5 ¹Після цього настало юдейське свято, і Ісус пішов до Єрусалиму.

²Там біля Овечих воріт є купальня, що звалася арамійською Вифезда¹ і мала п'ять критих галерей з колонами. ³У тих галереях лежало багато хворих, сліпих, кривих та немічних. [Вони чекали, поки вода почне вирувати]². ⁴[І час від часу Ангел Господній сходив з неба, щоб збовтати воду. І той, хто першим входив у ту воду, одразу видужував, хоч би якою хворобою він страждав]³.

⁵І був там чоловік, який хворів на той час уже тридцять вісім років. ⁶Коли Ісус побачив, що той чоловік лежить там, і знаючи, що він хворіє так давно, Він запитав: «Хочеш одужати?»

⁷Хворий Йому відповів: «Господи, нікому мене занурити у воду, коли вона починає вирувати. Поки я намагаюся дістатися до купелі, як мене завжди хтось випереджає». ⁸Ісус сказав йому:

¹ 5:2 **Вифезда** Купальня, яка знаходилася на північ від храму Господнього у Єрусалимі.

² 5:3 У деяких древньогрецьких рукописах цього речення немає.

³ 5:4 У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає.

«Вставай, візьми постіль свою і ходи». ⁹І чоловік одразу ж одужав, узяв постіль свою і почав ходити. І сталося це в суботу.

¹⁰Юдеї почали говорити щойно зціленому: «Сьогодні субота, і Закон забороняє носити постіль у руках!» ¹¹Той відповів: «Чоловік, Котрий зцілив мене, сказав: „Візьми постіль свою і ходи“». ¹²Тоді вони спітали його: «Хто цей Чоловік, Який сказав тобі взяти постіль ійти?» ¹³Але зцілений не знав, Хто то був. Оскільки там було багато людей, то Ісус пішов звідти, щоб Його не помітили.

¹⁴Пізніше Ісус знайшов того чоловіка у храмі й мовив до нього: «Ось ти вже й видужав, тож не гріши більше, аби з тобою чогось гіршого не сталося». І той чоловік пішов. ¹⁵І він розповів юдеям, що це Ісус зцілив його. ¹⁶Через те й стали переслідувати юдеї Ісуса, бо Він усе це робив у суботу.

¹⁷Ісус сказав їм: «Отець Мій працює весь час безперервно, то й Я мушу так працювати». ¹⁸Через це, ще дужче юдеї захотіли вбити Його. Вони казали: «Він не лише порушив Закон про суботу, а й Бога Отцем Своїм називав, тим самим ставлячи Себе нарівні з Богом».

Ісус — Син Божий

¹⁹І мовив Ісус: «Істинно кажу вам: Син нічого не може вчинити зі Своєї волі. Він мусить побачити, що Отець Його робить. Отже, що робить Отець, те й Син Його робить. ²⁰Отець любить Сина Свого і не приховує від Нього нічого з того, що робить, і покаже Він ще більші справи, ніж ті, що ви бачили, тож ви дивуватиметеся. ²¹Так само, як Отець воскрешає померлих і дає їм життя, так і Син повертає життя тим, кому забажає.

²²⁻²³Отець нікого не судить. Він відав право судити Сину Своєму, щоб усі люди шанували Сина, як вони шанують Отця. Людина, яка не шанує Сина, не шанує й Отця, Котрий послав Його. ²⁴Істинно кажу вам: хто чує слово Мое і вірує в Того, Хто послав Мене, має вічне

життя. Його не буде засуджено, бо він від смерті перейшов у життя.

²⁵Істинно кажу вам: близький той час, він уже настав, коли померлі почують голос Сина Божого, і всі, хто почує, матимуть життя. ²⁶Отець є джерелом життя, і Синові Своєму також дарував таку силу. ²⁷Він дав Синові владу бути суддею над людьми, бо Він — Син Людський.

²⁸Не треба дивуватися з того. Надходить час, коли всі, хто у могилах лежать, почують голос Сина Людського. ²⁹Вони повстануть із могил. Всі ті, хто добро робили, воскреснуть для життя вічного, котрі ж чинили зло, встануть, щоб бути засудженими.

³⁰Сам Я не можу вдіяти нічого. Суджу Я так, як чую від Бога, і суд Мій справедливий, бо Я не намагаюся робити те, що хочу, а виконую волю Того, Хто Мене послав».

Ісус продовжує розмову з юдеями

³¹«Якщо Я свідчитиму про Себе Сам, то це свідчення не матиме сили. ³²Але є Інший, Хто свідчить про Мене, і Я знаю, що саме Його свідчення мають силу.

³³Ви посылали людей до Іоана, і він підтверджив, що все це правда. ³⁴Та Я не покладаюся на свідчення людей, але нагадую вам про те, чому вчив Іоан про ваше спасіння. ³⁵Іоан був наче той світильник, що поки світить, то дає світло, і ви з радістю приймали його якийсь час. ³⁶Та в Мене Самого є свідоцтво про Себе більше, ніж те, що дав Іоан, бо те, що Отець звелів Мені виконати, і те, що Я роблю зараз, свідчить про Мене і вказує на те, що Отець послав Мене.

³⁷⁻³⁸Навіть Отець Мій, Який послав Мене, Сам свідчить про Мене. Ви, люди, ніколи не чули Його голосу й не бачили Його обличчя, ви не маєте слова Його у своєму серці, бо не вірите у Того, Кого Бог послав.

³⁹Ви вивчаєте Святе Писання, бо думаете, що через нього знайдете вічне життя. Але ж це саме Святе Писання свідчить про Мене! ⁴⁰Та ви не хоче-

те прийти до Мене, щоб знайти вічне життя. ⁴¹Я не приймаю похвали від людей. ⁴²Але Я знаю вас і знаю, що ви не любите Бога у серці своєму. ⁴³Я прийшов до вас в ім'я Отця Свого, та ви не приймаєте Мене, але якщо хтось інший прийде тільки від свого імені, то ви його приймете! ⁴⁴Як же ви можете повірити в Мене, коли приймаєте похвалу один від одного, та не шукаєте тієї похвали, що іде від Бога Єдиного?

^{45–46}Не думайте, що Я вас звинувачуватиму перед Отцем. Мойсей, на якого ви покладали свої надії, звинуватить вас. Якби ви справді вірили Мойсею, то повірили б і Мені, бо Мойсей писав про Мене. ⁴⁷Але якщо ви не вірите в те, що він писав, то як же ви повірите словам Моїм?»

Як Ісус нагодував понад п'ять тисяч чоловіків

(Мт. 14:13–21; Мк. 6:30–44; Лк. 9:10–17)

6 Після цього Ісус подався на протилежний бік Галилейського озера, що зветься також Тиверіадським. ²Великий натовп людей ішов за Ним, бо вони бачили чудеса, що здійснив Ісус над хворими. ³Але Він зійшов на гору й сів там разом зі Своїми учнями. ⁴Наблизжалося свято юдейської Пасхи.

⁵Підівіши очі й побачивши, що великий натовп іде до Нього, Ісус запітав Пилипа: «Де нам купити достатньо хліба, щоб нагодувати цих людей?» ⁶Він мовив так, щоб випробувати Свого учня, бо вже знов, що робитиме.

⁷І відповів Пилип Йому: «І за двісті динарів не купиш достатньо хліба, щоб кожному було по шматочку». ⁸Інший з учнів Ісуса, Андрій, брат Симона-Петра, каже: ⁹«Ось хлопчина, котрий має п'ять ячмінних хлібін і дві рибини, та це ніщо на таку кількість людей».

¹⁰І тоді Ісус сказав: «Нехай люди посідають». У тому місці гарно росла трава, тож усі повсідалися. І було там близько п'яти тисяч чоловіків. ¹¹Тоді Ісус узяв хлібини, та воздавши Бого-ві дяку, розділив між тими, хто сиділи

навколо. Так само Він і рибу розділив — кожному, хто скільки хотів.

¹²Коли всі наїлися, Ісус мовив до Своїх учнів: «Позибирайте всі залишки, щоб нічого не пропало». ¹³Тож учні позибали всі шматки й наповнили дванадцять кошиків залишками від п'ятьох ячмінних хлібін, після того, як усі поїли.

¹⁴Побачивши чудо, здійснене Ісусом, усі люди казали: «Цей Чоловік і справді Пророк¹, Який мав прийти у світ!»

¹⁵Ісус знов, що люди от-от вже повинні були прийти, та оголосити Його своїм Царем. Через те Він знову подався в гори, щоб побути на самоті.

Ісус іде по воді (Мт. 14:22–27; Мк. 6:45–52)

¹⁶Коли настав вечір, Ісусові учні спустилися до озера. ¹⁷Вже сутеніло, а Ісус усе ще не приходив до них. Тоді вони сіли в човен і попливли через озеро назад до Капернаума. ¹⁸Здійнявся сильний вітер, і хвилі ставали всевищими. ¹⁹Коли вони пропливли кілометрів п'ять-шість², то побачили Ісуса, Який йшов по воді й підходив уже до човна. Учні Його дуже перелякалися. ²⁰Але Ісус мовив до них: «Це Я! Не бійтесь!» ²¹Як Він сказав це, вони взяли Його до човна й одразу допливли до берега, до того місця, куди прямували.

Люди йдуть до Ісуса

²²Наступного дня люди, які залишилися на протилежному березі озера, побачили, що там знаходився лише один човен. Вони знати, що Ісус не сів у човен разом зі Своїми учнями, і що ті попливли самі. ²³Та деякі човни прибули туди з Тиверіади. Вони зупинилися недалеко від місця, де напередодні люди їшли хліб, після того, як Господь воздав дяку за їжу. ²⁴І побачивши, що там не було ні Ісуса, ні Його учнів, усі посідали у човни й попливли до Капернаума шукати Його.

¹ 6:14 Пророк Можливо, вони мали на увазі пророка, якого Господь обіцяв Мойсею послати людям Своїм. Див.: Повт. Закону 18:15–19.

² 6:19 кілометрів п'ять-шість Буквально «25 або зо стадій».

Ісус — хліб життя

²⁵Знайшовши Ісуса на іншому березі озера, учні запитали: «Вчителю, коли Ти прибув сюди?» ²⁶Ісус мовив у відповідь: «Істинно кажу вам: ви шукаєте Мене не тому, що побачили чудесні знамення, а через те, що їли хліб і найшлися досхочу. ²⁷Працюйте не заради їжі земної, що гине, а заради їжі, що ніколи не псується і дає вічне життя, їжі, яку дасть вам Син Людський. Адже прихильністю Своєю відзначив Його Бог-Отець».

²⁸Тоді вони знову запитали Його: «З чого ми маємо почати, аби зробити те, що Бог бажає?» ²⁹І відповів Ісус: «Це Бог бажає: „Вірте Тому, Кого Він послав“». ³⁰Люди сказали: «Яке чудо здійсниш, щоб ми побачили й повірили Тобі? Що Ти зробиш? ³¹Наші пращури їли манну Небесну в пустелі, як про це написано у Святому Писанні: „Він послав ім хліб з небес, щоб вони їли“»!

³²Ісус їм відповів: «Істинно кажу вам: не Мойсей послав вам хліб з небес. Це Отець Мій дає вам справжній хліб з небес. ³³Адже хліб Божий — це Той, Хто сходить з небес і дарує життя світові! ³⁴«Господи, дай же нам того хліба зараз і завжди давай надалі», — сказали вони.

³⁵Ісус відповів: «Я і є той хліб, що дарує життя. Хто до Мене приходить, ніколи не буде голодний, хто вірить у Мене, той ніколи не буде спраглий. ³⁶Я й раніше казав вам, що бачите ви Мене², але й досі не вірите.

³⁷Кожен прийде до Мене, кого Отець Мій дасть Мені, і Я ніколи не прожену того, хто прийде до Мене. ³⁸Бо Я зійшов з небес не для того, щоб чинити те, що Мені Самому хочеться, а щоб виконати волю Господа, Який послав Мене. ³⁹Ось Його воля: щоб Я не розгубив нічого з даного Мені Богом, щоб повернув усіх до життя в останній день. ⁴⁰Саме така воля Отця Мого: щоб кожен, хто побачить Сина і повірить у Нього, мав вічне

¹ 6:31 Цитата приведена з книги Пс. 77:24.

² 6:36 Мене Або «Мої вчинки». Деякі грецькі рукописи не мають цього продовження.

життя. І Я воскрешу того в останній день».

⁴¹Тоді юдії почали висловлювати своє невдоволення Ним, бо Він сказав: «Я — хліб, що зійшов з небес». ⁴²Вони казали: «Хіба Він не Ісус, Йосипів Син? Чи не знаємо Його батька й матір? Як же Він може казати тепер, що зійшов з Неба?»

⁴³У відповідь Ісус мовив до них: «Облиште ремствувати поміж собою.

⁴⁴Ніхто не може прийти до Мене, доки Отець, Який послав Мене, не приведе його. А Я поверну його до життя в останній день. ⁴⁵Пророки писали: „І Бог їх усіх навчить“³. Кожен, хто слухає Отця і навчається у Нього, приходить до Мене. ⁴⁶Лише Той бачив Отця, Хто прийшов від Нього. І ніхто інший Його не бачив.

⁴⁷Істинно кажу вам: хто вірить, той має вічне життя. ⁴⁸І Я — той хліб, що дає життя. ⁴⁹Ваші пращури їли манну Небесну в пустелі, але вони вмерли. ⁵⁰Я ж — той хліб, що йде з небес, а кожний, хто його з'їсть, той не помре ніколи.

⁵¹Я — хліб живий, що зійшов з небес, і хто скуштує цього хліба, той житиме вічно. Хліб, що Я дарую, — тіло Мое, що віддаю за життя світу».

⁵²Тоді юдії почали сперечатися поміж собою, кажучи: «Як Він може дати нам Своє тіло, щоб ми Його їли?»

⁵³А Ісус їм на те відповів: «Істинно кажу вам: поки не покуштуете тіла Сина Людського і не вип’єте крові Його, не матимете справжнього життя в собі.

⁵⁴Той, хто єсть Тіло Мое і п’є кров Мою, має вічне життя, і Я воскрешу того в останній день. ⁵⁵Тіло Мое — то істинна їжа, а кров Моя — істинний напій. ⁵⁶Той, хто єсть тіло Мое і п’є кров Мою, лишається в Мені, а Я — в ньому. ⁵⁷Як Отець Живий Мене послав, і Я живу Отцем Своїм, так само і той, хто єсть тіло Мое, житиме Мною. ⁵⁸Ось що це за хліб, що з Неба зійшов. Це не так, як пращури ваші, котрі їли манну Небесну і повмірвали. Той же, хто їстиме цей хліб, жити-

³ 6:45 Цитата приведена з книги Іс. 54:13.

ме вічно». ⁵⁹Все це Ісус говорив, навчаючи в синагозі в Капернаумі.

Ісусове Слово про вічне життя

⁶⁰Багато хто з Ісусових учнів, почувши це, сказав: «Таке вчення важко сприйняти. Хто може прийняти таке?»

⁶¹Ісус Сам зізнав, що Його учні нарекали на це, тож спітав: «Ви турбуетесь про це вчення? ⁶²А якщо побачите, як Син Людський повертається туди, звідки Він прийшов? ⁶³Лише Дух приносить життя. Тіло ж не має ніякого значення. Словеса, що Я мовив вам, — від Духа, і вони дають життя. ⁶⁴Та є серед вас такі, що не вірять». (Він так сказав, бо зізнав від самого початку тих, хто не віритиме, і того, хто зрадить Його). А потім додав: ⁶⁵«Ось чому Я сказав вам, що жоден не зможе прийти до Мене, доки Отець не дозволить йому». ⁶⁶Після цього багато хто з Його учнів повернули назад і більше не йшли за Ним.

⁶⁷Тоді Ісус запитав у дванадцятьох апостолів: «Невже й ви теж хочете покинути Мене?» ⁶⁸У відповідь Йому Симон-Петро сказав: «Господи, до кого ж ми підемо? Ти маєш слова, що приносять вічне життя. ⁶⁹Ми повірили в Тебе, ми знаємо, що Ти — Божий Святий».

⁷⁰Ісус відповів їм: «Хіба Я не вибрав вас дванадцятьох? Але один із вас — диявол!» ⁷¹Він казав про Юду, сина Симона Іскаріота, бо хоч той і був одним з дванадцятьох апостолів, але мав зрадити Ісуса.

Ісус і Його брати

7 ¹Після цього Ісус мандрував по Галилії. Він не хотів йти до Юдеї, бо юдеї намірялися Його вбити.

²Наблизився час юдейського свята Кущів. ³Тож Його брати сказали Йому: «Тобі слід іти звідси до Юдеї на свято, щоб Твої послідовники могли побачити Твої діла. ⁴Ніхто не тримає в тайні свої вчинки, якщо хоче бути відомий усім людям. Отже, якщо Ти можеш зробити це, то покажи Себе світові!». ⁵Його

брати говорили це, бо навіть вони самі не вірили в Нього.

⁶Тоді Ісус мовив до них: «Ще час Мій не настав, але вам годиться будь-який час, щоб піти туди. ⁷Світ не може ненавидіти вас, а Мене він ненавидить, бо Я кажу людям, що вчинки їхні грішні. ⁸Ви самі йдіть на свято. Я ж туди зараз не піду, бо час Мій іще не настав».

⁹Сказавши так, Ісус залишився в Галилії. ¹⁰Коли брати Його пішли на свято, Він також пішов, але не відкрито, а таємно. ¹¹Юдеї шукали Його на святі, кажучи: «Де Той Чоловік?» ¹²І багато хто поміж собою говорили про Нього в натовпі. Одні казали: «Він — добра Людина» — а інші — «Ні, Він обдурює людей!». ¹³Та ніхто не говорив про Нього відкрито, бо всі боялися юдейських правителів.

Ісус навчає у храмі

¹⁴Коли вже настала середина свята, Ісус прийшов до подвір'я храму і почав навчати. ¹⁵Юдеї дуже здивувалися. Вони питали: «Звідки цей Чоловік знає так багато, ніколи не вчившись?»

¹⁶У відповідь Ісус мовив їм: «Те, чого Я навчаю, належить не Мені. Мое вчення йде від Того, Хто послав Мене. ¹⁷Якщо людина хоче виконати волю Божу, то зрозуміє, звідки йде вчення — від Бога, чи від Мене Самого. ¹⁸Той, хто говорить від себе самого, намагається здобути славу лише собі. Хто ж прагне здобути славу Тому, Хто послав Його — правдивий, і немає кривди в Ньому. ¹⁹Хіба Мойсей не дав вам Закон? Та жоден із вас не дотримується його. Чому ви намагаєтесь вбити Мене?»

²⁰І натовп озвався: «Чи то біс змузив Тебе втратити глузд? Хто хоче Тебе вбити?»

²¹У відповідь Ісус мовив: «Я здійснив одне чудо у суботу, і ви всі здивовані. ²²Мойсей дав вам обряд обрізання, але обрізання прийшло від предків ваших, а не від Мойсея. Ви ж інколи обрізаєте немовлят навіть по суботах! ²³Якщо вже обрізання робите по суботах, щоб

не порушити Закону Мойсеєвого, то чому ж гнівається на Мене через те, що Я зцілив людину в суботу?²⁴Не судіть за зовнішніми ознаками, будьте обережні й судіть судом праведним».

Люди вважають, що Ісус — Христос

²⁵Тоді деякі мешканці Єрусалиму почали казати: «Чи не Той це Чоловік, Якого хочуть убити?²⁶Та гляньте! Він розмовляє з натовпом відкрито, і ніхто Його не зупиняє. Може, правителі наші й справді знають, що Він — Христос?²⁷Проте ми знаємо, звідки родом цей Чоловік. А коли справжній Христос прийде, ніхто не знатиме, звідки Він прийшов».

²⁸Навчаючи у храмі, Ісус голосно сказав: «Невже ж Ви вважаєте, що знаєте Мене і звідки Я родом? Та Я прийшов не зі Своєї волі, а з волі Того, Хто послав Мене. Він — істинний, але ви Його не знаєте.²⁹Та Його знаю Я, бо прийшов Я від Нього. Це Він послав Мене».

³⁰Коли Ісус промовив це, люди намірилися схопити Його, але ніхто не наважився навіть торкнутися Ісуса, бо час Його ще не прийшов.³¹І багато людей повірили в Нього. Вони говорили: «Ми усі чекаємо на Христа. Та невже коли Він прийде, то здійснить більше чудес, ніж цей Чоловік?»

Юдеї намагаються схопити Ісуса

³²Фарисеї почули, що люди кажуть про Ісуса, і разом з первосвящениками послали храмову варту схопити Його.³³Тоді Ісус сказав: «Люди, Я ще трохи побуду з вами, а потім повернуся до Того, Хто послав Мене!³⁴Ви шукатимете Мене, та не знайдете, бо не зможете піти туди, де Я буду».

³⁵Юдеїські правителі почали говорити поміж собою: «І куди це Він збирається піти, що ми Його не знайдемо? Може, Він піде до наших людей, які живуть у грецьких містах, і там навчатиме греків?³⁶Що Він мав на увазі, кажучи: „Ви шукатимете Мене, та не знайдете?” І ще: „Туди, де Я буду, ви не зможете піти?”»

Слова Ісуса про Святий Дух

³⁷Настав останній і головний день свята. Ісус підвісив й голосно промовив: «Якщо хто з вас відчуває спрагу, нехай підіде до Мене і нап'ється.³⁸Хто вірить у Мене, то як сказано у Святому Писанні, ріки живої води потечуть із серця його».³⁹Ісус казав це, маючи на увазі Дух Святий, що зайде на тих, хто повірить у Нього. Тоді Дух Святий ще не був дарований людям, бо Ісус іще не був піднесений до слави Своєї.

Люди сперечаються Хто є Ісус

⁴⁰Деякі люди з натовпу, почувши ці слова, почали казати: «Цей Чоловік і справді Пророк»¹. ⁴¹Інші говорили: «Цей Чоловік — Христос». А треті промовляли: «Хіба Христос прийде з Галилеї?⁴²Хіба не сказано у Святому Писанні, що Христос — один із Давидових нащадків і прийде Він із Вифлеєма, міста, де Давид жив?»⁴³Так усі люди розділилися, бо мали різні думки про Ісуса.⁴⁴Дехто хотів заарештувати Його, але жоден не наважився навіть пальцем торкнутися Його.

Юдейські правителі відмовляються повірити в Ісуса

⁴⁵Тож храмова варта пішла назад до головних священиків і фарисеїв. Ті запитали воїнів: «Чому ж ви не привели Ісуса сюди?»⁴⁶І воїни відповіли: «Ніхто досі не говорив так, як цей Чоловік!»⁴⁷Тоді фарисеї сказали їм: «Невже ѿ вас Він зміг обдурити?⁴⁸Чи вірите у Нього хтось із правителів та фарисеїв? Ні.

⁴⁹А ці люди, які повірили, не знають Закону, вони прокляті Богом!»⁵⁰Серед них був чоловік на імення Никодим, який і раніше приходив до Ісуса². То він сказав:
⁵¹«Наш Закон забороняє засуджувати людину, спершу не вислухавши її і не вінавши, що вона вчинила».

⁵²А юдейські лідери відповіли Никодимові: «Чи не із Галилеї часом і ти? Вчи Святе Писання, то й побачиш, що

¹7:40 Пророк Можливо, вони мали на увазі пророка, якого Господь обіцяв Мойсею послати народу Своєму. Див.: Повт. Закону 18:15–19.

²7:50 Никодим... до Ісуса Див.: Ін. 3:1–21.

не ведеться там про пророка¹, який приходить з Галілеї». ⁵³Після цього всі вожді юдейські розійшлися по своїх домівках.

Звинувачення жінки в перелюбі

8 ¹Ісус виrushив на Олівну гору. ²Рано-вранці наступного дня Він знову пішов у храм. Коли усі люди походилися до Нього, Він сів і почав навчати. ³⁻⁴Книжники й фарисеї привели жінку, яку спіймали під час перелюбі, поставили її перед людьми й сказали Йому: «Вчителю, цю жінку якраз застали, коли вона чинила перелюб. ⁵Закон Мойсеївнаказує нам закидати таких жінок камінням. А що Ти на це скажеш?»

«Вони говорили так, щоб випробувати Ісуса й використати Його відповідь проти Нього Самого. Ісус же нахилився й почав писати щось пальцем на землі. ⁷А вони не переставали питати. Тоді Він устав і мовив до них: «Той серед вас, хто без гріха, нехай перший кине в неї камінь». ⁸Знову, нахилившись, Він почав писати по землі.

«Почувши ці слова, всі почали розходитися: спочатку старші, а за ними й молодші. Зосталися лише Ісус та жінка, яка стояла перед Ним. ¹⁰Підвівши, Ісус мовив до неї: «Жінко, де ж усі, хто обвинувачували тебе? Чи жоден із них не визнав тебе винною?»

¹¹«Жоден, Добродію», — відповіла вона.

«То й Я не виню тебе, — сказав Ісус, — Іди собі й більше не гріши!»²

Ісус — Світло світу

¹²Пізніше Ісус знову розмовляв з людьми. Він так ім казав: «Я — Світло світу. Той, хто слідом іде за Мною, ніколи не йтиме у темряві, бо Світло, що несе життя, завжди буде з ним».

¹³І сказали Йому фарисеї: «Ти свід-

чиш Сам про Себе, і тому ці свідчення не істинні». ¹⁴Ісус відповів їм: «Якщо Я свідчу Сам про Себе, Мої свідчення істинні, бо Я знаю, звідки прийшов, і куди йду, а ви не знаєте, звідки Я прийшов чи куди Я іду. ¹⁵Ви, люди, судите Мене так, як судите будь-яку іншу людину. Я ж не суджу нікого. ¹⁶Та якщо Я судитиму, то Мій суд буде істинний, оскільки, коли Я суджу, Я не один, а Отець, Який послав Мене, зі Мною і судитимемо Ми разом. ¹⁷Адже написано в Законі вашому, що коли двоє свідчать одне й те саме, то їхні свідчення — істинні. ¹⁸Я свідчу Сам про Себе, та Отець, Який послав Мене, свідчить про Мене».

¹⁹Тоді Його спитали: «Де ж Твій Отець?» Ісус відповів: «Ви не знаєте ні Мене, ні Отця Мого. Якби ви знали Мене, то знали б і Отця Мого». ²⁰Промовляв Він ці слова, коли навчав у храмі, стоячи біля скарбниці. Й ніхто Його не скопив, бо час Його тоді ще не прийшов.

Юдеї не розуміють Ісуса

²¹І знову Ісус промовив до них: «Я залишу вас, і ви будете шукати Мене, але помрете в гріху своєму, і не зможете прийти туди, куди Я йду». ²²Тоді юдеї почали питати один одного: «Ви думаете, Він уб'є Себе?» Більше відповіді відсутні. ²³Він сказав Він: «Ви не можете прийти туди, куди Я йду».

²³І тоді Ісус мовив: «Ви всі народились на землі, та Я — посланий небом. Ви належите цьому світові, а Я — ні. ²⁴І тому Я кажу, що ви всі помрете грішні. Так, ви помрете з гріхами своїми, якщо не повірите, що Я — Сущий»³.

²⁵Люди запитали Його: «Хто ж Ти є?» Ісус відповів: «Я є Той, про Кого Я говорив вам з самого початку. ²⁶Я міг би багато чого сказати, щоб осудити вас, але Я кажу людям лише те, що чув від Того, Хто послав Мене. Та Він говорить тільки істину».

²⁷Люди не знали, що Ісус говорить про Отця Свого. ²⁸Та Він продовжував:

³8:24 Я — Сущий Або «Я Той, Хто Є». Це було ім'я Господа, яке використовувалося у Старому Заповіті. Див. Іс. 41:4; 43:10; Вих. 3:14. Проте, воно також може означати «Я є Він (Христос)». Також див.: у віршах 28 та 58.

«Коли вознесете¹ Сина Людського, тоді пізнаєте, що Я — Сущий. Я нічого не роблю від Себе Самого, Своєю волею, а кажу лише те, чого Отець навчив Мене. ²⁹Той, Хто послав Мене, — зі Мною. Він Мене не покинув, бо Я завжди виконую Його волю». ³⁰Почувши ці слова, багато людей повірили в Нього.

Ісус говорить про звільнення від гріхів

³¹Тоді Ісус почав говорити тим юдеям, які повірили в Нього: «Якщо ви будете дотримуватися Мого вчення, то насправді станете учнями Моїми. ³²Ви пізнаєте істину, і вона принесе вам визволення». ³³І сказали Йому юдеї: «Ми — Авраамові нащадки. Ми ніколи не були нічими рабами! То що Ти маєш на увазі, коли говориш, що ми будемо вільні?»

³⁴Ісус відповів: «Істинно кажу вам: кожен, хто грішить — раб гріха. ³⁵Раб не житиме вічно в родині господаря, але Син завжди залишатиметься з сім'єю. ³⁶Тож якщо Син звільнить вас, ви будете справді вільні. ³⁷Я знаю, що ви Авраамові нащадки, але ви прагнете вбити Мене, оскільки не можете прийняти Мое вчення. ³⁸Я розповідаю вам про те, що бачив в Отця Свого, ви ж робите те, чого навчилися від свого батька».

³⁹І відповіли Йому юдеї: «Наш батько — Авраам!» А Ісус ім на те: «Якби ви були Авраамові діти, то чинили б так, як Авраам робив. ⁴⁰Ви ж хочете вбити Мене. Ви хочете вбити Чоловіка, Який повідав вам істину, почути від Бога. Авраам не робив так. ⁴¹Ви ж робите так, як ваш батько». «Ми не незаконнонароджені, — мовили вони, — у нас один батько — це Бог!»

⁴²На те Ісус відповів: «Якби Бог був вашим батьком, то ви б любили Мене, бо Я прийшов від Бога, і ось Я тут. Я не прийшов зі Своєї волі, та Господь послав Мене. ⁴³Ви не розумієте того, що Я кажу через те, що неспроможні прийняти вчення Мое. ⁴⁴Диявол вам батько,

¹ **8:28 Вознести** Що означає «розп'яти, та вознести на хресті». Інше значення: «воскрести з мертвих, та вознести до неба».

тож ви прагнете виконувати його волю. Він був убивцею з самого початку і ніколи не був на боці істини, бо немає її в нього. Коли він каже неправду, то це природно для нього, бо він сам брехун і породжує брехню. ⁴⁵А ви не бажаєте вірити Мені тому, що Я кажу правду.

⁴⁶Хто з вас може засвідчити, що Я винен у гріхах? Ніхто. То чому ж ви не вірите Мені, коли Я кажу правду? ⁴⁷Той, Хто від Бога — слухає слова Божі. Ви ж їх не слухаєте, тому що ви не від Бога».

Ісус говорить про Себе й про Авраама

⁴⁸Юдеї Йому відповіли на те: «Хіба ж ми не праві, коли кажемо, що Ти самаритянин, і що біс змусив Тебе втратити глузд?» ⁴⁹Ісус мовив: «Не навіжений Я, але шаную Отця Мого, та ви намагаєтесь ганьбити Мене. ⁵⁰Я не шукаю слави для Себе. Є Той, Хто прагне прославити Мене. Він же є і Суддею. ⁵¹Істинно кажу вам: хто дотримуватиметься вчення Мого, той ніколи не спізнає смерті».

⁵²Юдеї мовили до Ісуса: «Тепер ми точно знаємо, що Ти навіжений. Навіть Авраам і пророки померли, а Ти кажеш, що той, хто прийме вчення Твоє ніколи не спізнає смерті. ⁵³Чи, може, Ти вважаєш Себе величнішим за нашого батька Авраама? Але ж він помер, і пророки теж. То ким же Ти Себе вважаєш?»

⁵⁴Ісус мовив: «Якби Я Сам славив Себе, то це нічого не означало б. Той же, Хто прославляє Мене — це Мій Отець, Кого ви називаєте своїм Богом. ⁵⁵Ви Його ніколи не знали, а Я знаю. Якби Я сказав, що не знаю Його, то був би таким же брехуном, як і ви, але Я знаю Бога й виконую волю Його. ⁵⁶Батько ваш Авраам був радий, що міг побачити день, коли Я прийшов. І, побачивши це, він сповнився щастям».

⁵⁷Юдейські правителі сказали: «Тобі ще й п'ятдесяти років немає, а ти кажеш, що бачив Авраама». ⁵⁸І мовив Ісус до них: «Істинно кажу вам: перш ніж був Авраам, Я — Сущий». ⁵⁹Почувши це, вони скочили каміння, щоб закидати

Його. Та Ісус сховався, а потім вийшов із храму.

Ісус зціляє сліпого від народження

9 ¹По дорозі Ісус побачив чоловіка, який був сліпий від народження. ²Учні спитали: «Вчителю, хто згрішив: він сам чи його батьки, бо він народився сліпим?» ³Ісус тоді відповів: «Ні він, ані батьки його. Він народився сліпим заради того, щоб Бог виявив Свою силу, коли він зцілиться. ⁴Поки ще день, ми маємо виконувати волю Того, Хто послав Мене. Коли ж настане ніч, ніхто не може працювати. ⁵Поки Я є у світі, Я — Світло світу».

⁶⁻⁷Мовивши це, Він сплюнув на землю, тоді змішав слину з землею, по-мастив цим очі сліпого і сказав: «Йди й умийся в купальні Силоам» (що означає «посланець»). Тож він пішов, умився й повернувся зрячий. ⁸Тоді сусіди й усі, хто звік бачити його жебраком, запитали: «Чи не той це чоловік, який сидів тут старцем?» ⁹Одні стверджували: «Так, це він!» Інші казали: «Ні, він лише схожий на того!» Він же сам сказав: «Я саме той сліпий».

¹⁰І тоді його запитали: «Як же ти прозрів?» ¹¹На те він відповів: «Чоловік, ім'я Якого Ісус, змішав слину Свою з землею, помазав цим мої очі й мовив до мене: „Іди й умийся в Силоамі!“ Я пішов, умився там, після чого й прозрів». ¹²Тоді його запитали: «Де ж той Чоловік?» А він відповів: «Я не знаю».

Фарисеї допитують чоловіка, який прозрів

¹³І привели того чоловіка, що раніше був сліпим, до фарисеїв. ¹⁴(А відбулося все це, коли Ісус змішав слину з землею, і коли прозрів сліпий, у суботу.) ¹⁵І знову фарисеї питали його, як це сталося, що він прозрів. І той відповів: «Він помазав мені очі грязивом, я вмився і зараз бачу».

¹⁶Деякі фарисеї почали казати: «Цей Чоловік не від Бога, бо не дотримується Закону про суботу». Та інші сказали: «Чи може грішник чинити такі чудесні

діла?» Тож серед них виникла суперечка. ¹⁷Тоді вони знову звернулися до сліпого: «Що ти можеш сказати про Чоловіка, Який повернув тобі зір?» І той відповів: «Він — пророк».

¹⁸⁻¹⁹Та юдейські правителі не вірили, що цей чоловік був сліпим і враз прозрів. Тож покликали його батьків і запитали: «Чи це ваш син — про кого кажете, що він народився сліпим? То як же він став зрячим?» ²⁰Його батьки відповіли: «Ми знаємо, що це наш син, і що народився він сліпим. ²¹Але ми не знаємо ні як сталося, що він може тепер бачити, ані того Чоловіка, Який повернув йому зір. Запитайте в нього! Він уже достатньо дорослий і може розповісти про себе сам».

²²Його батьки сказали так, бо боялися юдейських правителів, які попередньо змовилися, що як хтось визнає Ісуса Христом, то вони того виженуть із синагоги. ²³Тому й сказали батьки: «Він уже дорослий. Запитайте в нього!»

²⁴Тоді юдейські правителі вже вдруге покликали чоловіка, який прозрів, і знову звернулися до нього: «Заклинаємо тебе, скажи правду перед Богом. Ми знаємо, що той Чоловік — грішний».

²⁵І він відповів: «Я не знаю, грішний той Чоловік, чи ні. Я знаю лише одне: я був сліпий, а зараз бачу!» ²⁶Тоді вони запитали: «Що Він тобі зробив? Як Він повернув тобі зір?» ²⁷«Я ж уже вам розповідав, — відповів він, — але ви не слухали мене! То навіщо ж ви знову хочете почути це? Чи, може, теж хочете стати Його учнями?»

²⁸Тоді, намагаючись образити його, вони сказали: «Це ти Його учень, а ми — Мойсеєві учні. ²⁹Ми знаємо, що Бог розмовляє з Мойсеєм, та не знаємо, звідки цей Чоловік».

³⁰А прозрілий відповів ім: «Дивина, що ви не знаєте, звідки Він, адже Він повернув мені зір! ³¹Ми знаємо, що Бог не слухає того, що кажуть грішники. Він слухає лише благовірних, тих, хто виконує Його волю. ³²Ще ніколи не чувано, щоб хтось дав зір людині, народженній

сліпою.³³ Якби цей Чоловік не був від Бога, то не зміг би зробити такого».

³⁴ Тоді фарисеї розгнавалися й сказали: «Ти завжди був грішником і народжений увесь у гріху, а тепер намагаєшся повчати нас?» І вони вигнали його з синагоги.³⁵ Ісус, почувши, що вони вигнали цього чоловіка з синагоги, знайшов його і мовив: «Чи віриш ти у Сина Людського?»³⁶ Тож прозрілий спітав Його: «А Хто ж Він, Господи? Скажи мені, щоб я міг повірити в Нього?»³⁷ Тоді Ісус і каже: «Ти Його вже бачив, це Той, з Ким ти розмовляєш зараз». ³⁸ «Я вірю, Господи!» — сказав чоловік і впав перед Ним на коліна.

³⁹ Ісус продовжував: «Я прийшов у цей світ судити його: щоб сліпі¹ проявили, а ті, хто вважають, що вони зрячі, осліпли». ⁴⁰ Дехто з фарисеїв, які були з Ним, почувши це, мовили: «Невже Ти маєш на увазі, що ми сліпі?» ⁴¹ А Ісус їм відповів: «Якби ви були сліпі, то не були б винні в гріхах. Ви ж кажете: „Ми зрячі“. Отож і гріхи ваші залишаються з вами».

Пастух і його вівці

10 ¹ Ісус сказав: «Істинно кажу вам: хто заходить до овечого загону не через хвіртку, той злодій і грабіжник, бо він хоче покрасти овець.² Хто ж йде через браму, той вівчар своєї отари.³ Сторож відчиняє йому ворота, а вівці слухаються його голосу. Він кличе кожну свою вівцю по імені і виводить їх із загону.⁴ Коли ж виведе, то йде по-переду, а вівці йдуть слідом, бо знають його голос.⁵ Та ніколи вони не підуть за незнайомцем, швидше повтікають від нього, не знаючи його голосу».

Ісус розповів їм цю притчу, та ніхто не зрозумів, що Він казав.

Ісус — добрий Пастир

І знову Ісус мовив: «Істинно кажу вам: Я і є ті ворота для овець.⁸ Всі ж, хто приходив до Мене — то злодії і грабіжники. Але вівці їх не слухалися.⁹ Я і є ті ворота,

¹ **9:39 сліпі** У цьому випадку Ісус має на увазі духовно сліпих, котрі не мають розуміння.

і якщо хтось увійде через Мене, то матиме спасіння. Він увійде і вийде, знайшовши те, що йому потрібно.¹⁰ Злодій приходить, щоб грабувати, вбивати й руйнувати. Я ж прийшов, щоб люди мали життя і мали його вдосталь.

¹¹ Я — добрий пастух. А добрий пастух і життя віддасть за овець.¹² Наймит — то не пастух, і вівці не належать йому. Побачивши вовка, він кидає овець і тікає геть. Вовк нападає на отару, і вівці кидаються вrozтіч.¹³ Наймит тікає, бо його просто найняли, і йому однаково, що станеться з вівцями.

¹⁴ Я — добрий пастух. Я знаю своїх овець, і вони знають Мене.¹⁵ Так само, як Отець знає Мене, а Я знаю Отця Свого, і життя Своє Я віддаю за овець.¹⁶ Я маю ще й інших овець, що не з цієї отари. І Я маю привести їх сюди, щоб вони чули голос Мій і стали єдиною отарою з одним пастухом².

¹⁷ Через те Отець і любить Мене, що Я віддаю життя Своє, щоб потім здобути його знову.¹⁸ Ніхто не забирає його в Мене, Я Сам віддаю його з власної волі. Я маю владу віддати життя й одержати його знову, бо маю заповідь таку від Отця Свого».

¹⁹ Після цих слів юдеї знову розділилися в суперечці.²⁰ Багато хто з них казав: «Він навіжений, то біс змусив Його втратити глузд. Навіщо ви Його слухаєте?»²¹ Інші заперечували: «То не навіженого слова. Чи може навіжений сліпого зробити зрячим?»

Юдеї проти Ісуса

²² Тим часом прийшло в Єрусалим свято Відновлення³. Стояла зима.²³ Ісус походжав у храмі по Соломоновому ганку.

²⁴ Навколо Нього зібралися юдеї, та почали казати: «Як довго Ти триматимеш нас у непевності? Якщо Ти Христос, то скажи нам відверто».

² **10:16 Я маю... пастухом** Ісус має на увазі усіх послідовників, які не були юдеями за народженням. Див.: Ін. 11:52.
³ **10:22 свято Відновлення** «Ханука» або «Свято Світла» відзначається протягом 8 днів у грудні. Воно символізує події під час очищення Єрусалимського храму від поганських божевілів у 165 році до Р.Х.

²⁵Ісус відповів: «Я вам уже казав, але ви не повірили. Все, що Я здійснюю в ім'я Отця Свого, свідчить на Мою користь. ²⁶Та ви не вірите, бо не належите до Моєї паства. ²⁷Ті ж, хто належить, слухаються голосу Мого. Я знаю їх, і вони йдуть за Мною. ²⁸І дарую Я їм вічне життя. Вони ніколи не помруть, і нікто їх не вирве з рук Моїх.

²⁹Мій Отець, Який дав їх Мені, — величніший за всіх¹. Тож ніхто не зможе вкрасти тих, хто йде за Мною з рук Отця Мого. ³⁰Отець Мій і Я — єдині».

³¹Знову юдії почали братися за каміння, щоб побити Його. ³²А Ісус мовив: «Багато добрих справ зробив Я перед очима вашими в ім'я Отця Мого. За котру ж із тих добрих справ ви хочете побити Мене камінням?»

³³Тоді юдії відповіли Йому: «Не за добре вчинки ми хочемо побити Тебе камінням, а за те, що ганьбиш Бога, за те, що Ти, простий смертний, намагаєшся Себе за Бога видати».

³⁴І сказав Ісус: «Хіба не написано у вашому Законі: „Я сказав, що ви боги?”² ³⁵⁻³⁶Отже, тих, до кого прийшло слово Боже, Він назавв „богами”, а Святе Писання не відкинеш. Ви ж на Того, Кого Отець освятив і послав у світ, кажете: „Ти ганьбиш Бога”. І то лише тому, що Я сказав: „Я — Син Божий”.

³⁷Якщо Я не роблю того, що Отець Мій звелів Мені робити, тоді не вірте Мені. ³⁸Навіть якщо ви не вірите в мене, то повірте хоча б у діла Мої. Так ви дізнаєтесь і зрозумієте, що Отець Мій — у мені, а Я — в Отці Своєму».

³⁹Юдії знову хотіли схопити Його, та не змогли цього зробити, бо Ісус не дався їм у руки.

Ісус по той бік ріки Йордан

⁴⁰Ісус знову вирушив на інший бік Йордану, на те місце, де раніше Іоан хрестив людей. Він залишався там, і ⁴¹багато людей приходило до Нього, кажучи:

¹ 10:29 Отець... величніший за всіх Дякі грецькі рукописи мають «вони величніші за всіх».

² 10:34 Цитата приведена з книги Пс. 82:6.

«Іоан не здійснював ніяких чудес, та все, що казав він про цього Чоловіка — правда!» ⁴²І багато з тих, хто був там, повірили в Нього.

Смерть Лазаря

11 ¹У місті Віфанії, де жили Марія та її сестра Марта, мешкав собі чоловік на ім'я Лазар, який захворів. ²Марія була тією самою жінкою, яка помазала запашною олією Господа і волоссям своїм обтерла Йому ноги. Хворий Лазар був її братом. ³Сестри послали переказати Ісусу: «Господи, Твій близький друг хворіє». ⁴Почувши це, Він сказав: «Ця хвороба не смертельна, вона — для слави Божої, щоб Син Божий прославився через неї». ⁵Ісус любив і Марту, і сестру її, і Лазаря. ⁶⁻⁷Довідавшись, що Лазар занедужав, Він побув іще два дні там, де застала Його ця звістка, а потім сказав Своїм учням: «Ходімо знову в Юдею».

⁸Тоді учні звернулися до Нього: «Вчителю, юдії тільки-но хотіли побити Тебе камінням, а Ти знову йдеш туди?» ⁹На те Ісус відповів: «Хіба не дванадцять годин має день? Якщо людина вдень ітиме дорогою, то не споткатиметься, бо її світитиме світло світу цього³. ¹⁰Якщо ж уночі ітиме, то споткатиметься, бо немає світла, яке б допомогло цій людині бачити».

¹¹Сказавши так, Ісус додав: «Наш друг Лазар заснув, та Я піду й розбуджу Його». ¹²Учні Його відповіли: «Господи, якщо він заснув, то буде все гаразд, і він видужає». ¹³Але Ісус говорив про смерть Лазаря, а вони думали, що Він каже про звичайний сон. ¹⁴Тоді Ісус відверто мовив: «Лазар помер. ¹⁵Я ж радий, що Мене там не було. І Я радий за вас, бо зможете тепер піти туди й пересвідчитися, й повірити в мене. А зараз ходімо до нього». ¹⁶Тоді Хома, на прізвисько Близнюк, звернувся до всіх

³ 11:9 світло світу цього Буквально «світло сонця», але див.: Ін. 8:12, де Ісус говорить, що «Я — Світло світу». Також див.: Ін. 9:4-5 та 12:35.

учнів: «Ходімо й ми разом з Ісусом і по-
мремо з Ним разом».

Ісус у Віфанії

¹⁷Прийшовши до Віфанії, Ісус довідався,
що Лазар уже чотири дні лежав у могилі.
¹⁸⁻¹⁹Віфанія розташована кілометрів за
три¹ від Єрусалиму, й багато юдеїв при-
йшло до Марти й Марії, щоб розділити
з ними печаль з приводу смерті брата та
втішити їх.

²⁰Почувши, що прийшов Ісус, Марта
пішла Його зустрічати, а Марія в цей
час залишалася вдома. ²¹І сказала Марта
Ісусові: «Господи, якби Ти був тут, то
мій брат не помер би». ²²Я знаю, що на-
віть зараз, хоч би чого б Ти попросив
у Бога, Він даст Тобі». ²³І відповів їй
Ісус: «Твій брат воскресне». ²⁴Марта
тоді каже: «Я знаю, що він повстане у
воскресіння останнього дня».

²⁵«Я є воскресіння і життя! — Сказав
Ісус. — Хто вірить у Мене, хоч і вмре,
буде жити. ²⁶І жoden, хто живе й вірить
у Мене, не помре ніколи. Чи ти віриш
цьому?» ²⁷«Так, Господи! — сказала
вона. — Я вірю, що Ти Христос, Син
Божий, Котрий мав прийти у світ».

²⁸Промовивши це, вона пішла й по-
клікала свою сестру Марію і сказала
їй нишком: «Учитель уже тут, Він тебе
кличе». ²⁹Почувши це, Марія відразу
підвелася й пішла до Нього.

³⁰На той час Ісус іще не прийшов до
селища, а був там, де Марта зустріла
Його. ³¹Одеї, які були в домі і втішали її,
побачивши, що Марія швидко встала й
вийшла, подумали, що йде вона до мо-
гили плакати, й пішли за нею.

³²Прийшовши на те місце, де був Ісус,
і побачивши Його, Марія впала до ніг
Його і сказала: «Господи, якби Ти був
тут, то мій брат не помер би». ³³Ісус був
глибоко схильований її горем, тим, як
вона побивається і як плачує юдеї, які
прийшли разом з нею. ³⁴Ісус запитав:
«Де ви його поклали?» «Господи, — від-
повіли Йому, — йди подивись».

³⁵Ісус заплакав. ³⁶Тоді юдеї почав-

ли казати: «Подивіться, як Він любив
Лазаря!» ³⁷Та деякі обізвалися: «Цей
Чоловік, Який зробив сліпого зрячим,
чи не міг би Він й Лазаря захистити від
смерті?»

Ісус повертає Лазаря до життя

³⁸І знову Ісус, зворушенний до глибини
душі, пішов до могили. То була пече-
ра, вхід до якої був завалений каменем.
³⁹Ісус сказав: «Заберіть цей камінь».
Ta Marта, sестра pомерлого vіdpovіla Йому: «Господи, зараз уже vідгонить,
бо пройшло чотири дні, як він pомер». ⁴⁰Ісус промовив: «Хіба не казав Я тобі,
що якщо повіриш, то bачитимеш Божу
славу?»

⁴¹Тож вони відкотили камінь. Ісус,
підвівши очі вгору, мовив: «Отче,
дякую Тобі, що почув Мене. ⁴²Я знаю,
що Ти завжди чуєш Мене, та Я казав
це заради людей, які стоять навколо,
щоб вони повірили, що саме Ти послав
Мене». ⁴³Мовивши так, Він голосно
покликав: «Виходь, Лазарю!» ⁴⁴І вий-
шов pомерлій, і руки й ноги його були
сповіті полотном, і обличчя загорнуте.
Тоді Ісус звернувся до всіх: «Розповій-
те його, і нехай собі йде».

Юдеї хочуть убити Ісуса

(Мт. 26:1–5; Мк. 14:1–2; Лк. 22:1–2)

⁴⁵Багато юдеїв, які прийшли до Марії,
побачивши, що Ісус здійснив, повірили
в Нього. ⁴⁶Та деякі пішли до фарисеїв
і розповіли їм про все, що зробив Ісус.
⁴⁷Тоді первосвященики й фарисеї, зі-
бравши Синедріон сказали: «Що нам
робити? Цей Чоловік творить багато
чудес! ⁴⁸Якщо ми дозволимо Йому діяти
так і далі, то всі повірять у Нього, і при-
йдуть римляни, зруйнують наш храм і
знищать народ».

⁴⁹Але один із них, на ім'я Каяфа, ко-
трий у той рік був первосвящеником,
мовив: «Ви нічого не знаєте, ⁵⁰і не роз-
умієте, що для вас буде краще, якщо
один Чоловік загине за людей, nіж якщо
весь народ буде знищено». ^{51–52}І сказав
це він не від себе. Оскільки Каяфа був

¹ 11:18 кілометрів за три Буквально «п'ятнадцять стадій».

первосвящеником того року, він прокував, що Ісус помре за людей, і не лише заради юдейського народу, а щоб об'єднати всіх дітей Божих, розкиданих по світу.

⁵³Із того самого дня юдейські лідери стали шукати зручну нагоду, щоб убити Ісуса. ⁵⁴Тоді Він перестав відкрито ходити серед юдеїв, а подався звідти до міста Єфраїма, розташованого неподалік від пустелі, і залишався там зі Своїми учнями.

⁵⁵Надходило свято юдейської Пасхи, і багато людей з усіх країв подалося до Єрусалиму, щоб виконати обряд очищення перед Пасхою. ⁵⁶Вони шукали Ісуса і питали один одного, стоячи в храмі: «Як ви вважаєте, чи прийде Він на свято?» ⁵⁷Та головні священики і фарисеї віддали наказ: якщо хтось довдається, де перебуває Ісус, то повинен негайно повідомити про це, щоб Його могли схопити.

Ісус у Віфанії у Своїх друзів (Мт. 26:6–13; Мк. 14:3–9)

12 ¹За шість днів до Пасхи Ісус подався до Віфанії, де жив Лазар, якого Він воскресив із мертвих. ²Там Йому приготували вечерю, і Марта прислуговувала за столом. Серед тих, хто з Ним вечеряв, був і Лазар. ³Марія взяла глечик, де було з півлітра¹ дорогоцінних пахощів, зроблених із справжнього нарду, облила ними Ісусові ноги, витерла їх своїм волоссям, і чудовий аромат мирра наповнив увесь дім.

⁴Один із Ісусових учнів, Юда Іскаріот, який мав Його зрадити, сказав: ⁵«Чому було б ці пахощі не продати за триста срібних monet² і не роздати гроші бідним?» ⁶Юда мовив це не тому, що дав про бідних, а тому, що був злодієм. Він завідував скринькою з пожертвуваннями і крав гроші звідти.

⁷«Залиш її! — сказав Ісус. — Нехай вона робить свою справу, бо прийшов

час приготувати Мене для поховання.

⁸Бідні завжди будуть з вами³, а Я — ні».

Змова проти Лазаря

Багато юдеїв, дізнавшись, що Ісус у Віфанії, прийшло на свято, щоб побачити Його. Вони хотіли побачити й Лазаря, якого Ісус воскресив із мертвих.

¹⁰Тоді головні священики змовилися вбити й Лазаря. ¹¹Бо через нього багато юдеїв кидали своїх вождів і починали вірити в Ісуса.

Ісус приходить до Єрусалиму

(Мт. 21:1–11; Мк. 11:1–11; Лк. 19:28–40)

^{12–13}Наступного дня великий натовп людей прийшов до Єрусалиму на Пасхальне свято. Почувши, що Ісус має там бути, люди взяли пальмове гілля й пішли зустрічати Його, вигукуючи:

«Осанна!⁴ Благословенний Той,
Хто приходить в ім'я Господнє!

Псалми 118:25–26

Благословенний будь, Царю
ізраїльський!»

¹⁴Знайшовши віслука, Ісус сів на нього, як було написано у Святому Писанні:

¹⁵«Не бійся, місто Сіонське!⁵
Ось Цар твій іде верхи на
віслукуві». Захарія 9:9

¹⁶Спочатку Його учні не зрозуміли цього, та після Вознесіння Ісуса до слави, вони згадали, що саме так було написано про Нього у Святому Писанні, і що саме так усе і трапилося з Ним.

¹⁷Ті, хто був з Ісусом, коли Він воскресив Лазаря з мертвих і звелів йому вийти з могили, почали всім розповідати про те, що сталося. ¹⁸Через те й натовп пішов Йому назустріч, бо всі почули, що саме Він здійснив це чудо. ¹⁹Тоді фарисеї почали говорити поміж собою: «Ви бачите, нам так і не вдається щось

³12:8 Бідні... вами Див.: Повт. Закону 15:11.

⁴12:12–13 Осанна Гебрейське слово, яке вживалося, коли люди молили Господа про допомогу. Можливо, у цьому випадку, воно несе значення поваги та пошані Господу або Його Месія.

⁵12:15 місто Сіонське Буквально «дочка Сіону» або «Єрусалим». Див.: «Сіон».

¹12:3 з півлітра Буквально «літра» або «гримський фунт».
²12:5 срібних monet Срібна монета або динар, дорівнювала середній заробітній платні за день.

зробити! Он гляньте, здається, що весь світ пішов за Ним!

Ісус говорить про життя і смерть

²⁰Серед тих, хто прийшли поклонитися Господу на Пасху, були греки. ²¹Вони підійшли до Пилипа з Вефсаїди, що в Галілеї, і мовили: «Добродію, ми хочемо побачити Ісуса». Пилип пішов до Андрія і сказав йому про це. ²²Тоді Андрій разом з Пилипом пішли й розповіли про все Ісусові.

²³Тоді Ісус відповів їм: «Час прийшов для Сина Людського прославитися. ²⁴Істинно кажу вам: якщо пшеничне зерно не впаде в ґрунт і не загине, то залишиться одне. Коли ж воно впаде в ґрунт і загине, то принесе багато зерен і дасть добрий врожай.

²⁵Той, хто любить власне життя, загубить його, хто ж охоче віddaє своє життя в цьому світі, той збереже його для вічного життя. ²⁶Хто служить Мені, маєйти слідом, і там, де Я перебуватиму, буде й слуга Мій. Того, хто служить Мені, шануватиме і Отець Мій».

Ісус говорить про Свою смерть

²⁷«Зараз Я стурбований. Що Мені сказати? Можливо, такі слова: „Отче, вратить Мене від цього часу страждань“. Ні, тому, що саме заради цих страждань Я й прийшов. ²⁸Отче, нехай станеться те, що принесе Тобі славу».

І почувся Голос з неба: «Я вже прославив ім'я Своє і ще прославлю».

²⁹Тоді з натовпу, який був там, ті, хто чув це, почали казати, що то був грім. Деякі з них казали: «To Ангел говорив з Ним!»

³⁰І відповів Ісус: «Не для Мене той голос пролунав, а для вас. ³¹Судний час прийшов для цього світу, і скинуто буде його правителя¹. ³²І коли Я вознесуся² над землею, то приверну всіх людей до Себе». ³³Він так сказав, щоб показати, яку смерть має прийняти.

¹ 12:31 правителя Тобто «сатани». Див.: «сатана».

² 12:32 вознестися Що означає «розп'яті, та вознести на хресті». Інше значення: «воскрести з мертвих, та вознести до неба».

³⁴І тоді народ Йому відповів: «Наш Закон каже, що Христос житиме вічно, то як же ти можеш говорити, що Син Людський вознесеться? І хто ж Він, Син Людський?»

³⁵І мовив Ісус: «Світло³ ще не довго буде з вами. Ідіть, поки Світло маєте, щоб темрява не застала вас, бо той, хто ходить у пітьмі, не знає, куди йде.

³⁶Вірте у Світло, поки Світло з вами, бережіть віру в Нього, щоб стати синами Світла». Мовивши це, Ісус пішов геть і склався від людей.

Юдеї відмовляються повірити в Ісуса

³⁷Хоча Ісус і здійснив усі ці дива в присутності людей, вони однак не вірили Йому. ³⁸Бо здійснилося сказане пророком Ісаєю:

«Господи, хто повірив у те, що ми сказали?

Хто бачив силу Господню?» *Ісаїа 53:1*

³⁹Через те вони не могли повірити, бо Ісає сказав ще й таке:

⁴⁰ «Бог зробив людей сліпими, а серця їхні кам'яними, щоб вони не могли бачити очима і розуміти серцем своїм, щоб не могли вони звернутися до Господа

і отримати зцілення від Нього».

Ісаїа 6:10

⁴¹Ісає сказав так, бо бачив Його славу і говорив про Нього.

⁴²Та багато людей, навіть деято з юдейських правителів, повірили в Ісуса. Однак, боячись фарисеїв, вони не могли відкрито признаватися в цьому, щоб їх не вигнали з синагоги. ⁴³Вони любили мирську хвалу більше, ніж хвалу Божу.

Людей судитимуть за вченням Іусовим

⁴⁴І мовив Ісус на весь голос: «Хто вірить у Мене, той справді вірить і в Того, Хто послав Мене. ⁴⁵А хто Мене бачить, той бачить і Того, Хто послав Мене. ⁴⁶Я прийшов у цей світ як Світло, щоб жоден,

³ 12:35 Світло Або «Христос». Також див.: Ін. 1:5–9. Світло було символом добра і істини, якостей, які належали Христу та Його Царству.

хто вірить у Мене, не залишався б у темряві.⁴⁷ Якщо ж хто почує Мої слова, та не коритиметься їм, то Я йому не судя, бо не судити світ Я прийшов, а врятувати його.⁴⁸ Хто Мене не визнає і не приймає слова Мої, тому буде інший суд: ті слова, яким Я навчав, будуть йому суддею в Останній день.

⁴⁹ Бо говорю Я не від Себе. Отець, Який послав Мене, дав Мені заповідь, як і чого Я маю навчати.⁵⁰ I Я знаю, що Його наказ приносить вічне життя. Тож Я кажу те, що Отець велів Мені».

Таємна вече́ря. Ісус обмиває ноги Своїм учням

13 ¹Було це перед святотом Пасхи. Ісус знову, що настала година Йому покинути цей світ і піти до Отця Свого. Він завжди любив тих, хто був з Ним у світі, та час прийшов показати їм, що любов ця до них була безмежною.

² То сталося під час вече́рі, коли диявол уже переконав Юду, сина Симона Іскаріота, зрадити Ісуса. ³ Ісус знову, що Отець дав Йому владу над усім, і що прийшов Він від Бога й повертається до Нього. ⁴ Він підвівся з-за столу, зняв з Себе верхній одяг, узяв рушника і підпerezався ним. ⁵ Тоді налив води у миску і почав мити Своїм учням ноги¹ й витирати їх рушником, яким був підпerezаний.

⁶ Коли Ісус підійшов до Симона-Петра, той запитав Його: «Господи, невже Ти будеш мити мені ноги?» ⁷ У відповідь Ісус мовив: «Ти не розумієш зараз, що Я роблю, а зрозумієш пізніше». ⁸ Петро сказав Йому: «Ти ніколи не митимеш ніг мої!» На те Ісус відповів: «Якщо Я не обмив їх, то не матимеш ти місця поруч зі Мною».

⁹ «Господи, — попросив Симон-Петро, — обмий не лише ноги, а й руки мої і голову!» Тоді Ісус до нього й каже:¹⁰ «Тому, хто обмився, лише ноги обмити треба, бо він чистий увесь. I ви чисті,

¹ **13:5 мити... ноги** Звичай, який існував у першому сторіччі, оскільки люди носили сандалі подорожуючи пильними шляхами. Цей обов'язок, як правило, виконувала прислуга. Також див.: у віршах 6–14.

та не всі». ¹¹ Він зінав того, хто зрадить, тому й сказав так: «Ви чисті, та не всі».

¹² Скінчивши обмивати ноги, Ісус знову вдягнувся і, повернувшись на Своє місце за столом, мовив: «Чи розумієте ви, що Я для вас зробив? ¹³ Ви називаєте Мене Вчителем і Господом, і маєте рацію, бо це Я. ^{14–15} Тож якщо Я, Господь і Вчитель, обмив ноги вам, то вам належить обмивати ноги один одному. Я подав вам приклад, щоб ви могли служити іншим так, як і Я служив вам.

¹⁶ Істинно кажу вам: жоден слуга не важливіший за свого господаря, так і Посланець не більший від Того, Хто Його послав. ¹⁷ Якщо знатимете це, то щасливі будете, виконуючи такі правила. ¹⁸ Я не кажу про вас усіх. Я знаю тих, кого вибрали. Та мусить збутися те, що написано у Святому Писанні: „Той, хто хліб ів зі Мною, повернувся проти Мене“². ¹⁹ Я кажу вам про це зараз, перш ніж це збудеться, а коли воно збудеться, ви повірите: Я — Сущий³. ²⁰ Істинно кажу вам, хто приймає Мого посланця, той приймає і Мене, а хто приймає Мене, той приймає і Того, Хто Мене послав».

Ісус виявляє зрадника

(Mt. 26:20–25; Mk. 14:17–21; Lk. 22:21–23)

²¹ Мовивши це, Ісус сильно стурбувався і сказав відверто: «Істинно кажу вам: серед вас є один, хто зрадить Мене».

²² Та Його учні почали дивитися один на одного, не розуміючи, про кого Він каже. ²³ Один з Його учнів, той, кого Ісус любив, був поруч з Ісусом за столом. ²⁴ Симон-Петро кивнув Йому, щоб той спітав, про кого це Ісус мовив. ²⁵ Той, нахилившись близько до Ісуса, запитав: «Господи, хто він?» ²⁶ I відповів Ісус: «Це той, для кого Я вмочу скібку хліба в миску». Тоді Він вмочив хліб у миску й подав його Юді, сину Си-

² **13:18 повернувся против Мене** Дів.: Пс. 41:9.

³ **13:19 Я — Сущий** Або «Я Той, Хто Є». Це було ім'я Господа, яке використовувалося у Старому Заповіті. Дів.: Іс. 41:4; 43:10; Вих. 3:14. Проте, воно також може означати «Я є Він (Христос)». Також див.: у віршах 28 та 58.

мона Іскарюта.²⁷І лише Юда взяв той хліб, як сатана увійшов у нього. Тоді мовив Ісус до Юди: «Роби швидше те, що збираєшся зробити».

²⁸Та ніхто з тих, хто сидів поруч за столом, не зрозумів, чому Він так сказав Юди.²⁹Через те, що Юда мав скриньку для грошей, одні думали, що Ісус сказав йому купити все, що потрібно для свята, інші, що Він велів роздати трохи грошей бідним.³⁰Юда взяв шматок хліба в Ісуса і відразу вийшов. Була ніч.

Любіть одне одного

³¹Після того, як Юда вийшов, Ісус мовив: «Прийшов час Сину Людському здобути славу, яка належить Йому, а через Нього і Бог прославиться». ³²Оскільки Бог здобуває славу через Нього, то й Син Людський прославиться через Бога. І Бог незабаром прославить Його.³³Діти мої, вже не довго Я буду з вами, а потім ви шукатимете Мене. Це буде так, як Я сказав юдеям: «Ви не зможете піти туди, куди йду Я». Так і вам Я кажу.³⁴Я даю вам нову заповідь: любіть один одного. Як Я вас полюбив, ви повинні любити один одного.³⁵Всі знатимуть, що ви Мої учні, якщо ви любитимете один одного».

Ісус говорить, що Петро злечеться Його

(Мт. 26:31–35; Мк. 14:27–31; Лк. 22:31–34)

³⁶«Господи, куди ж Ти йдеш?» — спитав Симон-Петро.

«Ти не можеш іти за Мною, куди Я йду, а пізніше — йтимеш», — відповів Ісус. ³⁷Петро знову запитав: «Господи, чому я зараз не можу йти? Я за тебе життя покладу». ³⁸Ісус відповів: «Чи й насправді ти покладеш своє життя? Істинно кажу тобі: ще до того, як півень проспіває, ти тричі злечешся Мене».

Ісус заспокоює Своїх учнів

14 ¹«Нехай не тривожаться ваші серця, — мовив Ісус. — Продовжуйте вірити в Бога, та вірте також в Мене. ²У домі Отця Мого багато кімнат, і якби не так було, то Я б вам сказав. Я

йду туди, щоб приготувати місце для вас.³А коли піду й приготую, то повернуся й заберу вас з Собою, щоб ви були там, де Я. ⁴Куди Я піду, туди й ви шлях знаєте».

⁵Хома й каже тоді: «Господи, ми не знаємо, куди Ти йдеш. Звідки нам знати шлях?» ⁶«Я є Шлях, Істина й Життя, — відповів Ісус. — І ніхто не прийде до Отця інакше, як через Мене. ⁷Якщо ви справді знали Мене, то знали й Отця Мого. І відтепер ви знаєте Його, ви бачили Його».

⁸Тоді Пилип мовив: «Господи, покази нам Отця, і цього буде досить для нас». ⁹Ісус відповів: «Я був серед вас так довго, а ти, Пилипе, досі не знаєш Мене? Хто бачив Мене, той і Отця бачив. Як ти можеш казати: „Покажи нам Отця“». ¹⁰Хіба ти не віриш, що Я є в Отці, а Отець у Мені? Слова, що кажу вам, ідуть не від Мене. Отець, Який є в Мені, вершить справи Свої.¹¹Повірте Мені, коли кажу, що Я є в Отці, а Отець в Мені. Якщо ж ні, то повірте в Мене за чудесні справи Мої.¹²Істинно кажу вам: хто вірить у Мене, зможе здійснити те ж, що й Я. Так! Він здійснить навіть більше, бо Я йду до Отця Свого.¹³І як попросите ви щось здійснити в ім'я Мое, Я здійсню те. Я зроблю це, щоб слава Отця явилася через Сина Його.¹⁴Якщо попросите чогось в Мое ім'я, те Я виконаю».

Ісус обіцяє пришестя Святого Духа

¹⁵«Якщо любите Мене, то виконуватимете Мої заповіді.¹⁶І Я проситиму Отця, а Він дасть вам іншого Помічника¹, який буде з вами вічно.¹⁷Це Дух Істини², якого світ не може прийняти, бо не бачить і не знає Його. Ви ж його знаєте, бо він живе з вами і буде жити в вас.

¹⁸Я не залишу вас сиротами, та повернуся до вас.¹⁹Іще трохи, і світ уже не побачить Мене, ви ж бачитимете Мене,

¹ 14:16 Помічника Або «Розрадника», «Святого Духа». Див.: «Святий Дух». Також вірш 26.

² 14:17 Дух Істини Або «Святий Дух». Див.: «Святий Дух». Саме Він ніс розуміння істини Господньої поспідовникам Ісуса. Див.: Ін. 16:13.

бо Я живу і ви будете жити.²⁰І того дня ви дізнаєтесь, що Я в Отці Своєму, а ви в Мені, а Я в вас.²¹Хто приймає Мої заповіді й дотримується їх, той справді любить Мене, а хто любить Мене, того Й Отець Мій полюбить, і Я любитиму того і явлюся йому».

²²І спітив Його Юда, але не Іскаріот: «Господи, як же це так, що Ти лише нам явишся, а не світові?»²³Ісус мовив у відповідь: «Хто любить Мене, той слідуватиме вченню Моєму, і Отець любитиме того. І Ми прийдемо до Нього й будемо з Ним.²⁴Хто ж не любить Мене, той не слідує вченню Моєму. І слово, що ви чуєте, йде не від Мене, вона належить Отцю Моєму, Який послав Мене.

²⁵І все це Я вам казав, поки був разом з вами.²⁶Та й Помічник, Дух Святий, Якого Отець пошле в ім'я Мое, навчить вас усього. Він нагадає вам усе, що Я казав.

²⁷Живіть у злагоді. Я залишаю вам мир, та не так, як світ його дає! Нехай не тривожатися серця ваші й не страхаються.²⁸Ви чули, як Я казав вам, що залишаю вас, але повернуся знову. Якби ви Мене любили, то зараз би раділи, що до Отця Я йду, тому що Він величніший за Мене.²⁹Я сказав вам про це зараз, перш ніж воно трапиться. А коли це станеться, ви зможете пересвідчитися й повірите.

³⁰Недовго вже говоритиму Я з вами, бо йде правитель світу цього¹, але він не має влади наді Мною.³¹І всі ці події відбуваються для того, щоб світ узняв, як люблю Я Отця. І чиню так, як наказав Отець Мені. Вставаймо ж і ходімо разом звідси».

Ісус, мов та лоза виноградна

15 ¹Ісус сказав: «Я є справжня лоза виноградна, а Отець Мій — виноградар.²Він зрізує все галуззя², що не дає плодів³. Він підрізає й чистить

¹ 14:30 правитель світу цього Тобто «сатана». Див.: «сатана».

² 15:2 галуззя Або «послідовники Ісуса». Див.: Ін. 1:5.

³ 15:2 не дає плодів Це означає, що послідовники Ісуса мають жити життям, яке свідчить, що вони належать Христу.

кожну гілку, що плід несе, і тоді вона ще більше плодоносить.⁴Ви вже очистилися вченням, що приніс Я вам.⁵Тож лишайтесь в Мені, а Я залишуся в вас. Галузка не спроможна сама собою плід давати, якщо вона не є лозою. Так і ви не зможете, якщо не будете в Мені.

⁵Я є лоза, а ви — галуззя. Той, хто пereбуває в Мені, а Я в ньому, дає врожай багатий. А без Мене ви не зможете нічого відняти.⁶Якщо ж хто не залишиться в Мені, то буде подібний до відрізаної галузки: її викинуть, і вона зів'яне. Люди збирають сухе галуззя, кидають його у вогонь і спалюють його.

⁷Якщо ви перебуватимете в Мені, і Мое вчення буде в вас, тоді просіть чого хочете — і матимете.⁸І через те Отець здобуде славу, що ви дасте багатий врожай і станете Моїми учнями.⁹Як полюбив Отець Мене, Я теж так полюбив вас. Живіть ж у Моїй любові!¹⁰Якщо будете дотримуватися заповідей Моїх, то житимете в Моїй любові. Так само і Я виконував заповіді Отця Мого, і зараз залишаюся в Його любові.

¹¹Я все це вам сказав, аби радість Моя була з вами і щоб ваша радість була повна.¹²Ось заповідь Моя: щоб ви любили один одного, як Я вас полюбив.¹³Немає більшої любові, коли людина своє життя покладе за друга.¹⁴Всі ви — Мої друзі, якщо виконуєте все, що Я вам заповідаю.¹⁵Я більше не називаю вас слугами — слуга не відає, що господар його робить. Я називав вас друзями, бо все довірив вам, що чув Я від Отця Свого.

¹⁶Ви Мене не вибирали, то Я вас вибрал Сам і призначив, щоб ішли ви й приносили плоди вічні. Тоді чого попросите в ім'я Мое, все матимете від Отця.¹⁷Ось вам Мій Заповіт: любіть один одного».

Попередження Ісуса Своїм учням

¹⁸«Якщо світ зненавидить вас, то пам'ятайте, що він іще раніше зненавід Мене.¹⁹Якби належали ви світу, він, як

Також див.: Ін. 15:7–10.

своїх, любив би вас. Але ви не належите світу, бо Я обрав вас зі світу, і тому світ вас ненавидить.²⁰І пам'ятайте, що Я сказав вам: „Слуга не важливіший за свого господаря”. Хто переслідує Мене, той переслідує і вас. Хто ж слухатиметься Мого вчення, той слухатиметься й вашого слова.

²¹Але люди робитимуть усе це вам з-за Мене, не знаючи Того, Хто послав Мене. ²²Якби Я не прийшов і не став би говорити з ними, вони б ніякого гріха не мали, та зараз немає прощення ім за їхні гріхи. ²³Той, хто ненавидить Мене, ненавидить й Отця Мого. ²⁴Якби Я не робив перед людьми таких вчинків, яких більш ніхто не здійснював, гріха б вони не мали. Але вони побачили все, що зробив Я, та все ж ненавидять Отця і разом з Ним Мене. ²⁵І все це сталося для того, щоб збулися слова, записані в їхньому Законі: „Мене ненавидять вони, та без причини”¹.

²⁶Коли ж Я пришлю вам від Отця Помічника², що є Духом Істини³ і від Отця йде, то на Мою Він користь свідчитиме. ²⁷Ви також свідчитимете про Мене людям, бо ви зі Мною були від самого початку».

Продовження прощальної промови Ісуса

16 ¹«Я все це розповів вам, щоб не зневірилися ви у скрутну годину. ²Люди виженуть вас із синагоги, та прийде час, коли, вбивши когось із вас, вважатимеме вбивця, що служив він Богу. ³Всі діятимуть так, бо ні Отця не пізнали Мого, ані Мене. ⁴І розповів Я вам про це, щоб загадали ви, коли прийде той час, що попереджав Я вас. А не сказав вам про це з самого початку через те, що був тоді ще з вами».

Ісус говорить про Дух Святий

⁵«А зараз до Того виrushаю Я, Хто послав Мене, і жоден із вас не запитає

¹ 15:25 Мене... без причини Див.: Пс. 34:16 або 68:4.

² 15:26 Помічника Або «Розрадник». Також див.: Ін. 16:7–8.

³ 15:26 Духом Істини Або «Святым Духом». Див.: «Святий Дух». Саме Він несе розуміння істини Господньої послідовникам Ісуса. Див.: Ін. 16:13.

Мене: „Куди Ти йдеш?” ⁶Зараз, коли Я вам усе це розповів, серця ваші сповнилися смутком. ⁷Та істинно кажу: для вас же ліпше буде, щоб Я пішов, інакше не прийде Помічник. Пішовши, Я пришлю Його до вас. ⁸І коли Він прийде, то виявить людям світу правду про гріх, праведність і суд. ⁹Він доведе людям, що вони грішні, бо не вірять у Мене. ¹⁰Він доведе як помилилися вони про праведність Господню. Я ж до Отця іду, і ви Мене вже не побачите. ¹¹Він доведе, що є Божий суд, бо правителя світу цього⁴ вже засуджено. ¹²І ще багато чого хотів би Я вам сказати, та зараз ще не знесете ви всього того. ¹³Але як прийде Дух Істини, то направить вас до істинної правди, і не від Себе говоритиме Він, а скаже те, що почує. Він сповістить вас про прийдешнє. ¹⁴Він принесе Мені славу, бо візьме те, що належить Мені й відкриє його вам. ¹⁵Все, що належить Отцю Моєму, належить і Мені. Ось чому кажу Я, що візьме Він те, що Мені належить, і відкриє вам».

Ваш смуток обернеться радістю

¹⁶«Незабаром Я полишув вас, але ж трохи згодом ви знов побачите Мене».

¹⁷Тоді дехто з Його учнів почали казати один одному: «Що означають ці Його слова: „Незабаром Я полишув вас, але ж трохи згодом ви знов побачите Мене?” Або ці: „Бо до Отця Я йду?”» ¹⁸І ще вони казали: «Що це за „згодом”, про що це Він говорить? Ми не розуміємо, що Він каже».

¹⁹Ісус знов, що вони хотіли Його запитати, тож мовив: «Ви сперечаетесь поміж собою про те, що Я сказав: „Незабаром Я полишув вас, але ж трохи згодом ви знов побачите Мене”».

²⁰Істинно кажу вам: будете стогнати й голосити, а світ радітиме; сумуватиме, та смуток ваш обернеться радістю. ²¹Коли жінка народжує дитину, то терпить муки, бо прийшов її час, а як народить, то забуває про всі страждання, бо сповнена радістю, що людина

⁴ 16:11 правителя світу цього Або «сатану». Див.: «сатана».

прийшла у світ. ²²Тож і ви засмучені зараз. Та Я знову побачу вас, і ви будете мати радість, і ніхто не зможе позбавити вас її. ²³І не питатимете ви в той день у Мене нічого. Істинно кажу вам: хоча б що ви попросили в Отця в Мое ім'я, Він усе вам дасть. ²⁴Та досі ви не просили ще нічого в Мое ім'я. Тож просіть, і все одержите, щоби радістю сповнилися серця ваші».

Перемога над світом

²⁵«Про все це Я розповідав вам притчами, щоб не відкривати істинне значення слів Моїх. Та прийде час, коли Я вже не говоритиму притчами, а просто повідаю вам про Отця. ²⁶Того дня ви зможете просити в Мое ім'я, і Я вже не кажу, що проситиму за вас Отця. ²⁷Бо Сам Отець вас любить за те, що ви любите Мене. Він любить вас за те, що ви повірили, що Я прийшов від Бога. ²⁸Так, Я прийшов у цей світ від Отця, а зараз залишаю вас і повертаюся до Нього».

²⁹І учні сказали Йому: «Ось зараз Ти говориш чітко й відверто і не розповідаєш притчами. ³⁰Тепер ми знаємо, що Тобі все відомо, і навіть не маєш потреби, щоб Тебе хтось питав. І тому ми віримо, що Ти прийшов від Бога».

³¹І сказав Ісус: «То тепер ви вірите? ³²Послухайте! Надходить час, і він уже прийшов, коли ви всі розійдетеся. Кожен повернеться до своєї домівки, а Мене залишите. Та Я не самотній, бо Отець Мій зі Мною. ³³Розповів Я вам про все для того, щоб ви мали через Мене мир та спокій. У цьому світі ви страждатимете, та будьте мужні! Я піреміг світ!»

Ісус молиться за своїх учнів

17 ¹Мовивши так, Ісус звів очі до неба й сказав: «Отче, прийшов час: даруй славу Синові Своєму, щоб Син Твій зміг прославити Тебе. ²Ти дав Йому владу над всіма людьми, щоб Він дарував вічне життя тим, кого Ти Йому дав. ³Вічне життя в тому, щоб вони

могли знати Тебе, Єдиного, Істинного Бога, й Ісуса Христа, Посланця Твого.

⁴Я прославив Тебе на землі і завершив те, що Ти доручив Мені зробити. ⁵А зараз даруй Мені славу разом з Тобою, Отче, славу, яку Я мав з Тобою ще до існування світу. ⁶Я показав, який Ти є тим людям, котрих Ти дав Мені від світу. Вони були Твоїми, але Ти дав їх Мені, і вони послухалися Твого слова.

⁷Зараз же вони знають, що усе, що Ти дав Мені, йде від Тебе. ⁸Я дав їм вчення, що Ти дарував Мені, і вони прийняли його. Вони зрозуміли істинно, що Я прийшов від Тебе й повірили, що Ти послав Мене. ⁹Я молюся за них. Я не молюся за всіх людей, а лише за тих, кого Ти дав Мені, бо вони — Твої.

¹⁰Все, що Мое — Твоє, а Твоє — Мое, і Я прославився через них. ¹¹Я йду до Тебе. Я вже не належу цьому світові, а вони залишаються в ньому. Отче Святий, збереж іх в ім'я Твоє, Яке Ти дав Мені, щоб вони були єдиними — так, як Ми єдині. ¹²Коли Я був з ними, то оберігав їх ім'ям Твоїм, яке Ти дав Мені. Я захищав їх, і жоден із них не загинув, крім одного, котрий приречений був на загибел. Усе це збулося, як і було сказано у Святому Писанні.

¹³Тепер Я йду до Тебе, але молитву цю промовляю тут, поки перебуваю в цьому світі, щоб цим людям передалася радість Моя, і щоб мали вони радість досконалу.

¹⁴Я приніс їм слово Твоє, та люди зненавиділи їх, бо вони не належать цьому світові, як і Я не належу йому. ¹⁵Я не молюся за те, щоб Ти забрав їх зі світу. Я молюся за те, щоб Ти вберег їх від лиха. ¹⁶Вони не належать світові цьому, як і Я йому не належу.

¹⁷Приготуй їх на служіння Тобі через служіння істині. Вчення Твоє — істина. ¹⁸Як Ти послав Мене у світ, так і Я послав їх у світ. ¹⁹Я віддаю Себе Тобі на служіння від іхнього імені, щоб і вони могли повністю присвятити себе служінню Тобі.

²⁰Та Я молю Тебе не лише за них, а

також і з тих, хто вірить у Мене завдяки вченню, яке вони несуть для інших.

²¹Я молюся за те, щоб усі ці люди єдналися у вірі й жили так, як Ти, Отче — в Мені, а Я — в Тобі. Нехай і вони будуть об'єднані з Нами, щоб світ повірив, що Я — Твій Посланець. ²²Я приніс ім славу, що Ти дав Мені, щоб вони єдналися так, як Ми з Тобою. ²³Я буду в них, а Ти — в Мені, щоб і вони могли стати єдиним цілим, щоб світ дізnavся, що ти послав Мене, і полюбив їх так, як полюбив Мене.

²⁴Отче, Я хочу, щоб ті, кого Ти дав Мені, були зі Мною там, де буду Я, щоб вони могли побачити славу Мою, що ти дав Мені, бо полюбив Мене, ще до створення світу. ²⁵Отче Праведний! Світ не знає Тебе, та Я знаю Тебе, і вони знають, що Ти послав Мене. ²⁶Я відкрив їм, який Ти є, і надалі відкриватиму, щоб та любов, якою Ти полюбив Мене, огорнула і їх, і щоб Я й надалі жив у їхніх серцях».

Арешт Ісуса (Мт. 26:47–56; Мк. 14:43–50; Лк. 22:47–

53)

18 ¹Мовивши це, Ісус разом зі Своїми учнями подався на протилежний бік долини Кідрон, де знаходився сад. Тож вони там й залишилися. ²Юда, зрадник Його, також знову це місце, бо Ісус часто зустрічався там зі Своїми учнями. ³Прийшовши до саду, Юда привів загін воїнів і сторожу з храму, яких послали головні священики й фарисеї. Воїни мали з собою ліхтарі, смолоскипи й зброю.

⁴Знаючи, що має статися з Ним, Ісус вийшов наперед і запитав їх: «Кого ви шукаєте?» ⁵Ті відповіли: «Ісуса з Назарета». Тоді Він мовив їм: «Це Я»¹. Юда, котрий зрадив Його, стояв там з ними. ⁶Коли Він сказав: «Це Я» — всі відступили назад і попадали на землю.

⁷Тоді Ісус знову запитав їх: «Кого ви шукаєте?» А ті відповіли: «Ісуса з Назарета». ⁸І сказав тоді Ісус: «Я ж вам

¹ **18:5 Це Я** Це також може перекладатися як «Я — Сущий». Див.: Ін. 8:24, 28, 58; 13:19; 18:8.

сказав, що це Я. Отже, якщо ви шукаєте Мене, то нехай ці люди йдуть собі».

Ісус сказав так, щоб збулися слова, сказані раніше: «Я не загубив жодного з тих, кого Ти дав Мені». ¹⁰Симон-Петро мав меч і, вихопивши його з піхов, вдарив слугу первосвященика та відтів йому праве вухо. А звали того слугу Малх. ¹¹І сказав Ісус Петрові: «Вклади меча свого назад до піхов. Я повинен випити чашу² страждань, яку Отець дав Мені».

Ісус перед Анною

(Мт. 26:57–58; Мк. 14:53–54; Лк. 22:54)

^{12–13}Тоді воїни, на чолі зі своїм командиром, і юдейська сторожа схопили Ісуса. Вони зв'язали Його й повели спочатку до Анни, Каяфіного тестя. Каяфа був первосвящеником того року. ¹⁴Саме Каяфа раніше радив юдеям, що було б краще, якби один Чоловік помер за народ.

Петро відрікається від Ісуса

(Мт. 26:69–70; Мк. 14:66–68; Лк. 22:55–57)

¹⁵Симон-Петро разом із іншим учнем³ ішов за Ісусом. Того другого добре знову первосвященик, тож він і зайдов у двір первосвященика разом з Ісусом. ¹⁶А Петро зостався зовні, коло воріт. Тоді другий учень, котрий добре був знайомий первосвященикові, сказав щось служниці і провів Петра. ¹⁷Служниця й каже Петрові: «Ти також один із учнів Цього Чоловіка?» А Петро відповів їй: «Ні!» ¹⁸Тим часом слуги й сторожа, називавши хмизу, розклали вогнище й стали гуртом коло нього, щоб погрітися, бо було холодно. Петро також стояв з ними й грівся.

Допит Ісуса (Мт. 26:59–66; Мк. 14:55–64; Лк. 22:66–71)

¹⁹Первосвященик поцікавився в Ісуса про Його учнів і про Його вчення. ²⁰І

² **18:11 випити чашу** Символ страждань. Ісус використовує метафору «випити чашу», в значенні «прийняти страждання», які Йому необхідно буде пройти.

³ **18:15 іншим учнем** Можливо, що тут і далі Іоан, не називаючи імені, пише про себе.

відповів Ісус: «Я завжди говорив відкрито перед людьми. Я завжди навчав у синагогах і храмі, де збираються всі юдеї, і ніколи нічого не приховував. ²¹Навіщо ж допитуєш Мене? Запитай тих, хто слухав Мене і чув, що Я казав. Вони, напевно, знають!»

²²Коли Ісус це мовив, то один зі сторожі підійшов до Нього і вдарив Його, сказавши: «Як Ти смієш так відповідати первосвященикові?» ²³Ісус же йому на те: «Якщо Я сказав щось не так, то що саме? А якщо Я сказав правду, то навіщо б'еш Мене?» ²⁴Тоді Анна відіслав зв'язаного Ісуса до первосвященика Каяфи.

Петро знову зрікається Ісуса

(Мт. 26:71–75; Мк. 14:69–72; Лк. 22:58–62)

²⁵Уесь цей час Симон-Петро грівся біля вогнища. Коли його запитали: «Чи ти часом не з Його учнів?» — то він відрікся, мовивши: «Ні». ²⁶Один із родичів того слуги первосвященика, якому Петро відтяг вухо, спітав: «Чи не тебе я бачив у саду разом з Ним?» ²⁷Петро ж цього разу відрікся, і тієї ж миті проспівав півень.

Суд над Ісусом у Понтія Пилата

(Мт. 27:1–2, 11–31; Мк. 15:1–20; Лк. 23:1–25)

²⁸І повели Ісуса від Каяфи до палацу прокуратора. Було це рано вранці. Юдеї не схотіли заходити туди, щоб не осквернитися¹, і щоб можна було на свято їсти пасхальну іжку. ²⁹Тож Пилат вийшов до них і спітав: «У чому ви звинувачуєте цього Чоловіка?» ³⁰Вони йому відповіли: «Він злочинець, тому ѿзвели ми Його до тебе!»

³¹Тоді Пилат сказав: «Заберіть Його і судіть самі, за вашим законом». Та вони мовили: «Але твій закон не дозволяє нам нікого засуджувати на смерть». ³²І сталося так, як передрікав Ісус, коли говорив про те, якою смертю помре.

³³Пилат повернувся до свого палацу й, покликавши Ісуса, запитав Його:

¹ 18:28 осквернитися Юдеї не могли відвідувати неюдейські місця, бо це оскверняло особливий обряд очищення перед поклонінням Господу. Див.: Ін. 11:55.

«Ти — Цар Юдейський?» ³⁴Ісус йому відповів: «Ти це від себе кажеш, чи інші тобі розповіли про Мене?» ³⁵«Хіба я юдей? — запитав Пилат. — Це Твої співвітчизники й первосвященики привели Тебе до мене. Що лихого Ти вчинив?» ³⁶І відповів Ісус: «Мое Царство не належить цьому світові. Якби воно належало, то слуги Мої воювали б так, щоб не виданий би Я був юдеям. Та Царство Мое не звідси». ³⁷Тоді Пилат мовив: «Отже, Ти Цар».

«Це Ти сказав, що Я Цар, — відповів Ісус. — Народився ж Я і прийшов у цей світ заради того, щоб свідчити про істину. І кожен, хто на боці істини, прислухається до Мого Голосу».

³⁸Пилат тоді й питав: «Що ж є істина?» І мовивши так, він знову вийшов до юдеїв і сказав: «Я не знаходжу ніякої провини за Цим Чоловіком». ³⁹Та є у вас звичай, за яким я відпускаю когось із злочинців на Пасху. Чи хочете, щоб я відпустив для вас Царя Юдейського?» ⁴⁰Ті знову загукали: «Не Його відпусти, а Варавву!» Варавва ж був розбійником.

Знущання з Ісуса

19

¹Тоді Пилат наказав забрати Його і покарати батогами. ²І воїни, сплівши тернового вінка, наділи його Ісусу на чоло й накинули на Нього багряницю. ³Вони підходили до Нього, кажучи: «Вітаємо Тебе, Цар Юдейський!» — і били Його по обличчю.

Ісус знову перед Пилатом

⁴Пилат знову вийшов і звернувся до юдейських лідерів: «Послухайте, я накажу вивести Його до вас, щоб ви знали, що я не бачу ніякої провини за Ним».

⁵І вийшов Ісус, і на Ньому був терновий вінок, а на плечах Його була багряниця. Тоді Пилат мовив: «Ось цей Чоловік!» ⁶Побачивши Його, головні священики та варта храму загукали: «Розіпні Його! Розіпні Його!»

«Ви самі беріть Його і розпинайте! — сказав Пилат. — Бо я не знаходжу ніякої провини за Ним».

⁷«Ми маємо Закон, і згідно з ним Він мусить померти, бо назвав себе Сином Божим», — відповіли юдеї Пилатові.

⁸Почувши це, Пилат ішов більше злякався. ⁹Він знову повернувся до свого палацу й запитав Ісуса: «Звідки Ти?» Але Той йому і слова не відповів. ¹⁰«Ти не хочеш зі мною розмовляти? — Запитав Пилат. — Ти, напевно, знаєш, що я маю владу відпустити Тебе або ж розіп'ясти?»

¹¹Тоді Ісус сказав: «Не мав би ти ніякої влади наді Мною, якби не була вона дарована тобі Богом. Отже, на тому, хто видав Мене тобі, лежить більший гріх».

¹²Після цього Пилат намагався знайти спосіб звільнити Ісуса, та юдеї кричали: «Якщо ти Його звільниш, то це означатиме, що ти не є цезаревим другом! Кожен, хто вдає з себе царя, йде супроти цезаря!» ¹³Коли ж Пилат почув це, то вивів Ісуса, а сам сів на суддівське місце, що звалося «Бруківка». По-гебрейському воно звалося «Гаввата».

¹⁴Було це в п'ятницю перед Пасхою, близько полуночі. І сказав тоді Пилат юдеям: «Ось ваш Цар!» І всі закричали: ¹⁵«Забери Його! Забери Його геть! Розіпни Його!»

«Ви хочете, щоб я розіп'яв вашого Царя?» — спітив Пилат. А головні священики відповіли йому: «У нас немає іншого царя, крім цезаря!» ¹⁶Тоді Пилат віддав їм Ісуса на розіп'яття. І вони взяли Його під варту.

Розіп'яття (Мт. 27:32–44; Мк. 15:21–32; Лк. 23:26–39)

¹⁷І пішов Ісус, несучи Свій хрест, до місця, що звалося Лобним, арамайською мовою Голгофа. ¹⁸Там Його й розіп'яли, а разом з Ним іще двох по обидва боки, так що Ісус виявився посередині. ¹⁹Пилат звелів зробити напис на табличці й прибити її на хресті. «ІСУС НАЗАРЕТИНН. ЦАР ЮДЕЙСЬКИЙ» було там написано.

²⁰Цей надпис був зроблений арамайською, грецькою та латинською мовами. Та багато юдеїв прочитало його, бо місце, де розіп'яли Ісуса, було недалеко

від міста. ²¹Та головні юдейські священики сказали Пилатові: «Напиши не „Цар Юдейський”, а так: „Цей Чоловік сказав: Я — Цар Юдейський”».

²²Пилат відповів їм: «Що я написав, те й написав».

²³Розіп'явиши Ісуса, вояни взяли Його одяг і розділили на чотири частини, щоб кожному дісталося. Вони взяли також туніку, але вона була без швів — цільна, зіткана зверху до низу. ²⁴Тоді вони сказали один одному: «Не будемо її рвати, натомість кинемо жереб, кому вона дістанеться». І збулося сказане у Святому Писанні:

«Вони розділили одяг Мій між собою

і кинули жереб на Мое вбрannя,
кому воно дістанеться».

Псалми 22:18

Отже, вояни так і зробили.

²⁵Біля хреста, на якому був розіп'ятий Ісус, стояли Його мати, материна сестра, Клеопова жінка Марія та Марія Магдалина.

²⁶Побачивши, що Його матір і учень, якого Він дуже любив, стоять поруч, Ісус промовив до матері: «Жінко, ось твій син». ²⁷І учнів: «Це твоя матір». І учень узяв її до себе, і жила вона потім у нього.

Смерть Ісуса (Мт. 27:45–56; Мк. 15:33–41;

Лк. 23:44–49)

²⁸Після цього Ісус, знаючи, що все вже звершено, і щоб виконати сказане у Святому Писанні, сказав: «Мене му чить спрага»¹. Так здійснилося сказане у Святому Писанні.

²⁹Там стояла посудина, повна оцту, і вояни, змочивши губку, настремили її на палицю і піднесли до Ісусових уст.

³⁰Спробувавши трохи оцту, Ісус мовив: «Звершилося!» Тоді, схиливши голову, Він помер.

³¹То була п'ятниця. Щоб не залишати тіла на хрестах на суботу, бо та субота була особливо урочиста, вони попросили Пилата, щоб той наказав перебити

¹ 19:28 Мене... спрага Див.: Пс. 21:15; 68:21.

розіп'ятим ноги¹ і зняти їх. ³²Тож прийшли воїни, поперебивали ноги спочатку одному, а потім другому з тих двох, котрі були розіп'ята разом з Ісусом.

³³Підійшовши до Ісуса, вони побачили, що Він уже помер і не стали робити цього. ³⁴Але один воїн, узявши спис, проколов Ісусові бік, і з рані близнули кров і вода. ³⁵Те засвідчив той, хто бачив це, і свідчення його істинне. Він знає, що каже правду, щоб ви повірили. ³⁶І здійснилося те, щоб виконати сказане у Святому Писанні: «Жодна кістка Його не буде поламана»². ³⁷І ще сказано у Святому Писанні: «Вони дивитимуться на Того, Кого прокололи списом»³.

Поховання Ісуса

(Мт. 27:57–61; Мк. 15:42–47; Лк. 23:50–56)

³⁸Згодом, Йосип із Аристатії спітав у Пилата дозволу зняти Ісусове тіло з хреста. Він був учнем Ісуса, але тримав це в таємниці, бо боявся юдеїв. Отримавши дозвіл від Пилата, він пішов і зняв Ісусове тіло. ³⁹З ним був і Никодим, котрий раніше приходив до Ісуса вночі. Він приніс із собою паоців: суміш мирра з алое, літрів зі сто⁴. ⁴⁰І взявши Ісусове тіло, вони загорнули Його в лляне полотно, змащене паоціми; так ховають за юдейським звичаєм. ⁴¹Поруч із місцем, де розіп'яли Ісуса, був сад, а в саду тому була нова могила, в якій нікого не було поховано. ⁴²Оскільки була п'ятниця і юдії готувалися до суботнього свята, та й гробниця була поруч, Ісуса там і поклали.

Учні знаходять Ісусову гробницю порожньою

(Мт. 28:1–10; Мк. 16:1–8; Лк. 24:1–12)

20 ¹Рано–вранці у перший день тижня, ще затемна Марія Магдалена пішла до гробниці й побачила, що камінь, який затуляв вхід до печери, відсунуто. ²Прибігши до Симона–Петра

¹ 19:31 перебити.... ноги Це робилося для того, щоб в'язні швидше вмирали.

² 19:36 Цитата приведена з книги Пс. 34:20; Вих. 12:46 та Числ. 9:12.

³ 19:37 Цитата приведена з книги Зах. 12:10.

⁴ 19:39 літрів зі сто Буквально «100 літра». «Літра», або «римський фунт», дорівнювала 327 гр.

й другого учня, якого любив Ісус, вона сказала: «Тіло Господа було забрано з гробниці й нам невідомо, куди Його поклали».

³Петро з тим учнем одразу ж пішли туди. ⁴Вони обое бігли, але другий учень випередив Петра і прибіг до гробниці перший. ⁵Нахилившись, він побачив шматки полотна, що лежали там, але всередину не ввійшов.

^{6–7}У цей час наспів і Симон–Петро, який біг слідом, і, увійшовши до гробниці, побачив полотняну плащаницю на долівці, а також хустину, що вкривала Ісусову голову. Вона була згорнута й лежала остронь, окрім від плащаниці. ⁸Тоді й другий учень зайшов усередину, той, що прийшов перший, і, побачивши що сталося, повірив. ⁹Бо вони все ще не усвідомлювали сказаного у Святому Писанні, що Він має воскреснути з мертвих.

Ісус являється Марії Магдалені (Мк. 16:9–11)

¹⁰Після цього учні повернулися додому.

¹¹Та Марія залишилася біля могили й голосила. Так, плачучи, вона нахилилася, щоб зазирнути всередину, ¹²і побачила двох Ангелів, які сиділи, один в головах, інший в ногах того місця, де лежало Ісусове тіло. І були вбрані вони в білі шати. ¹³Ангели запитали: «Жінко, чому ти плачеш?» А вона відповіла: «Якісь люди забрали звідси тіло Господа моого, і я не знаю, куди вони поклали Його». ¹⁴Сказавши так, вона обернулася й побачила Ісуса, Який стояв поруч, та не відізнала Його.

¹⁵Ісус тоді й каже: «Жінко, чого ти плачеш? Кого шукаєш?» Марія подумала, що то садівник, і звернулася до Нього: «Шановний добродію, якщо це ти виніс Його, то скажи, куди поклав тіло. Я заберу Його».

¹⁶Ісус гукнув до неї: «Маріє!» Вона тоді, обернувшись, сказала арамайською мовою: «Раввуні!» Це означає: «Вчителю!» ¹⁷Ісус сказав: «Не затримуй Мене, бо Я ще не зйшов до Отця Свого,

а йди до братів Моїх¹ і скажи їм: „Я повертаюся до Отця Свого і Отця вашого, до Бога Свого і Бога вашого”». ¹⁸Марія Магдалена пішла до учнів і сказала їм: «Я бачила Господа». І вона розповіла все, що Він сказав їй.

Ісус являється учням

(Мт. 28:16–20; Мк. 16:14–18; Лк. 24:36–49)

¹⁹Увечері того ж першого дня тижня зібралися Ісусові учні. Вони надійно замкнули за собою двері через страх перед юдеями. Раптом увійшов Ісус й став між ними, сказавши: «Мир вам!» ²⁰Промовляючи це, Він показував їм руки і Свій бік. Учні були раді бачити Господа. ²¹Тоді Ісус знову сказав їм: «Мир вам! Як Отець Мене послав, так і Я посилаю вас». ²²Мовивши так, він дихнув на них і сказав: «Прийміть Дух Святий. ²³Гріхи людські, які ви прощатимете, буде людям відпущенено. Ті ж гріхи, що не прощатимете, не буде відпущенено».

Ісус являється Хомі

²⁴Хоми, одного з дванадцятьох учнів, якого ще звали Близнюком², не було разом з усіма, коли приходив Ісус. ²⁵Тож інші учні сказали йому: «Ми бачили Господа!» А Хома їм відповідає: «Доки не побачу слідів від цвяхів на Його руках, не вкладу своїх пальців туди й не вкладу руки своєї в рану, що в Його боці, не повірю!»

²⁶Через тиждень Ісусові учні знову були в домі, і Хома був серед них. Хоча двері й були зачинені, як і першого разу, Ісус увійшов, і ставши перед ними, мовив: «Мир вам!» ²⁷Тоді звернувся до Хоми: «Вклади свого пальця сюди. Подивись на Мої руки. Простягни руку і вклади її до рані у Моєму боці. Перестань сумніватися й повір!». ²⁸І відповів Йому Хома: «Мій Господь й Мій Боже!» ²⁹Тоді Ісус сказав йому: «Ти повірив, бо побачив Мене. Та блаженні ті, хто не бачили, та повірили».

¹ 20:17 до братів Моїх Йдеться про Ісусових учнів.

² 20:24 Близнюком Або «Дідимом».

Чому Іоан написав цю книгу

³⁰Ісус здійснив іще багато інших чудес у присутності Своїх учнів, про які не написано в цій книзі. ³¹Та все це написано, щоб ви могли повірити, що Ісус є Христос, Син Божий, і щоб, повіривши, здобули життя в Його ім’я.

Ісус являється Своїм учням

21 ¹Після цього Ісус іще раз явився Своїм учням біля Галілейського озера³. Ось як це сталося. ²Якось були разом Симон-Петро, Хома, який звався Дідимом, Нафанайл з Кани, що в Галілеї, обидва сини Зеведееві, а також іще двоє Ісусових учнів. ³Симон-Петро й каже: «Я йду ловити рибу». А решта йому: «Ми йдемо з тобою!» Тож вони пішли й сіли в човен, але тієї ночі нічого не зловили.

⁴Настав ранок. Ісус прийшов і став на березі, але учні Його не віпізнали. ⁵І запитав Ісус: «Друзі, впіймали ви щось?» Вони відповіли: «Ні». ⁶Тоді Ісус сказав їм: «Закиньте сіть праворуч від човна, то й зловите». Вони закинули, а витягти вже не могли, так багато риби вони впіймали.

⁷Тоді улюблений учень Ісуса сказав Петрові: «Це ж Господь!» Почувши, що то був Господь, Петро обв’язався навколо своїм одягом, бо він роздягнувся для риболовлі, й кинувся у воду. ⁸Решта учнів допливла до берега в човні, тягнучи за собою сіть із рибою. До берега там було недалеко, метрів за ста⁴.

⁹Вийшовши з човна на берег, вони побачили там розкладене вогнище, на якому пеклася риба, а поруч лежав хліб.

¹⁰Ісус сказав їм: «Принесіть трохи риби, тієї, що ви зловили». ¹¹Симон-Петро увійшов до човна й витяг на берег сітку, повну великої риби. І було там сто п’ятдесят три рибини, та сіть від такої кількості не порвалася.

¹²І сказав Ісус: «Ідіть снідати!» І жоден з учнів не наважився запитати:

³ 21:1 Галілейського озера Буквально «Тиверіадського». Інша назва Галілейського озера. Див.: Ін. 6:1.

⁴ 21:8 метрів за ста Буквально «200 ліктів».

«Хто Ти?» — бо вони знали, що то Господь.¹³ Ісус підішов, узяв хліба й дав їм. Він також дав їм і риби.¹⁴ І це було вже втретє, як Ісус з'явився Своїм учням після того, як Він воскрес з мертвих.

Ісус розмовляє з Петром

¹⁵ Коли вже всі поспідали, Ісус запитав Симона-Петра: «Симоне, Іоанів сину, чи любиш ти Мене дужче, ніж усі інші?» Петро відповів: «Так, Господи, Ти знаєш, що я люблю Тебе». Ісус наказав йому: «Подбай про Моїх ягнят»¹.

¹⁶ І вдруге Він спитав його: «Симоне, Іоанів сину, чи ти Мене любиш?» Петро відповів: «Так, Господи, Ти знаєш, що я Тебе люблю». Ісус сказав: «Паси овець Моїх».

¹⁷ Ісус запитав Петра втретє: «Симоне, Іоанів сину, чи любиш ти Мене?» Петро засмутився від того, що Ісус утрутє його спитав: «Чи любиш ти Мене?» Але відповів: «Господи, Ти все знаєш. Ти знаєш, що я Тебе люблю».

І сказав тоді Ісус: «Подбай про овець Моїх». ¹⁸ Істинно кажу тобі: коли ти будеш молодий, ти вздягався сам і йшов, куди

¹ **21:15 ягнят** Говорячи про «ягнят» у цьому вірші, і «овець» у віршах 16 та 17, Ісус має на увазі Своїх послідовників. Див.: також Іоана 10.

тобі заманеться, та постарівши, простягатимеш руки свої і хтось інший одягатиме тебе й вестиме туди, куди ти не скочеш». ¹⁹ Сказав Він це, щоб вказати, якою смертю Петро загине, щоб пристрати славу Господу. Після цих слів Ісус звернувся до Петра: «Іди за Мною».

²⁰ Петро озирнувся й побачив, що за ними йшов улюблений учень Ісуса, той, що під час вечері нахилився до Нього і спитав: «Господи, хто ж той, що зрадить Тебе?» ²¹ Тож, побачивши його, Петро спитав Ісуса: «Господи, а з ним що буде?» ²² Ісус відповів йому: «Може, Я хочу, щоб він залишився в живих, поки Я не прийду. Що тобі до цього? Ти йди за Мною!»

²³ Чутка про те, що той учень не помре, розійшлася поміж братами. Але Ісус не казав, що той учень не помре. Він лише сказав: «Може, Я хочу, щоб він залишився в живих, поки Я не прийду. Що тобі до цього?» ²⁴ Саме цей учень і свідчить про все, він же й написав це, і ми знаємо, що свідчення це правдиве.

²⁵ Багато ще чого Ісус здійснив, і якщо про все написати докладно, то книг було б стільки, що цілий світ, я думаю, не вмістив би всього написаного.

Діяння

Апостолів

1 ¹⁻²У першій своїй книзі, Теофіле¹, я писав про вчинки і вчення Ісуса — від того часу, коли Він почав Свою службу, і до Його Вознесіння на небо. Але спершу Він обрав апостолів і дав їм Свій Заповіт через Святого Духа. ³Після Своєї смерті Ісус з'явився апостолам. Він дав їм чимало переконливих доказів того, що Він живий. Протягом сорока днів Ісус з'являвся їм і розповідав про Царство Боже.

⁴І одного разу, обідаючи з апостолами, Ісус наказав їм: «Не йдіть із Єрусалиму. Чекайте на те, що Отець Мій обіцяє. Та пам'ятайте, що ви почули це від мене. ⁵Бо Іоан хрестив людей водою, а ви будете хрещені Духом Святым. І мине не так багато днів, перш ніж це станеться».

Вознесіння

⁶Тож коли апостоли зібралися разом, вони запитали Його: «Господи, чи повернеш ти цього разу царство Ізраїлю?» ⁷Ісус відповів: «Вам не дано знати часи чи дні, що Отець встановив Своєю владою. ⁸Але ви одержите силу, коли Дух Святий зійде на вас. Ви будете Моїми свідками в Єрусалимі, Юдеї, Самарії, і по всій землі».

⁹Після цих слів Ісус на очах у апостолів був узятий на небо. І хмара сковала Його від їхнього зору. ¹⁰Апостоли пильно вдивлялися в небо, де Він зник, коли раптом поруч із ними з'явилися двоє чоловіків у білому вбранні. ¹¹Вони сказали: «Люди з Галилеї, чому ви стоїте

¹:1-2 **Теофіл** Ім'я Теофіл у перекладі з грецької означає «Той, хто любить Бога».

тут, вдивляючись у небеса? Ісус, Який був узятий від вас на небо, повернеться. I це буде так само, як ви бачили, коли Він вознісся на Небеса».

Обрання нового апостола

¹²Після того апостоли пішли з Оливної гори до Єрусалиму, яка знаходилася на відстані приблизно одного кілометра² від міста. ¹³Повернувшись, вони заїшли до кімнати, де на той час мешкали. То були Петро, Іоан, Яків та Андрій, Пилип та Фома, Варфоломій та Матвій, Яків Алфій та Симон-Зилот і Юда, син Якова. ¹⁴Всі вони постійно молилися разом. З ними було й кілька жінок, а також Марія, Ісусова мати, і Його брати.

¹⁵Через кілька днів відбулося зібрання Ісусових послідовників (іх налічувалося близько 120 чоловік). Петро підіввся і сказав: ¹⁶«Брати і сестри мої, мусило збитися те, що Дух Святий проголосив у Святому Писанні через Давида про Юду, який привів тих, хто схопили Ісуса. ¹⁷Він був одним із нас і мав свою частку в тій справі, якій ми служимо».

¹⁸(Цей чоловік одержав гроши за свій злочин і придбав на них шмат землі. Але він впав униз головою, і тіло його луснуло, аж нутрощі вивалилися. ¹⁹Це стало відомо всім мешканцям Єрусалима. Тож поле це стало називатися їхньою мовою «Акельдама», що означає «Криваве поле»).

²⁰Петро сказав: «Адже так сказано в книзі Псалмів про Юду:

² 1:12 **приблизно одного кілометра** Буквально «на відстані під суботнього дня». Закон не дозволяє евреям проходити більше одного кілометра у суботу.

„Нехай спустошена буде його оселя,
і ніхто хай не житиме в ній”.

Псалми 69:26

І ще сказано:

„Нехай інший візьме на себе його
служіння”. *Псалми 109:8*

21–22Отже, необхідно обрати одного з тих, хто був серед нас весь той час, коли Господь Ісус був з нами — від Іоанового хрещення й до часу, коли Ісус вознісся на небеса. Цей обраний чоловік мусить стати разом з нами свідком Ісусового воскресіння».

23Запропоновано було двох: Йосипа, якого називали Варсавою (він був також відомий під іменем Юст), та Маттія. 24–25Потім вони почали молитися такими словами: «Господи, Тобі відомі серця всіх людей. Покажи нам, кого з цих двох Ти обрав взяти на апостольську службу, яку Юда залишив, щоб іти туди, куди йому належало». 26І апостоли кинули жереб між двома, й він упав на Маттія. Тож він долучився до одинадцяти апостолів.

Дух Святий сходить на апостолів

2 ¹Коли настала П'ятдесятниця, всі вони зібралися разом у одному місці. ²Несподівано з неба долинув звук, подібний до завивань лютого вітру. Він заповнив увесь будинок, де були апостоли. ³Вони побачили щось подібне до язиків вогню, що осіли на кожному з них. ⁴І всі вони сповнилися Духом Святым, та почали говорити іншими мовами, бо Святий Дух дав їм таку здатність.

5У той час побожні юдеї з усіх країн світу жили в Єрусалимі. ⁶Коли продунав цей звук, зібрався великий натовп, і всі люди дивувалися з цього, бо кожен із них почув свою рідну мову.

7Люди були вражені. Вони здивовано перепитували один одного: «Чи всі ці люди, які розмовляють, не галилеїни? ⁸Як же могло таке статися, що тепер кожен із нас чує від них свою рідну мову? ^{9–11}Серед нас же тут парфяни, мидяни й еламіти! Тут мешканці Месопотамії, Юдеї і Каппадокії, Понту

і Азії, Фригії та Памфілії, з Єгипту і лівійських земель поблизу Кирени, гості з Рима, як юдеї, так і новонавернені, крітяни й араби. Ми всі чуємо, що ці люди говорять про величні Божі діла нашими рідними мовами!»

¹²Усі присутні були здивовані їй збентежені, та все перепитували одне одноге: «Що б це могло означати?»

¹³А інші навпаки, насміхалися з них, говорячи: «Вони випили надто багато вина».

Петрова проповідь

¹⁴Тоді Петро встав з одинадцятьма апостолами, і голосно звернувся до людей: «Брати юдейські і ви всі, хто мешкає в Єрусалимі, дозвольте сказати, що це все означає. Добре вслухайтесь в мої слова!

¹⁵Ці люди не п'яні, як ви думаете, адже тільки дев'ята ранку. ¹⁶А сталося якраз те, про що пророк Йоїл говорив:

¹⁷„В останні дні, — говорить Бог, — Я пролію Мій Дух на всіх людей, і ваші сини і дочки будуть

пророкувати,
а ваші юнаки бачитимуть з'яви,
старим же снитимуться сни.

¹⁸Так, у ті дні Я пролію Дух Мій на слуг Моїх: чоловіків і жінок — і ті почнуть пророкувати.

¹⁹Знамення покажу Я в небесах, і знаки різні на землі:
кров і вогонь, і клуби диму.

²⁰Сонце стане темним, а місяць —
кривавим
у переддень великого і славного
приходу Господа.

²¹Та кожен, хто вірить у Господа¹,
буде помилуваний”. *Йоїл 2:28–32*

²²Ізраїльтяни, послухайте мої слова: Ісус із Назарета був Чоловіком, Якого Бог прославив перед вами чудесами і знаменнями. Усе це Бог чинив перед вами Його руками. Ви й самі це знаєте.

²³Ісус був виданий вам з певною метою і передбаченням Божим. Але ви, руками лихих людей, вбили Його, розіп'яв-

¹ **2:21** *хто вірить у Господа* Або «закликаючи ім'я Господа», тобто «віруючи в Ісуса» або «молочись Йому про допомогу».

ши на хресті.²⁴Бог звільнив Його від смертельних страждань і воскресив із мертвих, бо смерть не могла втримати Його.²⁵Адже ще Давид говорив про Нього:

„Я завжди бачив Господа перед собою.

Він незмінно праворуч від мене,
щоб я був у безпеці.

²⁶⁻²⁷І через це радіє мое серце і вуста
мої радіють,
і тіло мое буде жити з надією,
тому що не залишиш Ти мою душу у
країні мертвих¹,
Ти не даси Своєму Святому²
зазнати тління.

²⁸Ти відкрив мені дороги життя.

Ти наповниш мене радістю
у присутності Своїй”.

Псалми 16:8-11

²⁹«Брати мої, — продовжував Петро, — я можу розповісти вам довірчо про Давида, нашого патріарха. Він помер і був похований. Могила його тут із нами й сьогодні.³⁰Але він був пророком і зізнав, що Бог пообіцяв йому посадити на його трон одного з Давидових нащадків³.³¹Він дивився в майбутнє, маючи на увазі Ісусове воскресіння, коли говорив:

„Душа Його не залишиться в країні мертвих,
і тіло Його не зазнає тління”.

³²Бог воскресив Ісуса, і всі ми були свідками цього.³³Ісус був вознесений на Небеса і зараз знаходиться по праву руку від Бога. Христос одержав обіцяний Дух Святий від Отця, і пролив його неначе дощ. Саме це ви зараз бачите і чуете.

³⁴⁻³⁵Адже Давид не вознісся на Небеса, але сам він говорив:

„Господь мовив до Господа моого:

Сядь по праву руку від Мене,
доки не покладу Я ворогів Твоїх
Тобі підніжком”⁴.

Псалми 110:1

¹ 2:26-27 **країні мертвих** Або «пеклі». Також у 31 вірші.

² 2:26-27 **Своєму Святому** Або «Своєму справжньому спільноті», тобто тому, хто повністю відає себе служенню Богу.

³ 2:30 **Бог... Давидових нащадків** Див.: 2 Сам. 7:12-13 та Пс. 132:11.

⁴ 2:34-35 **покладу... підніжком** Або «підкорю Твоїй владі».

³⁶Ось чому нехай весь Ізраїль знає напевно: Бог зробив Ісуса, Якого ви розіп'яли, водночас і Господом, і Христом!»

³⁷Почувши це, люди були дуже замучені. Вони запитали Петра й інших апостолів: «Браття, що нам робити?»

³⁸Петро відповів їм: «Покайтесь! Тоді нехай кожний з вас охреститься в ім’я Ісуса Христа на прощення ваших гріхів. І тоді ви приймете Дар Свято-го Духа.³⁹Бо ця обітниця для вас і для ваших дітей, і для всіх, хто далеко. Це обітниця для всіх, кого Господь Бог наш кличе до Себе».

⁴⁰І ще багато чого говорив Петро, застерігаючи людей, і молив їх: «Рятуйтесь від цього лукавого роду!»

⁴¹Хто сприйняв Петрове послання, той охрестився. Близько трьох тисяч людей додалося до числа віруючих того дня.

Життя перших християн

⁴²Віруючі присвячували життя своє вивченню вчення апостолів. Вони їшли разом⁵ і молилися разом. ⁴³Пошана до Бога перевірала в серці кожного з них, її багато чудес і знамень чинили апостоли. ⁴⁴Всі віруючі були разом і ділилися всім, що мали. ⁴⁵Вони продавали своє майно і власність, та розподіляли їх між усіма за потребою кожного. ⁴⁶Щодня вони всім товариством зустрічалися в храмі. В відома вони розламували хліб і їли разом. І були вони щасливі й щирі серцями. ⁴⁷Віруючі славили Бога і втішалися з того, що всі люди добре ставилися до них, її щодня Господь додавав до їхньої спільноти тих, хто спаслися.

Апостол Петро зцілює каліку

З Одного дня Петро та Іоан йшли до храму у третю годину дня. То був час молитви.²А тут якісь люди несли чоловіка, каліку від народження. Його щодня садили біля храмових воріт, що називалися Красною Брамою, щоб він

5 2:42 **їти разом** Буквально «ділили хліб між собою». Тут може йтися про звичайну вечерю або «вечерю Господню». Також у 46 вірші. Див.: Лк. 22:14-20.

міг просити милостині в тих, хто йшов до храму.

³Коли жебрак побачив, що Петро й Іоан входять до храму, він попросив у них грошій. ⁴Апостоли поглянули на нього й Петро сказав: «Подивися на нас!» ⁵Він подивився на них, сподіваючись щось від них одержати. ⁶Але Петро промовив: «Я не маю ні срібла, ні золота, але я дам тобі те, що маю: Ім'ям Ісуса Христа з Назарета, встань і йди!»

⁷Тоді Петро взяв каліку за праву руку та підняв його. І негайно ноги й ступні того чоловіка зміцніли. ⁸Жебрак стрибком став на ноги й почав ходити. Він рушив із ними до храму, походжав і підстрибував, славлячи Бога.

⁹Всі люди бачили, як він ходить і як славить Бога. ¹⁰Вони відзначали в ньому того жебрака, який завжди сидів і просив милостині біля Красної Брами храму. І всі були здивовані з того, що сталося з цим чоловіком.

Петро говорить про Ісуса Христа

¹¹Через те, що жебрак тримався за Петра й Іоана, всі люди, здивовані, збіглися до них. Вони знаходилися в місці храму, що називалося Соломонів ґанок.

¹²Побачивши таке, Петро запитав людей: «Брати ізраїльські, чому ви так здивовані цим? Чому ви дивитеся на нас так, ніби ми своєю владою або своїм благочестям зробили так, що цей чоловік ходить? ¹³Ні, адже це Господь так зробив! Він є Богом Авраама, Ісаака і Якова; Богом наших предків, Який прославив Слугу Свого Ісуса. А ви віддали Його на смерть, відцуралися Його перед Пилатом, коли той вирішив відпустити Ісуса. ¹⁴Ви відмовилися від Святого й Праведного, а натомість попросили, щоб вам відпустили вбивцю¹. ¹⁵Ви вбили Того, Хто веде людей до життя, але Бог воскресив Його з мертвих, і ми — свідки цього.

¹⁶Це ж Ісусове ім'я дало силу чоловікові, якого ви бачите і знаєте, бо ми

віримо в Ісусове ім'я. Так, саме віра, що приходить через Ісуса, повністю зцілила цього чоловіка, і сталося це на ваших очах.

¹⁷Зараз, браття, я знаю, що ви вчинили так, бо самі не знали, що ви робите, так само, як і вожді ваші. ¹⁸То Бог зробив це, аби збулося те, що Він провіщав устами всіх пророків: Його Христос мусить прийняти страждання і смерть.

¹⁹Отже, покайтесь. Поверніться до Бога, і гріхи ваші будуть стерти. ²⁰Тоді Господь дасть вам духовний спочинок, і пошле Ісуса, Якого Він уже обрав для вас бути Христом вашим.

²¹Але Ісус мусить лишатися на небесах аж до того часу, коли Бог відновить порядок речей у світі. Про це Він говорив із давніх-давен устами Своїх святих пророків. ²²Адже Мойсея сказав: „Господь ваш Бог дасть вам Пророка, такого як я, з ваших власних людей. Ви мусите слухатися всього, що Він казатиме. ²³А хто не слухатиметься Його, викорінений буде з народу”².

²⁴Так, усі пророки, починаючи від Самуїла, і всі, хто прийшли після нього, говорили саме про ці дні. ²⁵Ви — діти пророків і Заповіту, даного Богом предкам вашим. Ось що Бог сказав Авраамові: „Через твоїх нащадків усім народам на землі прийде благословення”³.

²⁶І коли Бог воскресив Свого Слугу Ісуса, — продовжував Петро, — Він послав Його спершу до вас, щоб благословити вас, повертаючи з ваших лихих шляхів».

Ув'язнення Петра й Іоана

⁴¹Поки Петро та Іоан промовляли до людей, до них підійшли священики, начальник храмової варти й кілька саддукеїв. ²Вони були стурбовані тим, що апостоли навчають людей, проповідуючи воскресіння мертвих через Ісуса. ³Вони заарештували Петра та Іоана й посадили їх під сторожу до ранку, бо вже буввечір.

¹ 3:14 **вбивцю** Варраву, за якого просили юдеї, та котрого відпустили замість Ісуса. Див.: Лк. 23:18.

² 3:22–23 Цитата приведена з книги Повт. Закону 18:15, 19.

³ 3:25 Цитата приведена з книги Бут. 22:18; 26:24.

⁴Але багато людей, які чули Слово, повірили. Число їх сягало п'яти тисяч.

Петро та Іоан перед Синедріоном

⁵Наступного дня юдейські вожді, старішини та книжники зібралися в Єрусалимі. ⁶Також були там первосвященики Анна, Каїфа, Іоан, Олександр і всі інші з роду первосвященика. ⁷Перед ними поставили Петра та Іоана, і почали розпитувати апостолів: «Чиєю властью і чим іменем ви це зробили?»

⁸Тоді Петро, сповнений Духа Святого, відповів: «Вожді народу і старішини! ⁹Якщо ви питаете нас про ту добру справу, що була зроблена для хворого, ¹⁰тоді ви і всі люди Ізраїлю мусите знати таке: це було зроблено владою Ісуса Христа з Назарета, Якого ви розіг'яли. Бог воскресив Його з мертвих. Завдяки Йому цей чоловік, який був калікою, стойте сьогодні перед вами цілком здоровий. ¹¹Ісус —

камінь¹, який ви, будівельники,
відкинули,

а він став наріжним. *Псалми 118:22*

¹²Ніхто інший не дасть нам спасіння, бо немає іншого такого імені в світі. Бог послав Його людям, щоби принести їм спасіння».

¹³Коли члени Синедріону побачили сміливість Петра та Іоана і зрозуміли, що це були прості й неосвічені люди, вони були вражені. Вони також збагнули, що ці двоє були з Ісусом. ¹⁴Юдейські вожді не знайшли, що сказати, тим більше, що зцілений чоловік стояв поруч.

Синедріон безсилий проти апостолів

¹⁵Вони наказали апостолам залишити Синедріон, та почали радитися між собою: ¹⁶«Що ми можемо зробити з цими людьми? Адже це очевидно для всіх, хто мешкає в Єрусалимі, що завдяки їм сталося нечуване диво. Ми не можемо цього заперечити. ¹⁷Але ми мусимо подбати про те, щоб ці чутки не поширювалися більше серед людей. Давайте застережемо їх нікому більше

¹ 4:11 камінь Тобто це був символ Ісуса.

не говорити про Ісуса»². ¹⁸Вони знову покликали апостолів і наказали їм більше зовсім нічого не говорити, ані навчати в ім'я Христове.

¹⁹Але Петро з Іоаном відповіли їм: «Розсудіть, чи справедливо це було б перед Господом, якби ми більше слухали вас, ніж Бога. ²⁰Ми не можемо припинити говорити про те, що чули й бачили».

²¹Члени Синедріону ще погрозили апостолам, а потім відпустили їх, бо не змогли знайти способу, як покарати Петра й Іоана, адже люди славили Бога за те, що сталося. ²²Тому чоловіку, з яким відбулося це чудо зцілення, було більше сорока років.

Петро та Іоан повертаються до віруючих

²³Коли Петра й Іоана звільнили, вони повернулися до свого товариства, і розповіли про все, що казали їм первосвященики та старішини. ²⁴Вислухавши Петра та Іоана, віруючі одностайно піднесли голоси свої до Бога зі словами: «Господи, Ти створив небо, землю, море і все, що є в них. ²⁵Ти промовив Духом Святым через уста слуги Твого, нашого праотця Давида:

„Навіщо лютували народи?
Навіщо марні задуми плели?

²⁶Земні царі себе до бою готували,
Вожді разом збирались,
намірялись супроти Господа і
Його Христа піти”. *Псалми 2:1–2*

²⁷Так, Ірод та Понтій Пилат справді зібралися в Єрусалимі разом з поганами й людьми ізраїльськими проти Твого Святого Слуги Ісуса, Якого Ти зробив Христом. ²⁸Вони зробили все так, як Ти раніше вирішив, що мусить збутися владою і волею Твоєю. ²⁹А тепер, Господи, послухай, що вони кажуть: вони намагаються нас залякати. Тож дай нам, Твоїм слугам, відвагу говорити Слово Твое. ³⁰Простягни руку Свою, щоби зці-

² 4:17 не говорити про Ісуса Буквально «не згадувати це ім'я».

лити немічних. Яви нам знамення й чуда в ім'я¹ Святого Слуги Твоого Ісуса».

³¹Коли закінчили вони молитися, то те місце, де вони зібралися, затрясloся. Дух Святий зійшов на них, і вони сповнилися відвагою промовляти Слово Боже.

Життя перших християн

³²Усе товариство віруючих жило душа в душу. Ніхто не сказав, що його майно належить тільки йому. Вони завжди всім ділилися. ³³З великою силою апостоли і далі свідчили про воскресіння Господа Ісуса. І велике Боже благословення було на них усіх. ³⁴⁻³⁵Ніхто з них ніколи не був у нужді. Ті, хто мали землю або будинки, продавали їх, а гроші приносили і клали до ніг апостолів, та ті гроші давалися кожному, хто мав у них потребу. ³⁶Так зробив і Йосип, якого апостоли називали Варнавою (що означає «Син утіхи»). ³⁷Він був левитом, родом з Кіпру. Продавши своє власне поле, Варнава приніс гроші і поклав їх апостолам до ніг.

Ананія і Сапфіра

5 ¹⁻²Чоловік на імення Ананія разом зі своєю дружиною продав свою власну ділянку, але апостолам віддав не все. Разом з жінкою Сапфірою вони приходили частину грошей.

³Петро сказав йому: «Ананіє, чому ти дозволив сатані керувати твоїм серцем? Адже ти збрехав Духові Святому і присвоїв частину грошей від продажу землі. ⁴Чи вона не належала тобі, коли ти продавав її? А коли вже продав, то чи не від тебе залежало, як розпорядитися грішми? Навіщо ти надумав таке? Адже ти збрехав Богові, а не людям».

⁵Почувши ці слова, Ананія упав на землю й помер. Тоді великий страх охопив усіх, хто почув про це. ⁶Кілька юнаків прийшли й, загорнувши тіло в саван, винесли і поховали його.

⁷Приблизно через три години прийшла Ананієва дружина, яка нічого не

знала про те, що сталося. ⁸Петро запитав її: «Скажи мені, чи ви продали землю саме за таку суму?» Вона відповідає: «Так, оце все». ⁹Тоді Петро й каже: «Навіщо ви двоє погодились ви-пробувати Дух Господній? Поглянь! Ти, хто поховали твого чоловіка, вже стоять біля дверей. Вони понесуть також і тебе».

¹⁰Тієї ж миті вона впала й померла. Юнаки ввійшли і знайшли її вже мертвую. Тож вони винесли тіло й поховали поруч із її чоловіком. ¹¹І великий страх напав на всю церкву, й на всіх, хто чув про ці події.

Громада віруючих зростає

¹²Багато знамень і чудес були зроблені руками апостолів серед людей. Усі віруючі зібралися разом на Соломоновому ґанку, маючи спільну мету. ¹³Ніхто інший не наважувався пристати до їхнього гурту, але люди прославляли їх. ¹⁴І все більше й більше віруючих додавалося до Господа, як чоловіків, так і жінок. ¹⁵Зрештою люди почали виносити своїх хворих просто на вулиці. Ті, які лежали на ліжках або на постелях сподівалися, що коли Петро йтиме вулицею, то бодай тінь його впаде на когось із них.

¹⁶Цілі юрби людей приходили до Єрусалиму з довколишніх міст і сіл. Вони також приносили своїх хворих чи одержимих нечистими духами і всі зцілювалися.

Переслідування апостолів

¹⁷Тоді первосвященик і ті, хто був з ним, тобто саддукей, сповнилися заздрощів.

¹⁸Вони схопили апостолів і кинули їх до громадської в'язниці. ¹⁹Але вночі Ангел Господній відчинив двері в'язниці, і вивів апостолів на волю, сказавши їм: ²⁰«Ідіть, станьте у храмі й усе розкажіть людям про нове життя».

²¹Почувши ці слова, апостоли на світанку прийшли до храму й почали навчати людей.

Вранці первосвященик і ті, хто був з ним, скликали Синедріон і загальне

¹ 4:30 в ім'я Або «владою».

зібрання старійшин Ізраїлю й послали варту до в'язниці, щоб привести апостолів.²² Коли вартові прийшли до в'язниці, то вони там апостолів не знайшли. Повернувшись до первосвященика, вони доповіли:²³ «Двері в'язниці були надійно зачинені, вартові стояли біля дверей, але, відчинивши двері, ми побачили, що всередині нікого немає».

²⁴ Коли начальник варти й верховні священики почули цей звіт, вони були збентежені й дивувалися, що б то могло трапитися.

²⁵ Аж тут інший чоловік сказав їм: «Люди, яких ви кинули до в'язниці, стоять зараз у храмі й навчають народ!»

²⁶ Тоді начальник, узявши з собою воїнів, пішов до храму й привів апостолів. Але силу вони не могли застосувати, бо розуміли, що люди можуть закидати їх камінням.

²⁷ Коли апостоли постали перед Синедріоном, первосвященик промовив до них:²⁸ «Ми вам суворо наказували не проповідувати про того Чоловіка. І все одно ви заповнили весь Єрусалим своїм учненям, та ще й прагнете звалити на нас вину за Його смерть!»

²⁹ На те Петро й інші апостоли відповіли: «Ми мусимо слухатися Бога більше, ніж людей.³⁰ Бог наших батьків воскресив Ісуса з мертвих. Того Ісуса, Якого ви стратили розп'яттям на хресті.³¹ Господь вішанував Христа, посадивши Його по праву руку від Себе, як Князя й Спасителя. Тож Він може дати народу ізраїльському покаяння і прощення гріхів.³² Ми є свідками цих подій і тому знаємо, що вони істинні. Їх підтверджує і Святий Дух, якого Бог дав тим, хто слухається Його».

³³ Почувши таку відповідь, члени Синедріону розлютилися. Вони почали змовлятися, як вбити апостолів.³⁴ Але в Синедріоні був один фарисей, на ім'я Гамалиїл. Він був вчителем Закону, та його дуже поважали всі люди. Підвівшиесь, він наказав на хвилину вивести апостолів.³⁵ Потім Гамалиїл звернувся до Синедріону, сказавши: «Мужі із-

райльські, добре обміркуйте те, що ви збираєтесь зробити з цими людьми.

³⁶ Колись з'явився Тевда¹ і видавав себе за велику людину. До нього тоді приєдалося близько чотирьохсот послідовників. Коли Тевду було вбито, його послідовники розійшлися, й це ні до чого не привело.³⁷ Після нього під час перепису населення прийшов з Галілеї Йода. І чимало людей пішло за ним. Його теж було вбито, а всі послідовники його позабігалися.

³⁸ Тож і зараз, кажу вам, стороніться цих людей. Залиште їх, бо якщо справа їхня йде від людей, вона провалиться.

³⁹ А якщо від Бога, то все одно Його не зупините. Тільки виявиться, що ви воюєте проти Бога!»⁴⁰ Члени Синедріону послухалися його і, побивши апостолів баготами, наказали ім не говорити більше від імені Ісуса й відпустили їх.

⁴¹ Апостоли залишили Синедріон, радіючи з того, що сподобились зазнати страждань і зневаги заради Ісуса.⁴² І кожен день у храмі та йдучи з оселі в оселю вони навчали людей і проповідували Благовіст, що Ісус є Христос.

Обрання сімох чоловіків для особливої праці

6 ¹ Тими днями кількість Ісусових учнів дедалі зростала. Але дехто з послідовників, які розмовляли грецькою мовою, були невдоволені іншими учнями, які були з Юдеї. Мовляв, їхніх відів ображають при розподілі щоденної частки харчів.

² Тоді дванадцять апостолів зібрали разом громаду послідовників і сказали: «Це не добре, що ми залишаємо служіння слову Божому заради керування розподілом харчів.³ Тож, брати і сестри, оберіть з-поміж себе сімох мужів з доброю славою, сповнених Духа Святого і мудрості. Ми їх призначимо відповідати за ці справи,⁴ а самі присвятимо себе молитві й служінню Слову».

⁵ Ця пропозиція задовольнила всю

¹ 5:36 Тевда Він оголосив себе Месією, Божим посланцем. За наказом римського прокуратора (намісника) йому стягли голову.

громаду. Вони обрали Степана (чоловіка, сповненого віри і Духа Святого), а також Пилипа¹, Прохора, Никанора, Тимона, Пармена і Миколу з Антиохії, який раніше був навернений у юдейську віру. ⁶Цих людей поставили перед апостолами, які помолившись, поклали руки² на них.

⁷Отже, Слово Боже поширювалося, й кількість послідовників у Єрусалимі значно зросла. Навіть багато юдейських священиків підкорилося новій вірі.

Степан перед Синедріоном

⁸Степан був чоловіком, сповненим благодаті й сили. Він чинив великі дива й дивовижні знамення між людьми. ⁹Але дехто, з так званої «синагоги вільних людей»³, виступили проти нього. То були юдеї з Киринєю та Александрією, а також із Силикії та Азії. Вони почали сперечатися зі Степаном, ¹⁰але не могли протистояти ні мудрості, ні Духові Святуому, з якими він говорив.

¹¹Тоді вони декого підкупили, щоб ті люди сказали: «Ми чули, як Степан ганьбив Закон Мойсея і Бога». ¹²Таким чином вони підбурili народ, старійшин і книжників. Ті виступили проти Степана, й, схопивши його, привели до Синедріону. ¹³І було також приведено лжесвідків, які сказали: «Він без кінця ганьбить це святе місце і Закон Мойсея». ¹⁴Бо ми чули, як він казав, що Ісус із Назарета зруйнє храм і змінить наші звичаї, які Мойсей передав нам».

¹⁵Усі, хто були в Синедріоні, пильно подивилися на Степана й побачили, що обличчя в нього було, як у Ангела.

Степанова промова в Синедріоні

7 ¹Тоді первосвященик запитав Степана: «Це правда?» ²Степан відповів: «Брати й батьки мої юдейські, послухайте мене! Наш великий і славний Бог

¹**6:5 Пилипа** Мова йдеться не про апостола Пилипа, а про іншого чоловіка з таким же ім'ям.

²**6:6 поклали руки** Таким чином віруючі просили Господа благословити їх: зеліти від недугів, отримати дар Святого Духа, надати сили у Божій праці тощо.

³**6:9 вільних людей** Або «лібертирів» — людей, які звільнiliся з рабства.

з'явився предку нашому Аврааму, коли той іще був у Месопотамії. Це сталося до того, як Авраам оселився в Гарані. Бог сказав йому: ³„Залиши країну і батьківщину свою, й рушай до землі, яку Я вкажу тобі”⁴.

⁴Тож Авраам залишив землю Халдейську⁵ й оселився в Гарані. Після смерті Авраамового батька Бог змусив Авраама переселитися в цю землю, де ви живете зараз. ⁵Бог не дав йому тут ніякої спадщини, ані шматка землі. Але Він обіцяв дати цю землю у володіння Авраамові та його нащадкам, хоч на той час Авраам іще не мав дітей.

⁶Ось що Бог сказав йому: „Діти твої будуть чужинцями в незнайомій країні. Люди землі тієї поневолять дітей твоїх і знущатимуться з них протягом чотирьох століть. ⁷Але Я покараю той народ, який поневолить дітей твоїх”. ⁸І ще сказав Бог: „І зрештою вони вийдуть із землі тієї, і поклоняться мені на цьому місці”⁷.

⁸Бог дав Авраамові заповіт про обрізання. Згодом Авраам став батьком Ісаака, і на восьмий день після народження хлопчика батько зробив йому обрізання. Ісаак дав життя Якову, а Яків став батьком дванадцятьох патріархів⁸. ⁹Та вони заздрили Йосипу, і продали його в рабство в Єгипет. Але Бог був з Йосипом. ¹⁰Господь рятував його від усіх негараздів і, давши Йосипові мудрість, навчив як здобути прихильність фараона, египетського царя. І фараон зробив його правителем усього Єгипту й усього царського господарства.

¹¹Потім настав голод у всьому Єгипті та Ханаані, який приніс страшні страждання. Наші прарабатьки не могли знайти їжі. ¹²Але до Якова дійшли чутки, що в Єгипті можна придбати зерно, і він послав туди синів своїх, наших прарабатьків.

^{4:7:3} Цитата приведена з книги Бут. 12:1.

^{7:4:2} землю Халдейську Або «землю Вавилонську». Це була земля у південній частині Месопотамії. Також див.: у 2 вірші.

^{6:7:7} Цитата приведена з книги Бут. 15:13–14.

^{7:7:7} Цитата приведена з книги Бут. 15:14 та Вих. 3:12.

^{8:7:8}Ісаак... патріархів Йдеться мова про предків дванадцятьох юдейських племен.

Це була їхня перша подорож до Єгипту. ¹³А коли вони прибули до Єгипту вдруге, Йосип відкрився їм, що він — їхній брат. Тоді ж і фараон вінав про Йосипову родину.

¹⁴Тож Йосип послав по свого батька Якова та всю його родину — всього сімдесят п'ять чоловік. ¹⁵У Єгипті, Яків і наші прарабатьки, жили до самої смерті. ¹⁶Тіла їхні перенесли в Сихем і там поховали в могилі, що його Авраам придбав за срібло в синів Гамора в Сихемі.

¹⁷З наближенням часу, коли мала збутися Божа обітниця Аврааму, кількість наших людей у Єгипті все більше зростала. ¹⁸Зрештою, до влади над Єгиптом прийшов інший цар, який не знав Йосипа. ¹⁹Він підступно повівся з нашим народом, був жорстокий до наших прарабатьків: він змушував їх кидати своїх немовлят напризволяще, щоб ті вмирали.

²⁰У той час народився Мойсей, котрий був надзвичайно вродливим немовлям. Три місяці він ріс у батьківському домі. ²¹Коли ж прийшов час поліщити дитину, Мойсея забрала до себе фараонова дочка, і виростила його як свого сина. ²²Мойсей був навчений усієї мудрості єгиптян. Він був дужий у своїх словах і вчинках.

²³Коли Мойсею сповнилося сорок років, він вирішив відвідати своїх братів-ізраїльтян. ²⁴А коли побачив Мойсей, як один з єгиптян знущався над одним з них, він помстився за скривдженого, вбивши єгиптянина.

²⁵Мойсей думав, що брати його зрозуміють, що Бог використовував його для їх визволення, але юдеї не розуміли того.

²⁶Наступного дня Мойсей, побачивши, як два юдея билися між собою, намагався помирити їх. Він сказав: „Люди, ви ж брати! Навіщо кривдите одне одного!” ²⁷Але чоловік, який кривдив іншого, відштовхнув Мойсея зі словами: „Хто тебе поставив над нами правителем і суддею? ²⁸Чи ти й мене хочеш убити, як убив вчора того єгиптянина?”¹

¹ 7:28 Цитата приведена з книги Вих. 2:14.

²⁹Почувши ці слова, Мойсей втік з Єгипту і пішов до землі Мідійської де оселився чужоземцем. Там у нього народилося двоє синів».

Мойсей виводить ізраїльтян з Єгипту

³⁰«Через сорок років з’явився Мойсею Ангел у полум’ї палаючого куща. То було в пустелі, біля гори Синай. ³¹Побачивши це знамення, Мойсей був вражений, та коли підійшов близче, щоб краще роздивитися, то почув голос Господа: ³²„Я Бог твоїх прарабатьків, Бог Авраама, Ісаака та Якова!”² Мойсей тремтів від страху й не наважувався підвести очі.

³³А Господь сказав йому: „Зніми сандалії з ніг своїх, бо місце, на якому ти стоиш, — свята земля. ³⁴Я подивився й побачив переслідування Мого народу в Єгипті. Я чув стогні Мого народу, і зійшов, щоб звільнити його. Вирушай! Я посилаю тебе до Єгипту”³.

³⁵Це був той самий Мойсей, якого люди відштовхнули зі словами: „Хто тебе поставив над нами правителем і суддею?” Через Ангела, який з’явився Мойсею у полум’ї палаючого куща, Бог послав його стати правителем і рятівником⁴.

³⁶Мойсей вивів народ ізраїльський з Єгипту. Сорок років він вів людей, творячи чудеса й показуючи знамення в Єгипті, біля Червоного моря, в пустелі. ³⁷Це ж він сказав синам Ізраїлю: „Бог пошле вам Пророка такого, як я, вибравши Його з-поміж вашого народу”⁵.

³⁸Це ж він був у пустелі з нашими прарабатьками і з Ангелом, який говорив з ним на горі Синай. Це він дістав живі слова, щоб принести їх нам.

³⁹Та наші предки відмовилися слухати його. Навпаки, вони відштовхнули його й хотіли повернутися до Єгипту.

⁴⁰Вони сказали Ааронові: „Зроби нам якихось богів, щоб вели нас. Бо ми не

² 7:32 Цитата приведена з книги Вих. 3:6.

³ 7:34 Цитата приведена з книги Вих. 3:5-10.

⁴ 7:35 Цитата приведена з книги Вих. 2:14.

⁵ 7:37 Цитата приведена з книги Повт. Закону 18:15.

знаємо, що сталося з тим Мойсеєм, який вивів нас з Єгипту¹.

⁴¹У ті часи люди Ізраїлю робили зображення тельця і приносили цьому бовванові пожертви. Вони раділи з того, що зробили своїми руками!

⁴²Але Бог відвернувся від них, давши їм можливість поклонятися зіркам небесним. Як це сказано в книзі пророчій:

„Люди Ізраїлю!

Сорок років в пустелі не
приносили ви Мені
кровні підношення та пожертви.

⁴³Ви несли з собою намет Молоха
і зірку свого бога Рефана,
бовванів для поклоніння.

Саме тому Я вишлю вас геть,
аж за Вавилон".

Амос 5:25-27

⁴⁴Наши праобразки мали з собою в пустелі святий намет. Він був зроблений, як Бог наказав Мойсею за тим зразком, який той бачив. ⁴⁵Одергавши цей намет, наши праобразки принесли його з собою, коли Ісус² повів їх захопити землю інших народів. Та Бог виганяв їх, коли наши праобразки наступали. Святий намет лишався з ними аж до часів Давидових.

⁴⁶Бог був дуже задоволений Давидом, і той попросив Господа дозволити йому звести оселю Богові Якова³. ⁴⁷Але то вже Соломон збудував храм Божий. ⁴⁸Втім, Всевишній не живе в будинках, зведеніх руками людськими. Як казав пророк⁴:

„Небо — Мій престол, —
сказав Господь. —

⁴⁹І земля — то Мій підніжок!

Який же дім зведете ви для Мене?
Де є те місце, щоби Я спочив?

⁵⁰Ta чи ж не Я все це створив?"

Ісаї 66:1-2

⁵¹О вперті вожді юдейські! Ви відвернули серця ваші від Господа і не бажаєте слухати Його! Ви завжди опираєтесь Духові Святому. Ви такі ж, як ваші пра-

¹7:40 Цитата приведена з книги Повт. Закону 32:1.

²7:45 Ісус У цьому вірші йдеться мова про Ісуса Навина, Мойсеєвого помічника й учня.

³7:46 оселю Богові Якова Або «народу ізраїльському». Деякі древньогрецькі рукописи містять «оселю Якова».

⁴7:48 пророк Пророк Ісаї, 740–700 pp до Р.Х.

щури. ⁵²Чи був хоч один пророк, якого б ваши предки не переслідували? Вони повбивали навіть тих, хто провіщав прихід Праведного. А зараз ви зрадили і вбили Його. ⁵³Ви ж ті, хто прийняли від Ангелів Закон, але не стали його дотримуватися».

Убивство Степана

⁵⁴Почувши це, вожді юдейські були розлюченні, вони скретотіли зубами на Степана. ⁵⁵Але він, сповнений Духа Святого, підвів очі до неба й побачив Божу славу й Ісуса, Який стояв праворуч від Бога. ⁵⁶І сказав Степан: «Послухайте! Я бачу, як розкрилися Небеса. Я бачу Сина Людського. Він стоїть праворуч від Бога».

⁵⁷⁻⁵⁸У відповідь на ці слова вони закричали у гніві й позатуляли вуха, щоб не чути його. Потім усі разом кинулися на Степана, витягли його за місто й почали закидувати камінням. А свідки поскладали плаці свої до нін юнака, якого звали Савлом. ⁵⁹У той час, коли вони кидали в Степана каміння, він молився каючи: «Господи Ісусе, прийми мій дух». ⁶⁰А потім він упав на коліна й голосно скрікнув: «Господи, не зарахуй ім цей гріх». По цьому слові Степан помер.

Переслідування первих християн

8 ¹Юнак Савл схвалював вбивство Степана, вважаючи це справедливим.

Того дня почалися великі переслідування Єрусалимської церкви. Всіх віруючих, крім апостолів, було розігнано по всій Юдеї і Самарії. ²Кілька побожних чоловіків поховали Степана й гірко плакали за ним. ³Савл почав знищувати церкву. Він ходив від дому до дому, витягав чоловіків і жінок і кидав їх до в'язниці. ⁴А ті віруючі, яких вигнали з Єрусалиму, ходили повсюди, розповідаючи людям Благовіст.

Пилип у Самарії

⁵Пилип подався до міста Самарії і про-

⁴8:5 Пилип Мова йдеться не про апостола Пилипа, а про

повідував самаритянам про Христа. ⁶Коли юрбі людей уважно слухали його й бачили ті чудесні знамення, що він звершував, вони глибоко переймалися тим, про що він говорив. ⁷Нечисті духи з гучним криком виходили з одержимих людей. Багатьох немічних і кульгавих зцілив Пилип. ⁸Тоді велика радість охопила все місто.

Симон-ворожбіт

⁹Був там собі чоловік на імення Симон. До приходу Пилипа він займався ворожбітством і вражав самаритян своїми чудесами. Він домагався, щоб його вважали великим. ¹⁰Всі люди, від найменшого до найбільшого, прислухалися до нього й казали: «Цей чоловік має силу Божу, яка зветься Великою Силою». ¹¹Багато людей стали його послідовниками, оскільки впродовж довгого часу він вражав усіх своїм ворожбітством.

¹²Та коли Пилип проголосив їм Благовіст про Царство Боже й ім'я Ісуса Христа, вони повірили Пилипові й прийняли хрещення, як чоловіки, так і жінки. ¹³Сам Симон повірив у Благовіст і, коли охрестився, то лишився при Пилипові. І тепер вже Симона вражали великі знамення й чудеса, які відбувалися в нього на очах.

¹⁴Коли апостоли в Єрусалімі почули, що Самарія прийняла Послання Боже, вони послали туди Петра та Іоана. ¹⁵Прибувши у ту землю, Петро й Іоан молилися за самарійських віруючих, щоб ті отримали Дух Святий. ¹⁶Адже поки що він ні на кого з них не зійшов; вони ще тільки-но охrestилися в ім'я Господа Ісуса.

¹⁷Тож, коли Петро й Іоан поклали руки на них, вони отримали Дух Святий. ¹⁸Тоді Симон, побачивши, що Дух Святий пролився на людей через покладання рук апостолів, почав пропонувати їм гроші. ¹⁹Він просив: «Дайте мені цю силу, щоб кожен, на кого я покладу руки, міг сповнитися Святым Духом».

²⁰Петро сказав йому: «А бодай би іншого чоловіка з таким же іменем.

пропали ті гроші разом з тобою, бо ти думав за гроші придбати Дар Божий. ²¹У цій справі немає твоєї частки, бо серце твое перед Богом не праведне. ²²Тож покайся в цьому гріху й молися Господу. Можливо, Він простить тобі цю лиху думку, що спала тобі на розум. ²³Бо я бачу, що ти повен гірких заздрощів. Ти перебуваєш у полоні гріха». ²⁴На те Симон відповів: «Помолися й ти Господу за мене, щоб не впали на мене ті карі, про які ти сказав».

²⁵Апостоли Петро й Іоан розповіли самаритянам про Ісусові діяння, свідками яких вони були, та донесли до людей Слово Господа, а потім повернулися до Єрусалиму. По дорозі вони проповідували Благовіст в багатьох самаритянських містах.

Хрещення ефіопського вельможі

²⁶З'явився до Пилипа Ангел Господній і сказав: «Збирайся й рушай на південь, по дорозі, що веде з Єрусалиму до Газії». (Та дорога пролягала через пустелю).

²⁷Тож Пилип зібрався й вирушив. По дорозі він зустрів одного ефіопа, евнуха, який був вельможею Кандакії, цариці ефіопської, та виконував обов'язки наглядача за всією її скарбницєю. Ефіоп їздив до Єрусалиму поклонитися Богу. ²⁸Тепер, повертаючись додому, він сидів у своїй колісниці й читав книгу пророка Ісаї.

²⁹Дух Святий сказав Пилипові: «Йди до тієї колісниці й лишайся біля неї».

³⁰Наблизившись до колісниці, Пилип почув, що вельможа читає книгу пророка Ісаї. Пилип запитав його: «Чи розумієш ти те, що читаєш?» ³¹Тоді ефіоп відповів: «Як можу я розуміти, якщо ніхто не пояснює мені цього?» І він запросив Пилипа піднятися й сісти поруч із ним.

³²Вельможа саме читав таке місце: «Його вели, як вівцю на заклання.

I як ягня, яке німует перед стригалем,

так і Він не розтулив своїх уст.

³³Принижений, Він був позбавлений

справедливості.

Хто розповість колись про Його нащадків?

Адже життя Його на землі скінчилося». *Ісаї 53:7–8*

³⁴Вельможа¹ запитав Пилипа: «Скажи мені, будь ласка, про кого говорить пророк? Це він про себе, чи про когось іншого?» ³⁵І Пилип заговорив, почавши саме з цих слів Писання, і розповів євнуху Благовіст про Ісуса.

³⁶Дорога вела їх униз і привела до води. Вельможа сказав: «Поглянь! Тут є вода! Чому би мені не похреститися?» ³⁷[Пилип відповів: «Якщо ти вірши усім своїм серцем, то можеш охреститися】. Вельможа сказав: «Я вірю, що Ісус Христос — Син Божий】². ³⁸Тоді Вельможа наказав візникові зупинитися. Вони вдвох, Пилип і вельможа, спустилися до води, і Пилип охрестив його. ³⁹А коли виходили з води, Дух Господа зібрав Пилипа, і вельможа більше його не бачив. Сповнений радості, він продовжив подорожж.

⁴⁰А Пилип опинився в місті Азоті. Звідти він пішов по всіх містах, проповідуючи Благовіст, аж доки не прибув до Кесарії.

Навернення Савла

9 ^{1–2}Тим часом Савл продовжував погрожувати послідовникам Господа, намагаючись налякати і знищити їх. Він пішов до первосвященика й попросив у того листи до синагог міста Дамаска. Він хотів, щоб у цих листах йому було дано повноваження: якщо він знайде там послідовників «Дороги Господньої», все одно чоловіків чи жінок, міг скопити їх і доставити до Єрусалиму.

³Коли він уже наблизався до Дамаска, несподівано світло з небес спалахнуло навколо нього. ⁴Савл упав на землю і почув голос, який говорив до нього: «Савле, Савле, навіщо ти переслідуєш Мене?» ⁵Савл запитав: «Хто

ти, Господи?» І голос відповів: «Я Ісус, Якого ти переслідуєш. ⁶Але встань і йди до міста, і там тобі буде сказано, що робити».

⁷Люди, які подорожували разом із Савлом, стояли мовччи. Вони чули голос, але не бачили нікого. ⁸Підівівшись з землі, Савл розплющив очі, але нічого не побачив. Супутники взяли його за руку й повели в Дамаск. ⁹Три дні він нічого не бачив, нічого не їв і не пив.

Савл і Ананій

¹⁰У Дамаску мешкав учень Ісуса на ім'я Ананія. Господь сказав йому у видінні: «Ананіе!» Він відповів: «Я тут, Господи!» ¹¹Господь сказав йому: «Збирайся й рушай на вулицю, що зветься Прямою. Там у домі Юди³ запитай чоловіка з міста Тарс на ім'я Савл. Він зараз молиться. ¹²Йому було видіння, що він бачив, що до нього прийшов чоловік на ім'я Ананія і поклав на нього руки, щоб він знову прозрів».

¹³Та Ананія відповів: «Господи, я від багатьох чув про цього чоловіка, про все те лихо, що він заподіяв Твоїм святым людям у Єрусалимі. ¹⁴І сюди він з'явився, наділений владою від головних первосвящеників скопити всіх, хто вірить у Тебе»⁴.

¹⁵Але Господь сказав йому: «Іди! Бо Я обрав цього чоловіка, щоб донести ім'я Мое до поган, їхніх царів, та й до людей ізраїльських. ¹⁶Я Сам маю показати йому все, що він мусить вистраждати за ім'я Мое».

¹⁷Тож Ананія виrushив і прийшов у той дім. Він поклав руки на Савла, промовивши: «Брате Савле, Господь Ісус, Який з'явився тобі по дорозі сюди, послав мене щоб ти знову побачив і сповинився Духа Святого». ¹⁸І тієї ж миті неначе луска впала з Савлових очей, і він знову прозрів. Він підівівся на ноги й охрестився. ¹⁹Потім, попоївши, Савл

¹8:34 Вельможа Буквально «Євнух». Див.: «євнух». Також у 36, 38, 39 віршах.

²8:37 Деякі древньогрецькі рукописи цього вірша не мають.

³9:11 Юди Він не був одним з дванадцяти апостолів, обраних Христом.

⁴9:14 хто вірить у Тебе Буквально «закликаючи Твоє ім'я», тобто «віруючи в Ісуса» або «молочись Йому про допомогу».

відновив сили. І ще декілька днів він перебував у Дамаску з Ісусовими учнями.

Савл проповідує в Дамаску

²⁰Невдовзі Савл пішов по синагогам і почав проповідувати про Ісуса. Він казав: «Ісус — Син Божий!» ²¹Всі, хто чули його, дуже дивувалися й перепитували: «Чи це не той самий чоловік, який намагався знищити в Єрусалимі всіх, хто вірить в Христа? ²²Чи не для того він прибув сюди, щоб схопити віруючих і привести до головних священиків?»

²²Але Савл дедалі більше набирав сили і вражав юдеїв, які жили в Дамаску, доводячи, що Ісус і є Христос.

²³Минуло кілька днів, і юдеї змовилися вбити Савла. ²⁴День і ніч стежили вони за міською брамою, щоб убити його, але їхні плани стали відомі Савлу.

²⁵Та деякі послідовники Христа, яким проповідував Савл, допомогли йому втекти звідти, спустивши його уночі в кошику через отвір у міській стіні.

Савл у Єрусалимі

²⁶Повернувшись до Єрусалиму, Савл спробував приєднатися до віруючих, та вони лякалися його. Ніхто не вірив, що він став Ісусовим учнем. ²⁷Але Варнава прийняв його й відвів до апостолів. Він розповів, як Савл бачив Господа на дорозі, і як Господь говорив до нього, і як він у Дамаску відважно проповідував в ім'я Ісуса. ²⁸Савл залишився з апостолами, й вільно ходив з ними Єрусалимом, і відважно проповідував ім'я Господа. ²⁹Він розмовляв і сперечався й з юдеями, які говорили грецькою мовою, але ті почали змовлятися вбити його.

³⁰Коли браття довідалися про це, то відвели Савла до Кесарії, а звідти відіслали до Тарса.

Зцілення Енея

³¹В Йодеї, Галилії та Самарії настали для церкви мирні часи. Церква зміцніла і виросла чисельно. Віруючі жили в пошані

¹ **9:21** хто вірить в Христа Буквально «закликаючи Його ім'я».

до Господа і були втішенні Духом Святым.

³²Мандруючи з міста до міста, Петро завітав до віруючих², які мешкали в Лидді.

³³Там він знайшов чоловіка, на ім'я Еней, який уже вісім років був немічний і прикутий до ліжка. ³⁴Петро сказав йому: «Енею, Ісус Христос зцілює тебе. Підведись і сам постели собі ліжко». І той негайно підівся.

³⁵І всі мешканці Лидди й Сарона бачили його й навернулися до Господа.

Зцілення Тавіти

³⁶В Йоппії жила Ісусова послідовниця Тавіта, з грецької Доркас, що перекладалося як «сарна». Вона завжди була готова на добрі справи й завжди давала бідним гроші. ³⁷Якраз у ті дні вона захворіла й померла. Тільки її обмили й поклали в горішній кімнаті.

³⁸Лидда була біля Йоппії. Коли Ісусові послідовники в Йоппії почули, що Петро перебуває в Лидді, вони послали до нього двох чоловіків з проханням: «Прийди до нас, будь ласка, негайно».

³⁹Петро зібрався й вирушив з ними. Коли він прийшов, його відвели до горішньої кімнати, та всі вдови обступили його. Вони плакали й показували йому одяг та інші речі, які Тавіта зробила своїми руками, коли ще була з ними.

⁴⁰Петро вислав їх із кімнати, а сам став на коліна й почав молитися. Потім, повернувшись до тіла, промовив: «Тавіто, встань!» Вона розплющила очі й, побачивши Петра, сіла. ⁴¹Петро подав їй руку й допоміг встати на ноги. Слідом за тим він покликав усіх віруючих та відвідав і показав їм, що Тавіта жива.

⁴²Це стало відомо по всій Йоппії, тож багато людей повірило у Господа.

⁴³Петро залишився в Йоппії на багато днів в одного кожум'яки на ім'я Симон.

Навернення Корнилія

10 ¹У Кесарії жив собі чоловік на ім'я Корнилій, який був сотником у так званому Італійському полку.

²Він був побожним чоловіком й покло-

² **9:32** віруючих Буквально «святих». Також у 41 вірші.

нявся істинному Богу, як і вся його родина; щедро подавав бідним милостиню і завжди молився Господу.

³Якось о третій пополудні Корнилю було видіння. Він виразно побачив Ангела Божого, який ввійшов до нього й покликав: «Корнилю!» ⁴Корнилій зі страхом подивився на нього й запитав: «Що Ти бажаєш, Господи?» Ангел відповів: «Твої молитви й милостині бідним стали відомі Богу, Він пам'ятає про тебе. ⁵Зараз пошли когось до Йоппії, нехай приведуть сюди чоловіка на імення Симон, який ще зветься Петром. ⁶Він зупинився у кожум'яки Симона, будинок якого стоїть біля моря».

⁷Коли Ангел, з яким він розмовляв, зник, Корнилій покликав двох слуг і одного побожного воїна з числа своїх підлеглих. ⁸Він розповів їм про все, що сталося, і послав їх до Йоппії.

⁹Наступного дня, коли вони були в дорозі й уже наблизилися до міста, Петро піднявся на дах¹ будинку помолитися. ¹⁰Опівдні він відчув, що зголоднів, і захотів їсти. І поки Петрові готували обід, йому було видіння. ¹¹Петро побачив, як небеса розкрилися й щось подібне до великого простирадла, яке хтось тримає за чотири ріжки, злетіло додолу. ¹²А на ньому були різноманітні тварини й гади земні, а також птахи небесні.

¹³Тоді голос долинув до нього: «Встань, Петре. Вбий і їж!» ¹⁴Петро відповів: «Звісно, я не можу, Господи! Я ніколи не єв нічого брудного або нечистого». ¹⁵І вдруге пролунав голос: «Не вважай нечистим те, що очищене Богом!». ¹⁶І так тричі голос промовив до Петра, і тричі Петро відмовлявся, а після того все знову піднялося на небо.

¹⁷Петро був збентежений, міркуючи, що б усе це могло означати. Аж ось надійшли люди, яких послав Корнилій, і тепер вже стояли біля воріт. ¹⁸Прибульці голосно запитали, чи гостює тут чоловік на імення Симон, якого ще називають Петро.

10:9 на дах Дахи будинків часто використовувалися як додаткова кімната або комора.

¹⁹Тим часом Петро все ще розмірковував про з'яву, яку він бачив. І тут Дух Святий сказав йому: «Послухай! Тroe чоловіків шукають тебе. ²⁰Вставай і зайди вниз, й рушай з ними без зволікань, бо то Я послав їх».

²¹Петро зійшов униз і сказав прибульцям: «Я саме той, кого ви шукаєте. Що привело вас?» ²²Вони відповіли: «Нас послав сотник Корнилій. Він чоловік праведний і богообійний. Весь люд юдейський його поважає. Ангел святий звелів йому запросити тебе до його оселі й послухати твоє слово».

²³Петро запросив їх зайти й відпочити. Наступного дня він зібрався й вирушив. Разом з ними пішло й кілька віруючих з Йоппії. ²⁴Наступного дня вони прибули до Кесарії. Покликавши своїх родичів і найближчих друзів, Корнилій чекав на їхній прихід.

²⁵Коли Петро ввійшов, Корнилій зустрів його, впав на коліна й поклонився йому. ²⁶Але Петро підвів його й промовив: «Підведися! Я така ж сама людина, як і ти». ²⁷Мовивши так, Петро зайшов у дім і побачив, що там зібралися багато народу.

²⁸Він сказав їм: «Ви знаєте, що Закон забороняє юдеям мати справу з чужоземцями або приходити до них у гості. Але Бог навчив мене, що не можна жодну людину вважати поганою чи нечистою. ²⁹Тож коли Корнилій запросив мене, я пришов без будь-яких заперечень. Через те я питаю: навіщо ви посилали по мене?»

³⁰Корнилій відповів: «Чотири дні тому в такий самий час, о третій пополудні, я молився в своєму домі. Аж раптом переді мною виник чоловік у сяйливому вбранині. ³¹Він сказав: „Корнилю, твоя молитва почута, Бог пам'ятає про твої дарунки бідним. ³²Пошли людей до Йоппії і запроси Симона, якого ще звати Петром, прийти до тебе. Він зупинився в домі Симона-кожум'яки біля моря”. ³³Отож я відразу послав по тебе. І ти був такий люб'язний, що погодився прийти. Всі ми тут зараз перед Богом,

щоб почути, що Господь велів тобі сказати нам».

Петрова промова у Корнилія

³⁴Тоді Петро звернувся до них, сказавши: «Тепер я ясно бачу, що Бог ставиться однаково до всіх». ³⁵В кожному народі людина, яка шанує Бога й робить те, що правильно, прийнята Богом. ³⁶Ось Слово, яке Він послав народові ізраїльському, проголосивши Благовістъ миру через Ісуса Христа. Він — Господь усіх народів.

³⁷Ви знаєте про те, що трапилось по Юдеї. Воно почалося в Галилії після того, як Іоан проповідував людям про хрещення. ³⁸Ви знаєте про Ісуса Христа з Назарета, Якого Бог помазав Духом Святым і владою. Ісус мандрував по містах, творив добро, зціляв одержимих нечистими духами, оскільки Бог був з Ним.

³⁹Ми свідки всього, що Ісус зробив у Юдейській країні і в Єрусалимі. Та вони вбили Його, розіп'явили на дерев'яному хресті. ⁴⁰Але на третій день Бог воскресив Його, і з Божої волі Він відкрито з'явився людям. ⁴¹Не всім людям, а лише свідкам, яких Бог вибрав заздалегідь — нам, хто їв і пив із Ним разом після Його воскресіння з мертвих. ⁴²Він наказав нам проповідувати й свідчити людям, що це Його Бог призначив суддею над живими й мертвими.

⁴³Всі пророки свідчать про Нього, кажучи, що кожен, хто вірить у Нього, одержує прощення гріхів в Його ім'я».

Хрещення поган

⁴⁴Поки Петро все це говорив, Святий Дух зійшов на всіх, хто слухав його. ⁴⁵Юдейські віруючі, які прийшли разом з Петром, були вражені з того, що дар Духа Святого пролився й на поган.

⁴⁶Вони чули, як погани говорили різними мовами й славили Бога. Тоді Петро сказав: ⁴⁷«Чи може хтось заборонити цим людям бути хрещеними водою? Адже на них зійшов Дух Святий так само, як і на нас».

⁴⁸Тож Петро наказав їм охреститися в ім'я Ісуса Христа. Потім вони просили Петра залишитися з ними на кілька днів.

Повернення Петра до Єрусалиму

11 ¹Апостоли й віруючі по всій Юдеї довідалися, що поганам також було дароване Слово Боже. ²Але ж, коли Петро повернувся до Єрусалиму, віруючі з Юдеї¹ почали дорікати йому. ³Вони казали: «Ти заходив до осель необрізаних поган і обідав з ними!»

⁴Петро їм докладно пояснив, як усе було: ⁵«Я знаходився у місті Йоппії, і під час молитви мені було видіння. Я побачив щось на зразок великого простирадла, яке спускалося з небес до мене, підтримуване з чотирьох кутів. ⁶Я пильно придивився й побачив там чотири ноги земних тварин, диких звірів, гадів, птахів небесних.

⁷Потім я почув голос, який промовив: „Встань, Петре. Вбий і їж”. ⁸Але я відповів: „Звісно, я не можу, Господи! Я ніколи не єв нічого брудного або нечистого”. ⁹Голос з небес промовив вдруге: „Не вважай нечистим те, що очищене Богом”. ¹⁰Так повторилося тричі, а після того все знову піднялося на небо.

¹¹Тієї ж миті троє чоловіків підішли до дому, де я перебував. Їх послали до мене з Кесарії. ¹²Дух Святий звелів менійти з ними без зволікань. Ці шестеро братів наших також вирушили зі мною, і ми прийшли до оселі того чоловіка. ¹³Він розповів нам, як побачив Ангела, в своєму домі, і той сказав: „Пошли людей до Йоппії, щоб вони привели Симона, якого ще називають Петром. ¹⁴Він принесе тобі Слово, яким ти і всі твої домашні будуть врятовані”.

¹⁵І коли я почав говорити, Дух Святий зійшов на всіх присутніх, так само як він спустився спочатку на нас². ¹⁶І

¹ 11:2 віруючі з Юдеї Буквально «ті, хто сповідували обрізання». Деякі з юдеїв вважали, що усі послідовники Христа, повинні бути обрізаними та ретельно виконувати Закон Моїсея. Див.: Гал. 2:12.

² 11:15 спочатку на нас В день П'ятдесятниці Святий Дух спустився на Ісусових учнів, та наділив їх силою проповідувати Добру. Звістку й спасіння через Христа. Див.: Дії 2.

тут я згадав, що Господь говорив нам: „Іоан хрестив водою, а ви будете охрещені Духом Святым”. ¹⁷Отже, якщо Бог дав їм такий самий дар, як і нам, коли ми повірили в Господа Ісуса Христа, то хто я такий, щоб протистояти Богу?»

¹⁸Почувши ці слова, вони перестали сперечатися і славили Бога кажучи: «Отож, навіть поганам Бог дав покаяння, яке веде до вічного життя!»

Перші християни в Антиохії

¹⁹Під час переслідувань віруючих, що почалися після вбивства Степана, багато з них мусили тікати в далекі краї: до Фінікії, Кіпру й Антиохії. Там вони проповідували Слово Боже, але тільки юдеям. ²⁰Дехто з тих віруючих походив з Кіпру та Киринії, та коли вони потрапили до Антиохії, то почали проповідувати й грекам¹, розповідаючи їм Благовіст про Господа Ісуса. ²¹Сила Господня була з ними, і багато людей повірило й навернулося до Господа.

²²Чутки про це дійшли й до віруючих у Єрусалимі, і вони послали Варнаву до Антиохії. ²³Прибувші туди, Варнава побачив милість Божу в дії і сильно зрадів з того, та закликав їх усім серцем бути вірними Господу. ²⁴Бо він був добрим чоловіком, сповненим Духа Святого й віри, і чимало людей прилучилося до Господа.

²⁵Звідти Варнава вирушив до Тарса, шукати там Савла і ²⁶коли знайшов його, привів його до Антиохії. Цілий рік зустрічалися вони з віруючими й навчали багатьох людей. Саме в Антиохії учні були вперше названі християнами.

²⁷У той час приходили з Єрусалиму в Антиохію пророки. ²⁸Один з них, на імення Агав, встав і, натхнений Духом Святым, прорік, що великий голодомор настане по всьому світі. (І таке справді сталося в часи цезаря Клавдія²). ²⁹Кожен учень вирішив послати скільки міг братам і сестрам, які жили в Йudeї.

¹11:20 грекам Буквально «елліністам» або «неодеяям».

²11:28 Клавдій Римський імператор, який правив з 41 до 54 рр. н. е. Голодомор був приблизно в 45–48 році.

³⁰Вони так і зробили, передавши все через Варнаву та Савла старішинам церкви в Йudeї.

Нові переслідування віруючих

12 ¹Десь у той же час, цар Ірод почав переслідувати декого з тих, хто належав до церкви. ²Він наказав страсти мечем Якова, Іоанового брата. ³Побачивши, що це схвалюють юдеї, він задумав також заарештувати й Петра. То було під час свята Прісних Хлібів.

Ув'язнення апостола Петра

⁴Схопивши Петра, Ірод кинув його до в'язниці, і наказав чотирьом четвіркам воїнів стерегти його. Ірод мав намір після свята влаштувати суд над Петром. ⁵Отже, Петра тримали у в'язниці, а церква ревно молилася Богу за нього. ⁶У ніч перед тим, як Ірод збирався вивести його на суд, Петро спав між двох воїнів, скутий двома ланцюгами. Вихід із в'язниці сторожила варта.

Чудесне звільнення апостола Петра

⁷Раптом Ангел Господній з'явився перед ним, і світло засяяло в в'язниці. Ангел штовхнув Петра в бік і збудив його промовивши: «Вставай мерцій!» І кайдани впали з Петрових рук. ⁸Тоді Ангел сказав йому: «Підпережися і взуї сандалії». Петро виконав це. Тоді Ангел промовив: «Загорнися в плащ і йди за мною». ⁹Петро вийшов за ним, не знаючи, що всі ці події відбуваються насправді. Він думав, що бачить видіння.

¹⁰Проминувши перший і другий пости варти, вони підійшли до залізної брами, що вела в місто. Вона сама собою відчинилася перед ними, і вони вийшли. Після того, як вони пройшли одну вулицю, Ангел несподівано залишив Петра. ¹¹Тоді Петро отяминув й промовив: «Тепер я бачу, що все насправді: Господь послав цього Ангела, і врятував мене від Іродових рук та від смерті, яку чекав народ юдейський».

Апостол Петро у Марії

¹²Збагнувши це, Петро виrushив до дому Марії, Іоанової матері (Іоана ще звали Марком), де зібралося багато людей помолитися.¹³Петро постукав у хвіртку брами, і дівчина-служниця на імення Рода пішла запитати, хто там.¹⁴Упізнавши голос Петра, вона, радісна, побігла назад, навіть забувши відчинити браму, і повідомила, що Петро стоїть біля воріт.¹⁵Присутні сказали їй: «Ти божевільна!» Та вона наполягала, що каже правду, й через те вони сказали: «To його Ангел».

¹⁶Та Петро все стукав, і коли вони відчинили й побачили його, то були дуже здивовані.¹⁷Але він подав їм знак рукою, заспокоївші їх, і пояснив, як Господь вивів його з в'язниці. Петро сказав: «Розкажіть Якову і братам про це». I, залишивши їх, він подався до іншого місця.¹⁸Коли настав день, варта була дуже збентежена. «Що могло статися з Петром?» — питали воїни.¹⁹Ірод послав шукати Петра, але його не знайшли. Тоді він допитав вартових, віддав їх під суд і наказав стратити. Пізніше Ірод виrushив з Йudeї до Кесарії і деякий час перебував там.

Смерть Ірода

²⁰Ірод був розгніваний на людей Тира й Сидона, і вони великим гуртом прийшли до нього просити мир, попередньо заручившись підтримкою наближеного царського слуги Власта. Вони просили миру, тому що їхні міста отримувала харчі з країни Ірода.

²¹У призначений день Ірод, вбраний у свої царські шати, сів на престол і звернувся до них з промовою.²²Люди вигукнули: «Це голос бога, а не чоловіка!»²³Ta Ірод не славив Бога, і тому Ангел Господній вдарив його смертельною хворобою. Ірода сточили черви і він помер.

Шириться Слово Господнє

²⁴Ta Слово Боже ширилося й здобувало все нових прихильників.

²⁵Варнава і Савл завершили свої діяння в Єрусалимі й повернулися до Антиохії, взявшися з собою Іоана, якого ще називали Марком.

Перша подорож апостола Павла

13 ¹У церкві в Антиохії були деякі пророки й учителі: Варнава, Симеон, якого ще називали Нігером, Луцій з Киринії, Манаїл, який зростав разом з Іродом-тетрапархом¹, та Савл.²Одного разу, коли вони служили Господу й постилися, Дух Святий промовив до них: «Відділіть Мені Варнаву і Савла для справи, на яку Я їх обрав».

³Тож після поста і молитви, апостоли й учителі поклали руки на Варнаву й Савла і вирядили їх у дорогу.⁴Послані Духом Святым, вони виrushили до Селевкії, звідки відплівли на Кіпр.⁵Опинившись у Саламіні, вони проповідували Слово Боже в юдейських синагогах. Їм допомагав Іоан Марко.

⁶Вони перетнули весь остров аж до Пафоса, там зустріли ворожбита і лже-пророка, юдея, якого звали Вар-Ісус.⁷Він був при губернаторі Сергії Павлі, чоловікові розумному. Той послав по Варнаву й Савла, бо хотів почути Слово Боже.⁸Але проти них виступив Елімас-ворожбіт (так перекладається його ім'я). Він намагався відвернути губернатора від віри в Ісуса.⁹Тоді Савл, якого також звали Павлом, сповнений Духа Святого, поглянув пильно на Елімаса й сказав:¹⁰«Ти повен усіляких підступів і лихого лукавства! Ти син диявола, і ворог усього доброго! Чи припиниш ти коли-небудь удавати брехню за істини Господні?¹¹Тож слухай! Господь торкнеться тебе і ти осліпнеш й певний час не бачитимеш сонця».

Тієї ж миті глибока темрява накрила Елімасові очі, і він почав ходити безпорадно кругами, намагаючись знайти когось, хто повів би його за руку.¹²Побачивши, що сталося, губернатор здивувався науці Господній і повірив.

¹ 13:1 Іродом-тетрапархом Див.: «Ірод Агripпа».

Проповід Павла в Антиохії

¹³Павло з супутниками відплывли з Пafфоса й прибули до Перги Памфілійської. Іоан Марко залишив їх і повернувся до Єрусалиму. ¹⁴А вони вирушили далі з Пергі до Антиохії Пісідійської. У суботу Павло й Варнава прийшли до синагоги й сіли там.

¹⁵Після читання Закону Мойсея й книг пророків старші синагоги послали по них, переказуючи: «Браття, якщо маєте ви слова підтримки до людей, то кажіть, будь ласка».

¹⁶Тоді Павло встав, подав знака рукою і промовив: «Народе ізраїльський! ви, погани, які поклоняєтесь істинному Богу, слухайте. ¹⁷Бог народу ізраїльського обрав наших предків і звеличив їх під час перебування в землях Єгипетських, та Своєю всемогутньою рукою Він вивів їх із тієї країни. ¹⁸Протягом добрих сорока років Він терпів наш народ у пустелі. ¹⁹Він знищив сім народів у країні Ханаанській, а землі їхні віддав у володіння ізраїльському народові на чотириста п'ятдесят років. ²⁰А після цього Бог дав нашому народові суддів аж до часів пророка Самуїла.

²¹Після цього ізраїльтяни попросили дати їм царя. Бог дав їм Саула, сина Кіша з роду Веніаминового, який правив близько сорока років. ²²Після його зміщення Бог підніс Давида, щоб той був їхнім царем. Бог так говорив про нього: „Давид, син Ессея — такий чоловік, який Мені подобається. Він робитиме все, що Я бажатиму від нього”.

²³З його, Давидового, роду Бог, як і обіцяв, привів до Ізраїлю Спасителя Ісуса.

²⁴А ще перед Його приходом Іоан проголосив для всіх людей ізраїльських хрещення на покаяння. ²⁵Завершивши свою справу, Іоан сказав: „Ким ви мене вважаєте? Я — не Христос¹. Але Тому, Хто прийде за мною, я не гідний навіть розв'язати ремінці Його сандалій”.

²⁶Браття, сини Авраамового роду, і

¹ 13:25 Христос Буквально «Він» або «Той Самий». Див.: Ін. 1:20.

ви, погани, які поклоняєтесь Богу, це ж до нас звернене те Послання про спасіння. ²⁷Мешканці Єрусалиму та їхні правителі не відзначали Христа, й засудили Його. Тим самим спровадилися слова пророків, котрі читають щосуботи. ²⁸І хоч вони не могли знайти ніяких підстав для винесення смертного вироку, вони попросили Пилата вбити Ісуса.

²⁹Виконавши все, що було про Нього сказане у Святому Писанні, вони зняли Його з хреста й поклали в могилу. ³⁰Але Бог воскресив Його з мертвих!³¹Протягом багатьох днів з'являвся Він тим, хто супроводжував Його в мандрах з Галілеї до Єрусалиму. І сьогодні вони — Його свідки нашему народу. ³²⁻³³Ми оповідаємо вам Благовіст: те, що Бог обіцяв нашим предкам, Він здійснив для нас, їхніх дітей, воскресивши Ісуса з мертвих. Ось що написано в другому Псалмі:

„Ти Мій Син;
Сьогодні Я став Твоїм Батьком”.

Псалми 2:7

³⁴І як Бог воскресив Його з мертвих, щоб Він ніколи не повернувся у тлін, то сказав так:

„Я дам вам святе й вірне
благословення,
яке обіцяв Давидові”. Ісаї 55:3

³⁵Також і в іншому місці Він сказав:
„Ти не даси Своєму Святому
зазнати тління”. Псалми 16:10

³⁶Адже Давид служив волі Божій свого часу, а потім помер. Він був похований зі своїми предками, й зазнав тління. ³⁷А той, Кого Бог воскресив із мертвих, тління не зазнав. ³⁸⁻³⁹Тож, браття, ви мусите знати, що через Нього дано вам прощення гріхів, і через Нього кожен, хто вірить, буде відправлений від усього, від чого не міг відправитися через Закон Мойсея. ⁴⁰Отже, пильнуйте, щоб із вами не сталося того, про що писали пророки:

⁴¹„Слухайте, ви, хто сумнівається,
дивуйтесь і гиньте,
бо в ваші дні таке Я роблю,
у що ви ніколи не повірите,

навіть якби вам хтось розповів”».

Авакум 1:5

⁴²Коли Павло й Варнава йшли з синагоги, люди почали просити їх, щоб наступної суботи вони знову прийшли її розповісти їм більше про все це.⁴³А коли з синагоги всі розійшлися, то чимало юдеїв і побожних новонавернених у юдаїзм подалися за Павлом і Варнавою. Апостоли розмовляли з ними й переконували їх не полишати віри в Божу милість.

⁴⁴Наступної суботи мало не все місто зійшлося послухати Слово Господа. ⁴⁵Коли юдеї побачили юрмиська людей, серця їхні сповнилися заздрощів. Вони почали сперечатися з Павлом і ображати його.

⁴⁶А Павло та Варнава відважно промовляли: «Так було необхідно, щоб Слово Боже спершу було звернене до вас. Але ж ви відштовхнули його, вирішивши, що не гідні вічного життя. Тож ми й звертаємося до поган. ⁴⁷Так наказував нам Господь:

„Я зробив Тебе світлом для поган, щоб Ти міг нести спасіння у всі кінці землі”». *Ісаї 49:6*

⁴⁸Почувши це, погани зраділи й почали славили Слово Господнє. І ті, кому було призначено життя вічне, повірили. ⁴⁹Слово Господнє поширювалося по всіх навколошніх землях.⁵⁰Але юдеї підбурили впливових побожних жінок і найважливіших людей міста, і ті почали переслідування проти Павла та Варнави, і вигнали їх з цих земель.⁵¹Тоді апостоли обтрусили порох зі своїх ніг проти цих людей¹ і вирушили в Іконію.⁵²А учні сповнилися втіхи й Духа Святого.

Павло й Варнава тікають до Лістрі

14 ¹Так само і в Іконії Павло та Варнава пішли до юдейської синагоги, і говорили там так, що величезна кількість як юдеїв, так і поган, увірували.

¹ **13:51 обтрусили порох... цих людей** Обтрусити порох з ніг на когось означало показати зневагу до тієї людини. Див.: Лука 9:5.

ли.²Але юдеї, котрі не повірили, почали підбурювати поган, викликавши в тих лихі почуття до віруючих.

³Павло й Варнава довго лишалися в Іконії, і відважно проповідували в ім’я Господа. Та Він підтверджував Послання милості Своєї, допомагаючи Павлу і Варнаві творити дивовижні знамення й чудеса. ⁴Тож люди в місті розділилися: одні підтримували юдеїв, інші — апостолів.

⁵Деякі погани та юдеї на чолі зі своїми вождями, намагалися побити Павла і Варнаву камінням. ⁶⁻⁷Довідавшись про це, Павло з Варнавою втекли до міст Лістри й Дервії, що в Лікаонії, та довколишніх земель, де продовжували проповідувати Благовісності.

Зцілення каліки в Лістрі

⁸у Лістрі мешкав один каліка, кривий від народження, який ніколи не ходив.: ⁹Він уважно слухав, як говорив Павло. Павло пильно подивився на каліку і, відчувши, що той мав віру зцілитися,¹⁰ голосно промовив: «Підведися й стань на ноги!» І тієї ж міті каліка скочив на ноги й почав ходити.

¹¹Коли люди в натовпі побачили, що зробив Павло, вони почали голосно вигукувати лікаонською мовою: «Боги стали подібні до людей і зйшли до нас!» ¹²Варнаву вони називали Зевсом, а Павла — Гермесом, оскільки здебільшого він говорив.¹³Жрець, який служив у храмі Зевса, що був розташований відразу за містом, привів биків, та приніс вінки до міської брами. Він, а також і весь натовп, збиралися принести похоронту Варнаві та Павлу.

¹⁴Почувши про це, апостоли Павло та Варнава у гніві роздерли на собі одяг². Вони кинулися у натовп, вигукуючи:¹⁵ «Люди! Нашо ви таке робите? Ми такі ж люди, як і ви! Ми прийшли, щоб розповісти вам Благовісності, і відвернути вас від цих негідних справ до живого Бога.

² **14:14 роздерли на собі одяг** Це було ознакою лю того гніву.

Бога, Який створив небо і землю, і море, і все, що є на небі, на землі та в морі.

¹⁶ В минулі часи Він дав волю кожному народові йти своїм власним шляхом, але Він ніколи не залишав вас без свідчень про Себе. Він творив добро для вас: проливаючи на вас дощ із небес, і даючи збіжжя в належну пору, даруючи вам хліб щоденний і сповнюючи радістю ваші серця».

¹⁸ Навіть промовляючи таке, Павловій Варнаві було важко втримати людей, які прагнули принести їм пожертви.

¹⁹ Згодом прийшли деякі юдеї з Антиохії та Іконії, ї переконали натовп піти проти Павла. Тоді люди закидали Павла камінням, а потім витягли його за межі міста і кинули, вважаючи, що він мертвий. ²⁰ Але коли над ним зійшлися учні, Павло підвівся й повернувся до міста, а наступного дня разом з Варнавою вирушив до Дервії.

Повернення до Антиохії

²¹⁻²² В Дервії вони проповідували Благовість і придбали багато послідовників, а потім повернулися до Лістри, Іконії та Антиохії. Там вони зміцнювали душі віруючих, надихали їх перебувати у вірі. Вони казали: «Щоб увійти до Царства Божого, ми маємо пройти через багато страждань». ²³ Павло і Варнава призначали старійшин у кожній церкві. Молитвою і постом вони ввіряли старійшин Господу, в Якого ті повірили.

²⁴ Пройшовши через Пісідію, Павло і Варнава прийшли до Памфілії. ²⁵ А коли розповіли про Послання Господа в Пергії, то вирушили до Атталії. ²⁶ А звідти відпливли до Антиохії, де їм було Божою милістю доручено справу, яку вони виконали.

²⁷ Прибувши до Антиохії, вони зібрали всіх віруючих й розповіли їм про все, що Бог зробив через них. Павло і Варнава також повідомили, що Бог відчинив браму віри для поган. ²⁸ І вони довго лишалися там з іншими віруючими.

Апостольський собор в Єрусалимі

15 ¹Через деякий час прийшли якісь люди до Антиохії з Йudeї і почали навчати братів: «Якщо ви не обрізані за звичаєм Мойсеєвим, то не можете бути врятовані». ² Павло і Варнава не погодилися з цим, і між ними зав'язалася гостра суперечка. Павло і Варнава і ще деято були обрані йти до апостолів та старійшин у Єрусалим, і там обговорити це питання.

³ Церква вирядила їх в дорогу, і вони рушили через Фінікію та Самарію. По дорозі вони розповідали людям, як поганам потрібно було прийти до істинного Бога. Ці розповіді скрізь викликали радість поміж братів. ⁴ Коли вони прибули до Єрусалиму, їх радо зустріли церква, апостоли і старійшини, а вони розповіли про все, що Бог зробив разом із ними. ⁵ Деято з віруючих, ті, хто належали до фарисеїв, встали і мовили: «Погані мусить бути обрізані, вони зобов'язані виконувати Закон Мойсея!»

⁶ Тоді апостоли і старійшини зібралися разом, щоб вирішити це питання. ⁷ Після довгих обговорень Петро встав і сказав: «Браття, ви знаєте, що в найперші дні Бог обрав серед вас мене. Він зробив так, щоб саме з моїх уст погани почули Благовість і повірили. ⁸ Бог, Якому відкриті серця, засвідчив їм Свою прихильність, давши їм Дух Святий, як раніше нам. ⁹ Бог не зробив ніякої різниці між ними й нами, Він очистив серця їхні вірою. ¹⁰ А раз так, то нащо ж ви Бога випробовуєте? Навіщо намагаєтесь на шії цих учнів накинути ярмо¹, якого ні самі ми, ані наші предки не були спроможні нести? ¹¹ Але милістю Господа Ісуса вони вірять, щоб бути спасенними так само, як ми».

¹² Запала мовчанка. Вони уважно слухали розповідь Варнави і Павла про всі ті знамення й чудеса, які Бог чинив через них перед поганами.

¹³ Коли вони скінчили розповідати, встав Яків і сказав: «Браття, послухай-

15:10 ярмо Або «юдейський Закон». Дякі з юдеїв намагалися примусити поганів слідувати Закону Мойсея.

те мене.¹⁴Симон розповів нам, як Бог уперше виявив Своє любов до поган, коли прийняв їх до Себе, щоб стали вони Його людьми.¹⁵Слова пророків узгоджуються з цим. Адже написано:

¹⁶ «Я повернусь після того
 і відбудую занепалий дім Давидів.
Я підніму його з руїн
 і наново поставлю,
¹⁷ щоб і решта людства,
 які будуть покликані іменем Моїм,
могли шукати Господа.
Отак мовить Господь,
 Який зробив все це. Амос 9:11–12

¹⁸ І це було відоме в віках»¹.

¹⁹Через те, я вважаю, ми не повинні відштовхувати поган, які приходять до Бога.²⁰Натомість ми повинні написати їм і застерегти їх від вживання їжі, спожаненої бовванами, від перелюбу, від м'яса задушених тварин та крові.

²¹Вони не повинні цього робити, бо в кожному місті з давніх-давен є ті, хто проповідують Закон Мойсея, та читають його щосуботи у синагогах».

Послання до віруючих-неюдеїв

²²Тоді апостоли та старійшини разом з усією церквою вирішили обрати з-поміж себе тих, кого вони пошлють до Антиохії разом з Павлом та Варнавою. Вони обрали Юду, якого ще звали Варсавою, та Силу — чоловіків, котрих поважали брати.²³Через них передали такого листа:

«Апостоли й старійшини, ваші брати шлють вітання братам з поган в Антиохії, Сирії та Кілікії.

Любі Брати,

²⁴Ми чули, що дехто звертається до вас від нашого імені й своїми словами турбує і бентежить вас, але все те робилося без наших вказівок.²⁵Усі ми згодилися й вирішили обрати з-поміж себе людей і послати їх до вас разом з нашими любими друзями

¹ 15:18 Див.: Книга пророка Іс. 45:21.

Варнавою та Павлом.²⁶Вони віддали своє життя в ім'я Господа нашого Ісуса Христа.²⁷Тож ми посилаємо Юду й Силу, і вони на словах перекажуть вам те саме.

²⁸Для Святого Духа й для нас добре не обтяжувати вас нічим більшим, ніж ці необхідні речі:

²⁹Не вживайте того, що було

принесене в пожертву бовванам, від вживання крові, м'яса задушених тварин та від розпусти. Якщо ви вбережете себе від таких вчинків, то робитиме добре.

Бувайте здорові».

³⁰Коли посланці Варнава, Павло, Юда й Сила прибули до Антиохії, вони зібрали віруючих і вручили їм листа.

³¹Ті прочитали й дуже зраділи такій підтримці.³²Юда й Сила, які самі були пророками, багато говорили з братами, підтримуючи й зміцнюючи їхню віру.

³³Вони пробули там деякий час, а потім браття відпустили Юду й Силу з миром, і вони повернулися до тих, хто послав їх.³⁴[Однак Сила вирішив залишитися там]².

³⁵Але Павло й Варнава залишилися в Антиохії. Разом з багатьма іншими вони навчали народ Слова Божого й Благовісті Господній.

Друга подорож Павла

³⁶За кілька днів по тому, Павло сказав Варнаві: «Давай повернемося до братів наших у всіх тих містах, де ми проповідували Слово Господа, й подивимося, як їм живеться».

³⁷Варнава хотів узяти з собою Іоана, якого ще називали Марком,³⁸але Павло не вважав, що буде краще взяти з собою того, хто кинув їх у Памфілії і не пішов з ними на працю.³⁹Між Павлом та Варнавою виникла незгода, і як наслідок, вони виrushili кожен своїм шляхом.

² 15:34 Деякі древньогрецькі рукописи цього вірша не мають.

Варнава взяв Марка й поплив з ним до Кіпру.

⁴⁰⁻⁴¹Павло обрав Силу і вони пішли через Сирію та Кілкію, допомагаючи церквам зміцнюватися, а браття з Антиохії доручили їх піклуванню Господа.

Господь кличе Павла до Македонії

16 ¹Павло також відвідав Дервію та Лістрі, де знаходився послідовник на ім'я Тимофій. Мати його була віруючою юдеїкою, а батько греком. ²Про Тимофія добре говорили браття в Лістрі та Іконії. ³Павло хотів, щоб Тимофій пішов із ним, тому він зробив обрізання Тимофієві. Це було зроблено заради юдеїв, які мешкали у тієї місцевості, оскільки ті знали, що Тимофій батько був греком.

⁴Проходячи через інші міста, вони передавали віруючим для послуху настанови, прийняті апостолами й старішинами в Єрусалимі. ⁵Тож церкви міцнішли в вірі, і число віруючих зросло стало з кожним днем.

Павло в Македонії

⁶Павло та його супутники пройшли землю Фригійську та Галатську, але Дух Святий не дозволяв їм проповідувати Слово в Малій Азії. ⁷Дійшовши до кордону Мізії, вони збиралися йти до Віфінії, але Дух Ісуса не пустив їх. ⁸Тоді, проминувши Мізію, вони прибули до Троади.

⁹Вночі Павлові було видіння, в якому якийсь чоловік із Македонії постав перед ним, благаючи: «Приди до Македонії й допоможи нам». ¹⁰Після цього видіння, ми¹ одразу ж зібралися йти до тієї землі, вирішивши, що то Бог покликав нас проповідувати македонцям Благовістъ.

Павло й Сила в Македонії

¹¹Ми відплівли з Троади й попрямували до Самотракії, а наступного дня при-

16:10 ми Очевидно Лука, автор книги, вирушив до Македонії з Павлом, але залишився у Філіпах, коли Павло пішов з того міста. Див.: вірш 40.

стали до Неаполя. ¹²Звідти ми пішли до міста Филипи, що було римською колонією та головним містом тієї частини Македонії, і провели там кілька днів.

¹³В суботу ми вишили за міську браму, до річки, сподіваючись, що знайдемо там місце для молитви. Ми сіли й почали розмовляти з жінками, які зібралися там. ¹⁴Серед них була жінка на ім'я Лідія. Вона була купчишою, та торгувала багряними тканинами в місті Тіатирі. Вона поклонялася істинному Богу. Лідія слухала нас, і Господь відкрив її серце назустріч тому, що казав Павло. ¹⁵Коли вона та її домашні охрестилися, вона почала благати нас: «Якщо ви вважаєте, що я справді вірюю в Господа, то зупиніться в моєму домі». Вона вмовила нас піти до неї.

Павло і Сила у в'язниці

¹⁶Так сталося, що коли ми йшли до місця молитви, нам зустрілася дівчина-рабиня. Вона була одержима духом², який давав їй силу передбачати майбутнє. Роблячи це, вона приносila величезний прибуток своїм господарям.

¹⁷Дівчина ходила за Павлом і всіма нами, вигукуючи: «Це слуги Всешинього Бога! Вони провіщають вам шлях до спасіння!» ¹⁸Так тривало багато днів, і Павла це почало турбувати. Тож він обернувся й промовив до духа: «Наказую тобі іменем Ісуса Христа, вийди з неї!» І він негайно вийшов з дівчини.

¹⁹Коли її господарі побачили, що їхнім сподіванням на прибуток привівши кінець, вони скочили Павла та Силу й потягли їх на базарну площину, а там передали владі. ²⁰Коли вони привели Павла та Силу до міської влади, то сказали: «Ці люди — юдеї, вони каламутять усе місто! ²¹Вони проголошують звичаї, які для нас, римлян, є протизаконними прийняти або дотримуватися».

²²Весь натовп піднявся проти Павла й Сили. Володарі міста зірвали з апостолів одяг і наказали їх побити. ²³Тяжко побитих, їх кинули до в'язниці й наказа-

2:16:16 духом Тобто нечистим духом від диявола.

ли вартовому пильно стерегти їх.²⁴ Діставши такий наказ, він посадив апостолів у внутрішню камеру, а ноги їхні забив у колодки.

²⁵ Близько опівночі Павло й Сила молилися й співали гімн Богу, а інші в'язні слухали їх.²⁶ Зненацька стався сильний землетрус, аж захитався фундамент в'язниці. Всі двері раптом розчинилися, а кайдани з усіх в'язнів попадали.²⁷ Вартовий прокинувся й, побачивши відчinenі двері в'язниці, вихопив меч. Він хотів вбити себе, вважаючи, що в'язні втекли,²⁸ та Павло голосно гукнув: «Не губи себе! Ми всі тут».

²⁹ Тоді вартовий наказав принести світло й кинувся всередину. Затримтівши зі страху, він упав на коліна перед Павлом та Силою.³⁰ А потім вивів їх і сказав: «Добродій, що мені робити, щоб здобути спасіння?»³¹ Вони відповіли: «Вір у Господа Ісуса, і ти будеш спасений — ти й твої домашні».

³² І апостоли розповіли Слово Господнє йому й усім іншим, хто був у тому домі.³³ Тієї нічної години вартовий узяв їх, обмив їхні рани, й тут же його самого і його родину охрестили.³⁴ Він привів Павла й Силу до своєї оселі і дав їм поїсти. Він, і вся його родина раділа, бо повірили у Бога.

³⁵ Коли настав ранок, володарі міста послали воїнів, сказавши: «Звільніть тих людей».³⁶ Тоді вартовий передав ці слова Павлові: «Володарі міста сказали звільнити вас. Отже, виходьте зараз і йдіть з миром».³⁷ Але Павло відповів воїнам: «Вони прилюдно били нас без суду, хоч ми римські громадяни, потім кинули нас до в'язниці. А тепер вони хочуть випустити нас таємно? Не буде цього! Вони повинні самі прийти й вивести нас із в'язниці».

³⁸ Варта передала ці слова володарям міста. Почувши, що Павло і Сила — римляни, ті перелякалися.³⁹ Вони прийшли й вибачилися перед Павлом і Силою, а потім вивели їх із в'язниці й попросили залишити їхнє місто.⁴⁰ Вийшовши з в'язниці, Павло й Сила попря-

мували до дому Лідії. Побачивши там братів, Павло і Сила підбадьорили їх, а потім пішли звідти.

Павло й Сила в Солуні

17 Пройшовши через Амфіполь та Аполонію, Павло та Сила прибули до Солуні, де була юдейська синагога.² Павло, за своїм звичаєм, пішов туди й протягом трьох субот обговорював з юдеями Святе Писання.³ Він ім пояснював і доводив, що Христу належало прийняти страждання і що Він мусив воскреснути з мертвих. Павло казав: «А цей Ісус, про Якого я вам розповідаю — то й є Христос».⁴ Декого з тих людей вони переконали, й ті приєдналися до Павла та Сили. Багато віруючих греків, і ще чимало знатних жінок долучилося до громади віруючих.

Але юдеї, які не повірили в Благовістъ, сповнені заздрощів, знайшли якісь розбішак з базарної площа, зібрали юрмисько й заходилися підбурювати ціле місто. Вони прийшли до Ясонової оселі, сподіваючись знайти там Павла й Силу, щоб вивести їх до людей.⁶ А не знайшовши, потягли Ясона та ще декого з віруючих до міських урядовців. Вони вигукували: «Ці люди, які підбурюють весь світ, зараз прийшли сюди! Ясон прийняв їх у свою домі. Всі вони чинять супроти цезаревих указів, стверджуючи, що існує інший Цар, Якого вони називають Ісусом».

⁸ Натовп і міські урядовці були збентежені цими словами.⁹ Вони взяли з Ясона та інших заставу й відпустили їх.

Павло й Сила у Верпі

¹⁰ Тієї ж ночі браття вислали Павла та Силу до Верпі. Прибувши туди, Павло та Сила прийшли до юдейської синагоги.

¹¹ Люди в Верпі були більш сприйнятливими до Божого вчення, ніж ті у Солуні. Вони сприйняли Послання з великим запалом й щодня вивчали Святе Писання, щоб переконатися, чи правда все те, про що їм казав Павло.¹² Зрештою, багато юдеїв повірило в Господа, а серед

них чимало знатних греків: чоловіків і жінок.

¹³Коли колунські юдеї довідалися, що Павло проповідує Слово Боже й у Верії, вони також прийшли туди й почали намовляти й підбурювати народ. ¹⁴Тоді браття негайно відправили Павла на узбережжя, а Сила й Тимофій лишилися у Верії. ¹⁵Ті, хто супроводжували Павла, привели його до Афін. Перш ніж вони повернулися до Солуні, Павло наказав їм передати Силі та Тимофію, щоб, як тільки випаде нагода, вони негайно приїдналися до нього.

Павло в Афінах

¹⁶Поки Павло чекав в Афінах Силу й Тимофія, дух його страждав, коли він бачив, що в місті повно бовванів. ¹⁷Щодня він розмовляв у синагозі з юдеями й богобійними греками, а також із тими, кого зустрічав на базарній площі.

¹⁸Деякі філософи, епікуреїці та стойки почали сперечатися з Павлом. Одні з них питали: «Що цей базікало хоче сказати?» Інші казали: «Здається, він проповідує про іноземних богів». Вони казали так, бо Павло проповідував Добру Звістку про Ісуса та воскресіння. ¹⁹Вони запитали Павла: «Чи можна нам узнати, що це за таке нове вчення, про яке ти говориш? ²⁰Ми чуємо від тебе якісні дивні речі, то хотіли б зрозуміти, що вони означають?». ²¹(Всі афіняни та іноземці, які жили там, марнували час, переповідаючи щось нове і нечуваНЕ).

Промова Павла в Ареопазі

²²Тоді Павло став перед Ареопагом і сказав: «Мужі афінські, як я бачу, ви люди дуже релігійні. ²³Бо коли я ходив і дивився на речі, яким ви поклоняєтесь, то помітив вівтар, на якому було написано: „НЕВІДОМОМУ БОГОВІ“. Отже, ви поклоняєтесь Тому, Кого не знаєте. Це і є Той Бог, Якого я проповідую.

²⁴Бог, Який створив світ і все, що в ньому є (оскільки Він Господь небес і землі), не живе в рукотворних храмах.

²⁵Йому не служать людські руки, так

ніби Він у чомусь має потребу. Це Він дає кожному з нас життя й дихання і все інше. ²⁶З одного чоловіка Він створив усі народи, щоб вони заселили цілу землю. Він установив для всіх них терміни і кордони проживання.

²⁷Він зробив так, щоб вони прагнули Бога, і щоб, можливо, шукаючи, знайшли Його. Адже Він — поруч із кожним.

²⁸„Ми в Ньому живемо, ми в Ньому рухаемося, ми в Ньому існуємо, — каже дехто із ваших поетів, — бо ми Його діти”.

²⁹Тож якщо ми Божі діти, ми не повинні вважати, що Він подібний до чогось, що може бути сформоване вмінням або уявою людською. Його не можна створити з золота, срібла або каменя. ³⁰У минулому ми не знали Бога, і Він не зважав на те незнання, але зараз Господь вимагає, щоб усі люди повсюди покаялися і прийшли до Нього. ³¹Бо Він призначив День, коли судитиме світ судом Чоловіка, Якого Він обрав. Бог довів це кожному, воскресивши Того Чоловіка з мертвих».

³²Почувши про воскресіння з мертвих, дехто з присутніх засміявся. Але інші промовили: «Ми б хотіли, щоб ти про все це розповів знову». ³³По цих словах Павло пішов звідти. ³⁴Деякі з людей приїдналися до нього і повірили. Серед них був Дионісій, член Ареопагу, жінка на імення Дамара і ще дехто з ними.

Павло в Коринті

18 ¹Після цього Павло залишив Афіни й вирушив до Коринта.

²Там він зустрів юдея на імення Акила, родом з Понту, який щойно прибув з Італії з своєю дружиною Прискиллою. Вони залишили Італію через те, що Клавдій наказав виселити з Рима всіх юдеїв. Павло пішов побачитися з ними. ³А оскільки Павло мав те ж ремесло, що й вони, а саме виготовлення наметів, то лишився у їхній оселі й працював разом з ними.

⁴Щосуботи Павло ходив у синагогу

й намагався переконати як юдеїв, так і греків повірити в Ісуса.⁵ Коли з Македонії прийшли Сила й Тимофій, Павло весь свій час присвятив проповідям, за- свідчуючи юдеям, що Ісус і є Христос.⁶ Але ображаючи, вони почали заперечувати йому. Тоді Павло обтрусив одяг свій на свідчення зневаги до них, і сказав: «Якщо ви не отримаєте спасіння, то це буде саме вашою провинною. А мое сумління чисте, і тепер я піду до поган».

Павло залишив синагогу й подався до оселі чоловіка, на ім'яня, Тит Юст, який поклонявся істинному Богу. Будинок його стояв поруч із синагогою.

⁸Крисп, старший синагоги, разом з усіма своїми домашніми, повірив у Господа Ісуса. Та й багато інших коринтян, які слухали Павла, повірили і охрестилися.

⁹Однієїночі Господь сказав Павлу ввісні: «Не бійся нічого, говори, не мовч. ¹⁰ Я з тобою і ніхто не заподіє тобі ніякого лиха, бо багато Моїх людей мешкають в цьому місті». ¹¹Тож Павло лишився в Коринті на півтора роки й навчав людей Слова Божого.

Павло перед губернатором Галліоном

¹²Коли Галліон був губернатором Ахай, деякі юдеї, об'єднавшись, схопили Павла й привели його до суду. ¹³Вони сказали: «Цей чоловік переконує людей поклонятися Богу так, як це суперечить Закону!»

¹⁴І коли Павло вже готовий був відповісти на звинувачення, Галліон сказав юдеям: «Якби в цьому була якась кривда або серйозний злочин, тоді було б виправдано, аби я почав вас, юдеїв, слухати. ¹⁵ Та осکільки тут весь клопіт навколо слів та імен, тобто навколо вашого власного Закону, то й розбирайтесь самі. Я відмовляюся бути суддею в цій справі». ¹⁶І він виставив їх із суду.

¹⁷ Тоді всі вони схопили Состена, старшого синагоги, й били його перед будинком суду, а Галліон не звертав на це ніякої уваги.

Повернення до Антиохії

¹⁸ Павло зостався там іще багато днів, а потім залишив братів і відплів до Сирії. Разом з ним вирушили Прискилла та Акила. В Кенхреях Павло обстриг собі волосся¹, оскільки дав обітницю² Господу. ¹⁹ Прибувши до Ефесу, Павло залишив Прискиллу з Акилою, а сам пішов до синагоги й розмовляв там з юдеями. ²⁰ Вони просили Павла провести з ними довший час, але він не погодився. ²¹ Але, йдучи звідти, він сказав: «Якщо на те Божа воля, я повернуся до вас» — і відплів з Ефеса.

Прибувши до Кесарії, Павло вирушив до Єрусалиму, щоб привітати церкву, а звідти подався до Антиохії. ²³ Пробувши там деякий час, він пішов далі, мандруючи з місця на місце землями Галатії та Фригії. І скрізь він зміцнював віру послідовників Ісусових.

Аполлос в Ефесі

²⁴ Один юдей, на ім'яня Аполлос, родом з Александрії, прийшов до Ефеса. Він був дуже освіченим чоловіком і добре зновував Святе Писання. ²⁵ Аполлос був навчений про шляхи Господні, й палко³ говорив, проповідуючи докладно про Ісуса, хоч зновував тільки про Іоанове хрещення. ²⁶ Він почав сміливо говорити в синагозі. Почувши його, Прискилла та Акила відвідали його до своєї оселі і докладніше розповіли про Божий шлях.

²⁷ А коли він забажав піти до Ахай, брати спорядили його, й написали листа до тамтешніх віруючих, щоб ті прийняли його. Прибувши туди, він багато допоміг усім, хто з милістю Божою повірив у Господа. ²⁸ Аполлос переконливо перемагав юдеїв у прилюдних суперечках і, спираючись на Святе Писання, доводив, що Ісус і є Христос.

¹ 18:10 обстриг... волосся Це символізувало кінець церемонії прийняття назорейської клятви. Див.: «назорей».

² 18:18 обітницю Можливо мова йдеється про обітницю назареїв, коли віруючі повністю присвячували себе служженню Богу.

³ 18:25 палко Або «вогнем Духа».

Павло в Ефесі

19 ¹Сталося так, що поки Аполлос перебував у Коринті, Павло йшов до Ефеса, відвідуючи на своєму шляху різні міста. Зустрівши там деяких послідовників Ісусових, ²він запитав їх: «Чи одержали ви Дух Святий, коли ви повірили?» Вони відповіли: «Ми навіть не чули про Духа Святого».

³Тоді Павло запитав: «То яке ж хрещення ви мали?» Вони й кажуть: «Іоанове хрещення». ⁴Павло тоді мовив: «Іоанове хрещення ґрунтуються на покаянні. Він закликав людей повірити в того, Хто прийде за ним, тобто в Ісуса».

⁵Почувши це, вони охрестилися в ім'я Господа Ісуса. ⁶І коли Павло поклав на них руки, Дух Святий зійшов на них, і вони почали говорити різними мовами й пророкувати. ⁷Всього їх було з дванадцятеро.

⁸Павло ходив до синагоги й протягом трьох місяців сміливо говорив про Царство Боже, сперечуючись і переконуючи юдеїв. ⁹Але дехто з них були впертими і відмовилися повірити. Вони паплюжили «Дорогу Господню» перед людьми. Тоді Павло залишив їх, узвівши з собою учнів Ісусових, і щодня вів бісіди в школі такого собі Тиранна. ¹⁰Це тривало два роки. То ж усі, хто жили в Азії, як юдеї, так і погани, почули Слово Господнє.

Павлові чудеса в Ефесі

¹¹Руками Павла Бог творив надзвичайні чудеса. ¹²Навіть коли носовички та фартухи, до яких Павло лише доторкувався, відносили до недужих, ті зцілювалися від хвороб, і нечисті духи виходили з них.

¹³Дехто з юдеїв, які мандрували й виганяли нечистих, намагалися використовувати ім'я Господа Ісуса, щоб виганяти нечистих духів. Вони казали: «Заклинаю тебе ім'ям Ісуса, Якого проповідує Павло, вийди з цієї людини». ¹⁴Робили таке і сім синів юдейського первосвященика Скеви. ¹⁵Але нечистий дух сказав їм: «Я знаю Ісуса, і я знаю

Павла. А ви хто такі?» ¹⁶Тоді чоловік, у котрому сидів злий дух, кинувся на них. Він був дужчий і подолав їх усіх, тож мусили вони тікати з хати голі та побиті.

¹⁷Це стало відомо всім юдеям та грекам, які жили в Ефесі, і охопив їх жах. Вони ще більше почали шанувати ім'я Господа Ісуса. ¹⁸Багато з тих, хто повірив, приходили покаятися й відвітрово визнавали свої гріховні вчинки. ¹⁹Деякі з тих, хто займався чаклунством, позбирали свої книжки й спалили їх на очах у громаді. Коли ж підрахували вартість тих книжок, то виявилось, що вони коштують близько п'ятдесяти тисяч срібних монет¹. ²⁰Так слово Господнє поширювалося й ставало дедалі могутнішим, і завдяки йому число віруючих постійно зростало.

Заворушення в Ефесі

²¹Після того, як усе це сталося, Павло вірішив пройти Македонією та Ахаю і дійти до Єрусалиму. Він сказав: «Після того, як побуваво в Єрусалимі, потрібно мені ще й Рим відвідати». ²²Отож відслав він двох із своїх помічників, Тимофія та Ераста, в Македонію, а сам іще лишився в Азії.

²³Приблизно тоді ж почалися заворушення в Ефесі проти «Дороги Господньої». Ось як це трапилося. ²⁴У цьому місті мешкав один чоловік на ім'я Димитрій, майстер, який робив срібні зображення храму Артеміди². Це давало чималий заробіток ремісникам.

²⁵Він зібрав їх разом з іншими майстрами подібних ремесел і сказав: «Люди, ви ж знаєте, що ми маємо добрий прибуток з цієї роботи. ²⁶Але разом з тим ви бачите й чуєте, що цей Павло переконав і привернув багатьох людей до своєї віри. І то не лише в Ефесі, а майже по всій Малій Азії. Він стверджує, що боги, зроблені руками людськими, не є справжніми богами.

¹ 19:19 срібних монет Можливо, що мова йде про грецькі драхми. Одна монета дорівнювала середній платні робітника за день.

² 19:24 храм Артеміди Храм в Ефесі, де люди поклонялися грецькій богині полювання — Артеміді.

²⁷ Та загроза не тільки в тому, що ремесло наше набуває поганої слави, а справа в тому, що храм славетної богині Артеміди втратить свою важливість. І ще є одна небезпека: богиню, якій поклоняються вся Мала Азія і весь світ, буде позбавлено її величі». ²⁸ Почувши це, вони страшенно розлютилися й загукали: «Велика Артеміда Ефеська!»

²⁹ У місті почалися заворушення. Всі ті люди кинулися до амфітеатру, схопивши Гая та Аристарха — македонців, які мандрували разом з Павлом. ³⁰ Павло хотів вийти до натовпу, та учні його не пустили. ³¹ Дехто з можновладців Малої Азії, Павлових друзів, також послали йому попередження й благали не йти до амфітеатру.

³² Тепер вже одні горляли одне, інші — інше, а вся громада геть збурилася. Більшість уже не могла збегнути, навіщо всі вони тут зібралися. ³³ Деякі юдеї з натовпу навчили Олександра, що сказати і виштовхнули його наперед. Він дав знак рукою і намагався щось пояснити людям. ³⁴ Та коли натовп зрозумів, що він юдей, то всі закричали в один голос: «Велика Артеміда Ефеська!» — і не вгомовувалися десь за дві години.

³⁵ Міський писар заспокоїв натовп словами: «Люди Ефеса! Немає в світі жодної людини, яка б не знала, що місто Ефес дбає про храм великої Артеміди й священний камінь¹, котрий впав з небес. ³⁶ І оскільки ніхто не може цьому запречити, то слід вам заспокоїтися й не поводитися необачно. ³⁷ Бо ви привели сюди цих людей², хоч вони ні храмів не грабували, ані богиню нашу не наплюжили. ³⁸ Якщо у Димитрія та ремісників є проти когось звинувачення, то на це є суди й судді. Там нехай і звинувачують одне одного.

³⁹ Якщо ви маєте ще якісь нерозібраниі справи, вам слід робити це на звичайному міському зібранні. ⁴⁰ Я так кажу,

¹ **19:35 священний камінь** Метеорит або камінь, якому люди поклонялися, тому що думали, що він виглядає як Артеміда.

² **19:37 цих людей** Тобто «Гай і Аристарх» — чоловіки, які подорожували разом із Павлом.

бо ми знаходимся під загрозою звинувачень у заколоті, що стався сьогодні. І немає такої причини, яку ми можемо висунути, щоб виправдати цей заколот». ⁴¹ Скінчивши промову, він розпустив громаду.

Павло вишуває до Македонії та Греції

20 ¹ Коли припинилися заворушення, Павло покликав учнів Ісусових і, звернувшись до них із втішним словом, попрощається з ними, й подався до Македонії. ² Мандруючи тими краями, він знаходив багато слів, які підбадьорювали людей. ³ Потім Павло дістався до Греції, де пробув три місяці. А як зібрався відплисти до Сирії, юдеї змовилися проти нього, і тому він вирішив повернутися до Сирії через Македонію. ⁴ Супроводжували Павла Сопатер, син Пирра з Верії, Аристарх та Секунд із Солуні, Гай з Дервії, Тимофій та Тихик і Трохим з Малої Азії. ⁵ Вони вийшли раніше й чекали нас у Троаді. ⁶ Ми ж відпливли з Філіппі після свята Оприсноків і через п'ять днів приїдналися до них у Троаді, де й пробули сім днів.

Павло повертає до життя мертвого

⁷ У неділю³, коли учні зібралися всі разом для вечеरі Господньої⁴, Павло розмовляв з ними. Маючи намір відбити наступного дня, він говорив до півночі. ⁸ У верхній кімнаті, де ми зібралися, горіло багато світильників. ⁹ Поки Павло говорив, молодик, на ім'я Евтих, який сидів на підвіконні, став потихеньку засинати. Нарешті, сон зовсім здолав його і він упав з третього поверху. Коли люди підняли його, він був мертвий.

¹⁰ Павло, зійшовши униз, пріпав до юнака, обняв його й промовив: «Не хвилюйтесь, він ще живий». ¹¹ Потім Павло піднявся нагору, переломив хліб і поїв. І він довго говорив, аж до світанку,

³ **20:7 У неділю** Буквально «у перший день тижня», який за єврейським звичаем починається у вечорі в суботу. Якщо Лука мав на увазі грецькі звичаї, то це був вечір неділі.

⁴ **20:7 для вечеरі Господньої** Буквально «діліли хліб між собою». Тут може йтися про звичайну вечеरю або «вечерю Господню». Див.: Лк. 22:14–20.

а потім пішов.¹² А юнака живого повели додому, і всі були дуже втішенні.

Павло проповідує в Мілеті

¹³ Ми ж виїхали далі й попливли до Асси, де збиралися зустріти Павла. Це він сам так усе спланував, бо мав намір йти до того міста пішки.¹⁴ Коли він зустрів нас в Ассі, ми взяли його на корабель і попливли до Мітилені. ¹⁵ Звідти ми вийшли наступного дня й пристали до берега неподалік від Хіоса. Наступного дня перетнули затоку й пристали до Самоса, а ще через день дісталися до Мілета.

¹⁶ Павло вирішив не заходити в Ефес, щоб не витрачати час в Малій Азії. Він дуже поспішав, аби дістатися в Єрусалим до дня П'ятидесятниці.

Павлова промова до старійшин

¹⁷ З Мілета він послав гінця до Ефеса, щоб той запросив старійшин церкви. ¹⁸ Коли вони прибули, Павло сказав їм: «Ви знаєте, як я жив увесь цей час, коли був із вами, з першого дня, як прибув до Малої Азії. ¹⁹ Я покірно і з сльозами служив Господу, незважаючи на всі випробування, що випали на мою долю через змови юдеїв. ²⁰ Ви знаєте, що я завжди проголошував усе те, що було б корисне для вас. Я навчав вас Благовісті про Христа без вагань, привселюдно, а також ідучи з дому в дім. ²¹ Юдеям, як і грекам, свідчив я про покаяння та навернення до Бога, про віру в Господа нашого Ісуса Христа.

²² І тепер, за велінням Святого Духа, йду я в Єрусалим, не знаючи, що там зі мною станеться. ²³ Знаю тільки, що в кожному місті Дух Святий застерігає мене про те, що ув'язнення й випробування чекають на мене в Єрусалимі. ²⁴ Я не вважаю життя своє цінним для себе. Найважливіше — закінчити справу та служіння, яке дав мені Господь Ісус — розповідати людям Благовість про Божу милість.

²⁵ І тепер я знаю, що ніхто з вас, з ким я ходив, проповідуючи про Царство

Боже, більше ніколи не побачить мене. ^{26–27} Ось чому сьогодні я й проголосую вам, що Господь не судитиме мене, якщо хтось не буде врятований, бо без вагань проповідував я вам волю Божу.

²⁸ Пильнуйте себе і всіх тих, кого Господь віврів вам¹. Дух Святий обрав вас, аби ви стали пастирями церкви Божої², яку Він викупив кров'ю Свого власного Сина³. ²⁹ Знаю я, що після того, як я піду, деякі люди, немов люті вовки з'являться поміж вас. І не помилують вони стада. ³⁰ Навіть серед вас заведуться такі люди, які перекрутять правду, щоб потягнулися за ними учні. ³¹ Тож будьте обережні! Пам'ятайте, як я невпинно закликав зі слозами кожного з вас день і ніч, протягом трьох років, триматися істинного життя. ³² А тепер доручаю вас Богу і Слову Його милості. Слово Господнє може укріпити вас і дати вам спадщину милості Божої серед усіх людей святих.

³³ Ніколи я не зазіхав на чиєсь срібло, золото або гарне вбрانня. ³⁴ Ви самі знаєте, що мої руки служили потребамоїм і тих людей, які були зі мною. ³⁵ Кожним своїм вчинком я показував, що тяжкою працею ми мусимо допомагати немічним. Необхідно пам'ятати слова Господа Ісуса, які Він сказав: «Справжнє щастя в тому, щоб віддавати, а не в тому, щоб брати»⁴.

³⁶ Як промовив це Павло, всі стали на коліна молитися. ³⁷ Віруючі дуже тужили й ридали, кидалися Павлові на шию, обіймали й цілували його. ³⁸ Найбільше всіх засмутили його слова про те, що вони більше його не побачать. Потім вони провели Павла до корабля.

Павло приходить до Єрусалиму

21 Попрощавшись із старійшинами, ми попливли прямим курсом на острів Кос, наступного дня на Родос, а звідти виїхали у Патару. ² Там ми зі-

¹ 20:28 віврів вам Буквално «зробив вас опікунами».

² 20:28 церкви Божої У деяких древньогрецьких рукописах — «церкви Господньої».

³ 20:28 викупив... Сина Або «викупив Свою власною кров'ю».

йшли на борт корабля, який прямував до Фінікії.

³Ми залишили по лівому борту Кіпр і попливли до Сирії. Ми пристали в Тирі, тому що там нам треба було розвантажити корабель. ⁴У тому місті ми знайшли Ісусових учнів і залишалися з ними протягом семи діб. Вони застерігали Павла, щоб той не ходив до Єрусалиму, бо Дух Святий попередив їх.

⁵Як час наш там вийшов, вирушили ми далі. Всі віруючі з жінками своїми дітьми пішли проводжати нас аж за місто. І там на березі стали ми на коліна й молилися. ⁶З усіма попрощавшись, ми сіли на корабель, а вони розійшлися по домівках.

⁷З Тира ми продовжили нашу подорож і пристали до берега у Птолемаїді. Привітавши братів, ми пробули з ними цілий день. ⁸Наступного дня, вирушивши в путь, дісталися ми до Кесарії. Коли ми прийшли до оселі проповідника Благовісті Пилипа, одного з сімох обраних на особливу службу¹, то в нього й зупинилися. ⁹В нього були чотири незаміжні дочки, які мали дар пророкування.

¹⁰Через кілька днів прийшов туди пророк на ім'я Агав із Юдеї. ¹¹Підійшовши до нас, він уяв пасок Павла, зв'язав собі руки й ноги і сказав: «Ось що каже Святий Дух: „Отак юдеї у Єрусалимі зв'яжуть чоловіка, якому належить цей пасок. Вони видадуть його поганам”».

¹²Почувши це, і ми, і всі люди, які зібралися, почали благати Павла не йти до Єрусалиму. ¹³На те Павло відповів: «Що ви робите, навіщо плачете, надриваючи мое серце? Я ж готовий не тільки бути зв'язаним, а й життя віддати в Єрусалимі за Господа Ісуса!»

¹⁴Переконати його було неможливо, то ми й перестали вмовляти, сказавши: «Нехай буде воля Господня».

¹⁵Згодом ми зібралися й подалися до Єрусалиму. ¹⁶Дехто з Ісусових учнів із Кесарії пішли з нами й привели нас до Мнасона, в якого ми мали зупинитися.

¹ 21:8 одного... службу Див.: Дії 6:1–6.

Це був чоловік з Кіпру, один з перших послідовників Христа.

Павло приходить до Якова

¹⁷Коли прибули ми до Єрусалиму, брати і сестри радо привітали нас. ¹⁸Наступного дня Павло і всі ми пішли до Якова, де зібралися всі старішини. ¹⁹Він привітав їх і докладно розповів про те, що зробив Бог через його служіння серед поган.

²⁰Почувши Павлову розповідь, старішини хвалили Бога й сказали Павлові: «Брате, ти бачиш, як багато тисяч юдеїв повірило в Ісуса, і всі вони стаєнно дотримуються Закону Мойсея. ²¹Їм розповідали, що ти вчиш усіх юдеїв, які живуть серед поган, не слідувати Мойсеєвому вченню, що навчаєш не робити обрізання дітям і не дотримуватися звичаїв народу нашого.

²²Як же бути? Вони напевне дізнаються, що ти прийшов. ²³Тож зроби так, як ми тобі радимо. Серед нас є чотири чоловікі, які дали обітницю² Богу. ²⁴Візьми та пройди з ними обряд очищення³, заплати за них, щоб могли вони поголити голови⁴. Тоді всі дізнаються, що неправдиві чутки про тебе, і що ти якраз дотримуєшся Закону Мойсея.

²⁵А щодо віруючих поган, то ми на діслали ім листа з таким закликом:

„Утримуйтесь від єжі, що була принесена в жертву бовванам, від крові та м'яса задушених тварин і від розпусті”».

²⁶Тоді Павло взяв з собою тих чоловіків і наступного дня пройшов з ними обряд очищення. Потім він пішов у храм, щоб оголосити, коли скінчаться дні очищення і коли за кожного з них буде принесено пожертву.

Арешт Павла

²⁷По закінченні тих семи днів, деякі юдеї з Малої Азії побачили його в храмі.

² 21:23 обітницю Можливо, мова йде про прийняття назорейської клятви. Див.: «назорей».

³ 21:24 обряд очищення Церемонія, яка виконувалася юдеями для того, щоб закінчити назорейську клятву. Також у 26 вірши.

⁴ 21:24 поголити голови Це символізувало кінець церемонії прийняття назорейської клятви.

Вони підбурили увесь натовп їх схопити його,²⁸ вигукуючи: «Народ ізраїльський, допоможи нам! Це той чоловік, який навчає всіх і повсюди виступає проти Закону Мойсея, нашого народу і храму Божого. А тепер він навіть привів у храм погань, і тим осквернив святе місце».

²⁹Бо перед тим вони бачили Павла з Трохимом із Ефеса й подумали, що Павло привів його в храм.³⁰Усе місто збурилося, і звідусіль збігалися люди. Схопивши Павла, вони витягли його з храму й негайно зачинили браму.³¹У той час, коли юдеї намагалися вбити Павла, до командира римської армії, розташованої в Єрусалимі, дійшла звістка про те, що все місто було охоплене заколотом.³²Він негайно взяв кілька воїнів та офіцерів¹ і побіг туди. Побачивши командира і його солдатів, юдеї перестали бити Павла.

³³Командир підійшов до Павла й заарештував його, наказавши воїнам зв'язати його двома ланцюгами. Потім він запитав Павла, хто він такий і що вчинив.³⁴З натовпу одні люди вигукували одне, інші — інше. Госкільки командир не міг з'ясувати через безладдя, що таки насправді трапилося, то наказав відвести Павла до фортеці.³⁵Коли Павло підійшов до сходів, воїни змушені були його нести, щоб захистити від розлюченого натовпу.³⁶Юрба йшла за ними, вигукуючи: «Смерть йому!»

³⁷Коли вони майже завели його до фортеці, Павло звернувся до командира зі словами: «Чи можна вам щось сказати?»

Командир промовив: «Ти говориш грецькою?³⁸Чи ти не той єгиптянин, який нещодавно вчинив заколот і вивів у пустелю чотири тисячі розбійників?»³⁹Павло відповів: «Я юдеїз Тарса в Кілікії, громадянин славного міста. Прошу тебе, дай мені можливість поговорити з народом». ⁴⁰І коли той дав дозвіл, Павло став на сходах і зробив знак рукою людям. Після того юрба

заспокоїлась, і він звернувся до них єврейською мовою.

Звернення Павла до юдеїв

22 ¹Павло сказав: «Браття й батьки, вислушайте, що скажу я на свій захист!»²Коли юдеї почули, що Павло говорить до них єврейською мовою, то зовсім замовкли.

³Він продовжував: «Я юдей, народився в Тарсі, в Кілікії, виріс у цьому місті. Наставником моїм був Гамаліїл, який навчив мене законів наших предків. Я віддано служив Богу, як і ви всі сьогодні.⁴Я нещадно переслідував послідовників „Дороги Господньої“: арештовував жінок і чоловіків й кидав їх до в'язниці.⁵Це можуть підтвердити первосвященики і всі члени ради старішин. Саме від них я одержав листи до братів юдейських у Дамаску і пішов туди, щоб схопити Ісусових послідовників й привести їх як в'язнів до Єрусалиму для покарання.

⁶Але ось що сталося по дорозі до Дамаска, куди я прямував. Приблизно опівдні яскраве світло з небес раптом осяяло мене.⁷Я впав на землю й почув голос, який звертався до мене: „Савле! Савле! Чому ти переслідуєш Мене?“⁸Я запитав: „Хто ти, Господи?“ Він відповів мені: „Я Ісус із Назарета, Якого ти переслідуєш“. ⁹Ті, хто були зі мною, бачили це сяйво, але не чули голосу, зверненого до мене.¹⁰Я запитав: „Що мені робити, Господи?“ І Господь відповів: „Підведіся і йди в Дамаск, там тобі буде сповіщено, що Я призначив тобі робити“.

¹¹Я був осліплений тим сяйвом, тож мої супутники за руку відвели мене в Дамаск.¹²У тому місті мешкав відданий знавець Закону на ім'я Ананій², він мав добру славу поміж усіма юдеями, які жили там.¹³Він прийшов до мене і сказав: „Брате Савле! Нехай зір повернеться до тебе!“ І тієї ж міті я зміг побачити його.

¹⁴Ананія мовив далі: „Бог наших

¹ 21:32 офіцерів Або «сотників». Див.: «сотників».

предків обрав тебе спізнати волю Його, побачити Праведного й почути Його голос. ¹⁵Бо ти перед усім народом маєш бути свідком того, що бачив і чув. ¹⁶Ну, а тепер чого ти чекаєш? Встань і прийми хрещення, змий гріхи свої, закликаючи ім'я Господа¹.

¹⁷І сталося так, що коли я повернувся до Єрусалиму й молився у храмі, то було мені видіння. ¹⁸У ньому я побачив Ісуса, Який наказав мені: „Збирайся й негайно залиши Єрусалим, бо люди тут не приймуть твоє свідчення про Мене”. ¹⁹І я сказав: „Господи, ці люди знають, що ходив я по синагогах, арештовував і побивав тих, хто вірять у Тебе. ²⁰І коли пролилася кров Твого свідка Степана, я стояв там й схвалював те вбивство, і навіть охороняв речі тих, хто розправлявся з ним”. ²¹Тоді Ісус сказав мені: „Іди. Я посилаю тебе в далеку дорогу до погань”.

Павло — римський громадянин

²²До цих слів юдеї слухали Павла, а потім загукали: «Смерть йому! Він не повинен жити!» ²³Вони кричали, зриваючи з себе одяг і здіймаючи куряву². ²⁴Через те командир наказав відвести Павла до фортеці й учинити йому допит з батогами. Він хотів з'ясувати, чого вони так кричали на Павла. ²⁵Та коли вони зв'язали його, щоб бити батогами, Павло звернувся до сотника, який стояв поруч: «Хіба це по закону без суду бити батогами римського громадянина?»

²⁶Почувши таке, сотник пішов до командира й сказав: «Що ж ти робиш? Цей чоловік — римський громадянин». ²⁷Тоді командир підійшов до Павла й запитав: «Скажи, ти римський громадянин?» «Так», — відповів той. ²⁸Командир зауважив: «Мені коштувало великих грошей придбати це громадянство». Тоді Павло промовив: «А я народився в ньому».

²⁹Ті, хто збирались допитувати його,

¹ 22:16 закликаючи ім'я Господа Або «віруючи в Ісуса, який порятує вас».

² 22:23 зриваючи... здіймаючи куряву В ознаку лютого гніву.

відразу відступили, а командир дуже злякався, забагнувши, що він зв'язав римського громадянина.

Павло перед Синедріоном

³⁰Усе ж таки командир хотів з'ясувати достеменно, в чому ж юдеї звинувачують Павла. Тож наступного дня він звелів зібрати старійшин і весь Синедріон. Знявши з Павла ланцюги, він привів його до юдейського зібрання.

23 ¹Павло подивився на членів Синедріону і сказав: «Браття, досі я жив перед Богом із чистою совістю і завжди робив тільки те, що вважав праведним». ²Первосвященик Ананія³ звелів тим, хто стояв поруч із Павлом, ударити його по губах. ³Тоді Павло сказав йому: «Бог покарає тебе! Ти, неначе брудна стіна, яку побілили, аби приходити гидоту. Хіба не на те тебе тут посаджено, щоб ти судив мене за Законом Мойсея? А ти всупереч Закону наказуєш, щоб мене били».

⁴Ti, хто стояли поруч із Павлом, вигукнули: «Як ти наважився образити Божого первосвященика?» ⁵Та Павло відповів: «Браття, я не знав, що то є первосвященик. Адже сказано: „Не говори погано про правителя народу твого”»⁴.

⁶Коли Павло зрозумів, що частина присутніх — саддукеї, а ще частина — фарисеї, він вигукнув до членів Синедріону: «Браття, я сам із фарисеїв, син фарисея! А судять мене за те, що маю надію на воскресіння із мертвих».

І коли він сказав це, то виникла незгода між фарисеями та саддукеями, і громада розділилася. ⁸(Саддукеї не визнають ні воскресіння, ні Ангелів, ні духів, а фарисеї в усе це вірять). ⁹Здійнявся страшений галас, і деякі фарисейські книжники підвелися й гаряче почали сперечатися. Вони твердили: «Ми не бачимо, щоб чоловік цей зробив

³ 23:23 Ананія Це був інший чоловік на ім'я Ананія, ніж той, який згадується у книзі Дії 22:12.

⁴ 23:5 Цитата приведена з книги Вих. 22:28.

щось лихе. Може й справді дух чи Ангел говорив до нього».

¹⁰Суперечка ставала все запеклішою і згодом переросла в бійку. Тоді командир злякався, що Павла можуть роздерти на шматки, і наказав воїнам спуститися й відвести його до фортеці. ¹¹Наступної ночі прийшов до Павла Господь і сказав: «Будь мужнім. Бо так, як свідчив ти про Мене в Єрусалимі, так само мусиш свідчити і в Римі».

Змова юдеїв проти Павла

¹²Наступного ранку, юдеї змовились і заприсягнулися, що не будуть ні їсти, ні пити, доки не вб'ють Павла. ¹³Тих, хто брав участь у змові було понад сорок чоловік. ¹⁴Вони пішли до головних священиків і старийшин й сказали: «Ми дали клятву нічого не їсти, доки не вб'ємо Павла. ¹⁵Отож ви й Синедріон пошліть запит до командира. Нехай знову приведуть Павла сюди, ніби для того, щоб іще раз розглянути справу більш детально, а ми підготуємося і вб'ємо його ще до того, як його сюди доставлять».

¹⁶Але син Павлової сестри, почувши про цю змову, пробрався до фортеці та й розказав про все Павлові. ¹⁷Павло покликав одного з офіцерів і сказав: «Відведи цього юнака до начальника, він має щось йому розповісти». ¹⁸Той узяв хлопця й, відвівши його до начальника, сказав: «Ув'язнений Павло покликав мене й попросив, щоб я привів цього юнака до тебе, бо він хоче тобі щось розповісти».

¹⁹Начальник узяв хлопця за руку і, відвівши убік, запитав: «Що ти хотів розповісти мені?» ²⁰Тоді юнак сказав: «Юдеї змовилися, що проситимуть тебе привести завтра Павла до Синедріону, буцімто для того, щоб вони розглянули його справу уважніше. ²¹Але не дай їм себе переконати, бо більше сорока чоловік будуть чекати на нього в засідці. Вони поклялися не їсти й не пити, доки не вб'ють Павла. І тепер вони вже напоготові, тільки й чекають твоєї згоди».

²²Начальник відпустив юнака, застеп-

рігши: «Гляди, нікому не кажи, що ти попередив мене про це». ²³Потім він покликав двох своїх офіцерів¹ і наказав: «О дев'ятій годині вечора ми вирушаємо до Кесарії. Приготуйте двісті воїнів, сімдесят вершників і двісті списоносців, ²⁴а також коней для Павла, аби перепровадити його живим до правителя Фелікса». ²⁵Він написав Феліксу такого листа:

²⁶«Клавдій Лісій шле вітання вельмишановному правителю Феліксові.

²⁷Юдеї схопили цього чоловіка і мало його не вбили, але дізнавшись, що він є римським громадянином, я з воїнами прийшов і врятував його. ²⁸Оскільки я хотів дізнатися, з якої саме причини його звинувачують, то й відвів його до юдейського Синедріону. ²⁹Я з'ясував, що їх звинувачення пов'язані зі спірними питаннями про їхній Закон. За цим чоловіком немає провини, яка б вимагала смерті або ув'язнення. ³⁰Коли ж мене повідомили, що проти цього чоловіка готується змова, то я одразу ж направив його до тебе й наказав, щоб ті, хто його звинувачує, зробили це в твоїй присутності».

³¹І воїни виконали наказ. Вони взяли Павла і вночі привели його в Антипатриду. ³²Наступного дня вершники залишилися із Павлом і супроводжували його до Кесарії, а решта повернулася до фортеці.

³³Коли вершники прибули до Кесарії, вони віддали листа правителю Феліксу й передали йому Павла. ³⁴Той прочитав листа й запитав Павла, з якої він провінції. І дізнавшись, що той із Кілікії, сказав: ³⁵«Я вислухаю тебе в присутності тих, хто тебе звинувачує». Він наказав стерегти Павла в палаці Ірода.

Суд над Павлом

24 ¹Через п'ять днів первосвященик Ананія прийшов до Кесарії

¹ 23:23 офіцерів Або «сотників». Див.: «сотник».

з кількома старішинами та правником на ім'я Тертул. Вони висунули свої звинувачення проти Павла в присутності правителя Фелікса.

²⁻³Покликавши Павла, Тертул почав звинувачувати його: «Вельмишановний Фелікс! Завдяки тобі ми насолоджуємося довгим миром. Завдяки завбачливості твоїй було проведено необхідні реформи для нашого народу. Завжди і повсюди ми визнаємо це з вдячністю. ⁴Та щоб не гаяти багато твого часу, прошу тебе, будь такий ласкавий і вислухай наше коротеньке звинувачення. ⁵Бо ми з'ясували, що цей чоловік — підбурювач. Він зчиняє заколот серед юдеїв у всьому світі й очолює секту Назарян¹. ⁶До того ж він намагався осквернити храм, ⁷але ми схопили його. [Тож ми хотіли судити його згідно з нашим Законом, але командир Лісій прийшов і силою відбив його у нас, ⁸наказавши його обвинувачам прийти до тебе]². Розпитай його сам і від нього дізнаєшся про все те, в чому ми його звинувачуємо». ⁹Юдеї підтримали звинувачення, підтвердивши, що все те правда.

Промова Павла

¹⁰Коли правитель дав знак Павлові говорити, той промовив: «Знаючи, що ти, Фелікс, був суддею цього народу вже багато років, я з радістю буду захищатися. ¹¹Як ти можеш перевірити, минуло не більше дванадцяти днів відтоді, як прийшов я до Єрусалиму на поклоніння. ¹²І ніхто не бачив, щоб я з кимось спречався в храмі або підбурював народ у синагогах чи десь у місті. ¹³Вони не можуть довести тобі ті звинувачення, що зараз висувають проти мене.

¹⁴Але я справді визнаю перед тобою, що поклоняюся Богові батьків наших, згідно з „Дорогою Господньою”, який юдеї називають сектою. Я вірю в усе те, що говорить Закон Мойсея і що написано у книгах пророків. ¹⁵Саме як і ці

¹ 24:5 Назаряни Послідовники Ісуса з Назарета.

² 24:6-8а Тож ми... тебе Деякі древньогрецькі рукописи цього речення не мають.

люди, я сподіваюся на Бога, сподіваюся, що буде воскресіння як праведних так і неправедних. ¹⁶Тому й сам роблю все можливе, щоб мати чисте сумління перед Богом і людьми.

¹⁷Після багатьох років відсутності прийшов я, щоб принести моєму народові дарунки для бідних і пожертви в храмі. ¹⁸І поки я робив це, саме коли я здійснив обряд очищення³, вони знайшли мене. Там не було ні натовпу, ані безчинств. ¹⁹Там було кілька юдеїв із Азії. Це саме вони мали бстати перед тобою і висловити свої звинувачення, якщо є в них щось проти мене. ²⁰Або нехай присутні тут скажуть, що неправедного в тому, що сказав я, стоячи перед Синедріоном. ²¹Хіба що одне, стоячи перед ними, я вигукнув: „Ви зараз судите мене за віру в воскресіння з мертвих”».

Ув'язнення Павла в Кесарії

²²Тоді Фелікс, добре обізнаний з усім, що стосується «Дороги Господньої», відклав слухання справи, сказавши: «Коли прийде командир Лісій, я вирішу цю справу». ²³Він наказав одному з офіцерів⁴ тримати Павла під вартою, але пішов на деякі послаблення й дозволив близьким Павла піклуватися про нього.

²⁴Через декілька днів Фелікс прийшов зі своєю дружиною Друзиллою (вона була юдейкою). Він послав по Павла й слухав, як той говорив про віру в Ісуса Христа. ²⁵Та коли Павло почав говорити про праведність, стриманість і прийдешній суд, Фелікс злякався й промовив: «Поки що йди. Я покличу тебе, коли зможу». ²⁶Водночас він сподівався, що Павло дастъ йому хабар, тож часто посылав по Павла й розмовляв з ним.

²⁷А через два роки на місце Фелікса прийшов Порцій Фест. Оскільки він хотів догоditи юдеям, то й залишив Павла у в'язниці.

³ 24:18 обряд очищення Це символізувало кінець церемонії прийняття назорейської клятви. Див.: «назорей».

⁴ 24:23 одному з офіцерів Або «сотникові». Див.: «сотник».

Павло перед Фестом

25 ¹Отож Фест став правителем і через три дні прибув з Кесарії до Єрусалиму. ²Юдейські правителі і головні священики виклали свої звинувачення проти Павла перед Фестом. ³Вони благали правителя зробити мілість і відправити Павла до Єрусалиму (самі ж вони змовилися вбити його по дорозі). ⁴Але Фест відповів, що Павла стережуть у Кесарії і що він сам невдовзі туди йде. ⁵«Хай хтось із ваших вождів піде зі мною, — сказав він, — і нехай висунуту звинувачення против цього чоловіка, якщо за ним є якася вина».

⁶Пробувши там днів вісім-десять, Фест виrushив до Кесарії. Наступного ж дня посів він суддівське місце і звелів привести Павла. ⁷Коли Павла привели, його обступили юдеї, які прийшли з Єрусалиму. Вони висунули проти нього багато серйозних звинувачень, але довести їх не могли. ⁸Павло захищався, промовляючи: «Немає за мною ніякої провини ні проти Закону юдейського, ні проти храму, ні проти цезаря».

⁹Але Фест хотів догодити юдеям. Тому він запитав Павла: «Ти хочешйти до Єрусалиму, щоб я судив тебе там?» ¹⁰На те Павло відповів: «Я зараз стою перед судом цезаря, де мене слід судити. Я нічого не скоїв юдеям, тобі й самому це добре відомо. ¹¹Якщо ж я винен і зробив щось таке, що заслуговує смертної кари, то я не намагаюся уникнути її. Та оскільки немає правди у звинуваченнях цих людей, то ніхто не може їм мене відати. Я звертаюся до суду цезаревого».

¹²Фест, порадившись зі своїми помічниками, відповів: «Ти вимагав цезаревого суду, до цезаря й підеш».

Павло перед царем Агриппою

¹³Через кілька днів цар Агриппа і Вереніка прибули до Кесарії, щоб привітати Фesta. ¹⁴Вони лишалися в Кесарії багато днів, і Фест розповів цареві про Павлову справу: «Є тут один чоловік, якого Фелікс залишив у тюрмі. ¹⁵Коли я був в Єрусалимі, юдейські первосвященики

й старійшини свідчили проти нього й вимагали його засудження і смерті. ¹⁶Та я сказав їм, що це суперечить римським законам: видавати звинуваченого, доки він не зустрінеться віч-на-віч із тими, хто його звинувачує і не отримає можливості захистити себе від звинувачення.

¹⁷Отож коли ті юдеї прибули сюди для суду, я не зволікав. Наступного ж дня я сів на суддівське місце й наказав привести Павла до мене. ¹⁸Та коли вони стали свідчити проти нього, то не звинуватили його у жодному злочині на які я очікував. ¹⁹Натомість вони сперечалися з ним з питань його власної релігії і про Якогось Ісуса, Який помер, хоча Павло стверджував, що Той живий.

²⁰У мене виникли сумніви щодо того, як розслідувати все це. Через те я запитав Павла, чи не хоче він стати перед судом в Єрусалимі. ²¹Але Павло попросив, щоб його тримали до рішення імператора. Тож я наказав стерегти його доти, доки я зможу відправити його до цезаря в Рим».

²²На це Агриппа промовив до Фesta: «Я хотів би сам послухати цього чоловіка».

«Завтра ж ти його почуєш», — відповів Фест.

²³Отож наступного дня Агриппа і Вереніка з великою пишністю прибули в суд. Вони ввійшли до судової палати, в якій були воєначальники та знать міста. Фест віддав наказ привести Павла.

²⁴Тоді Фест сказав: «Царю Агриппо і всі присутні тут, ви бачите цього чоловіка, на кого скаржилася мені юдейська громада і в Єрусалимі, й тут. Всі вони наполягали на тому, що цей чоловік не повинен жити. ²⁵Але я не знайшов за ним ніякої провини, вартої смертної кари. Він сам вимагав імператорського суду, тож я й вирішив послати його до імператора. ²⁶Але я не маю нічого конкретного проти нього, про що міг би написати імператорові. Ось чому я ставлю його перед вами і особливо перед тобою, царю Агриппо, щоб

після нашого розслідування мені було що написати імператору.²⁷Бо здається мені нерозсудливим посылати в'язня і не вказувати на висунуті проти нього звинувачення».

Промова Павла перед царем Агриппою

26 ¹Агриппа звернувся до Павла: «Можеш говорити за себе». Тоді Павло підняв руку й почав промову на свій захист:² «Царю Агриппо! Я вважаю, що мені пощастило стояти сьогодні перед тобою і захищатися проти всього того, в чому мене звинувачують юдеї.³ Адже ти обізнаний в усіх юдейських звичаях, знаєш усі спірні питання. Тому я прошу твого терпіння. Вислухай мене.

⁴Всі юдеї знають, що життя мое від самого початку пройшло серед моєї народу, а потім і в Єрусалимі.⁵Вони знають мене здавна і могли б засвідчити, якби захотіли, що жив я як фарисей — член найсуворішої секти нашої релігії.⁶І тепер за надію на обітницю, дану Богом нашим предкам, я стою перед судом.⁷Дванадцять племен нашого народу, сподіваючись на її здійснення, вдень і вночі сумлінно служать Богу. І саме за цю надію, о царю, мене ѿзвинувачують юдеї!⁸Чому ви вважаєте неймовірним, що Бог воскрешає мертвих?

⁹Я також вважав, що усіма силами мушу боротися проти Ісуса з Назарета.¹⁰Спочатку, я робив це в Єрусалимі, та чимало Божих людей кинув я до в'язниці, коли мав владу від головних священиків. І коли тих людей убивали, на те була і моя згода.¹¹У всіх синагогах я часто карав їх, намагаючись змусити їх проклинати Ісуса¹. Мой люті проти них не було меж, і навіть в інших містах я переслідував їх.

¹²Одна з таких подорожей була в Дамаск із повноваженнями й дорученням від головних священиків.¹³По дорозі до Дамаска, десь опівдні, я побачив світло, що линуло з небес. Було воно яскравіше від сонця і сяйливо розлилося навколо

¹ 26:11 проклинати Ісуса Буквально «говорити блознірства проти Ісуса». Тобто вони не вірили в Ісуса.

мене й моїх супутників.¹⁴Ми всі попадали на землю, і тут я почув голос, що звертався до мене єврейською мовою: „Савле, Савле! Навіщо ти переслідуєш Мене? Коли ти перешкоджаєш Мені, ти лише собі завдаєш шкоди”.

¹⁵Я запитав: „Хто ти, Господи?” І Він відповів: „Я Ісус, Якого ти переслідуєш.¹⁶Але підведися, встань на ноги. Я з'явився тобі, щоб призначити тебе слугою Своїм і свідком того, що ти вже про Мене почув, і того, що Я тобі ще покажу.¹⁷Я захищатиму тебе від народу юдейського і від поган, до яких тебе й посилаю.¹⁸Відкрий ім очі і допоможи зрозуміти істину, поверни їх від темряви до світла, від влади сатани до Бога, щоб відпустилися гріхи їхні, і щоб вони дістали місце серед тих, хто освячений вірою в Мене”.

¹⁹Ось чому, царю Агриппо, я не міг не коритися Небесному знаменню.²⁰Спершу я почав проповідувати людям Дамаска, потім у Єрусалимі й по всій Юдеї, а також і поганам, щоб вони покаялися й прийшли до Бога, і щоб вчинками своїми стверджували своє покаяння.

²¹За все це юдеї схопили мене в храмі й намагалися вбити.²²Але Бог допоміг мені, як і сьогодні допомагає. Тож стою я тут і свідчу людям простим і знатним. І свідчення мое — ні про що інше, як про те, що провіщали пророки й Мойсей:²³Христос зазнає смерті й першим воскресне з мертвих, та принесе світло² істинного Бога як для народу юдейського, так і для поган».

Павло намагається переконати Агриппу

²⁴У той час, коли Павло ще продовжував говорити на свій захист, Фест голосно промовив: «Павле, ти втратив здоровий глузд! Велика вченість твоя привела тебе до божевілля».

²⁵«Я не божевільний, вельмиша новний Фесте, — відповів Павло. — І все, що кажу я, є правдиве і розумне.²⁶Все це добре відоме цареві Агриппі, і я можу про це з ним вільно говорити.

² 26:23 принесе світло Або «проголошувати світло».

Я переконаний, що жодна з цих справ не пройшла повз його увагу, бо все це відбувалось на очах у всіх людей.²⁷ Царю Агриппо, чи віриш ти пророкам? Я знаю, що віриш».

²⁸ Агриппа промовив до Павла: «Чи не думаєш ти, що зможеш мене так скоро переконати стати послідовником Христя?»

²⁹ На те Павло відповів: «Не в тому річ, скоро чи ні. Я ж молю Бога не тільки за тебе, а й за всіх, хто слухає мене сьогодні, щоб усі отримали спасіння і стали такими, як я. Звісно, я кажу не про ці кайдани, що на мені».

³⁰ Цар Агриппа підвіся, а за ним підвелися намісник, Вереніка і всі ті, хто сиділи навколо. ³¹ Вийшовши з кімнати, вони заговорили між собою: «Цей чоловік не зробив нічого такого, що заслуговувало б на смертну кару або ув'язнення». ³² Агриппа ж сказав Фестові: «Цього чоловіка можна було б звільнити, якби він не вимагав цезаревого суду».

Подорож до Риму

27 ¹ Коли було прийняте рішення про те, щоб нам відплисти до Італії, Павла і ще кількох інших в'язнів передали офіцеру¹ на ім'я Юлій, який служив у полку імператора. ² Ми сіли на адрамітський корабель, що відходив до портів уздовж азіатського узбережжя. З нами був Аристарх, македонець із Солуні.

³ Наступного дня ми припливли в Сидон. Юлій доброзичливо поставився до Павла й дозволив йому відвідати своїх друзів, щоб ті подбали про нього. ⁴ Звідти ми відпливли до Кіпру, оскільки був зустрічний вітер. ⁵ Ми пройшли через відкриті води біля берегів Кілікії та Памфілії і прибули до Міри, що в Лікії. ⁶ Там сотник знайшов олександрийський корабель, що плив до Італії, і посадив нас на нього.

⁷ Кілька днів ми пливли повільно й ледве досягли Кніда. Оскільки вітер

перешкоджав триматися нашого курсу, ми попливли на півден до Криту біля Салмона. ⁸ Долаючи великі труднощі, ми пливли вздовж крітського берега, аж доки не пристали до місця, що мало назву Добра Пристань, неподалік міста Ласея.

⁹ Багато часу вже було згаяно, і плисти вже стало небезпечно, тому що юдейський Піст² уже пройшов. ¹⁰ Павло попереджав їх: «Люди, я передбачаю, що плавання наше буде небезпечним і приведе до багатьох втрат. Під загрозою не лише вантаж і корабель, але й наше життя». ¹¹ Та офіцера переконали капітан і власник корабля, а не Павлові слова.

¹² Оскільки пристань була непридатна для зимівлі, то більшість вирішила, що треба вийти в море і, якщо вдасться, дістатися Фенікса, міста на Криті, і вже там перебути зиму. У Феніксі була бухта, яка виходила як на південно-західне, так і на північно-західне узбережжя. ¹³ Коли ж повіяв легкий південний вітерець, вони вирішили, що це якраз слушний момент, тож підняли якір і вирушили вздовж крітського узбережжя.

Буря

¹⁴ Та невдовзі з острова почав задувати ураганний вітер, який називався «Північносхідник». ¹⁵ Він захопив наш корабель і нас понесло, та оскільки ми не могли плисти проти бурі, то вирішили віддатися на волю вітрові.

¹⁶ Коли ми пропливали повз маленький острівець Кавда, він трохи захистив нас від вітру. І з великими труднощами нам ледве вдалося втягти на палубу рятувальний човен. ¹⁷ Після того ми намагалися обв'язати канатами корабель. А щоб не сісти на міліну Сірти, матроси спустили вітрила й віддалися на волю хвиль. ¹⁸ Штурм дужчав. Тож наступного дня вони почали викидати за борт ван-

^{27:9} Піст Юдейське свято, також відоме, як День Спокути, що відзначалось на десятій день місяця Тишрі (вересень — жовтень). Після цього свята, починався сезон штурмів на морі.

¹ 27:1 офіцеру Або «сотнику». Див.: «сотник».

таж,¹⁹ а на третій день повикидали і усе корабельне знаряддя.

²⁰Кілька діб не з'являлися на небі ні сонце, ані зірки. Шторм усе лютував і у нас не лишалося ніякої надії на порятунок. ²¹Давно вже ніхто нічого не їв. Тоді Павло встав перед ними і сказав: «Люди, ви мусили послухатися моєї поради й не відпливати з Криту. Тоді б ви уникли таких втрат і такої шкоди. ²²Але зараз я закликаю вас не впадати в розпач, ніхто з вас не загине, тільки корабель втратимо. ²³Бо минулой ночі з'явився мені Ангел від Бога, Якому я належу і Якому служу. ²⁴Ангел сказав мені: „Не байся, Павле. Ти маєш стати перед цезарем, тому Бог збереже життя тобі й людям, які пливуть з тобою”. ²⁵Тож тримайтесь, мужі, бо я вірю в Бога і в те, що все станеться так, як було мені сказано. ²⁶Але ж ми повинні натрапити на якийсь острів».

Порятунок

²⁷Як настала чотирнадцята ніч, нас все несло через Адріатичне море. Десь опівночі моряки відчули, що поруч земля. ²⁸Вони заміряли глибину, і знайшли, що вона становила біля сорока метрів¹. Трохи далі заміряли, і виявилося вже тридцять². ²⁹Остерігаючись наскоочити на підводне каміння, моряки скинули з корми чотири якорі. Всі молилися, щоб швидше настав день.

³⁰Деякі моряки спробували втекти з корабля. Вони спустили рятувальний човен, удаючи, що збираються кинути ще кілька якорів з носа корабля. ³¹Та Павло сказав офіцерові й воїнам: «Якщо ці люди не залишаться на борту, не буде вам порятунку». ³²Тоді воїни пеперизали канати і скинули рятувальний човен.

³³Перед самим світанком Павло умовляв усіх поїсти, кажучи: «Сьогодні вже чотирнадцятий день напруженого чекання, та ви увесь час нічого не їли. ³⁴Отож благаю вас трохи попоїсти,

бо вам це необхідно, аби вижити, щоб жодна волосина не впала з вашої голови». ³⁵Сказавши так, Павло узяв хлібину, віддав хвалу Богові перед усіма і, переломивши хліб, почав їсти. ³⁶Це їх підбадьорило, і самі вони теж трішки поїли. ³⁷Всього ж на кораблі нас було двісті сімдесят шість душ. ³⁸Добре поївши, вони почали викидати пшеницю у море, аби полегшити корабель.

³⁹А як настав день, то побачили вони невідому землю, але помітили затоку із похилим берегом та й вирішили, якщо вдасться, там пристати. ⁴⁰Отож, відрубавши якорі, вони залишили їх у морі. Потім моряки відв'язали канати, якими були закріплені керма, й поставивши вітрило за вітром, попрямували до берега. ⁴¹Але потрапивши на піщану мілину, ніс корабля нерухомо загруз, а корму розбивали потужні хвилі.

⁴²Воїни змовилися повбивати полонених, щоб жоден не міг поплисти й утекти. ⁴³Але офіцер хотів врятувати Павла і тому утримав їх від цього. Він наказав тим, хто вміє плавати, першими стирибати з корабля в море і добиратися до суши. ⁴⁴А решта мусили добиратися до берега на дошках і уламках корабля. Отак усі благополучно дісталися до землі.

На острові Мальта

28 ¹Врятувавшись, ми з'ясували, що острів цей називається Мальта. ²Місцеві жителі виявили до нас надзвичайну доброту. Як пішов дощ і стало холодно, вони розвели багаття й запросили нас. ³Павло назбирав хмизу і як поклав його в огонь, то виповзла гадюка, вдарила його, почевившись на його руці. ⁴Коли місцеві жителі побачили гадюку, яка звисала з його руки, то почали перемовлятися поміж собою: «Цей чоловік, певно, убивця. Хоч і не загинув він у морі, та все ж Правосуддя³ не дозволяє йому жити».

⁵Але Павло струсив гадюку в огонь

¹ 27:28 біля сорока метрів Буквально «20 фатомів».

² 27:28 тридцять метрів Буквально «15 фатомів».

³ 28:4 Правосуддя Люди думали, що існує богиня на ім'я «Правосуддя», яка карає людей за лихі вчинки.

і не зазнав ніякої шкоди. ⁶Вони довго чекали, що він спухне чи раптом впаде мертвий. А як побачили, що нічого такого з Павлом не скoilося, то змінили свою думку і проголосили його богом.

⁷Навколо того місця простиралися землі, що належали правителю острова на ім'я Публій. Він запросив нас до своєї оселі й три дні гостинно опікувався нами. ⁸Батько Публія був прикутий до ліжка, бо хворів на лихоманку та червінку¹. Павло пішов провідати його, і помолившись, поклав на хворого руки й зцілив його. ⁹Після того як це сталося, інші хворі острова почали приходити до Павла і зцілювалися.

¹⁰Мешканці острова дуже вшановували нас, і як ми відплівали, то вони забезпечили нас усім необхідним.

Подорож від Мальти до Рима

¹¹Через три місяці відплівли ми на олександрійському кораблі, який зимував на острові. На його кормі був зображеній знак богів-близнюків Діоскурів². ¹²Діставшись до Сиракуз, ми пробули там три дні. ¹³Звідти ми відплівли й прибули до Регії. Наступного дня повіяв південний вітер, і ми вирушили далі, а на другий день ми припливли до Путеолі, ¹⁴де знайшли братів, які запросили нас тиждень погостювати у них. Так ми прибули до Рима. ¹⁵Там брати почули про нас і вийшли нас зустрічати аж до Аппієвої площі³ й Трьох Таверн. Побачивши їх, Павло подякував Богові й підбадьорився. ¹⁶Коли прибули ми до Рима, то Павлові було дано дозвіл жити окремо, але під охороною війна.

Павло проповідує в Римі

¹⁷Через три дні зібрали він найвпливовіших юдеїв. І як посходилися вони, промовив до них: «Браття, хоч нічого я не вчинив проти нашого народу, ані против

¹28:8 червінку Або «дизентерію».

²28:11 Діоскури Сини Зевса, брати-близнюки Полідевк і Кастор.

³28:15 Аппієва площа Лежала на Аппієвій дорозі. Від Рима до Аппієвої площи було близько 69 кілометрів, а до Трьох Таверн — близько 48 км.

звичаїв наших предків, мене видали в Єрусалимі римлянам як в'язня. ¹⁸Римляни допитали мене ѹ хотіли відпустити, бо я не винен ні в чому такому, за що карають на смерть. ¹⁹Та юдеї з тим не погодилися. Тож я був змушений звернутися до суду цезаря, але я зробив це зовсім не для того, щоб звинуватити свій народ.

²⁰Ось чому я просив про зустріч і розмову з вами: бо за надію Ізраїлеву мене закуто в ці кайдани».

²¹Вожді юдеїв відповіли Павлові: «Ми не одержували з Юдеї ніяких листів про тебе. ²²Але нам хотілося б почути від тебе самого про твої погляди, бо ми знаємо, що проти цього нового руху повсюди виступають люди».

²³Вони домовилися з Павлом на певний день, і тоді ще більше народу прийшло туди, де він зупинився. З ранку й до вечора Павло розмовляв і свідчив про Царство Боже. Він намагався переконати їх про Ісуса, спираючись на Закон Мойсеїв і на пророків. ²⁴Декого переконали його слова, але інші не вірили. ²⁵Люди почали розходитися, не дійшовши згоди. Тоді Павло на завершення мовив так: «Добре сказав Дух Святий, коли говорив з праотцями відшими устами пророка Ісаї:

²⁶„Іди до народу цього і скажи:

„Ви будете слухати, слухати,
але не зрозумієте,
ви будете дивитися, дивитися,
але не побачите.

²⁷Бо зачерствіло серце народу цього.

Слух у людей цих притупився,
і очі вони позаплющували.

Бо інакше могли б побачити на
власні очі,

почути на власні вуха, зрозуміти
серцем своїм,

і тоді повернулися б до Мене,

і Я б їх зцілив”.

Ісаї 6:9–10

²⁸Через те нехай буде вам відомо, що Бог послав Своє спасіння поганам. Вони й почують!» ²⁹[І як сказав він це,

юдеї пішли, палко сперечаючись поміж собою]¹.

³⁰Цілих два роки прожив Павло в будинку, що наймав за власний кошт.

¹ **28:29** Деякі древньогрецькі рукописи цього вірша не мають.

І приймав він усіх, хто приходив його провідати. ³¹Павло проповідував Царство Боже і навчав про Господа Ісуса Христа. Він говорив дуже сміливо й відверто, і ніхто не перешкоджав йому.

Послання Павла

До Римлян

Вітання римлянам

1 ¹⁻²Павло, слуга Христа Ісуса, покликаний Богом апостол, вибраний для того, щоб нести людям Добру Звістку Божу.

Про неї ще раніше сповіщали пороки у Святому Писанні. ³⁻⁴Ця Добра Звістка — про Сина Божого, Господа нашого Ісуса Христа. Як людина Він походив з роду Давидового, але Духом Святым¹, був проголошений могутнім Сином Божим завдяки воскресінню з мертвих.

⁵Від Нього я одержав велику благодать бути апостолом, щоб принести в ім'я Христа всім неюдеям смирення, народжене вірою. ⁶Серед цих народів і ви, римляни, також покликані Богом належати Ісусу Христу. ⁷Звертаюсь я до всіх вас, хто живе в Римі, кого Бог любить і покликав бути святым народом Божим. Благодать і мир вам від Бога, Отця нашого, і від Господа Ісуса Христа!

Молитва подяки

⁸Насамперед, я дякую моєму Богу через Ісуса Христа за вас усіх, бо люди всього світу говорять про вашу віру. ⁹⁻¹⁰Богу я служу всім своїм серцем і несу людям Добру Звістку про Його Сина. Бог — свідок мені в тому, що я постійно пам'ятаю вас. У своїх молитвах я завжди прошу Бога, щоб Він дозволив мені прийти до вас. ¹¹Бо прагну я вас побачити, щоб розділити з вами той духовний дар, що надасть вам сили.

¹²Я маю на увазі те, що коли ми будемо разом, то зможемо підбадьорити одне одного через нашу віру: ви допоможете мені, а я допоможу вам. ¹³Браття

і сестри, я хочу, щоб ви знали, що багато разів я збирався до вас, щоб зібрати гарний урожай також серед вас, так само, як я вже зібрав серед інших народів, та на моєму шляху завжди вставали якісь перешкоди. ¹⁴Я боржник перед усіма народами: як перед греками, так і перед варварами, як перед ученими, так і перед неосвіченими.

¹⁵Ось чому я прагнущу проповідувати Добру Звістку і вам, хто живе в Римі. ¹⁶І не соромлюся я Евангелії, бо це сила Божа для спасіння всіх віруючих — спершу юдеїв, а тоді й паган. ¹⁷Бо Добра Звістка відкриває праведність Божу, яка ґрунтується на вірі — з самого початку й до кінця. Про це сказано у Святому Писанні: «Праведний вірою житиме»².

Гнів Божий

¹⁸Гнів Божий сходить з Неба на все лихе й неправедне, що чинять люди. Своєю неправедністю вони пригнічують істину. ¹⁹Бог гнівається на них, бо все, що може бути відоме про Бога, досконально ясно, тому що Він зробив це ясним для людей.

²⁰⁻²¹Від створення світу для людей стали ясними і зрозумілими Його незримі властивості — вічна сила Його і божественність. Це видно по тому, що Бог здійснив. Отже, немає людям виправдання за гріхи їхні, бо навіть знаючи Бога, вони не дякували й не прославляли Його. Вони знікчемніли думками своїми, а їхні нерозумні серця затямарилися. ²²Хоча й назвали вони себе мудрими, та стали нерозумними. ²³Вони проміняли славу невмирущого Бога на

¹:3-4 Духом Святым Буквально «духом святості».

²:17 Цитата приведена з книги Ап. 2:4.

вигадані образи, подібні до смертних людей, птахів, тварин і гадів.

²⁴Через те Бог віддав їх розпусті разом з гріховними прагненнями їхніх сердець. Він дозволив їм осквернити свої тіла одне з одним. ²⁵Вони проміняли істину про Бога на брехню, оскільки поклонялися і служили радше творінням, аніж Творцю, благословленному в віках. Амінъ.

²⁶Отож Бог полішив тих людей, віддавши їх ганебним пристрастиям: жінки проміняли природні статеві стосунки на протиприродні. ²⁷Так само і чоловіки залишили природні статеві стосунки з жінками й запалилися безсороною пожадливістю одне до одного. Вони почали чинити сором поміж собою, і за те прийняли покарання, яке заслужили за своє збочення.

²⁸Вони не вважали за потрібне візнати Бога, тож Він віддав їх їхньому ж збоченому розуму, щоб чинили вони те, що не годиться робити. ²⁹Ці люди сповнені всілякого гріха, злоби, себе-любства, скнарості, заздрощів, вбивства, розбратау, облуди й лихих думок про інших. Вони поширяють плітки, ³⁰зводять наклепи, ненавидять Бога. Вони брутальні й самопевнені, вихвалаються перед іншими, вигадують, як вчинити зло, і не шанують своїх батьків. ³¹Це нерозумні люди, котрі ніколи не виконують обіцянок; вони недобрі й немилосердні. ³²Навіть знаючи праведний Наказ Божий, що кожен, хто чинить таке, заслуговує на смерть, вони не лише чинять так, а й схвалюють вчинки подібних до себе.

Ви теж грішні

2 ¹О, людино! Хоч би хто ти був, немає тобі віправдання, якщо ти судиш інших. Судячи іншого, засуджуєш себе, бо чиниш той самий гріх, як і ті, кого судиш. ²Ми знаємо, що Божий суд над тими, хто робить так — справедливий. ³Невже ти вважаєш, що засуджуєши інших за такі самі вчинки, що й ти чиниш, тобі вдасться уникнути Божо-

го суду? ⁴Чи, може, ти зневажаєш Його велику доброту, терпимість і терпіння? Може, не розумієш, що Його доброта вказує тобі шлях до покаяння?

⁵О, людино! Через свою впертість і нерозкаяне серце, ти помножуєш покарання Боже проти себе в день гніву, коли Праведний Суд Божий буде виявлений. ⁶Бог відплатить кожному за його вчинки. ⁷А тим, хто добрими вчинками шукає славу, пошану й бессмертя, Бог даруватиме вічне життя. ⁸Бог відплатить гнівом і люттю тим, хто не йде шляхом праведним, а навпаки себелюбно служить неправді.

⁹Лихо й страждання тому, хто чинить зло: спершу юдеям, а потім і поганам.

¹⁰Нехай буде слава, мир і пошана кожному, хто чинить добро: спершу юдеям, а потім і поганам. ¹¹Бог не дає переваги ні кому.

¹²Хто згрішив, не маючи Закону, той і згине без Закону. Грішника, який знає Закон, буде засуджено за Законом. Бо немає різниці між тим грішником, котрий має Закон, і тим, який його не має.

¹³Не ті праведні перед Богом, які чують Закон, а ті, хто його виконують. Тих буде віправдано.

¹⁴Отже, якщо погани, не маючи Закону, з природи своєї дотримуються його, вони самі є Закон для себе, хоч і не мають Закону. ¹⁵Вони показують, що те, чого Закон вимагає, записане в їхніх серцях. Свідомість їхня також свідчить про це, оскільки їхні думки інколи звинувачують, та інколи виправдовують їх. ¹⁶І станеться те в День, коли Бог через Ісуса Христа судитиме людські таємні думки. Так свідчить Добра Звістка, яку я проповідую.

Юдеї і Закон

¹⁷⁻²¹Якщо ти називаєш себе юдеєм і покладаєшся на Закон, ѹ пишаєшся своїм Богом, знаючи Його волю, і сповідуєш усе те, що є справді важливим, оскільки ти вивчив Закон; якщо ти впевнений у тому, що ти поводир для сліпців і світло для тих, хто у темряві; якщо ти на-

ставник для нерозумних і вчитель для невігласів, бо ти маєш в Законі втілення знань та істини, то чому ж тоді ти, на-вчаючи інших, не навчиш себе? Чому ти, проповідуючи не красти, сам кра-деш?²²Чому стверджуючи, що людина не повинна чинити перелобу, сам чиниш? Чому відчуваючи огиду до бовванів, сам обкрадаєш храми?²³Чому хвалишся За-коном, а сам ганьбиш Бога, порушуючи Закон?²⁴Як сказано у Святому Писанні: «Через вас ганьбиться ім'я Бога перед поганами»¹.

²⁵Обрізання має значення лише тоді, коли ти виконуєш Закон. Якщо ж по-рушуєш Закон, то наче ти ніколи й не обрізався.²⁶Якщо чоловікові не зроби-ли обрізання, але він виконує все, що сказано в Законі, то це все одно, як коли б він був обрізаний.

²⁷Вам, юдеї, зробили обрізання, й вам був даний написаний Закон, але ви ж порушуєте його. І той, хто на тілі своєму має необрізану плоть, але до-тримується Закону, засудить вас.²⁸Бо справжній юдей не той, хто юдей тільки зовні, і не те справжнє обрізання, що лише на тілі.²⁹Справжній юдей це той, хто юдей у душі своїй. Істинне обрізан-ня має бути в серці — за Духом, а не за буквою. Тож хвала такому чоловікові буде не від людей, а від Бога.

Всі люди грішні

З¹Так у чому ж перевага юдеїв над іншими людьми, і яка користь від обрізання?²Хня перевага велика у ба-гатьох відношеннях. Насамперед їм довірені Слова Божі.³А що як деякі з них невірні Богу? Їхня невірність не знищить вірності Богу.⁴Звісно, ні! Бог завжди правдивий, навіть якщо кожна людина неправдива. Як сказано у Свя-тому Писанні:

«Щоб ти був виправданий, коли будеш свідчити,
і коли судитимуть тебе, то
переможеш». *Псалми 50:4*

⁵Що скажемо ми, коли неправедність

наша виявляє праведність Божу? Невже Бог несправедливий, коли гнівається на нас? (Так міркують деякі з людей).⁶Звісно, ні! Бо якби Бог був несправед-ливим, як міг би Він судити світ?

⁷Ви можете заперечити: «Якщо Божа правда стала яснішою і Його слава збільшилася через мою неправду, то чому ж мене звинувачують, як якогось грішника?»⁸Це все одно, що сказати: «Творімо зло, щоб прийшло добре!» А дехто зводить наклеп на нас, вони стверджують, ніби ми навчаємо same цього. Такі люди заслуговують на осуд!

⁹Що ж виходить? Чи ми, юдеї, маємо перевагу над поганами? Анітрохи! Бо я вже казав, що як юдеї, так і неюдеї, — всі однаково винні у гріху.¹⁰Як сказано у Святому Писанні:

«Праведного жодного немає!

¹¹Немає жодного,
хто розуміє Бога або шукає Бога.
¹²Всі люди відвернулися від Нього,
всі до одного стали нікчемними.
Немає тих, хто робить добре справи.
Немає жодного!» *Псалми 13:1-3*

¹³«Уста їх подібні до гробниць
розкритих,
на язиці ж у кожного брехня».

Псалми 4:9

«На устах їхніх зміїна отрута».

Псалми 139:3

¹⁴«Прокляття й гіркота на їхніх устах».

Псалми 9:7

¹⁵«Швидкі вони пролити кров.

¹⁶Хоч би куди ішли вони,
з собою скрізь несуть руїну і
страждання.

¹⁷Їм геть дорога миру не відома».

Ісаїя 59:7-8

¹⁸«І страху перед Богом в них немає».

Псалми 36:1

¹⁹Зара з ми знаємо: все, що сказане в Законі, звернене до тих, кому Закон був даний. І це замкне уста всім, хто на-

¹2:24 Цитата приведена з книг Ic. 52:5 та Ez. 36:20-23.

магатиметься мовити хоч слово у своє висправдання, та щоб увесь світ був у відповіді перед судом Божим.²⁰Бо ніхто не може висправатися перед Богом, виконуючи Закон. Адже Закон тільки виявляє очевидність гріха.

Бог робить людей праведними

²¹Та зараз, незалежно від Закону, відкрилася правда Божа, хоча про це свідчать Закон і пророки. ²²Бог робить людей праведними через віру в Ісуса Христа¹. Всі люди рівні й немає між ними різниці. ²³Бо всі люди згрішили, і всім їм бракує слави Божої.

²⁴Усі люди стали праведні перед Богом завдяки дару Божої милості, завдяки визволенню, яке Бог здійснив через Ісуса Христа. ²⁵Бог віддав Ісуса в жертву для прощення всіх гріхів людських через віру, і показав цим, що Він — справедливий. Адже завдяки Своїй терпимості, Він залишив усі гріхи, здійснені в минулому, без покарання. ²⁶Він робив так, щоб нині показати справедливість Свою і щоб бути справедливим, водночас висправдовуючи тих, хто має віру у Ісуса.

²⁷Чи є тоді чого пишатися собою? Немає! Чому? Тому що ми слідуємо за Законом віри, та не за Законом справ. ²⁸Бо ми вважаємо, що людина стає праведною перед Богом вірою своєю, незалежно від виконання того, що вимагає Закон.

²⁹Чи Бог належить лише юдеям? Хіба Він не належить також і неюдеям? Так, Він належить і їм. ³⁰Оскільки Бог єдиний, то Він висправдає юдеїв² і поган³ завдяки їхній вірі. ³¹Чи скасовуємо ми Закон цією вірою? Зовсім ні! Навпаки, вірою ми встановлюємо Закон.

Авраамів приклад

4 ¹Що скажемо ми про Авраама, земного праотця нашого? Що візнав він про віру в Господа Свого? ²Якщо

¹ 3:22 через віру в Ісуса Христа Або «через вірність Ісуса Христа».

² 3:30 юдеїв Буквально «обрізання».

³ 3:30 поган Буквально «необрізання».

Авраам став праведним завдяки своїм вчинкам, то мав усі підстави пишатися, але не перед Богом. ³Ось що сказано у Святому Писанні: «Авраам повірив Богу. Бог прийняв його віру і зарахував її Авраамові як праведність»⁴. ⁴Платня тому, хто працює, зараховується не як дарунок, а як заробіток. ⁵Якщо людина не працює, але вірує в Бога, Який висправдовує лихих людей, то ця віра зараховується йому як праведність. ⁶Так само і Давид сказав, що блаженний той, кому Бог зараховує праведність, незважаючи на його вчинки:

⁷ «Блаженні ті,
чий злочини прощені, чий гріхи
відпущені.

⁸ Блаженний той,
кому Господь гріхи не зарахує».

Псалми 31:1-2

⁹Чи це благословення лише для тих, кому зробили обрізання, чи, може, й для тих, кому його не робили? Звісно, що стосується також і необрізаних. Адже ми сказали: «Авраамова віра була зарахована йому в праведність»¹⁰. Коли ж він став таким, коли віра йому була зарахована? До обрізання, чи після? Господь прийняв Авраама до обрізання. ¹¹Для Авраама обрізання було знаком, печаттю того, що Бог прийняв його праведним за віру, яку він мав іще до обрізання. Саме тому Авраам є батьком усіх віруючих, навіть якщо їм не зроблено обрізання, (щоб праведність була зарахована також і їм). ¹²Він також є батьком і обрізаних, котрі йдуть слідом за ним у його вірі, яку він мав іще раніше.

Божа обітниця

¹³Не через Закон була дана Авраамові і його нащадкам обіцянка, що він стане спадкоємцем світу, але за праведність його, яка йде від віри. ¹⁴Якщо ж спадкоємцем світу є народ, залежний від Закону, то віра — безглазда, а обітниця — нікчемна.¹⁵Бо Закон викликає гнів Божий, а коли немає Закону, то й порушення немає.

⁴ 4:3 Цитата приведена з книги Бут. 15:6.

¹⁶Тож обітниця Божа йде через віру, щоб люди одержали її, як подарунок. А якщо це так, то й для всіх Авраамових нащадків обітниця буде несхитною. І не лише для тих, у кого є Закон Мойсея, а й для тих, хто вірою живе, як жив Авраам. Через те і є він батьком для нас усіх.¹⁷Так сказано й у Святому Писанні: «Зробив Я тебе батьком багатьох народів»¹. Авраам є нашим батьком перед Богом, в Якого він вірив, і Який дає життя померлим, з волі Якого існує те, чого не існувало.¹⁸Не було ніякої надії, що Авраам матиме дітей, але ж в серці своєму він вірив в Бога і продовжував сподіватися. Отож бо він і став батьком багатьох народів. Бо сказано: «Твої нащадків буде, як тих зірок на небі»².

¹⁹⁻²⁰І віра його не ослабла. Хоч він знов, що тілом уже старий, аби мати дітей (було йому на той час близько ста років), і розумів, що Сара, жінка його, неплідна, та ніколи Авраам не сумнівався в обітниці Божій і не вагався у вірі. Навпаки, все міцніше вірив і віддавав подяку Богові.²¹Він був цілком упевнений в тому, що Бог міг зробити усе, що обіцяв.²²Ось чому сказано, що віра була зарахована йому як праведність³.

²³Та не лише заради одного його було сказано у Святому Писанні: «Віру його Бог прийняв». ²⁴То сказано й заради нас, чия віра також буде прийнята Богом. І будемо ми праведними перед Ним. Це станеться з нами, хто вірить в Бога, Який воскресив із мертвих нашого Господа Ісуса.²⁵Його віддали на смерть за наши гріхи, і Він воскрес для життя заради нашого віправдання перед Богом.

Праведність перед Богом

5 ¹Оскільки ми віправдалися перед Богом завдяки нашій вірі, то маємо мир⁴ з Ним через Господа нашого Ісуса Христа. ²Через нашу віру, Христос дав нам можливість зазнати благодать

Божу, яку тепер маємо. Ми радіємо з надії прилучитися до слави Господньої.³ І більше того, ми радіємо з наших страждань, бо знаємо, що страждання породжують терпіння.⁴ Терпіння породжує стійкість, а стійкість, своюю чергою, приносить надію.⁵ Надія ж нас ніколи не розчарує, бо любов Божа ві�лася в наші серця через Святого Духа, який був даний нам.

⁶Свого часу Христос помер за нас, лихих людей, хоча ми ще самі були немічні. Та, у призначений час, Він віддав Своє життя, рятуючи нас.⁷ Рідко буває, щоб хтось віддав життя за іншу людину, навіть якщо то дуже добра людина.

⁸ Та Бог показав, як сильно Він нас любить, тим, що Христос помер заради нас, коли ми були ще грішниками.⁹ Оскільки тепер ми віправдані перед Богом кров'ю Христовою, тож і від гніву Божого врятуємося через Ісуса.¹⁰ Коли ми були ще ворогами Богу, Він примирив нас з Собою через смерть Свого Сина. Надто ж зараз, коли ми стали Його друзями, врятуємося життям Його Сина.¹¹ Більше того, ми радіємо тому, що Всешишній зробив для нас через Господа нашого Ісуса Христа, завдяки Якому ми тепер примирилися з Богом.

Адам і Христос

¹² Гріх прийшов у світ через одного чоловіка, Адама, а разом з гріхом і смерть. Так само й смерть прийшла до всіх людей, бо всі вони грішили.¹³ Гріх був у світі й до того, як Закон з'явився, та гріх нікому не зараховується, коли немає закону.¹⁴ Смерть панувала від часів Адама до Мойсея. Вона панувала навіть над тими, хто не грішив, як Адам, коли він порушив Божу заповідь. Адам був праобразом Того, Хто мав прийти пізніше.

¹⁵ Та вільний дар Божий зовсім не такий, як гріх Адамів. Багато людей померло через гріх цього чоловіка. Мілістъ же Божа набагато більша, бо через благодать одного Чоловіка, Ісуса Христа, багато людей одержало дар Божий.

^{1 4:17} Цитата приведена з книги Бут. 17:5.

^{2 4:18} Цитата приведена з книги Бут. 15:5.

^{3 4:22} Цитата приведена з книги Бут. 15:6.

^{4 5:1 маємо мир} В деяких древньогрецьких рукописах — «маймо мир».

¹⁶Адам був засуджений за один гріх. Але дар Божий не такий, бо він веде до виправдання за багато гріхів. ¹⁷Через гріх одного чоловіка запанувала смерть. Але зараз багато людей одержують милість Божу і Божий дар праведності. Безумовно, вони матимуть істинне життя, і пануватимуть через одного Чоловіка, Ісуса Христа.

¹⁸Отже, якщо провина Адама привела до засудження всіх людей, так само праведність Христа привела до виправдання і вічного життя для всіх. ¹⁹Як за непослух однієї людини всі стали грішниками, так і завдяки покірливості однієї людини стануть праведними.

²⁰Закон прийшов для того, щоб збільшити переступ, та коли гріх збільшувався, навіть більшою ставала милість Божа. ²¹Гріх панував завдяки смерті, але Бог дав людям більше милості для того, щоб вона могла панувати, роблячи людей праведними з Ним. Вона приносить вічне життя через Господа нашого Ісуса Христа.

Хто вмер для гріха, той житиме в Бозі

6 ¹Що ж нам сказати? Чи залишатися нам у гріху, щоб примножити милість Божу? ²Зовсім ні! Ми померли в гріху, то як же все ще живемо в ньому? ³Чи ви не знаєте, що коли ми охрестилися в Ісуса Христа, то охрестились і в смерть Його? ⁴Тому, хрещенням в Його смерть ми були поховані із Ним для того, щоб так, як Христос був піднесений із мертвих славою Отця, і ми могли мати нове життя. ⁵Якщо ми були з'єднані з Ним в такій смерті, яку Він прийняв, то будемо з'єднані з Ним і у воскресінні. ⁶Ми знаємо, що наше старе існування розіп'яли разом з Ісусом, щоб наші гріховні тіла загинули і щоб нам не бути більше рабами гріха. ⁷Бо той, хто помер, звільнився від влади гріха.

⁸Отже, оскільки ми вмерли з Христом, то віримо, що й житимемо з Ним. ⁹Бо ми знаємо, що Христос, Який воскрес із мертвих, більше не помре, і смерть більш не має влади над Ним.

¹⁰Смерть, якою Він помер, то була смерть для гріха: раз і назавжди. Життя ж, яким Він живе, — для Бога.

¹¹Так само і ви вважайте себе померлими для гріха, але живими для Бога в Ісусі Христі. ¹²Не слід давати гріху панувати у ваших смертних тілах, щоб не піддатися його гріховним бажанням. ¹³Не слід також віддавати гріху ніякі члени тіла вашого, щоб не стали вони знаряддям неправедності. Краще віддавайте себе Богові як люди, які воскресли із мертвих і тепер живі. І всі частини тіла вашого віддавайте Богу як знаряддя праведності. ¹⁴Тож гріх не буде панувати над вами, бо ви живете не під Законом, а в милості Божій.

Раби праведності

¹⁵То що ж нам робити? Чи можна нам грішити, раз живемо не під Законом, а в милості Божій? Звісно, ні! ¹⁶Хіба ви не знаєте, що коли ви віддаєте себе комусь на послух, то стаєте рабами того, кого слухається. Або ви станете рабами гріха (а це шлях до смерті), або рабами, які слухаються Бога (і це приведе до праведності).

¹⁷У минулому ви були рабами гріха, та, дякуючи Богу, ви слухалися усім своїм серцем вчення, якому вас довірили. ¹⁸Звільнivши від гріха, ви стали рабами праведності. ¹⁹(Я наводжу приклад, який люди можуть зрозуміти, бо це важко зображені). Раніше, як раби, ви віддавали частини свого тіла нечистоті й беззаконню, живучі в гріху. Зараз, так само віддавайте частини тіла свого праведності, щоб бути її рабами. І так ваше життя буде присвячене Богу. ²⁰Бо, коли ви були рабами гріха, то у вас не було праведності; вона не панувала над вами. ²¹І який же врожай ви тоді мали? А мали ви те, чого зараз соромитеся, що приносить духовну смерть.

²²Та тепер, коли ви звільнiliся від гріха й стали рабами Божими, ви збираєте врожай, що веде до освячення й, у підсумку — до вічного життя. ²³Бо плата від гріха — смерть, а благодатний Дар

Божий — вічне життя в Господі нашому Ісусі Христі.

Ми звільнилися від Закону

7 ¹Я звертаюся до тих, хто знає Закон Мойсея. Хіба не відомо вам, брати і сестри мої, що Закон має владу над людиною, тільки поки вона живе? ²Скажімо, заміжня жінка прив'язана Законом до свого чоловіка, поки він живий. Та коли він помре, вона звільняється з-під влади Закону про шлюб. ³Тож якщо вона стає дружиною іншого, коли ще живий її чоловік, то вона винна у перелобі. Але якщо чоловік її помре, то вона звільняється від шлюбного Закону, та не вважатиметься розпусницею, якщо вийде заміж за іншого.

⁴Так само й ви, брати і сестри мої, померли для Закону через Тіло Христове, щоб належати Іншому — Тому, Хто воскрес із мертвих, щоб ми могли служити Богові. ⁵Бо коли ми ще жили у згоді з нашою гріховою людською природою, то наші гріховні пристрасті, що прийшли від Закону, володіли тілами нашими. Вони приносили врожай вчинків, який вів до смерті. ⁶Та зараз ми звільнилися від Закону, в'язнями якого ми були. Ми вмерли для нього і служимо Господу Богу нашему в новому житті, яким править Дух Святий, а не в старому, що трималося писаних канонів.

Боротьба з гріхом

⁷Чи думаете ви, що я стверджую, що Закон — це гріх? Звісно, ні! Та не знати б мені, що таке гріх інакше, як через Закон. Бо й справді, я не знати би, що то є — прагнути чогось чужого, якби в Законі не було записано: «Не прагни чужого»¹.

⁸Однаке гріх через цю заповідь знайшов шлях розбудити в мені потяг до всього злого. Без Закону, гріх мертвий.

⁹Я жив колись без Закону, та гріх ожив, коли з'явилася заповідь. ¹⁰І тоді ж я вмер. Тож заповідь, що мала принести

¹7:7 Цитата приведена з книг Вих. 20:17 та Повт. Закону 5:21.

життя, принесла мені духовну смерть. ¹¹Скориставшись нагодою, гріх звабив мене заповідю і нею ж убив мене.

¹²Отже, Закон і заповідь — святі, справедливі й добрі. ¹³То чи означає це, що добро спричинило смерть мені? Зовсім ні! Але гріх, використавши добро, приніс мені смерть. І сталося це, щоб викрити хибну природу гріха: щоб через цю добру заповідь я усвідомив, на скільки огидний гріх.

Внутрішня боротьба

¹⁴Тож ми знаємо, що Закон — духовний, а я — ні. Гріх панує над мною, неначе я раб його. ¹⁵І я не знаю, що роблю, бо роблю не те, що хотів би, а те, що не навиджу. ¹⁶І якщо я роблю не те, чого бажаю робити, то погоджуся з Законом, що він добрий. ¹⁷Насправді ж то не я роблю, а гріх, що живе в мені. ¹⁸Так, я знаю, що добро не живе в мені, тобто в моїй недуховній людській природі. Прагнення робити добре справи у мене є, але здійснити їх ще не можу. ¹⁹Бо я не роблю те добро, яке я хочу робити, а чиню зло, якого чинити не хочу. ²⁰Тож коли я роблю те, чого не хочу, то вже не я здійснюю це, а гріх, який живе в мені.

²¹Отже, я відчуваю цей Закон у собі, хоча я хочу чинити добро, та зло завжди є зі мною. ²²Внутрішньо я насолоджується Законом Божим. ²³Та бачу, що інший закон керує тілом моїм. Він ворогує з Законом Божим, що керує розумом моїм. Цей інший закон і є законом гріха. І він робить мене своїм в'язнем. Він владарює моїм тілом.

²⁴О, нещасний я чоловік! Хто визволить мене з цього смертного тіла? ²⁵Бог! Тож дяка Йому (за Його порятунок) через Господа нашого Ісуса Христа! Розумом своїм я є раб Закону Божого, а грішною природою своєю я — раб закону гріха.

Життя освячене Духом Святым

8 ¹Тож немає зараз осуду тим, хто в Ісусі Христі. ²Бо Закон Духа, що дає

життя, звільнив мене¹ від закону гріха, що веде до смерті. ³Бог здійснив те, що не зміг зробити Мойсей Закон. Бо Закон Мойсей був ослаблений бездуховною і грішною людською природою. Пославши Свого Сина у людському грішному тілі як жертву за гріх, Бог використав людське життя, щоб засудити гріх. ⁴Він зробив це для того, щоб праведні вимоги Закону могли здійснитися через нас, хто живе не згідно зі своєю недуховною природою, але згідно з Духом Святым.

⁵Люди, які живуть згідно зі своєю бездуховною людською природою, дбають лише про те, чого прагне їхня бездуховна людська природа. Той же, хто живе слідуючи Духу Святому, усі думки свої спрямовує на те, чого Дух бажає. ⁶Розум людини, керований бездуховною людською природою, веде до смерті. Та розум, керований Духом, знаходить життя і мир.

⁷Розум, керований бездуховною людською природою — проти Бога, бо він не підкоряється і не може підкоритися Законові Божій. ⁸Ті, хто живуть згідно зі своєю бездуховною людською природою, не можуть додогодити Богу.

⁹Але бездуховність людської натури не має влади над вами. Дух керує вами, якщо справді Дух Божий живе в вас. А як хто Духа Христового не має, той не належить Христу. ¹⁰З іншого боку, якщо Христос живе в вас, тіла ваші мертві через гріх, але Дух є життя для вас, бо ви стали праведними перед Богом. ¹¹Якщо Дух Божий воскресив Ісуса із мертвих і живе в вас, то Той, Хто воскресив Ісуса з мертвих, дасть життя і вашим смертним тілам через Дух, який живе в вас.

¹²Отже, брати і сестри мої, ми не боржники своєї бездуховної людської натури і не повинні жити в покорі її. ¹³Бо якщо житимете під її владою, то прийде духовна смерть. Якщо за допомогою Духа Святого позбавляєтесь тілесних вчинків, то матимете справжнє життя. ¹⁴Бо справжні діти Божі — це

¹ 8:2 мене Деякі грецькі рукописи наводять «тебе».

ті, хто керується Духом Божим. ¹⁵Адже Дух, який ви одержали, не перетворює вас на рабів і не змушує знову боятися, а робить вас усиновленими дітьми Божими. І через Духа ми вигукуємо: «Авва!»² — що означає: «Батько!» ¹⁶І Сам Дух Святий разом із духом кожного з нас свідчить, що ми — Божі діти. ¹⁷А раз ми Божі діти, то ми й спадкоемці Його, як і Христос, але мусимо страждати разом з Христом, щоб розділити із Ним Його славу.

Слава у майбутньому

¹⁸Я вважаю, що наші страждання у цьому житті нічого не варта порівняно з тією великою славою, яку ми матимемо в майбутньому. ¹⁹Адже створений мир із нетерпінням чекає на той час, коли стане відомо, хто є Божими дітьми.

²⁰⁻²¹Все, створене Богом, було приречене до марнот, і скорился не з власної волі, а з волі Божої. Але в тій покірності живе надія на те, що весь світ звільниться з-під рабства й занепаду, що він матиме славу і свободу, як мають їх діти Божі. ²²Ми знаємо, що досі світ, створений Богом, стогнав і страждав від болю, ніби та жінка перед пологами. ²³І не лише світ, але ми також чекали, відчуваючи біль. Ми, хто має Дух Святий, як перший зародок благословення Божого, поки що ми терпляче очікуємо повного усиновлення, коли Бог визволить наші тіла.

²⁴Ми врятовані й маемо надію в серці. Та коли б ми могли бачити те, на що маємо надію, то вже не надія була б. Хто ж може сподіватися на те, що вже бачить? ²⁵Оскільки ми сподіваємося на те, чого не бачимо, ми чекаємо його з терпінням.

²⁶Так само й Дух приходить нам на допомогу, коли ми безсилі. Ми навіть не знаємо, за що маємо молитися, та Дух Сам заступається за нас перед Богом з таким зітханням, що словами й не вимовиш. ²⁷Та Бог бачить, що є в серцях

² 8:15 Авва З арамайської мови це перекладається як «батько».

наших. Він розуміє Духа, бо з Божої волі заступається Дух за людей Божих.

²⁸І ми знаємо, що Бог у всьому підтримує тих, хто любить Його, хто покликаний згідно з Його волею. ²⁹Бог зізнав тих людей ще до створення світу. Тож Він призначив їх бути такими, як Син Його, щоб Син Божий міг стати старшим серед багатьох братів і сестер. ³⁰Тож Бог покликав тих людей і ті, хто були покликані, були виправдані перед Богом. А ті, хто були виправдані, були прославлені.

Любов Божа — в Ісусі Христі

³¹Що можна сказати на це? Якщо Бог за нас, то хто ж проти? ³²Той, хто Сина Свого не пожалів і віддав Його на смерть за нас усіх, Той, звичайно, віддасть і все інше разом із Сином Своїм. ³³Хто може звинуватити людей, яких Бог обрав? Бог їх виправдовує. ³⁴То хто ж звинувачує? Ісус Христос помер і, що важливіше, воскрес із мертвих. Він сидить по праву руку від Бога і також заступається за нас. ³⁵Хто зможе відняти нас від любові Христової? Може, лихоядкесь, злідні, переслідування, голод чи голизна, небезпека яка чи смерть від меча? ³⁶Як сказано у Святому Писанні:

«За Тебе нас щодня вбивають,
нас вважають вівцями,
придатними лише на заколення».

Псалми 43:22

³⁷Ні, у всьому цьому ми здобуваємо найбільшу перемогу завдяки Тому, Хто полюбив нас. ³⁸⁻³⁹Бо я переконаний, що ні смерть, ні життя, ні Ангели, ні вищі духи, ні те що тепер, ні те що в майбутньому, ані яка духовна влада, ніщо над нами, ані під нами, ні будь-яке інше створіння — ніщо не зможе відлучити нас від Божої любові, яка знаходиться в Христі Ісусі, нашему Господі.

Бог і юдеї

9 ¹⁻²Правду кажу, я — в Христі. Я не обманюю, і сумління мое, освячене Духом Святым, свідок у тому, що в серці моєму велика скорбота й постійний біль

за юдейський народ. ³⁻⁴І я б майже бажав бути проклятим і відлученим від Христа заради братів і сестер моїх, їх земних родичів — ізраїльтян. Їм належить право бути всиновленими, як дітям Господнім, успадкувати славу і заповіти Божі. Всевишній також дав їм Закон Мойсеїв, служіння в храмі й Свої обітниці.

⁵Ім належать великі патріархи, їхні вони були земною родиною Христа. Нехай Той, Хто є Богом¹ над усіма, буде благословенний на віки! Амінь.

Бог обирає того, кого хоче

⁶Я не кажу, що Господь не здергав Слово Свое, але ж не всі, хто родом з Ізраїлю, — справжні ізраїльтяни². ⁷І не всі ті істинні діти Авраамові, хто є його нащадками. Бо як Бог сказав: «Від Ісаака будуть названі нащадки твої»³.

⁸Це означає, що не ті діти Божі, хто народився від плоті людської, а ті, хто народився завдяки Божій обітниці. То саме вони зватимуться нащадками Авраамовими. ⁹Ось як в обітниці сказано: «В призначений час Я повернуся, і в Сарі народиться син»⁴.

¹⁰Більше того, Ревекка також завагітніла. І були в неї сини від одного чоловіка, нашого праотця Ісаака. ¹¹⁻¹²І перш ніж ті сини народилися, перш ніж вони вчинили щось добре чи зло, Бог сказав Ревекці: «Старший син твій служитиме молодшому»⁵. І сталося так, щоб міг здійснюватися Божий намір, за вибором Його. Він не ґрунтуються на вчинках, він залежить від Божого заклику. ¹³Як сказано у Святому Писанні: «Я полюбив Якова, та зненавидів Ісава»⁶.

¹⁴І що ж ми тепер скажемо? Чи буває Бог несправедливим? Звісно, ні! ¹⁵Бо сказав Він Мойсею: «Я помилую того, кого Сам вирішу помилувати, і зглянусь над тим, над ким Сам вирішу зглянутись»⁷. ¹⁶Тож милість Божа не залежить

¹9:5 є Богом Або «Бог, який царює».

²9:6 справжні ізраїльтяни Або «народ Божий».

³9:7 Цитата приведена з книги Бут. 21:12.

⁴9:9 Цитата приведена з книги Бут. 18:10, 14.

⁵9:11-12 Цитата приведена з книги Бут. 25:23.

⁶9:13 Цитата приведена з книги Мал. 1:2-3.

⁷9:15 Цитата приведена з книги Вих. 33:19.

від чийогось бажання або чиїхось зусиль, лише від Самого Бога.

⁷У Святому Писанні Бог каже фаранові: «Я підніс тебе й зробив царем для того, щоб показати через тебе Мою владу, і щоб Мое ім'я було сповіщено всьому світові»¹. ¹⁸Отже, Бог милує тих, кого Сам обирає, і робить впертими тих, кого Сам вибирає.

¹⁹І хтось може спитати мене: «Якщо Бог керує нашими вчинками, то чому ж Він досі звинувачує нас? Бо, зрештою, хто ж може протистояти волі Бога?»

²⁰Але хто ж ти є, чоловіче добрий, щоб сперечатися з Богом? Глиняний глечик не питає гончара: «Навіщо Ти зробив мене таким?» ²¹Хіба гончар не має влади над глиною, щоб з одного й того ж місива зробити дві різні посудини: чашу для урочистостей і звичайний глечик? ²²А Богу, коли Він хотів виявити гнів Свій і силу Свою, все ж таки не забракувало терпіння й жалю до людей, які викликали в Нього той великий гнів, і які були засуджені до знищення. ²³Він терпів їх, щоб показати багатство слави Своєї тим, хто приймає Його милосердя, кого Він приготував одержати славу Його. ²⁴Це ті з нас, кого Він покликав не лише від юдеїв, а й від поган. Та невже хтось наважиться протидіяти всесильним діянням Божим? ²⁵Як сказано у Святому Писанні, у пророка Осії:

«Тих, хто не був Моїм народом,

Я назуву Своїм народом.

Жінку, яку не любили,

Я назуву коханою». Осії 2:23

²⁶А також:

«На тому ж місці, де Бог сказав їм:

„Ви — не Мій народ”,

там їх назвуть дітьми живого

Бога». Осії 1:10

²⁷⁻²⁸Саме так Ісая провіщав про Ізраїль:

«Навіть якщо ізраїльтян буде так

багато,

немов того піску морського,

однак лише декілька врятується,

бо вирок Свій Господь на землі

учинить до кінця

¹ 9:17 Цитата приведена з книги Вих. 9:16.

і без зволікань».

Icaï 10:22-23

²⁹І ще Ісая провістив:

«Якби Господь Всемогутній
не залишив для нас нащадків,
ми б стали як Содом і Гоморра».

Icaï 1:9

³⁰Що ж на це сказати? Ми робимо виновок, що погани, які не прагнули праведності, здобули її — ту праведність, що є наслідком віри. ³¹А люди Ізраїлю, які йшли за Законом, що приніс би праведність, не жили відповідно до того Закону. ³²Чому? Тому що вони чинили так не через віру, а через вчинки свої. І спілкнулися вони об камінь спотикання.

³³Так сказано у Святому Писанні:

«Поглянь, Я кладу в Сіоні камінь
спотикання,
який існує саме для спокуси,
але той, хто вірить у Нього,
не розчарується».

Icaï 8:14; 28:16

Юдей можуть спастися

10 ¹Брати і сестри мої! Від усього серця бажаю спасіння ізраїльтянам і молю Бога про це. ²Я свідчу про те, що мають вони палке прагнення наслідувати Бога, та не знають, як це робити. ³Бо не знали вони Божої праведності, та намагалися заснувати свою власну праведність, не підкоряючись волі Божій. ⁴Христос — мета Закону, щоб кожний віруючий став праведним перед Богом.

⁵Мойсей пише про праведність перед Богом, яка йде від Закону: «Людина, котра дотримується Закону, буде жити ним»². ⁶Але про праведність, яку дає віра, у Святому Писанні сказано так: «Не питай себе: „Хто вознесеться на небо?” (тобто щоб привести Христа на землю). ⁷Або „Хто спуститься в безодню?” (тобто щоб повернути Христа з мертвих)».

⁸Ні! Що сказано у Святому Писанні? «Слово Боже поруч з тобою, на устах твоїх і в твоєму серці»³. ⁹Ось це слово: «Якщо ти визнаеш власними устами: „Ісус — Господь” — і повірши серцем

² 10:5 Цитата приведена з книги Лев. 18:5

³ 10:8 Цитата приведена з книги Повт. Закону 30:12-14.

своїм, що Бог воскресив Його з мертвих, то будеш врятований».

¹⁰Адже ми віримо всім серцем в Ісуса, я саме це робить нас праведними перед Богом. Ми вголос підтверджуємо віру, та через те отримуємо спасіння. ¹¹Бо сказано у Святому Писанні: «Хто вірить у Нього, не буде розчарований»¹. ¹²Адже немає різниці між іudeem і неіudeем, бо той самий Господь є Господом над усіма людьми. Він сповнений милосердя до всіх, хто просить Його про допомогу, виявляючи свою віру в Нього. ¹³Бо «кожен, хто покличе ім'я Господа², буде врятований»³.

Не всі сприйняли Благовіст

¹⁴Але як же люди зможуть кликати Господа на допомогу, якщо вони не повірили в Нього? Як можуть вони повірити, якщо нічого не чули про Бога? Як вони почують, коли ніхто не проповідує про Нього? ¹⁵А як вони будуть проповідувати, коли їх не послано для цього? Як сказано у Святому Писанні: «Як це прекрасно бачити тих, хто приносить Добру Звістку»⁴.

¹⁶Та не всі ізраїльтяни прийняли Благовіст. Ще Ісая запитав Всешишнього: «Господи, хто повірив у те, що почув від нас?»⁵ ¹⁷Віра приходить тоді, коли люди слухають Послання, а чують вони тоді, коли хтось проповідує Добру Звістку про Ісуса Христа.

¹⁸Але я запитую: «Хіба люди не чули Послання?» Звісно, чули! У Святому Писанні сказано:

«По всій землі линуть голosi їхні,
слова їхні сягнули краю світу».

Псалми 19:4

¹⁹Але я кажу: «Хіба ж народ Ізраїлю не зрозумів?» Спочатку Мойсей повторив слова Божі:

«Я візьму народ, який не є народом,
і завдам вам ревнощів.

¹ 10:11 Цитата приведена з книги Іс. 28:16.

² 10:13 кожен... ім'я Господа Або «кожен, хто вірує в Господа».

³ 10:13 Цитата приведена з книги Йойл. 2:32.

⁴ 10:15 Цитата приведена з книги Іс. 52:7.

⁵ 10:16 Цитата приведена з книги Іс. 53:1.

Я візьму народ, який не має розуму, і завдам вам гніву».

Повторення Закону 32:21

²⁰Потім Ісая, посилаючись на Бога, так відважився сказати:

«І знайшли Мене ті, хто не шукав, а відкрився Я тим, хто й не питав про Мене».

Ісаї 65:1

²¹Але Бог сказав про народ Ізраїлю: «Цілий день Я простягав руки Свої, щоб обійти народ, який лишався непокірливим і впертим».

Ісаї 65:2

Бог не забув Свій народ

11 ¹Тож я питаю: «Невже Бог відмовився від Свого народу?» Зовсім ні! Бо я теж ізраїльтянин, нащадок Авраама з роду Веніамина. ²⁻³Бог не відмовився від Свого народу, який Він обрав заздалегідь! Чи може, ви не знаєте, що у Святому Писанні сказано про Іллю? Коли він звертався до Бога, нарікаючи на ізраїльтян, він казав: «Господи, вони вбили Твоїх пророків, зруйнували Твої вівтарі. Я єдиний, хто залишився. Та вони й мене шукають, щоб убити»⁶.

⁴І що ж Бог відповів йому? Бог сказав: «Я зберіг для Себе сім тисяч чоловіків, який не зігнули колін перед Баалом»⁷. ⁵Так і тепер: є невелика група людей, яких Бог обрав, явивши милість Свою. ⁶І якщо це сталося завдяки милості Божій, то не за їхні вчинки їх обрали. Бо інакше то не була би милість.

⁷Що ж тоді? Чого прагнув народ ізраїльський, того він не знайшов, але обрані Богом досягли праведності. Решта ж зачерствіли й не стали слухати слова Божого. ⁸Як сказано у Святому Писанні: «Бог приспав їх».

Ісаї 29:10

«Він позакривав їхні очі, щоб вони не бачили, позатикав вуха, щоб вони не чули. I так триває досі».

Повторення Закону 29:4

⁹Ось що Давид казав:

⁶ 11:2-3 Цитата приведена з книги 1 Цар. 19:10, 14.

⁷ 11:4 Цитата приведена з книги 1 Цар. 19:18.

«Нехай свяtkовий їхній стіл стане
наживкою і пасткою.

Нехай вони впадуть і будуть
покарані.

¹⁰ Нехай затъмаряться очі їхні,
щоб нічого вони не бачили.
Нехай хребти позгинаються їхні
назавжди

під тягарем турбот». *Псалми 68:22–23*

¹¹ Тож я пытаю: «Чи впали юдеї,
спіткнувшись?» Звісно, ні! Через їхню
помилку спасіння прийшло до погані,
щоб у них, юдеїв, викликати ревнощі.

¹² Оскільки їхня помилка означає велике
благословення для світу, а їхня втра-
та означає добро для погані. Тож їхнє
повне приолучення до Царства Божого
буде ще більшим благословенням для
всього світу.

¹³ А зараз я звертаюся до вас, погані,
саме тому, що я — апостол, який був по-
сланий до вас. Я надаю великого значен-
ня своїй праці, роблячи усе, що в силах
моїх. ¹⁴ Сподіваюся, що викличу рев-
нощі у декого із співвітчизників своїх
і таким чином приведу їх до спасіння.
¹⁵ Бог відвернувся від юдеїв, тим самим
примирившись із усім світом. Тож коли
Він прийме їх, що означатиме це, як не
воскресіння із мертвих? ¹⁶ Якщо першу
скибку хліба ти віддаеш Богу, то й уся
хлібина буде святою! А якщо коріння у
дерева святе, то святе є гілля.

¹⁷ Ти, народ Ізраїлю, подібний до
сильної оліви, з якої були відламані
гілки; а ви, погані, дике оливне дерево,
прищеплені були. Ви тепер здобуваєте
життя від сильного кореня оліви.

¹⁸ Тож не вихваляйся, що ти набагато
крацій ніж зламане гілля. Коли ж хвалишся, то пам'тай, що це не ти
живиш коріння, а воно годує тебе. ¹⁹ Але
ти можеш сказати: «Адже гілля злама-
ли, щоб мене приєднати». ²⁰ Так, його
повідламували через невіру, а ти зоста-
ешся на місці, бо маєш віру. Тож не пи-
шайся, а краще відчуй страх. ²¹ Бо якщо
Бог не щадив природних гілок, то й тебе
не помилує.

²² Отже, зважай на доброту і суво-

рість Божу: суворість до тих, хто відтя-
тий, та доброту до тебе, якщо залиши-
шся в Його милості. Інакше ї тебе буде
відламано від дерева і викинуто геть.

²³ Якщо ж юдеї не стоятимуть упер-
то на своїй невірі, то Бог знову прище-
пить їх до дерева, бо Він має таку владу.

²⁴ Якщо ти є та гілка, яку відрізано від
дички і наперекір природі прищеплено
до домашньої оліви, то наскільки легше
приживеться гілка від культурної оліви
до свого рідного дерева.

²⁵ Брати і сестри мої, я не хочу, щоб
ция правда лишалася таємницею для
vas, щоб ви не покладалися тільки на
власну мудрість. Часткове зачерствіння
прийшло до народу ізраїльського, і це
триватиме доти, доки достатньо поган
не прийде до Божої родини. ²⁶ I так весь
Ізраїль буде врятований. Як сказано у
Святому Писанні:

«Візвозитель прийде з Сіону
 Й відверне безбожність від
 родин Якова.

²⁷ Таким буде Мій Заповіт,
 коли відпушу Я всі їхні гріхи».

Iсаї 27:9; 59:20–21

²⁸ Щодо Доброї Звістки, то, відмов-
ляючись прийняти її, юдеї стають во-
рогами Богу на користь вам, поганам. Та
Бог вибрає юдеїв і любить їх. Він дав
обіцянку засновникам їхнього роду¹.

²⁹ Адже Бог ніколи не змінює Свого рі-
шення про Свої дарунки і покликання.

³⁰ Колись ви були непокірними, а
зараз маєте милість Божу через непо-
кірливість юдеїв. ³¹ Так і вони зараз не
слухають Бога, бо Він вам явив милість
Свою. Так сталося, щоб і вони могли
одержати милість Божу. ³² Бог зібрав
разом до в'язниці всіх неслухняних для
того, щоб показати Свое милосердя до
всіх них. ³³ О, яка незрівнянно велика
щедрість Божа! Яке багатство знань,
яка глибока мудрість Його! Які неперед-
бачені судження і незбагненні шляхи
Його! ³⁴ Так сказано у Святому Писанні:

«Хто знає розум Господа,

¹ **11:28 засновникам їхнього роду** Тобто «предкам». Див.: «предки».

або хто може бути дорадником
Йому?»

Icaï 40:13

³⁵ «Чи хтось давав щось Богу?

Чи винен Бог комусь?» *Йова 41:11*

³⁶Бо все було створене Богом й існує через Нього і для Нього. Слава Йому навіки! Амінь!

Присвятіть своє життя Богу

12 ¹Отже, благаю вас, брати і сестри мої, через милосердя Боже віддайте життя¹ свое Богу, як живу по жерту, що є свята й мила Богу. То буде вашим духовним служінням Йому. ²Не підкоряйтесь світу цьому. Краще нехай ваш розум зміниться і відновиться, щоб змогли ви пізнати й прийняти волю Божу, щоб збагнули ви, що є добре, досконале й бажане Богу.

³Оскільки Бог дав мені особливий дар, то я звертаюся до кожного з вас. Не треба цінувати себе більше, ніж то годиться. Будьте розсудливими, виходячи з тієї віри, якою Бог наділив кожного з вас. ⁴Кожен із нас має тіло, що складається з різних частин. І не всі частини мають однакове призначення. ⁵Так само й ми є багатьма частинами, які утворюють одне тіло у Христі. Кожна частина належить до всіх інших.

⁶Ми маємо дари, які різняться згідно з благодаттю, даною нам. І якщо хтось одержав обдарування бути пророком, то він мусить користатися ним настільки, наскільки він вірить. ⁷Якщо хтось одержав дар служіння іншим, той нехай присвятить життя своє служінню. Якщо хтось має хист навчати інших, той нехай навчає. ⁸Хто обдарований умінням утішати, той нехай втішає. А хто має дар ділитися з людьми, нехай робить це широко. Хто має здатність керувати, нехай керує сумлінно. Наділений же талантом милосердя нехай це милосердя з радістю несе людям.

⁹Нехай любов ваша буде щирою. Ненавидьте зло й горніться до добра. ¹⁰Будьте відданими братерській любові

¹ **12:1 життя** Буквально «тіла свої».

одне до одного. Шануйте одне одного більше, ніж себе самого. ¹¹У праці будьте завзятими й не лінуйтесь. Палайте серцем у служінні Господу.

¹²Втішайтесь надією. Будьте терплячі в біді й наполегливі в молитвах ваших. ¹³Допомагайте святым людям Божим у скруті, гостинними будьте до перехожих. ¹⁴Благословляйте тих, хто переслідують вас; благословляйте, а не проклинайте.

¹⁵Радійте з тими, хто радіє, і плачте з тими, хто плаче. ¹⁶Живіть у злагоді. Не пишайтесь, краще товаришуйте з приниженими. Не вважайте себе мудрими.

¹⁷Нікому не відповідайте злом за зло. Дбайте про те, щоб робити добро на очах у всіх людей. ¹⁸Якщо це можливо і якщо це залежить від вас, живіть у мірі з усіма людьми. ¹⁹Любі друзі, не будьте мстивими, краще залиште місце гніву Божому. Адже сказано у Святому Писанні: «Мені належить помста. Я відплачу, — говорить Господь»². ²⁰Отож:

«Якщо ворог твій голодний, то нагодуй його.

Якщо ж він спраглий, то дай йому напитися.

Таким чином ти примусиш його присоромитися»³.

Книга приказок Соломона 25:21–22.

²¹Не піддавайся злу, а перемагай його добром.

Корітися Закону

13 ¹Кожен має підкорятися верховній владі, бо існуюча влада встановлена й призначена Богом. ²Отже, хто опирається владі, той протидіє тому, що було наказано Богом. Ті ж, хто чинить так, будуть засуджені. ³Правителі викликають страх не в тих, хто чинить добро, а в тих, хто чинить зло. Хочеш не боятися влади? То чини добро і матимеш похвалу від влади.

⁴Так, володарі — слуги Божі, які пра-

² **12:19** Цитата приведена з книги Повт. Закону 32:35.

³ **12:21 ти примусиш... присоромитися** Буквально «посипеш іхні голови розслеченим вугілям». Як правило, у часі Старого Заповіту «сипати порох або золу на голову» було ознакою суму або сорому.

цюють тобі на благо. Та якщо чинити меш зло, бійся, бо в їхній владі покарати тебе й віддати на смерть. Адже вони не даремно носять меч. Вони — слуги Божі, месники, які несуть гнів Божий проти тих, хто чинить зло.

⁵Через те треба коритися не лише зі страху перед покаранням Божим, а й з власного сумління. ⁶Ось чому ви податки платите, адже влада — то слуги Божі. Вони ненастанно дбають про все те, що ми згадували щойно. ⁷Віддайте кожному належне. Заплатіть податки, кому мусите їх сплатити. Віддайте податки збирачам податків, повагу — тим, кого ви повинні поважати, а пошану — кого повинні шанувати.

⁸Нікому нічого не будьте винні, крім любові один до одного. Бо хто любить іншого, той дотримується Закону. ⁹Кажу я так через те, що заповіді: «Не чини перелюбу», «Не вбий», «Не вкради», «Не зажадай чужого»¹, а також усі інші об'єднуються в одній: «Люби ближнього² свого, як самого себе»³. ¹⁰Любов не чинить зла близькому, ось чому це і є виконанням Закону.

¹¹«Виконуйте все це, бо ви знаєте, в який час ми живемо. Ви знаєте, що час прийшов вам прокинутися від сплячки, бо спасіння наше зараз близче до нас, ніж тоді, коли ми вперше повірили. ¹²Ніч уже майже минула, і день наближається. Тож звільнімося від вчинків, що належать темряві. Зодягнімося у зброю світла. ¹³Живімо ж пристойно, як люди живуть при денному свіtlі: не в гульні та пияцтві, не в перелюбі й розпусті, не у сварках та заздрощах. ¹⁴Краще будьмо подібні до Господа нашого Ісуса Христа, і не потураймо нашему гріховному людському еству і його бажанням.

Не піддавайте осуду інших

14 ¹Щиро приймайте тих, чия віра слабка, та не задля суперечки про погляди ваші. ²Один вірить, що може

¹13:9 Цитата приведена з книги Вих. 20:13–15, 17.

²13:9 **ближнього** Або «інших». Див.: Лк. 10:25–37, де Ісус говорить, що це стосується усіх, хто потребує допомоги.

³13:9 Цитата приведена з книги Лев. 19:18.

їсти все⁴, а інший, слабкий у вірі своїй, їсть лише овочі. ⁵Тому ж, хто споживає будь-яку їжу, не слід зверхнью ставитися до іншої людини, яка не їсть усього. І навпаки: той, хто не єсть деякі страви, нехай не осуджує першого, оскільки Бог прийняв його.

⁴Чому ти осуджуєш чужого слугу? Лише в очах свого господаря слуга може бути виправданий або покараний. Слугу ж Господнього буде виправдано, бо Господь владу має виправдовувати. ⁵І знову ж таки, для однієї людини якийсь день може бути важливішим за інший, а для іншого чоловіка всі дні однакові. То й нехай кожен тримається свого переконання. ⁶Хто вважає якийсь день особливим, стоять на цьому в ім'я Господнє. Хто споживає будь-яку їжу, той теж робить це в ім'я Господа, бо дякує Богу. Той же, хто не єсть певну їжу в ім'я Господа, також дякує Йому.

⁷Бо ніхто з нас не живе заради себе і не вмирає сам по собі. ⁸Адже життя наше — для Господа, а вмираючи, ми також вмираємо для Нього. Тож живучи або вмираючи, ми всі належимо Господу. ⁹Ось чому Христос помер і повернувся знову до життя, щоб стати Господом над мертвими і ще живими.

¹⁰Чому ти осуджуєш брата чи сестру свою у Хресті? Або за що зневажаєш їх? Адже всі ми станемо перед судом Божим. ¹¹Бо сказано у Святому Писанні:

«Це так само правильно, як те, що
Я живу,
— каже Господь. —

Кожен впаде на коліна переді Мною,
і кожен визнає, що Я є Бог».

Icaī 45:23

¹²Отже, кожен із нас звітуватиме про себе перед Богом.

Не примушуйте інших грішити

¹³Тож годі осуджувати одне одного. Краще виріште не робити перешкод чи спокус на шляху брата свого. ¹⁴Я переконаний як той, хто в Господі Ісусі,

⁴14:2 **їсти все** За Законом, євреї не могли споживати деякі страви.

що не буває нечистої їжі самої по собі. Для того вона є нечистою, хто її вважає такою.

¹⁵Але якщо ти образиш свого брата через їжу, то це означає, що ти не слідуєш любові. Не занапасті їжею своєю того, за кого помер Ісус. ¹⁶Отже, не поводься так, як ти вважаєш добрим, але інші будуть вважати злим.

¹⁷Бо в Царстві Божому найважливіші не їжа і не напої, а праведність, мир і радість, які Дух Святий дарує нам. ¹⁸Хто служить Христу, живучи так, той догоджає Богу і схвалений людьми.

¹⁹Тож дбаймо про все, що служить миру і взаємному зміцненню. ²⁰Не руйнуйте діла Божого заради їжі. Будь-яка їжа — чиста. Але не годиться істи того, що брата твого веде до гріха. ²¹Краще не істи м'яса, не пити вина, ані робити таке, що веде брата твого до гріха. ²²Тримайте переконання свої між вами і Богом. Щасливий той, хто не відчуває вину за ті вчинки, які вважає правильними. ²³Але той, хто навіть істіз сумнівом, засуджений Богом, бо його вчинки — не від віри. Та все, що не від віри є гріхом.

Ми сильні вірою своєю

15 ¹Ми сильні, отже, мусимо бути терпімі до слабких і не догоджати собі. ²Кожен з нас мусить догоджати близькому своему, аби укріпити його дух. ³Навіть Христос догоджав не Собі. Навпаки. У Святому Писанні сказано: «Зневага тих, хто зневажав Тебе, впала на Мене»¹. ⁴Тож усе, що було написано заздалегідь у Писанні, написано для того, щоб навчити нас терпіння і втіхи, що несе в собі Святе Писання. ⁵Нехай Бог, джерело терпіння і великої втіхи, допомагає вам жити у злагоді одне з одним, як того бажає Ісус Христос. ⁶Щоб усі разом, в один голос могли ви віддати подяку Богу, Отцю Господа нашого Ісуся Христа.

Тож приймайте одне одного, як Христос прийняв вас. Робіть так заради

¹ 15:3 Цитата приведена з книги Пс. 69:10.

слави² Божої. ⁸Кажу вам, що Христос став слугою єдеям заради Божої істини, щоб підтвердилися обйтниці прабатькам. ⁹І щоб погани віддали подяку Богу за Його милість до них. Так сказано у Святому Писанні:

«Через те Я славитиму Тебе серед поган
і співатиму хвалу імені Твоєму».

Псалми 17:49

¹⁰І ще сказано:

«Радійте, погани, разом з народом,
який був обраний Богом».

Повторення Закону 32:43

¹¹І ще сказано у Святому Писанні:

«Хваліть Господа, всі ви, погани,
і нехай усі народи славлять Його».

Псалми 116:1

¹²Також і пророк Ісая говорив:

«Прийде нащадок Ессея³,
він стане правити поганами.

На нього покладуть вони
усі свої надії».

Ісаї 11:10

¹³Тож нехай Бог, джерело усіх надій, наповнить вас всілякою радістю й миром, поки ви віруєте в Нього. І тоді ви будете збагачені надією, силою Святого Духа.

Павло говорить про свою працю

¹⁴Я переконаний, брати і сестри мої, що ви сповнені доброти, і маєте достатньо знань усіляких, ї можете поправити одне одного. ¹⁵Та я написав вам дещо сміливіше про деякі речі, щоб нагадати про них іще раз. Зробив я це завдяки дару, що маю від Бога. ¹⁶Дар цей — бути слугою Христа Ісуся для поган. Моя праця — проповідувати Благовіст Божу, щоб погани стали приношенням, бажанням Богу, і освятилися Святым Духом.

¹⁷Отже, в Христі Ісусі я пишаюся своєю працею для Бога. ¹⁸⁻¹⁹Я пишу тільки про те, що здійснив Христос через мене. Це ж Він привів поган до послуху перед Богом через слова мої і вчинки, силою знамень і чудес, силою Духа Богоїв.

² 15:7 слави Або «пошани».

³ 15:12 Ессея Ессея був батьком царя Давида.

жого. Отже, від Єрусалиму і повсюди, аж до Іллірика я закінчив проповідувати Благовість про Христа і тим завершив своє служіння.²⁰Моєю метою завжди було проповідувати Благовість там, де ім'я Христове ще невідоме, щоб не будувати на чужих підвалах.²¹Та сказано у Святому Писанні:

«Ti, кому не казали про Нього,
побачать,
а ті, хто не чув, зрозуміють».

Icaī 52:15

Павло бажає відвідати Рим

²²Чимало обов'язків мав я в цих землях, і це багато разів перешкоджало мені прийти до вас.

²³⁻²⁴Ta зараз я скінчив свою роботу, і вже немає такого місця в цих землях, де б я не проповідував. Ale оскільки я маю давнє бажання, то планую відвідати вас, коли йтиму до Іспанії. Так, сподіваюся по дорозі завітати до вас. I ще сподіваюся, що ви допоможете мені в моїй подорожі туди після великої радості нedorozhki та довгого перебування у вас.

²⁵Ta зараз я йду до Єрусалиму, щоб служити там Божим людям. ²⁶Bo церкви Македонії та Ахай вирішили зібрати кошти на користь бідних людей Божих в Єрусалимі. ²⁷Vonи вирішили це зробити, бо відчувають свій обов'язок перед віруючими Єрусалиму. Оскільки погані розділили з юдеями їхні духовні блага, то мають і самі допомагати матеріально. ²⁸Tож коли я виконаю свої справи й пересвідчуся, що бідні одержали гроші, зібрані для них, то вирушу до Іспанії і дорогою відвідаю ваше місто.

²⁹I я знаю, що коли прийду до вас, то принесу вам повне благословення Христове. ³⁰⁻³¹Bрати і сестри мої, благаю вас Господом нашим Ісусом Христом та в ім'я любові, що йде до нас від Духа Святого, пристати до щиріх молитв Богу за мене, щоб допоміг Він мені позбутися невіруючих в Юдеї і щоб служіння мое в Єрусалимі було прийняте Божими людьми. ³²Якщо буде на те Божа воля, я

зможу прийти до вас із радістю й відпочити разом з вами.

³³I нехай Бог миру буде разом з вами усіма. Амінь!

Павлове привітання всім християнам Рима

16 ¹Rучаюся вам за сестру нашу Фіву, особливу служительку церкви в Кенхреях. ²Прийміть її в Господі, як і належить Божим людям, і допоможіть їй у всьому, в чому вона матиме потребу. Вона допомогла багатьом людям та мені самому.

³ Вітайте Прискиллу з Акилою, які працювали зі мною заради Ісуса Христа. ⁴Vonи ризикували своїм життям, щоб урятувати мое. I не лише я дякую їм, а й усі церкви, яка належать поганам.

⁵ Вітайте також і церкву, котра в збирається у їхньому будинку.

Вітайте моого дорогого друга Епенета, який перший в Азії навернувся до Христа.

⁶ Вітайте Марію, яка багато працювала для вас.

⁷ Вітайте Андроніка та Юнію, моїх родичів, які були разом зі мною у в'язниці. Vonи — найвидатніші серед апостолів, яких Христос вирядив проповідувати Свою Звістку¹.

⁸ Вітайте Амплія, дорогого друга моого в Господі.

⁹ Вітайте Урбана, який співпрацює з нами заради Христа, а також моого дорогого друга Стахія.

¹⁰ Вітайте Апеллеса, випробуваного християнина, а також увесь рід Арістовула.

¹¹ Вітайте Іродиона, родича моого. Вітайте також усю родину Наркіса, бо вони всі належать Господу.

Вітайте Трифену й Трифосу, жінок які самовіддано працюють для Господа.

¹² Вітайте мою улюблену Персиду, яка також старанна у праці своїй для

¹ **16:7** найвидатніші... Свою Звістку Або «найвидатніші серед апостолів» або «найвидатніші для апостолів».

Господа.

¹³ Вітайте魯fa, обраного слугу

Господа, а також його матір, яка й мені була за матір.

¹⁴ Вітайте Асинкрита, Флегона,

Гермеса, Патрова, Гермаса та братів, які знаходяться з ними.

¹⁵ Вітайте Філолога, Юлію, Нірея та його сестру, та Олімпіана і всіх святих з ними.

¹⁶ Вітайте одне одного святим

поцілунком. І всі церкви Христові вітають вас.

Павлові застереження

¹⁷Молю вас, брати і сестри мої, остерігайтесь тих, хто чинить розбрат і ставить перешкоди вченню, що ви одержали. Уникайте їх. ¹⁸Ці люди служать не Господу нашему Ісусу Христу, а лише череву своєму. Вони зводять серця невинних улесливою розмовою й ласкавими словами.

¹⁹Бо ж усі знають про вашу покірливість. То я радію за вас, але хочу, щоб ви були мудрими для добра й невинними перед злом. ²⁰І Бог, Джерело миру,

роздавить сатану під вашими ногами. Нехай буде з вами милість Господа Ісуса.

Вітання від Павлових побратимів

²¹Мій побратим у праці Тимофій вітає вас, а з ним і Лукій, і Ясон, і Сосипатр, мої родичі. ²²Вітаю вас у Господі і я, Тертій, котрий писав цього листа для Павла. ²³Гай, брат, який дозволяє усієї церкві зустрічатися у своєму будинку, вітає вас. Ераст, міський скарбник, брат наш Кварт також вітають вас. ²⁴[І буде з усіма вами милість Господа нашого Ісуса Христа. Амінь!]¹

²⁵Слава Тому, Хто може зміцнити віру вашу, дотримуючись Доброї Звістки, що я проповідував. Це Благовіст про Ісуса Христа — ця таємна істинна, яку вам Бог повідав і яка була схована довгі часи. ²⁶А зараз вона відкрита нам через написане пророками, за величчям Бога. Ця таємна істинна з волі вічно живого Бога стала відома всім народам заради їхньої послуху, що починається з віри.

²⁷Єдиному мудрому Богу через Ісуса Христа слава навіки! Амінь!

¹ **16:24** Деякі древніогрецькі рукописи цього вірша не мають.

Перше Послання Павла

До Коринтян

Вітання коринтянам

1 ¹⁻²Павло, покликаний бути апостолом Христа Ісуса волею Божою, разом із братом нашим у Христі Состечном до церкви Божої, що в Коринті, до людей відданих Богу в Христі Ісусі, яких Бог покликав бути святыми, а також до всіх тих, хто повсюди молиться в ім'я Господа нашого¹ Ісуса Христа, Господа їхнього і нашого. ²Благодать і мир вам від Бога, Отця нашого і від Господа Ісуса Христа.

Дяка Богу

⁴Я завжди дякую моєму Богу за вас, за Божу благодать, що дана вам в Христі Ісусі. ⁵Бо в Ньому ви збагатилися всім: і словом, і знанням. ⁶Наше свідчення про Христа підтвердилося в вас. ⁷Зараз ви маєте усі дари Божі, поки чекаєте приходу нашого Господа Ісуса Христа. ⁸Він також повністю підтвердить у День другого Пришестя Господа нашого Ісуса Христа, що ви невинні. ⁹Істинний і вірний Бог покликав вас до єднання зі Своїм Сином, нашим Господом Ісусом Христом.

Незгоди у Коринтській церкві

¹⁰Я благаю вас, брати і сестри мої, іменем Господа нашого Ісуса Христа, щоб усі ви погоджувалися одне з одним, щоб не було розбратау між вами, і щоб були ви єдині в думках своїх і прагненнях. ¹¹Бо стало мені відомо від Хлойних домашніх, що між вами є суперечки. ¹²І ось що я маю на увазі: кожен із вас каже: «Я — прибічник Павла» — «Я — Апол-

^{1 1:1-2} молитися в ім'я Господа нашого Буквально «хто вірує в ім'я Господа нашого».

лосів» — «Я — Кифин» — «А я — прибічник Христа».

¹³Хіба ж Христос розділився? Хіба був розіп'ятий за вас Павло? Чи, може, хрестилися ви в ім'я Павлове? ¹⁴Я дякую Богові, що нікого з вас не хрестив, окрім Криспа і Гая. ¹⁵Тож ніхто з вас не може сказати, що хрестився моїм ім'ям. ¹⁶Хрестив я ще Степанову родину, а щодо інших, то не пригадаю, чи хрестив я ще когось. ¹⁷Бо Христос посылав мене не хрестити, а проповідувати Добру Звістку та без надмірного красномовства, щоб хрест² Христовий не втратив сили своєї.

Христос — Божа сила і мудрість

¹⁸Бо для тих, хто гине, учення про хрест — це дурниця, а для нас, хто спасений, то є сила Божа. ¹⁹Як сказано у Святому Писанні:

«Я знищу мудрість мудрих
і зведу нанівець розум розумних».

Іса 29:14

²⁰Де той мудрець? Де той вчений? Де той мислитель, який належить часу нинішньому? Чи Бог не зробив мудрість світу цього безглуздо?

²¹Світ своєю мудрістю не осягнув Бога. То Бог Своєю мудрістю вибрав для порятунку тих, хто вірить, хоч яке безглузде Вчення, що ми проповідуємо. ²²Юдеї вимагають чудесних знамень, а греки — мудрості. ²³Ми ж проповідуємо про розіп'ятого Христа. Для юдеїв це вчення є образою, а для поган — без-

^{2 1:17 хрест} Дерев'яний хрест, на якому римляни страчували злочинців. Це також символ сорому, страждання та смерті. Подібно тому, як Сам Христос був готовий віддати своє життя заради усіх людей, Він прохаче усіх Своїх послідовників віддати йнє життя заради Нього.

глуздям.²⁴І лиш покликані Богом, чи то юдеї, чи то погани, розуміють, що Христос — сила і мудрість Божа.²⁵Адже Боже «безглуздя» мудріше за людську мудрість, а Божа «нemіч» міцніша за людську силу.

²⁶Брати і сестри, подумайте про своє власне покликання! Небагато з вас були мудрими за людськими мірками. Небагато було й сильних, небагато шляхетних.²⁷Ні, Бог вибрал «нерозумних», щоб присоромити мудрих світу цього. Він вибрал немічних, щоб присоромити сильних.²⁸⁻²⁹Бог вибрал усе принижене й зневажене, все «нemічне», щоб знищити все те, що «чогось варте», щоб ніхто не вихвалявся перед лицем Божим.

³⁰Він — джерело життя вашого в Ісусі Христі, Який став нашою мудрістю з Божої волі, нашою праведністю, нашим освяченням і нашою спокутою.³¹Адже сказано у Святому Писанні: «Хто хвалиться, той мусить хвалитися Господом»¹.

Звітка про Христа

2 ¹Тож прийшов я до вас, брати і сестри мої, проповідувати таємну Божу істину, не покладаючись на свою красномовність і мудрість.²Находячись серед вас, я вирішив забути усе, крім Ісуса Христа і Його смерті на хресті.³Отже, я прийшов до вас, слабкий, проніятий страхом і великим трепетом.⁴⁻⁵Слова мої і проповіді були донесені не з переконливістю людської мудрості, а в доказах сили Духа. Нехай ваша віра спирається не на людську мудрість, а на Божу силу.

Божа мудрість

⁶Ми справді навчаємо мудрості зрілих людей, але не мудрості нинішніх часів і не мудрості правителів світу цього, владі яких настане кінець.⁷Ми навчаємо таємної Божої мудрості, що була прихована від людей. Бог призначив її нам на славу іще до початку світу.⁸Це

мудрість, про яку жоден із правителів цього світу не знав. Бо якби вони знали, то не розіп'яли б славного Господа.⁹Так сказано у Святому Писанні:

«Очі не бачили, вуха не чули,
і на думку людям не спадало те,
що Бог залишив для тих,
хто любить Його». *Ісаїя 64:4*

¹⁰Та Бог відкрив нам це через Духа, Який знає все, навіть найприхованіші таємниці Божі.

¹¹Бо хто з людей знає думки іншого? Тільки той дух, який в ньому живе. Так само ніхто не знає думок Божих, крім Духа Божого.¹²А ми приймаємо не дух, який належить світу цьому, а Дух, Який йде від Бога, щоб знати те, що щедро було нам дароване Богом.¹³І говоримо ми про ці речі не словами, яких мудрість людська навчила нас, а словами, яких навчив нас Дух. Ми пояснююмо духовні речі, використовуючи слова від Духа.

¹⁴Земна людина не сприймає істин, які відкриває Дух Божий. Вона вважає їх безглуздям, та не може зрозуміти це, бо їх можна оцінити тільки за допомогою Святого Духа.¹⁵А духовна людина може судити все, та її саму ніхто не може судити.¹⁶Сказано у Святому Писанні:

«Хто знає думки Господні?
Хто може повчати Його?» *Ісаїя 43:13*

Але ми маємо розум і думки Христові.

Апостоли — слуги Христа

3 ¹Брати і сестри мої, коли я з вами був, то не міг навчати вас як людей духовних. Навпаки, я мусив звертатися до вас як до людей мирських, як немовлят у Христі.²Я проповідував вам, не наче напував вас молоком, а не годував твердою їжею, бо ви не спроможні були ще її спожити. Ви ще й зараз не здатні на це.³Ви й досі належите цьому світу. Якщо між вами є заздрощі й суперечки, то хіба не мирські ви є? Хіба не поводитеся, як усі люди цього світу?

⁴Якщо хтось із вас каже: «Я послідовник Павла», а інший: «А я — Аполлоса» — то хіба не як мирські люди ви чините?⁵А хто ж такий Аполлос, і хто

¹ 1:31 Цитата приведена з книги Ер. 9:24.

такий Павло? Ми лише слуги, через яких ви стали віруючими. Ми виконали свою роботу, яку Господь призначив кожному із нас.⁶ Я посів зерно, Аполлос полив його, але Бог є Той, Хто виростив.

⁷Тож не має значення ні той, хто сіяв, ні той, хто поливав, а лише Бог, Який зростив.⁸ І той, хто сіяв зерно, і той, хто поливав його, мають одну мету, і кожен буде нагороджений за свою працю.⁹ Во всі ми на службі у Бога, трудимося в Його ім'я, а ви — і нива Божа, й оселя Його.

¹⁰Згідно з Божим даром, даним мені, я заклав фундамент, як той мудрий будівельник, а вже інший зводить на ньому споруду. Та кожен мусить дбати про те, як він буде.¹¹Але ніхто не може закласти іншого фундаменту, ніж той, що вже закладено, й фундамент той — Ісус Христос.¹²Людина може будувати на цьому фундаменті з золота чи срібла, коштовного каміння чи дерева, сіна чи соломи.

¹³Але робота кожного буде очевидна, бо настане День, і все стане зрозумілим, тому що той День прийде з вогнем. І вогонь випробує працю кожного і виявить її якість.¹⁴І якщо збудоване людиною вистойть, то вона здобуде винагороду.¹⁵Чия ж споруда згорить, той зазнає втрати, а сам він буде врятований, уникнувши вогню.

Людина — храм Божий

¹⁶Чи знаєте ви, що ви — храм¹ Божий, і що Дух Божий живе в вас?¹⁷Якщо хтось зруйнує Божий храм, того Бог зруйнує, бо храм Божий — святий, а ви і є цим храмом.¹⁸Не обмануйте себе. Якщо хтось із вас вважає, що він розумний мудрістю цього світу, то йому слід стати «нерозумним», щоб здобути істинну мудрість.¹⁹Бо мудрість цього світу насправді є безглаздям для Бога. У Святому Писанні сказано: «Бог ловить мудрих на їхні ж хитроці»²,²⁰І ще:

¹ 3:16 храм Оселя Господа, де народ Божий поклоняється Богу. У даному випадку мається на увазі, що віруючі — це духовний храм, де живе Господь.

² 3:19 Цитата приведена з книги Йова 5:13.

«Господь знає, що думки мудрих — нікчемні»³.²¹⁻²²Тож не треба вихвалятися людьми. Во все належить вам: чи то Павло, Аполлос або Кифа; чи то світ, життя, смерть, сучасне й майбутнє — все належить вам.²³Ви ж належите Христові, а Христос належить Богу.

Апостоли Христові

4 ¹Ось як люди мають думати про нас, як про слуг Христових, котрим довірено таємні істини Божі.²А ті, кому довірено таємниці, мусять бути гідними довіри.³Та мені байдуже, чи ви судитимете мене, чи якийсь інший суд людський, адже й сам я себе не суджу.⁴Сумління мое чисте, та не в цьому мое виправдання. Лише Господь мені судя.⁵Тож не судіть передчасно, доки Господь не прийде. Він висвітлить усе, що приховано в темряві, й виявить таємні задуми сердець. І тоді буде кожному така похвала від Бога, на яку той заслуговує.

⁶Брати і сестри мої, я показав усе це на прикладах Аполлоса і своєму власному прикладі заради вас, щоб ви змогли навчитись і зрозуміти значення цих слів: «Не йдіть далі того, що написано у Писанні» — щоб ви не величалися одне перед одним. Щоб ви не підносigli одних, зневажаючи інших.⁷Хто каже, що ти кращий за інших? І що ти маєш такого, що не було дано тобі? Але якщо все, що маєш ти, отримав як дарунок, то чого ж вихвалятися, наче лише своїми силами здобув усе це?

⁸Ви вважаєте, що маєте все необхідне. Думаєте, що поставали багатіями й царями без нас. Хотів би я, щоб ви й справді були царями, тоді й ми могли б царювати разом з вами.⁹Та мені здається, що Бог дав нам, апостолам, останнє місце, зробив нас людьми приреченими до смерті. Адже ми стали видовищем для всього світу: як для Ангелів, так і для людей.¹⁰Ми нерозумні заради Христа, а ви вважаєте себе такими мудрими в Христі! Ми немічні, а ви похваляєтесь

³ 3:20 Цитата приведена з книги Пс. 94:11.

собою, кажучи, що ви дужі! Ви в пошані, а ми безславні!

¹¹І досі ми голодні й спраглі, бідно одягнені, побиті й безпритульні. ¹²Тяжкою працею, власними руками добуваємо ми щоденний хліб свій. ¹³Коли нас ганьблять, ми благословляємо; коли нас переслідують, ми терпимо; коли на нас зводять наклепи, ми втішаємо. Ми стали покидьками світу, порохом земним, що його люди й дотепер топчуть.

Будьте моїми послідовниками

¹⁴Я пишу це не для того, щоб присоромити вас. Я застерігаю вас як улюблених дітей своїх. ¹⁵Бо якби ви мали навіть десять тисяч наставників у Христі, ви не матимете багато батьків. Це я через Благовість дав вам життя в Ісусі Христі. ¹⁶Тож благаю вас: наслідуйте мене. ¹⁷Ось чому послав я до вас Тимофія¹, моого улюбленого й вірного сина в Господі. Він нагадає вам шляхи мої в Христі Ісусі так само, як і я навчаю скрізь, у кожній церкві.

¹⁸Та дехто з вас запишався, міркуючи, що я не приду до вас. ¹⁹Але невдовзі я буду з вами, якщо на те буде Божа воля. І тоді я побачу, чи спроможні ті красномовні хвальки на щось більше, ніж порожні балачки. ²⁰Бо Царство Боже виявляється не в словах, а в силі. ²¹Чого ж ви хочете: щоб я прийшов до вас із карою чи з любов'ю і духом ніжності?

Розпуста в церкві

5 ¹Кажуть, що серед вас чиниться розпуста, ще й така, якої немає навіть серед поган. Розповідають, що дехто з вас живе з мачухою своєю. ²Та всі ви сповнилися пихою замість того, щоб замутитися. Того, хто вчинив таке, слід вигнати з вашої громади. ³І хоч я відсутній серед вас тілом, та все ж присутній духом, і як присутній я вчинив суд над тим, хто вчинив такий гріх. ⁴⁻⁵І коли ви зберетesя в ім'я Господа нашого Ісуса, дух мій буде з вами. Владою Господа нашого Ісуса віддаймо того грішника

¹ 4:17 Тимофій Учень і сподвижник Павла.

сатані, щоб знищив він його гріховне ество², і щоб дух чоловіка цього був врятований в День Господній.

⁶Недобре, що ви вихваляєтесь. Хіба ви не знаєте, що мала закваска заквашує все тісто? ⁷Позбавтеся старої закваски, щоб вам самим стати новим тістом. Як християни ви є тим Пасхальним тістом без закваски³. Бо Христа, наше Пасхальне Ягњя⁴, було принесено в пожертву. ⁸Тож святкуймо нашу Пасху, та не зі старою закваскою злоби й лукавства, а з опрісноками щирості та істини.

⁹Я писав у листі, що не слід вам спілкуватися з тими, хто піддався розпусті. ¹⁰Та я не мав на увазі, що зовсім не слід знатися з розпусниками цього світу чи скнарами, шахраями чи ідолопоклонниками. Інакше вам треба було б залишити цей світ. ¹¹Я писав вам, щоб ви не зналися з тими, хто видає себе за віруючих, але є розпусником, скнарою, ідолопоклонником, наклепником, п'яницею чи хабарником. Навіть за стіл не сідайте з таким.

¹²Чи моя це справа — засуджувати тих, хто не належить до церкви? Звісно ні! Ви повинні засуджувати тих, хто належить церкві. ¹³Бог засудить тих, хто не належить до церкви. Бо у Святому Писанні сказано: «Женіт від себе лиху людину»⁵.

Суперечки між християнами

6 ¹Коли у вас виникне суперечка з кимось з віруючих, то хіба ж ви підете до суду неправедного замість того, щоб звернутися до Божих людей? ²Невже ви не знаєте, що святі люди Божі судитимуть світ? І якщо ви судитимете світ, то хіба ж ви нездатні вирішити такі дрібні справи? ³Чи ви не знаєте, що ми судитимемо Ангелів, не кажучи вже про справи життєві? ⁴Тож якщо ви матиме-

² 5:4-5 ество Буквально «себе» або «тіло».

³ 5:7 тістом без закваски Павло у цьому випадку порівнює віруючих з Пасхальним хлібом: як тісто для Пасхального хліба не містило закваски, так і віруючі в Господа не матимуть в собі гріха.

⁴ 5:7 Пасхальне Ягњя Ісус приніс життя Своє у пожертву за гріхи людства.

⁵ 5:13 Цитата приведена з книги Повт. Закону 22:21, 24.

те справу з випадками повсякденного життя, чи призначите ви суддями тих, хто не має ніякого відношення до церкви?

⁵Кажу я так, щоб соромно вам стало. Невже спрости такі кепські, що серед вас не знайдеться жодного мудрого чоловіка, щоб розсудити двох своїх братів у Христі? ⁶Брат іде до суду з братом, і ви дозволяєте невіруочим судити їх? ⁷По суті, те, що ви вступаєте в сутяжництво одне з одним, є повною вашою поразкою. Чи не краще вам натомість стерпіти образу? Чи не краще вам стерпіти завдану шкоду? ⁸Та ви ж самі ображаете й грабуєте, і то своїх же братів і сестер у Христі!

⁹⁻¹⁰Хіба ви не знаєте, що неправедні люди не успадкують Царства Божого? Не обманюйте самих себе! Ніхто, ні розпусники, ні ідолопоклонники, ні перелюбники, ні мужоложці, ні злодії, ні скнари, ні п'яниці, ні наклепники, ні шахраї не успадкують Царства Небесного. ¹¹І деякі з вас були такими, але ви очистилися, були освячені й виправдані в ім'я Господа Ісуса Христа і Духом Бога нашого.

Нехай тіла ваші служать Богу

¹²«Все мені дозволено», — стверджуєте ви. Та у відповідь я вам кажу: не все доцільно й бажано. Навіть якщо це правда, що «усе дозволено мені», але ніщо не повинно володіти мною як рабом. ¹³Ось інший мовить: «Їжа — для шлунку, а шлунок — для їжі». Та Бог знищить і те, і друге. Бо тіла наші не для розпусти, а для служжіння Господу¹, й Господь — для тіла нашого. ¹⁴Бог не лише воскресив Господа з мертвих, Він і нас воскресить силою Своєю. ¹⁵Чи ви не знаєте, що тіла ваші є членами Христа? Тож хіба я візьму частини тіла Христа і зроблю їх членами розпусніці? Звісно, ні!

¹⁶Знов таки: чи не відомо вам, що той, хто з'єднується з розпусніцею, стає з нею одним цілим? «Бо двоє, — сказали у Святому Писанні, — стають одним

тілом»². ¹⁷Той же, хто з'єднується з Господом, духовно стає одним цілим з Ним. ¹⁸Уникайте розпусти. Кожен гріх, вчинений людиною, — поза її тілом, але розпусник грішить проти власного тіла.

¹⁹Невже ви не знаєте, що тіла ваші — це храми³ Духа Святого, який живе в вас? І хіба ви не знаєте, що ви одержали Дух Святий від Бога, і що ви більше не належите собі? ²⁰Адже Господь сплатив за вас високу ціну, тож прославте Бога тілами своїми.

Про подружнє життя

7 ¹Тепер про те, що ви написали мені: ²«Чи не краще чоловікові взагалі не торкатися жінки». ³Але щоб уникнути гріха розпусти, кожен чоловік мусить мати дружину, а кожна жінка — чоловіка. ⁴Чоловік мусить давати все належне своїй дружині, і так само жінка — своєму чоловікові. ⁵Не жінка володіє тілом своїм, а її чоловік, так само не чоловік володіє тілом своїм, а його дружина.

⁵Не відмовляйте одне одному, хіба що за спільнотою згодою і на деякий час для того, щоб віддатися молитві, а потім знову бути разом, щоб сатана не спокусив вас, скориставшись вашим невмінням володіти собою.

⁶Я вам кажу це не як наказ, а як постуپку. ⁷Хотів би, щоб усі люди були такими, як я, але кожен має свій власний дар Божий: в одного такий, у другого — інший.

⁸Щодо неодружених і вдів я хочу ось що сказати: для них добре, якщо вони залишатимуться самотніми, як і я. ⁹Та якщо вони не можуть втриматися, то нехай одружується, бо краще одружитися, ніж згоріти від жадання.

¹⁰Одруженим я даю такий наказ, хоча це не я, а Господь наказує: жінці не слід шукати розлучення з чоловіком своїм. ¹¹Якщо ж уже розлучиться, то повинна залишатися незаміжньою або нехай помириться з чоловіком своїм. Та чо-

² 6:16 Цитата приведена з книги Бут. 2:24.

³ 6:19 храми Храм — Оселя Господа, де народ Божий поклоняється Богу. У даному випадку мається на увазі, що віруючі — це духовний храм, де живе Господь.

ловікові не слід розлучатися зі своєю дружиною.

¹²Усім іншим я скажу (та цей наказ від мене, а не від Господа): якщо якийсь брат у Христі має дружину, яка не вірує, і вона згідна жити з ним, то нехай він не розлучається з нею. ¹³Якщо жінка має чоловіка, який не вірує, і він згідний з нею жити, то їй не слід розлучатися з ним. ¹⁴Бо невіруючий чоловік освячується через свою віруючу дружину, а невіруюча жінка — через свого віруючого чоловіка. Інакше діти ваші були б нечистими, а так — вони святі.

¹⁵Однак якщо невіруючий вирішить розлучитися, то хай розлучається. Брат чи сестра у Христі вільні в таких випадках, тому що Бог покликав вас жити в мірі. ¹⁶Бо звідки ти знаєш, жінко, чи спасеш свого невіруючого чоловіка? І звідки ти, чоловіче, знаєш, чи спасеш свою невіруючу дружину?

Різні покликання

¹⁷Слід жити лише так, як Господь визначив кожному, і як Бог покликав кожного. І саме такий наказ даю я по всіх церквах. ¹⁸Якщо комусь було зроблене обрізання до того, як Бог його покликав, то не слід намагатися змінити це. А іншому, може, не було зроблене обрізання, коли Бог його покликав. Тоді й не варто робити цього взагалі. ¹⁹Обрізання, само по собі, не є чимось особливим, так само, як і необрізання. Головне — дотримуватися Божих заповідей.

²⁰І нехай кожен залишається таким, яким він був, коли його покликав Бог. ²¹Ти рабом був покликаний? Нехай це тебе не турбє. Та якщо зможеш стати вільним, скористайся такою нагодою. ²²Той, хто рабом був покликаний Богом, є вільним перед Богом. Так само і вільний, якого покликано, є рабом Христа. ²³Господь сплатив за вас високу ціну, тож не ставайте рабами людей. ²⁴Брати і сестри мої! Кожному з вас слід залишатися перед Богом таким, яким його було покликано.

Про одруження

²⁵Тепер стосовно неодружених чоловіків та жінок¹. Я не маю Господнього наказу, але висловлю свою думку як гідний довіри, бо одержав милість від Господа. ²⁶Як на мене, то, зважаючи на всі нинішні страждання й лиха, краще залишатися самотнім, як я.

²⁷Якщо у тебе є жінка, не шукай з нею розлучення. У тебе немає дружини, не шукай її. ²⁸Та якщо ти одружуєшся, ти не згрішив, і якщо незаймана дівчина виходить заміж, то вона теж не згрішила. Але такі люди матимуть клопіт у цьому світі, а я прагнуну врятувати вас від нього.

²⁹Ось що я вам кажу, брати і сестри мої, час спливає. Віднині й надалі ті, хто мають жінок, мусять бути такими, ніби жінок не мають. ³⁰Ті, хто сумують, мусять бути такими, ніби суму не мають. Радісні повинні бути такими, ніби не мають радості. Ті, хто придбали щось, ніби вони не мають нічого. ³¹Ті, хто користуються світським, не повинні вважати тлінні речі найважливішими. Бо існуючий світ незабаром зникне.

³²Я хочу, щоб ви були вільні від турбот. Неодружений чоловік дбає про Господнє, тобто як догодити Богу. ³³Одружений дбає про життєві справи — як догодити жінці. ³⁴Отже, він на роздоріжжі — як догодити Богові та дружині. Незаміжня жінка або дівчина дбає про справи Господні — щоб бути святою і тілом, і духом. Заміжня піклується про життєві справи — як би догодити чоловікові.

³⁵Кажу я так для вашої ж користі, а не для того, щоб ставити вам перешкоди. Швидше я роблю це для порядку і щоб ви могли бути відданими Господу й ревно служити йому, ні на що інше не звертаючи уваги. ³⁶Якщо хтось вважає, що не робить те, що слід, зі своєю наречененою або вона стара за віком², й він хоче одружитися, то нехай він робить

¹ 7:25 чоловіків та жінок Буквально «не мавших статевих стосунків».

² 7:36 стара за віком Або «пристрасть має велику».

за своїм бажанням, бо це не гріх.³⁷Але ж той чоловік, хто твердо вирішив не одружуватися, здатний володіти своїми пристрастями, й поклав собі зберегти свою наречену такою, як вона є, робить добре.³⁸Отже, хто одружується з нареченою, робить добре, а хто не одружується, робить ще краще.

³⁹Жінка зв'язана одруженням, поки її чоловік живий, але, якщо він помре, то вона вільна вийти заміж за кого хоче, аби тільки в Господі.⁴⁰Але, на мою гадку, вона буде щасливішою, якщо залишиться такою, як є. Це моя думка, та я знаю, що маю Дух Божий.

Про їжу, що жертвують бовванам

8 ¹А тепер про м'ясо, пожертвува-
не¹ бовванам. Ми знаємо, що «всі
мають знання». Знання підносять
людей в їхній пихатості, а любов допо-
магає їм стати дужчими.²Якщо хтось
думає, що знає щось, то він нічого не
знає як слід.³А хто любить Бога, той
відомий Богу.

⁴Щодо м'яса, пожертвуваного бов-
ванам, то ми знаємо, що бовван — це
ніщо у світі, існує лише Єдиний Бог.⁵⁻⁶І навіть, якщо так звані «боги» є на
небі чи то на землі (а є і справді багато
«богів» і «володарів»), то для нас існує
лиш Єдиний Бог-Отець, завдяки Якому
все існує на світі, і для Якого ми живемо.
Є лише один Володар і Господь — Ісус
Христос, через Якого все існує, і через
Якого ми живемо.

⁷Та не всім відомо це знання. Дехто
так звик поклонятися бовванам, що
коли він єсть, то так, ніби та їжа була
пожертвувана бовванамі, оскільки сум-
ління його слабке, воно оскверняється.
⁸Але їжа не наблизить нас до Бога. Ми
не стаємо ні країщими, якщо не їстиме-
мо, ані гіршими, якщо їстимемо.

⁹Та дивіться, щоб це знання ваше
не привело до гріха тих, хто слабкий
духом.¹⁰Бо якщо той, хто повний сум-
ління побачить вас, хто має ці знання,

¹ **8:1 пожертвуване** Принесене у пожертву як ознака по-
клоніння. Див.: також 1 Кор. 8:10.

як ви єсте в бовванському храмі, то чи
не захотить це його також з'їсти того
м'яса, що запропоноване на пожертву
бовванам?¹¹І через знання ваші знище-
но буде слабкого духом, вашого ж брата,
за якого Христос помер!¹²Отже, згрі-
шивши проти своїх братів і вразивши
їхне кволе сумління, ви грішите проти
Христа.¹³Тож якщо їжа призводить
брата чи сестру мою до гріха, то я ніколи
більше не їстиму м'яса, щоб не при-
вести їх до гріха!

Права апостола

9 ¹Хіба я не вільна людина? Чи ж не
апостол я? Хіба я не бачив Ісуса,
Господа нашого? Чи не є ви творінням
моїм у Господі?²Навіть якщо я не апо-
стол для інших, то все одно я апостол
для вас. Ви ж є печаттю моого апостоль-
ства в Господі.

³Ось мій захист від тих, хто хоче су-
дити мене.⁴Чи не маю я права їсти й
пити?⁵Чи, може, я не маю права взяти
себі віруочу дружину, як це зробили
інші апостоли й брати Господні, а також
і Петро?⁶Чи, може, лише Варнава і я
мусимо працювати, щоб заробляти на
прожиток?⁷Який солдат коли служив на
своєму власному утриманні? Хто садить
виноградник і не єсть плодів його? Або
хто доглядає отару і не п'є молока від
овець своїх?

⁸Чи може, це все лише міркування
смертної людини? А чи не про те саме
сказано в Законі?⁹У Законі Мойсеєвому
записано так: «Не зав'язуй рота волові,
що молотить»². Хіба Бог дбає лише про
волові? Звичайно ні!¹⁰Чи не говорить Він
це заради нас? Так, це було написано за-
ради нас, бо той, хто оре, має орати з на-
дією, і той, хто молотить, має молотити
з надією, що одержить частину врожаю.

¹¹Раз ми посіяли духовне зерно для
вашої вигоди, чи така вже велика то
буде річ, якщо пожнемо земні блага від
vas?¹²Якщо інші мають право збирати
земні блага від вас, то чи не маємо ми
більшого права на це? Але ми ніколи

² **9:9** Цитата приведена з книги Повт. Закону 25:4.

не користувалися ним. Навпаки, ми терпимо все, щоб часом не чинити перешкод на шляху Добрій Звістки про Христа.¹³Хіба ви не знаєте, що ті, хто працюють в храмі, від святині ж і харчуються? А ті, хто служить біля вівтаря, ділять між собою частину з того, що до вівтаря принесено.¹⁴Так само Господь наказував, щоб ті, хто проповідує Добру Звістку, жили з цього.

¹⁵Я не користувався цим правом. І написав це не для того, щоб мати цю вигоду. Бо мені краще вмерти, ніж дати комусь забрати у мене можливість похвалитися.¹⁶Якщо я проповідую Добру Звістку, то не маю чим хвалитися. Це мій обов'язок. І горе мені, якщо не буду проповідувати.¹⁷Як би я робив те добровільно, то повинен був одержати нагороду, але в мене не має вибору: я роблю тільки те, що мені довірили виконувати — проповідувати Добру Звістку.¹⁸В чому ж тоді моя винагорода? Вона в тому, що я проповідую Добру Звістку і роблю це не за платню; в тому, щоб не користуватися правом, яке я маю, проповідуючи Добру Звістку.¹⁹Бо хоч я й вільний від людей, та став рабом усіх, щоб врятувати більше людей.²⁰Для юдеїв я став юдеем, щоб врятувати їх. Для тих, хто підкоряється Закону, я став одним із них (хоч я і не під Законом) для того, щоб врятувати тих, хто підкоряється Закону.²¹Для тих, хто без Закону, я став таким, як і вони (хоч і не живу без Закону Божого, бо підкоряюся законові Христовому). І зробив я це, щоб оволодіти ними.²²Я став немічним для немічних, щоб врятувати їх. Я став усім для всіх, щоб спасти хоча б декого у будь-який спосіб.²³Я роблю все це заради Добрій Звістки, щоб стати одним із тих, на кого пошириться її благословення.

Будьте стримані в усьому

²⁴Хіба ви не знаєте, що всі бігуни біжать на змаганнях, а винагороду одержує один? Тож біжіть так, щоб перемогти й одержати її!²⁵Кожен, хто змагається, на-

пружено тренується. Він робить це для того, щоб одержати тлінний лавровий вінок, а ми — щоб одержати вінок нетлінний.²⁶Отже, я біжу так, як той, хто має мету перед собою; б'юся так, щоб не просто розмахувати кулаками.²⁷Навпаки, я стримую і приборкую тіло своє, щоб, проповідуючи іншим, самому не виявитися відкинутим Богом.

Не будьте схожі на юдеїв

10 ¹Брати і сестри мої, хочу, щоб ви знали, що всі наші праобрази справді були під хмарою¹, і всі вони безпечно перейшли через море.²Всі вони в хмарі і в морі були «хрещені»² в Мойсея.³⁻⁴Всі вони йшли ту саму духовну іжку і пили той самий духовний напій, бо пили вони з духовної скелі³, що йшла слідом за ними. Цією скелею був Христос.⁵Та більшість із них не вподобав Господь, і вони загинули в пустелі.

⁶І це приклад для нас, щоб ми не прагнули злого, як вони.⁷Не будьте ідолопоклонниками, як був дехто з них. Во сказано у Святому Писанні: «Люди посидали, щоб поїсти і попити, а тоді повставали, щоб розважатися»⁴.⁸Не будемо віддаватися розпусті, як дехто з них. Во одного дня від цього двадцять три тисячі полягло!⁵⁹Тож не будемо спокушати Христаб⁶, як дехто з них робив. Вони були покусані зміями і вмерли⁷.¹⁰Не нарікайте, як дехто з них нарікав і був знищений ангелом смерті⁸.¹¹Все це сталося з ними як приклад нам. І було про це написано, щоб застерегти нас, хто живе після скінчення їхнього віку.

¹²Ось чому той, хто вважає, що міцно стойти, нехай стережеться, щоб не впасті. ¹³Вас спіткали ті ж самі спокуси, котрі зазнають усі люди. Та Бог вірний,

¹ 10:1 **хмарою** Хвара, яка вела й захищала ізраїльтян під час виходу з Єгипту. Див.: Вих. 13:20–22; 14:19–20.

² 10:2 **хрещені** Павло порівнює те, що трапилося з ізраїльтянами у часи Мойсея, до хрещення віруючих у Христа.

³ 10:3–4 Див.: Вих. 17:6.

⁴ 10:7 Цитата приведена з книги Вих. 32:6.

⁵ 10:8 Див.: Числ. 25:9.

⁶ 10:9 **Христ** У деяких древніогрецьких рукописах — «Господ».

⁷ 10:9 Див.: Числ. 21:6.

⁸ 10:10 Див.: Числ. 14:2–37.

Він не допустить, щоб ви спокушалися більше, ніж можете витримати. Разом із спокусою Він дасть і полегшення, щоб ви змогли подолати її.

Уникайте служіння бовванам

¹⁴Тож, любі друзі мої, уникайте служіння бовванам.¹⁵Звертаюся до вас як до людей розумних. Судіть самі, про що кажу я.¹⁶Чаша благословення¹, за яку ми дякуємо, чи не є те ознакою того, що ми об'єднані пожертвою крові Христової? Хліб, що ми ламаємо, чи не є ознакою того, що ми об'єднані пожертвою тіла Христова?¹⁷Існує один Хліб, і всі ми від одного Тіла, бо ми поєднані тим Хлібом.

¹⁸Погляньте-но на народ ізраїльський, коли вони їдять пожертви², чи не об'єднані вони тими підношеннями, що на вівтарі?

¹⁹Що ж я маю на увазі? Що їжа, яка приноситься в жертву бовванам нічого не варта, бо сам бовван — ніщо.²⁰Ні, швидше це означає, що люди, приносячи жертви бовванам, роблять це для нечистих духів, а не для Бога. А я не хочу, щоб ви були спільноками нечистих духів.²¹Ви не можете одночасно пити з чаші Господньої і нечистих духів; не можете розділяти одночасно їжу Господню і диявольську.²²Чи прагнемо ми прогнівити Господа?³ Хіба ж ми сильніші за Нього?

Робіть усе на славу Богові

²³«Усе нам дозволено», — стверджуєте ви. Та не все на користь. «Усе нам дозволено». Та не все допомагає людям стати сильнішими.²⁴Нехай ніхто не шукає вигоди для себе, а лише дбає про близького свого.²⁵Їхте будь-яке м'ясо, що продається на ринку, не питаночі ні про що і без докорів сумління,²⁶бо

¹ 10:16 Чаша благословення Чаша з вином, за яку віруючи в Ісуса Христа дкували Богу під час вечери Господньої.

² 10:18 пожертви Принесене у пожертву як ознака поклоніння Господу.

³ 10:22 прогнівити Господа Див.: Повт. Закону 32:16–17.

«земля і все, що є на ній, належить Господу»⁴.

²⁷Якщо хтось із невірюючих запроší вас на обід і ви вирішите піти, то їхте все, що перед вами на столі. Не питайте ні про що і не турбуйтеся про своє сумління.²⁸Але якщо хтось скаже вам: «Це м'ясо, що принесли в пожертву бовванам» — то не їхте його. Не їхте заради того, хто вам про це сказав і заради його сумління.

²⁹Коли я так кажу, то маю на увазі не власне сумління, а сумління іншого. Бо навіщо дозволяти, щоб моя воля була засуджена чужим сумлінням.³⁰Якщо я їм з подякою, то навіщо мене ганьбити за те, за що я дякую Всешиньому?

³¹Отже, чи ви єсте, чи п'єте, чи що щось робите — робіть усе на славу Богу.³²Не будьте перешкодою ні юдеям, ні поганам, ані церкві Божій.³³Так само, як я догоджаю всім і в усьому. Я шукаю користі не для себе, а для інших, щоб вони могли спастися.

Доречність молитви

11 ¹Наслідуйте мене, як я наслідую Христа.²Хвалю вас за те, що ви завжди пам'ятаєте про мене. Ви наслідуєте вчення, яке я передав вам.³Та хочу я, щоб ви знали, що Христос — голова кожному чоловікові, а чоловік — голова жінці. Бог же — голова Христа!

⁴Кожен чоловік, який молиться або пророкує з покритою головою, ганьбить голову свою.⁵Кожна жінка, яка молиться або пророкує з непокритою головою, ганьбить голову свою. Вона вподібнюється поголеній жінці.⁶Якщо жінка не покриває свою голову, то це можна порівняти з соромом поголеного волосся. А якщо це так ганебно, коли її голова поголена або пострижена, то нехай вкриває її.⁷Чоловікові не слід вкривати голову, бо він є образом і славою Бога. Жінка ж є славою чоловіка.⁸Бо не чоловік походить від жінки, а жінка від чоловіка⁵.⁹Не чоловіка було

⁴ 10:26 Цитата приведена з книги Пс. 24:1; 50:12; 89:11.

⁵ 11:8 Див.: Бут. 1:27; 2:21–22.

створено заради жінки, а жінку заради чоловіка.¹⁰ Ось чому жінка має покривати свою голову, визнаючи владу над собою¹. Вона має робити це також заради Ангелів.

¹¹ Однак перед Господом жінка залежить від чоловіка так само, як і чоловік залежний від жінки.¹² Бо як жінка походить від чоловіка, так і чоловік також народжується від жінки. І все це йде від Бога.

¹³ Поміркуйте про це поміж собою: чи личить жінці молитися Богу з непокритою головою?¹⁴ Та чи природа сама не вчить вас, що це соромно для чоловіка мати довге волосся?¹⁵ Для жінки ж це слава, бо волосся дане для вкриття голови її.¹⁶ Деякі люди можуть сперечатися про це. Та ні ми, ані церкви Божі не визнаємо ці звичаї.

Господня вечера

¹⁷ Даючи вам наступний наказ, я не хвалю вас, бо ваші зустрічі приносять вам більше шкоди, ніж користі.¹⁸ По-перше, я чув, що коли ви збираєтесь разом², то серед вас є розбіжності. Та в це неважко повірити,¹⁹ бо за вашим міркуванням, розділення церкви є ознакою істинних послідовників Христових.

²⁰ На ваших сходинах ви не єсте Господню вечерю³.²¹ Бо коли ви збираєтесь, то кожен поспішає з'їсти своє: один залишається голодним, а інший впивається.²² Хіба не маєте ви осель, щоб їсти й пити? Чи, може, ви зневажаєте Божу церкву? Може, ви хочете принизити бідних? Що мені сказати? Чи слід вас хвалити? Тут я вас не хвалитиму.

²³⁻²⁴ Boeh я одержав від Господа знання, які й передав вам. Господь Ісус тієї ночі, коли видали Його на страту, узяв хлібну, та віддавши дяку, розломив його

^{1 11:10} визнаючи владу над собою Буквально «має владу на голові». Це також може перекладатися як «тримати свою голову під контролем», тобто зробити все, щоб не дати людям ніяких підстав неправильно зрозуміти, чому у неї непокрита голова.

^{2 11:18} ви збираєтесь разом Або «ваша церква збирається разом».

^{3 11:20} Господня вечера Особлива вечера, яку іні послидовники Христа за Його наказом, на спомин про Нього. Див.: Лк. 22:14-20.

зі словами: «Це тіло Мое, що Я віddaю за вас. Їкте його на спомин про Мене».

²⁵ Після вечері Ісус так само взяв чашу з вином і промовив: «Це вино символізує кров Мою, що засновує Новий Заповіт Божий. Хоч би коли ви пили це вино, робитимете це на спомин про Мене».

²⁶ Щоразу, як ютимете цей хліб і питимете цю чашу вина, будете свідчите про смерть Господню, аж поки Він не прийде.

²⁷ Отож, хто негідно ютиме хліб Господній і питиме Господню чашу вина, винний буде у гріхах проти тіла і крові Господньої.²⁸ Отже, насамперед, люди на повинна позбавитись огидних думок, а вже потім нехай єсть цей хліб і п'є це вино.²⁹ Бо той, хто єсть і п'є, не визнаючи тих, хто є Господнім Тілом, накликав суд на себе.³⁰ Ось чому серед вас є чимало слабких та хворих, а багато вже й померло.

³¹ Якщо б ми самі судили себе, то не були б судимі.³² Коли ж нас судить Господь, Він карає нас, щоб не було нас засуджено разом зі світом.³³ Тож, брати і сестри мої, коли ви збираєтесь разом, щоб поїсти, то чекайте одне на одного.

³⁴ Якщо ж хто й справді голодний, нехай поїсть вдома, щоб не осудив вас Господь за те, що ви збираєтесь. Інші ж справи я влаштую, коли прийду.

Дари Духа Святого

12 ¹Щодо духовних дарів, брати і сестри мої, то я не хочу, щоб ви залишалися в незнанні.² Пам'ятайте, що коли ви були невіруючими поганами, то ходили на поклоніння до німіх бовванів, неначе вас силоміць тягнули туди.

³ Тож кажу я вам, що ніхто не може мовити: «Будь проклятий, Ісусе!» — з допомогою Духа Божого. Ніхто не зможе сказати: «Ісус — Господь» — інакше, як Святым Духом.⁴ Різні є дари, та всі вони — від Єдиного Духа.⁵ Е багато різних засобів служити, але усі вони — Єдиному Господу.⁶ По-різному Всешишній діє серед людей, та тільки Єдиний Бог дає спроможність робити

все.⁷ А вивя Духа дано кожному на користь усіх.⁸ Одній людині Дух дає слово мудрості, іншій — слово знання дається тим самим Духом.⁹ Комусь дано духовну віру, а ще хтось має дар зцілення — від Єдиного Духа.¹⁰ Хтось має силу робити чудеса, а хтось — здатність проповідувати, хтось уміє розпізнавати духів, а хтось — розмовляти різними мовами, а ще хтось — тлумачити мови.

¹¹ Та Один і Єдиний Дух чинить усе це, наділяючи кожного тим, чим вважає за потрібне.

Тіло Христове

¹² Через те, що кожен із нас має одне тіло, яке складається з багатьох частин, то хоч і багато частин, все одно вони становлять одне тіло. Так і Христос.¹³ Воодмеж Духом хрестилися ми всі, щоб стати єдиним тілом: як юдеї, так і погани, як раби, так і вільні. І всім нам даний один Дух¹.

¹⁴ Тіло людське складається не з одного члена, а з багатьох. ¹⁵ Навіть якщо нога скаже: «Через те, що я не рука, я не належу тілу» — то хіба вона від того перестане належати тілу?¹⁶ А якщо вухо скаже: «Через те, що я неоко, я не належу тілу» — чи перестане воно через це належати тілу?¹⁷ Якби все тіло складалося лише з ока, як тоді б ми слухали? Якби складалося тільки з вуха, чим би тоді відчували запахи?

¹⁸ Насправді Бог розмістив члени тіла, кожне з них, там, де хотів.¹⁹ Якби всі члени тіла були однаковими, то де ж тоді було б тіло?²⁰ А так хоч частин багато, а тіло одне.²¹ Око не може сказати руці: «Ти мені не потрібна». Або голова не може сказати ногам: «Ви мені не потрібні».²² Навпаки, ті частини тіла, які ми вважаємо слабшими, насправді дуже потрібні.²³ А про ті, що вважаємо не дуже почесними на тілі, піклуємося більше. Про непристойні ж дбаємо з більшою сором'язливістю.

²⁴⁻²⁵ Водночас пристойні частини тіла не потребують особливої турботи. Та

Бог створив наше тіло так, щоб більше шани було тим частинам, які потребували того, щоб не було розбрата в тілі, а щоб усі частини однаково дбали одна про іншу.²⁶ Коли одна з них страждає, то й усі інші страждатимуть. Коли одна в пошані, то й усі інші радіють із нею.

²⁷ Тож усі ви разом є Тілом Христовим, а окремо — частинами Його.²⁸ До того ж Бог першими поставив у церкві апостолів, другими — пророків, третьими — вчителів, потім чудотворців і людей, які мають дар зціляти. За ними — ті, хто допомагають іншим, ті, які мають хист вести за собою людей, а також ті, котрі мають здібності до різних мов.²⁹ Та не всі є апостолами, не всі є пророками, чи не так? Не всі є вчителями або чудотворцями.³⁰ Не всі обдаровані здібністю зціляти чи розмовляти різними мовами. І не всі ж, певно, можуть тлумачити мови?

³¹ Тож дбайте про всі духовні дари, що є найважливішими для вас, а я вам зараз покажу навіть краще життя.

Любов — найкращий дар

13 ¹ Якщо я можу розмовляти різними людськими мовами, якщо знаю мову навіть Ангелів, та не маю любові, то я лиш подібний до гучного дзвону або брязкітливого кімвалу.² Якщо ж маю пророчий дар, знаю всі таємниці і сповнений знань усіх; якщо маю таку віру, що можу пересувати гори, але не маю любові, то я — ніщо.³ Якщо я роздам усе своє майно, а тіло своє віддам на спалення, але при тому не матиму любові, я не дістану нічого.

⁴ Любов терпляча, добра, не заздрісна, не хвалькувата, не пихата.⁵ Вона не поводиться непристойно, не егоїстична, не скора на гнів, не злопам'ятна.⁶ Любов ніколи не радіє злу, але радіє правді.⁷ Любов завжди терпить, завжди вірить, завжди сподівається, завжди стійка.

⁸ Дар пророцтва, дар мов, дар знання — усе це зникне, але любов ніколи не скінчиться.⁹ Во знання й пророцтва наші — недосконалі.¹⁰ Та коли прихо-

¹ 12:13 даний... Дух Або «один Дух, щоб пити Його».

дить досконалість, то все недосконале зникає.

¹¹Коли я був дитиною, то й розмовляв по-дитячому, я думав і міркував як дитина. Але тепер, коли я став дорослим, я залишив усе дитяче.

¹²Зраз ми дивимося на Господа ніби на відображення в дзеркалі, але згодом подивимося Йому в обличчя. Зраз мої знання — часткові, тоді ж, я знатиму усе досконало, подібно тому, як Бог знає мене.

¹³Тим часом лишаються ці три: віра, надія і любов. І найбільша з них — любов.

Духовні дари для зміцнення церкви

14 ¹Прагніть любові й щиро дбайте про дари духовні, але особливо про дар пророцтва. ²Бо хто має дар говорити іншою мовою, той розмовляє не з людьми, а з Богом. Адже ніхто не розуміє того, що він каже. Він говорить таємне, котре йде від Духа.

³Той же, хто має дар пророцтва, зміцнює, підбадьорює, і втішає людей.

⁴Хто має дар говорити іншою мовою, духовно зміцнює себе, а хто має дар пророцтва, духовно зміцнює церкву.

⁵Тож хочу я, щоб ви володіли даром говорити різними мовами. Та ще більше хочеться мені, щоб ви могли прокувати. Той, хто пророкує — вищий за того, хто розмовляє іншими мовами, хіба що він перекладе, що каже, аби духовно збагатилася і зміцніла церква. ⁶А тепер, брати і сестри мої, якщо прийду я до вас, розмовляючи іншими мовами, то яка з того для вас користь, коли не принесу вам ні одкровення, ні знання ніякого, ні Послання, ані вчення Божого?

⁷Це так само, як бувають бездуши інструменти — флейта чи ліра. Якщо вони видають нечіткі звуки, то як дізнатися, яка мелодія звучить? ⁸Коли сурми невиразно сурмлять, то хто ж знатиме, що треба готуватися до бою?

⁹Так само коли ви використовуєте незрозумілі слова, то як інші зрозумі-

ють, що ви кажете? Ви говорите у повітря. ¹⁰Без сумнівів, є багато різних мов у світі, і кожна має своє значення. ¹¹Тож коли я не розумію мови, то буду чужинцем для того, хто розмовляє нею, і він буде чужинцем для мене.

¹²Те саме стосується й вас. Коли ви прагнете духовних дарів, то намагайтесь збагатитися тими, що зміцнюють і укріплюють церкву.

¹³А хто говорить іншою мовою, нехай молиться, щоб уміти пояснити те, про що говорить. ¹⁴Бо коли я молюсь іноземною мовою, дух мій молиться, та розуміння залишається безплідним.

¹⁵Що ж робити в такому разі? Молиттю мусь я тоді не лише духом, а й розумом своїм. Буду співати не лише моїм духом, а також і розумом своїм. ¹⁶Бо якщо ти благословляти меш лише духом, то як же тоді простий слухач скаже «амінь» на твою молитву подяки? Він же не знає, про що ти кажеш. ¹⁷Ти можеш прекрасно віддавати подяку Богу молитвою своєю, та інша людина від цього не зміцнюється духовно.

¹⁸Я дякую Богу за те, що більше розмовляю іншими мовами, ніж будь-хто з вас. ¹⁹Але в церкві я краще скажу п'ять слів з розумом, щоб інших навчити, ніж десять тисяч слів іншою, незнайомою ім мовою!

²⁰Брати і сестри мої, не думайте як діти! Вlixому будьте дітmi, ale в думках будьте дорослimi. ²¹В Писанні¹ сказано:

«Я буду говорити з цими людьми
устами чужинців й чужими
мовами,
але навіть і тоді вони мене
не послухають». *Icaī 28:11–12*

Таккаже Господь.

²²Тож дар розмовляти різними мовами є знаменням не для віруючих, а для невіруючих. Пророчий же дар — не для невіруючих, а для віруючих. ²³І, якщо тоді вся церква збереться разом, і всі розмовлятимуть різними мовами, то

¹14:21 Писанні Буквально «Законі», що інколи означає «Старий Заповіт».

чи не скажуть сторонні або невіруючі, що ви збожеволіли? ²⁴ Та якщо всі пророкують слово Боже і ввійде хтось сторонній або невіруючий, то відкриються всі гріхи його, та вашими словами засуджений він буде. ²⁵ Всі таємниці серця його виявляться. І впаде він долілиць, і поклониться Богу, кажучи: «Справді, Бог серед вас!»¹

Нехай збори ваші змінюють церкву

²⁶ Брати і сестри мої, що ж робитимете ви далі? Коли ви походитьесь разом до церкви, один матиме псалом, інший — повчання, ще інший — одкровення. Хтось говорить іншою мовою, хтось перекладає. Та все мусить робитися для розбудови церкви. ²⁷ Якщо хтось збирається говорити чужою мовою, то двое, найбільше троє, нехай мовлять по черзі, а один нехай тлумачить сказане. ²⁸ Якщо ж немає кому тлумачити, то нехай чужинець мовчить на зібранні, нехай про мовляє лише до себе й до Бога.

Пророки в церкві

²⁹ Двоє чи троє людей з пророчим даром нехай говорять, а решта мають перевіряти, що вони кажуть. ³⁰ Коли ж якесь одкровення відкриється тому, хто сидить, то перший нехай замовкне. ³¹ Бо всі ви можете пророкувати по черзі, щоб інші навчалися й утішалися. ³²⁻³⁴ Духи пророків корятися пророкам, через те що Бог є Богом не безладя, а миру.

Жінка мусить мовчати в церкві

Як у всіх церквах людей Божих, жінкам вашим слід мовчати на зібраннях, бо їм не дозволяється говорити. Вони мусять перебувати в покорі, як сказано в Законі Мойсея. ³⁵ Якщо вони хочуть чогось навчитися, то їм слід спитати своїх чоловіків у дома, бо непристойно жінці говорити на зібранні в церкві.

³⁶ Хіба від вас прийшло Слово Боже? Чи, може, до вас самих воно прийшло?

³⁷ Якщо хтось вважає, що він є пророком

чи має духовний дар, то нехай визнає, що те, що я пишу вам — Заповідь Господня. ³⁸ А якщо хтось не визнає цього, то і його самого не буде визнано.

³⁹ Отже, брати і сестри мої, будьте завзятими, пророкуючи, й нікому не забороняйте говорити іншими мовами. ⁴⁰ Та все треба робити належним чином і статечно.

Божа Звістка про Христа

15 ¹ Зраза я хочу нагадати, брати і сестри мої, про Добру Звістку, що я проповідував вам. Ви її одержали і на ній засновуєте життя своє. ² Завдяки їй ви врятуєтесь, якщо добре пам'ятаєте те, що я вам проповідував. Якщо ж ні, то марно ви повірили.

³ Я передав вам насамперед те, що сам отримав: Христос прийняв смерть за наші гріхи, як сказано у Святому Писанні. ⁴ Його було поховано, і Він воскрес на третій день, як сказано у Святому Писанні. ⁵ Він з'явився Петрові, а потім дванадцятьма апостолам. ⁶ Після того Він з'явився більш як п'ястистам віруючим одночасно. І більшість із них досі ще живі, хоча дехто вже й помер. ⁷ Тоді з'явився Він Якову, а після цього і всім апостолам.

⁸ Нарешті, Він з'явився й мені також, наче якомусь недоноскові. ⁹ Бо я останній з апостолів. Я навіть не достойний зватися апостолом, бо переслідував Божу церкву. ¹⁰ Я — апостол милістю Божою, і Його милосердя до мене не було марним. Навпаки, я працював дуже старанно і вперше за всіх, хоча не сам я, а милість Божа, яка зі мною, робила це. ¹¹ Тож незалежно від того, чи я проповідував вам, чи хтось із інших апостолів, ми проповідуємо одне. І це саме те, в що ви повірили.

Усі ми воскреснемо з мертвих

¹² Та якщо ми проповідуємо, що Христос воскрес із мертвих, то чому ж дехто з вас каже, що ніхто не воскресає з мертвих? ¹³ Якщо ніхто не воскресає, тоді й Христос не воскрес. ¹⁴ А якщо Христос

¹ 14:25 Див.: Іс. 45:14 та Зах. 8:23.

не воскрес із мертвих, то те, що ми повідіємо — марне, і марна віра ваша. ¹⁵Тоді ми є лжесвідками проти Бога, бо клятвенно засвідчили про Бога, що Він воскресив Христа. А раз ніхто не воскресає з мертвих, тоді ж і Бог не воскресив Христа. ¹⁶Ta якщо мертві не воскресають, то й Христос не воскрес із мертвих. ¹⁷А якщо Христос не воскрес, тоді й віра ваша марна, і гріхи ваші залишаються з вами. ¹⁸Тоді ж виходить, що ті, хто вже померли у Христі, загинули.

Запорука воскресіння

¹⁹Якщо ми маємо надію на Христа лише в цьому житті, то ми найнещасніші з усіх людей. ²⁰Але Христос насправді воскрес із мертвих. Він — первісток тих, хто помер. ²¹Бо як смерть прийшла через гріх однієї людини, так і воскресіння з мертвих прийшло через іншу. ²²Я маю на увазі, що всі вмирають через Адама, та завдяки Христу всі знову живимуть.

²³Ta кожен матиме свою чергу: Христос був першим, Хто воскрес, а коли Він знову прийде, то воскреснуть й усі ті, хто Йому належить. ²⁴Тоді настане кінець. Христос знищить усіх правителів, і владу, і силу, та передасть Царство Богу-Отцю. ²⁵Бо Христос мусить правити, доки Бог не покладе всіх ворогів до ніг Його¹. ²⁶І смерть буде знищено, як останнього ворога. ²⁷Бо: «Він усе впокорене кинув до ніг Його»².

I коли сказано, що «все кинуто до Його ніг», то це означає, що Господь підкорив Христу усе, за винятком Себе — Всевишнього Бога. ²⁸А коли все покориться Христу, тоді й Сам Син буде у владі Божій, Який підкорив усе Христу, щоб Бог був всім у всьому.

²⁹Інакше, якщо немає воскресіння, що ж робитимуть ті, хто охрестився ради померлих? Якщо мертві ніколи не воскреснуть, то навіщо ж люди хрестилися заради них? ³⁰Чому ж ми повсякчас зустрічаємося з небезпекою? ³¹Щодня

¹ 15:25 покладе... ніг Його Або «підкорить Його владі».

² 15:27 Цитата приведена з книги Пс. 8:6.

мені загрожує смерть. I це правда, як і те, брати і сестри мої, що я пишаюся вами в Ісусі Христі, Господі нашому. ³²Коли я бився з дикими звірами в Ефесі, міркуючи як проста людина, чи була б з того користь? Звичайно ні! Якщо мертві не воскресають, то «питимемо й істимемо, бо завтра помремо!»³

³³Не давайте вводити себе в оману. Лихе товариство руйнує добре звичай.

³⁴Отамтесь, поверніться до здорового глузду, як належить, і киньте грішти, бо дехто з вас не знає Бога. Кажу це, щоб присоромити вас.

Яке тіло ми матимемо?

³⁵Але дехто може спитати: «Як воскресають мертві? Яке тіло вони матимуть?»

³⁶Дурниці! Te, що садите в землю, не оживе, поки спершу не «помре!»

³⁷І потім, що ви садите? Адже ви сієте в землю не дозріле «тіло», а просте зерно. Це може бути пшениця або щось інше. ³⁸Тоді Бог надає йому те тіло, яке Сам вибрал. Він дає кожній зернині її власне «тіло». ³⁹Тіла живих істот не однакові. Ні, у людей вони одні, а у тварин — зовсім інакші. У птахів ще інші, а у риб інше інші.

⁴⁰Є тіла Небесні й земні, але краса Небесних і земних тіл різна. ⁴¹Сонце має одну красу, а місяць і зірки — зовсім іншу. Та краса однієї зірки відрізняється від іншої. ⁴²Так само буде й тоді, коли мертві воскреснуть: тіло, що сіється у землю — тлінне, а як зросте, буде нетлінним. ⁴³Воно сіється в неславу, у славу зростає; посіяне в немочі, підніметься у силі. ⁴⁴Посіяне тіло є земним, зросле — духовним; якщо є природні тіла, то є й духовні.

⁴⁵Ось у Святому Писанні сказано, що перший чоловік, Адам, «став живою істотою»⁴. ⁴⁵Та останній Адам⁵ став життедайним духом. ⁴⁶Не духовна людина була першою, а природна. Потім прийшла духовна. ⁴⁷Той перший чоловік

³ 15:32 Цитата приведена з книги Іс. 22:13; 56:12.

⁴ 15:45 живою істотою Або «душою».

⁵ 15:45 Цитата приведена з книги Бут. 2:7.

⁶ 15:45 останній Адам У цьому вірші мова йде про Ісуса.

вийшов із землі і був земним. Другий прийшов з Неба.⁴⁸ Всі земні люди такі ж, як і перша людина, яка вийшла з землі. Небесні ж люди такі, як Той Чоловік Небесний.⁴⁹ Як носили ми образ земної людини, так само носитимемо і образ Небесної.

⁵⁰ Кажу вам, брати і сестри, що тіла й кров не можуть успадкувати Царства Божого. Адже тлінне не успадковує нетлінного.⁵¹ Ось послухайте! Відкрию я вам таємницю: не всі ми зазнаємо смерті, але всі будемо змінені.⁵² І оком не встигнемо змігнути, як просурмить остання сурма. Коли вона просурмить, мерці повстануть нетлінні, і ми перемінимося.

⁵³ Бо це тлінне тіло мусить одягнутися в нетлінне, і це смертне тіло — в бессмертне.⁵⁴ І коли це тлінне тіло вдягнеться у все нетлінне, а смертне тіло — у бессмертне, тоді збудеться те, що написано у Святому Писанні:

«І перемога смерть поглинула».

Icaⁱ 25:8

⁵⁵ «Смерть, де ж твоя перемога?

Смерть, де твоє жало?» *Oscⁱ 13:14*

⁵⁶ Жало смерті — це гріх, а сила гріха — Закон.⁵⁷ Та дяка Богу, Який дає нам перемогу через Господа нашого Ісуса Христі!

⁵⁸ Тож, брати і сестри мої любі, будьте твердими й непохитними. Присвятіть себе повністю трудам Господнім. Адже ви знаєте, що труд ваш Господній не марний.

Дбайте про вбогих

16 ¹Щодо підтримки людям Божим, то робіть те, що я наказав робити по церквах галатських.² В перший день кожного тижня кожен з вас мусить відкласти щось з прибутку і покласти до скарбниці, щоб не збирати, коли я прийду.³ Коли ж я прийду, то відправлю вибраних вами людей з листами й дарунками вашими до Єрусалиму.⁴ А якщо буде доречно і мені йти, то піду і я з ними.

Павлові плани

⁵ Прийду я до вас, перетнувши Македонію, бо у планах моїх — побувати там.⁶ Можливо, я трохи затримаюся з вами або навіть і перезимую. І тоді ви допоможете мені в подорожі, хоч куди б я йшов.⁷ Я не хочу зараз заходити до вас мимоідь, бо сподіваюся деякий час погостювати у вас, якщо буде Господня воля.

⁸ В Ефесі ж я пробуду до свята П'ятирічесантніці,⁹ бо зараз є нагода плідно попрацювати, хоч багато хто перешкодає мені.

Шануйте тих, хто працює для церкви

¹⁰ Якщо прийде Тимофій, то подбайте, щоб йому було затишно серед вас, щоб його ніхто даремно не турбував. Во рбіть він справу Господню, як і я.¹¹ Тож нехай ніхто не зневажає його. Відправте його з миром, щоб він міг прийти до мене. Я чекаю його, як і інших братів.

¹² Щодо брата нашого Аполлоса, то я дуже радив йому відвідати вас разом з іншими братами. Та не було Божої волі на те, щоб він прийшов зараз. Тож прийде він лише тоді, коли з'явиться нагода.

Павлові побажання

¹³ Пильнуйте! Будьте непохитні у вірі своїй! Будьте мужні й міцні!¹⁴ Все, що ви робите, робіть з любов'ю.

¹⁵⁻¹⁶ Ви знаєте, що родина Степанова була першою віруючою родиною в Ахай. Вони присвятили себе служінню Божим людям. Тож благаю вас, брати і сестри, щоб ви корилися таким людям і всім, хто єднається з ними в праці і служінні Господу.¹⁷⁻¹⁸ Я радий, що до мене прийшли Степан, Фортунат і Ахайк, бо вони зайняли достойнє місце у відсутності вашу, заспокоївши мій дух і ваш. Шануйте таких людей.

¹⁹ Церкви азіатські вітають вас. Акила і Прискилла шлють вам палке вітання у Господі разом із церквою, що збирається в їхньому домі.²⁰ Всі брати вітають

vas. Вітайте одне одного святим поцілунком¹.

²¹Я, ПАВЛО, пишу ці слова власноручно. ²²Якщо хтось не любить Госпо-

да, то нехай проклятий буде. «Прийди Господи, прийди!»² ²³Нехай з вами буде благодать Господа Ісуса. ²⁴Моя любов з вами всіма в Христі Ісусі.

¹ 16:20 святим поцілунком Або «вітайте одне одного особливим вітанням».

² 16:22 Прийди Господи, прийди! Арамейською «Марана за!»

Друге Послання Павла

До Коринтян

Вітання коринтянам

1 Від Павла, волею Божою апостола Ісуса Христа, і брата нашого Тимофія до церкви Божої, що в Коринті, і також усім святым людям Божим по всій Ахай.
2 Благодать і мир вам від Бога, Отця нашого, і від Господа Ісуса Христа.

Подяка Богу

3 Благословенний Бог, Отець Господа нашого Ісуса Христа, милосердний Отець, Бог, Який є джерелом всілякої втіхи. **4** Він втішає нас у наших скорботах, щоб ми, в свою чергу, втішали інших у всіляких скорботах втіхою, яку ми самі отримали від Бога. **5** Во як ми розділяємо страждання Христові, так і втіха приходить до нас через Христа. **6** Якщо ми страждаємо і терпимо скорботу, то це заради втіхи вашої і спасіння. Якщо ми втішени, то це через вашу втіху. Вона допомагає вам витерпіти ті страждання, які терпимо і ми. **7** Та ми маємо на вас непохитну надію. Ми знаємо, що як ви поділяєте наші страждання, так само поділяєте і втіхи наші.

8 Браття і сестри, ми хочемо, щоб знали ви, яких страждань зазнали ми в Азії. Надміру і над силу нашу були ми обтяженні, й вже не мали надії залишитися живими. **9** Так, у серцях ми відчували, що нам оголошено смертельний вирок. Так сталося для того, щоб ми більше не покладали надію на самих себе, а лише на Бога, Який воскрешає мертвих до життя. **10** Він врятував нас від близької смерті й рятує нас зараз. На Нього покладаємо наші надії. Він рятуватиме нас і надалі.

11 Якщо ви також допомагатимете нам

своїми молитвами, тоді багато людей віддячать нам за Божу прихильність, що Він виявить нам завдяки молитвам багатьох людей.

Павло змінює свої плани

12 Ось чим ми пишаємося і що є свідченням нашого сумління: ми поводимося в цьому світі, особливо з вами, з простою та щирістю, що ідути від Бога; не згідно з мудрістю цього світу, та згідно з Божою милістю. **13** Тож ми не пишемо вам нічого, чого б ви не змогли прочитати чи зрозуміти. Я сподіваюсь, що ви розумітимете нас повністю, **14** так само, як зрозуміли ви нас частково, і, що ви усвідомите, що зможете писатися нами, як і ми пишатимемося вами в День пришестя Господа нашого Ісуса.

15 Впевнений у цьому, вирішив я прибути до вас першим, щоб ви були благословенні вдвічі. **16** У планах моїх було відвідати вас по дорозі до Македонії, а потім завітати до вас і на зворотньому шляху. Я сподіався, що ви спорядите мене до Юдеї. **17** Ви думаете, що маючи такий задум, я не обмірковував усе ретельно? Чи, будуючи свої плани, я робив це по-мирському, тобто кажучи: «Так» і «ні» — одночасно?

18 Та Бог — правдивий, і буде Свідком того, що ми ніколи не кажемо вам «так» і «ні» одночасно. **19** Во Син Божий, Ісус Христос, про Якого Сильван¹, Тимофій, супутник Павла, і я проповідували вам, не був одночасно «Ні» і «Так». Навпаки, через Нього було сказане останнє «Так». **20** Адже хоч би скільки ни було обітниць Божих, Христос на всі з них

¹ 1:19 Сильван Супутник Павла.

є «Так». Тому через Христа ми кажемо «амінъ», на славу Бога.

²¹А Той, Хто утвірджує нас разом з вами у Христі й також помазав¹ нас, є Бог. ²²Він поклав на нас Свою печать, і дав нам Дух у серця наші як завданок того, що виконає Свою обітницю.

²³Нехай Бог буде моїм свідком. Я клянуся життям своїм, що не повернувся у Корінт тому, що хотів вас помилувати. ²⁴І це не означає, що ми хочемо панувати над вашою вірою. Бо ви тверді у своїй вірі, а ми — спільники у ділах ваших для радості вашої.

Павлові повчання

2 ¹Отже, я сам собі вирішив не приходити знову до вас у смутку. ²Бо коли я засмучу вас, то хто ж тоді підбадьорить мене, як не ви, кого я засмутив? ³Тож написав я так для того, щоб, прийшовши, не бути засмученим тими, хто має веселити мене. Бо я впевнений у вас, бо моя радість — це радість для всіх вас. ⁴І написав я вам з великого горя, туги в серці і гірко плачуши. Та не для того, щоб вас засмутити, а для того, щоб ви пізнали ту безмежну любов, що маю я до вас.

Прощайте тих, хто засмутив вас

⁵Якщо хтось когось засмутив, не мене, а почасти, щоб не перебільшувати — всіх вас, ⁶то покарання від усіх вас для такої людини достатньо. ⁷Тож краще простіті його і втіште, щоб не поглинув його надмірний смуток.

⁸Тому благаю вас виявити любов до нього. ⁹Я написав, щоб випробувати вас, і дізнатися, чи будете слухняними у всьому. ¹⁰Якщо ви вибачаєте когось, то й я пробачу. І те, що я пробачив, якщо я справді пробачив щось, я зробив це заради вас в присутності Христа, ¹¹щоб сатана не перехитрував нас, бо відомі нам змови його.

Павло вирушає до Троади

¹²Коли я прийшов до Троади проповіду-

вати Добру Звістку про Христа, Господь відчинив переді мною двері. ¹³Але я був дуже засмучений, бо не знайшов брата свого Тита. Через це я, попрощавшись з усіма, виrushив до Македонії.

Перемога у Христі

¹⁴Дяка Богу! Він завжди веде нас до перемоги у Христі. Пахощі знання про Себе Він повсюдно поширює через нас.

¹⁵Наша пожертва Господу — пахощі Христові для Бога з-поміж тих, хто спасається, і з-поміж тих, хто гине. ¹⁶Для тих, хто йде шляхом загибелі, ми — сморід смерті, що веде до неї. Для тих, хто йде шляхом спасіння — пахощі животворні, що ведуть до життя. Та хто ж спроможний виконати цю роботу? ¹⁷Ми не торговці, які використовують Слово Боже для наживи. Ні! Ми щиро мовимо у Христі перед Богом як люди, послані від Бога.

Божі слуги

3 ¹Чому ж ми знову починаємо хвальковито говорити про себе? Чи, може, нам потрібні, як іншим, вірчі листи до вас або від вас? ²Ви самі є нашим листом, написаним у серцях наших. Його знають і читають усі люди. ³Ви показуєте, що ви — лист Христовий, результат служіння нашого, написаний не чорнилом, а Духом живого Бога, не на кам'яних скрижалях², а на тих скрижалях, якими є серця людські.

⁴Завдяки Христу ми маємо впевненість стверджувати це перед Богом. ⁵І це не те, що ми спроможні самостійно вирішити так, ніби воно йде від нас. Швидше ця сила — від Бога. ⁶Бог дав нам здатність служити Новому Заповіту. Цей Заповіт не складається з писаних законів, а ґрунтуються на Духові. Бо письмовий Закон вбиває, а Дух дає життя.

²З:З кам'яні скрижалі Мається на увазі «кам'яні скрижалі Закону», які Мойсей отримав від Господа. Також див.: у 2 Кор. 3:7, та Віх. 24:12; 25:16.

¹:21 помазав Або «Обрав нас на служіння Йому».

Велика слава Нового Заповіту

⁷Служіння¹, що принесло смерть (тобто Закон, вирізьблений буквами на камені), було дано Мойсею у великій славі Господній. Та ця слава (яка минає) була така яскрава, що народ ізраїльський не міг дивитися Мойсею прямо в обличчя. ⁸Нове служіння, що прийде від життедайного Духа, безсумнівно буде значно славнішим! ⁹Бо коли служіння, яке засуджувало людей, було славним, то яким же славним буде служіння, що виправдує людей перед Богом! ¹⁰Адже попередня слава, порівняно з новою — ніщо. ¹¹Якщо служіння, приречене на забуття, було славним, то служіння неминуче буде набагато славнішим!

¹²Ця надія дає нам відвагу говорити відверто, не боячись нічого. ¹³Ми не такі, як Мойсей, який закривав покривалом своє обличчя, щоб народ ізраїльський не бачив, як зникає те сяйво.

¹⁴Та розум людей Ізраїлю був затъмарений, бо і досі те покривало застилає їм очі, коли вони читають Старий Заповіт². І досі його не знято, тому, що зникне воно тільки через Христа. ¹⁵Але й донині, коли люди читають Закон Мойсейв, на їхніх серцях лишається покривало. ¹⁶Але коли людина звертається до Господа, те покривало зникає. ¹⁷Господь, про Якого я кажу, є Духом, а де є Дух Господа, там є воля. ¹⁸Всі ми з відкритими серцями споглядаємо славу Господню, як у дзеркалі. І всі ми були перевтілені в Його образ у все більшій Його славі, ѹ перетворення це — від Господа, який і є Духом.

Скарби духовні в глиняних глечиках

4 ¹Ось чому, маючи це служіння з Божої милості, ми не впадаємо у відчай. ²Навпаки, ми цілком відмовились від таємних і ганебних звичаїв. Ми не вдаємося до шахрайства, ані до перекручення Слова Божого. Виявляючи Істину, ми віддаємо себе людському сумлінню перед Богом. ³І якщо Добра

¹ 3:7 Служіння Тобто «Старий Заповіт».

² 3:14 Старий Заповіт Мається на увазі «Закон Мойселя».

Звістка, яку ми проповідуємо, схована, то лише для тих, хто став на шлях загибелі.

⁴Сатана — «бог»³ цього світу, осліпив розум цих невіруючих, щоб вони не бачили світла, що йде від Доброї Звістки про славу Христа, та Він є образом Всевишнього Бога. ⁵Бо ми не про себе проповідуємо, а про Ісуса Христа як Господа, і про те, що ми ваші слуги заради Ісуса.

⁶Бог сказав: «Із темряви засяє світло»⁴. Воно засяяло у наших серцях, щоб злагатити нас світлом пізнання слави Божої, яка сяє в особі Ісуса Христа. ⁷Та ми, неначе глиняні глечики, які тримають цей скарб, щоб показати, що ця найвища сила належить Богу, а не нам. ⁸У всьому нас усіляко пригноблюють, та ми не роздавлені; нас збивають з пантелеїку, та ми не впадаєм у розпач. ⁹Нас переслідують, та ми не покинуті Богом; нас збивають з ніг, та ми не гинемо. ¹⁰Ми повсякчас зазнаємо смерть Ісуса в наших тілах, щоб і життя Його в нас також виявилось. ¹¹Нас, живих, завжди віддають на смерть за Ісуса, щоб його життя виявилось в наших смертних тілах. ¹²Отже, смерть порядкує в нас, а життя — у вас.

¹³Ми маємо один і той же Дух віри, про який сказано у Святому Писанні:

«Я повірив, і тому говорив»⁵.

Отже, ми теж віримо, і тому говоримо. ¹⁴Ми знаємо, що Той, Хто воскресив із мертвих Ісуса Христа, також воскресить і нас разом з Ісусом, і поставить нас разом з вами перед Ним. ¹⁵Бо все це робиться заради вас, щоб, як милість Божа поширюється на все більше число людей, вона приносила все більшу подяку і славу Богу.

Життя у вірі

¹⁶Ось чому ми не впадаємо у відчай. Навіть, якщо зовні ми старіємо і слабшаємо, проте, внутрішньо ми щодня

³ 4:4 Бог Або «правитель».

⁴ 4:6 Із темряви... світло Див.: Бут. 1:3.

⁵ 4:13 Цитата приведена з книги Пс. 115:10.

оновлюємося. ¹⁷Бо легке короткочасне страждання приносить нам вічну славу, яка безмежно перевершує ці страждання. ¹⁸Ми зосереджуємося не на очевидному, а на тому, що є невидимим, бо видиме — тимчасове, а невидиме — вічне.

Живіть у вірі

5 ¹Ми знаємо, що коли наша земна оселя (наші тіла), буде зруйнована, ми матимемо дім, дарований Богом, житло на небесах, вічне і нерукотворне. ²Тим часом, ми втомлені від земного тіла, та прагнемо вдягнутись у нашу Небесну оселю. ³Та вдягнувши його, ми ніколи не будемо голими. ⁴Бо ті з нас, хто перебуває в своєму земному тілі, зітхнюють і стогнуть. Ми не хочемо позбутися цього земного вбрання, ми радше хотіли б носити новий, Небесний одяг поверх цього, щоб те, що смертне, було поглинуте життям.

⁵І створив нас для цього Бог, і дав нам Дух, як запоруку Своєї обіцянки майбутнього життя. ⁶Тож ми завжди впевнені, бо знаємо, що поки ми вдома в тілах своїх, ми далекі від дому нашого з Господом. ⁷Бо живемо згідно з тим, у що віримо, а не з тим, що бачимо. ⁸Ми впевнені, повторюю, і воліємо покинути нашу оселю в тілі й оселитися в домі Господа. ⁹І тому ревно прагнемо додогоди Йому як у земному тілі, так і в оселі Господа нашого.

¹⁰Бо всі ми маємо постати перед престолом Христовим для Його суда. І тоді кожен отримає те, що заслуговує, відповідно до того, що він робив, перебуваючи у своєму тілі — добро чи зло.

Любов Христа панує над нами

¹¹Знаючи, що то значить боятися Господа, ми переконуємо людей прийняття істину. Бог знає все про нас, але я сподіваюсь, що в серцях ваших ви теж знаєте нас. ¹²Ми не вихваляємося знову перед вами. Ми просто хочемо, щоб ви мали підстави пишатися нами. Тоді ви знатимете, що відповісти тим, хто вихваля-

ється своєю зовнішністю, та не звертає уваги на те, що в серці.

¹³Бо якщо ми безумні, то це для Бога. Якщо ж у здоровому глудзі, то для вас. ¹⁴Любов Христова панує над нами, бо ми усвідомлюємо, що одна Людина померла заради всіх, і тому всі померли. ¹⁵І Він помер заради всіх, щоб живі не жили більше заради себе, а щоб ми жили заради Того, Хто помер і воскрес із мертвих для них. ¹⁶Тому віднині ми ні про кого не думаємо як мирські люди. Хоч колись ми й про Христа думали так, проте більше так не думаємо. ¹⁷Отже, хто перебуває в Христі, той є вже новим створінням¹. Старе минуло, а нове настало!

¹⁸І все це йде від Бога, Який примирив нас із Собою через Христа. Він уповноважив нас служити примиренню людей з Богом. ¹⁹І зміст послання нашого в тому, що Бог примирив світ з Собою в Христі, незважаючи на людські гріхи. Він довірив нам Слово примирення людей з Богом. ²⁰Отож ми є посланцями Христа. Бог звертається до вас через нас. Від імені Христа ми благаємо: «Примиріться з Богом». ²¹Того, хто не знав гріха², Бог зробив жертвою за гріх³, щоб через Нього ми могли стати праведними перед Богом.

Павлові труднощі

6 ¹Ми працюємо разом з Богом. Тож благаємо вас усіх: не змарнуйте благодаті Божої, яку ви одержали.

²Адже каже Він:

«Я почув тебе в сприятливі часи,
і допоміг тобі у День Спасіння».

Ісаїя 49:8

Послухайте! Тепер і є сприятливий час. Прийшов День Порятунку.

³Ми нікому не прагнемо перешкоджати, щоб служіння наше ніхто не ганив.

⁴Навпаки, у всьому ми пропонуємо себе, як і мусять слуги Божі, терпляче зносичи випробування, лихо і страждання.

¹ 5:17 той є вже новим створінням Або «для того відкрився інший світ».

² 5:21 не знав гріха Або «Христа».

³ 5:21 Бог зробив жертвою за гріх Або «зробив гріхом».

⁵Ми терпляче зносимо побиття, в'язниці, розруху, тяжку працю, безсонні ночі й голод. ⁶⁻⁷Чистотою своєю, своїми знаннями, терпінням і добротою ми показуємо, що ми слуги Божі. І запорука нам — Дари Духа Святого і наша щира любов, слово правди і сила Божа. Праведне життя приготувало нас до боротьби з усілякими нападами.

⁸Деякі люди шанують і хвалять нас, а інші — ганять і ображають. Нас вважають шахраями, але ми завжди дотримуємося правди. ⁹Кажуть, що ніхто нас не знає, але ми відомі всім. Кажуть, що ми помираємо, але дивиться! Ось ми живі! Кажуть, що нас покарали, але нас це не стратили. ¹⁰Кажуть, що ми засмучені, але ми завжди раді. Нас вважають біdnяками, але ми стількох людей зробили багатими! Вважають, що ми нічого не маємо, та ми володіємо всім.

¹¹Коринтяни! Ми вільно говоримо з вами, наші серця відкриті для вас. ¹²Ми не відмовляємо вам у своїй любові. Це ви скупі на любов до нас. ¹³Звертаюся до вас, як до дітей своїх: відкрийте серця нам, як ми відкрили вам.

Ми — храм Божий

¹⁴Не будьте такими, як ті невіруючі, бо що спільногоміж праведністю і беззаконням? Або що спільногоміж має світло з темрявою? ¹⁵Яка згода може бути між Христом і сатаною?¹ Що спільногоміж у віруючого з невіруючим, ¹⁶між Божим храмом² і бовванами? Ми ж бо — храм живого Бога. Так сказано Всешишнім:

«Я житиму серед них
і ходитиму серед них.

Я буду їхнім Богом,
а вони — Моїм народом».

Левіт 26:11-12

¹⁷ «Тож вийдіть з-поміж тих людей,
полиште їх,

¹ 6:15 сатана У перекладі з гебреїської це слово означає «нікчемність», та використовується у значенні «ворог Христа».

² 6:16 храм Оселя Господа, де народ Божий поклоняється Богу. У даному випадку мається на увазі те, що віруючі — це духовний храм, де живе Господь.

та не торкайтесь нічого
нечистого,
тоді Я вас прийму».

Ісаї 52:11

¹⁸ «Батьком Я буду вашим,
синами й дочками ви будете
Моїми,
— каже Всемогутній Господь».

2 Книга Самуїлова 7:14; 7:8

7 ¹Любі друзі! Маючи такі обітниці від Господа, ми мусимо очиститися від усілякої мерзоти тіла й духа, довершуючи свою святість, тому, що ми шануємо Бога.

Павлова радість

²Відкрийте нам серця ваші, бо ми нікого не скривили, нікого не звели, нікого не обдурили. ³Кажу це не для того, щоб осудити вас. Я й раніше казав, що ви — в серцях наших. Ми раді жити й вмерти разом з вами. ⁴З вами я сповнений упевненості й втіхи. Я пишауся вами і переповнююся радістю у всіх наших стражданнях.

⁵Навіть коли ми прийшли до Македонії, то не мали відпочинку. Біdi чекали на нас усюди: зовнішня боротьба і внутрішні страхи. ⁶Та Бог, Який втішає принижених, утішив і нас приходом Тита. ⁷І не лише його приходом, а й тією радістю, що він знайшов у вас. Він розповів нам про те, як ви хочете побачити нас, як засмучені тим, що скоїли, як турбуетесь про мене. Тож радість моя була ще більшою.

⁸Хоч і засмутив вас своїм листом, та я не шкодую, що написав його. І навіть якщо раніше шкодував, то зараз бачу, що він засмутив вас лише тимчасово.

⁹Отже, я зараз дуже радий — не через те, що засмутив вас, а тому, що смуток змусив вас розкаятися. Бо засмучені ви були печаллю, бажаною Богу. Отже, шкоди від нас не було. ¹⁰Смуток, бажаний Богу, приносить людям каяття, про яке не варто шкодувати, а таке каяття веде до спасіння. Світський же смуток породжує смерть. ¹¹Цей смуток — ба-

жаний Богу. Погляньте, яку щирість і правдивість він створив для вас! Який захист вашої невинності, яке обурення, яка тривога, які прагнення і яке завзяття побачити нас, і яка кара для того, хто згрішив! У всьому ви показали свою чистоту!

¹²Коли я написав вам, то це не заряди того, хто згрішив, або не проти того, хто вчинив зло. Я зробив це для того, щоб ваша турбота про нас виявилась перед Богом.

¹³Втішившись, ми стали ще щасливішими, коли побачили Титову радість, бо ви усі зміцнили дух його. ¹⁴І я не зганьбився, вихваляючи вас перед ним. Навпаки, оскільки ми правдиво з вами про все говорили, то й похвала моя перед Титом була правдива. ¹⁵Тепер, коли він згадує вашу служняність, страх і трепет, з яким ви прийняли його, прихильність його до вас ще більша. ¹⁶Я щасливий з того, що маю повну довіру до вас.

Про збір коштів для людей Божих в Юдеї

8 ¹А зараз, брати і сестри, ми хочемо, щоб ви знали про Божу милість, даровану церквам Македонії. ²Що я маю на увазі? Хоч вони були суверо випробувані у скорботах своїх, та мають безмежну радість. Незважаючи на свою глибоку вбогість, вони багаті щедрістю своєю. ³Я можу засвідчити, що вони давали, скільки могли, і навіть більше того зі своєї доброї волі. ⁴Вони невпинно і настійливо благали нас про милість разом з ними служити Божим людям. ⁵Вони давали зовсім не так, як ми чекали того: сперш ніж віддати гроші, вони віддали себе Господу і нам, бо так волів Всевишній. ⁶Тому ми просили Тита, бо раз він почав свою милосердну працю для вас, то нехай вже й завершить її.

Будьте щедрими

⁷Оскільки ви багаті всім: вірою, речами, знаннями, бажанням допомогти у всьому, нашою любов'ю до вас, тож будьте багатими і щедрими у праці для добра

інших. ⁸Я вам не наказую, а завзяттям інших намагаюся випробувати щирість любові вашої. ⁹Бо ви знаєте милість Господа нашого Ісуса Христа, Який полішив Небесні багатства, та збіднів заради вас, щоб завдяки Його вбогості ви могли стати багатими.

¹⁰Така моя порада вам: минулого року ви не лише бажали першими віддати, а й перші робили це. ¹¹Тож доведіть до кінця розпочате, щоб здійснилося повною мірою те, чого ви так прагли, й давайте від того, що маєте. ¹²Бо, якщо даете з бажанням, то й дар приймається згідно з тим, що є, а не з тим, чого ви не маєте. ¹³Не треба, щоб іншим легше було, а вам стало важче, треба, щоб усім було однаково. ¹⁴Річ у тім, що ваш теперішній достаток має допомогти іншим у скруті. Щоб потім достаток іншого став у пригоді вам, коли матимете скруті. ¹⁵Так сказано у Святому Писанні:

«Хто мав багато, той не мав надлишку,
а хто мав мало, не мав нестатків».

Buxid 16:18

Тит і його супутники

¹⁶Дяка Богові, що дав Він серцю Тита таку ж дбайливість про вас, яку маємо ми. ¹⁷Він зважив на наше прохання і з великим бажанням іде відвідати вас зі своєї власної волі. ¹⁸Ми посилаємо з Титом нашого брата, якого вихваляють у всіх церквах за проповідування Доброї Звістки. ¹⁹До того ж його було обрано церквами супроводжувати нас у цій щедрій праці, якою ми керуємо для слави¹ Самого Господа, і щоб виявити наше бажання допомогти.

²⁰Ми намагаємося бути обережними і дбайливими, щоб ніхто не зміг дорікати тим, що ми маємо у розпорядженні такі великі гроші. ²¹Бо дбаємо про свою честь не тільки перед Господом, а й перед людьми. ²²Ми посилаємо з ними також нашого брата, якого випробували багато разів і багато в чому. Він завжди

¹ 8:19 слави Або «пошани».

прагне допомогти. А зараз, особливо прагне цього через велику довіру до вас.

²³Щодо Тита, то він мій товариш і спільник у допомозі вам. Щодо інших наших братів, вони — повноважні представники церкви, бо вони приносять славу Христові.²⁴Тож засвідчіть їм свою любов. Покажіть, що ми заслужено пишаемося вами, і ми маємо на це підстави, щоб усі церкви побачили це.

Охоче допомагайте братам у Христі

9 ¹Якщо говорити про допомогу Божим людям в Юдеї, то немає потреби писати вам про це.² Я знаю, що ви завжди готові допомогти. Я хвалю вас перед македонцями, розповідаючи, що церкви в Ахайї були готові допомогти ще з минулого року. Я казав і про те, що ваше завзяття захотило багатьох інших допомагати.³ Та я посилаю до вас братів, щоб ця наша похвала не була марною і щоб ви, як я казав, були напоготові.⁴Інакше, якщо македонці прийдуть зі мною і побачать, що ви не готові збирати пожертви, то ми будемо осоромлені (не кажучи вже про вас) тим, що були так упевнені в вас.⁵ Я вважав за потрібне просити братів піти до вас поперед нас і заздалегідь підготувати ваші щедрі дарунки, що були обіцяні раніше. І щоб то були щедрі й добровільні дари, а не віддані проти волі через вашу пожадливість.

«Пам'ятайте: хто скupo посіє, той і пожне скupo. Хто ж сіє щедро, той і врожай матиме багатий. ⁷Нехай кожен жертвє так, як вирішив у своєму серці, без жалю. Адже Бог любить тих, хто дає з радістю. ⁸Бог може збагатити вас усілякими дарами, та так, що завжди мали б ви у всьому достаток і навіть надлишок для всіляких добрих справ. ⁹Як сказано у Святому Писанні:

«Дарує щедро Він і бідним подає.

І доброта його ніколи не минає».

Псалми 112:9

¹⁰Хто дає зерно сіячеві, і хліб на поживу, Той забезпечить та примножить ваше насіння і збільшить врожай праведності

вашої.¹¹І станете ви багатими всім, щоб були ви щедрими завжди. Бо щедрість ваша через нас створює багато подячних молитв Богові.

¹²Адже ваше святе служіння не лише задовольнить потреби Божих людей, а й спонукає їх бути вдячними Всешиньому.¹³Завдяки доказам вашого служіння, люди Божі прославлятимуть Господа. Вони вихвалятимуть вашу покірливість, що йде від визнання віри в Добру Звістку про Ісуса Христа. Вони вихвалятимуть вашу щедрість, з якою ви ділитеся з ними і з усіма людьми.¹⁴І коли молитимуться за вас, вони прагнутьимуть побачити вас — тих, хто сподобився такої вийняткової благодаті Божої.¹⁵Дяка ж Богу за Його чудовий дар, який людині не осягнути розумом!

Павло захищає своє пастирство

10 ¹Я, Павло, Христовою лагідністю і покірністю особисто благаю вас. Дехто каже, що я боязливий, поки я з вами, але стаю суворим, коли пишу листи вдалині від вас.² Тож зараз прошу вас, не змушуйте мене діяти так само рішуче, як і проти тих, хто вважає, ніби ми живемо мирським життям.³ І, хоч ми живемо в світі, та не воюємо так, як цей світ.⁴Бо зброя наша, якою ми б'ємося — не мирська. Вона наділена силою Божою, що руйнує твердині.⁵ З цією зброєю ми спростовуємо докази, розбиваємо пихаті задуми людського самозвеличення, що стають перешкодами на шляху пізнання Бога. Ми беремо у полон думку і змушуємо її підкорятися Христу.⁶Ми готові покарати будь-яку непокору, але спершу хочемо, щоб ваша покірливість стала повною.

⁷Подгляньте на те, що перед вами. Якщо хтось впевнений, що він належить Христу, мусить іще раз подумати й зrozуміти, що ми так само належимо Христу, як і він.⁸⁻⁹Господь дав нам владу, щоб зміцнити вас духовно, а не для того, щоб знищити вас. Якщо ж я стану ще більше вихвалятися цією владою, то не соромитимуся. Але я стримаюся, щоб

не здавалося, ніби я намагаюся залякати вас листами своїми.

¹⁰«В його листах, — каже мій недоброзичливець, — він суворий і сильний, але коли присутній, то слабкий, і слова його нічого не важать». ¹¹Але той, хто каже таке, нехай пам'ятає, що немає різниці між словами в листах наших, коли ми далеко, і нашими діями, коли ми серед вас.

¹²Бо ми не сміємо оцінювати себе або порівнювати з тими, хто сам себе вихваляє, коли вони міряють себе власною міркою, і порівнюють себе з собою самими. Тим самим вони показують власну нерозумність. ¹³Однак ми не будемо надмірно вихвалятися, лише в тих межах, які призначив нам Бог: виконуючи нашу працю, що стосується й вас. ¹⁴Ми не переступимо нашої межі. Ми б могли зробити це, якби не прийшли до вас. Але ми першими прийшли до вас, проповідуючи Добру Звістку про Христа.

¹⁵Ми ж не надміру хвалимося працею інших. Але маємо надію, що зі зростанням вашої віри ми зможемо ще більше працювати з вами, не переходячи межі, призначеної нам Богом. ¹⁶Ми хочемо проповідувати Добру Звістку поза межами вашого міста, бо не бажаємо вихвалятися тим, що вже зроблено в інших краях. ¹⁷Як сказано у Святому Писанні: «Якщо хтось вихваляється, то нехай хвалиться лише тим, що Господь здійснив»¹. ¹⁸Бо не той достойний, хто сам себе хвалить, а той, кого Господь похвалить.

Павло і лжеапостоли

11 ¹Хотів би я, щоб ви зглянулися на мою нерозсудливість. Будьте терпимі до мене! ²Я вас ревную Божими ревнощами, бо я обіцяв вас обвінчати з Одним Чоловіком — Христом. Тож хочу я віддати вас Йому, як незайману дівчину². ³Але боюсь, щоб, як Єву³ змій об-

манув хитрістю своєю, так і розум ваш може розбеститися, і ви відхилитеся від істинної відданості і чистоти, якими ми зобов'язані Христу.

⁴Бо коли хтось приходить і проповідує вам іншого Ісуса, не Того, Котрого ми проповідували, або якщо ви приймаєте Дух, зовсім інший, ніж той, що маєте, або якщо ви приймаєте якусь Добру Звістку, що відрізняється від тієї, що ви прийняли, то ви б з великим бажанням погодилися з усім цим, чи не так?

⁵Бо ж я вважаю себе аж ніяк не нижчим від отих ваших «великих апостолів». ⁶Можливо, мені бракує такого красномовства, але не знань. Навпаки. І, зрештою, це ми вам показали вповні.

⁷Чи, може, я згрішив, принижуючи себе, щоб ви могли піднести, коли безплатно проповідував вам Добру Звістку? ⁸Я брав плату з інших церкв для того, щоб служити вам. ⁹А коли я був з вами і терпів нестатки, то я не обтяживав нікого. Брати наші, які прийшли з Македонії, допомагали мені в скруті. Я намагався ні в чому не бути тягарем для вас, і старатимусь, щоб так було і надалі. ¹⁰Запевняю вас істиною Христовою, яка в мені, що я не мовчачтим і не перестану вихвалятися про це по всій провінції Ахай! ¹¹Навіщо? Може, тому, що я не люблю вас? Та Бог знає, як я вас люблю.

¹²Але те, що я роблю, я робитиму і надалі, щоб не дати можливості тим іншим «апостолам» ставити себе в рівень з нами в тім, про що вони вихвалаються. ¹³Бо ці люди — лжеапостоли. Вони лукаві, бо видають себе за апостолів Христових. ¹⁴І це не дивно, адже і сам сатана маскується в Ангела світла⁴. ¹⁵Тож немає нічого дивного в тому, що слуги його маскуються в праведних служителів. Та кінець кінцем вони дістануть те, що заслужили за вчинки свої.

¹10:17 Цитата приведена з книги Ер. 9:24.

²11:2 незайману дівчину Або «бездоганну наречену».

³11:3 Єва Перша жінка, дружина Адама. Дів.: бут. 3:1, 4, 13.

⁴11:14 Ангел світла Божий посланець. Сатана обдурює людей, удаючи себе за Ангела Божого.

Павло говорить про свої страждання

¹⁶Тож я повторюю: нехай ніхто не вважає мене нерозумним. Але навіть якщо ви так думаете, то приймайте мене як нерозумного, щоб і я хоч трохи зміг похвалитися. ¹⁷Те, що я зараз кажу, — не від Господа, бо хвалюся я з упевненістю нерозумного. ¹⁸Багато людей вихваляються по-мирському. ¹⁹Ну, то й я робитиму це. Адже ви, мудрі, радо терпите нерозумних. ²⁰Ви зносите, коли вас поневолюють, визискують, ловлять у пастку. Ви терпите того, хто звеличує себе перед вами або того, хто б'є вас по обличчю. ²¹Кажу це собі на сором — ми були дуже «слабкими» для того, щоб так поводитися з вами. Але якщо хтось достатньо сміливий, щоб хвалитися (кажу це як нерозумний), то і я наберуся сміливості хвалитися.

²²Вони чистокровні єреї? Я також. Вони ізраїльтяни? Я також. Вони Аврамові нащадки? Я також. ²³Вони Христові слуги? (В безумстві я кажу це!) Я ще більш відданий слуга Христовий. Я значно більше працював й по в'язницях був частіше, і били мене більше, і багато разів мене віддавали на вірну смерть. ²⁴П'ять разів били мене юдеї батогами по тридцять дев'ять ударів щоразу. ²⁵Тричі мене били палицями. Одного разу закидали камінням. Тричі переживав я загибель кораблів і якось провів цілу добу в воді. ²⁶Я часто бував у мандрівках, зустрічав небезпеку на річках, потерпав від розбійників, від свого ж народу й від поган, у містах і в селах, і на морі, і від людей, які видають себе за «братів».

²⁷Я провів багато часу у тяжкій праці, багато ночей не спав. Я терпів голод і спрагу, й подовгу нічого не їв. Бувало, я замерзав без одягу. ²⁸Але, окрім інших злигоднів, щодня я маю турботу про всі церкви. ²⁹Коли хтось слабшав, я був знесиленим разом із ним. Я страждав кожного разу, коли хтось впадав у гріх.

³⁰Якщо я маю хвалитися, то лише тим, що стосується слабкості моєї. ³¹Бог, Отець Господа нашого Ісуса Хри-

ста, благословленного навіки, знає, що я кажу правду. ³²Коли я був у Дамаску, намісник царя АРЕТИ¹ стеріг місто, щоб схопити мене. ³³Та мене спустили в кочишку через вікно в міській стіні, і так я уник його рук.

Особливе Боже благословення в житті Павла

12 ¹Я мушу і далі хвалитися. Хвалилась мені невигідно, але я переїду до видінь та одкровень Господніх. ²Я знаю одного чоловіка² в Христі, який чотирнадцять років тому був узятий на «трете небо» (не знаю, чи в тілі своему, чи духом, одному Богу це відомо). ³⁻⁴Я знаю, що цей чоловік (чи то в тілі своему, чи без нього, це лише Богу відомо) був узятий у рай і чув слова невимовні. Людині не дано іх вимовити. ⁵Цим чоловіком я й хвалитимуся, а собою хвалитися не буду. Хіба що неміччю свою.

⁶Бо якщо хвалитимуся, то не буду нерозумним, тому що казатиму правду. Та краще стримаюсь, щоб ніхто не подумав про мене більше, ніж він бачить і чує від мене.

⁷Щоб я не занадто звеличувався від надзвичайних видінь, що мені були, дано мені жало у тілі³ — посланця сатани, щоб той мучив мене, не даючи мені звеличитися. ⁸Я благав Господа тричі, щоб забрав його від мене геть, але Він мовив до мене раз і назавжди: ⁹«Досить для тебе милості Моеї, бо сила Моя повністю здійснюється у твоїй слабкості». Тож я маю бути дуже щасливий з того, що хвалюся слабкостями своїми, аби сила Христова залишалася зі мною. ¹⁰Тому любо мені перебувати у слабкості своїй, у знущаннях, зліднях, гоніннях та труднощах в ім'я Христа. Бо коли я немічний, то набуваю силу.

Павло говорить про свою любов до коринтян

¹¹Я хвалився, як нерозумний, але ви самі спонукали мене це робити. Це вам слід було хвалити мене, бо я ні в якому

¹11:32 АРЕТА Цар арабського царства Наватії.

²12:2 Я знаю одного чоловіка Тут Павло пише про самого себе. Також у 3, 4 та 5 вірші.

³12:7 Жало у тіло Або «біль у тілі».

разі не нижчий від тих ваших «великих апостолів», навіть якщо я нічого не вартий.¹²У всякому разі, коли я був з вами, то багато чого було здійснено на доказ того, що я апостол. Знамення, чудеса і дивовижні речі були виконані з великим терпінням.¹³То чим же ви гірші від інших церков, чого вам бракує? Хіба лише того, що я не був вам тягарем? Пробачте мені таку провину.

¹⁴Ось зараз я вже втретє готовий прийти до вас й не буду для вас тягарем. Я не прагну заволодіти добром вашим, мені потрібні ви самі. Бо не діти повинні забезпечувати батьків своїх, а батьки — дітей.¹⁵Я ж, зі свого боку, з великою радістю віддаю усе, що маю, навіть самого себе, заради вас. Якщо я любитиму вас дужче, то як же ви любите мене менше?

¹⁶Хоч би як там було, але я не був тягарем для вас. Та ви кажете, що через свою підступність я вас перехитрував.¹⁷Чи, може, я обдурив вас, використавши у своїх цілях одного з них, кого до вас посылав? Ні.¹⁸Я попросив Тита прийти до вас і послав одного з братів разом з ним. Чи, може, він вас обдурив? Ні. Він діяв так само чесно як і ми.

¹⁹Чи ви думаете, що ми весь цей час виправдовувалися перед вами? Ми ж насправді є послідовниками Христя й говоримо це перед Богом. І все, що ми робимо, мої любі друзі, це для того, щоб зміцнити вас духовно.²⁰Бо я боюся, що коли прийду, то можу знайти вас не такими, як хотілося б мені. І ви знайдете мене не таким, як хотілося б вам. Боюся, що почнуться серед вас чвари, ревнощі, злобливі сутички, суперництво, на клепи, плітки, зухвалство і безладдя.²¹Боюся, що коли прийду до вас знову, мій Бог принизить мене перед вами і оплакуватиму я всіх тих, хто грішив у минулому і не розкаявся у своїй нечистоті, розпусті й перелобі, що вони чинили.

Останнє попередження

13 ¹Я вже втретє йду до вас. Ось що сказано у Святому Писанні: «Кожне свідчення повинно бути підтверджено устами двох або трьох свідків»¹. ²Як я був у вас вдруге, я попереджав вас. І тепер, поки я відсутній, попереджаю знову. Це попередження для тих, хто грішив раніше, і для всіх, хто грішить зараз. Коли я прийду знову до вас, то не помилую нікого з них.³Я чиню так через те, що ви шукаєте доказів, що Христос говорить через мене. Він не слабкий перед вами, а сильний серед вас.⁴Хоча це правда, що розі'яли Христа через Його слабкість, та живе Він завдяки силі Божій. Хоча це правда, що ми слабкі у Христі, та ми житимемо з Ним заради вас завдяки силі Божій.

⁵Випробуйте себе, щоб побачити, чи живете ви з вірою. Перевірте себе. Звичайно, поки ви не пройдете через випробування, ви не здатні усвідомити того, що Ісус Христос Живе в вас самих.⁶Я маю надію, зрештою, що ви усвідомите те, що ми витримали випробування.⁷Ми молимо Бога, щоб ви не чинили ніякого зла. Не для того, щоб ми самі витримали випробування, а для того, щоб ви чинили добро навіть тоді, коли здаватиметься, що ми не витримали.

⁸Бо ми нічого не можемо вдіяти проти істини, але робимо усе можливе, щоб сприяти її розповсюдженню.⁹Ми раді, коли ми слабкі, а ви сильні. І ось за що ми молимося: щоб ви завжди були досконалими.¹⁰Через те я, зараз відсутній серед вас, і пишу вам. Коли я прийду до вас, я не хочу діяти суверо, згідно з тією владою, яку Господь дав мені для духовного зміцнення вас, щоб не робити вам зле.

Прощальне вітання

¹¹Тож зараз, брати і сестри мої, скажу вам «до побачення». Удосконалуйтеся! Прийміть наш заклик: живіть у миру

¹ 13:1 Цитата приведена з книги Повт. Закону 19:15.

і злагоді! І тоді Бог, джерело любові й миру, буде з вами.

¹²Вітайте одне одного поцілунком святым¹. Вас вітають усі святі люди Божі.

¹ **13:12 поцілунком святым** Або «особливим вітанням».

¹³Я молюся, щоб з вами була благодать Господа Ісуса Христа, любов Божа і єдність², що йде від Духа Святого.

² **13:13 єдність** Це може означати «єдність у Святому Дусі» або «єднання усіх віруючих через Святий Дух».

Послання Павла

До Галатів

Вітання галатам

1 Вітання від апостола Павла, не призначеної людьми, ані посланого ними нести Благу Вість. Я апостол владою Ісуса Христа і Бога Отця, Який воскресив Його з мертвих. ²Разом з усіма братами своїми я шлю листа цього церквам галатським¹.

Благодать і мир вам від Бога, Отця нашого, і від Господа Ісуса Христа. ⁴Він віддав Себе для прощення гріхів наших, щоб визволити нас із того лихого світу, в якому ми живемо. Така воля Бога, Отця нашого. ⁵Слава Йому на віки вічні! Амінь.

Є лише одна істинна Добра Звістка

Я здивований, що ви так скоро відвернулися від Господа, Який покликав вас благодаттю Христовою, і звернулися до чогось іншого, ніж істинне Благовістя. ⁷Насправді ж це зовсім не Благовістя. Деякі люди заплутують вас, перекручуючи Добру Звістку про Христа. ⁸І якщо проповідь йтиме від аби кого, навіть Ангела Небесного, але вона суперечитиме тому, про що ми проповідували, то хай той проповідник буде проклятий! ⁹Говорили ми це й раніше, і тепер я знову повторюю: якщо хтось проповідує вам Благовістъ, відмінну від тієї, що ви прийняли, то нехай він буде проклятий!

¹⁰У людей я шукаю схвалення, чи в Бога? Чи намагаюсь я догоджати людям? Якщо я догоджав людям, то не був би слугою Христовим.

1:2 Галатія Можливо, це була земля, куди Павло відправився під час першої подорожі. Див.: Дії 13 та 14.

Павлова сила йде від Бога

¹¹Братя і сестри, я хочу, щоб ви знали, що Добра Звістка, яку я вам проповідував — не від людей. ¹²Бо я прийняв її не від людини, і не людина мене навчила її, але Ісус Христос явив її мені.

¹³Ви чули про моє попереднє життя в релігії юдеїв. Ви знаєте, що я жорстоко переслідував церкву Божу, та намагався зруйнувати її. ¹⁴У своєму служінні юдейській релігії я випереджав багатьох своїх однолітків, бо був надзвичайно відданий ученню своїх прабатьків.

¹⁵Та Бог, Який вибрав мене ще до моого народження, покликав мене милістю Своєю служити Йому. ¹⁶Коли Все-вишній явив мені Сина Свого, щоб я проповідував Добру Звістку про Нього поміж поганами, я не радився ні з ким з людей. ¹⁷Не ходив я і до Єрусалиму, до апостолів, які вже були обрані до мене. Натомість я подався до Аравії, а потім повернувся в Дамаск.

¹⁸Після трьох років я пішов до Єрусалиму, щоб познайомитися з Петром. Провів я з ним п'ятнадцять днів. ¹⁹І нікого з інших апостолів я не бачив, окрім Якова, брата Господнього. ²⁰Присягаюся перед Богом, я не брешу про що пишу вам! ²¹Потім я вирушив до Сирії та Кілікії².

²²Та Христовим церквам, що в Юдеї, я не був відомий особисто. ²³Вони лише чули, що люди казали: «Цей чоловік, який раніше переслідував нас, зараз проголошує віру, яку колись хотів зруйнувати». ²⁴І вони славили Бога через мене.

2:1 Кілікія Територія на південному сході Малої Азії.

Інші апостоли визнають Павла

2 ¹Через чотирнадцять років я знову пішов до Єрусалиму разом із Варнавою, взявши з собою й Тита¹. ²Я відправився туди, оскільки Бог відкрив мені, що я мушу йти. Я приніс людям в Єрусалимі Добру Звістку, яку проповідую поміж поганами. Але поперше, я потайки приніс її тим юдеям, яких ви дуже поважаєте та вважаєте своїми лідерами. Робив я так для того, щоб моя праця, минула і теперішня, не була марною.

³Титу, який був зі мною, не довелося робити обрізання, хоч він і грек. ⁴Його змушували бути обрізаним через лже-братів, які таємно вкралися до нас, щоб стежити за свободою, яку ми маємо у Христі. Вони хочуть нас поневолити. ⁵Та ми не піддалися, й не підкорилися їм, щоб істина Добрій Звістки лишилася для вас.

⁶Але ті юдеї, кого ви так поважаєте, не додали нічого до Добрій Звістки, яку я проповідую. Хоч би ким вони були для мене — немає жодного значення. Всі люди рівні перед Богом. ⁷Навпаки, вони визнали, що мені було доручено проповідувати Добру Звістку серед поган, так само, як Петрові — серед юдеїв. ⁸Бо Той, Хто зробив Петра апостолом серед юдеїв, зробив мене апостолом серед поган. ⁹Тож Яків, Петро та Іоан, яких ви вважаєте лідерами церкви, визнали, що я отримав дар від Господа нести Добру Звістку. Вони прийняли мене й Варнаву як братів² і погодилися, що ми проповідуватимемо поганам, а вони — юдеям. ¹⁰Вони просили нас лише пам'ятати про вбогих. Я й сам вже був занепокоєний їхнім становищем і прагну дбати про них.

Павло доводить, що Петро був неправий

¹¹Та коли Петро прийшов до Антиохії, я відкрито виступив проти нього, бо він був неправий. ¹²Спочатку, Петро від-

крито ів та спілкувався із поганами, але коли прибули деякі юдеї від Якова, то Петро відвернувся від них. Він боявся тих єреїв, які вважали, що усім поганам слід обрізатися. ¹³Інші юдеї також пристали до нього в його лицемірстві, та так, що навіть і Варнава був введений в оману. ¹⁴Коли я побачив, що вони не поводяться згідно з істиною Доброї Звістки, то перед усіма сказав Петрові: «Коли ти, юдей, живеш, як поганин, а не як юдей, то як же ти можеш примушувати поган дотримуватися юдейських звичаїв?»

¹⁵Ми, юдеї за народженням, і не належимо до «поган-грішників». ¹⁶Однак ми знаємо, що людина буде виправдана перед Богом не за те, що дотримується Закону, а за віру³ в Ісуса Христа. Тож ми повірили в Ісуса Христа, щоб бути виправданими вірою⁴ в Христа, а не тому, що дотримувалися Закону. Никого не буде виправдано перед Богом за дотримання Закону.

¹⁷Поки ми, юдеї, шукаємо виправдання в Христі, ми самі виявляємося грішниками. Тож хіба це означає, що Христос робить нас грішниками? Зовсім ні.

¹⁸Коли я знову починаю навчати того, від чого відмовився раніше, то стаю грішником. ¹⁹Бо з допомогою Закону я «вмер» для Закону, щоб жити для Бога. Я був розі'ятій разом із Христом.

²⁰Тож я вже не живу, але Христос живе в мені. Я живу нині у своєму тілі вірою⁵ в Сина Божого, Який полюбив мене і віддав Себе заради мене. ²¹Я не відрікаюся від милості Божої, бо якщо праведність перед Богом досягається через Закон, то Христос помер даремно!

Благословення Боже приходить через віру

3 ¹О нерозумні галати! Хтось зачарував вас, хоча на ваших очах Христа проголосили розі'ятим! ²Лиш одне я хочу дізнатися від вас: чи одержали ви

³ 2:16 віру Або «вірність Христа».

⁴ 2:16 виправданими вірою Або «виправданими вірністю Христа».

⁵ 2:20 вірю Або «в вірності Сина Божого».

Дух Святий, дотримуючись Закону, чи слухаючи Добру Звістку і повіривши в неї.³ Чи вже такі нерозумні, що життя, яке почали з Духом Святым, зараз намагається закінчити людськими зусиллями?⁴ Невже ви стільки вистраждали — і даремно? Сподіваюся, що ні!⁵ Хіба Бог, Який дарує вам Духа Святого і творить чудеса серед вас, робить усе це через те, що ви дотримуєтесь Закону? Чи може через те, що ви слухали Добру Звістку і повірили в неї?

⁶У Святому Писанні сказано про Авраама: «Він повірів у Бога, і був цим виправданий перед Ним»¹. ⁷ Вам слід знати, що ті, хто має віру, є справжніми нащадками Авраамовими.⁸ У Святому Писанні передрікалося, що Бог виправдає поган завдяки їхній вірі. Він перший виявив Авраамові Добру Звістку: «Всі народи благословенними будуть через тебе»². ⁹ Тож усі, хто вірить, благословені разом з Авраамом, який повірив.

¹⁰ А хто залежить від Закону, той під прокляттям. Бо як сказано у Святому Писанні: «Прокляті ті, хто не дотримується всього написаного в книзі Закону»³. ¹¹ Тож зрозуміло, що нікого не буде виправдано перед Богом через Закон, бо як сказано у Святому Писанні: «Праведний житиме вічно вірою в Господа»⁴.

¹² Закон не оснований на вірі. Навпаки. Як сказано у Святому Писанні: «Для тих, хто під Законом, існує лише один спосіб успадкувати життя: дотримуватися й виконувати усі його заповіді»⁵. ¹³ Христос звільнив нас від прокляття Закону, взявши прокляття наше на Себе, бо як сказано у Святому Писанні: «Проклятий кожен, хто висить на дереві»⁶. ¹⁴ Христос звільнив нас, щоб благословення Авраамове було дароване поганам через Ісуса Христа, щоб через віру ми отримали обітницю Духа.

^{1:3:6} Цитата приведена з книги Бут. 15:6.

^{2:3:8} Цитата приведена з книги Бут. 12:3.

^{3:3:10} Цитата приведена з книги Повт. Закону 27:26.

^{4:3:11} Цитата приведена з книги Ав. 2:4.

^{5:3:12} існує лише... заповіді Див.: Лев. 18:5.

^{6:3:13} Цитата приведена з книги Повт. Закону 21:23.

Закон і обітниця

¹⁵ Браття і сестри, хочу навести вам приклад із повсякденного життя: ніхто не може ні скасувати угоду між людьми, ні додати щось до неї або ухилятися її після того, як вона була затверджена.¹⁶ Авраамові та його нащадкові⁷ були дані обітниці. У Писанні не сказано «їого нащадкам», як багатьом людям, а одній людині — «ї Нащадкові твоєму», яким є Христос.¹⁷ Ось що я маю на увазі: Закон, що з'явився чотириста тридцять років по тому, не міг скасувати Угоди, яка була підтверджена Богом. Отже, Закон не міг скасувати цю обітницю.

¹⁸ Тож якби благословення Боже залежало від Закону, то не було б воно засновано на обітниці. Бог же дарував його Авраамові через обітницю.

¹⁹ Навіщо ж тоді Закон? Його було дано щоб викрити гріхи, які коїли люди. Він діяв, поки не прийде від Господа саме Той Нащадок Авраама, Якому й була дана обітниця. Закон було проголошено через Ангелів з допомогою Мойсея як посередника.²⁰ Але ж коли Всевишній дав Свої обітниці, Він зробив це без посередників, бо не потрібні посередники там, де усього одна сторона. Та Бог — єдиний!

Призначення Мойсеєвого Закону

²¹ Чи означає це, що Закон діє проти Божих обітниць? Звісно, ні! Бо якби було даровано Закон, що міг би давати людям нове життя, то праведність Божа прийшла б від цього Закону.²² Але Святе Писання проголосило, що весь світ перебуває під владою гріха. Отже, обітниця може бути дана вірою тільки тим, хто вірить⁸ в Ісуса Христа.

²³ До приходу цієї віри ми були під охороною Закону — у в'язниці, аж доки не настав час, коли Господь відкрив нам шлях віри.²⁴ Тож Закон був нашим охоронцем й захисником, та мав привести нас до Христа, щоб ми змогли виправ-

^{7:3:16} нащадок Буквально «насіння» або «родина». У цьому випадку це означає «родина Господня у Хресті».

^{8:3:22} віріть Або «вірністю».

датися перед Богом вірою своєю.²⁵ А зараз, коли ця віра прийшла, ми більш не потребуємо, щоб Закон був нашим охоронцем.

²⁶Усі ви — Божі діти через віру в Ісуса Христа. ²⁷Бо усі, хто хрестилися в Христі, в Христа одяглися. ²⁸Тож немає різниці між юдеєм і поганином, рабом і вільною людиною, чоловіком і жінкою, бо всі ви — єдині в Ісусі Христі. ²⁹І якщо ви належите Христу, то ви — Авраамові нащадки і спадкоємці, згідно з обітницею, даною Авраамові Богом.

4 ¹Ось що я хочу сказати: поки спадкоємець іще дитина, він нічим не відрізняється від раба, хоч і володіє всім. ²Він перебуває під охороною опікунів і домашніх слуг, аж доки не настане час, призначений його батьком. ³Так само й ми, поки були «дітьми», то були поневолені непотрібними правилами¹ цього світу.

⁴ Та коли настав час, Бог послав Сина Свого, Який був народжений від жінки і жив за Законом. ⁵Бог послав Його, щоб Він визволив тих, хто жив під Законом, щоб Бог усиновив нас. ⁶А через те, що ви Його діти, Бог послав Дух Сина Свого у ваші серця. І той Дух гукає: «Авва!»² — тобто «Отче».

⁷ Тож якщо ви більше не раби, а діти Господа, то Бог також зробив вас Своїми спадкоємцями.

Про Павлову любов до галатських християн

⁸ У минулому, коли ви не знали Бога, ви були рабами богів, що не були справжніми богами. ⁹Але тепер, коли ви пізнали істинного Бога, вірніше, це Господь пізнав вас, то чому ж ви повертаєтесь до тих немічних та непотрібних правил, яким знову намагаетесь служити? ¹⁰⁻¹¹Мене непокоїть те, що ви дотримуєтесь вчення про певні дні, місяці, сезони та роки. Я боюся, що праця моя для вас була марною.

¹²Браття і сестри, я вас благаю, будьте

¹ 4:3 правилами Або «силами». Також у 9 вірші.

² 4:6 Авва Слово, яким ізраїльські діти зверталися до батька.

такими, як я! Адже після всього я став таким, як ви, та раніше, ви ставилися до мене досить добре. ¹³Ви знаєте, що вперше я прибув до вас тому що був хворим і, в немочі тіла свого, я проповідував Добру Звістку. ¹⁴Тож мій тілесний стан був великим випробуванням для вас, та ви не погордували мною, ані зневажили мене. Ви прийняли мене, мов Ангела Божого, неначе Самого Ісуса Христа! ¹⁵То де ж поділася ваша радість? Я без сумніву можу засвідчити, що ви зробили б усе можливе, щоб допомогти мені: якби ви змогли, то повиймали б свої очі й віддали їх мені. ¹⁶Чи, може, я став вашим ворогом, тому що кажу вам правду?

¹⁷Ті, хто бажають³, щоб ви дотримувалися Закону, дуже завзяті, але нещирі у своїх діях. Вони намагаються розлучити нас із вами і привернути вас на свій бік. ¹⁸Завжди приємно, коли хтось зацікавлений тобою, але тільки тоді, коли це з добрими намірами. Це добрі завжди, а не лише на той час, поки я між вами.

¹⁹Любі діти мої, заради вас я знову терплю біль і муки, подібні до тих, які відчуває жінка, народжуючи дитину. І терпітиму їх, аж доки ви не вподобитеся Христу. ²⁰Хотів би я бути серед вас зараз і говорити з вами якось інакше, бо не знаю, що й робити з вами.

Ми — сини вільної жінки

²¹Скажіть мені, ви, хто хоче бути під Законом, хіба ви не чуєте, що каже Закон?

²²А сказано, що в Авраама було двоє синів: один від рабині, а другий — від вільної жінки. ²³Той, що народжений був від рабині, народився звичайно. Той же, що народжений був від вільної жінки, народився завдяки обітниці Божій.

²⁴Ця історія має приховане значення: дві жінки уособлюють дві угоди. Одна з них іде від гори Синай і дає початок дітям, приреченим на рабство. Ця уність

³ 4:17 Ті... бажають Лжевчителі, які спантеличували віруючих в Галатії. Див.: Гал. 1:7.

усоблює в собі Агар¹. ²⁵Агар символізує гору Синай, що в Аравії, і відповідає сучасному Єрусалимові, бо вона перебуває в рабстві разом зі своїми дітьми. ²⁶Небесний же Єрусалим — вільний. Він є матір'ю всім нам. ²⁷Бо сказано у Святому Писанні:

«Радій не плідна,
яка не народжувала.
Втішайся й радісно співай,
яка мук пологових не мала,
адже дітей набагато більше в
покинутої²,
ніж у заміжньої».

Ісая 54:7

²⁸Ви ж, брати та сестри мої, діти, подібні Ісааку³, народжені через Божу обітницю. ²⁹Народжений звичайним способом переслідував того, хто народився волею Духа. Так було тоді, так є й тепер. ³⁰А що сказано у Святому Писанні? «Прожени геть рабиню і сина її, бо син цієї жінки-рабині не буде спадкоємцем разом із сином вільної жінки»⁴. ³¹Тож, брати і сестри мої, ми не діти рабині, але діти вільної жінки.

Бережіть свою свободу

5 ¹Христос визволив нас, щоб ми могли жити вільно. Будьте непохитні, ѹ не дозволяйте знову впрягти себе в рабське ярмо.

²Послухайте! Я, Павло, кажу вам, якщо ви, слідуючи Закону, робите обрізання, то Христос нічим вам не зрадить. ³Ще раз попереджаю всіх, хто піддається обрізанню: вони мусять дотримуватися всього Закону. ⁴Ті з вас, хто намагається виправдатися перед Богом через Закон, не мають нічого спільногого з Христом. Ви поставили себе поза милістю Божою. ⁵Бо ми за допомогою Духа, вірою, з нетерпінням чекаємо, щоб здійснилася наша надія — наше виправдання перед Богом. ⁶В Христі ні обрізання, ні необрізання однаково нічого

1 4:24 Агар Рабиня Авраама, яка народила йому сина Ізмаїла.

2 4:27 покинутої Але «та, котру полишив чоловік».

3 4:28 Ісаак Син Авраама та Сарі, його дружини.

4 4:30 Цитата приведена з книги Бут. 21:10.

не варті. Єдине, що має вартість — це віра, яка діє через любов.

⁷Ви добре йшли шляхом християнським. Хто ж завадив вам коритися правді? ⁸Звичайно не Той, Хто вас обрав. ⁹Пам'тайте: «Мала закваска заквашує все тісто»⁵.

¹⁰Я впевнений в вас перед Господом. Ви будете мислити не інакше, як я навчив вас. Той же, хто зводить вас, терпітиме свою кару, хоч би хто б він був.

¹¹Братя і сестри мої, якщо я все ще сповідую обряд обрізання, як дехто стверджує, то чому ж мене досі переслідують? Якби це було так, тоді при надійності хреста зникла б. ¹²Хай ті, хто підбурюють вас, самі себе каstryують⁶ на додаток до обрізання!

¹³Та вас, брати і сестри, Бог покликав до вільного життя. Однак хай ваша воля не стане приводом для задоволення вашої гріховної натури. Краще служіть один одному з любов'ю. ¹⁴Бо весь Закон зводиться до одного, а саме: «Любіть близького⁷ свого, як любите себе самого»⁸. ¹⁵Але якщо ви приносите біль та страждання⁹ одне одному, то стережіться, аби не прийти до взаємознищення!

Святий Дух і людська натура

¹⁶Але я кажу вам, хай Дух керує вашою поведінкою. Тоді ви не задовольнятимете бажання своєї гріховної натури.

¹⁷Бо все, чого вона бажає, — проти Духа. Все ж, чого Дух бажає, — проти гріховної натури. Це дві протилежні речі; отже, ви не можете робити те, що вам насправді хочеться. ¹⁸Але якщо ви керовані Духом, то непідвладні Закону.

¹⁹Очевидні вчинки нашої гріховної натури: блуд, нечистота і розпуста, ²⁰поклоніння бовванам, чаклунство, ненависть, суперечки, ревнощі, гнів, се-

5:9 Мала... тісто Це прислів'я означає, що найменша з помилок, наприклад, невірне вчення, може привести до серйозних наслідків або одна людина може погано впливати на всю церкву.

5:12 каstryують Павло дуже розгніаний діями лжевчительів і тому вживав це слово.

7 5:14 близького Або «інших».

8 5:14 Цитата приведена з книги Лев. 19:18.

9 5:15 приносите біль... страждання Або «гризете й по-жираєте».

белюбство, розбрат, ересі,²¹заздрість, пияцтво, оргії і тому подібне. Зважаючи на все це, я застерігав вас і застерігаю: якщо хто чинить таке, той не успадкує Божого Царства.²²⁻²³Дух же породжує любов, радість, мир, терпіння, доброту, великородність, вірність, лагідність і самовладання. Проти цього немає Закону.

²⁴Ті, хто належить Ісусу Христу, розіп'яли свою стару, гріховну натуру з її егоїстичними пристрастиями й лихими бажаннями.²⁵Раз Дух є джерелом нашого нового життя, слідуймо Духові.²⁶Не будемо чванливими, не будемо гнівити одне одного, не будемо заздрити одне одному.

Допомагаймо одне одному

6 ¹Браття і сестри, якщо хтось впаде в гріх, то ви, слідуючи Духові, маєте повернути його на шлях праведний. Але робіть це лагідно і пильнуйте себе, бо також можете бути спокушені.²Допомагайте одне одному долати життєві перешкоди, і так ви виконуватиме Закон Христовий.³Якщо дехто сповнений відчуттям своєї важливості, і через те не бажає так робити, той тільки обманює себе.⁴Кожен має сам бути суддею своїх вчинків, і тоді він зможе пишатися своїми досягненнями, не порівнюючи себе ні з ким.⁵Бо кожен має нести відповідальність за виконання своїх власних обов'язків.

Творімо добро всім людям

⁶Той, кого навчають Послання Божого, мусить ділитись усіляким добром з учителем своїм.⁷Не обманюйте себе. Бога перехитрувати не можна, бо що посіш, те й пожнеш.⁸Хто сіє на полі своєї гріховної натури, той пожне руїну. А

хто сіє на полі Духа, той пожне від Духа вічне життя.

⁹Творімо ж добро невтомно, і пожнемо тоді вчасно, якщо не знесилимось й не відступимо.¹⁰Тож, маючи таку нагоду, творімо добро всім людям, а особливо, нашим братам по вірі.

Павло закінчує своє послання

¹¹Погляньте, якими великими літерами я власноручно пишу вам це послання.¹²Всі ті, хто прагнуть справити добре враження на свій народ, намагаються примусити вас зробити обрізання. Та роблять вони це лише для того, щоб уникнути переслідувань за хрест!¹³Христовий. Адже навіть ті, хто робить обрізання, самі не дотримуються Закону, а лише від вас цього вимагають. І все це для того, щоб похвалитися, що ви підкорилися їм.

¹⁴Я ж не буду вихвалятися ніколи й нічим, окрім хреста Господа нашого Ісуса Христа! Через той Хрест весь світ був розіп'ятий²для мене, а я був розіп'ятий для світу.¹⁵Бо ні обрізання, ні необрізання не мають ніякого значення. Що справді важливе — це нове створіння³Боже.¹⁶Отже, нехай буде мир і милість, всім тим, хто дотримується цього правила, тобто Божому Ізраїлю⁴.

¹⁷І нарешті я прошу, щоб ніхто більше не обтяживав мене нічим, бо я вже ношу на тілі своєму рани⁵, які є свідченням того, що я належу Христу.

¹⁸Нехай благодать Господа нашого Ісуса Христа буде з духом вашим, брати і сестри мої! Амінъ.

¹ **6:12 хрест** Павло використовує цей термін у значенні «Доброї Звістки». Через хрест або смерть Христову, Господь врятував народ Свій від загибелі. Див.: також у 14 вірші.

² **6:14 розіп'ятий** Або «смер».

³ **6:15 нове створіння** Або «нове життя».

⁴ **6:16 Божому Ізраїлю** Або «сьому народу Божому».

⁵ **6:17 ношу... рани** Або «шрами від батогів», бо люди намагалися зупинити Павла у його діяльності.

Послання Павла

До Ефесян

Вітання ефесянам

1 Вітання від Павла, апостола Ісуса Христа волею Божою, до людей Божих в Ефесі¹ віруючих в Ісуса Христа. ²Благодать і мир вам від Бога, Отця нашого, і від Господа нашого Ісуса Христа.

Духовні благословення у Христі

³Благословенний Бог і Отець Господа нашого Ісуса Христа. У Христі Він благословив нас усіма духовними благословеннями в Царстві Небеснім. ⁴Бог обрав нас у Христі ще до створення світу, щоб були ми святыми й чистими перед Ним, бо Він любить нас. ⁵Він вирішив наперед, що всиновити нас через Ісуса Христа! Така була Його милостива воля. ⁶І то на похвалу милості Його, якою обдарував Він нас в особі Свого улюбленого Сина.

⁷Його пролита кров дала нам звільнення від гріхів. Нам прощено гріхи наші завдяки багатству милості Його. ⁸Цю милість дарував нам Всешишній у Своїй глибокій премудрості й завбачливості. ⁹Він відкрив нам таємницюволі Своєї, яка мала бути здійснена через Ісуса Христа.

¹⁰Мета Божа в тому, щоб, коли настане належна година, об'єднати в Христі все, що є на небі й на землі.

¹¹Завдяки Христові ми стали людьми Божими і спадкоємцями Його. Нам це було визначено наперед згідно з намірами Того, Хто все здійснює за Своєю волею. ¹²Це сталося для того, щоб ми, єреї, ті хто були першими в надії на

1:1 в Ефесі В деяких древньогрецьких рукописах слова «в Ефесі» відсутні.

Христа, змогли проголошувати хвалу славі Божій.

¹³В Ньому і вас було позначено печаттю обіцянного Духа Святого, коли ви почули слово правди, Добру Звістку про спасіння й повірили в Христа. І зроблено це згідно з обітницею Божою.

¹⁴Дух Святий є запорукою нашої спадщини, аж поки Бог не дасть звільнення нам, тобто тим, хто належить Йому. І ми вознесемо хвалу Його славі.

Павлова молитва

¹⁵⁻¹⁶Відтоді, як я почув про вашу віру в Господа Ісуса і про вашу любов до всіх людей Божих, я не перестаю дякувати Богові за вас, згадуючи вас у своїх молитвах. ¹⁷Я молюся, щоб Бог Господа нашого Ісуса Христа, славний Отець, дарував вам мудре серце й відкритість до Його одкровення, щоб ви могли пізнати Його.

¹⁸⁻¹⁹Я молюся, щоб ваші серця відкрилися для сприйняття світла, і ви зrozуміли, що є надія, до якої Він закликає вас; яка багата й прекрасна спадщина, которую Бог її дарує святым людям Своїм; щоб ви збагнули, яка незрівнянно могутня влада Його для нас, хто вірить. Його сила й могутність ²⁰були виявлені в Христі, коли Всешишній воскресив Його з мертвих і посадив праворуч від Себе на небесах. ²¹Він посадив Христа вище всіх правителів, влади, сили й царів, вище будь-якого звання, що може бути присвоєне, і не лише в наші часи, а й у майбутньому. ²²Бог усе віддав під владу Христову і зробив Його Головою церкви. ²³Церква — це Тіло Христове,

яку Він наповнює Собою. І Він наповнює всесвіт.

Від смерті до життя

2 ¹⁻²У минулому, ви були духовно мертвими через свої провини та гріхи проти Бога, в яких жили раніше, йдучи лихими шляхами цього світу. Ви корилися володарю, який править злими силами цього світу¹, духові, що діє в непокірних.

³Усі мі теж колись жили серед них, задовольняючи свою духовну природу, йдучи за її бажаннями та прагненнями. І, як усі люди на світі, були приречені зазнати гніву Божого.

⁴Та Бог багатий милосердям через Його велику любов до нас. ⁵Навіть коли ми були мертвими через гріхи свої, Він дарував нам нове життя разом із Христом (і були ви врятовані завдяки Божій милості). ⁶Бог воскресив нас до життя разом із Христом і посадив разом із Ним на престолі у Царстві Небеснім. Господь зробив це заради нас в Ісусі Христі. ⁷Бог зробив це для того, щоб показати на всі прийдешні часи незрівнянне багатство милості Своєї. Він зробив це завдяки доброті до нас в Ісусі Христі.

⁸Бо саме Божою милістю спаслися ви завдяки вірі. Спасіння не є ваша заслуга, то є дар Божий. ⁹То не винагорода за чийсь труд, й не те, чим хтось міг би хвалитися. ¹⁰Бо ми — створіння Божі. Він створив нас у Ісусі Христі для добрих справ. І справи ті Бог приготував заздалегідь, щоб ми могли свої життя присвятити їм.

Єдині у Христі

¹¹Тож пам'ятайте, що колись вас, народжених поганами, євреї називали «небобрізаними», а себе вони називають «обрізаними»² (маючи на увазі дію, яка виконується руками людськими).

¹²Пам'ятайте, тоді ви були без Христа і

¹ **2:1-2 володарю... цього світу** Або «сатані». Див.: «сатана».

² **2:11 обрізаний** Кожному юдейському хлопчiku обрізали крайню плоть. Це робилося на знак договору між Господом і Авраамом.

не належали до народу ізраїльського. Ви були чужими тим угодам³, що пов'язані з Божою обітницею людям, та жили в цьому світі без надії і без Бога.

¹³Колись ви були такі далекі від Бога, але зараз ви — в Христі Ісусі, та стали близькими Йому через смерть Христову.

¹⁴Христос є нашим джерелом миру. Він об'єднав нас в один народ і зламав перешкоду, стіну ворожечі, пожертвувавши Своїм власним Тілом. ¹⁵Він покінчив із Законом, з його правилами та заповідями, щоб забезпечити мир, створивши в Собі один новий народ із двох⁴. ¹⁶Він примирив ці два народи з Богом в одному тілі через Свою смерть на хресті і так Він припинив ворожнечу між ними. ¹⁷Христос прийшов і приніс вам Звістку про мир — далеким від Бога і близьким⁵. ¹⁸Бо саме через Христа ми всі маємо доступ до Отця в єдиному Дусі.

¹⁹Отже, ви, неюдеї, вже не чужинці і не сторонні. Ви співгromадяни з людьми Божими та Його родиною.²⁰Ви, віруючі, подібні до споруди, зведені Господом: ви збудовані на підвалах, закладених апостолами і пророками, а наріжним каменем⁶ є Сам Христос Ісус. ²¹І вся будівля тримається на Ньому. Завдяки Христу вона росте, щоб стати святым храмом⁷ у Господі. ²²Через Нього і ви всі об'єднуєтеся і створюєте єдине житло, де Бог живе через Духа Святого.

Павло проповідує серед поган

3 ¹Через те я, Павло, і став в'язнем тому, що я служу Ісусу Христу заради вас, поган. ²Напевне, ви чули про те, що Бог дав мені завдання проповіду-

³ **2:12 угодам** Угоди, які Господь давав Своєму народу у часі Старого Заповіту.

⁴ **2:15 один новий народ із двох** Мається на увазі «погани та юдеї».

⁵ **2:17 далеким від Бога і близьким** Або «неюдеям, далеким від Бога і від вас, юдеї, близьким до Нього».

⁶ **2:20 наріжний камінь** Це був перший і найважливіший камінь у будь-якій будівлі.

⁷ **2:21 храм** Оселя Господа, де народ Божий поклоняється Богу. У даному випадку мається на увазі те, що віруючі — це духовний храм, де живе Господь.

вати Його милість заради вас.³ Ви чули, що Бог відкрив мені таємницю, про яку я вже коротко вам писав.⁴ І коли ви прочитаете це, то побачите, що я розумію таємну істину про Христа.

⁵Попереднім поколінням ця таємниця не була оголошена, але вона зараз виявлена Його святым апостолам і пророкам через Духа.⁶ Ця таємниця в тому, що слухаючи й приймаючи Добру Звістку, погані є спадкоємцями милості Господньої разом із юдеями. Вони є членами единого Тіла і співучасниками Божої обітниці в Христі Ісусі.

⁷Я став служителем, щоб проповідувати цю Добру Звістку, завдяки дарові Божої милості, дарованої мені Його владою. ⁸⁻⁹Хоч я й найменший з усіх найнезначніших людей Божих, мені була дана ця милість Божа: проповідувати поганам Добру Звістку про незбагненні багатства Христові й відкрити всім людям те, що Він призначив для таємної істини Своєї. Від початку світу вона залишалася схованою у Бога, Який створив все.¹⁰⁻¹¹ Його намір був в тому, щоб зараз, через церкву, Він міг виявити правителям і володарям у Царстві Небеснім цю багатогранну мудрість Божу. Це була вічна Божа мета, яку Він здійснив через Христа Ісуса, нашого Господа.

¹²В Христі ми можемо наблизитися до Бога впевнено і без страху, через нашу віру в Нього.¹³ Тож я молуся, щоб ви не відступили через мої страждання, бо страждання ці — на ваше благо, для вашої шані і слави!

Любов Христова

¹⁴Через те я схиляю коліна в молитві перед Отцем.¹⁵ Від Нього кожен рід на небі й на землі одержав своє ім'я.¹⁶ Я молуся, щоб Бог, згідно зі своїм славним багатством, зміг дати вам силу і владу внутрішню через Його Духа.¹⁷ Хай Христос живе у ваших серцях завдяки вірі вашій. Хай життя ваше засновується на любові, та зміцнюється в ній.¹⁸ Зрозумійте разом з усіма людьми Божими,

яка широка, довга, висока й глибока любов Христова.¹⁹ Я молуся, щоб ви пізнали цю любов, яка перевершує всі знання, щоб вам сповнитися всією повнотою Божою.

²⁰Слава Богу, Який може Своєю силою, яка діє в нас, зробити незрівнянно більше, ніж те, про що ми можемо молитися й мріяти.²¹ Слава Йому в церкві і в Ісусі Христі на всі покоління і на віки вічні. Амінъ.

Єдність тіла

4 ¹Тож я, як в'язень, який належить Господу, благаю вас жити так, як то личитьлюдям Божим, та бути гідними поклику Божого.² Будьте завжди покірливими й лагідними, а також терплячими й приймайте один одного з любов'ю.³ Намагайтесь зберегти єдність даровану Духом. Ревно бережіть її.⁴ Є лише одне Тіло і один Дух, і ви були покликані Богом, щоб розділити одну надію.⁵ Є лише один Господь, одна віра, одне хрещення.⁶ Є лише один Бог і Отець всіх. Він володар усього, виявлений в усьому, і Він усюди.⁷ Але кожному з нас була дарована особлива милість, мірою щедрості Христової.

⁸Ось чому сказано у Святому Писанні:

«І коли вознісся Він,
то взяв полонених із Собою
і роздав дари людям». *Псалми 67:19*

⁹Що ж означають слова: «Він вознісся» — як не те, що Він спершу спустився на землю?¹⁰ Таким чином, це саме Христос зійшов, а потім вознісся на вище з небес, щоб наповнити Собою цілком все.

¹¹Він Сам дарував одним бути апостолами, другим — пророками, третім — проповідниками Доброї Звістки, а четвертим — пастирями й учителями.¹²⁻¹³ Зробив Він так, щоб підготувати людей Божих до служіння й підсилення Тіла Христова, і щоб ми всі прийшли до єднання у вірі та в пізнанні Сина Божого, до зрілості, і досягли висот досконалості Христової.

¹⁴Тоді ми вже більш не будемо як немовлята або ті, хто постійно змінюю свої думки, неначе то хвилі кидають човен з боку в бік. Вітер¹ усякого нового вчення не захопить нас тоді, і ми не будемо втягнені в гріх обманами хитрунів. ¹⁵Тож промовляти memo істину з любов'ю і зростатимемо в усьому, щоб бути схожими на Христа. Бо Ісус — голова,¹⁶та усе тіло залежить від Нього. Його владою усі частини тіла з'єднані докупи, і все воно тримається разом завдяки Христу. І коли кожна окрема частина виконує те, що мусить, все тіло росте й міцніє завдяки любові.

Як спід жити

¹⁷Тому кажу я це й застерігаю в ім'я Господнє, щоб ви більше не жили так, як погані живуть зі своїми нікчемними думками. ¹⁸Розум їхній затъмарений, вони відрівні від життя, що йде від Бога. Вони нічого не розуміють, бо відмовляються слухати голосу істини. ¹⁹Вони втратили почуття сорому й віддалися злу і розпусті. ²⁰Але це життя, зовсім не те, про яке ви дізналися пізнавши Христа. ²¹Та я не маю сумніву, що ви чули про Нього і, як Його пословники, навчені істини, яка в Ньому. ²²Щодо вашого минулого життя, то вас вчили позбавлятися вашої старої суті, яка занепадає від облудних бажань. ²³⁻²⁴Ви повинні відновитися в ваших серцях і розумі, та «зодягнутися в нового чоловіка», який був створений у подобі Божій і відрізняється праведністю й святістю, що йдуть від істини.

²⁵Отже, зречіться брехні! «Кожен має бути щирим із близкіми своїми»², бо всі ми — частини одного тіла. ²⁶«Не грішіть, гніваючись»³ та позбудьтеся гніву перш, ніж сонце зайде. ²⁷Не потурайте дияволу. ²⁸Хто крав, нехай більше не краде. Краще працювати й зробити щось корисне, щоб поділитися тим з нужденними.

¹4:14 Вітер Або «вплив».

²4:25 Цитата приведена з книги Зах. 8:16.

³4:26 Цитата приведена з книги Пс. 4:4 (Грецький Старий Заповіт).

²⁹Нехай жодне огидне слово не сходить з уст ваших, а кажіть лише те, що допомагає людям духовно зростати згідно з їх потребою, щоб ви допомогли тим, хто чує вас. ³⁰Не засмучуйте Божого Духа Святого, бо Він — доказ того, що ви належите Богу і що Він захистить вас до тих пір, коли настане час вашого звільнення. ³¹Нехай усі прикрощі, лють, гнів, лихослів'я і наклепи полишають вас — разом з усіляким злом. ³²Будьте добрими й співчутливими одне до одного. Прощайте одне одному, як Бог простив вам в Христі.

Будьте дітьми світла

5 ¹Будьте послідовниками Бога, як Його улюблені діти. ²Живіть у любові, як Христос любив і Він віддав Себе за нас, як запашне приношення і пожертву Богу.

³Про розпусту, нечисть усіляку чи пожадливість нехай навіть не згадують поміж вас, бо це не личить Божим людям. ⁴Не повинно бути ні ганебних промов, ні марнослів'я, ні непристойних жартів. Це також не личить вам. Нехай краще буде вдячність. ⁵Будьте певні, що жоден розпусник, нечистий або лихий чоловік не успадкує Царства Христового й Божого, бо це те саме, що й ідолопоклонство.

⁶Нехай ніхто не обманює вас марнimi словами, бо за це впаде гнів Божий на непокірливих. ⁷Тож не будьте їхніми спільниками.

⁸І кажу я так, бо колись ви були сповнені темряви, а зараз сповнені світла як послідовники Бога. Тож живіть як діти світла. ⁹Бо вплив світла видно в кожному прояві доброти, в праведності й правді.

¹⁰Завжди намагайтесь збегнути, що до вподоби Господу. ¹¹Не беріть участі у марніх і безплідних справах темряви, а краще викривайте їх. ¹²Соромно навіть казати про те, що деякі люди чинять потай. ¹³Та світло викриває усі ті злі й негідні вчинки. ¹⁴Так, все проясняється у світлі! Ось чому ми кажемо:

«Встань, той, хто спить!
Воскресни з мертвих,
і Христос освітить тебе».

¹⁵Тож пильнуйте, як ви живете: не чиніть, як нерозумні, але будьте розумними. ¹⁶Використовуйте кожну нагоду творити добро, бо часи зараз недобри. ¹⁷Не будьте нерозсудливими, намагайтесь пізнати волю Господа.

¹⁸Не впивайтесь вином, бо це приводить до розпусти¹. Краще сповнайтеся Духом. ¹⁹Спілкуйтесь між собою псалмами, гімнами й духовними піснями. Співайте й складайте в серцях своїх мелодію, прославляючи Господа. ²⁰Дякуйте завжди й за все Богу, Отцю нашому, в ім'я Господа нашого Ісуса Христа.

Жінки й чоловіки

²¹Підкоряйтесь одне одному, шануючи Христа. ²²Жінки, підкоряйтесь чоловікам своїм, як Господу. ²³Бо чоловік — голова над жінкою свою, як Христос — голова над церквою. Ісус Христос — Спаситель церкви, тіла Свого. ²⁴Але як церква кориться Христу, так і жінка мусить коритися чоловікові у всьому.

²⁵Чоловіки, любіть жінок своїх, як Христос полюбив Свою церкву, та віддав Себе за неї в жертву. ²⁶Він зробив це, щоб освятити її для служіння Богу, очистивши її словом Доброї Звістки і обмивши в воді, ²⁷щоб поставити Собі церкву як наречену: сяйливу, бездоганну, без будь-яких недоліків, святу й невинну.

²⁸Чоловіки так повинні любити жінок своїх, як вони люблять тіла свої. Хто любить жінку свою, той любить себе самого. ²⁹Бо немає таких, хто не навидить тіло своє. Кожен годує його й піклується про нього, як Христос — про церкву, ³⁰бо ми всі — частини Тіла Його. ³¹Так сказано у Святому Писанні: «Тож чоловік залишить своїх батька й матір і з'єднається зі своєю жінкою, і вони стануть одним тілом»². ³²Ця велика та-

ємниця дуже важлива, і я кажу це про Христа й церкву.³³Проте кожен має любити свою дружину, як він любить себе самого, а жінка повинна поважати свого чоловіка.

Батьки й діти

6 ¹Діти, слухайтеся батьків своїх, як це бажано Господу, бо так правильно поводити себе. ²«Шануйте батька й матір своїх»³ — це перша заповідь, що має обітницю. ³Та ось що обіцяв Господь: «Все буде добре для тебе, й житимеш довго на землі»⁴.

⁴Батьки, не дратуйте дітей своїх, а краще виховуйте їх в навчанні і в настановах Господніх.

Господарі й раби

⁵Раби, коріться господарям вашим земним зі страхом і повагою, зі щирістю в серці, як корилися б Христу. ⁶Працюйте не лише тоді, коли ви під наглядом, неначе заради похвали людської. Працюйте як раби Христові, виконуючи волю Божу від усього серця. ⁷Працюйте ревно, як служили б Господу, а не тільки людям. ⁸Якщо хто з вас творить добро, то добро йому й повернеться від Господа, однаково рабу, чи вільному.

⁹Ви ж, пани, ставтесь до рабів своїх так само й полиште свої погрози. Пам'ятайте, що й ваш Господар і йхній — на небі. Він — справедливий, і ні до кого з вас не схиляється більше, ніж до іншого.

Уберіться в обладунок Божий

¹⁰І нарешті таке. Будьте міцні в Господі, в Його могутній силі. ¹¹Зодягніться в повний обладунок Божий, щоб протистояти диявольським підступам. ¹²Бо ми боремося не проти людей, не проти плоті й крові, а проти правителів, володарів темряви цього світу, духовних сил зла на небесах.

¹³А тому зодягніться в повний обладунок Божий, щоб змогли ви протистояти, коли настане лихий день, і

¹ 5:18 приводить до розпусти Або «руйнє життя».

² 5:31 Цитата приведена з книги Бут. 2:24.

³ 6:2 Цитата приведена з книги Вих. 20:12; Повт. Закону 5:16.

⁴ 6:3 Цитата приведена з книги Вих. 20:12; Повт. Закону 5:16.

вистояти, перемігши все. ¹⁴Тож будьте стійкими. Підпережіться паском правди, а праведність візьміть своїм панцирем. ¹⁵І, щоб мати стійку опору, взйтесь у Добру Звістку про мир. ¹⁶А також візьміть віру як щит, за допомогою якого ви зможете зупинити всі вогняні стріли лукавого. ¹⁷Візьміть спасіння своїм шоломом вашим, а мечем Духа — Послання Боже.

¹⁸Палкими молитвами і благаннями в Дусі моліться завжди. Ви завжди мусите бути пильними в молитвах за всіх людей Божих.

¹⁹Моліться також за мене, щоб хоч коли я говорив, вірні слова були дані мені, і я сміливо міг сповістити таємницю Доброї Звістки. ²⁰Мое призначення — завжди проповідувати Добру

Звістку, навіть зараз, знаходячись у в'язниці. Моліться, щоб я міг сміливо проповідувати: так, як це мені належить робити.

Прощальні вітання

²¹А щоб ви також могли дізнатися все про мене і про те, що я роблю, то Тихик, наш улюблений брат і вірний слуга в Господі, докладно розповість вам. ²²Я посилаю його до вас саме для того, щоб він повідав вам усі новини про мене, і міг утішити серця ваші. ²³Мир вам, брати і сестри мої, та любов, яка йде з вірою від Бога Отця і Господа Ісуса Христа. ²⁴Благодать Божа усім тим, хто любить Господа Ісуса Христа любов'ю нескінченною.

Послання Павла

До Филип'ян

Вітання филип'янам

1 ¹Павло і Тимофій, слуги Ісуса Христа, шлють вітання всім вам, Божим людям в Ісусі Христі, які живуть у Филипах разом зі старішинами¹ і особливими служами вашими. ²Благодать і мир вам від Бога, Отця нашого Господа Ісуса Христа.

Павлова молитва

³Щоразу дякую я своєму Богові, згадуючи про вас. ⁴Кожна моя молитва за всіх вас сповнена радості. ⁵Адже ви допомагали мені проповідувати Добру Звістку від найпершого дня й донині. ⁶Я певний у тому, що Господь, Який розпочав благодійну справу серед вас, продовжуватиме її аж до того дня, коли Христос приайде знову й завершить її.

⁷Мені так і належить думати про вас, бо ви дуже близькі серцю моєму. І не лише у в'язниці, а й коли я захищаю й непохитно утвірджую Добру Звістку, ви завжди були спільноками моїми у милості Божій. ⁸І Бог мені свідок, що я дуже сильно хочу бачити вас, бо люблю усіх вас любов'ю Ісуса Христа.

⁹Ось молитва моя за вас:

Щоб любов ваша все більше зростала разом із знанням і розумінням. ¹⁰Молюся я, щоб ви повсякчас були спроможні розрізняти важливе від нікчесного, і завжди могли вибрати найкраще, ї залишатися чистими і бездоганними до Дня приходу Христового; ¹¹щоб ви з допомогою Ісуса Христа сповнилися

плодами праведності на славу і хвалу Божу.

Павлові випробування допомагають у праці Господній

¹²Братя і сестри, я хочу, щоб ви знали, що все, що сталося зі мною, сприяло поширенню Доброї Звістки. ¹³Бо вся сторожа палацу та всі інші дізналися, що причиною моого ув'язнення є те, що я служу Христу. ¹⁴До того ж, через мое ув'язнення більшість братів у Господі підбадьорилася. Вони проповідують Слово Боже більш відверто і без страху.

¹⁵Це правда, що деято з них проповідую Христа через заздрість і суперечки. Та інші — завдяки своїй добрій волі. ¹⁶Такі люди роблять це через свою любов, бо знають, що Бог поставив мене захищати Добру Звістку. ¹⁷Інші ж говорять про Христа через своє егоїстичне честолюбство і нещиро, бо думают, що зможуть зробити мені прикість, поки я ув'язнений.

¹⁸Та яке це має значення? Важливо те, що так або інакше, з корисливих міркувань чи щиро, проголошують Христа, а те мені на радість. Це тішитиме мене і надалі. ¹⁹Адже знаю я, що матиму визволення² завдяки вашим молитвам і допомозі від Духа Ісуса Христа. ²⁰Мое ревне чекання і надія, що я не буду посортленний нічим, а з усією своєю сміливістю, як завжди, і особливо тепер, вихвальтиму Христа у тілі своєму — байдуже, чи житиму я, чи помру. ²¹Бо життя для мене — це Христос, а смерть — надбання³.

¹:1:1 старішини З грецької «επίσκοποι», та перекладається як «опікуни».

²:1:19 визволення Або «спасіння».

³:21 смерть... надбання Павло має на увазі, що смерть

²²Якщо ж і надалі житиму я в цьому тілі, то продовжуватиму свою працю в ім'я Господнє. Отже, не знаю, що мені вибрати. ²³Мені важко зробити вибір. Інколи, я маю бажання піти з цього життя і бути з Христом, бо було б це значно краще для мене. ²⁴Але ж вам необхідно, щоб я залишався жити. ²⁵І оскільки я переконаний в цьому, то знаю, що залишатимуся тут і буду з вами всіма заради вашого духовного розвитку і втіхи, що йдуть від віри. ²⁶Коли я знову до вас прийду, ви пишатиметеся тим, що Ісус Христос зробив, допомагаючи мені.

²⁷Але у всякому разі живіть так, щоб життя ваше приносило шану Добрій Звістці про Христа. Тоді, будучи разом з вами, чи далеко від вас, зможу почути, що ви стійко, з єдиним серцем і душою боретесь за віру, яка проголошена в Добрій Звістці. ²⁸Не лякайтесь тих, хто проти вас. Ваша мужність є доказом від Бога, що всі вороги ваші будуть знищені, а ви — врятовані. ²⁹Бо привілей, дарований вам — не лише вірити в Христа, але також і страждати за Нього. ³⁰Ви вступили в ту ж саму боротьбу, в яку, як ви бачили, було втягнуто й мене. Тож вам необхідно пройти через усі ті труднощі, що випали й на мою долю.

Єднайтесь і дбайте одне про одного

2 ¹Отже, поміркуйте, що ми маємо у Хресті: втіху, яку Він дарував нам, радість, що йде від Його любові, спільність Духу, співчуття і милосердя, які Він відкрив нам. ²Тож доповніть радість мою, думаючи однаково, маючи одну й ту саму любов, з'єднавшись у досягненні однієї мети, живучи у злагоді. ³Не робіть нічого через заздрість або нікчемну пижу. Краще, в покірливості своїй, вважайте іншого кращим за себе. ⁴Кожен має переслідувати не лише свої інтереси, а й зважати на інтереси інших, зблизить його з Христом.

Приклад Христа

⁵У житті своєму ви повинні думати й чинити так, як Ісус Христос.

⁶Хоч і був Він Богом у всіх відношеннях,

та не вважав Свою рівність Богові скарбом,
за який треба триматися.

⁷⁻⁸Замість того, Він полишив Свое місце із Господом,
ставши рабом, звичайною людиною.

І ставши таким, принизив Себе,
й був покірливим до останньої години,
аж до смерті на хресті.

⁹Через те Бог возніс Його і звеличив до таких висот і дав Йому ім'я,
яке є найважливішим від будь-якого іншого імені,

¹⁰щоб усі, хто знаходиться на небі,
на землі і під землею,
схилили коліна на славу імені Ісусового.

¹¹І щоб уста проголошували, що Ісус Христос —
Господь на славу Бога Отця.

Будьте бездоганними та щирими

¹²Тож любі друзі мої, як ви корилися мені не лише коли я був серед вас, але ще навіть більше коли я далеко, так само продовжуйте працювати заради нашого спасіння з повним благоговінням перед Богом. ¹³Бо це Господь працює в вас, викликаючи прагнення і вчинки, бажані Йому.

¹⁴Робіть усе без нарікань та суперечок, ¹⁵щоб могли ви бути невинними й чистими дітьми Божими, бездоганними поміж розбещених і зіпсованих людей, серед яких ви сяєте, як зірки у темному світі. ¹⁶Несіть Послання, що дарує життя. Робіть так, щоб я пишався вами у День повернення Христа, побачивши, що змагався я і трудився не даремно.

¹⁷І навіть якщо кров моя пролиться як пожертва, що йде з приношеннями, та служінням віри вашої, все одно я ща-

сливий і радію разом з усіма вами.¹⁸У свою чергу вам також слід звеселитися і ділити свою радість зі мною.

Тимофій та Епафродит

¹⁹Я маю надію в Господа Ісуса послати скоро до вас Тимофія, щоб утішитися, коли почую про вас.²⁰І хочу я послати саме його, бо не маю тут більше нікого, хто розділяє мої хвилювання і так широ піклується про ваше благополуччя.²¹Адже всі інші переслідують лише свої інтереси, нехтуючи інтересами Ісуса Христа.²²Вам відомо, що він за чоловік, і що, як син батькові своєму, служив він зі мною, поширюючи Добру Звістку.

²³Тож маю надію негайно відіслати його до вас, як тільки побачу, як ідуть мої справи.²⁴Я впевнений, що Господь допоможе мені незабаром прийти до вас.

²⁵Я вважаю за необхідне послати до вас Епафродита, моого брата в Христі, товариша в праці та соратника, і якого ви відправили допомогти мені у скруті моїй.²⁶Я вирішив це зробити, бо він сумує за вами всіма, й дуже занепокоївся, коли ви дізналися, що він хворів.²⁷Він і справді дуже хворів, мало не вмер. Та Бог змилувався над ним, і не лише над ним, а й над мною, щоб я не мав ще більшого горя.²⁸І тому я ще більш прагну послати його, щоб ви, побачивши його, зраділи знову, і щоб мені позбутися свого смутку.

²⁹Тож вітайте його в Господі з великою радістю, шануйте таких людей.³⁰Його слід шанувати, бо він мало не вмер, працюючи в ім'я Христове. Він був готовий віддати своє життя, щоб служити мені так, як ви не могли.

Христос понад усе

З'Більш того, брати і сестри мої, радійте в Господі. Мені не важко писати вам знову про одне й те саме, а для вас це повчально.²Стережіться «собак», чиї вчинки приносять лише лиху! Стережіться тих, хто калічать¹

¹3:2 калічать У грецькому тексті тут наводиться гра слів.

тіла ваші!³Бо ми — це ті, хто справді обрізані², служить Господу Духом Святим, хто пишається Христом Ісусом і не покладає надії на власні сили.

⁴Хоча сам я маю підстави довіряти своїм можливостям, я ніколи цього не зроблю. І якщо хтось вважає, що він має підстави покладатися на свої власні сили, то я їх маю більше.⁵Та ось чому: мені зробили обрізання, коли мені було вісім днів від народження, й належу я народові ізраїльському, з коліна Веніаминового. Я чистокровний єврей, як і мої батьки, а за своїм ставленням до Закону — фарисей.⁶Я ревно переслідував церкву. Щодо віданості моїй релігії³, то я був бездоганним.

⁷Завдяки Христові все те, що колись було надбанням для мене, зараз я вважаю втратою своєю.⁸⁻⁹Крім того, я все вважаю за ніщо порівняно з величчю пізнання Христа Ісуса, Господа моого. Задля Нього я зрікся всього і вважаю все за нікчемне сміття, нездатним допомогти здобути Христа і знайти себе самого в Ньому з праведністю, що йде не від Закону, а від віри⁴ в Христа, з праведністю, що йде від Бога й зумовлена вірою.

¹⁰Я хочу пізнати Христа і ту силу, що виявилася під час Його воскресіння із мертвих. Я також хочу розділити страждання Христа і уподібнитися Йому наявіть в Його смерті.¹¹Так я сподіваюся досягти воскресіння з мертвих.

Намагайтесь досягти мети

¹²Я не маю на увазі те, що вже досягнув мети або став досконалим. Я й далі докладаю зусилля, щоб досягти того, задля чого мене вибрав Ісус Христос.

¹³Братя і сестри, я не вважаю, що вже досягнув мети. Та є одна річ, якої я завжди дотримуюся. Я не думаю про те,

Ключове слово, співзвучне зі словом «обрізання», насправді означає «калічить» або «порізати на шматки».

²3:3 ми... справді обрізані Буквально «ми — істинне обрізання». У цьому випадку слово «обрізання» вживляється у духовному значенні.

³3:6 віданості моїй релігії До того, як Павло став учнем Христовим, він вважав своїм обов'язком переслідувати усіх, хто слідував вченням Ісуса.

⁴3:8-9 від віри Або «вірності».

що лишилося у минулому, а роблю все можливе, щоб досягти того, що попереду мене, у майбутньому.¹⁴ Я докладаю зусиль, щоб здобути ту Небесну винагороду, яку Бог покликав мене одержати через Христа Ісуса.

¹⁵Тож нехай всі з нас, хто є Духовно зрілими, думають саме так. Якщо ж ви маєте іншу думку про те чи інше, то Бог і це вам пояснить.¹⁶ Давайте триматися лише тієї істини, яку ми вже пізнали.

¹⁷Братя і сестри мої, наслідуйте мене. Дивіться на тих, хто живе за прикладом, що ми його вам показали.¹⁸ Бо як я вам уже багато разів казав і зараз, плачучи, кажу знову, багато хто живе як ворог хресту Христовому.¹⁹ Доля їхня — загибель, їхній бог — власні бажання. Вони вихваляються тим, чого слід було б соромитися, та думають лише про справи земні.²⁰ Наше громадянство — на небі! Звідти ми також чекаємо на Спасителя Господа Ісуса Христа.²¹ Силою, якою Він може підкорити Собі все, змінить Він наші приниженні тіла, щоб вони стали подібними до Його славного тіла.

Що робити

4 ¹Отже, брати і сестри мої любі, Я дуже за вами сумую і хочу вас бачити. Ви — щастя мое і гордість моя. Будьте стійкими у вірі своїй, як я казав вам.

²Я закликаю Еводію та Синтихію бути в згоді між собою в Господі. ³Я також прошу тебе, мій вірний соратнику: допомагай цим жінкам, які важко працювали разом зі мною, Клементом, та іншими соратниками, поширюючи Добру Звістку, і чий імена занесені до Книги Життя¹.

⁴Радійте в Господі і робіть це завжди. І знову я кажу: радійте!

⁵Нехай ваша доброта стане відома усім, бо Господь вже близько. ⁶Ні про що не турбуйтесь. За будь-яких обставин, через молитву прохайте Господа

¹ **4:3 Книга Життя** Книга, яка містить імена обраних людей. Див.: Одкр. 3:5; 21:27.

про що потребуєте, та завжди дякуйте Йому за все, що маєте.⁷ І мир, який йде від Бога, що вище людського розуміння², буде стерегти серця ваші та думки в Христі Ісусі.

⁸На закінчення, брати і сестри мої, скажу вам таке: думайте лише про те, що правдиве, благородне, справедливе, чисте, приемне, почесне, відмінне, й гідне похвали!⁹ Робіть те, чого навчилися, що одержали й почули від мене. Наслідуйте моого прикладу: робіть усе так, як, ви бачили, роблю я. І Бог, джерело миру, буде з вами.

Павлова подяка

¹⁰Я вельми зрадів у Господі, бо ви знову почали піклуватися про мене. Звісно ж, ви й раніше піклувалися, але не мали можливості показати це.

¹¹Кажу так не тому, що маю потребу в цьому. Бо я навчився бути задоволений в будь-яких умовах.¹² Я знаю, що то значить жити в нестатках і в достатку. За будь-яких обставин я навчився бути задоволений: ситий я, чи голодний, в статках чи в бідності.¹³ Я все можу витерпіти завдяки Христу, Який зміцнює мене.

¹⁴Та ви добре зробили, що розділили турботи мої.¹⁵ Ви, филип'яни, самі знаєте, що на початку проповідування Доброї Звістки, коли я покинув Македонію, жодна церква не стала моїм спільноком і не підтримала мене у той час, коли мені була потрібна допомога, окрім вас.¹⁶ Бо навіть коли я перебував у Салоніках, неодноразово ви надсилали допомогу мені у скруті.¹⁷ І це не тому, що я прагну дарунків, а тому, що хочу, щоб ви мали добро, що приходить, коли віддаєш.¹⁸ Я маю сповна і навіть більше. Я маю більше, ніж потрібую, відтоді, як одержав від Епафродита дарунок, надісланий вами. Ваш дарунок запашний, пожертва бажана і приемна Богові.¹⁹ І Бог мій задовольнить усі ваші потреби через славне

² **4:7 вище... розуміння** Або «за межами людського розуміння».

багатство Своє в Ісусі Христі.²⁰Слава Богові нашому й Отцю на віки вічні!
Амінь.

²¹Вітайте всіх людей Божих у Христі

Ісусі. Браття, які зі мною, вітають вас.
²²Усі люди Божі вітають вас, а особливо ті, хто з цезаревого дому.²³Нехай благодать Господа Ісуса Христа буде з вами.

Послання Павла

До Колосян

Вітання колосянам

1 ¹⁻²Павло, волею Божою апостол Христа Ісуса і Тимофій, брат наш, вітають людей Божих в Колосах, братів і сестер наших вірних в Христі. Благодать вам і мир від Бога, Отця нашого.

Павлова молитва

³Коли ми молимося, то завжди дякуємо за вас Богові, Отцю Господа нашого Ісуса Христа. ⁴Бо чули ми про вашу віру в Христа Ісуса і про вашу любов до всіх людей Божих. ⁵Адже все, на що маєте надію, чекає вас на Небі. Ви вперше почули про це через Послання істинне, що є Добрюю Звісткою, ⁶коли вам про неї проповідували. Та зараз, вона по всьому світу поширюється й приносить плоди. Так було серед вас відтоді, як ви почули про милість Божу і визнали, що вона — істинна. ⁷Ви дізналися про це від Епафраса, нашого улюбленого співробітника, вірного слуги Христа заради всіх нас¹. ⁸Він також розповів нам про любов вашу, натхнену Духом Святым.

⁹Тому й ми з того дня, як почули про це, не переставали молитися за вас і благати Господа, щоб ви сповнилися пізнання волі Божої, великою мудрістю і духовним розумінням. ¹⁰Щоб ви жили гідно Господа й у всьому догоджали Йому, приносячи плоди в усякому доброму ділі, і зростаючи в пізнанні Бога². ¹¹Щоб ви зміцнювалися Його великою силою завдяки Його славній могутності, щоб ви могли знесті всі турботи з терпінням і радістю.

¹ **7 нас** У багатьох древніогрецьких рукописах — «vas». ² **10 зростаючи в пізнанні Бога** Або «щоб ваше пізнання Бога допомогло вам робити різноманітні добрі вчинки у вашому житті».

¹²Дякуйте Отцеві, Який дав вам можливість мати частину тієї спадщини, що належить Божим людям, які живуть у світлі. ¹³⁻¹⁴Він визволив нас із влади темряви й привів до Царства улюбленого Сина Свого, в Якому ми маємо визволення і прощення гріхів наших.

Споглядаючи Христа, ми бачимо Бога

¹⁵ Христос є образом невидимого Бога і стоїть вище усякого творіння³.

¹⁶ Бо все, як на небі, так і на землі, видиме й невидиме, трони й держави, правителі й влада — все прийшло через Нього й було створене для Нього.

¹⁷ Син існував до всього і раніше за все, і все існує завдяки Йому.

¹⁸ Він — Голова тіла, церкви. Він — джерело, початок усього. Він був першим, Хто воскрес із мертвих⁴, щоб стати першим⁵ скрізь і у всьому.

¹⁹ Адже Бог, у всій повноті Своїй, сподобав Христа, щоб жити в Ньому.

²⁰ I через Ісуса Він знову поїdnав у Собі все: і земне, і Небесне. Бог досяг миру через кров, пролиту Христом на хресті.

³ **1:15 стоїть вище усякого творіння** Буквально «первісток усякого творіння».

⁴ **1:18 Хто воскрес із мертвих** Буквально «первісток, воскреслий із мертвих».

⁵ **1:18 першим** Або «найважливішим».

²¹Колись ви були чужими Богові, ви були ворогами Його через думки свої та лихі вчинки. ²²Тепер Христос примирив вас з Богом в Своєму Тілі, через Свою смерть, щоб постали ви перед Богом святыми, непорочними й невинними. ²³І Він зробить це, якщо ви залишитесь непохитними й твердими у вірі своїй, якщо не відвернетесь від надії, дарованої вам Доброю Звісткою, яку ви чули. Ця Добра Звістка проповідувалася всім, хто живе на землі, і слугою якої я, Павло, став.

Павлові страждання заради Церкви

²⁴Я з радістю приймаю заради вас страждання, та готовий пройти через все те, що Христос ще мусить вистраждати, за Його Тіло, що є церквою. ²⁵Я став одним з її служителів, бо був упноважений Богом. Це було мені даровано заради вашого блага, щоб у всій повноті проповідувати Послання Боже. ²⁶Це Послання — таємниця, яка була скована віками для поколінь, а зараз відкрилася Богом для Його людей святих.

²⁷Господь відкрив Своєму народу, яким славним багатством є ця істина. Ця таємна істина, яка була призначена для всіх людей, полягає в тому, що Христос живе поміж вас, і є вашою надією на те, що розділите ви славу Божу. ²⁸Тож ми продовжуємо проповідувати Христу, переконуючи і навчаючи кожного з усією нашою мудрістю, щоб представити Богові усіх людей досконалими¹ у Христі. ²⁹Заради цієї мети я й працюю, борючись з усім запалом, який Христос дає мені силою Своєю.

Живітъ у Христі

2 ¹Я хочу, щоб ви знали, як напружені но я працюю, щоб допомогти вам і всім тим, хто мешкає в Лаодикиї, а також і тим, хто не бачив мене особисто. ²Я роблю це, щоб їхні серця підбадьорилися, об'єдналися через любов і збагаталися впевненістю, яка йде від розуміння. Я хочу, щоб вони ясно зрозуміли

^{1:28} досконалими Або «духовно зрілими».

таємницю Божу, якою є Христос. ³У Ньому надійно сховані всі скарби мудрості й пізнання.

⁴Кажу вам це, щоб ніхто не зміг обдурити вас улесливими доказами, які насправді — хибні. ⁵Бо, хоч я й відсутній серед вас тілом, та я з вами духом і серцем. Радію я з порядку в житті вашому, і стійкості у вірі вашій в Христі.

⁶Тож прийнявши Христа Ісуса як Господа, живіть у Ньому. ⁷Вкорініться в Ньому, збудуйтеся на Ньому, зміцнуйтеся у вірі, якій вас навчили, завжди будьте вдячними Богові.

⁸Стережіться, щоб ніхто не захопив вас пустими й оманливими ідеями, що йдуть від людських традицій та простих понять² цього світу, а не від Христа. ⁹Бо в Ньому перебуває уся повнота Божества, навіть під час життя на землі, в тілесній формі. ¹⁰Ви набули повноти своєї в Христі, Який є головою всім правителям і всякій владі.

¹¹В Ньому також здійснено обряд обрізання над вами. Але то не дія, вчинена людськими руками, — ви звільнилися від влади гріхового буття обрізанням Христовим. ¹²Це сталося, коли ви були поховані разом з Ним під час хрещення і воскресли також разом із Ним через віру вашу в діяння Всевишнього Бога, Який воскресив Христа з мертвих.

¹³Колись ви були мерцями через гріхи свої й через те, що не мали свободи від свого гріхового ества³, та Бог дарував вам життя разом із Христом і щедро простив гріхи наші. ¹⁴Порушивши закони Господні, ми стали боржниками перед Богом. Та Він скасував весь борг наш, прибивши його цвяхами до хреста. ¹⁵Він обеззброй правителів і владу духовного світу, та, торжествуючи над ними смертю Своєю, переможно повів за Собою, виставивши їх на привселюдний сором.

^{2:8} простих понять Або «основних правил». Також у 20 вірші.

^{3:23} що не мали свободи... ества буквально «через необрізаність вашої плоті». Див.: «обрізання».

Не слідуйте законам людським

¹⁶ Нікому не дозволяйте придумувати для вас закони та правила про те, що їсти вам чи пити або яких свят дотримуватись: свяtkування Новолуння, чи суботи. ¹⁷ У минулому, ці речі були лише тінню, ознакою прийдешнього, але нове вчення приходить з Христом.

¹⁸ Деякі люди полюбляють удавати себе за тих, хто віддалися покірливості й служінню Ангелам¹. Вони завжди говорять про те, що їм привиділося в видіннях, та не слухайте іх, коли вони засуджують вас через те, що ви не робите так само. Насправді, вони вихваляються без усякої причини тільки своїм плотським розумом. ¹⁹ Вони не слухаються Голови, під чий керуванням усе Тіло з'єднане. Завдяки Христу, усі частини тіла піклуються та допомагають одне одному, і все міцніє й росте згідно з задумом Божим.

²⁰ Якщо ви померли з Христом і звільнiliся від простих понять світу цього, то чому ж ви коритеся його правилам, наче живете в «миру»: ²¹ «не бери цього в руки», «не їж того» або «не чіпай цього?» ²² Це є тільки правила і вчення, що створили люди, та усі ці земні закони згинуть після їх використання.

²³ Справді, вони можуть здатися мудрими з точки зору вигаданих релігій з їхнім хибним самоприниженням та знесиленням тіла. Але вони нікому не допомагають в протистоянні гріховному еству.

Нове життя ваше — в Христі

3 ¹ Ви воскресли з мертвих разом з Христом, тож живіть для того, що на небесах, де Христос сидить праворуч від Бога. ² Думайте тільки про те, що на Небі, а не про те, що на землі. ³ Воєте старе ество вмерло, а нове життя ваше сковане з Христом у Бога. ⁴ Так, Христос — ваше життя, та коли Він знову приде, ви розділите з Ним славу Його.

⁵ Тож позбавтесь усього зла в вашо-

¹ 2:18 служінню Ангелам Або «служінню з Ангелами» (котрих вони бачили у з'явах).

му житті: розпусти, нечистоти усілякої, хіті, лихих бажань і зажерливості, що подібна поклонінню бовванам. ⁶ Бо за все це зло приходить гнів Божий². ⁷ Ви теж чинили подібне, коли жили життям таким.

⁸ Тепер же вам слід позбутися всього цього: гніву, люті, злоби, наклепів і соромницьких розмов. ⁹ Не брешіть одне одному; скиньте з себе своє старе ество з його вчинками. ¹⁰ Та зараз, ви вже вбралися в нове життя, яке постійно оновлюється. Ви постійно зростаєте в розумінні Того, Хто створив вас, й все більше стаєте схожими на Нього.

¹¹ Тож, у цьому новому житті, немає різниці між юдеєм і поганином³, між обрізаним і необрізаним, між варварам і скифом, рабом чи вільним. Має значення лише Христос, Який живе в усіх вас.

Нове життя одне з одним

¹² Так живіть новим життям, як вибрані люди Божі, святі й улюблені, сповнені милосердя, доброти, покору, лагідності й терпіння. ¹³ Будьте терпимими одне до одного, прощайте одне одного, якщо хто скаржиться на вас, як Господь простиш вас. ¹⁴ Але ж найголовніше над усім у вашому житті — це любов до інших. Саме любов об'єднує усе досконалим союзом. ¹⁵ Хай же мир Христа керує серцями вашими, бо саме до нього ви були покликані з'єднатися в одному тілі⁴. Та завжди будьте вдячні.

¹⁶ Нехай Слово Христове живе в вас у всьому його багатстві. Навчайте і перевонуйте одне одного мудрістю. Співайте псалми, гімни й духовні пісні з подякою Богові у серцях ваших. ¹⁷ І хоч би що ви робили, чи казали, — все має бути в ім'я Господа Ісуса, дякуючи Богу-Отцю через Христа.

² 3:6 Деякі древньогрецькі рукописи додають такі слова: «на синів непокірних».

³ 3:11 поганином Або «греком».

⁴ 3:15 одне тіло Духовне тіло Христа — Його церква, народ, який належить Йому.

Нове життя вдома

¹⁸Жінки, коріться чоловікам своїм, як і слід послідовникам Господнім.

¹⁹Чоловіки, любіть жінок своїх і не будьте суворі з ними.

²⁰Діти, будьте у всьому слухняні батькам своїм, бо це до вподоби Господу.

²¹Батьки, не дратуйте дітей своїх, щоб ті не впали у відчай, та не перестали вас слухати.

²²Раби, коріться панам своїм земним у всьому. Чиніть так не лише під наглядом, як підлабузники, але робіть це у щирості серця свого, боячись Бога. ²³І хоч би що ви робили, робіть це від усього серця. Працюйте так, якби ви працювали на благо Господа, а не людей.

²⁴Пам'ятайте, що від Господа ви дістанете вашу частку у спадок як винагороду. Ви служите Господу Христу! Він — ваш істинний Господин!¹ ²⁵Хто чинить зло, той буде засуджений за те зло. Та перед Богом — усі рівні.

Павлові повчання християнам

4 ¹Пани, віддайте слугам своїм належне й справедливе, пам'ятайте, що і ви маєте Господа на Небі.

²Присвятіть себе молитвам. Моліться з вдячністю й терпінням. ³Одначасно моліться і за нас, щоб Бог відчинив нам двері для Свого Слова, щоб ми змогли нести таємницю про Христа, за яку мене і ув'язнено. ⁴Моліться, щоб я зміг знайти необхідні слова, та пояснити усім цю істину.

⁵Мудро поводьтеся з невіруючими. Не гайте часу, слушно використовуючи будь-яку можливість. ⁶Промова ваша хай буде завжди приємною, мудрою, щоб ви змогли відповісти кожному, як слід.

^{1 3:24} **Ви служите... Господин!** Або «Служіть Господу Христу!» Грецькою мовою слова «Господь» та «господин» звучать однаково. Також див: Кол. 3:22, 23.

Новини про Павлових соратників

⁷Тихик, улюблений брат, вірний помічник і слуга в Господі, розповість вам усі новини про мене. ⁸Я посилаю його до вас саме з цієї нагоди, щоб ви дізналися все про нас, і хай він утішить серця ваші. ⁹Посилаю я його разом з Онисимом, нашим вірним і улюбленим братом, який є одним із вас. Вони розкажуть вам, що тут відбувається.

¹⁰Вітають вас Аристарх, мій соратник по ув'язненню, а також Марко, двоюрідний брат Варнави. (Ви вже одержали настанови щодо нього. Якщо він навістить вас, то щиро прийміть його).

¹¹Ісус, названий Юстом, також вітає вас. Серед віруючих юдеїв лише ці працюють разом зі мною заради Царства Божого. Вони — велика втіха мені.

¹²Вітає вас також і Епафрас, слуга Христа Ісуса, який є одним із вас. Він завжди гаряче молиться за вас, щоб ви були стійкі і зрілі в voli Божій. ¹³І я свідчу про те, що він невпинно і старанно трудиться заради вас і тих, хто живе в Лаодикиї та Ераполі. ¹⁴Лука, улюблений лікар, і Димас теж вітають вас.

¹⁵Вітайте братів, які живуть в Лаодикиї. Вітайте Німфу з церквою, що збирається в її домі. ¹⁶Коли прочитаєте цього листа у себе, то надішліть його до церкви, що в Лаодикиї. Самі ж також прочитайте листа, що я написав до тієї церкви². ¹⁷Та скажіть Архипові: «Дивись, щоб виконав служіння, яке Господь призначив тобі!»

¹⁸Я, ПАВЛО, пишу це вітання власноручно. Пам'ятайте, що я ув'язнений. Та нехай благодать Божа буде з усіма вами!

^{2 4:16} Можливо, лист, про який згадує апостол Павло, загубився. Проте, існує припущення, що тут йде мова про лист до ефесян.

Перше Послання Павла

До Солунян

Вітання

1 Вітання від Павла, Силуана й Тимофія церкви колунській, яка належить Богу Отцю і Господу Ісусу Христу. Благодать Божа вам і мир.

Про життя і віру колунян

2 Ми завжди дякуємо Богові за вас усіх і згадуємо про вас у своїх молитвах. **3** Ми ніколи не забуваємо перед Богом, Отцем нашим, про труди ваші завдяки вірі, про працю вашу, що йде від любові вашої, і про терпіння ваше, що надихане надією на Господа нашого Ісуса Христа.

4 Ми знаємо, брати і сестри улюблени Богом, що Він обрав саме вас бути Його народом. **5** Бо наша Благовість дійшла до вас не лише словами, а з силою, з Духом Святым, з глибоким переконанням у її істинності. Ви знаєте, як ми жили, коли були з вами. І це було заради вас. **6** І ви стали подібними до нас і Господа. Ви прийняли Послання серед багатьох мук із радістю, що йде від Святого Духа.

7 Отож бо й стали ви взірцевим прикладом для всіх віруючих у Македонії та Ахай. **8** Бо Слово Господнє йшло від вас, і було його чути поза межами Греції, і про віру вашу стало відомо повсюди. Тож нам не треба нічого казати.

9 Усюди люди самі говорять, про те, як прийняли ви нас, і про те, як відвернулися ви від бовванів, щоб служити живому та істинному Богові. **10** І щоб очікувати пришестя Його Сина з небес — Того, Кого Бог воскресив із мертвих, а саме Ісуса, Який спасе нас від прийдешнього гніву Божого.

Павлові труди в Салоніках

2 **1** Брратя і сестри, ви самі знаєте, що наш прихід до вас не був марним. **2** Як вам відомо, перед нашим приходом до вас, ми мазнали страждань і зневаги у Філипах. Але з допомогою нашого Бога ми відважилися проповідувати вам Добру Звістку, що йде від Бога, незважаючи на сильний опір.

3 Насправді вчення наше не є наслідком ні обману, ні нечистих намірів, ні лукавства. **4** Навпаки, ми говоримо як люди, яких, після багатьох випробувань, Бог визнав гідними довіри нести Добру Звістку. Тож ми не людям намагаємося додогдати, а Богові, Який бачить, що в серцях наших.

5 Як ви знаєте, ми ніколи не приходили до вас з улесливими словами, проповіді наші ніколи не були засобом приховати нашу пожадливість. Бог тому свідок! **6** Ми не шукали похвали ні від людей, ні від вас, ані від кого іншого.

7 Як апостоли Христові, ми могли б використати нашу владу примусити вас допомогти нам, але ми були лагідні¹ з вами, ніби мати, яка з любов'ю дбає про дітей своїх. **8** Відчуваючи таку любов до вас, ми готові були розділити з вами не лише Добру Звістку Божу, але й життя наше. **9** Брратя і сестри, я знаю, що ви пам'ятаєте наш тяжку працю. Ми працювали день і ніч, щоб нікого з вас не обтяжувати, проповідуючи вам Добру Звістку Божу.

10 Ви тому свідки і Бог тому свідок, як свято, праведно й бездоганно поводилися ми з вами, віруючими. **11** Ви добре

¹ 2:7 були лагідні У деяких грецьких рукописах наводиться «ми стали немовлятами».

знаєте, що ставилися ми до кожного з вас, як батько до своїх власних дітей. ¹²Ми підбадьорювали вас, втішали й спонукали жити так, як це бажано Богові. Він закликає вас увійти до Його Царства й розділити Його славу.

¹³Тому ми постійно дякуємо Богові, що, одержавши Послання¹ Боже, від нас почуте, ви прийняли його не як людське слово, а таким, яким воно є насправді — Посланням Божим, що діє у вас, віруючих. ¹⁴Бо ви, брати і сестри, подібні до церков Господніх в Йодей², які належать Ісусу Христу: ви постраждали від своїх співвітчизників так само, як і вона³ від своїх — юдеїв. ¹⁵Ті євреї вбили Господа Ісуса і пророків, та вигнали нас зі своєї землі. Вони не до вподоби Богові і виступають проти всіх людей. ¹⁶Вони намагаються перешкодити нам пропонувати поганам, щоб ті змогли спаситися. Ale ж всім цим вони лише додають все більше гріха до тих, що вже скоїли. I зрештою, їх спіткає гнів Божий.

Павло бажає відвідати їх знову

¹⁷Щодо нас, брати і сестри, то ми розлучилися ненадовго. Ми розлучилися тілом, а не думками. Ми сповнені великого бажання побачити вас. ¹⁸Так, ми дуже хотіли прийти до вас. Особливо я, Павло, знову і знову намагався прийти, але сатана перешкоджав нам.

¹⁹Тож хіба не ви наша надія, радість і вінець наш, яким ми так пишатимемося, коли станемо перед Господом нашим Ісусом в день Його пришестя? ²⁰Так, ви — наша шана і радість!

Прихід Тимофія до Солуня

3 ¹Тож не в змозі це більше витримати, ми вирішили самі залишитися в Афінах. ²⁻³Ми послали Тимофія, нашого брата і товариша в праці Божій, у проголошенні Доброї Звістки про Христа. Ми послали його, щоб зміцнити вас і підбадьорити в вашій вірі, щоб ніхто

¹ 2:13 Послання Див.: «Добра Звістка».

² 2:14 Йодея Земля, де Ісус Христос жив та проповідував, іде заснував Свою церкву.

³ 2:14 вона Або «люди, які належать до церкви».

не похитнувся через ці труднощі, які маємо ми зараз. Bo ви самі знаєте, що ми призначенні на це.

⁴Навіть коли ми були з вами, то наперед застерігали вас, що страждатимемо. Тож, як вам добре відомо, воно так і сталося. ⁵Отже, не маючи змоги більше чекати, я вирядив Тимофія довідатися про вашу віру. Я боявся, щоб лукавий часом не спокусив вас, і щоб наш тяжкий труд не був марний.

⁶Але Тимофій щойно повернувся від вас і приніс нам Добру Звістку про віру вашу і любов. Він сказав нам, що ви завжди тепло згадуєте про нас, і що маєте сильне бажання побачити нас так само, як і ми бажаємо побачити вас. ⁷Тож, брати і сестри, у всіх наших стражданнях і гоніннях ми підбадьорилися вірою вашою.

⁸Так, ми тепер сповнені життя, бо знаємо, що ви міцно стоїте в Господі. ⁹Яку подяку ми можемо віддати Богові за вас, за всю ту радість, що ми маємо перед нашим Богом? ¹⁰Ми ревно молимось і вдень, і вночі, щоб змогли ми вас побачити знов і дати вам усе необхідне, аби зміцнити вашу віру.

¹¹Тож нехай сам Бог наш і Отець і Господь Ісус спрямують наш шлях до вас. ¹²Нехай Господь примножить і збагатить вас любов'ю одне до одного й до всіх інших, так само, як і ми сповнені любові до вас. ¹³Нехай Він зміцнить в вас бажання праведного життя і зробить вас невинними й святыми перед Богом нашим і Отцем у час пришестя Господа нашого Ісуса з усіма Його святыми людьми.

Життя, що до вподоби Богу

4 ¹Браття і сестри! Зараз я маю ще дещо вам сказати. Ви одержали від нас учення, де сказано, як вам належить жити, щоб це було до вподоби Богові. Ви так і живете. Та ми благаємо і закликаємо вас як послідовників Господа Ісуса й далі продовжувати так жити, але з іще більшим завзяттям. ²Bo ви ж знаєте, які настанови ми дали вам волею Го-

спода Ісуса.³ А Бог ось чого бажає: щоб ви були святі, щоб уникали розпусти. ⁴⁻⁵ Він бажає, щоб кожен із вас навчився контролювати тіло своє і тримати його у святості й честі, а не віддаватися хітій пристрасті, мов ті погани, хто не знають Бога¹. ⁶ Він також бажає, щоб ніхто не кривив брата свого і не обдурував його, бо Господь покарає людей за такі гріхи. Ми вам уже казали про це і застерігали вас. ⁷ Бо Бог покликав нас бути святыми, а не жити в гріху. ⁸ Отже, хто відкидає вчення, той зневажає не людей, а Бога, Який дає вам також і Духа Святого.

⁹Щодо любові вашої до братів і сестер в Христі, то ви не потребуєте, щоб ми писали вам про це. Адже Бог навчив вас самих любити одне одного. ¹⁰І ви справді так і поводитеся з братами своїми по всій Македонії. Та ми закликаємо вас, брати і сестри, ще міцніше любити їх.

¹¹Прагніть жити в мірі, дбайте про своє діло, самі заробляйте собі на прожиток, як ми і наказували вам. ¹²Та якщо ви так робитиме, то невіруючі поважатимуть ваш спосіб життя, і ви ніколи не залежатиме ні від кого в потребах своїх.

Прихід Господа

¹³Ми хочемо, щоб ви знали, брати і сестри, щоб ви не сумували за тими, хто помер, як ті люди, хто не має надії. ¹⁴Бо коли ми віримо, що Ісус помер, а потім воскрес із мертвих, то ми віримо і в те, що Бог так само поверне з Ісусом і тих, хто помер.

¹⁵І те, що ми кажемо вам зараз є Попланням Божим: ми, хто все ще живиме під час пришестя Господнього, приєднаємося до Нього, але звісно, ми не будемо попереду померлих. ¹⁶Та коли голосно пролунає наказ Архангела і просурмлять Божі сурми, то Господь сам зайде з небес, і ті, хто помер в Христі, воскреснуть першими. ¹⁷Після цього ми,

¹ 4:4–5 Він бажає... не знають Бога Це також можна перевести як: «Бог бажає, щоб ви навчилися жити із вашими жінками в святості і з пошаною до Бога».

хто лишиться живими, будемо піднесені на хмари разом із померлими, щоб зустрітися з Господом на небесах. Отже, ми будемо з Господом вічно. ¹⁸Тож втішайте одне одного цими словами.

Готуйтеся до пришестя Господнього

5 ¹Немає потреби писати вам, брати і сестри, про часи і строки. ²Ви самі добре знаєте, що День, коли повернеться Господь, прийде несподівано, мов злодій уночі. ³Люди казатимуть: «Усе мирно і спокійно». І тоді зненацька настиче їх загибел, немов муки вагітної жінки. Й ніхто з них не уникне смерті!

⁴Але ви, брати і сестри, не перебуваєте в темряві, та той День не застане вас зненацька, немов злодій. ⁵Бо всі ви належите світлу і дню. Ми не належимо ні ночі, ані темряві. ⁶Тож не будемо спати, як інші, а пильнуймо і маймо самовладання. ⁷Бо ті, хто сплять — сплять уночі, і хто п'є — впивається вночі. ⁸Та оскільки ми належимо дню, то матимемо самовладання. Вберемося ж у панцир віри і любові та в шолом надії на спасіння.

⁹Бог вибрав нас не для того, щоб терпіли ми гнів Його, а щоб ми дістали спасіння через Господа нашого Ісуса Христа. ¹⁰Він помер за нас, щоб ми, чи живемо, чи вмерли вже, коли Він прийде, змогли жити разом із Ним. ¹¹Тож підбадьорюйте і зміцнуйте духовно одне одного, як ви вже це є робите.

Останні настанови й вітання

¹²Але благаємо вас, брати і сестри, шануйте тих послідовників Господніх, хто тяжко трудиться серед вас, навчаючи і піклуючись про вас. ¹³Любіть їх і ставтеся до них з якнайбільшою повагою за їхню працю.

Живіть у мірі між собою. ¹⁴Ми благаємо вас, браття: наставляйте на розум ледарів, втішайте малодушних, допомагайте слабким. Будьте терплячі з усіма.

¹⁵Пильнуйте, щоб ніхто не платив злом за зло, та завжди намагайтесь робити добро одне одному і всім людям.

¹⁶Будьте завжди радісні. ¹⁷Постійно

моліться.¹⁸Дякуйте Богові при всіх обставинах, бо саме так Господь хоче, щоб ви жили в Христі Ісусі.

¹⁹Не давайте згаснути¹ Духові Святуму.²⁰Не ставтесь з презирством до пророцтва,²¹але ж зробіть звичкою для себе все перевіряти, щоб бути певними у тому, що те чи інше йде від Бога. Тримайтесь добра,²²та стережіться всілякого зла.

²³І нехай сам Бог, Джерело миру, зробить вас чистими і відданими Йому.

¹ 5:19 Не давайте згаснути Або «не припиняте праці».

Нехай усе ество ваше — дух, душа і тіло будуть збережені непорочними до приходу Господа нашого Ісуса Христа.²⁴Бо Той, Хто покликав вас, здійснить це. Йому можна довіритися.

²⁵Браття і сестри, просимо, молітися за нас.²⁶Вітайте всіх братів святим поцілунком².²⁷Заклинаю вас Господом прочитати цього листа всім братам.²⁸Нехай благодать Господа нашого Ісуса Христа буде з вами.

² 5:26 святим поцілунком Або «особливим вітанням».

Друге Послання Павла

До Солунян

1 ¹Вітання від Павла, Силуана й Тимофія церкві солунській, що належить Богу, Отцю нашому і Господу Ісусу Христу.

²Благодать вам і мир від Бога Отця нашого і Господа Ісуса Христа.

³Ми завжди дякуємо Богові за вас, бо маємо на це добрі підстави: віра ваша так ряснно зростає, а любов, яку маєте одне до одного, посилюється. ⁴Ми самі вихваляемося вами перед іншими церквами Божими, довготерпінням вашим й вірою, незважаючи на всі переслідування й страждання, які ви зносите.

Павло говорить про суд Божий

⁵Це є доказом справедливості суду Божого. Його мета в тому, щоб ви були гідними Царства Божого. Саме за нього ви зараз і страждаєте.

⁶Справді, Всешишній Бог діятиме справедливо: Він покарає тих, хто примушує вас страждати. ⁷І коли Господь Ісус зійде до нас з небес зі Своїми могутніми Ангелами, то дасть розраду усім, хто страждає разом з нами. ⁸Він з'явиться з вогнем палючим і принесе покарання тим, хто не знає Бога і не приймає Доброй Звістки про нашого Господа Ісуса. ⁹⁻¹⁰Їх буде покарано вічною загибеллю. І не бачити їм Господа та Його славну могутність у День, коли прийде Він, щоб прославитися зі Своїми святыми людьми і звеличитися з усіма віруючими. Та ви будете серед них, бо повірили в наше свідчення про Нього.

¹¹Ось чому ми весь час молимося за вас. Ми благаємо нашого Бога вподобати вас як людей, гідних того життя, до якого Він закликав вас. Доброта, яку

маєте ви, викликає бажання робите добре, а віра — здійснювати те. Тож ми молимося, щоб Господь, владою Своєю, допоміг вам ще старанніше виконувати усе, що є гідним. ¹²Тоді ім'я Господа нашого Ісуса Христа буде прославлене через вас, і ви прославитеся через Нього. Але це можливе лише завдяки милості нашого Бога і Господа Ісуса Христа.

Багато лиха станеться до пришестя Христового

2 ¹⁻²Щодо пришестя Господа нашого Ісуса Христа і нашої зустрічі з Ним, то ми благаємо вас, брати і сестри, щоб ви не засмучувалися й не турбувалися, якщо почуете, що День Господній вже настав. Бо дехто стверджує, що буцімто це ми росповсюджуємо таке вчення: чи то Дух розповів нам таке, чи то ми самі таке сказали, чи написали про те в листі. ³Не давайте ні кому обдурювати себе. Я це кажу, бо День пришестя Господнього не настане доти, доки не станеться велике обурення і не виявиться чоловік гріха, син загибелі¹. ⁴Він постане проти всього і піднесе себе вище всіх так званих «богів», яким поклоняються люди. Він навіть увійде в Божий храм², сяде на престол і проголосить себе Господом.

⁵Хіба ви забули, що я саме про це казав, перебуваючи з вами? ⁶І знаете ви, що саме зараз стримує його з'явитися — призначений час для нього ще не настав. ⁷Кажу я це, бо потайні сили беззаконня вже діють в світі. Однак поки що їх стримано і буде стримано, аж поки того, хто їх стримує, не буде прибрано геть. ⁸Тоді

¹ 2:3 син загибелі Або «який належить пеклу».

² 2:4 храм Можливо, тут йдееться про храм в Ерусалимі.

з'явиться чоловік гріха, і Господь Ісус уб'є його одним лише подихом Своїм, раз і на завжди знищивши його під час Свого пришестя, й весь світ побачить це.

⁹⁻¹⁰Прихід чоловіка гріха станеться під дією жахливих сил сатани. Він супроводжуватиметься облудними видіннями, знаками та дивами, всякого роду нечистивими хитрощами й брехнею. Усе це він пустить у хід проти тих, хто на шляху до загибелі, хто відмовився від любові до істини, яка веде до спасіння. ¹¹Тому Бог надішле їм хибні сили, що діятимуть в них, щоб вони повірили в те, що не є істинним. ¹²Тож будуть засуджені всі, хто не повірив істині і з задоволенням кійли зле.

Вас обрали для спасіння

¹³Але ми повинні завжди дякувати Богові за вас, брати і сестри наші. Господь вас любить, бо Він вибрав вас іще з самого початку¹ для спасіння через освячення Духом і через віру в істину. ¹⁴До цього спасіння і закликав вас Бог через Добру Звістку, яку ми вам проповідували, щоб ви здобули славу Господа нашого Ісуса Христа.

¹⁵Отже, брати і сестри, будьте непохитні й тримайтесь вчення, що прийшло до вас чи то через Слово, яке ми проповідували, чи через лист наш.

¹⁶⁻¹⁷А тепер нехай Сам Господь наш Ісус Христос і Бог, Отець наш, Який виявив Свою любов до нас і завдяки милості Своїй дарував нам вічну втіху й добру надію, втішить ваші серця і зміцнить вас у всьому добром, що ви чините й промовляєте.

Моліться за нас

3 ¹Браття і сестри, моліться за нас і за те, щоб Послання Господнє швидко поширювалось і здобувало славу, як то сталося у вас. ²Моліться, щоб ми врятувалися від розбещених і злих людей, бо не всі мають віру в Господа.

³Але Господь — вірний. Він зміцнить вас і захистить від лукавого. ⁴Ми

не маємо сумніву в вас перед Господом і впевнені, що ви виконуєте і виконуватимете все, чому ми вас наставляли. ⁵Нехай же Господь направляє серця ваші на шлях любові Божої та довготерпіння Христового.

Обов'язок працювати

⁶Зараз ми наказуємо вам, брати і сестри, в ім'я Господа нашого Ісуса Христа, щоб ви уникали тих братів, які живуть бездумно і в лінощах, й не слідують вченню, одержаному від нас. ⁷Я кажу це, бо ви самі знаєте, що вам потрібно наслідувати нас, бо ми не в лінощах жили з вами. ⁸Нічийого хліба ми не їли даремно. І вдень і вночі ми посилено працювали, щоб не обтяжувати нікого з вас.

⁹І це не тому, що ми не могли просити вашої допомоги. Ми працювали, щоб забезпечити себе, для того, щоб стати прикладом, гідним наслідування. ¹⁰Отож, коли були з вами, ми наставляли вас таким правилом: «Хто не працює, той не єсть».

¹¹Ми нагадуємо про це тому, що чуємо, ніби дехто з вас живе в лінощах, не працює, зовсім нічого не робить, а лише втручається в справи інших. ¹²Ми наставляємо і закликаємо таких людей в ім'я Господа Ісуса Христа, щоб вони мирно працювали й їли свій хліб. ¹³Браття і сестри наші, ніколи не втомлюйтесь творити добро.

¹⁴Якщо хтось не виконує вказівок цього листа, запам'ятайте хто вони такі, і не знайтесь з ними, щоб присоромити їх. ¹⁵Але не ставтеся до них як до ворогів. Краще переконуйте, як братів своїх.

Прощальне звертання

¹⁶Нехай же сам Господь, Джерело миру, дарує вам мир завжди, й усіляким способом. Нехай Він буде з усіма вами. ¹⁷Я, Павло, пишу ці вітання й закінчу листа власноручно. І роблю я так у всіх своїх листах. Це є доказом того, що вони — від мене. ¹⁸Я так пишу. Нехай благодать Господа нашого Ісуса Христа буде з усіма вами.

¹ 2:13 з самого початку Або «бути першими з людей».

Перше Послання Павла

До Тимофія

Привітання

1 ¹⁻²Вітання від Павла, апостола Ісуса Христа, за величчям Бога, нашого Спасителя, та Ісуса Христа, надії нашої, до Тимофія, істинного сина мого у вірі. Благодать, милість і мир тобі від Бога Отця і від Ісуса Христа, Господа нашого.

Остерігаймося неправдивого вчення

³ Перед тим, як вирушити до Македонії, я попрохав тебе залишитися в Ефесі. Я хочу, щоб ти наказав деяким людям припинити навчати брехні ⁴і не звертати уваги на вигадки і нескінченні родоводи, що приводять лише до суперечок, а не служать задуму Божому, який виконується через віру.

⁵ Мета цієї настанови — любов, що йде від доброго серця, чистого сумління і широї віри. ⁶ Але деякі люди збочили і відхилилися від усього цього, віддавшись безглузду марнословству, яке не несе ніякої користі. ⁷ Вони бажають бути вчителями Закону¹, та не розуміють ні того, що кажуть, ані того, в чому запевняють.

⁸ Ми знаємо, що Закон добрий, якщо користуватися ним належним чином. ⁹ Ми також знаємо, що Закон існує не для праведних, а для порушників і за-кототників, непоштових і грішних, не-честивих і безбожників, убивць бать-ків і матерів, душогубів, ¹⁰ розпусників, мужоложців, работогорговців, брехунів, лжесвідків і тих, хто діє проти істинного вчення Божого, ¹¹ яке підкоряється слав-ній Добрій Звістці, що йде від благосло-

венного Бога. Мені було довірено нести її людям.

Подяка за милість Божу

¹² Я дякую Ісусу Христу, Господу нашому, Який дав мені сили, бо визнав мене гідним і призначив на служіння Собі, ¹³ хоч до того я був богозневажником, гонителем Божої церкви і зухвалыцем. Ale Господь дарував мені прощення, оскільки чинив я те в невірі й незнанні. ¹⁴ Та безмірна милість Господа нашого перелилася в мене разом з вірою і любов'ю, які знайшов я в Ісусі Христі.

¹⁵ Ось істина, яка гідна повного і безсумнівного сприйняття: Христос Ісус пришов у цей світ, аби спасти грішників, а я — найгірший з-поміж них. ¹⁶ Саме з цієї причини мені було дано милість, щоб, використавши мене, найгіршого з грішників, Христос Ісус зміг би показати Своє довготерпіння, як приклад для тих, хто пізніше повірив би у Нього й отримав вічне життя. ¹⁷ Цареві вічному, невмирущому й невидимому, єдиному Богу честь і слава на віки вічні. Амінь.

¹⁸ Я довіряю цей наказ тобі, Тимофію, сину мій, згідно з пророцтвами² про тебе, що були зроблені в минулому, щоб ти міг використати їх у праведному бою віри. ¹⁹ Адже ти маєш віру Господа і чисте сумління. Дехто зрікся цього і втратив³ свою віру. ²⁰ Серед них Гіменей і Олександр, яких я передав сатані, щоб вони навчилися не говорити супроти Бога.

¹ **1:7 Закону** Можливо, тут йдеться про юдейський Закон, який Бог дав Мойсею на горі Синай. Див.: Вих. 19 та 20, а також 1 Тим. 1:8.

² **1:18 пророцтва** Все, що казали пророки про життя Тимофія ще до його народження.

³ **1:19 втратив** Або «зруйнував».

Молітсья за всіх

2 ¹Насамперед я благаю, щоб прохання, молитви, клопотання й подяки ваші були за всіх людей,² а особливо за правителів і тих, хто має владу. Молітся за них, щоб ми мали тихе й мирне життя у повній відданості й шаноблизості Господу.³ Це є добре й приемне Богові, нашому Спасителю.⁴ Він хоче, щоб усі люди спаслися й повною мірою пізнали істину.

⁵Існує лише один Господь і лише один посередник між Богом і людьми — Ісус Христос, Який Сам був людиною.⁶ Він віддав Самого Себе в жертву, щоб викупити всіх людей¹, ю це свічення прийшло до нас у належний час.

⁷Мене ж було призначено проповідником і апостолом, щоб поширювати це свідчення. (Правду кажу я, не брешу!) Мене також було призначено вчителем віри й істини для поган.

Декі правила для чоловіків та жінок

⁸Тож я хочу, щоб усі чоловіки повсюдно молилися. Вони повинні бути відданими Богу і, молячись, нехай здіймають руки без гніву й суперечок.

⁹ Так само хочу я, щоб жінки одягалися скромно і розумно, в те, що ім личить. Не варто робити розкішних зачісок, прикрашати себе золотом, перлами чи дорогим вбранням.¹⁰ Натомість, як і личить жінкам, що присвятили себе Богові, їм слід прикрашати себе добрими вчинками.

¹¹ Жінка мусить вчитися мовччи і в повній покірливості.¹² Я не дозволяю жінці навчати або мати владу над чоловіком. Йї належить бути мовчазною.¹³ Кажу я так, бо спочатку Адама було створено, а потім уже Єву.¹⁴ І не Адама було обдурено, а жінку, яка впала потім у гріх².¹⁵ Але жінки, які виконують свої материнський обов'язок, спасуться, коли житимуть у вірі, любові й святості, а також у стриманості.

1:2:6 Він віддав... всіх людей Приніс Себе в жертву як викуп, щоб звільнити всіх людей.

2:2:14 І не... гріх Демон обдурив Єву, а вона була причиною того, що Адам згірів. Див.: Бут. 3:1–13.

Старійшини

3 ¹Істину кажу вам: якщо хтось бажає стати старійшиною в церкві³, то він прагне виконувати добру справу.² Старійшина⁴ мусить жити таким життям, щоб люди не могли йому дорікнути. Він повинен мати лише одну жінку; мусить бути стриманим, розсудливим, мати самовладання, бути порядним і гостинним. Йому слід бути доладним учителем.³ Опікуну також не можна зловживати вином або бути надто гарячковим; він повинен бути лагідним, миролюбним і не пожадливим до грошей.⁴ Він має добре керувати своєю родиною, мусить дбати, щоб його діти були слухняними й поважали його.⁵ Якщо хтось не знає, як керувати своєю родиною, то як же він зможе піклуватися про Божу церкву?

⁶ Він не може бути новонаверненим, щоб не запишатися. Інакше він зазнає такого ж осуду, як і диявол за свою пиху.

⁷ Він також повинен користуватися повагою чужинців, щоб не зганьбитися, не впасти в немилість і не потрапити до пастки дияволової.

Особливі слуги

⁸ Так само й особливі слуги повинні бути шанованими людьми, слову яких можна було б вірити. Вони не повинні бути охочі до вина або такі, хто прагне наживи нечесним шляхом.⁹ Вони повинні дотримуватися глибоких істин нашої віри, які Бог виявив нам. Сумління їхнє має бути чисте.¹⁰ Ці люди, передусім мають бути випробувані. І якщо нічого не буде проти них, лише тоді вони зможуть стати особливими слугами.

¹¹ Так само і жінки⁵ мають бути гідними поваги. Вони не повинні говорити зле про інших, але мають бути стримані й вірні у всьому.

3:1 старійшиной в церкви Або «той, хто бажає опікати».

4:3:2 Старійшина Буквально «опікун». Див.: «старійшина (Новий Заповіт)».

5:3:17 жінки Це можна перекласти як «жінки, які були особливими слугами» (Див.: Рим. 16:1) або «дружини особливих слуг».

¹²Чоловікам, які є особливими слугами, слід мати лише одну жінку¹. Вони мусять керувати добре своїми дітьми і своїм господарством. ¹³Бо той, хто добре служить, здобуде почесне місце для себе й досягне великої впевненості у вірі в Ісуса Христа.

Таємниця нашої віри

¹⁴Пишу я вам про це, хоча маю надію незабаром прийти до вас, ¹⁵щоб, якщо затримаюсь, ви знали, як слід поводитися в Божому домі², який є церквою Бога живого, стовпом і основою правди. ¹⁶Безперечно, великою є таємна істина нашої віри:

Він³ з'явився нам в тілі людському,
Духом довів⁴ Він Свою правоту;
Його бачили Ангели.

Благовість про Нього рознеслась
поміж народами.

В Нього повірили люди всього світу,
і був Він взятий у славі на Небеса.

Попередження про лжечительів

4 ¹Дух ясно каже, що настануть часи, коли дехто зневіриться. Вони наслідуватимуть облудних духів і дотримуватимуться вчення, що приходять від демонів. ²Ці вчення йтимуть від лицемірів — брехунів, які невзмозі розрізнати добре і зло, неначе їхнє сумління було зруйноване розжареним залізом. ³Вони заборонятимуть людям одружуватися й навчатимуть їх відмовлятися від деякої їжі, створеної Богом на те, щоб і віруючі, і ті, хто пізнав істину, із вдячністю споживали її. ⁴Бо все створене Богом — добре, і ніщо не повинно відкидатися, якщо воно прийняте з вдячністю. ⁵Адже все освячується словом Божим і молитвою.

Будь добрим слugoю Ісуса Христа

⁶Якщо навчиш цього братів і сестер

¹ 3:12 одну жінку Або «вірному у шлюбі».

² 3:15 Божому дому Або «Божій родині». Це може означати, що народ Божий є храмом Божим.

³ 3:16 Він Або «Христос», буквально «Хто». Деякі грецькі рукописи містять «бог».

⁴ 3:16 Духом довів Або «Своєму духовному вигляду».

своїх, то це буде свідченням того, що ти є добрим слугою Ісуса Христа. Ти показаш, що зростав в істинній вірі та доброму вченні, які ти наслідував. ⁷Уникай мирських байок, які суперечать істині Господній. Краще постійно вчись віддано служити Богу. ⁸Тілесні вправи цінні лише в одному, а служба Богу має загальну цінність, бо вона несе благословлення, як у цьому житті, так і в майбутньому. ⁹Ось істина, яку слід повністю дотримуватися: ¹⁰ми покладаємо свої надії на живого Бога, Який є Спасителем усіх людей і, насамперед, віруючих. Ось заради чого ми тяжко трудимося й боремося.

¹¹Проповідуй і навчай цього. ¹²Нехай ніхто не зневажає тебе за твою молодість. Ale будь взірцем для віруючих у слові своему, поведінці, любові, у своїй вірі, у чистоті життя свого.

¹³Доки я не прийду, і далі читай людям Святе Писання й заохочуй і навчай іх. ¹⁴Не нехтуй даром своїм, який був даний тобі через пророцтва⁵, коли старійшини поклали свої руки на тебе. ¹⁵Піклуйся про ці обов'язки весь час. Відайся їм, і тоді твої успіхи стануть очевидними для всіх. ¹⁶Дбай про свое життя і вчення. Будь наполегливим у цьому, бо так ти спасеш і себе, і тих, хто тебе слухає.

Про стосунки між людьми

5 ¹Ніколи не докоряй старшому, а вмовляй його, наче батька свого. З молодими ж чоловіками поводься, наче з братами. ²Стався до старших жінок, як до матерів, а до молодших — як до сестер, з цілковитою чистотою і повагою.

Про вдів

³Піклуйся про вдів, які насправді потребують допомоги. ⁴Якщо вдова має дітей чи внуків, то нехай вони насамперед навчаються побожно дбати про свою власну родину, і так вони віддадуть належне своїм батькам, бо то бажано Бога.

⁵ 4:14 пророцтва Все, що казали пророки про життя Тимофія ще до його народження.

гові. ⁵Вдова, яка насправді потребує допомоги — самотня, про яку немає кому подбати, тільки на Бога покладає вона свою надію. День і ніч вона молиться, благає Бога допомогти їй. ⁶Вдова ж, яка живе в своє задоволення, насправді мертвa, хоч і живе. ⁷Тож дайте людям Божим ці настанови, щоб ніхто не мав права їм дорікнути.

⁸Якщо ж хтось не піклується про близкін, а особливо про власну родину, той зрікається віри. Той поводиться гірше за невіруючого.

⁹⁻¹⁰Вдову можна вносити до списку¹, якщо її щонайменше років шістдесят і якщо вона мала лише одного чоловіка², й відома тим, що робить добро людям, виростила своїх дітей, була гостинна, обмивала ноги³ Божим людям, допомагала тим, хто потрапив у біду, та якщо присвятила себе добрым вчинкам.

¹¹Але відмовляй в цьому молодшим вдовам, бо коли їхні тілесні бажання беруть гору над віданістю Христу, то вони знову хочуть заміж. ¹²І тоді вони гідні осуду, бо порушують первісну обітницю. ¹³Разом із тим вони звикают ледарювати і, ходячи з дому в дім, базікають про що не слід. Вони не тільки стають ледачими, а й розпускають плітки і втручаються в чужі справи. ¹⁴Тому мені хотілося б, щоб молодші вдови виходили заміж, виховували дітей, вели господарство й не давали приводу ворогам нашим для лихослів'я. ¹⁵Кажу так, бо деякі вдови збочили й пішли за сатаною.

¹⁶Якщо віруюча жінка має у своїй родині вдів, то нехай сама⁴ підтримує їх, щоб не обтяжувати церкву, яка повинна допомагати тим вдовам, які справді того потребують.

Про старійшин та деякі інші справи

¹⁷Старійшини, які добре керують цер-

¹ 5:9-10 списку Кожна церква мала список вдів, які потребували допомоги.

² 5:9-10 мала лише одного чоловіка Або «була вірною своему чоловікові».

³ 5:9-10 обмивала ноги Або «служила потребам».

⁴ 5:16 жінка... сама У деяких грецьких рукописах наводиться «чоловік або жінка... він/вона».

квою, гідні подвійної шани⁵, особливо ті, хто проповідує і навчає. ¹⁸Бо у Святу му Писанні сказано: «Не зав'язуй рота волові, що молотить»⁶. І ще: «Кожен робітник гідний своєї платні»⁷.

¹⁹Не приймай звинувачень проти старійшин, хіба що їх підтверджать два або три свідки. ²⁰Перед усією церквою осуджуй тих, хто вперто грішить, щоб то було попередженням усім.

²¹Перед Богом, Ісусом Христом та вибраними Ангелами я урочисто наказую тобі дотримуватися всього цього без упередження. Нічого не роби з пристрасті або скильності до когось.

²²Не покладай нерозважливо на жодного руки, щоб посвятити його у старійшини. Не розділяй чужих гріхів, та залишайся завжди чистим і бездоганним.

²³Тимофію, у подальшому, не пий лише воду. Вживай потроху й вино. Це корисно для шлунку, і ти не будеш так часто хворіти.

²⁴Гріхи одних людей очевидні, та є ознакою неминучого засудження, але гріхи інших відкриваються лише згодом. ²⁵Так само й добрі вчинки: деякі з них помітні одразу, а деякі, навіть якщо їх важко розглядіти, не можуть бути сковані назавжди.

Раби й пани

6 ¹Усім рабам, які працюють під тяжким ярмом невіруючих панів, слід вважати володарів своїх гідними усілякої пошани, щоб не ганьбити ім'я Боже і вчення наше. ²Ті ж раби, які мають хазяїв віруючих, не повинні зневажати їх, бо вони — брати у вірі. Їм слід служити ще завзятіше, оскільки ті, на кого вони працюють — брати у вірі, яких вони повинні любити.

Наставляй і навчай людей чинити так!

⁵ 5:17 подвійної шани Або «подвійної платні».

⁶ 5:18 Цитата приведена з книги Повт. Закону 25:4.

⁷ 5:18 Цитата приведена з книги Лк. 10:7.

Хибні вчення та істинні багатства

³Якщо деякі люди навчають інакше і не згодні з благотворними вченнями Господа нашого Ісуса Христа і з ученням про істинне служіння Богові, ⁴то вони — самовдоволені і нічого не розуміють. Вони мають хвору пристрасть до суперечок і словоблудства, від яких виникають заздрість, сварки, наклепи, лукаві підозри ⁵і постійна колотнеча поміж людьми. Вони спантеличені й позбавлені істини, та вважають, що служіння Богові — це шлях до наживи.

⁶Звісно, служіння Богові їй насправді є великим багатством, але тільки коли воно приносить задоволення людині від того, що вона вже має. ⁷Бо ми нічого не принесли в цей світ, і то зрозуміло, що нічого не заберемо з собою. ⁸Маючи що поїсти і в що вібратися, будемо щасливими з цього. ⁹Хто хоче збагатитися, потрапляє у пастку спокуси й безлічі безглуздих та шкідливих бажань, які штовхають людей на лиху й загибел. ¹⁰Бо любов до грошей — корінь усілякого зла. Деякі люди у своєму потягу до них відійшли від справжньої віри й завдали собі багато горя і болю.

Про що не варто забувати

¹¹Ти ж, чоловіче Божий, уникай усього цього. Веди праведне життя і борись за служіння Богу, за віру, любов, довготерпіння й лагідність. ¹²Борися що є сили, щоб не втратити віри своєї. Виграй змагання за вічне життя, до якого

ти був покликаний прийнявши Ісуса Христа — чудову істину, про яку ти відкрито свідчив багатьом людям.

¹³Я наказую тобі перед Богом, Який дає життя всьому, і перед Ісусом Христом, Який свідчив про ту ж саму чудову істину перед Понтієм Пилатом: ¹⁴бездоганно і чисто виконуй те, що тобі наказано, аж поки не прийде Господь наш Ісус Христос. ¹⁵Бог відкриє нам це у належний час. Він — благословений і єдиний Господар, Цар царів і Володар володарів. ¹⁶Він єдиний має бессмертя. Він живе у світлі недосяжному. Його ніхто не бачив і не може побачити. Честь Йому і влада вічна! Амінь.

¹⁷Наказуй багатим у цьому світі, щоб не були пихатими, щоб покладали свої надії не на багатство (воно таке нестійке), а на Бога, Який щедро забезпечує нас усім для нашого задоволення. ¹⁸Наказуй їм творити добро й збагачуватися цим, бути щедрими й охоче ділитися тим, що вони мають. ¹⁹Цим вони складуть собі скарб Небесний — добру основу для майбутнього, щоб одержати істинне життя.

²⁰Тимофію! Бережи все те, що довірено тобі Господом. Уникай безбожних порожніх балачок, та так званих «істин», що брехливо називаються «знанням». ²¹Бо дехто прийняв його і через те відійшов від віри нашої.

Нехай благодать Божа буде з усіма вами.

Друге Послання Павла

До Тимофія

Вітання

1 ¹⁻² Вітання від Павла, волею Божею апостола Ісуса Христа, посланого розповісти людям про обітницю життя в Ісусі Христі, до Тимофія, улюбленого сина. Нехай благодать, милість і мир від Бога Отця і від Господа нашого Ісуса Христа будуть з тобою.

Подяка і захочення

3 Я дякую Богові, Якому служу, як і прабатьки мої, з чистим сумлінням, що постійно згадую тебе у своїх молитвах вдень і вночі. **4** Пам'ятаючи сліз твоїх, я палко бажаю побачити тебе, щоб сповнитися радістю. **5** Я згадую про твою щиру віру, яку перше мали твоя бабуся Лоїда і твоя матір Еvnікія. Я певний, що ти маєш таку ж саму віру.

6 Тому нагадую тобі, і надалі розпалю полум'я дару Божого, що ти дістав, коли я поклав свої руки на тебе. **7** Бог дарував нам не Дух боягузства, а дух сили, любові й самовладання.

8 Тож не соромся свідчити про Господа нашого і не соромся мене, кинутого за грati заради Нього. Приєднайся до мене в стражданнях моїх за Добру Звістку з силою, дарованою тобі Богом.

9 Всевишній спас нас і покликав до святого життя не за те, що ми зробили, а через волю Його і благодать, які були вже дані нам в Христі Ісусі перед початком часів. **10** Але лише тепер вона виявилася нам, коли прийшов Ісус Христос, наш Спаситель. Він знищив смерть й, через Добру Звістку, відкрив нам шлях до життя і бессмерття.

11 Для того, щоб поширювати цю Добру Звістку, мене було призначено

проповідником, апостолом і вчителем. **12** І саме з цієї причини зараз я страждаю, але не соромлюся, бо знаю Того, в Кого повірив. Я певний, що Він здатний захистити все, що довірив мені¹, аж поки той День не настане.

13 Тримайся того зразка істинного вчення, що почув від мене, роби це з вірою і любов'ю, які ми маємо в Ісусі Христі. **14** Зберігай це дорогоцінне вчення, яке було довірено тобі Духом Святым, котрий живе в нас. **15** Як ти знаєш, усі, хто з Азії, покинули мене. Серед них Фігел та Гермоген. **16** Нехай Бог явить милість дому Онисифора, бо він багато разів підбадьорював мене і не соромився, що я знаходився у в'язниці. **17** Навпаки, прибувши до Рима, він наполегливо розшукував мене, аж поки не знайшов. **18** Нехай же Господь пішле йому милість того дня. Ти сам дуже добре знаєш, скільки він допомагав мені в Ефесі.

Вірний воїн Ісуса Христа

2 **1** Щодо тебе, Тимофію, сину мій, будь сильним благодаттю, яка в Ісусі Христі. **2** Все, що ти чув від мене у присутності багатьох свідків, довір надійним людям, які будуть спроможні навчати також і інших. **3** Як добрий воїн Ісуса Христа, приєднайся до моїх страждань. **4** Жоден воїн не зв'язує себе з цивільним життям, бо намагається догодити своєму командирові. **5** А якщо хтось бере участь у змаганнях, то не одержить вінця переможця, борючись не за правилаами. **6** Землероб, який стаєнно працює, повинен першим одержати свою частку врожаю. **7** Я хочу, щоб

¹:12 довірив мені Або «довірив Йому».

ти подумав над тим, що я кажу, а Господь дастъ тебі розуміння всього.

⁸Завжди пам'ятай про Ісуса Христа, нащадка Давида. Він воскрес із мертвих і у цому суть Доброї Звістки, що я проповідую. ⁹Заради неї я страждаю, мене навіть закували в кайдани, мов злодія якогось. Але Слово Боже не зачуєш!

¹⁰Тому я терплю все заради людей, вибраних Богом, щоб і вони одержали спасіння в Ісусі Христі разом з вічною славою. ¹¹Ось істина, що заслуговують на довіру:

Якщо ми померли разом із Христом,
то також і житимемо з Ним.

¹² Якщо ми тримаємося віри нашої
навіть у стражданнях,
то царюватимемо разом із Ним.
Якщо ми скажемо, що не знаєм
Його,

то й Він зреchetься нас.

¹³ Якщо ми станемо невірними,
то Він лишатиметься вірним,
бо Він не може зректися Самого
Себе.

Твою працю схвалено

¹⁴Постійно нагадуй людям про ці істини. Попереджай їх урочисто перед Богом не сперечатися про слова. Такі суперечки не приводять до добра, а лише шкодять тим, хто слухає. ¹⁵З усіх сил намагайся бездоганним постати перед Богом, як той робітник, якому немає чого соромитися і який навчає Послання Божої правди з усією прямотою.

¹⁶Уникай порожніх, нечестивих розмов, бо вони все далі відвертають людей від Бога. ¹⁷Хнє хибне вчення шириється, мов ракова хвороба. Серед таких людей Гіменей і Філет. ¹⁸Вони відступили від істинного вчення, кажучи, що воскресіння уже відбулося. Тож вони руйнують віру в деяких людей.

¹⁹Проте міцна і надійна основа, що Бог заклав, стоїть непохитно. Вона позначена такими словами: «Господь знає тих, хто належить Йому»¹. І ще:

¹ 2:19 Цитата приведена з книги Числ. 16:5.

«Кожен, хто визнає ім'я Господнє, повинен відвернутися від зла».

²⁰У великому домі є посуд не лише із золота та срібла, але й дерев'яний чи глиняний: один для урочистостей, а інший — для повсякденного використання. ²¹Господь має для тебе особливе призначення! Тож очистися від усього зла, і тоді ти станеш немов та посудина для почесного використання, яка є святою і корисною Господарю, придатною до всякої доброї справи.

²²Сторонися хибних бажань юнацьких, але прагні праведного життя, віри, любові та миру разом з усіма тими, хто закликає Господа від щирого серця.

²³Завжди уникай нерозумних і безглуздих суперечок, адже сам знаєш, що вони призводять до сварок. ²⁴Бо слуга Господній повинен не сперечатися, а бути люб'язним до всіх людей, терпеливим і здібним у навчаннях своїх. ²⁵Ти маєш з лагідністю навчати своїх опонентів, маючи надію, що Бог подарує їм каяття і приведе їх до пізнання істини. ²⁶Тоді, можливо, вони отямляться й звільняться від диявольських тенет, які їх тримали у полоні.

Останні дні

3 ¹Запам'ятай, що в останні дні для нас настануть тяжкі часи. ²Люди будуть себелюбними, пожадливими, хвальками, зухвалими, зневажливими, непокірними своїм батькам, недобрими й безбожними. ³В них не буде любові до інших, вони не вибачатимуть, будуть наклепниками, втратять самовладання, стануть жорстокими ненависниками всього доброго. ⁴Вони будуть зрадниками, необачними, пихатими, любитимуть розваги, а не Бога. ⁵Вони будуть удавати себе за побожних людей, але відкинути істинну силу віри. Завжди уникай таких!

⁶Кажу тобі, бо дехто з них прокрадеться в оселі й заволодіє душами легковажних жінок, обтяжених гріхами й керованих усілякою хіттю. ⁷Такі жінки завжди бажають прочитатися чомусь но-

вому, але ніколи не можуть досягти певного розуміння істини.⁸ Як Яній та Ямврій¹ супротивилися Мойсею, так і ці люди противляться істині. Ці спантеличені люди відступилися від справжньої віри, та проповідують хибне вчення.⁹ Та недалеко вони підуть, бо їхня нерозсудливість виявиться для всіх так само, як і безглазда Яній та Ямврія стала очевидна.

Останні настанови

¹⁰ Та тобі відомо про мене все: вчення і життя мое, прагнення і віра моя, довготерпіння, любов і стійкість моя.¹¹ Ти знаєш про мої гоніння і страждання й про те, що зі мною трапилося в Антиохії, Іконії та Лістрі, про ті страшні гоніння, що я зазнав! Але Господь врятував мене від них усіх.¹² Зрештою всіх, хто хоче жити праведно у відданості Богу в Ісусі Христі, будуть переслідувати.¹³ Злі люди й шахрай стануть ще гіршими, та, обманюючи інших, дуритимуть саміх себе.

¹⁴ Що ж до тебе, то й далі роби те, чого навчився і у чому переконався, бо ти знаєш тих людей, які вчили тебе й можеш довіряти їм.¹⁵ Ти також знаєш з самого дитинства Святе Писання. Воно може наділити тебе мудрістю, що веде до спасіння через віру в Ісуса Христа.¹⁶ Усе Святе Писання, оскільки воно надихане Богом, корисне для навчання істини затятих грішників, для виправлення помилок і для виховання в праведності,¹⁷ щоб кожна людина Божа була здатна й готова виконати будь-яку добру справу.

4 ¹Я закликаю тебе перед Богом та Ісусом Христом, Який судитиме живих і мертвих, ѿроблю це заради нового пришестя Христа і заради Його Царства.² Проповідуй усім Слово Боже! Будь готовий виконувати своє завдання повсякчасно і за будь-яких обставин.

¹ 3:8 Яній та Ямврій Можливо, вони були магами, які виступали про Мойсея у суді перед фараоном. Див.: Вих. 7:11–12, 22.

Переконуй, попереджай, підбадьорюй людей, уважно і терпляче навчаючи!

³ Кажу я все це, бо час прийде, коли люди не захочуть слухати істинне вчення, а за своїми власними бажаннями вибирають собі вчителів, які своїм навчанням будуть лестити їхній слух.⁴ І відвернути вони свої вуха від істини, й привернути свою увагу до брехливих балачок.⁵ Але ти повинен володіти собою за будь-яких обставин, терпіти страждання, виконуючи труд проповідника ДоброЛі Звістки і не полишаючи служіння, дорученого тобі Богом.

⁶ Прийшов вже час мені полишити цей світ, та життя мое незабаром буде принесене в пожертву Всешишньому.⁷ Я брав участь у благородних змаганнях, я завершив біг і не полишив вірного служіння Богу.⁸ Тепер вінець переможця чекає на мене — нагорода за життя праведне. Господь, справедливий Суддя, даруватиме його мені того Дня. І не лише мене Він нагородить, але й усіх тих, хто з любов'ю чекає на Його прихід.

Дещо про себе

^{9–10} Постараїся прийти до мене якомога швидше, бо Димас залишив мене і пішов до Салонік, оскільки він занадто сильно любив цей світ. Крескент пішов до Галатії, а Тит — до Далматії.¹¹ Лука — єдиний, хто ще залишився зі мною. Знайди Марка і приведи його з собою, бо він може мені допомогти в моїй праці.¹² Я посилаю Тихика до Ефеса.

¹³ Коли йтимеш, то захопи плаща моого, що я залишив у хаті Карпа в Троаді, а також мої книги, особливо пергаментні сувої.

¹⁴ Олександр, коваль, завдав мені багато шкоди. Господь відплатить йому за все, що він скоїв.¹⁵ Остерігайся його й ти, бо він противився нашому вченню.

¹⁶ Коли я вперше мав захищатися, то ніхто не прийшов підтримати мене — всі залишили мене. Нехай це не буде заражоване Богом проти них.¹⁷ Але Сам Господь був зі мною і дав сили, щоб мені вдалося усюди проголосити Добру

Звістку, ю щоб усі погани могли почути її. Тож, я вирвався з паці лева.¹⁸ Господь рятуватиме мене від усілякого злого нападу і благополучно приведе до Свого Царства Небесного. Слава Йому на віки вічні. Амінь.

Заключні настанови

¹⁹Вітай Прискиллу та Акилу, а також ро-

дину Онисифора.²⁰ Ераст зоставатися в Коринті. Я лишив Трохима в Мілеті через те, що він був хворий.²¹ Постараїсь прийти до початку зими. Евул вітає тебе, а також Пуд, Лін, Клавдія та всі брати і сестри.

²²Нехай Господь буде з тобою. Нехай благодать Божа буде з вами.

Послання Павла

До Тита

Привітання

1 Вітання від Павла, слуги Божого й апостола Ісуса Христа. Мене було послано поширювати віру Богом обраних людей і сприяти повному пізнанню істини, що пов'язана з відданим служінням Богові, ² і таким чином дати обраним Богом людям надію на вічне життя. Бог, Який не обманює, пообіцяв вічне життя ще до початку часів. ³ У належний час Він відкрив Слово Своє в проповіді, доручений мені наказом Бога, нашого Спасителя.

«Пишу я до Тита, моого істинного сина у нашій спільній вірі. Благодать і мир тобі від Бога Отця і від Ісуса Христа, Спасителя нашого.

Титова праця на Криті

Я залишив тебе на Криті ось для чого: щоб ти довів до пуття незакінчене і настановив старійшин у всіх містах, як я тобі наказував. ⁶ Треба поставити людей цілком бездоганних, які мають лише одну жінку¹ і діти яких також повинні вірити², і не повинні бути звинуваченими в розпусті й непокорі. ⁷ Старійшина³, як той, кому довірена Божа робота, мусить бути бездоганним, незухвалим, врівноваженим, не повинен бути п'яницею, запальним або корисливим. ⁸ Він повинен бути гостинним, розсудливим, має любити все добре, жити праведно, бути побожним, мусить володіти собою. ⁹ Він має твердо дотримуватися правдивого Послання, якого його навчали, щоб

^{1:6} мають лише одну жінку Або «вірні у шлюбі».

^{2:1:6} повинні вірити Це може перекладатися як «надійні» або «вірні Господу». Також Дів.: 1 Тим. 3:4.

^{3:1:7} Старійшина Буквально «опікун». Дів.: «старійшина (Новий Заповіт)».

захочувати людей істинним⁴ Словом Божим і спростовувати хибні вчення.

¹⁰ Це дуже важливо, оскільки є багато заколотників, які верзуть нісенітниці і вводять в оману інших. Я кажу особливо про віруючих-юдеїв⁵. ¹¹ Їх необхідно змусити замовкнути. Вони руйнують цілі сім'ї, навчаючи того, чого не повинні навчати. І роблять це для того, щоб домогтися вигоди нечесним шляхом!

¹² Один із їхніх пророків сказав:
«Критяни — завжди брехуни,
злі ледакі ненажери».

¹³ Це правда. Отже, завжди суворо докорійте їм, щоб вони стали здоровими в своїй вірі, ¹⁴ і більше не звертали уваги на юдейські міфи чи на заповіді тих, хто відвернувся від істини.

¹⁵ Для чистих усе чисте, а для заплямованих гріхом і невіруючих немає нічого чистого. Їхній розум і сумління опоганені. ¹⁶ Вони твердять, що знають Бога, та вчинками своїми зрікаються Його. Вони гидкі й непокірливі, й довели, що неспроможні ні на які добри діла.

Дотримуйтесь істинного вчення

2 ¹ А ти сам завжди говори лише те, що відповідає істинному вченню. ² Научай літніх чоловіків мати самовладання, бути поважними, мудрими й стійкими у вірі, любові й терпінні. ³ Також літніх жінок начай, щоб вони поводилися, як належить святым людям. Вчи їх не бути пліткарками й не зловживати міцними напоями. Вони повинні навчати інших добру, ⁴⁻⁵ наставляти молодших жінок

^{1:9} істинним Буквально «здоровим». Також Тит. 2:1.

^{5:1:10} віруючих-юдеїв Буквально «обрізаних». Дів.: Дії 11:2; Гал. 2:12.

любити своїх чоловіків і дітей, бути розсудливими й чистими, дбати про своє господарство, бути добрими, коритися чоловікам своїм. І тоді ніхто не зможе ганити Боже Послання.

⁶Молодих людей так само спонуй-
кай бути розсудливими.⁷У всьому сам
будь взірцем добрих вчинків. У вченні
своєму виявляй чесність і серйозність.
⁸Хай мова твоя буде благотворною,
щоб ніхто не зміг її засудити. І тоді ті,
хто проти тебе, будуть присоромлені,
бо нічого лихого сказати проти нас не
зможуть.

⁹Навчай рабів бути покірливими
у всьому своїм панам, догоджати їм і
не суперечити.¹⁰Навчай їх не красти в
панів, а виявляти повну вірності, щоб у
всьому вони могли принести честь вчен-
нію, що йде від Бога, Спасителя нашого.

¹¹Бо милість Божа, яка приносить
спасіння, виявилася всім людям.¹²Вона
вчить нас, що нам слід відмовитися від
безбожності та мирських бажань. Вона
вчить, що в цьому світі ми маємо жити
розсудливо, праведно і благочесно,
¹³поки ми чекаємо того благословленного
Дня, на який маємо надію, коли виявиться
слава нашого великого Бога і Спаси-
теля Ісуса Христа.¹⁴Він віддав Себе за
нас, щоб врятувати нас від усілякого зла
і очистити нас, як людей, які належать
лише Йому й ревних до добрих справ.

¹⁵Розповій людям про все це. Під-
бадьорюй і докоряй з повним повнова-
женням. Не дозволяй нікому зневажати
тебе.

Про праведне життя

З¹Нагадуй людям, щоб корилися
правителям та владі, слухалися їх,
щоб були готові до добрих справ,²не
зводили ні на кого наклеп, хай будуть
мирними й лагідними, чесними з усіма
людьми.³Кажу так, бо й ми були колись
нерозумні, неслухняні й обдурені. Ми
були рабами пристрастей та різноманіт-
них утих. Ми жили у злобі та заздрощах.
Нас ненавиділи, і ми ненавиділи одне
одного.

⁴ Та виявилися доброта й любов Бога,
Спасителя нашого, до всього
людства.

⁵ Він урятував нас, і це сталося не
через те,

що ми зробили в праведності,
а завдяки Його милосердю.

Він спас нас омовінням,
в якому люди народжуються
знову
і оновлюються завдяки Святому
Духові.

⁶ Він щедро пролив на нас Святий Дух
через Ісуса Христа, Спасителя
нашого.

⁷ Нас названо невинними завдяки
милості Божій,
ми могли стати спадкоємцями
вічного життя,
в чому і є наша надія.

⁸ Це істинні слова. Я хочу, щоб ти гово-
рив про це впевнено, щоб ті, хто пові-
рив у Бога, прагнули чинити добро і те,
що гідне хвали й корисне людям.

⁹Щурайся нерозумних суперечок,
різних балачок про родоводи, чвар і
сварок про Закон, бо вони безкорисні й
марні.¹⁰Уникай тих, хто після першого,
а потім і другого попередження все ж
таки й продовжує чинити розбрат.¹¹Бо
ти знаєш, що така людина відвернулася
від правильного шляху й грішить. Вона
сама себе засудила.

Прощання

¹²Коли я пришлю до тебе Артема чи Ти-
хика, то зроби все від тебе залежне, щоб
прийти до Никополя і зустріти мене, бо
я вирішив там перезимувати.¹³Роби все
від тебе залежне, щоб допомогти закон-
нику Зіні й Аполлосу у всьому, що їм
потрібно для подорожі, щоб нічого їм
не бракувало.

¹⁴Наши люди повинні навчитися
дбати про те, як творити добро й до-
помагати усім, хто потребує допомоги,
щоб життя їхнє не було безплідне.¹⁵Всі,
хто зі мною, вітають тебе. Вітай і ти всіх,
хто любить нас у вірі. Нехай благодать
Божа буде з усіма вами.

Послання Павла

До Филимона

Привітання

¹Вітання від Павла, в'язня заради Ісуса Христа, і Тимофія, брата нашого, Филимонові, дорогому другові нашому і соратнику. ²Також Апфії, сестрі нашій, та Архипові, сподвижнику нашому, і церкві, яка зустрічається в домі твоєму.

³Благодать і мир вам від Бога, Отця нашого, і від Господа Ісуса Христа.

Любов і віра Филимонова

⁴Я завжди дяку Богові, згадуючи тебе в своїх молитвах, ⁵бо я чую про твою віру в Господа Ісуса і любов до всіх святих людей Божих. ⁶Я молюся, щоб віра, яку ти поділяєш з нами, привела тебе до розуміння всього того доброго¹, що ми маємо в Христі. ⁷Брате мій, твоя любов і допомога людям Божим були ім величним надхненням, а для мене — радістю і втіхою.

Прийми Онисима, як брата свого

⁸Отже, як брат твій у Христі² я можу наважитися вказати тобі, що мусиш робити. ⁹Але ж я не наказую, а закликаю тебе в ім'я любові. Благаю тебе я, Павло, старий чоловік, а зараз ще в'язень в ім'я Ісуса Христа. ¹⁰Я прошу тебе заради сина свого, Онисима, батьком якого я став у в'язниці. ¹¹Колись він був непотрібний тобі, та зараз він став корисний³ не лише тобі, а й мені.

¹²Я посилаю його назад до тебе, але ж мені так важко це робити, ніби я відаю тобі власне серце. ¹³Мені б хотіло-

¹ б того доброго Або «кожного благословення».

² Як брат твій у Христі Або «владю», яку маю у Христі».

³ 11 непотрібний... корисний У цьому вірші Павло використовує гру слів, основану не імені «Онисим», яке з грецької перекладається як «корисний».

ся затримати його тут зі мною, щоб він послужив мені замість тебе, поки я у в'язниці за Добру Звістку. ¹⁴Та я не хотів нічого робити без твоєї згоди, щоб будь-який добрий вчинок твій був не з примусу, а з твоєї доброї волі.

¹⁵Можливо, він для того і був розлучений з тобою ненадовго, щоб ти назавжди прийняв його до себе, ¹⁶вже не як раба, але вище за раба — як свого улюбленого брата. Я дуже люблю його, але ти полюбиш його ще дужче, і не просто як людину, а як брата в Господі.

¹⁷Якщо ти вважаєш мене другом своїм, то прийми Онисима, як ти прийняв би мене. ¹⁸А якщо він чимось скривдив тебе або заборгував щось, то зарахуй це мені. ¹⁹Я, Павло, пишу це власноручно: я поверну тобі цей борт, не кажучи вже про те, що ти зобов'язаний мені своїм життям. ²⁰Тож, будь ласка, як справжній учень Господній і брат мій у Христі, задоволин прохання мое⁴. Зробивши це, ти підбадьориш і підтримаеш серце мое. ²¹Я пишу тобі, маючи впевненість, що ти послухаєшся, і знаю, що ти зробиш навіть більше, ніж я кажу.

²²Також приготуй, будь ласка, помешкання для мене, бо маю надію, що молитвами вашими повернуся до вас безпечно.

Заключні вітання

²³Епафрас, мій товариш по ув'язненню в ім'я Христа Ісуса, вітає тебе. ²⁴Вітають також Марко, Аристарх, Лука і Димас, соратники мої.

²⁵Нехай благодать Господа Ісуса Христа буде з духом вашим.

⁴ 20 задоволин прохання мое У цьому вірші Павло використовує гру слів, основану не імені «Онисим» та дієслові, яке має схожий корінь.

Послання Павла

До Євреїв

Господь говорив до нас через Свого Сина

1 У минулому Бог багато разів і різними способами спілкувався з нашими предками через пророків. **2** Та цими останніми днями Він знову говорив до нас через Сина Свого, Якому призначив у спадок усе сущє. Та й весь світ Бог створив через Сина Свого. **3** Він — сяйво Божої слави і точна подоба сущності Божої. Все на світі тримається через могутнє Слово Сина Божого. Він дав людям очищення від гріхів і за те посів Своє місце по праву руки¹ від Всевишнього на небесах. **4** Він був набагато величніший за Ангелів, так само, як і ім'я, що Він успадкував, є вищим від інших імен.

«Бо до кого з Ангелів Бог звертався коли з такими словами:

«Ти Син Мій,
сьогодні Я став Твоїм Отцем».

Псалми 2:7

Або про кого з Ангелів говорив Він таке:

«Я буду Батьком Йому,
а Він стане Моїм Сином?»

2 Книга Самуїлова 7:14

6 Та й знову ж таки: коли Бог приніс Свого Першістка в світ², Він сказав:

«Хай усі Ангели Божі вклоняються Йому».³

7 А про Ангелів Бог сказав:

«Він робить Ангелів Своїх вітрами⁴,
і слуги Його стають спалахами

вогню».

Псалми 104:4

¹ 1:3 по праву руку Місце шані та влади.

² 1:6 світ Можливо, мова йде про світ, у який народився Христос (див.: Лк. 2:11–14), або той світ, у якому Ісус буде царем після Свого воскресіння. Див.: Евр. 2:5 та Філ. 2:9–11.

³ 1:6 Хай... вклоняються Йому Грецькі та юдейські рукописи із міста Кумрана містили ці слова.

⁴ 1:7 вітрами Або «духами».

8 Разом з тим про Сина сказано так:

«Престол Твій, Боже,
то є Твій престол на віки вічні.
Закони праведності —
то закони Твого царства.

9 Бо праведність Ти цінував завжди
й завжди ненавидів Ти кривду.
Тож Бог, Твій Бог Тебе обдарував
такою великою благодаттю,
як більш нікого з-поміж Твоїх
побратимів».

Псалми 45:7–8

10 І ще:

«Спочатку, Господи,
Ти заклав землі основу,
і небо — також плід Твоїх зусиль.

11 Колись настане їм кінець,
а Ти залишишся навічно;
вони геть зносяться, немов старе
вбрання.

12 Ти згорнеш їх, мов плащ,
й тоді заміниш штатами новими.
А Ти — ніколи не міняєшся,
і нема кінця Твоїм рокам».

Псалми 102:25–27

13 До кого з Ангелів Бог звертався з такими словами:

«Сядь по праву руку від Мене,
доки не покладу Я ворогів Твоїх
до ніг Твоїх?»⁵

Псалми 110:1

14 Ангели є духами, які служать Богу. Він посилає їх на допомогу тим, кому призначено здобути спасіння.

Наше спасіння більш велике ніж Закон

2 ^{1–2}Через те ми мусимо уважніше прислуховуватися до того, чого нас навчають, щоб не збитися з путі праведного. Слово Боже, що було сказане Ангелами, підтвердилося, а непокора

⁵ 1:13 доки... Твоя Або «підкорю Твоїй владі».

завжди приводила до належного покарання.³ То як же нам уникнути карі, якщо ми нехтуємо цим великим спасінням? Це спасіння першим проголосив Господь наш, а потім його підтвердили для нас ті, хто чув Господа. ⁴За волею Своєю Бог також додав Свої докази про нього через Духа Святого — знамення, дива й різноманітні чудеса.

Ісус пізнав життя земне, щоби спасті людей

⁵Адже не Ангелам підкорив Він світ прийдешній, про який ми говоримо. ⁶Є у Святому Писанні такі слова:

«Чому рід людський для Тебе такий важливий,
чому піклуєшся про нього Ти?
Ким є цей син людський¹,
котрий в помислах Твоїх?
⁷На деякий час зробив його Ти
ніжким,
ніж Ангели.
Його Ти наділив і славою, і честю.
⁸Ти все поклав Йому до ніг»².

Псалми 8:5-7

Віддавши йому владу над світом, Бог не лишив нічого такого, що не підкорялося б чоловіку. Однак ми й нині ще не бачимо, щоб усе підкорялося йому. ⁹Але ми бачимо Ісуса, Який лише ненадовго був поставлений нижче за Ангелів. Ми бачимо Його, увінчаного славою і честю через Його мученицьку смерть. З Божої милості Ісус прийняв смерть за всіх людей.

¹⁰Усе в світі існує від Бога й через Бога. І славою Своєю Він прагне поділитися з дітьми Своїми. Йому було необхідно обрати Того, Котрий веде нас до спасіння, та через страждання Христові Господь зробив Його досконалим Рятівником.

¹¹Цей Обранець дав людям святість. І всі, хто здобув святість, одержали її від Божого Обранця, та стали однією родиною. Через те ѿ не соромиться Ісус

¹ 2:6 син людський Це може означати «будь-яка людина» або «рід людський», але у багатьох випадках Син Людський є Христос, Який прийшов у світ від Господа.

² 2:8 поклав... до ніг Або «підкорив Твої владі».

назвати їх своїми братами і сестрами.

¹²Він каже:

«Господи, Я розповім про Тебе
Своїм братам і сестрам.

Я вознесу хвалу Тобі перед Твоїм
народом».

Псалми 22:23

¹³І ще Він каже:

«Вірою Своєю звернусь Я до Бога».

Ісаїя 8:17

І ще таке:

«Ось Я, і зі Мною діти,
яких Бог доручив Мені».

Ісаїя 8:18

¹⁴Ці діти — то люди, які існують у плоті й крові. Через те Ісус і розділив їхню долю, і сам пізнав життя у плоті й крові. Він зробив це для того, щоб смертю Своєю подолати того, хто владіє владою смерті — диявола. ¹⁵Так Ісус зміг принести звільнення тим, хто все життя терпів рабство через страх смерті. ¹⁶Бо ж очевидно, що не Ангели то були, кому Він допомагав. Ні, то Авраамові діти. ¹⁷Тому й Він мусив у всьому бути такими як ми, брати і сестри Його, щоб стати милосердним і сповненим віри Первосвящеником на службі Божій, щоб спокутувати гріхи людські.

¹⁸Оскільки Сам Він здолав спокуси й зазнав страждань, то й іншим, хто зараз бореться зі спокусами, Він може допомогти.

Ісус — вищий від Мойсея

3 ¹Отож, брати і сестри мої, покликані Богом люди святі, звернемо думки свої до Ісуса, Посланця Божого й Первосвященика нашої віри. ²Він був вірний Господу, Який призначив Його, так само, як вірний був і Мойсей у домі Божому. ³Бо Ісус гідний більшої шани, ніж Мойсей, адже будівничий здобуде більше шани, ніж зведений ним будинок. ⁴Кожен будинок кимось збудований, а Бог же збудував усе.

⁵Мойсей був вірним слугою в домі Божому. Він сказав людям те, що мусило потім бути мовлене Всешишнім.

⁶А Христос — вірний Син, Він править домом Божим, а ми — той дім, якщо

зможемо зберегти мужність і певність у надії своїй.

Ми повинні наслідувати Господа

⁷⁻¹⁰ Адже як сказав Дух Святий:
 «Сьогодні, як почуєте ви голос
 Божий,
 не зачиняйте перед Ним свої
 серця¹,
 як то було, коли ви повстали проти
 Бога,
 як і тоді, коли Його пустелі ви
 перевіряли,
 коли батьки ваші
 випробовували Мене і Мое
 терпіння.
 І сорок років бачили вони Мої
 могутні справи.
 Цим покоління те розгнівало
 Мене, і Я сказав:
 „Народ цей — завжди лихий в своїх
 думках.
 Вони не зрозуміли шляхів Моїх».

¹¹ Так Я у гніві присягнув:
 „Їм не ввійти ніколи до Мого
 спочинку».

Псалми 95:7-11

¹² Пильнуйте, брати і сестри мої, щоб ніхто з вас не мав зла і зневіри в серці, щоб ніхто не відвернувся від живого Бога. ¹³ Ліпше підтримуйте повсякденно одне одного, аж доки не скінчиться «сьогодення»². Пильнуйте, щоб серця ваші не затялися в гріху та олжі, й не стали непридатні до каяття. ¹⁴ Ми вважаємо за честь отримати з Христом усе, що Він успадкував, якщо тільки всі ми збережемо до кінця ту віру, що мали на самому початку. ¹⁵ Адже сказано у Святому Писанні:

«Сьогодні, як почуєте ви голос
 Божий,
 не зачиняйте перед ним свої
 серця,
 як то було, коли ви повстали
 проти Бога».

Псалми 95:7-8

¹⁶ Про кого йдеться тут? Хто чув голос Божий, але повстав проти Бога?

¹ 3:7-10 не зачиняйте... серця Або «не будьте упертими». ² 3:13 сьогодення Також див.: Євр. 3:7. Автор підкреслює важливість того, що необхідно робити це саме зараз, коли є можливість.

Чи не ті це були, кого Мойсей виводив з Єгипту? ¹⁷ На кого Бог гнівався протягом сорока років? Чи не на тих грішників, чиї тіла впали мертві в пустелі? ¹⁸ Кому Бог поклявся, що вони ніколи не ввійдуть у світ Його спочинку? Чи не тим, хто став непокірним Йому?

¹⁹ Тож ми бачимо, що ці люди не могли ввійти в Царство Небесне через те, що вони не мали віри.

Будемо прагнути ввійти у світ Його спочинку

4 ¹ Оскільки в силі лишається обітниця Божа про вход до Його спочинку, пильнуймо, аби з жодним із вас не сталося таке, що він не зможе туди ввійти. ² Бо ж ми так само, як і люди Ізраїлю, одержали Благовіст. Та Послання, яке вони почули, не стало ім у пригоді. Почекуши його, вони не сприйняли його з вірою. ³ Тільки ті з нас, хто вірує, ввіде в світ Його спочинку. Адже Бог сказав:

«Так Я у гніві присягнув:

Їм не ввійти ніколи у світ Мого
 спочинку».

Псалми 95:11

Але Його ж справа від створення світу була завершена. ⁴ Адже є у Святому Писанні такі слова про сьомий день: «А на сьомий день Бог відпочивав від усієї Своєї праці»³. ⁵ І також слова, вже згадані: «Їм не ввійти ніколи у світ Мого спочинку».

⁶ Отак воно і є, що існує ще можливість для віруючих ввійти у світ Господнього спочинку, але ж ті, хто першими почули Благовіст, не ввійшли в нього через свій непослух. ⁷ Бог знову признає день: «Сьогодні». Через багато років Він сказав про цей день Давидовими устами. Ці слова ми вже згадували:

«Сьогодні, як почуєте ви голос

Божий,
 не зачиняйте перед ним свої
 серця»⁴.

Псалми 95:7

⁸ Boeh якби Ісус привів їх тоді до спочинку, Бог не мав би потреби пізніше говорити про інший призначений день. ⁹ Отже, це є свідченням, що спочинок сьомого

³ 4:4 Цитата приведена з книги Бут. 2:2.

⁴ 4:7 не зачиняйте... серця Або «не будьте упертими».

дня¹ для людей Божих ще не прийшов. ¹⁰Бо кожен, хто ввійде в світ спочинку Божого, відпочине від справ своїх так само, як і Бог відпочиває від Своєї праці. ¹¹Тож прикладаємо всі зусилля для того, щоб ввійти в той спочинок. І щоб ніхто з нас не загубився, наслідуючи той приклад непослуху.

¹²Бо Слово Боже² — живе й діяльне, і гостріше, ніж будь-який двосічний меч. Воно здатне відтинати душу від духу, та судити найпотаємніші помисли й наміри. Воно проникає аж до суглобів, аж до мозку кісток. ¹³І немає нічого у цьому світі, щоб могло б сковатися від Господа: все на світі явне й відкрите перед Його очима. Йому ми й звітуватимемо про наше життя.

Ісус — наш Первосвященик

¹⁴У нас є великий Первосвященик, Який пішов на небо і тепер живе з Господом. Це Ісус, Син Божий. Тож давайте міцно триматися нашої віри в Нього. ¹⁵Христос, наш Первосвященик, здатний співчувати нашим слабостям, бо, проїшовши через усі випробування, через які й нам доводиться йти, жодного разу не згрішив. ¹⁶Тож рушаймо впевнено до Божого престолу благодаті, щоб здобути милість і підтримку в тяжкі часи нашої скрути.

Обраний Богом

5 ¹Кожного первосвященика обирають з-поміж людей. І призначення його — допомогти людям в тому, що вони мають робити для Бога, а також нести Йому дари й пожертви за гріхи. ²Так, первосвященик спроможний бути лагідний з тими людьми, хто грішить через своє незнання, бо й сам він має слабості. ³Його обов'язок — приносити пожертви як за гріхи інших людей, так і за власні.

⁴І ніхто не може сам собі надати цю велику честь — бути первосвящеником.

¹ 4:9 спочинок сьомого дня Буквально «суботній спочинок», який люди Божі отримають разом із Господом.

² 4:12 Слово Боже Або «вчення і настанови Божі».

Він має бути покликаний Богом, як то було з Аароном. ⁵Так само й Христос не обрав Самого Себе, щоб одержати цю славу стати первосвящеником, то Бог зробив це, сказавши Йому:

«Ти — Син Мій,
сьогодні Я став Твоїм Отцем».

Псалми 1:7

⁶Те ж говориться і в іншому місці Святого Писання:

«Священик Ти навіки,
як той Мелхіседек». Псалми 110:4

⁷Під час Свого земного життя Ісус звертав Свої молитви й благання з голосінням великим та слізами до Того, Хто міг врятувати Його від смерті. Він був відомий своєю побожною шаною Всевишнього, і тому Бог відгукнувся на Його прохання. ⁸І хоч Христос був Сином Божим, але опановував покору через страждання. ⁹А вдосконаливши, Він став джерелом вічного спасіння для тих, хто слухняний Йому. ¹⁰Тож Бог проголосив Його первосвящеником за чином Мелхіседековим.

Завжди слідуйте вченню Божому

¹¹Можна багато говорити про це, але непросто пояснити вам, бо ви навіть і не бажаєте те зрозуміти. ¹²Вам би вже слід самим стати вчителями, а ви все потребуєте когось такого, хто навчив би вас найпростіших першоосновах Божого вчення. Ви потребуєте молока, а не твердої їжі! ¹³А той, хто живе на молоці, нічого не знає про справжнє вчення³, бо він усе ще є немовлям. ¹⁴А тверда їжа — для тих, хто зрілий. Їхнє розуміння навчене досвідом — розрізняти правду і кривду.

Покладаймося на Бога

6 ¹⁻²Ось чому облишмо найпростіші першооснови вчення про Христа й перейдемо до науки, що допомагає нам досягти зрілості. Не будемо знову повертатися до основоположних питань про каяття в гріховних вчинках, про віру

³ 5:13 вчення Або «праведне життя».

в Бога, вчення про хрещення¹ й рукополадання², про воскресіння з мертвих і Вищий Суд.³ Тож давайте зробимо саме це, якщо Бог дозволить нам.

⁴⁻⁶Бо якщо один раз на людей зійшло світло правди, якщо вони отримали дарунок Божий, якщо пролився на них Дух Святий, якщо торкнулася їх істина Слова Доброї Звістки Господньої і побачили вони велику силу майбутнього світу Божого, і після всього цього від вернулися від Христа, ім неможливо буде повернутися до каяття, оскільки вони, собі ж на шкоду, знову розпинають Ісуса на хресті й виставляють Його перед людьми на глум.

Деяких людей можна порівняти з землею, яка напоєна частими дощами, щопадають на неї. Вона родить добрий врожай для того, хто обробляє її. Така земля — благословенна Богом.⁸ Інші ж люди подібні до землі, на котрій ростуть лише терни та чортополох — вона негідна, їй загрожує прокляття й кара вогнем.

⁹Але хоч ми й говоримо так, дорогі друзі, ми передбачаємо для вас краще, впевнені в тому, що ви здобудете спасіння.¹⁰ Адже Господь — справедливий, і Він ніколи не забуде про все, що ви зробили, й про вияви вашої любові до Нього. Він бачить цю любов у тій допомозі, що ви надавали й надаєте всім людям Божим.¹¹ А наше прагнення в тому, щоб кожен з вас був однаково сумлінним, виявляючи цю любов протягом усього вашого життя. І тоді, завдяки цьому сумлінню, здісняться ваші сподівання.¹² Ми хочемо, щоб ви не були ледачими, а навпаки, щоб у всьому наслідували тих, хто вірою і терпінням успадковує Божу Обітницю.

¹³Обітницю Бог дав Аврааму. І оскільки не було нікого більшого, ніж

^{1 6:1-2 хрещення} З грецької мови це слово перекладається як «знаходиться під водою» або «ховати під водою». Люди приймають хрещення як ознаку каяття та віру в те, що Господь простить їм їхні гріхи через пожертву принесеною Ісусом.

^{2 6:1-2 рукополадання} Таким чином віруючі просили Господа благословити їх: зілтий від недугів, отримати дар Святого Духа, надати сили у Божій праці тощо.

Він, щоб поклястися Його іменем, Бог поклявся Авраамові Сам Собою.¹⁴ Він сказав: «Я велелюбно благословляю тебе, та дам тобі багато нащадків»³.¹⁵ Тож після терплячого чекання Авраам одержав те, що Бог обіцяв йому.

¹⁶Звісно, коли люди клянуться, вони клянуться кимось величнішим, ніж вони самі. Клятва стає підтвердженням істинності сказаного й кладе край суперечці.¹⁷ Оскільки Господь хотів показати спадкоємцям Обітниці непохитність Свого наміру, Він і приніс цю клятву.

¹⁸Існують дві непохитні речі: «Всевишній не може брехати, коли Він щось обіцяє», та «Бог не може порушити даної клятви». І в цьому є велика підтримка й сила для нас, тих, хто прийшов до Нього заради безпеки і надії, запропонованої нам.¹⁹ Ця надія, мов якір для душі, міцний і безпечний. Вона проникає до самої Святої Святих, за завісу⁴.²⁰ Туди Ісус увійшов від нашого імені і відкрив шлях усім Своїм послідовникам. Він назавжди став нашим первосвящеником за чином Мелхіседековим.

Мелхіседек — прообраз Христа

⁷ Мелхіседек був царем Салема і священиком Всевишнього Бога. Він зустрів Авраама, коли той повертається після перемоги над царями⁵. Того дня Мелхіседек благословив його.² Тоді Авраам віддав йому десяту частину всієї своєї здобичі.

Ім'я Мелхіседек означає, по-перше, «цар праведності»; а також він був царем Салема, що означає «цар миру».³ Немає ніяких свідчень про його батька, матір, родовід, про початок і кінець його життя. Подібно Синові Божому, він лишається первосвящеником назавжди.

Тож ви бачите, яким великим чоловіком був Мелхіседек. Навіть Авра-

^{3 6:14} Цитата приведена з книги Бут. 22:17.

^{4 6:19 за завісу} Завіса, що відділяла внутрішнє святилище (Святе Святих) від передньої кімнати у святому наеметі (Див.: «святий наемет»), а також і в Єрусалимському храмі. Також Див.: Евр. 10:19-20.

^{5 7:1} Див.: Бут. 14:17-24.

ам, наш патріарх, віддав йому десятину здобичі.⁵ І всім нашадкам Левія¹, які ставали священиками, вказано Законом Мойсеєвим брати десятину зі свого народу, тобто з братів своїх, незважаючи на те, що вони також були нашадками Авраама.⁶ Мелхіседек не походив від родини Левія, але він узяв десятину з Авраама і благословив того, хто мав обітниці Божі.⁷ Та немає сумнівів у тому, що завжди нижчий одержує благословення відвищого.⁸ З одного боку, десятину отримують нашадки Левія, тобто смертні люди, а з іншого — Мелхіседек, котрий отримав десятину з Авраама, та про кого проголошено у Святому Писанні, що він живе.⁹ Можна навіть сказати, що родина Левія, яка отримує десятину, сплатила десятину Мелхіседеку.¹⁰ Бо Левій тоді ще не був народженим, тобто він був в плоті Авраама, свого прабатька, коли Мелхіседек зустрів його.

Христос — вічний священик

¹¹ Але якщо духовної досконалості можна було досягти завдяки священству левітів (на підставі чого Закон був даний людям), то навіщо ж тоді з'являється ще одному верховному священику, та ще й не такому, як Аарон, а такому, як Мелхіседек?¹² Адже коли змінюється священство, то мусить змінюватися й Закон.¹³ Той, про Кого все це сказано, належав до іншого роду. З цього роду ніхто ще не служив при вівтарю.¹⁴ Адже добре відомо, що наш Господь Ісус Христос походив з роду Юдиного, а говорячи про це коліно, Мойсей не сказав нічого про священиків.

Христос — священик, подібний до Мелхіседека

¹⁵ І це стає ще очевидніше, коли з'являється інший священик, подібний до Мелхіседека.¹⁶ Бо Йому дается цей сан не за людськими законами або за належністю до певної родини. Його зроблено священиком на основі сили вічного життя.¹⁷ Адже ось що сказано про Нього

у Святому Писанні: «Священик Ти навіки, як той Мелхіседек»².

¹⁸ Тож старий Закон вже скасований, тому що він виявився немічним і безкорисним.¹⁹ Бо Закон Мойсея не міг зробити нічого досконалим, але ж нині, нам даровано нову надію, котра наближає нас до Бога.

²⁰ Важливо також і те, що настановлення Ісуса Первосвящеником не сталося без Божої клятви (коли священиками стають інші чоловіки, це відбувається без клятви).²¹ А настановлюючи Ісуса, Бог поклявся:

«Господь поклявсь,

І клятви не відмінить:

„Священик Ти навіки”». *Псалми 110:4*

²² Тож це означає, що Ісус є запорукою кращого Заповіту усім людям Господнім.

²³ Крім того, після смерті, священики не могли виконувати свої обов'язки, й саме через їх було так багато.²⁴ А оскільки Ісус живе вічно, то служитиме Він священиком повік.²⁵ Ось чому Він здатний вічно спасати тих, хто через Нього наблизиться до Всешинього. Адже Він завжди живий, щоб заступатися за них перед Господом.

²⁶ Отже, Ісус — то якраз такий первосвященик, якого ми потребуємо: святий, бездоганний, цнотливий, вільний від впливу грішників і вищий від небес.

²⁷ Йому не треба щодня приносити пожертви, як то роблять ті первосвященики: спершу на спокуту своїх власних гріхів, а потім — гріхів інших людей. Він зробив це раз і за всіх, коли пожертвував Собою.²⁸ Бо Закон призначає первосвящениками чоловіків, які мають ті ж самі слабкості, що і інші люди. А клятва Божа, котра прийшла після Закону, призначила Сина, створеного досконалим через страждання, первосвящеником навіки.

Ісус — наш Первосвященик

8 ¹ Ми говоримо ось про що: ми маємо Первосвященика, Який сидить по

¹ 7:5 Левій Один із синів патріарха Якова.

² 7:17 Цитата приведена з книги Пс. 110:4.

праву руку¹ від престолу Божого на небесах. ²Цей Первосвященик служить у Найсвятішому Місці². То є справжнє місце поклоніння³, створене не людиною, а Господом.

³Кожному первосвященику належить приносити дари й пожертви, отже, це було необхідно, щоб і наш первосвященик мав що принести Господу. ⁴Якби Він зараз був на землі, то не був би священиком, оскільки існують інші, хто приносить дари згідно з Законом. ⁵Служіння їхнє, лише подоба, тінь Небесного. Саме тому Бог застерігав Мойсея, коли той збирався зводити святий намет. Господь сказав йому: «Гляди, зроби все згідно з тим зразком, що був тобі показаний на горі»⁴. ⁶Та оскільки це так, то священицькі обов'язки, покладені на Ісуса, значно вищі, ніж ті, що покладено на інших священиків. Так само й Нова угода Божа, в якій Він служить посередником, значно вища, ніж попередня. Бо в основі її — країці обіцянки.

⁷Якби та перша угода Бога з людьми була бездоганною, то не було б і потреби в новій. ⁸Але Бог докоряв їм, кажучи:

«Настануть дні, коли Я складу Нову Угоду з людьми Ізраїлю і з Юдиним народом.

⁹Їй бути іншою, ніж та, що з їхніми уклав Я праотцями, коли за руку їх узяв, щоб вивести з Єгипту.

Бо не лишилися вони вірними Моїй Угоді.

І через те Я відвернувсь від них, — сказав Господь. —

¹⁰Настануть дні, коли Я укладу Нову Угоду з ізраїльським народом. Законом просвітлю Я розум людей, і на їхніх серцях Я напишу його. Я буду їхнім Богом, а вони — Моїм

¹ 8:1 по праву руку Місце шані та влади.

² 8:2 Найсвятішому Місці Або «Святе Святих». Духовне місце де знаходиться Господь.

³ 8:2 місце поклоніння Буквально «намет».

⁴ 8:5 Цитата приведена з книги Вих. 25:40.

народом.

Так сказав Господь.

¹¹ Й тоді не матимуть вони потреби навчать братів чи близьких зі словами: „Це Господь” — оскільки кожен, від найменшого до найбільшого з них, знатиме Мене.

¹² Бо Я прощу їм їхні помилки і їхні гріхи не буду пам'ятати».

Еремія 31:31-34

¹³Називаючи новою цю Угоду, Бог визнавав, що попередня — застаріла, а все, що стає застарілим і непридатним, скоро зникне.

Доля старозавітних жертв і обрядів

9 ¹Перша угода мала свої обряди й місяця поклоніння, створені людьми. ²Їх було розташовано в наметі. Там стояв свічник і стіл з жертвовими хлібами. Ця перша частина намету називалася Святым Місцем. ³За другою заївою був відділ намету, який називався «Святе Святих»⁵. ⁴В тому відділі були золочений вівтар для кадіння ладану і ковчег Заповіту, весь окутий золотом. А в тім ковчегу — золота посудина з манною і розквітлий Ааронів жезл⁶, а також таблиці з Заповітом. ⁵Понад ковчегом Херувими слави Божої охороняли місце спокутти⁷. Та не будемо зараз про все це так докладно.

⁶Коли все це було так влаштовано, священики завжди заходили до першого відділу намету, виконуючи обряд поклоніння⁸. ⁷І іше сам первосвященик, лиш раз на рік входив до другого відділу, і то не без крові. Він приносив її за свої власні гріхи й за гріхи людей, заподіяні несвідомо⁹. ⁸Отже, Дух Святий показує, що шлях до Святе Святих ще не був відкритий, доки стоїть перший намет. ⁹Все це — символічне

⁵ 9:3 Святе Святих Див.: Вих. 26:33.

⁶ 9:4 А в тім... Ааронів жезл Див.: Вих. 30:1-10.

⁷ 9:5 місце спокутти Або «місце милосердя». Тут йдеться про кришку ковчега Заповіту (віко), яку священики крошили кров'ю пожертви один раз на рік, щоб спокутувати гріхи народу.

⁸ 9:6 Коли... поклоніння Див.: Числ. 18:3.

⁹ 9:7 Лише... несвідомо Див.: Вих. 30:10.

і вказує на теперішній час. Це означає, що дари і пожертви, принесені Богу, не можуть зробити того, хто їх приносить, внутрішньо досконалим.¹⁰ Вони обмежуються лише їжею та питвом та обрядовими обмиваннями: все це зовнішні правила, чинні лише для старих часів, доки не одержали ми нового наказу.

Поклоніння за новими обрядами

¹¹Але тепер прийшов Христос, первосвященик нового добра, яке ми зараз маємо. Він служить у наметі, величнішому й досконалішому — нерукотворному. Він не належить цьому земному світові.¹²Христос приніс кров не козлів і телят, а Свою власну. Він приніс її і з нею ввійшов до Святе Святих, здобувши вічну спокуту за всіх нас.¹³⁻¹⁴Бо якщо кров козлів і биків або попіл телиці покропили тих, хто був розбещений, і відновили їх до тілесної чистоти, то наскільки ж дієвішою буде кров Христова! Духом Святим приніс Він Себе, бездоганного, Богу в пожертву. Тож Його кров очистить нашу свідомість від злих вчинків, і ми зможемо поклонятися живому Богу.

¹⁵Через це Христос — посередник у новій Угоді між Богом і людьми. Він прийняв смерть, аби принести спокуту людям за гріхи, вчинені в час першої Угоди. Завдяки цьому Христовому посередництву люди, покликані Богом, одержать обіцяну вічну спадщину.

¹⁶Для того, щоб заповіту набути сили, необхідно довести смерть того, хто заповідає.¹⁷Бо заповіт може діяти лише після смерті заповідника, а поки він живий, заповіт не матиме сили.¹⁸Ось чому навіть попередній Заповіт не діяв без крові.¹⁹Бо коли Мойсей оголосував усім людям кожну заповідь Закону, він брав кров телят і козлів, розведену водою, червлену вовни, іссоп¹ і кропив саму Книгу Закону і всіх людей,²⁰і казав: «Це кров Угоди, який Бог наказував

¹ 9:19 іссоп Запашна рослина, яка використовувалася в юдейських обрядах як кропило.

вам коритися».² ²¹Так само він кропив кров'ю і намет, і все, що використовувалося в обрядах поклоніння.²²Зрештою, за Законом, майже все мусить бути очищене кров'ю. А без кровопролиття не може бути прощення³.

Христова жртва спокутувала гріхи

²³То було необхідно, щоб подоби речей Небесних були освячені земними пожертвами, але самі Небесні речі повинні бути освячені жертвами досконалішими, ніж ці.²⁴Бо Христос ввійшов не до рукотворної святині, подоби справжньої, Він потрапив на самі Небеса, щоб тутерев явитися за нас перед Богом.

²⁵І не для того, щоб знову й знову приносити Себе в жертву. То лише звичайні первосвященики входять до Святе Святих щороку з несвоєю кров'ю⁴.²⁶Якби й Він так робив, то мусив би приносити Себе в жертву багаторазово від самого сотворіння світу. Ні, Христос прийшов один раз на прикінці часів, щоб знищити гріх, принісши Себе в жертву.

²⁷Доля людей — померти один раз, і після цього постати перед Судом.²⁸Так і Христос приніс Себе в жертву один раз, щоб спокутувати гріхи багатьох людей. І вдруге Він з'явиться, але не для того, щоб знищити гріх, а щоб спасти тих, хто чекає на Нього.

Христова жртва дарує нам очищення

10 ¹У Законі була лише тінь того добра, що має прийти. В ньому немає чіткого відображення справжнього добра. Тож він, з пожертвами, що приносяться з року в рік, ніколи не зробить досконалими тих, хто приходить поклонитися Богу.²А якби міг, то чи не перестали б люди приносити ці жертви? Адже ті, хто поклоняються Богу, могли б воднораз і назавжди очиститися й ніколи більше не відчувати вини за свої гріхи.³Власне, навпаки, через ті

² 9:20 Цитата приведена з книги Вих. 24:8.

³ 9:22 Зрештою... прощення Див.: Лев. 17:11.

⁴ 9:25 і не... кров'ю Див.: Вих. 30:10.

жертви люди згадують про гріхи.⁴Бо ж неможливо цаповою та бичною кров'ю змити гріхи.

⁵Через те, коли Христос входив у світ, Він казав:

«Ти не жадав ні пожертви, ні приношення,
лише тіло Ти Мені наготовував.
⁶ Не мав Ти втіхи в спалених
пожертвах
та в приношеннях за гріх.

⁷ Тоді Я сказав: „Ось Я прийшов!
Як сказано про Мене у книзі
Закону,
явився Я здійснити Твою волю, о
Боже”.

Псалми 40:7-9

⁸Насамперед Він сказав: «Ти не жадав і не мав втіхи з пожертв і підношень, від спалених пожертв та в пожертвах за гріх». (Хоч Закон і вимагав цього). ⁹А потім Він сказав: «Явився Я здійснити Твою волю». Отже, Він перше скасовує, щоб установити друге.¹⁰А саме завдяки волі Божій ми одержали святість. Бо Ісус Христос пожертвує Тілом Своїм навічно.

Христова жертва — досконала

¹¹Кожен священик стає і щодня виконує свої священицькі обов'язки. Щоразу він приносить такі самі жертви, але вони ніколи не знімають гріхів.¹²А коли Христос приніс одну жертву за гріхи на всі часи, Він зайняв Своє місце по праву руку від Бога.¹³І тепер Він чекає миті, коли вороги Його впадуть до Його ніг¹. ¹⁴Бо однією жертвою Він приніс досконалість на всі часи для тих, кому дано святість.¹⁵Про це нам і Дух Святий свідчить. По-перше, Він твердить:

¹⁶ «Настануть дні, коли Я укладу Нову Угоду²
з моїм народом, — так сказав
Господь. —

Законом просвітлю Я серця людей,
і в їхнім розумі Я напишу його».

¹⁷Потім він каже:

¹ 10:13 коли... Його ніг Або «підкоряться Його владі».

² 10:16 Нову Угоду Або «Кращу Угоду», яку Господь дав людям через Ісуса Христа. Див.: «Заповіт».

«І Я ніколи вже не пам'ятатиму
їхні гріхи і злі вчинки».

Еремія 31:33-34

¹⁸Там, де гріхи прощені, приносити за них жертви немає потреби.

Рушаймо до Бога

¹⁹Ось чому, брати і сестри, ми маємо впевненість, що потрапимо до Святеї Святих завдяки крові Ісусовій.²⁰Ми потрапимо туди новим і живим шляхом, який відкрив нам Ісус крізь завісу, тобто через Тіло Його.²¹Бо ми маємо величого Первосвященика, Який править храмом Божим.²²Тож наблизимося до Бога зі щирими, повними твердої віри серцями, очищеними від нечистого сумління, омивши тіла свої чистою водою.²³Будьмо непохитні в тій надії, яку ми маємо, завжди навчаючи інших про неї. Адже ми сповнені віри у те, що Господь виконає усе, що обіцяєв.

Підтримуймо одне одного

²⁴Ми повинні думати одне про одного, та спонукати одне одного до любові й добрих вчинків.²⁵Не дамо припинитися нашим зустрічам, як то дехто намагається. Навпаки, підтримуймо одне одного дедалі дужче. Адже ми бачимо, як наближається День.

Не відвртайтеся від Христа

²⁶Бо якщо ми й далі свідомо грішимо після того, як пізнали істину, тоді вже ніякими пожертвами за гріхи нам не очиститися.²⁷А буде лише жахливе очікування суду й лютого вогню, що зжере всіх, хто протистоїть Богу.

²⁸Кожен, хто відмовляється від Закону Мойсея, був безжалісно відданий на смерть за свідченнями двох або трох свідків.²⁹Уявіть же, наскільки гіршу кару заслуговує той, хто ногами топтав Сина Божого³, хто нечестивою вважає кров Заповіту, що освятила його, хто зневажав Дух милості!³⁰Адже нам відомий Той, Хто сказав: «Мені належить

³ 10:29 ногами топтав Сина Божого Або «не приховує презирства до Ісуса Христа».

помста, Я відомщу»¹. І ще Він сказав: «Господь судитиме народ Свій»². ³¹То жахлива річ — отримати покарання від рук живого Бога.

Не втрачайте мужності

³²Пригадайте ті перші дні, коли ви були щойно осяяні світлом Благовісті. Багато боротьби й страждань випало тоді на вашу долю, але ви все витерпіли. ³³Часом вас самих виставляли на привеселодну зневагу й страждання. Іншим разом ви поділяли долю таких же упосліджених. ³⁴Ви розділяли страждання тих, хто був в ув'язненні, і з радістю сприймали, коли у вас відбирали ваше майно. Бо ви знали, що володієте чимось кращим, таким, що буде з вами завжди.

³⁵Не полишайте ж мужності своєї, вона принесе вам велику винагороду. ³⁶Ви мусите бути наполегливі, щоб виконати Божу волю й тоді отримати обіцянє Ним. ³⁷Бо оськаже Господь:

«Ось вже скоро прийде Той, Кому
прийти належить,
й Він не забариться.

³⁸Праведна людина житиме вірою в
Мене.

Якщо ж хто злякаючись,
відвернеться від Господа,
той не отримає милості від
Мене». *Авакум 2:3-4*

(у грецькому *Старому Заповіті*).

³⁹Але ми не належимо до тих, хто відвернеться й заблукає. Ні, ми ті люди, які мають віру й спасіння.

Віра

11 ¹Що ж це означає — віра? Це значить бути певним у тому, на що сподіваєшся. Вона є доказом того, що щось є дійсне, навіть якщо ми не можемо того побачити. ²Саме через таку віру в минулі часи наші предки здобули прихильність Божу.

³Завдяки вірі ми розуміємо, що всес-

¹ 10:30 Цитата приведена з книги Повт. Закону 32:35.

² 10:30 Цитата приведена з книги Повт. Закону 32:36 та Пс. 135:14.

віт був створений за Божим наказом. Тобто видиме було створене з невидимого.

⁴Завдяки вірі Авель приніс Богу крашу пожертву, ніж Каїн. Завдяки вірі Авель був визнаний праведним, оскільки Бог схвалив його дарунок. Завдяки вірі він і зараз все ще промовляє до нас, незважаючи на те, що помер.

⁵Завдяки вірі Енох був перенесений Богом до іншого життя, не спізнивши смерті. І ніхто не міг знайти його, бо ж Бог забрав його, адже до перенесення він додговід Господу. ⁶А без віри стати мілим Всешиньому неможливо. Бо той, хто йде до Бога, мусить вірити в Його існування, а також у те, що Він нагородить тих, хто шукає Його.

⁷Завдяки вірі Ної, попереджений про речі невидимі, послухався Господа і збудував ковчег, тим самим врятувавши свою родину. Своєю вірою він довів, що світ був неправий, і став одним з тих, хто здобув праведність через віру свою.

⁸Завдяки вірі Авраам, покликаний Богом, підкорився й вирушив у ту землю, яку йому належало одержати як спадщину. Він пішов, хоча й не знав, куди йде. ⁹Покладаючись на віру, він мешкав у землі, обіцянкої Господом, як чужинець у далекій країні. Він жив у наметах, разом з Ісааком та Яковом, такими ж, як і він, спадкоємцями Божої обітниці. ¹⁰Він зробив це, бо дивився вперед і бачив місто³, зведене на справжній основі: місто, задумане й збудоване Богом.

¹¹Завдяки вірі і всупереч тому, що Сара вже була немічна зачати дитину, та й Авраам був вже дуже старий, Бог їм дав благословення мати дітей, бо повірив він в Господню обіцянку. ¹²І от від одного чоловіка, вже майже омертвленого, пішли нащадки, такі ж численні, як зірки небесні, такі ж незліченні, як пісок морський.

¹³Усі ті великі люди до смерті не втра-

³ 11:10 місто Духовне місто де народ Господній живе разом із Богом. Він також має називу «Небесний Єрусалим». Див.: Ев. 12:22.

чали віри. Вони не мали обіцяного за життя, але бачили його звіддалік і вітали прихід його. Вони відкрито прийняли усвідомлення того, що вони лише тимчасові гости, чужинці на цій землі.¹⁴ Ті, хто говорять так, ясно показують, що вони очікують на свою власну землю.¹⁵ Якби вони думали про землю, яку залишили, то мали б змогу повернутися туди.¹⁶ Та навпаки, вони мріють про країну крашу — Небесну. Через те є Бог не соромиться називатися їхнім Богом, адже Він приготував їм місто.

¹⁷ Завдяки вірі Авраам, коли Бог випробував його, запропонував у жертву Ісаака. Так, той, хто одержав обітницю, був готовий пожертвувати своїм єдиним сином.¹⁸ І Бог сказав йому: «Це від Ісаака підуть твої нащадки»¹.

¹⁹ Авраам вірив, що Бог може навіть воскресити людей з мертвих. Адже справді, зупинивши Авраама, Він повернув Ісаака з мертвих.

²⁰ З вірою Ісаак благословив на майбутнє Якова та Ісава.

²¹ Завдяки вірі Яків, коли помирав, благословив кожного з Йосипових синів, схилившись на верх свого ціпка.

²² Завдяки вірі Йосип, наприкінці життя свого, сказав про вихід народу ізраїльського з Єгипту, а також дав настанови щодо того, як бути з його останками.

²³ Завдяки вірі батьки Мойсеєві, коли він народився, три місяці переховували його, бо він був надзвичайно вродливим дитям. Вони не злякалися фараонового наказу.

²⁴ Завдяки вірі Мойсей, уже в дорослом віці, відмовився, щоб його називали сином фараонової дочки.²⁵ Він обрав собі інший шлях: зносити труднощі разом із народом Божим, аніж насолоджуватися плинними радощами, що приносять гріх.²⁶ Страждання за Христа Мойсей вважав більшим багатством, ніж усі скарби Єгипту. Адже він дивився далеко вперед і бачив там свою винагороду.

¹ 11:18 Цитата приведена з книги Бут. 21:12.

²⁷ Завдяки вірі залишив він Єгипет, не злякавшись гніву царського. І наполегливість його була такою, ніби він бачив Господа, Який насправді є невидимим.²⁸ Покладаючись на віру, відсвяткував він Пасху й окроплення кров'ю, щоб ангел смерті² не торкнувся жодного з первістків народу ізраїльського.

²⁹ Завдяки вірі люди ізраїльські перетнули Червоне море так, ніби пройшли суходолом. Та коли те саме намірилися зробити египтяні, їх поглинула вода.

³⁰ Завдяки вірі стіни ерихонські впали після того, як люди обходили навколо міста сім днів.

³¹ Завдяки вірі розпусниця Рааб уникла смерті разом з іншими непокірними за те, що вона дала дружній притулок двом вивідникам.

³² Чи треба мені продовжувати наводити приклади? Не стане мені часу, щоб розповісти про Гедеона, Варака, Самсона, Єффая, Давида, Самуїла і пророків.

³³ Покладаючись на їхню непохитну віру, вони рятували царства, встановлювали справедливість між людьми, і через те дістали Божі обітниці. Вони замикали пашці левам,³⁴ вгамовували лють вогню, їх не брав меч. Ті, хто були немічними, набували силу, а в битві ставали могутніми й змушували тікати ворожі війська.

³⁵ Загиблі вставали з мертвих і поверталися до своїх жінок. Інших було віддано на тортури, їх вони відмовлялися від полегшення своєї долі. Тож після смерті ті люди могли здобути краще життя.

³⁶ Дехто зазнав збиткування й батога, дехто — кайданів та в'язниць.³⁷ Їх побивали камінням, розпиливали на піл, рубали мечами. Вони носили овечі й козячі шкури, жили в злиднях, та пройшли через переслідування і труднощі.³⁸ Світ був не гідним іх. Вони блукали в пустелях і горах, мешкали в печерах і провалах земних.

³⁹ Вони догодили Богу, але не одержали обіцяного Ім.⁴⁰ Всевишній приго-

² 11:28 ангел смерті Буквально «руйнівник». Щоб покарати египтян, Господь послав ангела вбити усіх первістків в кожній родині. Див.: Вих. 12:29–32.

тував для нас дещо краще, бо прагнув нашої досконалості, але тільки разом з нами вони отримають благословення.

Наслідуймо приклад Христа

12 ¹Завдяки тим великим людям, ми маємо так багато прикладів не-похитної віри. Тож відкіньмо все, що перешкоджає нам подолати відстань і перемогти в змаганнях; усе що уповається наш біг, разом із гріхом, який постійно примушує нас падати. ²Хай завжді перед очима нашими буде Ісус, наш Провідник у вірі, Який приведе її до досконалості. Заради радості, що чекала на Нього, Христос витерпів страту на хресті й, прийнявши цю ганьбу, тепер посів Своє місце по праву руку від Божого престолу. ³Пам'ятайте про Нього, Хто виніс таку наругу з боку грішників, щоб ви тепер не занепадали духом й не полишили ваші старання.

Бог — наш батько

⁴Ваша боротьба з гріхом ще не стала для вас боротьбою до смерті. ⁵Ви — діти Господні. Тож невже ви забули слова втіхи, звернені до вас:

«Мій сину, не нехтуй покаранням
Господнім
і докори Його не вважай тягарем.
⁶ Бо суворість Господня — тим, кого
Він любить,
й покарання Його — тим,
кого вважає за Своїх дітей».

Книга Приказок Соломонових 3:11–12

⁷Терпіть недолю як Батьківське покарання: то Бог суворий з вами як зі Своїми дітьми. Но ж яку дитину батько не карає? ⁸Якщо ж ніхто вас не карає (кожну дитину карають), то, значить, ви не є законними дітьми, ви не є справжніми синами. ⁹Крім того, всі ми маємо батьків — людей, які виховують нас і яких ми поважаємо. Тож наскільки більше мусимо ми підкорятися нашому духовному Батькові, щоб жити. ¹⁰Суворість наших земних батьків — нетривала. Вони суворі з нами мірою свого розуміння, а Бог суворий з нами для

того, щоб ми могли розділити з Ним Його святість. ¹¹Немає такої кари, яка б здавалася приємною, бо вона завдає болю, але згодом, тим, хто навчений нею, вона приносить мирний врожай праведного життя.

Як треба жити

¹²Тож підніміть свої охлялі руки й зміцніть немічні коліна. ¹³Живіть праведним життям, щоб отримати порятунок, і щоб неміч не спричинила вашу загибель.

¹⁴Прагніть жити в мірі з усіма людьми. Тримайтесь подалі від гріха, та прагніть святого життя, бо без цього ніхто не зможе побачити Господа. ¹⁵Пильнуйте, щоб ніхто не втратив милості та віри Божої і став подібний до гіркої рослини, яка створить ускладнення для вас і отруйть багатьох інших. ¹⁶Пильнуйте, щоб ніхто не став розпузником або безбожником, як той Ісав¹, що свої права старшого сина віддав за тарілку їжі. ¹⁷А потім, як ви знаєте, коли він хотів успадкувати благословення, то був відштовхнутий своїм батьком. І хоч лив сльози, але змінити нічого не міг.

¹⁸Ви не прийшли до місця, яке можна побачити або торкнутись, подібно до гори, которую бачив народ ізраїльський, що горить вогнем, та вкрита темрявой, мороком й бурею. ¹⁹Ви не почули звуків сурми й голосу, що промовляє слова, після яких кожен благав, щоб більше не було до нього ніяких слів. ²⁰Бо не могли вони витримати того, що було наказано їм: «Якщо хоча б тварина торкнеться тієї гори, то враз повинна бути побита камінням»². ²¹Видовище було таким жахливим, що Мойсей промовив: «Я тримчу від страху»^{3,4}.

²²Але ви прийшли до гори Сіон, до міста Бога живого — Небесного Єрусалиму⁵, до тисяч і тисяч радісних Ангелів,

¹12:16 Ісав Син патріарха Ісаака й старший брат Якова.

²12:20 Цитата приведена з книги Вих. 19:12–13.

³12:21 Цитата приведена з книги Повт. Закону 9:19.

⁴12:18–21 Про ці події розповідається у книзі Вих. 19.

⁵12:22 Єрусалим У цьому вірші мається на увазі духовне місто Єрусалим, де живимуть люди Боги.

які зібралися разом на свято.²³Ви прийшли на зібрання першородних синів¹ Божих, чиї імена написані на небесах. Ви прийшли до Бога — Судді всіх людей. Ви прийшли до душ праведників, які вже стали досконалими.²⁴Ви прийшли до Ісуса, Який приніс Новий Заповіт Своєму народу. Ви прийшли до крові, якою окропляють² і яка свідчить нам про кращі речі, ніж кров Авелева.

²⁵Будьте обережні і не відмовляйтеся слухати Господа, коли Він говорить. Якщо ті, хто відмовилися слухати Його попередження на землі, не уникли своєї долі, то чи не важче буде їм, коли Всешиїй попереджатиме їх з небес?²⁶Того разу голос Його потряс землю, а тепер Він пообіцяв: «Ще раз Я потрясу не лише землю, а й небеса»³.²⁷Слова «ще раз» означають, що все створене — нестійке, що воно буде знищене, а те, чого потрясти неможливо, залишиться незмінним.

²⁸Отже, якщо ми дістаємо царство, яке не можна потрясти, то будьмо відчутні, і служитимемо Богу з пошаною і страхом.²⁹Бо наш Бог, немов вогонь палочний, який може знищити нас.

13 ¹Тож любить одне одного як брати і сестри у Христі.²Ніколи не забувайте про гостинність, адже дехто був гостинний до Ангелів, навіть не відзначивши їх.

³Пам'ятайте про у'язнених так, ніби ви у'язнені разом з ними. Пам'ятайте про тих, хто страждає, розуміючи, що й ви самі можете зазнати таких страждань.

⁴Шануйте шлюб; сімейне ложе мусить бути непорочним. Бо розпусників і перелюбців Бог засудить.

⁵Не зв'язуйте своє життя з любов'ю до грошей, задовольняйтесь тим, що маєте. Адже Бог сказав:

«Я вас ніколи не залишу.

Від вас ніколи не відмовлюсь».

Повторення Закону 31:6

¹ 12:23 першородних синів Або «першітків». Перша дитина в родині, яка отримувала особливі благословення. Усі діти Божі отримують від Бога особливі благословення.

² 12:24 кров... окропляють Кров (смерть) Христова.

³ 12:26 Цитата приведена з книги Ог. 2:6.

⁶Тож ми можемо впевнено сказати:

«Господь — моя підтримка;

Я не боятимусь нічого.

Що люди можуть мені заподіяти?»

Псалми 118:6

⁷Пам'ятайте наставників своїх, які навчили вас Слову Божому. Зважайте на те, як жили і померли вони, та наслідуйте віру їхню.⁸Ісус Христос — незмінний вчора, сьогодні й завжди.

⁹Не дозволяйте збити себе з путі різним непевним ученням. Шукаючи духовні сили, покладайтесь тільки на Божу милість, а не на правила про їжу. Ніхто ніколи не мав вигоди, підтримуючи ті закони.

¹⁰Ми маємо жертвовник⁴, з якого не мають права істи ті, хто служить у святому наметі.¹¹Юдейські первосвященики беруть кров забитих тварин до Святе Святих⁵. Вони приносять її в жертву за гріхи, а туші спалюють за табором.

¹²Так і Ісус страждав за міською брамою, щоб дати Своїм людям святість через Свою кров.¹³Ось чому ходімо до Його за межі табору, й розділимо Його зганьблену долю.¹⁴Бо у нас тут немає вічного міста, ми тільки шукаємо прийдешнє місто.

¹⁵Тож через Ісуса повинні постійно приносити пожертву Господу, тобто хвалу з уст наших, що визнають Його Ім'я.¹⁶І не забуваймо творити добро й ділітися тим, що маємо, з іншими, бо такі жертви милі Богу.

¹⁷Слухайте наставників своїх, тому що вони відповідальні за ваш духовний ріст. Коріться їм, щоб вони могли виконувати свою справу з радістю й без гірких зіткань, бо це корисне для вас.

¹⁸Продовжуйте молитися за нас. Ми впевнені у своєї праці, бо з чистим сумлінням робимо все, що є найкращим.

¹⁹Особливо ж благаю вас молитися, щоб Бог швидше повернув мене до вас.

²⁰⁻²¹Хай Бог миру, Який, через кров Нового Заповіту, воскресив з мертвих

⁴ 13:10 жертвовник Або «пожертва», тобто пожертва Ісуса Христса, Який віддав Своє життя за гріхи людства.

⁵ 13:11 Святе Святих Місце у святому наметі або храмі, де первосвященик знаходився у Божій присутності.

великого Пастиря стада Божого, нашого Господа Ісуса, знарядить вас усім добрим, щоб ви могли здійснити Його волю: зробити усе, що приємне для Нього, через Ісуса Христа, Якому нехай буде слава навічно. Амінь.

²²Благаю вас, брати і сестри, прийняті з терпінням мое послання підтримки. Зрештою, це короткий лист. ²³Я хочу,

щоб ви знали, що брат наш Тимофій¹ звільнений з в'язниці. Якщо він встигне прибути, то ми з ним будемо разом, коли я побачу вас. ²⁴Передавайте наши вітання всім вашим наставникам і всім Божим людям. Шлють вам вітання ваші браття з Італії. ²⁵Хай милість Божа буде з вами всіма.

¹ 13:23 Тимофій Учень і сподвижник Павла.

Соборне Послання

Якова

Вітання

1 Вітання від Якова, слуги Всешинього Бога і Господа Ісуса Христа, всім Божим людям¹, розпорощеним по світу!

Про віру і мудрість

²Брати і сестри мої, вважайте для себе за радість велику, коли на долю вашу випадають різні випробування. ³Бо ви ж знаєте, що віра, проходячи через випробування, народжує терпіння. ⁴Нехай ваше терпіння якнайкраще себе виявляє у всьому, що ви робите. Тож ви зможете стати досконалими й довершеними, щоб нічого вам не бракувало.

⁵Отже, якщо комусь із вас бракує мудрості, то нехай просить у Бога. Він щедро і з радістю дарує всім людям і не дорікає ні кому. ⁶Але треба просити з вірою і без сумнівів. Той, хто сумнівається, подібний до хвилі морської, яку ганяє і носить вітер. ⁷Нехай така людина й не сподівається щось дістати від Господа, ⁸бо вона думає про різні справи одночасно і ніколи не може вирішити, що їй далі робити.

Про справжнє багатство

⁹Якщо віруючий бідний, нехай пишеться з того, що Бог дав йому духовне багатство². ¹⁰А багатий нехай пишеться з приниження свого, бо дні його минуть³, наче дика квітка. ¹¹Як сонце сходить і спека настає, квітка в'яне, цвіт

¹ **Божим людям** Буквально «двадцять племенам». Усі віруючі у Христа подібні до двадцяти племен ізраїльського народу, який був обраний Богом у часи Старого Заповіту.

² **духовне багатство** Або «вважає його важливим».

³ **бо дні його минуть** Або «багатства не продовжать його життя».

її опадає, і краса зникає, так само й багатий загине разом зі справами своїми.

Випробування не йдуть від Бога

¹²Щаслива та людина, яка стоїть перед спокусами і залишається непохитною, бо як подолає їх, то дістане вінець життя вічного, якого Бог обіцяв тим, хто любить Його. ¹³Ніхто у спокусі не повинен казати: «Це мене Бог спокушає». Бог не має нічого спільногого зі злом. Він ніколи нікого не спокушає. ¹⁴Спокушають людину її ж власні бажання, які зваблюють і затягують її. ¹⁵Тоді бажання породжують гріх, а гріх, як утвердиться, породжує смерть.

¹⁶Брати і сестри мої любі, не дозволяйте обдурювати себе. ¹⁷Кожен добрий і довершений дар приходить згори, від Отця, Який створив усі світила небесні. Бог є постійним і незмінним. ¹⁸Він назав нас дітьми Своїми в Посланні істинному, щоб стали ми найважливішими з усіх Його створін.

¹⁹Пам'ятайте це, брати і сестри мої: намагайтесь більше слухати, ніж говорити, і не піддавайтесь гніву. ²⁰Гнів людський стоїть на заваді життю праведному, якого вимагає Бог.

Виконавці Божого Слова

²¹Отож відкіньте усіляку нечистоту й зло в своєму житті, яких так багато. Прийміть покірливо вчення Боже, що посіяне в серцях ваших і може спасти душі ваші.

²²Виконуйте Слово Боже, а не лише слухайте Його, бо інакше ви обдурюєте самі себе. ²³Хто тільки слухає Слово Боже, та не виконує його, той подібний

до людини, яка дивиться на своє відображення в дзеркалі.²⁴ Вона пильно дивиться на себе, а як відйде, тієї ж миті забуде, як виглядає.²⁵ Досконалий Закон Божий несе свободу людям. І той, хто уважно вивчає його й живе згідно з ним, хто втілює його в своє життя, а не просто, вислухавши, забуває, той неодмінно отримає благословення Боже.

Справжня побожність

²⁶ Якщо хтось вважає себе побожним, та не вгамовує язика свого, він лише обманює себе. Побожність цієї людини нічого не варта.²⁷ Побожність же, чиста й непорочна перед Богом і Отцем, виявляється в піклуванні про вдів та сиріт, які знаходяться в скруті, та у збереженні себе самого у чистоті від лихого світу.

Полюбіть близькіного свого

2 ¹Любі брати і сестри мої, тримайтеся віри в нашого славного Господа Ісуса Христа. Не ставтеся до одних людей краще, ніж до інших.² Скажімо, прийдуть на ваше зібрання людина в гарному вбранині та з золотим перснем і бідна людина у зношенному одязі.³ Якщо ви виявите особливу увагу тому, хто в пишному вбранині і скажете: «Сідай тут, на гарному місці», а до бідного: «Стій там» або «Сідай біля ніг моїх» — ⁴чи не є свідченням того, що ви поділяєте людей на більш і менш важливих? Таким чином, ви стаєте непобожними суддею з лихими думками.

⁵ Слухайте ж, любі брати і сестри мої! Чи не вибрали Бога бідних цього світу бути багатими вірою й спадкоємцями Царства, яке Бог обіцяв тим, хто любить Його?⁶ А ви зневажили убогих! Та хіба ж не багаті пригноблюють вас? Хіба не вони тягнуть вас до суду?⁷ Ті хіба не вони паплюжать добре ім'я Христа, котре було дано вам?

⁸ Якщо ви справді виконуєте царський Закон, що записаний у Святому Писанні: «Люби близькіного¹ свого, як

себе самого»² — то чините праведно. ⁹ Та коли ви щось робите, зважаючи на особу, ви чините гріх, і будете покарані як порушники Закону.¹⁰ Бо хто дотримується Закону в цілому, але порушує його в чомусь одному, той вважатиметься порушником усього Закону.¹¹ Всевишній, Який заповідав: «Не чини перелюбу»³, також сказав: «Не вбивай»⁴. Отож, якщо не чиниш перелюбу, але вбиваєш, то ти є порушником усього Закону.

¹² Говори і дій як людина, яку судитимуть за Законом, що дає свободу.¹³ Бо суд Божий буде безжалісним до того, хто не виявляв милосердя. Проте милосердний не боятиметься суду.

Віра й добре справи

¹⁴ Брракти і сестри мої, яка з того користь, коли людина стверджує, що має віру, але нічого не робить на підтвердження тієї віри? Хіба може така віра спасті?¹⁵ Скажімо, брат або сестра мають потребу в одязі або їжі повсякденній,¹⁶ а хтось із вас їм каже: «Я сподіваюсь, що ти в теплі і маеш, що їсти. Іди собі з миром!» — але не дасть необхідного. Чи буде з цього користь?¹⁷ Так само й віра: якщо вона не супроводжується вчинками, то сама по собі вона мертві.

¹⁸ Хтось може сказати: «У тебе віра, а в мене вчинки. Але кажу вам: без справ неможна довести, що ви маєте віру, а я виявлюю свою віру у добрих вчинках своїх.¹⁹ Ти віриш, що Бог єдиний? Добре! Але навіть демони вірять у це і тримтять від страху».

²⁰ Нерозумний! Ти хочеш доказів того, що віра без діл мертві?²¹ Хіба предок наш Авраам не був виправданий Богом за вчинки свої, коли приносив у жертву свого сина Ісаака?²² Як бачите, віра сприяла вчинкам його і ставала довершеною завдяки ділам.²³ Отак

допомоги.

² 2:8 Цитата приведена з книги Лев. 19:18.

³ 2:11 Цитата приведена з книг Вих. 20:14 та Повт. Закону 5:18.

⁴ 2:11 Цитата приведена з книг Вих. 20:13 та Повт. Закону 5:17.

здійснилося сказане у Святому Писанні: «Авраам вірив у Бога, й ця віра була зарахована йому у праведність»¹, і тому Авраам був названий другом Бога². ²⁴Отож ви бачите, що людину перед Богом виправдовують її вчинки, а не сама лише віра.

²⁵І так само хіба не була розпушниця Рааб виправдана перед Богом за свої вчинки, коли надала притулок шпигунам і допомогла їм утекти іншою дорогою?³ ²⁶Ось чому, як тіло мертвє без духу, так і віра мертвів без діла!

Стежте за тим, що говорите

3 ¹Брати і сестри мої, небагатьом із вас доведеться стати вчителями, бо ви ж знаєте, що вчителів чекає більш суровий суд.

²Я попереджаю про це, оскільки всіми часто впадаємо в гріх. І якщо люди на не грішить у словах своїх, то вона досконала, та вміє тіло своє контролювати. ³Ми вкладаємо вуздечки до рота коням, щоб вони слухалися нас і ми могли керувати всім їхнім тілом. ⁴Це справедливо й щодо кораблів: хоч які вони великі, і хоч якими б їх сильними вітрилами носило, але ж воля керманича скеровує їх дуже невеличким кермом.

⁵Отак і язик наш, хоч і невеличка частка тіла, а багатьма ділами великими вихваляється. Від маленького полум'я може згоріти цілий ліс. ⁶Язик — це полум'я. Він є осередком зла поміж частин нашого тіла. Він оскверняє все тіло і спалює все наше буття. Сам же язик запалюється від пекельного вогню.

⁷Різноманітних звірів, птахів, пазунів, різні морські створіння людина може приборкати і приборкала. ⁸Але жодна людина не може приборкати язик. Він є злом нестримним, повним смертельної отрути. ⁹Ним ми прославляємо Господа і Отця і ним же проклинаємо людей, які створені за подобою Божою⁴. ¹⁰Ті ж самі уста і благослов-

¹2:23 Цитата приведена з книги Бут. 15:6.

²2:23 Цитата приведена з книжки Хр. 20:7 та Іс. 41:8.

³2:25 **і так... дорогою?** Див.: Іс. Навін. 2:1–21.

⁴3:9 **Ним ми... Божою** Див.: Бут. 1:21.

ляють, і проклинають. Брати і сестри мої, так не повинно бути. ¹¹Хіба можуть з одного джерела текти чиста й брудна вода? ¹²Брати і сестри мої, чи може фігово дерево родити оливки, а виноград — смокви? Отак і солона та прісна вода не течуть з одного джерела.

Справжня мудрість

¹³Хто серед нас насправді мудрий та розумний? Нехай той доведе це доброю поведінкою, своїми смиренними вчинками, породженими мудрістю.

¹⁴Та якщо серце ваше сповнене гіркої заздрості й себелюбства, то у вас немає підстав вихвалятися, бо це просто приховання брехні за істину. ¹⁵Це не та мудрість, що сходить з небес, а земна, недуховна й диявольська. ¹⁶Бо там, де є заздрість й себелюбство, там безладдя і усіляке лихо. ¹⁷А мудрість, що сходить з небес, насамперед чиста, по-друге, мирна, добра, покірлива, багата на милосердя і добрі справи. Вона неупереджена і щира. ¹⁸Плоди праведності отримають ті, хто мирно працює, щоб досягти миру.

Присвячуйте себе Богу

4 ¹Звідки виникають ворожнеча і сварки між вами? Чи не від егоїстичних бажань, що вирукують у ваших тілах? ²Ви чогось бажаєте, та все ж не одержуєте. Ви вбиваєте, заздрите іншим, і все одно не можете одержати того, що бажаєте. Ви сваритеся і ворогуєте, бо не просите Бога. ³Та коли ви просите, то не одержуєте, бо просите ви не на добро, а для того, щоб використати це для свого задоволення.

⁴Невірні, хіба ви не знаєте, що любов до земного життя, те ж саме, що й ворожнеча з Богом? Той, хто хоче бути в дружбі зі світом, стає ворогом Бога.

⁵Чи ви думаете, що у Святому Писанні даремно сказано: «Дух, який Бог вселив у нас, любить ревно»⁵. ⁶Але Всешишній

⁵4:5 **Чи ви... ревно** Або «Бог палко бажає Духа, який Він дав нам». Інший варіант перекладу: «Дух, котрий Бог дав нам — повний ревнівих бажань». Див.: Вих. 20:5.

дав нам ще більшу милість, ось чому сказано у Писанні: «Бог — проти пихатих, покірливим Він дарує благодать»¹.

Підкоряймося Богу

⁷Тож підкоріться Богу. Спротивляйтесь дияволові, і він утече від вас. ⁸Наблизьтеся до Бога, і Він наблизиться до вас. Омийте руки свої грішні й очистіть ваше життя від гріха². Не слідуйте водночас за Богом і світом! ⁹Сумуйте, страждайте і плачте! Нехай сміх ваш обернеться в сльози, а радість — в смуток. ¹⁰Станьте покірними перед Богом, і Він вознесе вас.

Не судіть одне одного

¹¹Брати і сестри, не судіть одне одного, бо хто лихословить про свого брата або сестри своїХристі, чи осуджує їх, насправді ганьбить і осуджує Закон. А коли людина судить Закон, то вона стає не виконавцем його, а суддею. ¹²Є лише один Законодавець і Суддя, Який може спасти чи погубити. А хто ти такий, щоб судити ближнього?

Покладаймося на Бога

¹³Деякі з вас казатимуть: «Сьогодні або завтра вирушимо ми в те чи інше місто, де пробудемо рік. Там ми будемо торгувати й заробляти гроши». ¹⁴Але ви ж не знаєте, що станеться у вашому житті завтра. Бо ваше життя, неначе туман, який з'являється на деякий час, а потім зникає. ¹⁵Натомість необхідно казати: «Як буде на те воля Божа, ми будемо жити і робити так і так».¹⁶Ви ж, пишаючись, вихваляєтеся, а таке вихваляння — зло! ¹⁷Отже, коли ви знаєте, як творити добро, та не робите його, точините гріх!

Багатих буде покарано

5 ¹Слухайте ви, багачі! Плачте й ридайте, бо велике лихо наближається до вас. ²Багатство ваше згніє, а одяг ваш міль поточить. ³Золото й срібло ваше

^{1 4:6} Цитата приведена з книги Пр. 3:34.

^{2 4:8 очистіть... від гріха} Буквально «тож вимийте руки».

зіржавіє, а та іржа буде свідчити проти вас і з'їсть ваше тіло, неначе вогонь. Ви зібрали скарби свої в останні дні.

Платіть робітникам як належить

⁴Погляньте! Робітники, які обробляли ваші поля і в котрих ви утримали плату, голосять. І бідкання женців дійшли до слуху Господа Саваота³. ⁵Ви жили у розкошах та надмірній насолоді, і розгодувалися⁴, як на заколення. ⁶Ви засуджували і вбивали невинних, які не могли вам протистояти.

Щасливий той, хто вірить і має довготерпіння

⁷Отож будьте терплячі, брати і сестри, аж до дня приходу Господа. Пам'ятайте, хлібороб чекає дорогоцінного врожаю від землі своєї, він терпляче чекає на ранній і пізній дощі⁵. ⁸Ви також маєте чекати терпляче. Не втрачайте надії, бо Господнє пришестя близько. ⁹Браття і сестри, перестаньте скаржитися одне на одного, щоб не бути осудженими. Дивіться, Суддя вже стоїть біля дверей!

¹⁰Браття і сестри, згадайте пророків, котрі говорили від імені Бога, як зразок страждань і довготерпіння. ¹¹Пам'ятайте, що ми вважаємо блаженними тих, хто потерпає. Ви чули про довготерпіння Йова⁶ і знаєте, що після усіх страждань, Господь допоміг йому. Господь — милосердний і співчутливий.

Не присягайтеся

¹²І насамперед, брати і сестри мої, перестаньте присягатися небом і землею чи іншими якимись клятвами. Ваше «так» має бути «так», а «ні» має бути «ні», щоб не бути вам засудженими.

Сила молитви

¹³Якщо хтось із вас потрапив в біду, нехай молиться. А як у радості, хай співає псалми. ¹⁴Якщо хтось із вас занен-

^{3 5:4 Господь Саваот} Одне з імен Бога, означає «Господь Небесних військ». У цьому вірші може також перекладатися як «Господ Всемогутній».

^{4 5:5 розгодувалися} Буквально «ваше серце розжиріло».

^{5 5:7 ранній і пізній дощі} Або «весінні та осінні дощі».

^{6 5:11 Йова} Див.: Книга Йова.

дужав, то нехай покличе старійшин із церкви, щоб вони помолилися за нього, помазавши його олівою¹ в ім'я Господнє. ¹⁵І молитва з вірою спасе недужого, й Господь зцілить його. Якщо він вчинив гріх, то Господь профіцит йому.

¹⁶Отож завжди сповідуйте один одному гріхи, які ви чините, і моліться одне за одного, щоб зцілитися. Бог зглянеться на вас, бо молитва праведників може дуже багато. ¹⁷Ілля був такою ж людиною,

¹ 5:14 помазавши... олівою Оліва використовувалася у медичних цілях.

ною, як і ми з вами. Він палко молився, щоб дощ не падав на землю, і дощу не було на землі три з половиною роки. ¹⁸Потім він знову помолився, і з неба пішов дощ, і земля знову почала давати врожай.

¹⁹Брати і сестри мої, якщо хтось із-поміж вас відійшов від істини, а інший повернув його до неї, ²⁰то знайте, що людина, яка повернула грішника на дорогу правди, врятувала ту людську душу від смерті, та спричинила прощення багатьох гріхів.

Перше Соборне Послання

Апостола Петра

Вітання

1 Вітання від Петра, апостола Ісуса Христа, до вибраних людей, які живуть далеко від рідної країни, і розкидані по Понтії, Галатії, Каппадокії, Азії та Біфінії.

2 Ще з початку світу, згідно з задумом Бога, Отця нашого, через освячення Духом вас було обрано стати Його святым народом. Волею Бога вас було призначено бути слухняними Йому і очищеними завдяки жертовній крові Ісуса Христа.

Благодать і мир нехай вам примножиться!

Віра — коштовніша за золото

3 Благословенний Бог, Отець нашого Господа Ісуса Христа. Великою милістю своєю Він відродив нас до нового життя, яке приносить живу надію завдяки воскресінню Ісуса Христа з мертвих. **4** Це надія на нетлінну, непорочну, нев'янучу спадщину, що чекає нас на небесах.

5 Ви, захищені силою Божою завдяки вірі своїй, знайдете спасіння, яке отримаєте в кінці світу. **6** Радійте з цього, навіть якщо зараз ви й страждаєте від різних випробувань. **7** Випробувана віра ваша — набагато чистіша і коштовніша від золота, яке все ж таки тлінне, хоч і вогнем випробовується. Та коли з'явиться Ісус Христос, бездоганна віра ваша заслужить похвалу, славу і честь.

8Хоча ви й не бачили Христа, але ви любите Його. Навіть якщо ви зараз не можете побачити Його на власні очі, ви віруєте у Нього і сповнюєтесь невимовною славною радістю. **9** Ви досягнете мети своєї віри — спасіння душ ваших.

10 Пророки ретельно вивчали й розшукували все, що стосується цього спасіння. Вони провіщали про обіцяну нам благодать. **11** Дух Христа сповіщав через тих пророків про страждання, і про майбутню славу, яку отримає Ісус, принявши їх. Пророки намагалися зображені ти, про що Дух свідчив: коли це станеться, і яким буде світ у той час. **12**І відкрилося їм, що не собі вони служать, а вам. Це було сповіщено Духом Святым, який зійшов з небес через благовісників. Навіть Ангели бажають дізнатися про все, що знаєте ви.

Заклик до святого життя

13 Тож приготуйте ваш розум для служіння й пильнуйте¹. Всі надії свої покладіть на благодать, що буде дана вам, коли з'явиться Ісус Христос. **14** У минулому ви не мали того розуміння, яке у вас є тепер, тож ви поводилися відповідно з своїми неблагочестивими бажаннями. Проте зараз, ви стали дітьми Бога, отже будьте слухняні Йому. **15** За прикладом Бога, Який обрав вас, прагніть святості в усіх вчинках своїх. **16** Бо сказано у Святому Писанні: «Будьте святі, тому що Я святий»².

17 Якщо називаєте Його Отцем, Який безсторонньо судить вчинки кожного, то живіть з пошаною³ до Нього, поки перебуваєте на цій землі⁴. **18-19** Ви знаєте, що не тлінним сріблом та золотом вас було викуплено від марного життя, якому ви навчилися від ваших пред-

¹ 1:13 **пильнуйте** Або «будьте повні самовладання».

² 1:16 Цитата приведена з книги Лев. 11:44, 45; 19:2, 20:7.

³ 1:17 з пошаною Або «зі страхом».

⁴ 1:17 **перебуваєте на цій землі** Або «тимчасово відвідуєте цю чужу землю».

ків, а дорогоцінною кров'ю чистого і непорочного Ягњати — кров'ю Христа. ²⁰Його було вибрано ще до створення світу, але ж з'явився Він останнім часом лише заради вас. ²¹Завдяки Христу ми повірили в Бога. Він воскресив Ісуса з мертвих і дарував Йому славу, тож ваша віра й надія — на Бога.

²²Тепер, коли ви, сприйнявши Слово правди, очистили душі свої для справжньої братніої любові, любіть одне одного палко й від щирого серця. ²³Ви відродилися не від насіння тлінного, а від життєдайного Слова Божого, яке існуватиме вічно.

У Писанні говориться:

²⁴ «Наше життя подібно до дикої квітки,
а слава людська подібна до цвіту.
Трава засохне, цвіт опаде.
²⁵ Але Слово Боже буде жити вічно».

Ісаї 40:6–8

І це Слово є Доброю Звісткою, яка була проповідувана вам.

Камінь наріжний

2 ¹Позбавимося ж усілякої злоби, обману, лицеміства, заздрощів, різного роду наклепів та обмов. ²Як новонародженні немовлята, котрі потребують молоко, прагніть чистої духовної їжі, щоб від неї зростати для спасіння. ³Бо тепер «ви пізнали Господню доброту»¹.

⁴Прийдіть до Господа Ісуса, Живого Каменя², не прийнятого людьми, але обраного й дорогоцінного Богу. ⁵І ви самі, неначе живе каміння, з якого Бог буде духовний храм³, щоб ви стали святым священицтвом і приносили духовні пожертви, приємні Богу через Ісуса Христа. ⁶У Святому Писанні є такі слова:

«Дивіться, камінь Я кладу наріжний на Сіоні,
дорогоцінний, выбраний.

¹ 2:3 Цитата приведена з книги Пс. 34:9

² 2:4 Живий Камінь Найважливіше каміння в Божому духовному храмі (Його люди).

³ 2:5 храм Буквально «оселя», тобто Божа оселя — місце, де народ Божий поклоняється Йому. У цьому вірші мається на увазі, що суспільність усіх віруючих є духовним храмом, де живе Бог.

I той, хто вірує у нього, не ганьбиться».

Ісаї 28:16

7І цінний він для вас, хто вірує, а для невіруючих:

«Камінь, який будівельники відкинули,
став каменем наріжним».

Псалми 118:22

8Для невіруючих він:

«Камінь, об який спіткаються люди і падають».

Ісаї 8:14

Вони спіткаються, бо не підкорюються Слову Божому. Так Бог призначив, щоб їм було.

9Ви ж люди вибрані, Царські священики, святий народ⁴, який належить Богу. Ви призначені сповіщати людям про великі вчинки Того, Хто покликав вас із темряви гріха у прекрасне Світло Свое.

10 Колись ви не були людьми Божими, а тепер ви — люди, які належать Богу.

Колись ви не знали милості Божої, а зараз ви отримали її⁵.

Живіть для Бога

11Любі друзі, я закликаю вас як чужинців і мандрівників у цьому світі, не піддаватися бажанням тілесним, що ворогують із душою вашою. ¹²Живіть і поводьтеся перед поган, як належить. Хоч вони й звинувачуватимуть вас як грішників, але згодом, побачивши діла ваші добрі, вони прославлять Бога в День пришестя Його.

Будьте покірливі владі

¹³Коріться всім людським владам⁶ заради Господа. ¹⁴Коріться цареві як верховній владі і намісникам, яких він призначив, щоб карати тих, хто чинить зло, і нагороджувати тих, хто чинить добро.

¹⁵Бо воля Божа в тому, щоб, творячи добро, ви змушували мовчачі невіглаєс

⁴ 2:9 святий народ Богі люди називалися святыми тому, що вони очищені через кров Христа і належать лише Богу.

⁵ 2:10 Колись ви... отримали її Див.: Ос. 2:23.

⁶ 2:13 всім людським владам Буквально «всім створинам людським», тобто правителям, владі, уряду, президенту тощо.

і нерозумних. ¹⁶Живіть як люди вільні, але ж не використовуйте волю свою, як прикриття, щоб чинити зло. Живіть як слуги Божі. ¹⁷Шануйте всіх і кожного, любіть родину людей Божих. Шануйте Бога, та поважайте царя.

Раби, наслідуйте прикладу Христа

¹⁸Раби, підкоряйтесь з повною пошаною господарям своїм, не тільки добрим і м'яким, але й суворим. ¹⁹То приємно Богу, коли людина стійко переносить незаслужені страждання і біль, завжди думаючи про Нього. ²⁰Чому ж ви всі че-каєте хвали, коли страждаєте за свою ж провину? Але якщо вас покарано за добро і ви з терпимістю знесли покарання, то саме це Богу до вподоби. ²¹До цього ви покликані Богом, бо Христос страждав за вас. Він залишив нам при-клад, тож ми мусимо йти Його слідами:

²² «На Ньому не було гріха,
і не було в устах Його обману».

Ісаї 53:9

²³Коли Ісуса зневажали, Він не відповідав зневагою. Коли Він страждав, то не погрожував, а ввірявся Судді праведно-му. ²⁴Він Сам ніс гріхи наші тілом Своїм на хрест, щоб ми могли вмерти для гріха і жити для праведності. Нас зці-лено Його ранами. ²⁵Бо були ви, немов вівці заблудлі, а тепер ви повернулися до Пастиря і Захисника душ ваших.

Про жінок та чоловіків

3 ¹Щодо вас, жінки, то ви мусите бути покірні чоловікам своїм. Якщо хтось із них не підкоряється Слову Божому, то ви можете своєю власною поведін-кою, а не балачками, навернути їх. ²Тоді ваші чоловіки самі побачать, що ви живете чистим й бездоганним життям, повним пошани до Бога. ³⁻⁴Нехай краса ваша буде не зовнішньою, завдяки роз-кішній зачісці, золотим прикрасам або пишному вбранню, а внутрішньою, що йде від самого серця. Богом цінується нев'януча краса — лагідний і спокійний дух. ⁵Саме так у давні часи ті святі жінки, які покладали надії на Бога, прикраша-

ли себе — вони підкорялися чоловікам своїм. ⁶Так Сара підкорялася Аврааму і називала його паном. І ви, жінки — дочки її, якщо ви робите добро і нічого не боїтесь.

⁷Так само й чоловіки мають жити зі своїми жінками з розумінням. Виявляйте їм шану як слабкій статі. Разом із вами вони успадковують милість Божу — дар істинного життя. Якщо ви будете все це виконувати, то не буде перешкод молитвам вашим.

Про страждання за праведний вчинок

⁸Отже, всі мусять жити в мирі, бути співчутливими, любити одне одного, неначе братів і сестер, бути милосерд-ними й покірливими. ⁹Не відповідайте злом на зло, образою на образу. На-впаки, просігті Бога благословити тих людей, бо саме для цього ви були по-клікані, щоб ви самі могли успадкувати Його благословення. ¹⁰У Святому Пи-санні сказано:

«Той, хто хоче насолоджуватися життям,
і завжди бачити тільки кращі часи,
нехай береже язик від зла,
щоб з уст його слова брехливі не злітали.

¹¹ Відмовтеся від зла, робіть добро.
Шукайте мир й допомагайте людям наслідувати мирне життя.

¹² Погляд Господа звернений на тих, хто добро чинить,
а слух Його — до їхніх молитв.
Та відвertaється Господь від тих, хто чинить зло». *Псалми 34:12-16*

¹³І хто зможе завдати вам болю, якщо ви ревно намагатиметеся творити добро? ¹⁴Та якщо вам доведеться по-страждати за праведні вчинки, то ви от-римаєте Боже благословення. Отож «не майте страху перед тими, хто завдає вам болю і не тривожтеся»¹. ¹⁵Та в серцях своїх святі Господа нашого Христа. Завжди будьте готові відповісти розсуд-

¹ 3:14 Цитата приведена з книги Іс. 8:12

ливо тим, хто запитає вас, на чому ґрунтуеться ваша надія.¹⁶ Але робіть це з повагою і лагідно. Нехай сумління ваше завжди буде чистим, щоб, якщо хтось пустив би про вас чутки, то нехай він сам осоромиться тим, що паплюжить вашу праведність у Христі.¹⁷ Бо краще постраждати за праведні вчинки, якщо на те є воля Божа, ніж за лихі.

¹⁸ Сам Христос один раз прийняв смерть за гріхи наши.

Праведник віддав Своє життя за неправедників, аби привести вас до Бога. Тіло Його померло, але відродилося Духом¹.

¹⁹⁻²⁰ Ісус прийшов, щоб проповідувати духам у ув'язненні, які не підкорилися Богу в далекому минулому, в часи Ноя. Але Бог терпляче чекав, доки буде збудовано ковчег. Тільки дехто, а саме восьмєро, потрапили до нього і врятувалися від потопу.²¹ Ця вода є символом хрещення, яке й тепер спасає вас. Хрещення — це не відмивання тіла від бруду, а благання про чисте сумління, звернене до Бога. І все це відбувається завдяки воскресінню Ісуса Христа.²² Він піднявся на Небеса і зайняв місце по правиці Божій, і всі Ангели, сили й влади підкорилися Йому.

Не повторюймо гріхів

4 ¹ Ісус витерпів тілесні страждання, тож озбройтеся й ви такими самими думками, які мав Христос. Бо той, хто виніс фізичні страждання, перестає грішити. ² Решту свого земного життя присвятить не тілесним бажанням, а виконанню волі Божої. ³ Досить довго ви прожили як ті безбожники в розпусті, хіті, пияцтві, гулянках й огидному поклонінні бовванам.

⁴ Тепер ваші так звані «друзі» дивуються тому, що ви більше не живете розпусно разом з ними, і тому вони зводять на вас наклепи. ⁵ Але ж згодом, вони відповідатимуть за свої вчинки перед Богом, Котрий готовий судити і

¹ 3:18 Духом Або «в Дусі». Також у 19 вірші.

живих, і мертвих. ⁶ Ось воління Боже: Добра Звістка проповідуватиметься людям ще до їх смерті, щоб вони могли отримати нове життя через Духа².

Служіть одне одному

⁷ Наближається час, коли всьому настане кінець. Тож будьте розсудливі й стримані, це допоможе вам у молитвах ваших. ⁸ Але найголовніше за все — любіть одне одного палкою любов'ю, бо щира любов допомагає людям прощасти багато гріхів. ⁹ Будьте гостинні одне до одного без нарікань. ¹⁰ Кожен із вас, залежно від того дару, що він отримав від Бога, має використати його для служжіння близьньому як добрий розпорядник милості Господньої, виявленої вам у найрізноманітніших її проявах. ¹¹ Хто має дар проповідування, має говорити словами Бога; хто отримав дар служжіння, нехай служить з силою, яку дав Все-вишній, щоб усім цим вознести хвалу Богу через Ісуса Христа. Слава і влада Йому на віки вічні! Амінъ.

Християнське довготерпіння

¹² Любі друзі, не дивуйтесь тим тяжким стражданням, які випали на вас, щоб ви пробувати нашу віру. Не ставтесь до них як до чогось несподіваного. ¹³ Навпаки, радійте, що ви прилучаєтесь до страждань Христових, бо будете ви радіти й веселитися, коли Він явить славу Свою.

¹⁴ Якщо вас принижують і ображають за те, що ви послідовники Христа, то вважайте те благословенням, бо славний Дух Божий із вами. ¹⁵ Нехай ніхто з вас не страждає тому, що він вбивця злодій, чи злочинець або як людина, яка втручається в чужі справи. ¹⁶ Та якщо хтось страждає як послідовник Христа, то нехай не соромиться, а прославляє Бога, бо носить він ім'я Його.

¹⁷ Ось настає час суду Божого і розпочнеться він з Божої сім'ї. І якщо він починається з нас, що ж тоді станеться

² 4:6 через Духа Або «у Дусі», тобто у духовному або Небесному Царстві.

з тими, хто не підкоряється Євангелії
Божій?

¹⁸ І якщо праведній людині важко
спастися,
то що ж буде з грішником?

Приказки 11:31

(В грецькому Старому Заповіті)

¹⁹ Отож ті, хто страждають з волі Божої,
мусять і надалі творити добро і поклас-
тися на волю Творця, Якому можна ві-
рити.

Паства Божа

5 ¹ Тепер я хочу звернутися до ста-
рішин ваших, бо й я старійшина.
Я свідок страждань Христових, і мені
належить частка у прийдешній славі, що
відкриється нам. Благаю вас, ²пасіть ¹
отару Божу², яка ввірена вам. Доглядай-
те її не з примусу, а за своїм власним ба-
жанням, не заради неправедної наживи,
а заради служіння Богу. ³Не поводьтеся
як господарі з тими, хто доручений вам.
Краще будьте взірцем і прикладом для
паства. ⁴І коли з'явиться, Христос, Вер-
ховний Пастир, то одержите ви нев'яну-
чий вінець слави.

⁵ Також і ви, молодь, будьте слухняні
старішинам. Всі ви повинні покірливо
ставитися одне до одного, бо
«Бог противиться піхатим,
але ж Він дарує благодать
покірним».

¹ 5:2 пасіть Або «піклуйтеся».

² 5:2 отару Божу Або «людей Божих».

Приказки 3:34

⁶ А тому підкоріться всемогутній руці
Бога, щоб Він підніс вас до шані у при-
значений час. ⁷Всі ваші клопоти покла-
діть на Нього, бо Він піклується про вас.

Протистаньте дияволу

⁸ Будьте обержні й пильнуйте, бо диявол,
ворог ваш, нишпорить навколо, мов лев, який рикає і шукає, кого б пожерти.
⁹ Опираїтесь йому, будьте дужими у вірі
своїй. Знайте, що через такі ж страж-
дання проходять брати і сестри ваші по
всьому світі.

¹⁰ Бог, джерело всілякої благодаті, по-
кликав вас розділити Свою вічну славу в
Ісусі Христі. Після вашого короткочас-
ного страждання Він Сам вас відновить,
зміцнить, підтримає, і не дасть вам упа-
сти. ¹¹ Його влада — вічна! Амінь.

Прощання

¹² З допомогою Силуана, котрого я вва-
жаю вірним братом у Христі, я перешлю
циого коротенького листа до вас. Цей
лист, щоб підтримати вас і засвідчити,
що то правдива благодать Божа. Стійте
ж твердо на цьому.

¹³ Церква у Вавилоні³, яка теж була
вибрана Богом, а також і Марко, син
мій у Христі, вітають вас. ¹⁴ Вітаєте одне
одного особливим вітанням⁴ любові.

Мир усім вам, хто у Христі.

³ 5:13 Церква у Вавилоні Буквально «вона у Вавилоні».

⁴ 5:14 особливим вітанням Буквально «поцілунком».

Друге Соборне Послання

Апостола Петра

Вітання

1 Вітання від Симона Петра, слуги і апостола Ісуса Христа, до тих, хо
одержав туж дорогоцінну віру, що й ми
від Бога нашого і Спасителя Ісуса Хри-
ста, праведного і справедливого.

2 Нехай мир і благодать збільшуються
в вас через пізнання Бога та Ісуса, на-
шого Господа.

Все від Бога

3 Все, що потрібно нам для духовного
життя і служіння Богу, було дано Ісу-
сом, Який має силу Божу. Ми отримали
ті дари, бо знаємо Того, Хто покликав
нас славою і доброю. **4** І завдяки тій
славій добродії Своїй, Він дав нам обіця-
ні дорогоцінній великих дарів, щоб змогли
ми стати подібними Самому Богу, та
унікнути духовного тління, яке панує у
світі через лихі людські бажання.

5 Тому докладіть усіх зусиль, щоб
додати до віри вашої доброчинність, а
до доброчинності — знання. **6** Щоб до
знань ви змогли додати стриманість, а
до стриманості — терпіння, а до тер-
піння — побожність. **7** Щоб до побож-
ності ви змогли додати братолюбство, а
до братолюбства — любов. **8** І якщо все
це у вас є і примножується, то дієво й
плідно ви досягнете повного розуміння
нашого Господа Ісуса Христа. **9** А хто не
має цього, той сліпий, бо не бачить того
благословення, яке отримав від Бога.
Він забув, що був очищений від гріхів
своїх минулих.

10 Тому, брати і сестри, намагайтесь
знову й знову доводити, що ви справді
покликані й обрані Богом. Бо якщо ви
йдете цим шляхом, то ніколи не спітк-

нутися вам і не впасти. **11** І будете ви жа-
данім гостем у вічному Царстві Господа
нашого і Спасителя Ісуса Христа. **12** Ось
чому я завжди буду нагадувати вам про
все це, навіть якщо ви знаєте і утвер-
дилися в правді, що відкрилася вам. **13** Я
вважаю справедливим повсякчас нага-
дувати вам про це, поки живу я на цій
землі. **14** Адже знаю я, що скоро залишу
тіло своє, як відкрив мені Господь наш
Ісус Христос. **15** Отже, я буду робити все
від мене залежне, щоб навіть після того,
як покину я цей світ, ви про все це завж-
ди пам'ятали.

Свідки Христової слави

16 Ми спиралися не на хитромудрі люд-
ські історії, коли сповіщали вам про
силу і пришестя Господа нашого Ісуса
Христа. Ми самі були свідками Його ве-
личі. **17** Христос одержав честь і славу від
Бога-Отця. До Нього злінув голос ве-
ликого й славного Бога, котрий мовив:
«Це Син Мій улюблений, Якого Я впо-
добав». **18** Ми теж чули цей голос, який
лунав з небес у той час, коли ми були з
Ним на Святій горі¹.

19 Ми вважаємо послання пророків
найнадійнішими. Ви правильно робите,
коли звертаєтесь до них, бо вони подіб-
ні до світла, що розганяє темряву, аж
доки не прийде світання і ранкова зірка
не засяє у серцях ваших. **20** Найголовні-
ше, що маєте ви зрозуміти, — це те, що
жодне з пророцтв у Святому Писанні не
було вигадане самими пророками. **21** Бо
ніяке пророцтво не прийшло з волі лю-
дини. Ні, люди, натхнені Святым Духом,
висловлювали послання Божі.

¹ 1:17-18 Див Мт. 17:1-8; Мк. 9:2-8; Лк. 9:28-36.

Лженаставники і лжепророки

2 ¹У минулому з'являлися лжепророки серед людей Божих, так само, як і серед вас будуть лженаставники. Вони будуть нести згубні вчення і заперечувати Господа, Який заплатив за їхню свободу. Тим самим вони самі ведуть себе до загибелі. ²Багато хто йтиме за ними у своїй розпусті. І через них дорога правди буде зневажена. ³Жадібні, вони зароблятимуть на вас, обдурахіні їхніми облесливими словами. Та вирок їм давно винесено, і Всешишній принесе їм неминучу загибель.

⁴Адже Бог не помилував ангелів, які грішили, а відправив їх до темного підземелля у пекло, щоб перебували вони там аж до самого суду.

⁵Всешишній не помилував й давнього світу, але захистив Ноя, людину, яка проповідувала праведне життя, і ще сімох, коли Він наслав потоп на світ безбожників. ⁶Він прирік міста Содом і Гоморру і спопелив їх. То був приклад суду над нечестивцями, щоб знали, що з ними трапиться. ⁷Але Він врятував праведну людину Лота, який був пригнічений розпусною поведінкою нечестивих. ⁸Цей добрій чоловік мучився в душі своїй праведній через беззаконні вчинки, котрі він бачив і про які він чув, живучи день у день серед них.

⁹Отож Господь знає, як благочесних врятувати від випробувань. І так само Він знає, як неправедних дотримати до Дня Суду, коли їх буде покарано. ¹⁰Це покарання головним чином для тих, хто потурає брудні хтивості своїй, своїй людській природі й зневажає Його владу.

Ці лжевчителі зухвалі й самовпевнені, і без страху зневажають славних¹. ¹¹Хоч Ангели й дужчі й могутніші, вони ж ніколи не обмовляють їх перед Господом!

¹²Люди ці ганять те, чого не розуміють. Вони, мов та звірина нерозумна, яка чинить згідно з природою свою,

оскільки народжена для того, щоб її спіймали і вбили. І як та худоба дика, вони будуть забиті. ¹³За їхнє зло їм заплатиться злом.

Ті люди насолоджуються злими вчинками, які роблять привселюдно серед білого дня. Вони — погані і мерзенність, та лише соромлять вас, бенкетуючи з вами. ¹⁴У них хтиві очі, які дивляться на жінку тільки як на предмет перелюбу. Вони не можуть спинитися в гріховності своїй, та зваблюють нестійких, вводячи їх у пастку гріха. Серця їхні повні жадоби. Вони прокляти². ¹⁵Вони заблукали, збилися з праведної дороги, пішовши шляхом Валаама, сина Восора, який любив одержувати плату за неправедне. ¹⁶Але ж йому було показано ослицю, що він неправий, коли ослиця заговорила людським голосом і зупинила божевільного провидця.

¹⁷Ці лжевчителі — неначе сухі, безводні джерела, чи гнані бурею хмарі. На них чекає морок темряви вічної.

¹⁸Вони вихваляються безглуздими словами, та вводять людей у пастку гріха. Використовуючи як спокусу тілесні бажання, вони знаходять тих, хто тільки-но втекли від неправедного життя й повертають їх до гріха. ¹⁹Вони обіцяють тим людям волю, хоча самі є раби гріховного розтління. Адже людина є рабом того, що підкорило її.

²⁰Бо коли люди, прийнявши й пізнавши Господа нашого і Спасителя Ісуса Христа, відійшли від опоганення світу, а потім знову загрузли в ньому, переможені, цього разу їхня доля буде ще гіршою, ніж коли вони вперше стали на шлях розпусти. ²¹Краще для них було б і не пізнавати праведної дороги, ніж піznати святу заповідь, передану їм, і знову зреќтися її. ²²Що трапляється з такими, справедливо говорить прислів'я:

«Пес повертається до свого ж блivotиння»³ або «Як свиню не мий, вона все одно грязоку знайде».

^{1 2:10 славні} Буквально «славни». Очевидно, це якась Ангелоподібна істота.

^{2 2:14 прокляті} Буквально «діти прокляття».

^{3 2:22} Цитата приведена з книги Пр. 26:11.

День Суду

З ¹⁻²Любі друзі! Це вже друге послання пишу я вам. В обох листах намагався я нагадуванням розбудити ваш чесний розум, щоб пам'ятали ви слова, які у минулому донесли до нас святі пророки. І щоб також пам'ятою була заповідь Господа нашого Й Спасителя, передана нам через апостолів.

³По-перше, ви мусите зрозуміти, що у останні дні з'являться зухвалі насмішники, які живуть згідно зі своїми лихими бажаннями. ⁴Вони насміхатимуться з вас, запитуючи: «Ісус обіцяв прийти удруге. Та де ж Він? Наші предки померли, і все ж таки усе йде без змін аж від часів сотворіння світу». ⁵Але стверджуючи таке, вони навмисне забувають, що небо й земля існували споконвіку. Землю ж було створено з води, за волею Божою, і завдяки воді існує вона. ⁶Ті ж сили діяли і в минулі часи, коли світ загинув, водою затоплений. ⁷Завдяки цьому самому Слову Божому теперішні небеса й земля залишаються незмінні до того дня, коли небеса відкриються і все на землі буде віддано вогню. Це стається тоді, коли безбожні люди будуть засуджені і знищенні.

⁸Та не забувайте, любі мої друзі, що для Бога один день, як тисяча років, а тисяча років, як один день. ⁹Дехто вважає, що Господь бариться з виконанням обітниці Своєї. Ні, Він виявляє до нас терпіння, оскільки не хоче смерті жодної людини. Навпаки, Він хоче, щоб усі полишили гріховне життя й прийшли до покаяння.

¹⁰Але День Господній підкрадеться зненацька, немов злодій. І небеса тоді

зникнуть зі страшеним громом, а тіла небесні вогонь зжере. Земля й усе, що на ній — все буде віддано вогню¹.

¹¹Оскільки все буде зруйновано саме таким чином, то подумайте, якими мусите бути ви. Адже вам належить життя присвятити Богу, і вчинки ваші повинні бути благочесними. ¹²Ви маєте з нетерпінням чекати й бажати скорійшого приходу Дня Господнього. Під час приходу його небеса будуть зруйновані вогнем, а небесні тіла від жару розплавляться. ¹³Але згідно з Божою обітницею ми сподіваємося нових небес і нової Землі, де оселиться праведність.

¹⁴Ось чому, любі друзі мої, поки ви сподіваєтесь, щоб це сталося, робіть усе від вас залежне, щоб постати незаплямованими, бездоганними і в мирі з Богом. ¹⁵Пам'ятайте, що ми врятовані завдяки терпінню Господа! Саме так писав вам наш улюблений брат Павло з мудрістю, що була йому дарована Богом. ¹⁶Саме про це він говорить в усіх інших своїх посланнях, але дещо в них буває важко зрозуміти. Тоді неуки та нестійкі у вірі перекручують їх, як вони роблять з іншими Писаннями, і цим накликають на себе загибел.

¹⁷Отож, любі мої друзі, знаючи все наперед, пильнуйте, щоб не збили вас зі шляху помилки людей, які живуть без Закону, і щоб не відступилися ви від віри вашої. ¹⁸Але зростайте в милості й пізнанні Господа нашого і Спасителя Ісуса Христа. Слава Богу віднині і навіки! Амінъ.

¹ **3:10 буде віддано вогню** У деяких древньогрецьких рукописах надаються такі варіанти: «буде знайдено» або «зникне».

Перше Соборне Послання

Апостола Іоана

Слово Життя

1 ¹Про те, що було споконвіку, про що ми самі чули, свідками чого ми були, що бачили на власні очі й чого торкалися власними руками, про Слово¹ Життя ми свідчимо.²Той, Хто є Життям з'явився нам і ми бачили Його й зараз свідчимо про Нього. Тепер ми сповіщаємо про Вічне Життя, яке було з Отцем, і було явлене нам. ³Ми бачили й чули Його і тепер сповіщаємо про Нього і вам, щоб ви також мали спільність² із нами. А наша спільність — з Отцем і Його Сином Ісусом Христом. ⁴Отож і пишемо ми про це, щоб радість наша³ була повною!

Бог прощає гріхи наши

⁵Ось Послання, яке ми почули від Ісуса Христа і сповіщаємо вам: «Бог є Світло, і темряви в Ньому немає зовсім». ⁶Якщо ж ми говоримо, що прилучилися до Бога, але й продовжуємо жити в темряві гріха, то обманюємо самі себе й не наслідуємо істини. ⁷Але якщо ми живемо в Світлі та праведності, як і Він живе у Світлі, то маємо спільність одне з одним, а кров Ісуса, Сина Божого, очищає нас від усіх гріхів.

⁸Якщо ж ми стверджуємо, що не маємо гріха, то обдурюємо самі себе. Це означає, що немає в нас правди. ⁹Якщо ж ми визнаємо свої гріхи, то Всешишній, справедливий і праведний, прощає

1:1:1 Слово З грецької «λόγος»: будь-який засіб звязку або повідомлення інформації. У цьому випадку воно означає «Христос», через якого Господь сповістив світові про Себе.

2:1:3 спільність Це може означати «єдність у Святому Дусі» або «єднання усіх віруючих через Свяний Дух». Також у 7 вірши.

3:1:4 Отож... наша Деякі грецькі рукописи дають тут слово «ваша».

їх і очищає нас від усієї неправедності.

10 Якщо ж ми кажемо, що ми не чинили гріха, то робимо з Нього брехуна, і Послання Його — не в наших серцях⁴.

Ісус Христос — наш Заступник

2 ¹Любі діти мої! Я пишу до вас про це, щоб ви не грішили. Але якщо хтось і згрішив, то має заступника перед Отцем — праведного Ісуса Христа.² Він і є тією жертвою, яка спокутує гріхи наші, і не тільки наші, а й усього світу.

³ Саме так ми можемо бути певні в тому, що пізнали Бога, якщо дотримуватимемося заповідей Його. ⁴Хто говорить: «Я знаю Його!» і не виконує заповіді Його, той брехун, і правда не в його серці. ⁵А хто слухняний вченням Його, в тому любов до Бога й справді прибуває. Саме так ми можемо переконатися в тому, що ми в Бозі. ⁶Хто каже, що живе в Бозі, той мусить жити, як Ісус жив.

Ісус заповідав любити одне одного

7 Любі друзі мої! Я пишу не про нову, а про стару заповідь, яку ви мали споконвіку. Ця стара заповідь — Послання, яке ви чули. ⁸А з іншого боку, те, що пишу вам, є водночас і новою заповіддю. І правду цю засвідчено життям Ісуса Христа і вашим життям, бо темрява відступає, а істинне Світло вже сяє.

⁹Хто каже, що живе у світлі, але не навидить брата чи сестру свою, той все ще знаходиться в темряві. ¹⁰Хто любить братів і сестер своїх, той живе у світлі, і немає нічого в його житті, що б змушув-

4:1:10 не в наших серцях Або «ми не приймаємо Його істинного вчення».

вало його грішти. ¹¹А хто ненавидить брата чи сестру свою, той живе у темряві; він безпорадно блукає, не знаючи, куди йде, бо темрява засліпила його.

Підстави для написаного

¹² Я пишу до вас, любі діти, бо гріхи ваші були прощені завдяки Ісусу Христу.

¹³ Пишу до вас, батьки, бо ви пізнали Того, Хто існував від самого початку.

Пишу і вам, молоді, бо ви перемогли лукавого.

¹⁴ Я написав вам, діти, бо ви знаєте Отця.

І написав до вас, батьки, бо ви пізнали Того, Хто існував споконвіку.

Я написав вам, юнаки, бо ви дужі, і Слово Боже живе в вас, як ви перемогли лукавого.

Не любіть світського

¹⁵ Не любіть лихий світ, та всього того, що йому належить. Бо той, хто любить цей світ, не має в своєму серці любові до Отця. ¹⁶ Адже все, що в цьому світі: що приваблює нашу гріховну природу, що притягає зір наш, усе, чим пишаються люди в цьому світі, — це все не від Отця, а від цього світу. ¹⁷ Цей світ проминає разом з усіма своїми спокусами, а хто виконує волю Божу, той живе вічно.

Ворогів Христових не приймайте

¹⁸ Діти мої! Це остання година! Як ви чули, незабаром має прийти ворог Христовий¹. І зараз вже з'явилося багато ворогів Христа, як з того ми знаємо, що остання година наближається. ¹⁹ Ці вороги вийшли з нашого кола, але насправді до нас не належать, бо якби вони до нас належали, то серед нас би й зосталися. Але вони пішли, і це свідчить про те, що насправді ніхто з них до нас не належить.

¹ 2:18 ворог Христовий Або «антихрист». Також у 22 вірші.

²⁰ Ви отримали дар² від Святого³, і всі ви знаєте правду. ²¹ Я ж пишу вам не тому, що ви не знаєте істини, а тому, що ви її знаєте, і тому, що брехня не йде з правди.

²²Хто ж тоді брехун, як не той, хто каже, що Ісус не є Христом? Така людина — ворог Христа. Вона відкідає і Отця, і Сина. ²³Той, хто відрікається від Сина, не має й Отця, а той, хто визнає Сина, має й Отця.

²⁴Отож усе те, що чули ви від самого початку, має лишитися з вами. І якщо з вами лишається те, що ви чули від початку, то й ви лишитеся в Сині і Отці. ²⁵Ось, що Господь обіцяв нам, — вічне життя.

²⁶Це написав я вам про тих, хто намагається обдурити вас. ²⁷Але той особливий дар, що ви одержали від Христа, з вами лишається. Вам не потрібно, щоб хтось повчав вас, а натомість Дух, яким ви були помазані від Нього, навчає вас усього. І пам'ятайте, що Дух — істинний, а не хибний. Лишайтесь в Христі, як Він і вчив вас.

²⁸Тепер, любі діти, залишайтесь в Христі, щоб коли Він з'явиться, ми могли бути певні і не засоромлені Ним, коли Він прийде. ²⁹Якщо ви знаєте, що Христос праведний, то знайте й таке: хто живе праведно, є дитиною Божою.

Ми — Божі діти

3 ¹Подумайте, яку велику любов ви-явив до нас Отець, щоб могли ми називатися дітьми Божими! І ми справді діти Божі! Тому світ і не знає нас, бо не призначав і Його. ²Любі друзі, тепер ми діти Божі, та ще невідомо, ким ми станемо у майбутньому. Але ж ми знаємо, що коли Христос з'явиться знову, ми будемо подібні до Нього, бо ми побачимо Його таким, який Він є! ³Кожен, хто надіється на Христа, очищає себе так само, як і Він чистий.

⁴Кожен, хто грішить, порушує Закон Божий, бо гріх — це порушення Закону.

² 2:20 отримали дар Буквально «були помазані».

³ 2:20 від Святого «Бога» або «Христа».

⁵Ви знаєте, що Христос прийшов, аби забрати людські гріхи, сам же Він — безгрішний. ⁶Кожен, хто живе у Христі, не може продовжувати грішити, а як хто й продовжує грішити, то значить, що він ніколи не бачив і не зівав Його.

⁷Любі діти! Не давайте себе обманювати. Той, хто живе праведно, — праведний, як Христос. ⁸Той же, хто продовжує грішити, належить дияволу, бо диявол грішив від самого початку. На те їй з'явився Син Божий, щоб зруйнувати зроблене дияволом.

⁹Той, хто став дитям Божим, більше не живе у гріху, бо нове життя, дане Богом¹, залишається в цій людині. І вже не може він продовжувати грішити, бо став дитям Божим. ¹⁰Ось як розпізнати, хто є дітьми Божими, а хто дияволом: кожен, хто не живе праведно і не любить братів і сестер своїх, до Бога не належить.

Любіть біжнього

¹¹Таким є зміст послання, яке ви чули від самого початку, — любіть одне одного.

¹²Не вподібнуйтесь Кайну, який належав лукавому і вбив свого брата. За що ж він убив його? Бо вчинки його були лихі, а братові — праведні.

¹³Братя і сестри, не дивуйтесь, якщо світ ненавидить вас. ¹⁴Ми знаємо, що перейшли від смерті до життя, бо любимо братів і сестер своїх. Той, хто не любить, залишається мертвим. ¹⁵Хто ненавидить віруючого брата свого — вбивця², а ви знаєте, що жоден убивця не матиме вічного життя в собі.

¹⁶Отак пізнали ми, що справжня любов — завдяки Христу, Який віддав Своє життя за нас. Нам також належить віддати життя своє за братів і сестер наших. ¹⁷Якщо хтось має статки і бачить, що віруючий брат його у нужді, але не має до нього співчуття, то як можна сказати, що любов Божа живе в ньому? ¹⁸Любі діти! Любов наша повин-

на бути не тільки словами й розмовами, а й вчинками, що виявляють справжню любов.

¹⁹І так ми впевнююмося, що належимо до правди. Саме так ми заспокоюємо наші серця перед Богом, ²⁰коли серця наші засуджують нас³. Це тому, що Бог величніший за наші серця і знає все.

²¹Любі друзі, якщо серця наші нас не засуджують, то ми без страху наблизимося до Бога. ²²І ми одержуємо від Всевишнього все, про що просимо, бо виконуємо заповіді Його і діємо догідно Богу. ²³Ось, що Він нам заповідав: щоб вірували ми в ім'я Сина Його Ісуса Христа і любили одне одного, як Він наказував нам. ²⁴Той хто живе згідно з заповідями Божими, живе в Ньому, і Бог живе у такій людині. Ми знаємо, що Бог живе в нас завдяки Духу, який Він дарував нам.

Застереження проти лженаставників

4 ¹Друзі мої любі! Не вірте кожному пророчому духу, але перевіряйте їх, щоб побачити, чи справді вони від Бога. Я кажу вам це, бо чимало лжепророків з'явилось у світі. ²Ось як ви можете розпізнавати Дух Божий: кожен дух, який визнає, що Ісус Христос прийшов на землю в людській подобі, — такий Дух від Бога. ³А дух, який не визнає Ісуса, — не від Бога. Це дух ворога Христа⁴, про якого ви чули, котрий наближається і вже в світі.

⁴Діти мої любі, ви належите Богу і перемогли тих лжепророків, адже Бог, Який в вас, — більший, ніж диявол, який у світі. ⁵Лжепророки належать світу. Отож те, про що вони говорять, йде від світу, і світ слухає їх. ⁶А ми належимо Богу. Той, хто Бога знає, слухає нас, а хто не належить Богу, нас не слухає. Отак ми й можемо відрізнисти Дух, який несе правду, від духа, котрий зводить людей.

^{1 3:9 нове... Богом} Або «Його насління».
^{2 3:15 Хто ненавидить... вбивца} У цому вірші Ісус застерігає віруючих не ненавидіти інших, бо ненависть дорівнює вбивству. Також див.: Мт. 5:21–26.

^{3 3:20 засуджують нас} Або «наше серце змушує відчувати провину».

^{4 4:3 ворога Христа} Або «антитихриста».

Про любов істинну

⁷Любі друзі! Любіть одне одного, бо любов — то від Бога. Кожен, хто любить, став Божою дитиною і пізнає Бога. ⁸Той, хто не любить, Бога не пізнав, бо Бог — то любов. ⁹Отак Бог виявив до нас любов Свою: Він послав Свого єдиного Сина в світ, щоб через Нього ми дістали життя. ¹⁰Справжня любов не в тому, що ми полюбили Бога, а в тому, що Він нас полюбив і послав Свого Сина в жертву, щоб спокутувати гріхи наші.

¹¹Любі друзі! Як Бог виявив таку любов до нас, то й ми маємо любити одне одного. ¹²Ніхто ніколи не бачив Бога, але якщо ми любимо одне одного, то Бог живе в нас, і любов Його в нас удоцконалюється.

¹³Отак ми розпізнаємо, що живемо в Бозі, а Він у нас, бо дав Він нам Дух Свій. ¹⁴Ми самі бачили й зараз свідчимо, що Отець послав Свого Сина, щоб Він став Спасителем світу. ¹⁵Якщо хтось визнає, що Ісус — Син Божий, Бог живе в ньому, і він живе в Бозі. ¹⁶Отож ми знаємо і віримо в любов Бога до нас.

Бог — це любов. І той, хто живе в любові, живе з Богом, і Бог живе у ньому. ¹⁷Оскільки любов Божа удоцконалюється в нас, то ми будемо певні в День Суду, бо в цьому світі ми, як Христос¹. ¹⁸Там, де є любов, немає страху, бо досконала любов Божа проганяє страх, пов'язаний з покаранням. І той, хто боїться, не сповнений досконалої любові.

¹⁹Ми любимо, бо спочатку Бог полюбив нас. ²⁰Якщо хтось говорить: «Я люблю Бога» — але ненавидить брата чи сестру свою, той брехун. Бо хто не любить брата чи сестру свою, яких він бачив, то як він може любити Бога, Якого не бачив? ²¹Ми отримали цю заповідь від Христа: хто любить Бога, мусить також любити братів і сестер своїх.

Діти Божі перемагають світ

5 ¹Хто вірить, що Ісус — Христос, той народився від Бога. А кожен, хто любить Отця, любить і дітей Його. ²Так

дізнаємося ми, що любимо дітей Божих: полюбивши Бога і дотримуючись заповідей Його. ³Ми виявляємо свою любов до Нього, виконуючи Його заповіді, котрі не такі й важкі для нас. ⁴Бо кожен, хто народився від Бога, перемагає світ. ⁵Так, наша віра перемогла світ. То хто ж переможе світ, як не той, хто вірить, що Ісус — Син Божий?

Бог свідчить нам про Ісуса Христа

⁶Ісус Христос — це Той, Хто прийшов до нас із водою і кров'ю². Він прийшов не тільки з водою, а й з кров'ю, і Дух свідчить про те, а Дух — то істина. ⁷Тому є три свідки: ⁸Дух, вода і кров. І всі троє стверджують одне й те саме.

⁹Якщо ми довіряємо свідченням людей, то маємо визнати, що Господнє свідчення — набагато значніше. Бо цінність Божого свідчення в тому, що Він свідчить про Свого власного Сина. ¹⁰Той, хто вірить в Сина Божого, несе це свідчення у собі самому. А хто не вірить Богу, робить із Нього брехуна, бо не вірить Його свідченню про Сина Свого.

Бог дарував нам вічне життя

¹¹Ось у чому це свідчення полягає: Бог дарував нам вічне життя, і життя це у Сині Його. ¹²Той, хто має Сина, має життя, а хто не має Сина, не має й життя. ¹³Я пишу про це вам, хто вірує в ім'я Сина Божого, щоб знали ви, що маєте життя вічне. ¹⁴Ми маємо впевненість в Бога, і якщо ми попросимо про щось згідно з волею Його, Він почне нас. ¹⁵І якщо ми знаємо, що Всешипній чує нас, то хоч би про що ми просили, неодмінно одержимо від Нього.

Молітва за братів грішних

¹⁶Якщо хтось бачить, що брат його чинить гріх, але не смертний, мусить молитися за брата, і Бог даруватиме грішному життя. Але це так, якщо той гріх не веде до смерті. Бо є гріхи, які ведуть до смерті, і я не про них кажу, щоб ви

¹ 4:17 Христос Буквально «Той Самий».

² 5:6 вода і кров'ю Очевидно мається на увазі вода Ісусового хрещення, та кров, яку Він пролив на хресті.

молилися. ¹⁷Всякий неправедний вчінок є гріховним, але існує гріх, який не веде до смерті.

¹⁸Ми знаємо, що хто став дитям Божим, більше не грішить. Навпаки, Син Божий охороняє його¹, і лукавий не може завдати йому ніякої шкоди². ¹⁹Ми

¹ 5:18 Син... його Буквально «Той, Хто народився від Бога, охороняє його» або «охороняє Себе».

² 5:18 завдати... шкоди Або «торкнутися».

знаємо, що належимо Богу, хоча світ — під владою лукавого. ²⁰Але знаємо ми, що Син Божий прийшов і дав нам розуміння, щоб ми пізнали Того, Хто є істинний. І ми справді у Тому, Хто істинний, оскільки ми в Його Сині, Ісусі Христі. Він — істинний Бог і вічне життя. ²¹Діти мої! Бережіть себе від лжебогів³.

³ 5:21 лжебогів Або «бовванів» чи «ідолів».

Друге Соборне Послання

Апостола Іоана

Привітання

¹Від старця¹ до вибраної пані² Богом й до дітей її, яких я насправді люблю. І не тільки я люблю вас, а й усі ті, хто пізнав істину³. ²Ми любимо вас завдяки істині, яка живе в нас і буде з нами повік. ³Благодать, милість і мир нам від Бога-Отця й від Ісуса Христа, Його Сина, в істині й любові.

Сповідуймо Слово Христове

⁴Для мене було великим щастям знайти поміж дітей твоїх тих, які живуть слідуючи дорогою правди, як Отець заповідав нам. ⁵А зараз я звертаєсь до тебе, люба пані (і це не нову заповідь я пишу тобі, а споконвічну), щоб ми любили одне одного! ⁶Ось що означає ця любов: нам слід жити згідно з заповідю Божою, про яку ви чули споконвіку, а саме: «ви маєте жити в любові».

¹ **1 Від старця** Можливо, у цьому випадку мається на увазі апостол Іоан. Слово «старець» може перекладатися як «старий за віком чоловік» або «старійшина» в церкві. Див.: Тит. 1:5.

² **1 до вибраної пані** У цьому посланні Іоан може звертатися до якоїсь жінки або до церкви, та її дітей — людей церкви. Також у 5 вірші.

³ **Істину** Тобто «істину» або «Добру Звістку» про Ісуса Христа, Який єднає усіх віруючих.

⁷У світ пішло багато лжевчителів, які не визнають, що Ісус Христос прийшов в людській подобі. Такі люди — брехуни і вороги Христа. ⁸Пильнуйте й стережіться, щоб не загубити того, для чого ми⁴ працювали, щоб уповні одержати свою винагороду.

⁹Хто не залишається в істинному вченні про Христа і переступає його, той не має Бога. А хто вірний істинному вченню, має і Отця, і Сина.

¹⁰Якщо хтось завітає до тебе без цього вчення, не приймай його в своєму домі, не бажай йому добра. ¹¹Бо той, хто бажає такій людині добра, поділяє її лихі вчинки.

Закінчення

¹²Хоч у мене багато про що є писати тобі, я не хочу довіряти це чорнилу й перу. Натомість, я сподіваюся завітати до тебе і поговорити віч-на-віч, щоб наша радість була повною. ¹³Діти сестри⁵ твоєї, вибраної Богом, вітають вас.

⁴ **8 ми** У деяких древньогрецьких текстах — «ви».

⁵ **13 сестри** Сестра «вибраної пані», яка згадується у 1 вірші. Це може бути інша жінка або інша церква.

Третє Соборне Послання

Апостола Іоана

¹Від старця¹ до моого улюбленого друга Іая, якого я насправді люблю.

²Любий друже! Я молюся, щоб ти процвітав в усьому, і щоб був здоровий, бо вже я знаю, що ти духовно процвітаєш.³Зрадів я безмежно, коли брати наші прийшли й засвідчили відданість твою правді². Вони розповіли, як неухильно йдеш ти дорогою правди.⁴І немає для мене більшої радості, ніж чути, що діти мої йдуть дорогою правди.

⁵Мій любий друже! Ти чиниш правильно, коли робиш все можливе для віруючих братів наших, хоча для тебе вони незнайомі.⁶Про любов твою вони засвідчили перед церквою. Ти добре зробиш, якщо допоможеш їм продовжити їхню мандрівку, і роби це так, як би то було Богу до вподоби.⁷Бо пішли вони служити Христу, не приймаючи ніякої допомоги від невіруючих.⁸Тож ми маємо підтримувати таких людей,

¹ Від старця Можливо, у цьому випадку мається на увазі апостол Іоан. Слово «старець» може перекладатися як «старий за віком чоловік» або «старійшина» в церкві. Див.: Тит. 1:5.

² З правді «Правда» або «Добра Звістка» про Ісуса Христа, який єднає усіх віруючих. Також у 8 та 12 віршах.

щоб стати причетними до служіння істині.

⁹Я написав листа до церкви, але Діотреф, який прагне бути главою її, не приділив йому ніякої уваги.¹⁰Тож коли я прийду, то матиму розмову з ним про те, що він робить. Він брехливо обмовляв нас, але й цього йому замало. Крім того, він не виявляє гостинності до віруючих братів наших, а тим, хто хоче їх прийняти, він заважає, і виганяє їх з церкви!

¹¹Любий друже! Не наслідуй того, що зло, а наслідуй добре. Той, хто робить добро, належить Богу, а хто чинить зло, Бога не знає.

¹²Про Димитрія всі згадують добре, і то правда. Ми також свідчимо про нього, і ти знаєш, що свідчення наше — правдиве.

¹³У мене є багато про що написати тобі, але не хочу довіряти чорнилу та перу.¹⁴Натомість, я сподіваюся побачити тебе незабаром і поговорити віч-навіч.¹⁵Мир тобі! Друзі тут вітають тебе. Будь ласка, привітай пойменно кожного з друзів.

Соборне Послання

Юди

Привітання

¹Вітання від Юди, слуги Ісуса Христа, брата Якова¹, до тих, хто був Богом по-кликаний. Бог-Отець любить і береже вас в Ісусі Христі.

²Нехай милосердя, мир і любов при-множаться вам.

Бог покарає людей за злі вчинки

³Любі друзі! Хоча мені хотілося напи-сати вам про наше спільне спасіння, я вважав за необхідне писати її закликати вас до боротьби за віру, раз і назавжди даровану Богом Його людям святым. ⁴Бо вкралися поміж вас деякі люди, чие засудження було провіщено давно у Святому Писанні. Вони — нечестиві, і миїлість нашого Бога використовують для виправдання своєї розпусти. Вони не визнають Ісуса Христа, нашого Го-спода і єдиного Володаря.

⁵Хочу нагадати вам, хоча ви це все вже знаєте, що Господь², Який колись урятував народ Свій і вивів із Єгипет-ської землі, пізніше віддав на загибель тих, хто не увірував. ⁶Я також хочу на-гадати вам про ангелів, які не зберегли своєї влади, але залишили своє власне житло. Бог тримає їх у вічних кайданах у темряві до суду Великого Дня. ⁷Також я хочу нагадати вам про Содом і Гомор-ру та навколоїшні міста. Як і ті ангели, жили вони у розпусті й вдавалися до неприродних статевих стосунків. Вони були покарані вічним вогнем, та це є за-стереження й для нас.

⁸Так само буде й з тими сновидами,

¹ **Яків** Брат Ісуса Христа, апостол, автор соборного по-слання.

² **Господь** У деяких древньогрецьких рукописах — «Ісус». Також див у біршти.

які гріхом осквернюють тіла свої, від-штовхують владу Господню і ганьблять славних³. ⁹Сам Архангел Михаїл, коли сперечався з дияволом про тіло Мойсе-єве, не наважився докірливо засудити його за брехливі звинувачення, лише сказавши: «Нехай Господь тебе пока-рає!

¹⁰Але ці люди ганьблять те, чого не розуміють. Лише те, що вони відчува-ють підсвідомо, як нерозумні тварини, і є те саме, що губить їх. ¹¹Горе їм! Вони пішли тією ж дорогою, що й Каїн. Зара-ди наживи вони піддалися тій же омані, що й Валаам. І загинуть вони, як і ті, котрі брали участь у бунті Корея⁴.

¹²Ці люди — брудні плями⁵ серед вас. Вони безсромнно вечеряють на ваших святкових банкетах, та дбають лише за себе. Вони — хмари без вологи, гнані вітрами; осінні дерева без плодів, що їх викорчовують. Вони вмерли двічі. ¹³Ці люди — люті хвилі морські, вкриті бруд-ною піною своїх злодіян. Вони — блу-каючі зірки, їй морок темряви призначено для них навічно.

¹⁴Єнох, сьомий з Адамового роду, так пророкував про них: «Дивіться, Го-сподь іде з тисячами й тисячами Своїх святих Ангелів. ¹⁵Він учинить суд над усіма людьми, і засудить усіх безбож-ників за їхні злі вчинки й за всі лихі слова, які ті грішники промовили проти Нього».

¹⁶Люди ці постійно ремствують і нарікають на інших, й завжди ідуть за

³ **8 славні** Буквально «славні». Очевидно, це якесь Ангелоподібна істота.

⁴ **11 Корей** Вождь бунтівників, які виступили проти Мойсея та Аарона. Див.: Числ. 16:1–40.

⁵ **12 брудні плями** Або «підводні рифи».

власною хіттю. Уста їхні промовляють зверні слова. Ці люди підлещуються до інших тільки заради користі своєї.

Застереження

¹⁷Але ви, любі друзі, пам'ятайте слова, раніше сказані апостолами нашого Господа Ісуса Христа. ¹⁸Вони наставляли вас: «Напередодні кінця світу з'являться люди, які насміхатимуться з Бога, та потутратимуть своїм безбожним бажанням». ¹⁹Це ті, хто сіють розбрат. Вони керуються земними бажаннями, бо нема в них Духа Святого.

²⁰Ви ж, любі друзі, мусите зміцнювати дух одне одного у своїй найсвятішій вірі. Моліться зі Святым Духом. ²¹Бережіть себе у Божій любові, очікуючи ми-

лосердя Господа нашого Ісуса Христа, що веде до вічного життя.

²²Допомагайте тим, хто вагається. ²³Рятуйте тих, хто прямує до вогню пекельного, але будьте обережні в милосерді до інших. Навіть одяг їхній, споганиений гріховними вчинками, заслуговує на ненависть⁶.

Славте Бога

²⁴Бог міцний і може допомогти вам, застерігаючи від падіння. Він може поставити вас перед славою Своєю безгрішними, і може дати вам радість велику.

²⁵Він — Єдиний Бог, Спаситель наш. Слава і велич, сила і влада Йому через Господа нашого Ісуса Христа у всі часи, віднині й на всі віки! Амінь.

6 23 Навіть одяг... на ненависть Або «Будьте обережні, щоб їхнє мерзенне життя не споганило і вас».

Одкровення

Апостола Іоана

Вступ

1 ¹Одкровення¹ Ісуса Христа було дано Йому Богом, щоб показати слугам Своїм, що має статися незабаром. Христос сповістив про це Свого слугу Іоана, пославши до нього Свого Ангела. ²Іоан свідчить про все, що бачив. Це істинне Послання Бога і свідчення Ісуса Христа. ³Блаженний той, хто читає і слухає слова цього пророцтва і дотримується написаного, бо час близький.

Послання Христа церквам

⁴Від Іоана, семи церквам, розташованим у провінції Азія.

Благодать і мир вам від Того, Хто є, завжди був і має прийти, та від семи духів, які знаходяться перед престолом Його, ⁵і від Ісуса Христа, вірного Свідка, першого, Хто був відроджений із мертвих, від Володаря над земними царями.

Ісус любить нас, і Своєю кров'ю звільнив нас від наших гріхів. ⁶Він об'єднав нас у Своєму Царстві й зробив нас священиками, які служать Богу, Його Отцю. Слава і сила Йому навіки! Амінь.

⁷Слухайте, Христос прийде із храмами і кожен побачить Його, навіть ті, хто прокололи Його². Всі народи землі голоситимуть за Ним. Дійсно, усе станеться саме так! Амінь.

⁸«Я — Альфа і Омега³, — говорить Господь Бог, — Той, Хто є, був і має прийти. Я — Всемогутній».

^{1:1} Одкровення Робити відомою або відкривати правду, яка була прихована.

^{1:7} прокололи Його Розіп'ятого Ісуса охоронець проколов списком. Див.: Ін. 19:34.

^{1:8} Альфа і Омега Перша і остання літери грецького алфавіту, означає «початок і кінець».

Одкровення на острові Патмос

⁹Я, Іоан, брат ваш в Ісусі, та спільнік ваш у стражданнях, царстві й довготерпінні. Мене було зіслано на острів Патмос за те, що я проповідував Слово Боже і свідчив про Ісуса Христа. ¹⁰В Господній День заволодів мною Дух, і почув я за собою гучний голос, ніби сурми заграли. ¹¹І голос цей мовив: «Запиши в книгу те, що ти бачиш, і пошли до семи церков: Ефеса, Смирни, Пергі, Тіатира, Сарда, Філадельфії та Лаодікії».

¹²Я озирнувся, щоб побачити, що то за голос говорить до мене. І, обернувшись, побачив сім золотих світильників.

¹³Поміж світильників був хтось такий, подібний до Сина Людського. Вбраний Він був у довгий одяг, а на грудях мав золотий перев'яз. ¹⁴Голова й волосся Його були геть білі, як біла вовна, чи як сніг, а очі, як полум'я вогню. ¹⁵Ноги Його були немовби з бронзи, розжареної у плавильній печі. Голос Його був гучний, немов водоспад. ¹⁶Сім зірок Він тримав у правиці, а з уст Його виходить двосічний меч. Обличчя Його сяяло, немов сонце, коли воно найясніше.

¹⁷Тільки-но побачив я Його, то впав до ніг Його, як мертвий. Тоді поклав Він на мене свою правицю й сказав: «Не бійся! Я — Перший і Останній. ¹⁸Я Той, Хто живе. Я був мертвим, але ось Я живий на віки вічні. Я маю ключі від смерті й від царства мертвих⁴. ¹⁹Отож напиши про все, що ти бачив, про те, що є, і про те, що буде. ²⁰Ось тобі пояснення таємниці семи зірок, які ти бачиш у

⁴ 1:18 царства мертвих Або «пекла».

правиці Мойї, і семи золотих світильників. Сім зірок — це Ангели семи церков, а сім світильників — це сім церков».

Послання до Ефеської церкви

2 ¹Напиши Ангелу Ефеської церкви:

Ось що говорить тобі Той, Хто тримає сім зірок у Своїй правиці йходить між семи золотими світильниками:

²«Я знаю вчинки твої, твою тяжку працю і довготерпіння, та що терпіти не можеш лихих людей. Знаю Я, що ти випробувала тих, хто називав себе апостолами, але насправді ними не були, і довідалась, що вони брехуни. ³Я знаю твоє терпіння, і що ти пережила заради Мене, але то не виснажило тебе.

⁴Та ось що Я маю на докір тобі: ти відмовилася від любові, яка була в тобі від початку. ⁵Отож пам'ятай, з якої висоти ти впала. Покайся і роби те, що робила від початку. А як не зробиш цього, то Я прийду й заберу твій світильник з його місця. ⁶Але є й те, де ти маеш рацію: ти ненавидиш вчинки николаїтів¹. Я теж їх ненавиджу.

«Хто має вуха, нехай почує, що Дух говорить церквам. Усім, хто переможе, Я дам право йти плоди з дерева життя. А дерево це — в Божому раю».

Послання до церкви у Смирні

⁸Напиши Ангелу церкви у Смирні:

Ось що говорить до тебе Перший і Останній, Хто прийняв смерть і повернувся до життя:

⁹«Я знаю про твої турботи і знаю, що ти бідна, але насправді ти багата! Я знаю, що дехто лихословить проти тебе. Ті люди кажуть, що вони юдеї, але вони не є істинними юдеями. Вони — люди², які належать сатані. ¹⁰Не бейся нічого, що тобі доведеться перестраждати. Диявол кине декого з вас до в'язниці, щоб випробувати вас. Ти будеш страждати десять днів. Але будь стійкою у вірі, на-

віть якщо доведеться померти, і Я дам тобі вінець життя.

¹¹Хто має вуха, нехай чує, що Дух промовляє церквам: той, хто переможе, не зазнає шкоди від другої смерті».

Послання до Пергамської церкви

¹²Напиши Ангелу Пергамської церкви:

Ось, що говорить Той, Хто має двосічний меч:

¹³«Я знаю, що живеш ти там, де престол сатани. Я також знаю, що дотримуєшся ти імення Мого і не відмовилася від Моєї віри навіть у ті дні, коли Антипа, Мій вірний свідок³, був убитий у твоєму місті, де живе сатана.

¹⁴Однак Я дещо маю і на докір тобі: є там серед вас люди, які наслідують „вчення Валаама”. Того Валаама, який навчив Валака звабити людей Ізраїлю на гріх: вони їли м'ясо, пожертвуване бовванам, і чинили розпусту. ¹⁵Такі люди є й серед вас. Вони наслідують вчення николаїтів. ¹⁶Покайтесь ж! Бо Я скоро прийду до вас і битимуся з тими людьми мечем Моїх уст.

¹⁷Хто має вуха, нехай слухає, що Дух промовляє церквам: тому, хто переможе, буде від Мене „прихована манна”. I дам я тому білий камінь, а на камені тому буде написане нове ім'я, якого ніхто не знатиме, крім того, хто одержить його».

Послання Ісуса до церкви в Фіатирі

¹⁸Напиши до Ангела Фіатирської церкви:

Це говорить Син Божий, Той, в Кого очі блищають, як полум'я, а ноги, немов із бліскучої бронзи:

¹⁹«Я знаю про діла твої, любов, віру, служіння, й про твоє довготерпіння. Я знаю те, що ти робила останнім часом, — більше, ніж те, що робила спочатку.

²⁰Але ось що маю на докір тобі: ти надто багато дозволяєш цій жінці Єза-

¹2:6 николаїти Релігійна група, яка наслідувала хибні ідеї. Також у 15 вірші.

²2:9 люди Буквально «синагога».

³2:13 вірний свідок Тобо та людина, яка правдиво проповідує Звістку, навіть коли її життя у небезпеці.

велі¹, яка називає себе пророчицею. Своїм учненям вона зводить слуг Моїх з путі істинного. Вони чинять розпусту й ідять їжу, яка була принесена в пожертву бовванам. ²Я дав їй час, аби покаялась, але вона не хоче каєтися в своїй розпусті.

²Отож готовий Я вже кинути її на ложе муки, а тих, хто грішив із нею, віддати на велике страждання, якщо не покаяться вони в злодіяннях, які з неючинили. ²³Я повбиваю її послідовників, і тоді всі церкви дізнаються, що Я є Той, Хто знає людські думки й почуття. Я відплачу кожному з вас за діла ваші.

²⁴А тепер є у Мене дещо для решти із вас у Фіатирі, хто не наслідує цього вчення і хто не засвоїв так званих сатанинських „глибинних таємниць”. На вас Я більше не накладатиму ніякого іншого тягаря. ²⁵Але тримайтесь тієї істини, що маєте, доки Я не прийду.

²⁶Тим, хто переможе й буде послідовно до кінця виконувати Мою волю, Я дам владу над народами. ²⁷І керуватимуть вони народами залізним жезлом, і розіб'ють їх на дрібні черепки, мов глиняні горщики². ²⁸Вони отримають таку ж саму владу, яку Я одержав від Отця Свого, і дам Я їм досвітнюзорю. ²⁹Той, хто має вуха, нехай почує, що Дух промовляє церквам!»

Послання Ісуса до Сардійської церкви

3 'Напиши Ангелу Сардійської церкви:

Це говорить Той, Хто має сім Божих Духів і сім зірок:

«Я знаю діла твої і що вважаєшся ти живою, хоч насправді вже мертвий. ²Прокинься і зміцнюю себе, поки та сила, яку ти маєш зовсім не зникла. Не бачу Я, що робиш ти достатньо добра для Мого Бога. ³Тож пам'ятай вчення, яке тобі дане і яке ти чула. Корися Йому і покайся! I якщо не отяминишся, Я явлюся раптово, як злодій, і не знаташеш ти години, коли Я до тебе прийду.

¹ 2:20 Єзавель Вона була лжепророком.

² 2:26–27 Див.: Пс. 28:9 (В грецькому Старому Заповіті).

⁴Однак є в Сардії кілька чоловік, які не заплямували себе. Вони будуть одягнені в біле вбрання, бо гідні того.

⁵Кожен, хто переможе, буде вбраний у білий одяг, і його ім'я не витру Я з Книги Життя, і визнаю його перед Отцем Моїм та Його Ангелами. ⁶Хто має вуха, нехай слухає, що Дух говорить церквам».

Послання до Філадельфійської церкви

'Напиши до Ангела церкви у Філадельфії:

Так говорить Той, Хто святий та істинний, Хто тримає ключ Давидів. I коли Він тим ключем «відчиняє, і вже ніхто того не зачинить, а коли зачиняє, то ніхто вже того не відчинить»:

⁸«Я знаю про вчинки твої. Дивись! Я перед тобою відчинив двері, які ніхто не може зачинити. Хоча й сили твої малі, та все ж зберегла ти Мое вчення і не зrekлася імені Мого. ⁹Слухай! Отих людей³, які належать до сатани й стверджують, ніби вони юдеї (хоч вони не юдеї, а брехуни), Я примушу прийти і впасти до ніг твоїх, нехай знають, що Я полюбив тебе. ¹⁰Бо виконала ти Мій Наказ про довготерпіння. А Я, в свою чергу, збережу тебе від часів лихоліття, які незабаром настануть в усьому світі для випробування жителів землі.

¹¹Я прийду незабаром. Тримайся за ту віру, що маєш, щоб ніхто не міг зібрати твій вінець переможний. ¹²Той, хто переможе, стане стовпом у храмі Мого Бога і ніколи не вийде з нього. Я напишу на ньому ім'я Мого Бога, ім'я міста Бога Мого, Нового Єрусалиму⁴, Який зійде з небес від Мого Бога, і Мое Нове Ім'я. ¹³Хто має вуха, нехай слухає, що Дух говорить церквам».

Послання Лаодикійської церкви

'Напиши Ангелу Лаодикійської церкви:

Так каже Амінь⁵, вірний та істинний

³ 3:9 людей Буквально «синагога».

⁴ 3:12 Новий Єрусалим Духовне місто, де народ Божий житиме разом з Богом.

⁵ 3:14 Амінь Тут використовується як ім'я Ісуса, та є ознакою повної згоди.

Свідок, Володар усього створеного Богом:

¹⁵«Я знаю вчинки твої, і знаю, що ти ні гаряча, ні холодна. Як би хотів Я, щоб ти була чи холодна, чи гаряча! ¹⁶Та оськльки ти ні те, ні се, то виплюну Я тебе з уст Моїх. ¹⁷Бо ти кажеш: „Я заможна, я розбагатіла, мені вже нічого не потрібно”. Але не усвідомлюєш ти того, що ти злидenna, жалюгідна, бідна, сліпа та гола. ¹⁸Раджу тобі купити в Мене золото, очищene вогнем, щоб ти справді змогла розбагатіти. А також білій одяг, щоб прикрити твою безсоромну голизну, й цілющої мазі, щоб намастити очі свої, аби прозріти.

¹⁹Я вправляю й караю тих, кого люблю. Покайся! Будь ревною і доведи, що найголовніше для тебе — праведне життя! ²⁰Слухай! Ось Я стою біля дверей і стукаю. Якщо хтось з вас почуче Мій голос і відчинить двері, Я ввійду в його дім і сяду з ним їсти, а він зі Мною.

²¹Кожному, хто переможе, я дозволю сидіти зі Мною на Моєму престолі! Так само, як і Я переміг, і сів зі Своїм Отцем на Його троні. ²²Хто має вуха, нехай почуче, що Дух говорить церквам».

Іоан бачить Небеса

4 ¹Після того я дивлюсь, а переді мною відчинені двері в Небеса. І голос, який я вже чув перед тим і який звучав як сурма, сказав: «Підійди сюди, Я покажу тобі, що має статися після цього». ²Тоді вмить я опинився під владою Духа. Переді мною на небесах стояв престол, і на ньому Хтось сидів. ³Той, Хто там сидів, подібний був до коштовного каміння яспіса і сардиса, а навколо престолу сяяла веселка, подібна до смарагду.

⁴Навколо престолу було ще двадцять чотири трони, та двадцять чотири старійшини сиділи на них. Вони були вбрани у білій одяг, а на головах мали золоті вінці. ⁵Бліскавки, гуркіт, і звуки грому чулися з престолу. Перед ним горіло сім світильників — сім Духів Божих.

⁶Перед престолом було щось подіб-

не до скляного моря, прозорого, немов кришталь. З чотирьох боків престолу були живі істоти з безліччю очей спереду і ззаду. ⁷Перша істота була схожа на лева, друга — на бика, у третьої обличчя було, як у людини, а четверта була схожа на орла, що летить. ⁸І кожна з цих шести істот мала шість крил і була вкрита очима: спереду і ззаду. День і ніч безупинно вони повторювали:

«Святий, святий, святий Господь

Бог Всемогутній,

Який був, е і має прийти».

⁹⁻¹⁰І щоразу, коли ці живі істоти складали славу, честь і подяку Тому, Хто сидить на престолі й живе вічно, двадцять чотири старійшини падали долілиць перед Тим, Хто сидить на престолі, і вклонялися Тому, Хто живе віки вічні. Вони складали вінці свої перед престолом, повторюючи:

¹¹«Господь і Бог наш!

Ти гідний слави, честі й могутності,

бо Ти створив усе,

і все з волі Твоєї існує і було
створене».

Сувій з сімома печатками

5 ¹Після того я побачив сувій у пра-виці Того, Хто сидів на престолі. Надписи на ньому були з обох боків, і був він запечатаний сімома печатками.

²І побачив я могутнього Ангела, який закликав гучним голосом: «Хто гідний зламати печатки та відкрити сувій?»

³Але нікого не було ні на небі, ні на землі й під землею, хто б міг відкрити сувій і зазирнути в нього. ⁴Я гірко пла-каю, бо нікого не знайшloся гідного, хто б спромігся відкрити сувій й зазирнути в нього.

⁵Тоді один із старійшин сказав мені: «Не треба плакати! Слухай! Лев¹ із роду Юдиного, з коліна Давидового, переміг. Він може розгорнути сувій і зламати сім печаток».

⁶Далі я побачив Ягня, Яке стояло перед престолом поміж чотирьох живих істот і старійшин. Воно було не-

¹5:5 Лев Мається на увазі Ісус Христос.

мовби заколоте. Ягня мало сім рогів і сім очей, котрі були сінома Божими Духами, посланими в усі землі.⁷ І тут Воно підійшло і взяло сувій з правиці Того, Хто сидів на престолі.⁸ Коли ж Воно взяло сувій, чотири живі істоти й двадцять чотири старійшини впали долілиць перед Ягнем. У кожного були кіфари й золоті чащі, наповнені паощами, а паощі ті — молитви святих людей Божих.⁹ Заспівали вони нову пісню до Ягняти:

«Ти вартий того,
щоб узяти сувій і зламати печатки,
тому що Ти був заколотий
і кров'ю Своєю викупив людей
для Бога
із кожного роду, з кожного
племені, мови й народу.
¹⁰ Ти об'єднав їх у царство
і зробив священиками для нашого
Бога,
і вони царюватимуть на землі».

¹¹ Тоді я подивився й почув голоси багатьох Ангелів, які оточили престол, живих істот і старійшин. Їх були тисячі й тисячі — десятки тисяч разів по десять тисяч.¹² Вони голосно гукали:

«Ягня, Яке було заколоте, варте
могутності, мудрості, багатства.
Воно гідне сили, честі,
Слави і благословення!»

¹³ Потому я почув, як кожне створіння на небі, на землі, під землею і в морі — усе, що було там, говорило:

«Нехай буде благословення,
честь, слава і могутність Тому,
Хто сидить на престолі, і Ягняті
на віки вічні!»

¹⁴ І чотири живі істоти додали: «Амінь!»
Тоді старійшини впали долілиць і вклонилися.

Печатки

6 ¹ Коли Ягня зламало першу печатку, я почув, як одна з чотирьох живих істот громоподібним голосом сказала: «Прийди!»² Потім я побачив переді мною білого коня і вершника на ньому, який в руці тримав лук. Йому був даний вінець переможця, і вирушив він роз-

бити ворога, та отримати перемогу над ним.

³ Ягня зламало другу печатку, і я почув, як друга жива істота сказала: «Прийди!»⁴ Тоді вийшов інший кінь, рудий, мов полум'я. Його вершнику дана була влада позбавляти землю миру й примушувати людей вбивати одне одного. І було йому дано великого меча.

⁵ Коли Ягня розламало третю печатку, я почув, як третя жива істота сказала: «Прийди!» Тоді я глянув, а переді мною стоять кінь вороний, й вершник на ньому тримає в руці терези.⁶ Тоді я почув щось на зразок голосу, що долинав від тих чотирьох істот, який говорив: «Одна міра¹ пшениці за динар, і три міри ячменю за динар. Але не зіпсуй олію та вино!»

⁷ Ягня зламало четверту печатку, і я почув, як голос четвертої живої істоти промовив: «Прийди!»⁸ Тоді глянув я, а переді мною — блідий кінь. Вершник, який сидів на ньому, був смертю, а за ним слідом йшло пекло. І влада була їм дана над четвертою частиною світу вбивати мечем, голодом, хворобами, та за допомогою диких звірів.

⁹ Коли Ягня розламало п'яту печатку, я побачив під вівтарем душі тих, хто був убитий за вірність Слову Божому і за істину, що вони одержали.¹⁰ Вони голосно гукали: «Святий та істинний Володарю, скільки ж іще часу до Твого Суду й покарання людей землі за смерть нашу?»

¹¹ Кожному з них було дано білій одяг і сказано їм ще трохи зачекати, доки до повниться число їхніх братів і сестер, слуг Христових, які мали бути вбиті, як і вони.

¹² Коли Ягня зламало шосту печатку, я побачив, як стався великий землетрус. Сонце стало чорним, немов волосяниця, а повен місяць зробився кривавим.

¹³ Зірки з неба попадали на землю, як недозрілі фіги падають із фігового дерева від сильного вітру.¹⁴ Небеса розкололи-

¹ 6:6 міра Буквально «чойнік», що приблизно дорівнювало одному літру.

ся і скрутилися, немов сувій, а всі гори й острови зсунулися зі своїх місць.

¹⁵Тоді всі люди: царі земні, правителі, воєначальники, багаті та могутні, раби й вільні, сковалися в печери, та серед скель у горах. ¹⁶І сказали вони горам і скелям: «Обваліться на нас, і сковайте нас від Того, Хто сидить на престолі, й від гніву Ягњяти! ¹⁷Великий День Їхнього гніву настав, і хто зможе пережити його?»

Сто сорок чотири тисячі відзначено печаткою Бога

7 ¹Після цього, я побачив чотирох Ангелів, які стояли на чотирох кутах світу, й стримували вітер, щоб той не міг повіяті на землю, море чи дерева. ²Потім побачив я іншого Ангела, який йшов зі сходу, та ніс печатку Живого Бога. І крикнув він гучним голосом до чотирох Ангелів, котрим дана була сила руйнувати землю та моря. ³Він сказав: «Не пошкодьте ні землі, ні моря, ні дерев, доки ми не позначимо слуг нашого Бога печаткою на чолі». ⁴Потім я почув те число людей, яких було відзначено печаткою; сто сорок чотири тисячі з кожного роду ізраїльського:

⁵ дванадцять тисяч із роду Юдиного,

дванадцять тисяч із роду Рувимового,

дванадцять тисяч із роду Гадового,

⁶ дванадцять тисяч із роду Ашерового,

дванадцять тисяч із роду Нафталі,

дванадцять тисяч із роду

Манасійного,

⁷ дванадцять тисяч із роду Симеонового,

дванадцять тисяч із роду Левівого,

дванадцять тисяч із роду

Іссахарового,

⁸ дванадцять тисяч із роду

Завулонового,

дванадцять тисяч із роду

Йосипового,

дванадцять тисяч із роду

Веніаминового.

Люди Божі перед престолом

⁹ Потім я подивився, а переді мною ве-

личезний натовп людей, яких не злічити. Люди з кожної нації, зі всіх племен, народів стояли перед престолом і перед Ягњям, вбрани в біле, а в руках у них — пальмове віття. ¹⁰І гукали вони: «Перемога належить Богу нашому, Який сидить на престолі, і Ягњаті!»

¹¹Всі Ангели стояли навколо престолу, старійшин й чотирох живих істот. Ангели впали долілиць перед престолом і почали прославляти Бога, ¹²какуячи: «Амінь! Нехай буде благословення, слава, мудрість, дяка, честь, міць і сила нашому Богу на вічні віки. Амінь!»

¹³Потім один із старійшин запитав мене: «Хто ці люди у білому вбрани? Звідки вони прийшли?»

¹⁴Я відповів йому так: «Пане, ти знаєш, хто вони».

Тоді він мені сказав: «Це люди, які пройшли через велике страждання; вони омили одяг¹ свій і вибілили його кров'ю Ягњяти. ¹⁵Ось чому вони перед Божим престолом і прославляють Його день і ніч у Його храмі. Той, Хто сидить на престолі, захистить їх Своєю присутністю. ¹⁶Ніколи вже не страждатимуть вони від голоду чи спраги, ні сонце не палитиме їх, та ніяка спека не страшна їм. ¹⁷Бо Ягњя, Яке знаходиться біля самого престолу, буде їхнім пастирем і водитиме їх до джерел вод життедайних. I Бог витре кожну слізу з їхніх очей».

Сьома печатка

8 ¹Коли Ягњя розломало сьому печатку, то на небесах на півгодини залинували тиша. ²Потім я побачив сімох Ангелів, які стояли перед Богом, і сім сурм було їм дано.

³Далі підійшов інший Ангел і став біля вівтаря. Він мав золоте кадило, й було йому дано багато ладану, щоб із молитвами всіх святих людей покадити на золотому вівтарі перед престолом. ⁴І знявся разом із молитвами святих дим кадильний з рук Ангела до Бога. ⁵Потім

¹ 7:14 омили одяг Це означає, що вони повірили в Ісуса Христа та очистилися завдяки Його крові. Див.: Одкр. 5:9; Ев. 9:14; 10:14–22; Дії 22:16; 1 Ін. 1:7.

Ангел узяв кадило, наповнив його вогнем із вітваря й кинув на землю. Тоді пролунав грім, здійнявся шум, спалахнули блискавиці й стався землетрус.

Сім Ангелів сурмлять у сурми

⁶І сім Ангелів, які мали сурми приготувалися сурмити.

⁷Перший Ангел засурмив, і стався град та вогонь, перемішані з кров'ю, і все те вилилося на землю. Третина землі, дерев й уся зелена трава згоріли у вогні.

⁸Засурмив другий Ангел, і ніби величезна гора, охоплена вогнем, упала в море, перетворивши третину моря на кров. ⁹Третина всього живого в морі повмирала й третина кораблів була знищена.

¹⁰Засурмив третій Ангел у сурму свою, і велика зірка, що сяяла, немов світильник, упала з неба на третину всіх річок та джерел. ¹¹І імення зірки тієї — «Полин»¹. Тож третина води стала гіркою, та багато людей вмерло від тієї води.

¹²Засурмив у сурму четвертий Ангел, і третина сонця й місяця, й третина зірок були вдарені. Третина їх згасла, і третина дня, а також третина ночі втратили своє світло.

¹³Потім поглянув я і побачив орла, який летів у височині. Він промовляв гучним голосом: «Горе, горе, горе тим, хто живе на землі, бо три сурми напоготові і засурмлять незабаром три Ангели!»

Сарана

9 ¹⁴П'ятий Ангел засурмив у сурму, і побачив я зірку, що впала з неба на землю. І був даний їй ключ від колодязю, що вів униз до безодні. ²Коли вона відімкнула криницю, що вела до безодні, звідти пішов дим, ніби диміла велетенська піч; тоді сонце й небо почорніли від того диму.

³З того диму на землю попадала сарана, і сила була дана їй жалити людей,

¹ 8:11 Полин Або «гіркота». Полин — дуже гірка трава.

подібно скорпіонам.⁴Але ж наказано їй було не завдавати ніякої шкоди ні траві на землі, ні жодній рослині, ані дереву, а тільки людям, у яких немає Божої печаті на чолі.⁵І наказ був даний тій сарані: не вбивати людей, але болем мучити їх п'ять місяців. А біль той, як від жала скорпіона.⁶І всі п'ять місяців шукатимуть ті люди смерті, але не знайдуть її. Вони благатимут про смерть, та вона обходитьмите їх.

⁷Сарана ж та схожа була на коней, готових до бою. На головах у неї було щось на зразок золотих вінчиків, а обличчя подібні до людських.⁸Волосся сарани нагадувало жіноче, а зуби були, як у левів.⁹На грудях у сарани були немовби залізні панцири, а шум її крил нагадував гуркіт колесниць, що мчать на битву, запряжені багатьма кіньми.¹⁰Сарана мала хвости з жалом, як у скорпіонів. І в хвостах тих сили було стільки, щоб мучити людей протягом п'яти місяців.¹¹Царем сарани був ангел безодні на ім'я «Аваддон»², гебрейською мовою, а грецькою мовою — «Аполліон» (або «Руйнівник»).

¹²Перше велике лихо минуло. Два інших великих лиха все ще наближаються.

Нові карі

¹³Шостий Ангел засурмив у сурму свою, і почув я голос, що линув із чотирьох рогів золотого вітваря, який стояв перед Богом.¹⁴І звернувся він до шостого Ангела з сурмою: «Звільні чотирьох Ангелів, прикутих біля річки Євфрат». ¹⁵Тоді чотирьох Ангелів, які були напоготові саме для цієї години, дня, місяця й року, було звільнено, щоб убити одну третину людства.¹⁶Загальна кількість вершників і коней у їхньому війську налічувала двісті мільйонів, і я чув це число.

¹⁷У видінні моїм я бачив коней й вершників, які виглядали саме так: вони мали вогняно-червоні, синьо-гіа-

² 9:11 Аваддон З гебрейської мови перекладається як «смерть» або «руйна». Див.: Йова 26:6 та Пс. 88:11.

циントві й жовто-сірчані панцири. Голови коней були схожі на левові, а з пащ у них вилітали вогонь, дим і сірка.¹⁸ Цими трьома карами — вогнем, димом і сіркою, що вилітали з їхніх пащ, було вбито третину людства.¹⁹ Сила коней була в їхніх пащах та хвостах, бо хвости їхні були схожі на змій, які жалили й ранили людей.

²⁰Решта людей, яких не знищили ці кари, не покаялася у своїх вчинках. Вони не перестали поклонятися демонам та бовванам золотим, срібним, мідним, кам'яним та дерев'яним, які не можуть ні бачити, ні чути, ні ходити.²¹ Не покаялися вони ні у вбивствах, ні в чаклунстві, ні в розпусті, ні в крадіжках.

Ангел із сувоєм

10 ¹Потім я побачив іншого могутнього Ангела, який спускався з небес. Його огортала хмара, а навколо голови сяяла веселка. Обличчя було, як сонце, а ноги, немов вогняні стовпи.² У руці він тримав маленький розгорнутий сувій. Поставивши праву ногу у море, а ліву на землю,³ він закричав гучним голосом, що нагадував лев'яче рикання. Коли гукнув він, то сім громів заговорили голосами своїми.⁴ Коли заговорили сім громів, то приготувався я було писати, але тут почув голос Небесний: «Збережи в таємниці те, що сказали сім громів, не записуй того».

⁵⁻⁶Потім Ангел, якого я бачив, котрий стоїть у морі й на землі, підняв правицю до Неба й поклявся Тим, Хто живе вічно, Хто створив небеса з усім існуючим, і землю з усім, що є на ній, і море з усім сущим у ньому: «Затримки більше не буде!»⁷ Коли настане час почути съомого Ангела, коли він буде готовий засурмити в сурму, тоді й здійсниться таємний Божий Задум — Добра Звістка, яку Він оголосив слугам Своїм — пророкам».

⁸Потім голос, який я вже чув і який линув з небес, знову заговорив до мене: «Піди й візьми сувій з руки Ангела, який стоїть у морі й на землі».

⁹Отож пішов я до Ангела й попро-

сив віддати мені маленький сувій. Він відповів: «Візьми і з'їжди його. В шлунку твоєму буде гірко, а в роті солодко, як від меду».¹⁰ Я взяв маленький сувій з руки Ангела і з'їв його. І був він такий солодкий в роті, як мед, а коли я ковтнув його, у моєму шлунку стало гірко.¹¹ Тоді сказали мені: «Ти повинен знову пророкувати про багато народів, племен, мов і царів».

Два свідки

11 ¹І дано мені ціпок, подібний до жезла, і сказано було: «Встань й обміряй храм¹ Божий і вівтар, а також порахуй тих, хто там поклоняється.² Але не враховуй зовнішнє подвір'я, бо віддано його невіруючим. Вони будуть топтати святе місто сорок два місяці.

³Я дам право двом своїм свідкам, і будуть вони пророкувати тисячу двісті шістдесят днів, і в branі вони будуть в волосяниці⁴. А свідки ці — дві оліви і два світильники, які стоять перед Господом землі.⁵ І якщо хтось намагатиметься завдати їм шкоди, то вогонь вирветися з їхніх уст і спопелить їхніх ворогів. Кожний, хто спробує завдати їм шкоди, загине саме так.⁶ У них є сила замкнути небеса, щоб не було дощу, поки вони будуть пророкувати. В них сила над водами: вони можуть перевортити їх на кров. І мають вони силу вдарити землю всілякою карою стільки разів, скільки забажають.

⁷Як закінчать вони свідчення свої, то дикий звір, який виходить з безодні, нападе на них. Він їх переможе і повбиває.⁸ Трупи їхні будуть лежати на вулицях цього великого міста, яке символично² звєтися Содом і Єгипет, де Господь був розіп'ятий.⁹ Люди всіх народів, племен, мов і націй будуть дивитися на їхні мертві тіла три з половиною дні і не дозволятимуть поховати їх.¹⁰ Мешканці землі будуть радіти з цього і веселитися, і

^{11:1 храм} Буквально «оселя», тобто Божа оселя — місце, де народ Божий поклоняється Йому. Також у 19 вірші.

^{11:8 символично} Або «духовно».

надсилати одне одному подарунки, бо ці два пророки мучили жителів землі.

"Але через три з половиною дні ожилающий Дух Божий увійде в пророків і вони зведуться на ноги. Величезний жах охопить тих, хто побачить це.¹² А пророки почули голос гучний, що лунав з небес: «Підійдіть сюди!» І піднялися вони в Небеса на хмарі, а вороги їхні спостерігали за ними.

¹³ В цю саму мить стався величезний землетрус, одна десята міста була зруйнована. Сім тисяч людей загинуло під час землетрусу, а решта страшенно перелякалась. І прославили вони Бога Небесного.¹⁴ Друга кара минулася, але пам'ятайте, що третя надходить.

Сьома сурма

¹⁵ Сьомий Ангел засурмив у сурму й гучні голоси почулися з небес. Вони промовили:

«Панування над світом віднині належить Господу нашому і Його Христові.
Він буде царювати вічно».

¹⁶ Тоді двадцять чотири старішини, які сиділи перед Богом на своїх престолах, упали долілиць і почали прославляти Бога,¹⁷ кажучи:

«Дякуємо Тобі, Господи Боже
Всемогутній,
Котрий є і завжди був,
за те, що прийняв Ти велику
владу і почав царювати.

¹⁸ Народи лютували,
але тепер настав час Твого гніву.
Настав час суду над мертвими
і час нагородження слуг Твоїх:
пророків і святих людей,
які шанують Тебе — малих і
великих.

Настав час знищити тих,
хто землю руйнє!»

¹⁹ Тоді Божий храм на небесах розкрився, і видно стало ковчег Його Заповіту¹ в храмі Його. Тоді спалахнули

¹ **11:19 ковчег... Заповіту** Ковчег, який знаходився у Святіх Святих святого намету, а пізніше в храмі в Єрусалимі, та містів «доказ» Божого Заповіту.

бліскавиці, здійнявся шум, пролунав грім, почався землетрус і посыпався великий град.

Жінка і змій

12 ¹ І з'явилося на небі велике знамення — жінка, вдягнена в сонце. Під ногами в неї був місяць, а на голові корона з дванадцятьма зірками.² Жінка була вагітна, і оскільки пологи вже почалися, вона кричала від болю.

³ Потім інше знамення з'явилося на небі. Переді мною виник великий червоний змій з сімома головами й десятьма рогами, і сім корон він мав на головах.⁴ Хвостом своїм він змів одну третину зірок із неба й скинув їх на землю. Змій стояв перед жінкою, яка от-от мала народити дитину, щоб, тільки-тільки народиться, зжерти її.

⁵ Вона народила Сина, Якому призначено було залізним жезлом правити народами. І був Він взятий до Бога, до Божого престолу.⁶ А сама жінка втекла в пустелю, де Бог приготував їй місце, щоб там про неї дбали тисячу двісті шісдесят днів.

Битва

⁷ Тоді почалася битва в небесах: Михаїл² й Ангели його билися зі змієм, а змій бився проти них разом зі своїми ангелами.⁸ Та не мав він достатньо сили, і втратили вони своє місце на небі.⁹ Величезного змія було скинуто на землю, того старого змія, який зветься дияволом чи сатаною і який обдурує цілий світ, й ангели його були скинуті разом із ним.

¹⁰ Тоді почув я гучний голос, що линув з неба. Він сказав:

«Ось мить перемоги нашого Бога!
Прийшли сила і Царство Бога!
Його Христос виявив владу
Свою!
Скинуто того,
хто день і ніч звинувачує братів і
сестер наших перед Богом.

² **12:7 Михаїл** Один з найближчих помічників Бога, старший серед Божих Ангелів. Див.: Юди 9.

¹¹ Вони перемогли його кров'ю Ягњати і свідченням Слова Божого.

Вони не трималися за життя своє навіть під загрозою смерті.

¹² Тож радійте, Небеса і всі, хто живе там!

Але яке ж це лихо для землі та моря, бо диявол зійшов на них!

Він повенлюті, бо знає, що часу в нього лишається обмаль».

¹³ І як побачив змій, що його скинуто на землю, то кинувся він переслідувати жінку, яка народила хлопчика. ¹⁴ Але жінці було дано два великі орлини крила, щоб могла вона полетіти в пустелю. Там для неї було приготоване місце, де про неї піклуватимуться три з половиною роки, далеко від змія¹. ¹⁵ Тоді змій вивергнув з пащі своєї води, подібно річці, щоб затягнути жінку. ¹⁶ Але земля допомогла жінці, бо відкрила уста свої і поглинула воду, вивергнуту з пащі змія. ¹⁷ Тоді дракон страшенно розлютився на жінку й пішов війною на решту її нащадків, тих, хто виконують заповіді Божі й дотримуються істини Ісуса.

¹⁸ І стояв змій на березі моря.

Морський звір

13 ¹ Тоді побачив я дикого звіра, який виходив з моря. Він мав десять рогів і сім голів, а на рогах його було десять корон, а на головах його були написані богозневажні імена. ² Той звір, якого я побачив, був схожий на леопарда, ноги він мав, як у ведмедя, а пащу — як у лева. Змій дав йому свою силу, свій престол і велику владу.

³ Одна з голів звіра виглядала так, ніби там була смертельна рана, але вона зажила. Весь світ був вражений тим і пішов за звірем. ⁴ Усі люди поклонилися змієві, бо віддав він владу свою тому звіру, й всі також поклонилися і звіру. Вони казали: «Хто ж зможе з отим звіром зрівнятися, хто зможе проти нього воювати?»

⁵ Вуста були дані звіру, щоб говори-

¹ 12:14 змія Або «дракон». Також в 9 та 15 вірші.

ти зухвале й богозневажне. Була йому дана влада на сорок два місяці. ⁶ І почав він ганьбити і паплюжити ім'я Боже, і оселю Його, і всіх тих, хто жив на небесах. Йому була дана влада над усіма племенами та народами, мовами й націями, а також дозволено було воювати зі святими людьми Божими й перемагати їх. ⁸ Всі жителі землі поклонялися звіру — люди, від початку світу, чиї імена не були записані у Книзі Життя, що належала Ягњаті, Якого було вбито.

⁹ Той, хто має вуха, мусить почути:

¹⁰ «Кому призначено полоненім бути, піде в полон.

Кому призначено від меча вмерти, від меча й помре».

А це означає, що святым людям Божим потрібне довготерпіння й віра.

Земний звір

¹¹ Тоді я побачив іншого звіра, який виходив з землі. Він мав два роги, як у Ягњаті, але говорив, як змій. ¹² Він використовував таку ж владу, як і перший звір, знаходячись в його присутності. І тією владою змушував він усіх жителів землі вклонятися першому звіру, чия смертельна рана зажила. ¹³ Другий звір робив великі дива, навіть вогонь опускав з небес на очах у людей.

¹⁴ Другий звір дурив усіх жителів землі тими дивами, які чинив у присутності першого звіра. Він наказав жителям землі зробити боввана на пошану першому звіру, який поранений був мечем, але не вмер. ¹⁵ І була дана йому сила вдихнути життя в зображення першого звіра, щоб цей бовван міг не тільки говорити, але й наказувати вбивати всіх тих, хто не поклоняється йому. ¹⁶ Він зробив так, щоб усім людям: малим і великим, багатим і бідним, вільним і рабам — було поставлене тавро на їхніх правицях або чолах. ¹⁷ І якщо тавра людина не мала, то не могла вона ні купувати, ні продавати. А тавром було ім'я звіра або відповідне імені число.

¹⁸ Ось де потрібна мудрість. Хто розум має, може порахувати те число звіра,

бо відповідає воно людському числу. Число це — шістсот шістдесят шість.

Ягня на горі Сіон

14 ¹Тоді дивлюсь я, а переді мною на горі Сіон¹ стоїть Ягня, а ним сто сорок чотири тисячі людей, у котрих на чолі було Його ім'я та ім'я Отця Його.

²Потім почув я Голос, що линув з небес. Він був подібний до могутнього водоспаду чи гучного гуркоту грому, але звучав як звук музиків, які грають на кіфарах. ³Люди співали нову пісню перед престолом, чотирма живими істотами і старійшинами. І ніхто не міг вивчити пісні тієї, крім ста сорока чотирьох тисяч, яких було викуплено у світу.

⁴Це ті, хто не осквернили себе статевими стосунками з жінками, бо вони — чисті², та йдуть слідом за Ягнятм, куди Воно йде. Ці чоловіки були викуплені з-поміж решти людства; вони — перші, хто буде принесений у пожертву Богу і Ягняті. ⁵Їхні уста ніколи не брехали. Вони — непорочні.

Три Ангели

⁶Тоді я побачив іншого Ангела, який летів високо в небі. У нього було вічне Послання — Євангелія, яку він мав провістити людям землі: кожній нації, племені, мові та народу. ⁷Він промовив гучним голосом: «Бійтесь Бога й славте Його! Час Його суду настав. Вклонітесь Тому, Хто створив небо й землю, море і всі водні джерела!»

⁸Слідом за ним другий Ангел каже: «Упав! Великий Вавилон упав! Він змулив усі народи пити вино лютого гніву Божого за свою розпусту».

⁹⁻¹⁰А слідом і третій Ангел каже гучним голосом: «Хто вклоняється звіру й образу³ його, та має на руці чи на чолі тавро, той питиме нерозведене вино Божого гніву, й буде мучений у вогні і сірці, у присутності святих Ангелів та Ягняті. ¹¹Дим їхніх мук здійматиметь-

¹ 14:1 гора Сіон Інше ім'я Ерусалиму. У цьому вірші «Сіон» символізує духовне місто, де народ Божий живе з Богом.

² 14:4 чисті Або «незаймані».

³ 14:9-10 образу Або «боввану», «ідолу».

ся повік. Тим, хто вклоняється звіру й образу його й кого позначено звіровим іменем, не буде спочину ні вдень, ні вночі». ¹²Це означає, що святі люди Божі, які дотримуються Божих заповідей і своєї віри в Ісуса, мусять бути терплячими.

¹³Потім я почув, як голос, що линув з небес, промовив: «Запиши це: віднині блаженні ті, хто вмирає в Господі».

«Так, — каже Дух. — Можуть вони тепер відпочити від своєї праці, бо їхні справи йтимуть слідом за ними».

Жнива земні

¹⁴Тоді поглянув я, а переді мною біла хмара, а на хмарі сидить Чоловік, подібний до Сина Людського. На голові у Нього золотий вінець, а в руці — гострий серп. ¹⁵Потім з храму вийшов інший Ангел і прокричав гучним голосом до того, хто сидів на хмарі: «Бери серп Свій і збирай врожай, бо час жнив настав, врожай на землі вже доспів». ¹⁶І Той, Хто сидів на хмарі, змахнув серпом Своїм над землею, і на землі врожай було зібрано.

¹⁷Потім інший Ангел вийшов із храму Небесного. Він також мав гострий серп.

¹⁸І з вівтаря вийшов іще один Ангел, який мав владу над вогнем. Він крикнув гучним голосом до Ангела, який мав гострий серп: «Візьми свій гострий серп і збирай гrona винограду з земних виноградників, бо виноград вже доспів». ¹⁹І змахнув Ангел серпом своїм над землею і зібрав врожай земного винограду, й кинув його у чавило великого гніву Божого. ²⁰Виноград було почавлено у тому чавилі за містом. Кров потекла з чавила й піднялася на висоту кінської вуздечки, і розлилась на триста кілометрів⁴ навколо.

Сім останніх покарань

15 ¹Тоді побачив я інше велике й дивне знамення на небесах: сімох

⁴ 14:20 триста кілометрів Буквально «тисяча шістсот стадій».

Ангелів, які мали сім останніх покарань, бо на них закінчувався гнів Божий.

²І побачив я щось схоже на скляне море, змішане з вогнем, й тих, хто одержав перемогу над звіром, над образом¹ його і над числом, що відповідає імені його. Вони стояли біля скляного моря й тримали кіфари, які Бог дав їм. ³Вони співали пісню Мойсея, слуги Божого і пісню Ягняті:

«Великі й прекрасні діла Твої,
Господа Боже Всемогутній.
Праведні та справедливі дороги
Твої,
Царю народів.
⁴ Всі люди боятимуться Тебе, Господи,
і прославлятимуть ім'я Твое.
Бо Ти — єдиний святий.
Усі народи прийдуть і вклоняться
Тобі,
бо справедливі вироки Твої нам
відкрилися».

⁵Після цього поглянув я і побачив як відкрився храм Небесний — намет Свідчення². ⁶І сім Ангелів, вbrane в чистий блискучий лляний одяг, поверх якого були золоті перев'язі, вийшли з храму. Вони мали сім покарань. ⁷Тоді одна з чотирьох живих істот подала семи Ангелам сім золотих чащ, наповнених гнівом Бога, Який живе вічно. ⁸І наповнився храм димом Божої слави й могутності, та ніхто не міг зайти туди, доки не виповнилися сім кар, що були принесені сімома Ангелами.

Сім чащ гніву Божого

16 ¹Тоді почув я гучний голос, що промовив із храму до семи Ангелів: «Підійті і вилийте на землю сім чащ Божого гніву».

²І пішов перший Ангел і вилив свою чашу на землю, й страшні болючі хвороби обкідали тих людей, які позначені були печаткою звіра і вклонялись образу³ його.

³Потім другий Ангел вилив чашу

¹ 15:2 образу Або «боввану», чи «ідолу».

² 15:5 намет Свідчення Або «свята присутність Божа». Див.: Вих. 25:8–22.

³ 16:2 образу Або «боввану» чи «ідолу».

свою в море. І перетворилося воно на кров, як у мерця, й тоді все, що живе було в морі, загинуло.

⁴Тоді третій Ангел вилив чашу свою в річки й водні джерела, й перетворилися вони на кров. ⁵І почув я голос Ангела води, звернений до Бога:

«Ти справедливий у вироках Своїх.
Ти Той, Хто є і завжди був, —
єдиний святий.

⁶ Бо пролили люди кров святих і пророків,
отож дав Ти і їм крові напитися.
Саме на це вони й заслуговують».

⁷І почув я, як вівтар промовив:
«Так, Господи Боже Всемогутній,
Твій суд — праведний і
справедливий».

⁸Тоді четвертий Ангел вилив чашу свою на сонце, й дано йому було спалювати людей у вогні. ⁹І спека страшна палила людей. Вони паплюжили ім'я Боже, у владі Якого були всі ті карі, але не покаялися й не прославили Його.

¹⁰Коли п'ятий Ангел вилив чашу свою на престол звіра, то затъмарiloся царство його. Люди від болю кусали собі язики. ¹¹Вони проклинали Бога Небесного за біль й хвороби, але не покаялися у вчинках своїх.

¹²Тоді шостий Ангел вилив чашу свою у велику річку Евфрат, і вода в ній висохла. Тож відкрилася дорога царям зі сходу. ¹³І побачив я, як вийшли із уст змія, звіра і лжепророка три нечисті духи, немов жаби. ¹⁴Ці духи були демонами і вміли чинити дива. Вони пішли до царів усього світу, щоб зібрати їх разом на битву у Великий День Всемогутнього Бога.

¹⁵«Стережіться! Я з'явлюся несподівано, немов злодій. Щасливий той, хто в цей час не спить і має поруч одяг, щоб не голим вийти і щоб люди не бачили сорому його!»

¹⁶Отож зібрали нечисті духи царів у місці, яке гебрейською мовою називається Армагеддон.

¹⁷Коли сьомий Ангел вилив чашу свою у повітря, то гучний голос доли-

нув з престолу, що у храмі. Він сказав: «Збулося!»¹⁸ І засвітилися блискавки, почувся гуркіт, розлігся грім, і стався великий землетрус. Це був найстрашніший землетрус за всі часи, відколи людина з'явилася на землі.¹⁹ Велике місто розкололося на три частини, і впали міста поганські. Бог не забув і про великий Вавилон, й дав йому випити чашу вина Свого страшного гніву.²⁰ Зникли всі острови й гори.²¹ І величезний град, мов каменюки вагою приблизно в тридцять кілограмів¹, падав на людей з неба, і вони проклинали Бога за цю кару, бо лиху то було страшне.

Жінка і звір

17 ¹Тоді один із семи Ангелів, які мали сім чащ, підійшов до мене й сказав: «Ходім, я покажу тобі покарання, на яке засуджена велика розпусниця, котра сидить над багатьма річками.² Царі світу чинили розпусту з нею, а жителі землі впивалися вином її розпусти».

³Після того, силою Духу Ангел переніс мене в пустелю. Там я побачив жінку, яка сиділа на червоному звірі, вкритому богозневажливими іменами. І було в нього сім голів і десять рогів.⁴ Жінка була вдягнена в порфіру й багрянець, приздоблена золотими прикрасами, коштовним камінням й перлами. В руці вона тримала золотий келих, повний мерзоти й бруду її розпусти.⁵ На чолі в неї був символічний напис:

«ВЕЛИКИЙ ВАВИЛОН —
МАТИР РОЗПУСНИЦЬ
І ВСЯКОЇ ЗЕМНОЇ ГИДОТИ».

⁶І побачив я, що жінка ця п'яна від крові святих людей Божих і тих, хто вмер за свідчення їхньої віри в Ісуса. Побачивши її, я дуже здивувався.

Пояснення Ангела

⁷Тоді Ангел сказав мені: «Чому ти дивуєшся? Я поясню тобі таємницю жінки й звіра з сімома головами й десятма рогами, який несе її.⁸ Звір, якого ти бачив,

¹ **16:21 тридцять кілограмів** Або «вагою в талант».

колись був живим, але зараз він мертвий. Та він незабаром вийде з безодні й піде на загибел. Тоді ті, хто живе на землі і чий імена не вписані у Книгу Життя від самого початку світу, будуть здивовані, коли побачать звіра, який колись був живий, а зараз є мертвий, але ще з'явиться.

⁹Ось де розум з мудростю потрібні. Сім голів — це сім пагорбів, на яких сидить жінка. Це також і сім царів.¹⁰ П'ятеро з них уже померли, один ще править, а один ще не прийшов. Як прийде він, то призначено йому недовго панувати.¹¹ Звір, котрий був живим, а зараз є мертвий, це і є восьмий цар, який водночас і один із семи. Йде він до загибелі своєї.

¹²Десять рогів, які ти бачив, то десять царів, які ще не почали своє царювання. Ale буде дана їм зі звіром влада царська на одну годину.¹³ Всі вони мають одну мету, і всі віддадуть силу свою і владу звіру.¹⁴ Вони воюватимуть із Ягням, але Воно, разом із покликаними, вибраними й вірними переможе їх, бо Воно — Господь над панами і Цар над царями».

¹⁵Потім Ангел сказав мені: «Річки, які ти бачив там, де сидить розпусниця — це народи, нації і мови.¹⁶ Звір і десять рогів, які ти бачив, ненавидітимуть розпусницю. Вони зруйнують і роздягнуть її, істимуть тіло її й палитимуть його вогнем.¹⁷ Адже Бог вклав в їхні серця виконати волю Його: вони погодились віддати звіру владу свою до тих пір, поки не здійсниться Слова Божі.¹⁸ Жінка, яку ти бачив — це велике місто, що панує над земними царями».

Падіння Вавилона

18 ¹Потім побачив я іншого Ангела, який спускався з небес. І була у нього велика сила, а земля освітилася славою його.² Він вигукнув могутнім голосом:

«Упав! Упав великий Вавилон²,
розпусниця велика!

² **18:2 Вавилон** Оскільки Вавилон порівнюється з розпусницею, далі використовується жіночий рід замість чоловічого.

Стала вона притулком демонів,
оселею всіляких злих духів,
нечистих птахів і огидних тварин.

³ Бо напоїла всі народи вином
Божої люті за її розпусту.

Царі земні чинили з нею перелоб,
а купці всього світу багатіли з
великої розкоші її».

⁴ Тоді я почув інший голос, що линув
з небес. І мовив він:

«Народе мій, виходь із міста цього,
аби не бути співучасником її
гріхів,

та не постраждати від того
жахливого покарання,
яке буде наслане на неї.

⁵ Бо неба досягли гріхи її, та
Бог не забув усі її гріховні вчинки.

⁶ Відплатіть їй, розпусници, за те,
як вона зазвичай поводилася з
вами,
відплатіть їй вдвічі за те, що вона
наробила.

І келих вина пригответе
її, міцнішого удвоє, аніж був той,
що готувала вона вам.

⁷ Дайте їй стільки страждань і горя,
скільки мала вона слави й
розкоші.

Вона ж сама собі говорить:
„Сиджу собі царицею. Я не вдова
і горя я не знатиму ніколи”.

⁸ За все те в день один впадуть на неї
біди:

смерть, горе й голод.

Вона горітиме у вогні,
тому що Господь Бог, засудивши
її — могутній».

Жалобний плач за Вавилоном

⁹ Земні царі, які з нею чинили розпусту
й розкошували, будуть плакати й рида-
ти за нею, як побачать дим від її пожежі.
¹⁰ Жах перед муками її триматиме їх по-
далі від неї. І скажуть вони:

«Горе, горе тобі, о велике місто!

Могутнє місто Вавилон!

Зненацька впала на тебе кара».

¹¹ Купці всього світу теж заплачуть і
затужатимуть за цією блудницею, бо ніхто

не купуватиме більше їхніх товарів: ¹² ні
золота, ні срібла, ні коштовного камін-
ня, ані перлів, ні лляного, пурпурово-
го, шовкового й багряного вбрания, ні
всіх видів пахучого дерева, ні всіляких
виробів із слонової кістки, ні дорогої
деревини, ні бронзи, ні заліза, ані мар-
муру, ¹³ ні кориці, ні бальзаму, ні пахо-
щів, ні мирру, ні вина, ні олії, ні доброго
борощна і пшениці, ні худоби, ні овець,
ні коней і возів, ані рабів чи людських
душ! Вони голосно плакатимуть, кажу-
чи:

¹⁴ «Вавилоне! Усе, чого ти прагнула,
пропало.

Вся розкіш і пишнота втрачені
й ніколи не повернуться знов».

¹⁵ Купці, які розбагатіли торгівлею в
тому місті, триматимуться остроронь,
нажахані стражданнями Вавилона. І
будуть вони голосити, сумувати й ка-
затимуть:

¹⁶ «Горе, горе великому місту-
розпусниці!

Була вона вбрана в тонке полотно,
багряницю й порфіру.

І прикраси на ній були із золота,
коштовного каміння та перлів.

¹⁷ І все багатство це загинуло
водночас!»

Всі керманичі і всі, хто плаває морем,
і всі моряки, і всі ті, хто з моря живе, —
усі трималися остроронь. ¹⁸ Вони бачили
дим її полум'я і вигукували: «Яке місто
може з цим великим містом зрівняти-
ся?» ¹⁹ Тоді посипали вони голови свої
попелом, плакали, тужили й вигукува-
ли:

«Горе, горе великому місту, великий
розпусниці!

Всі, хто мав кораблі на морі,
збагатилися завдяки її багатству,
але загинула вона водночас!

²⁰ Радійте, о Небеса!

Втішайтесь апостоли, пророки і
всі святі люди Божі!

Бо вчинив Бог суд над нею
за все, що вона вам зробила!»

²¹ Тоді могутній Ангел підняв камінь

завбільшки з жорно й кинув його в море зі словами:

«Так саме і велике місто Вавилон буде безжалісно скинути, і вже ніхто його не побачить. Ніколи більше не повстане воно. ²² Ніколи там більше не гратимуть кіфари, не лунатимуть голоси співаків, сопілок і сурм! Ніколи не побачите там ніякого ремісника, і не почуете звуків жорна.

²³ Ніколи не засвітиться свічник. Й ніхто ніколи не почне сміху молодят.

Купці твої були сильними світу цього. І всі народи були обдурені твоїм чаклунством.

²⁴ Ти, Вавилоне, повинна у смерті пророків, а також святих людей Божих і всіх, хто був убитий на землі».

Радість на небесах

19 ¹Після цього почув я звук гучний, що лунав з небес, немов численний натовп. І люди ті співали:

«Алілуя!

Перемога, слава і сила належать нашому Богу,

² бо суд Його — праведний і справедливий.

Він засудив розпушницю велику, котра розпустою своєю поганила світ.

Бог помстився за смерть слуг Своїх, яких вбила вона».

³І далі співали вони:

«Алілуя!

Дим вогню, що спалює її, куритиметься вічно».

⁴Тоді двадцять чотири старійшини і чотири живі істоти вклонилися й почали прославляти Бога, Який сидів на престолі. Вони казали:

¹ **19:1 Алілуя** Це слово перекладається як «слава Богу» або «Хвала Богу». Також у з. 4 та 6 віршах.

«Амінь! Алілуя!»

⁵Потім з престолу долинув голос, який казав:

«Славте Бога нашого, всі, хто служить Йому!

Славте Бога нашого, велиki й малi й усi, хто шанує Його!»

⁶Тоді почув я голос немовби численної громади. Він нагадував шум могутнього водоспаду або сильний гуркоту грому. Ті люди співали:

«Алілуя!

Господь, наш Всемогутній Бог царює.

⁷ Радімо і пишаймося, і прославляймо Бога, бо час настав — весільний час Ягняті.

І Його наречена² вже для Нього приготувалася.

⁸ Її дозволили вратися у шати з чистого й сяйливого полотна».

(Полотно — то праведні вчинки святих людей Божих).

⁹І сказав мені Ангел: «Запиши: Щасливі ті, кого запрошено на це весільне свято Ягняті». А потім додав: «Це істинні слова Бога».

¹⁰Тоді я впав до ніг його, щоб поклонитися йому, але він сказав: «Не роби цього! Я такий же слуга, як ти, й брати і сестри твої, хто має істинне свідчення Ісуса. Вклоняйтесь Богу! Бо свідчення Ісуса — то дух пророцтва».

Вершник на білому коні

¹¹Тоді побачив я, як розкрилися Небеса і з'явився переді мною білій кінь, а на ньому Вершник, ім'я Якому Вірний та Істинний, бо справедливий Він, коли судить і коли воює. ¹²Очі Його були немов палаоче багаття, а на голові багато вінців. Й імені, що написане на Ньому, не знає ніхто, крім Нього Самого. ¹³Вбраний Він був в одяг, просякнутий кров'ю. Ім'ям Його називали таким: «Слово Боже».

¹⁴Війська Небесні, вbrane в чистий,

² **19:7 Його наречена** Мається на увазі «Його церква».

білий й лляний одяг, іхали слідом за Ним на білих конях.¹⁵ Гострий меч був в устах Його, щоб бити поган. Він буде правити ними залізним жезлом, і почавить виноград в чавилі страшного гніву Всемогутнього Бога.¹⁶ На вбраний Його і на стегні було написане ім'я:

«ЦАР ЦАРІВ І ВОЛОДАР ВОЛОДАРІВ»

Знищення звіра і лжепророка

¹⁷ Тоді побачив я Ангела, який стояв на сонці. Гучним голосом закликав він усіх птахів, що шугали в піднебесі: «Злітайтеся на велике Боже свято,¹⁸ щоб ви могли їсти тіла царів, генералів і славних мужів, ѹ тіла коней і вершників, ѹ тіла всіляких людей: вільних і рабів, великих і малих».

¹⁹ І побачив я звіра і царів світу цього разом з їхніми військами, зібраними на битву проти Вершника на білому коні та Його війська.²⁰ Але звіра було схоплено разом із лжепророком, який в його присутності творив чудеса. Чудесами він обдурував тих, на кому було те тавро звіра і хто вклонявся його образу¹. Обох живцем було вкинуто у вогняне сірчане озеро.²¹ Решту було вбито мечем, що стримів з уст Вершника на білому коні, а птахи всі вдосталь наїлися їхнього тіла.

Тисяча літ

20 ¹ Тоді побачив я Ангела, який спускався з небес. В руці він тримав ключ від безодні й великий ланцюг. ² Він схопив дракона, того змія старого, що є дияволом чи сатаною, і зв'язав його ланцюгом на тисячу років.³ Ангел кинув його в безодню й замкнув її, по клавши печатку на вході над змієм, щоб не міг він більше зводити народи, доки не мине тисяча років. Після цього його мусить бути звільнено, але ненадовго.

⁴ Тоді побачив я престоли, на яких сиділи люди, котрим було дано владу судити. І побачив я душі тих людей, кому стяли голови, бо вони свідчили про Ісуса, і проповідували Слово Боже.

¹ **19:20 образу** Або «боввану», чи «ідолу».

Вони не поклонилися ні звіру, ні образу² його, і не мали печатки ні на чолі, ані на руках. Вони ожили й царювали разом з Христом тисячу років.⁵ (А інші мертві не ожили, доки тисяча років не минула). Це було перше воскресіння.

⁶ Блаженні ті, хто має частку у першому воскресінні. Вони — святі люди Божі і друга смерть не має над ними влади. Вони будуть священиками, які належать Богові й Христу, і царюватимуть разом з Ним тисячу років.

Поразка сатани

⁷ А через тисячу років звільнено буде сатану з в'язниці.⁸ Тоді піде він по всьому світу обманювати народи, які звуться Гог і Magog, ѹ обдурити їх і зведе для війни. І збереться там стільки людей, що і не перелічити їх, як піску на березі моря.

⁹ Вони наступатимуть по всій землі, ѹ оточать стан людей Божих і Його улюблене місто, але вогонь зійде з небес і пожере їх.¹⁰ Тоді диявол, який зводив народи, буде укинутий в озеро палаючої сірки, туди ж, де звір і лжепророк. І будуть вони зазнавати муки страшних день і ніч на вічні віки.

Останній суд

¹¹ Тоді я побачив великий білий престол і Того, Хто сидить на ньому. Земля і небо втекли і зникли від Його присутності.

¹² І побачив я мертвих — великих і малих, які стояли перед престолом. Там були розгорнуті книги. Й інша книга була розгорнута — Книга Життя; мертвих судили за вчинками їхніми, які були записані в тих книгах.

¹³ Море віддало тих мертвих, які в ньому були, смерть і пекло віддали тих мертвих, які в них перебували. І кожного судили згідно з ділами його.¹⁴ Потім смерть та пекло були викинуті у вогняне озеро. Це є друга смерть — вогняне озеро.¹⁵ І якщо чиєсь ім'я не було записане в Книзі Життя, того було вкинуто в вогняне озеро.

² **20:4 образу** Або «боввану», чи «ідолу».

Новий Єрусалим

21 ¹Тоді побачив я «нове небо і нову Землю», бо ті небо й Земля зникли, і моря більше не існувало. ²Також побачив я святе місто, Новий Єрусалим¹, що сходив з небес від Бога, як наречена, вбрана для свого нареченого.

³І почув я гучний голос, що лунав з престолу. Він промовляв: «Ось оселя Бога з людьми. Він оселиться з ними, і будуть вони Його народом, й Сам Бог буде з ними іхнім Богом. ⁴Він витре кожну слозу з іхніх очей, і не буде більше смерті. Не буде більше ні суму, ні плачу, ні болю, бо все старе минеться».

⁵Потім Той, Хто сидить на престолі, сказав: «Дивіться! Ось Я творю все нове!» І додав: «Запиши все це, бо слова ці правдиві та істинні».

⁶І сказав Він мені: «Зблуся! Я — Альфа і Омега², Початок і Кінець. Я напуватиму спраглих водою із джерела життя. ⁷Хто переможе, успадкує все, і Я буду Богом його, а він буде Моїм сином. ⁸Але боягузи, невіруючі, мерзотники, вбивці, розпусники, чаклуни, ідолопоклонці і брехуни дістануть долю свою у вогняному сірчаному озері. Це і є друга смерть».

⁹Тоді до мене підійшов один із семи Ангелів, які мали сім чащ, наповнених сінома останніми карами, і сказав: «Ходім. Я покажу тобі наречену, дружину Ягняті». ¹⁰І Духом Святим він переніс мене на величезну високу гору й показав мені святе місто Єрусалим, що спускалося з небес від Бога.

¹¹Місто те мало славу Божу, і сяяло, мов найкоштовніше каміння, як прозорий кришталевий яспис. ¹²Місто оточував великий і високий мур із дванадцятьма брамами. Дванадцять Ангелів стояли біля брам, а на воротях було написано імена дванадцяти ізраїльських племен. ¹³Троє воріт були на схід, троє воріт — на північ, троє воріт — на південь і троє воріт — на захід. ¹⁴Міський

¹ 21:2 **Новий Єрусалим** Духовне місто, де народ Божий житиме разом з Богом.

² 21:6 **Альфа і Омега** Перша і остання літери грецького алфавіту, означає «початок і кінець».

мур було збудовано на дванадцяти кам'яних основах, на яких були написані імена дванадцяти апостолів Ягняті.

¹⁵Ангел, який говорив до мене, мав золоте мірило, яким міг він виміряти місто, брами й мур. ¹⁶Те місто було квадратне — ширина його дорівнювала довжині. Ангел зробив заміри міста, і наміряв приблизно дві тисячі двісті кілометрів³. ¹⁷Потім він поміряв мур. Той становив приблизно сімдесят два метри⁴. ¹⁸Мур було збудовано з яспису, а місто — з чистого золота, і було воно сяйливе, мов чисте скло.

¹⁹⁻²⁰Підвалини міського муру були оздоблені різноманітним коштовним камінням. Перша основа — ясписом, друга — сапфіром, третя — халкідоном, четверта — смарагдом, п'ята — сардоніксом, шоста — сардієм, сьома — хризолітом, восьма — берилом, дев'ята — топазом, десята — хрисоніпразом, одинадцята — гіацинтом, дванадцята — аметистом. ²¹Дванадцять брам — то були дванадцять перлин, а кожна брама була однією перлиною. Вулиця міста була вибрукована чистим золотом — ясна, як скло.

²²Я не бачив храму у ньому, бо храм його — Господь Бог Всемогутній і Ягня. ²³І не потрібно для освітлення ні сонця, ні місяця, бо освітлювала його Божа слава, і Ягня — його світильник.

²⁴Народи ходитимуть у світлі цьому, а земні царі принесуть місту славу. ²⁵Ворота його ніколи не будуть зачинятися вдень, а ночі там не буде взагалі. ²⁶Слава й честь народів будуть принесені туди. ²⁷Ніщо нечисте не ввійде до того міста. І не ввійде туди ніхто з тих, хто робить щось ганебне або бреше, лише ті, чиї імена записані у Книзі Життя Ягняті.

Вічне царство

22 ¹⁻²Потім Ангел показав мені річку води життедайної, що текла від Божого престолу та Ягняті й збігала

³ 21:16 **два тисячі двісті кілометрів** Буквально «12000 стадій».

⁴ 21:17 **сімдесят два метри** Буквально «144 лікті».

посеред вулиці міста. По берегах річки росло Дерево Життя, яке давало врожай дванадцять разів на рік і родило щомісяця. А листя того дерева служило для зцілення народів.

³Не буде там нічого, що було прокляте Богом. Престол Бога і Ягњати знаходиметься у тому місті, а слуги Божі поклонятимуться Йому.⁴І бачитимуть вони Його обличчя, а ім'я Його буде на їхньому чолі.

⁵Не буде там ніч, ѹ не потрібно буде ні світильника, ні сонячного світла, бо Господь Бог дасть світло слугам Своїм, і царюватимуть вони вічно!

Чекайте приходу Господа

⁶І сказав мені Ангел: «Слова ці правдиві та істинні. Господь, Бог духів пророчих, послав Свого Ангела показати слугам Своїм, що має статися незабаром».

⁷«Слухайте! Ось невдовзі Я прийду! Щасливий той, хто підкоряється словам пророцьким, записаним у цій книзі».

⁸Я, Іоан, чув і бачив все це. А коли почув і побачив, то низько вклонився до ніг Ангела, який показував мені те все. ⁹Але він сказав мені: «Не роби так. Я такий же слуга, як ти й твої браття-пророки, і як ті, хто підкоряються написаному в книзі цій. Вклоняйся Богу!»

¹⁰І ще він сказав мені: «Не тримай у таємниці пророцькі слова книги цієї, бо час наближається, коли усе це здійсниться. ¹¹Нехай неправедні продовжують діяти неправедно, а нечисті — ще й далі поганяться. Нехай праведні чинять праведно, а святі лишаються святыми.

¹²Слухай! Я незабаром прийду й відплачущему кожному відповідно до вчинків його. ¹³Я — Альфа і Омега¹, Перший і Останній, Початок і Кінець.

¹⁴Щасливі ті, хто омили одяг² свій, бо матимуть вони право юсти плоди з Дерева Життя й право ввійти крізь браму в місто. ¹⁵А пси, чаклуни, розпусники, вбивці, ідолопоклонці та всі, хто любить і чинить кривду, залишаться за муром.

¹⁶Я, Ісус, послав Ангела Свого, щоб засвідчити вам в церквах оце все. Я — нащадок Давидового роду, сяйлива Вранішня Зірка³.

¹⁷Дух і наречена кажуть: «Прийди!» І нехай той, хто чує, повторює: «Прийди!» Нехай спраглий приходить. Хто хоче, може вільно брати життедайну воду.

¹⁸І Я попереджаю кожного, хто слухає пророцькі слова цієї книги: Якщо хто додастъ хоч що до цих слів, Бог пошле йому всі ті покарання, про котрі в книзі цій написано. ¹⁹Якщо хто вилучить щось із цієї пророцької книги, Бог забере частку його з Дерева Життя та зі Святого міста, що описані в книзі. ²⁰Ісус, Котрий свідчить з пошаною про все це, говорить: «Так, Я прийду незабаром».

Амінь! Прийди, Господи Ісусе!

²¹Нехай благодать Господа Ісуся буде з усіма вами.

¹ 22:13 Альфа і Омега Перша і остання літери грецького алфавіту, означає «початок і кінець».

² 22:14 омили одяг Це означає, що вони повірили в Ісуса Христа та очистилися завдяки Його крові. Див.: Одкр. 5:9; Ев. 9:14; 10:14–22; Дії 22:16; 1 Ін. 1:7.

Міжнародна біблійна ліга та її партнери у всьому світі забезпечують Писанням мільйони людей, які досі не мають надії. Ця життєдайна надія міститься у слові Божому. Кожна придбана Біблія «Сучасною мовою» надасть нам можливість надрукувати ще одну Біблію для людини, котра потребує слово Боже. Для того щоб надати Святе Писання ще більшій кількості людей, будь ласка, зробіть пожертвування через інтернет-сторінку www.bibleleague.org/donate або надішліть кошти до Міжнародної біблійної ліги, 1 Bible League Plaza, Crete, IL 60417. Міжнародна біблійна ліга існує з тією ціллю, щоб забезпечувати Бібліями «Сучасною мовою» та різноманітними біблійними матеріали церкви та партнерські організації для їх роботи, яка допомагає людям повірити в Ісуса Христа.

Новий Заповіт: Сучасною мовою™ (УСП™)

© Міжнародна біблійна ліга

Новий Заповіт: Сучасною мовою™ (УСП™)

© Міжнародна біблійна ліга, 1996–2014

© Міжнародна біблійна ліга, карти, ілюстрації, 2012–2013

© Міжнародна біблійна ліга, додаткові матеріали, 2014

У випадку використання до 1 000 віршів письмовий дозвіл не потрібен, але сукупність цитат не може складати повного об'єму або перевищувати половини друкованого видання. Нижченаведена інформація повинна надаватися на титульній або авторській сторінці:

Цитата приведена з Нового Заповіту Сучасною мовою™ (УСП™)

Перевидання цитат з Нового Заповіту Сучасною мовою™ (УСП™) зроблено з дозволу Міжнародної біблійної ліги, 1996–2014

У випадку використання цитат з Нового Заповіту «Сучасною Мовою» в некомерційний виданнях, а саме: церковних бюллетенях, об'явах, плакатах тощо, повне пояснення авторського права непотрібно, проте наприкінці кожної цитати має бути посилання на «УСП». За письмовим дозволом на перевидання більше 1 000 віршів або використання цитат, які у сукупності складають більше половини друкованого видання, або будь-якими проханнями про використання тексту необхідно звертатися до Міжнародної біблійної ліги.

Публікація коментарів або перевидання цитат у комерційних цілях з Нового Заповіту «Сучасною мовою» потребує письмового дозволу від Міжнародної біблійної ліги. За дозволом необхідно звертатися за адресою: permissions@bibleleague.org.

Bible League International

PO Box 820648

Fort Worth, TX 76182, USA

Телефон: 888-542-4253

Електронна пошта: permissions@bibleleague.org

Веб-адреса: bibleleague.org

Безкоштовні електронні матеріали: bibleleague.org/downloads

